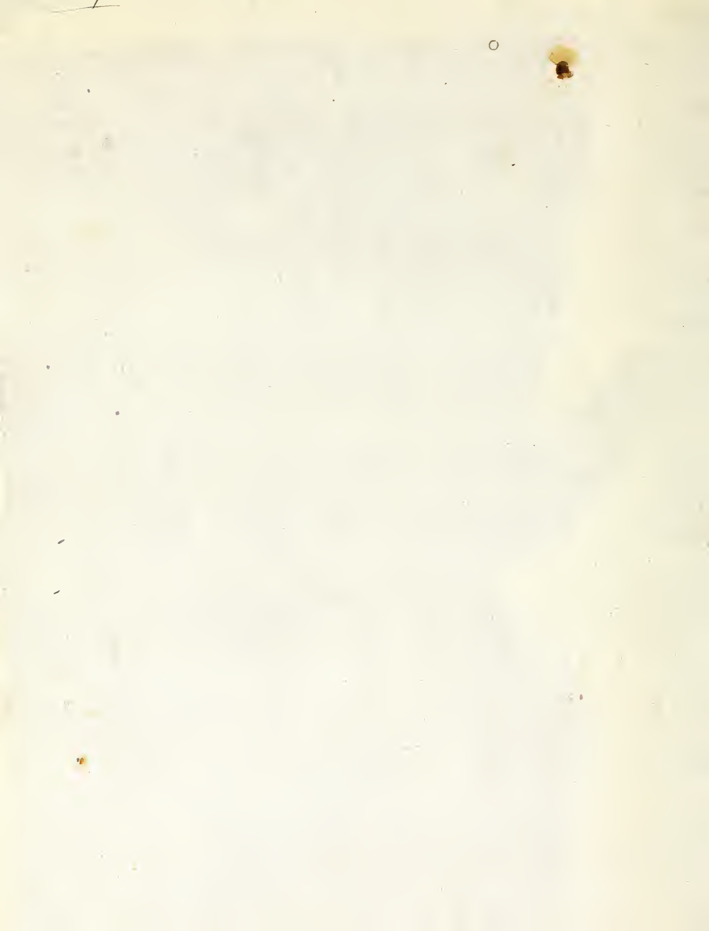

AMSTERDAM by PIETER MORTIER Boekverkooper.

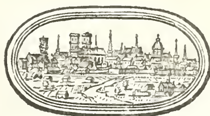
ALLE DE
WERKEN
VAN
PUBL. OVIDIUS NASO.

HET TWEEDE DEEL:

Bestaande in de
VYFTHIEN BOEKEN
DER
HERSCHEPPINGEN,
in de Nederlandse Taale overgebracht,
DOOR
ABRAHAM VALENTYN.
Met Verklaaringen, en Uitleggingen verrijkt,
DOOR
LUD. SMIDS. M. D.

En met omtrent driehonderd PRINTVERBEELDINGEN door de vermaarde LE CLERC geteekent, &c.

Met Privilegie van de Edele Groot Mogende Heeren Staten van Holland en West Vriesland.

AMSTELDAM,
By PIETER MORTIER, Boekverkooper.
MDCC.

DEN EDELEN WELGEBOORENEN HEERE;

M^{r}. JOHAN DE GRAAF,

HEERE VAN SUYDPOLSBROEK, PURMERLAND, ILPENDAM, ILP en RUYGEN-ILP, &c.

COMMISSARIS:

BEMINNAAR

DER

GESCHICHT-DICHT-KUNDE,

EN VERDERE WETENSCHAPPEN,

WORD

HET TWEEDE DEEL

DER

WERKEN

VAN

PUBL. OVIDIUS NASO;

TE WEETEN, DE

VYFTHIEN BOEKEN

DER

HERSCHEPPINGEN,

EERBIEDIGH EN DANKBAAR OPGEDRAGEN

DOOR SYN ED. GERINGE DIENAER,

LUD. SMIDS.

Voorbericht aan den Gunstigen Leeser.

IK heb, voor eenige weeken, u opgedraagen mijne Aanteekeningen over het eerste Deel der Dichtkonstige Werken van Ovidius; te weeten over sijn Vorstelijke Treurbrieven, Minne-dichten, Vrykonst en Minnebaat. Heden kom ik te voorschijn met een Uitlegginge en Verklaaringe over het tweede Deel; sinde de Herscheppingen, wel het allerbekendste werk van onsen Dichter. Want wie (buiten de Letterkundige) beroemd sich niet de Metamorphosis door en door geleesen te hebben; aangesien sy is de rijke schatkamer en het volgepropte wapenhuys van Schilders, Beeldhouwers en Graveerders, die niet ontkennen hunne Ifigeniaas, Medeaas, Nioben, Altheën, en andere wonderstukken, de selve ontleend te hebben. Het is ook een overheerlijk en weergaaloos Konstwerk, beginnende in des werelds aanvang en scheppinge, beneven de Mensmaakinge, en voorts met seldsaame vertellingen, langs een nergens afgebrokene schakelinge neerdaalende en sluitende in het lof van den keiser Augustus. Hoewel, niet tegenstaande haar voortreffelykheid, de Dichter deselve geduurig wraakte en by naar verwierp; als hebbende de laatste hand daar niet konnen aanleggen.

Dit zy genoeg van het Boek der Herscheppingen; wat nu mijne Uitleggingen aangaat, die sijn van een selven aart en order als die van het eerste Deel: behalven dat ook hier de Gestaltverwisselingen nu seedelijk, dan sinnebeeldelijk, en dan weder historiaal, op het spoor van Sabinus en andere, worden verklaard en uitgelegt.

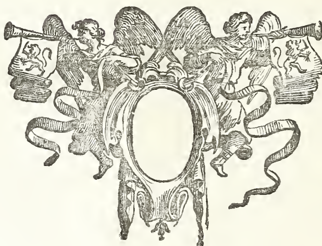
Ik sou sluiten, indien my de vrees en schaamte niet aandrongen u te smeeken, om nochmaals my te willen behoeden voor het al te vinnnigh geweld der Lettervlegers en Woordesifters, die sekerlijk op my sullen afkoomen, en, als verwoede honden, op dit eenvoudig werkje hunne galle uitbraaken. En waarom? om dat zy gewoon sijn ieder een als laberlotten aan te randen, en niemand onbelasterd en ongeschend te laaten passeren. Doch wat raad? sich stil te houden, het onweer over het hoofd te laaten gaan, en om hun dwersdrijven lacchen: want die sich tegens vuiligheid wil verweeren, sal ongetwijfeld sijn handelen besoedelen, en aldus de wereld een spot en klucht verstrekken.

Maar, goedwillige Leeser, eer gy van dit Voorbericht aftreed; laat u noch slechts eenen oogenblik, en niet langer, ophouden met een lijst der bysondere Herscheppingen, onder algemeene Hoofdstukken verdeeld, en zaamengebracht.

A L-

ALGEMEENE HOOFDSTUKKEN DER GESTALTVERWISSELINGEN.

Algemeene Hoofdstukken der Gestaltverwisselingen.

De VYFTHIEN BOEKEN der HERSCHEPPINGEN, of Geſtalt-verwiſſelingen van PUBL. OVIDIUS NASO.

EERSTE BOEK.

EERSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

In den aanvang der dingen beſtond (volgens het ſchrijven der aaloudſte Puykdichteren) *het groote Heel-Al uit een verwarden bajerd of ongeredderde mengelklomp; doch in de ſcheppinge is alles in ſijn ſoorten en geſlachten, door een wonderlyke en onnſapeurlijke konſt, verdeeld. De Lucht, het Vuur en alle de Geſterntens, hebben, als de allerlichtſte lichaamen, des werelds opperſte plaats ingenoomen; gelijk het Aardrijk en het Water, door haar gewicht, naar beneden zijn geſakt.*

1 Mij luſt te ontvouwen, hoe de lighamen in nieuwe gedaantens gevormt ſijn. Segen, o Goden, mijnen ophef, want gij ſijt het dieſe medè verandert hebt, en rek mij dit digt van 't begin des wereldts
2, 3 vervolgens tot mijnen tijd toe.

Eer zee, aarde, en den albeſpannenden hemel in ſtant was, had 't geheel AL niets als een geſtalte,
4 genaamt de Bajerd, een rouwe en wanſchikkelijke klomp, en niet anders als een ontſatſoenlijk gevaarte, waar in 't tweedragtig ſaad van dingen, die niet vervoegt dienden, gemujert was. De ſon beſcheen nog de werelt 5
niet, nog de nieuwe maan vulde haare hoornen met waſſen, 6,7
den

1. Gevormd) *Al eer ik, met deeſe mijne* Aanteekeningen, *tot de byſondere Geſtaltverwiſſelingen overtrede, ſo dunkt het my niet vreemd te ſijn, in het algemeen den Leeſer te waarſchouwen, dat hy niet gelooven moet dat onſen* Ovidius, *en veele oudere* Hoofddichteren *voor hem, ſo dwaas en herſſenloos ſouden geweeſt ſijn, inte geloven en te ſtellen, dat Goden en menſchen in die veelvuldige gedaantens, waar af deeſe vijfthien boeken ſpreeken, waarlijk ſijn veranderd en verſchept geweeſt.*

Wy weeten immers dat men is gewoon, (volgens het uitvinden der hoogwijſe Egiptenaaren, (Siet Klemens de Alexandryner, by Klaud. Minos, ſchrijvende over de Sinnebeelden van Alciatus) *ſinnebeelden,* ἱερογλυφικὰ, heilige graveerſelen *by hen geheeten, door allerhande, ſo vliegende als viervoetige, kruypende en ſwemmende gediertens, af te beelden en te verſieren; ja dikmaals deſelve ten toon te ſtellen uit 't ſaamengeſmoltene gedaantens, ten eenemaalen met malkanderen ſtrijdig en verſchillende: door de eerſte ſoort eenige mogendheid of hertstochten, wel byſonder duyſter, doch echter ſeer krachtig, de leerlingen voorſchrijvende; gelijk door de tweede een t'ſaamenloop van natuuren en hoedaanigheden in een eenig voorwerp doende begrijpen.*

So ſiet men, om de ſelve redenen, op de geſnedene Edelgeſteentens, *in de Abraxeeſche Tafereelen by* Chifletius, *wonderlijke mengſelen en verwarringen van hoofden, pooten, ſtaarten, en andere deelen van tegenſtrijdige dieren, met een hoofd of ander menſlijk lidmaat te ſaamen gevoegd. Doch het is hier de meeninge niet in deeſe hooggeleerde Sinnebeeldkunde dieper in te gaan; terwijl de nieuwsgierige (behalven van* Pier. Valerianus) *van* Kauſinus *en* Witſius, *in hunne Egiptiſche Verhandelingen, ſich netter en wijdloopiger kan laaten onderrechten.*

2. Vervolgens) Perpetuum carmen *ſegt het Latijn, het geen van de Grieken* κύκλιον *word genoemd; een gedicht, dat, nergens afgebrooken, gelijk een geduurige keeten is aan een geſchaakeld.*

Van ſulk een aaneenhangend gedicht ſpreekt Horatius, 1 B. 7 Lierd. *gelijk ook in ſijn* B. van de Dichtk. *Doch ſiet* Dan. Heinſius, over deeſen ſchrijver, en Kaſaubonus over het 7 B. 3 H. van Atheneus.

3. Mijnen tijd) *Te weeten tot onder de regeeringe van Auguſtus; want de Leeſer gelieve te weeten dat onſe* Dichter *is gebooren in het jaar van Romen, 710 gelijk hy by de Tomiters, aan de Euxiniſche zee, in ſijn 60 jaar, ſijnde het 770 na Romes opbouw, en het 10 na de geboorte onſes* Saligmakers, *is overleden.*

4. Bajerd) *So gevoelen* Heſiodus, *in ſijn* Geſlachtb. der Goden; *aangetrokken van* Laktantius, 1 B. 4 H. Virgilius, 4 B. der Landged. Silius, 2 B. Makrobius, 1 B. 17 H. *enz. doch doorloop, voor alle,* Lukretius, *en wel byſonderlijk ſijn* 1 B.

De Latijnen *en* Grieken *(gelijk men in de aangetogene ſchrijvers ſal vinden) noemen het* Chaos; *een woord afkomſtig van* χάειν, *of liever* χάινειν, gaapen, van een geſpleten ſijn; *hoewel by andere* χάος *betekend* duyſterniſſe; *gelijk ſelf by* Seneca, in Agamemn. Med. en Octav. *behalven* Statius, Prudentius, *enz.*

5. Son) Titan *in het Latijn. Siet het aangeteekende,* 1 D. 108 pag.

6. Maan) Phœbe *noemd haar het Latijn. De reden is elders gegeven.*

7. Hoornen) *Welke de maan worden toegevoegd, om datſe, ſoo waſſende als afneemende, aan den hemel ons aldus verſchijnt.*

Op ſulke waſſende maanen ſiet men, op de Keiſerlijke Gedenkpenningen, *dikwijls het borſtbeeld geſtelt van een Roomſche Keiſerin; welke ſomwijlen in heerlijkheid by de maan word vergeleken.* Oppianus, in den aanvang van ſijn Viſch-beſchrijvingen, ſpreekende van de keiſerinne Julia, *behalven* Achill. Tatius, Euſtathius, *enz.*

Ja ſelf ontmoet ons diergelijk een maan, met of ſonder ſterren, op het ruggeſtuk van der Keiſerinnen Geldmunten. *Siet de afbeeldingen van Etruſcilla, Salonina, enz. by* Joh. Vaillant in ſijn Muntregiſters;

en

8 den aard-klootHing nog in 't midde van d'omswevende lugt
9 niet in sijn gewigt, nog de zee had de grote werelt omvaamt. Daar aard was, was zee en lugt vermengt. Soo dat d'aard onvast, 't water ondriftig, en de lugt ligtloos was: geen van de hooft-stoffen hielt gedaante, en d'een hinderde d'andere, vermits in een en 't selve lighaam koude tegen hitte, vogt tegen droogte, hardigheid tegen weekheid, en 't wigtig tegen 't wigteloose streed. Dit krak-
10 keel heeft God, of een betere natuir gemiddelt. Want hij schifte d'aard van den hemel, 't water van d'aarde, en den helderen star-hemel van de dikke en dompige lugt. Dese hooft-stoffen, dus uit den donkeren mengel-klomp geligt en gescheiden, heeft hij van malkander verplaatst, en met eendragtige vrede verknogt. 'T vuit trok wegens sijn kragt en ligtheid opwaarts na 't hemel-welf, kiesende sijn verblijfplaats in 't hoogste hemels-lot. Dit volgde de lugt, als naaste gebuur, en tweede in rang van ligtheid. D'aarde, dikker als dese beide, trok alle grove stoffen na sig, en sonk door haar wigt neder. 'T water, dat'er omspoelt, nam post op de laagste plaats, en omving den vasten aard-kloot.

en de Penning *van Faustina de jonge, by* Oudaan, in de 102 Taf. *en eindelijk die van Tranquillina, de* 117 *der* Uitgeleesene van de Hr. JACOB DE WILDE.

8. Hing) *Of deese onverwrikbaar en onbeweeglijk in de lucht is hangende, dan of sy, gelijk andere* planeeten *of dwaalsterren, in haar eigen ring, rondsom de onbeweegelijke Son is omloopende, dat sal ik aan de verresiende wijsheid der hedendaagsche* Filosofen *en Natuurkundige overlaaten; den Leeser ondertusschen wijsende naar* Kartesius, P. S. Regis, Rohault, de Graaf, *enz. wiens vernuftige verhandelingen die ongegronde gevoelens van* Aristoteles *en andere Aaloude, t'eenemaal hebben om doen storten.*

9. Zee) Amphitrite *in het Latijn; sijnde* tropicè *of redenkonstelijk, de godheid genoomen in plaats van het voorwerp, waar over sy gebied.*

Amfitrite was de dochter van vader Oceanus of Nereus, en de vrouw van Neptunus. Deese, poogende maagd te blijven, was schuw voor Neptunus, en ontweek sijn liefde en aanbiedingen. Doch de minnaar sond een dolfijn uit; welke, haar aan alle eilanden opsoekende, eindelijk aan de voet van den berg Atlas heeft gevonden, aangesocht, overredet, en tot haaren bruidegom gevoerd. Higinus, in sijn 1 B. van de Sterrekund. Klaudianus, 1 B. van de Schaak. Fulgentius, in Neptun, *enz. Siet ook onsen* Dichter in het 2 B. van den Alm.

10. God) *Wie? Jupiter, of sijn vader Saturnus? neen, een ouder en een volmaakt weesen, dat geweest is, is, en sal sijn; een God met een woord, die alles heeft voortgebracht, en onberispelijk ieder sijn verblijf en plaats aangeweesen.*

Siet hier de Heidensche wijsheid pal geset; die alle haare goden en godessen eindelijk genoodsaakt is een opperhoofd toe te voegen, en dus haar van een eenige, onbepaalde, en krachtige almagt afhangkelijk te maaken.

Dus is het ook seker dat de Dichters, (*voor de eerste vinders van godlijke en menschelijke wijsheid by de ouden bekend) alle weetenschap onder het loofwerk van* Fabelen *begrijpende, aangaande hunne goden, nooit geloofd hebben het geen sy van haar schreven: eensdeels weetende, dat het menschen sijn geweest, en, om hunne bysondere gunsten en weldaaden aan landen en steden beweesen, vergood.* Plutarchus, in het B. der Uitmuntende Vrouw. spreekende van Lampsace. *behalven* Laktantius, Minuc. Felix, Makrobius, en de meergenoemde Cicero, *anderdeels ook deselve schandelijk ten toon stellende, en hen misverstand, misslagen, ja allerhande rampsaligheid en gruwelijke boosheid toedichtende.*

Want wat vind men al hoerery, overspel, en bloedschande, wat al onderlingen haat, wrok en twist, wat al verdriet en droefheid, wat al bedrog en schelmery, onder de goden by Homerus, Virgilius, *en onsen* Dichter, *gelijk dat ook heeft aangemerkt* Laktantius, 1 B. 10 en 17 H.

Alwaarom ook de wijsste Heidenen met sulke goden spotteden; gelijk sekere Cinesias (sie Plutarchus, in sijn Onderw. van het gebruik der dichteren) *die Timoteüs, van welke, in een lofdicht van Diana, die Godinne rasend, woedende, en dol genoemd wierd, sulk een dochter toewenschte.*

Ja dit was by hen de bronader der Ongodistery, terwijl de verdersiende beter hielden geene dan gebrekkelijke goden te dienen. Want dat de so genaamde Ongodisten by de Heidenen, deese versierde goden eer beschimpten dan der selver godheid heel versaakten, is by Klemens de Alexandryner (*in sijn* Vermaanrede tot de Heidenen) *wel aangemerkt; en word van de doorgeleerde* Vossius (inden aanvang sijnes B. van de Afgoderye) *met de leere en godsdienst van Anaxagoras en Sokrates, genoegsaam beweesen.*

Doch van een eenigen God, het hoofd, en de schepper van alle het sienlijke en onsienlijke, vind men schoone plaatsen by de Griekssche Blyspeldichters; *ja self by* Virgilius, Horatius, Seneka, Lukanus, Statius, *enz. doch bysonderlijk by* Cicero; *te weeten in sijn* Boeken, van den aart en Natuur der goden, van de Wetten, van Scipioos Droom, en elders.

Als nu iemant der goden, onseeker wie, dien men-
gel-klomp soo geschift, en't ongedaan lighaam be-
quame leden gegeven had, heeft hij eerst d'aarde, om
nergens hoekig te sijn, opgerolt tot een grooten bol, daar
na met de zee overgooten, lastende deselve door storm en
wint te swellen, en de stranden van't aardrijk, datse be-
spoelt, te om-armen. Daar-en-boven schiep hij bronnen,
overgroote meiren, stil-staande wateren, en rivieren, die
11 tussen hunne krinkelige oevers neer stroomen: dese wer-
12 den ten deele hier en daar van't aard-rijk ingeslokt: ten
13 deele schietense in zee, en, in't ruime sap gestort, be-
kabbelen, in plaas van oevers, het strant. Ook beval hij
14 dat sig velden uitbreiden, dalen sakken, bosschagien be-
15 lommeren, en steenagtig gebergte uit-puilen soude. En
gelijk twee riemen aan de regter, twee aan de linker sij-
de den hemel afstreepen, en de vijfde heter is als dee-
se vier: heeft God mede sorg gedragen om den aard-
kloot, die daar ingesloten hangt, in even soo veel stre-
ken te verdeelen; en werden even so veele gewesten op
't aard-rijk betreden, van welke 't middelste door hitte, 16
de twe buitenste door kou en dikke sneeu niet wel bewoont
konnen werden. Dan de twee, tusschen beide gestelt, heeft
hij door 't matigen van kou en hitte matigheid gegeven.
Hier over drijft de lugt, die, soo veel se swaarder is als
't vuir, soo veel ligter als d'aarde en 't water is. Daar in
beval hij neevels, wolken, donder om den menste ver- 17
schrikken, bliksem, en koelende winden te woonen,
die den Bou-heer des werelds niet sonder onderscheid in
't wild de lugt heeft laten beheerssen: want als nu maar
ijder sijn eigen winden uit verscheiden oorden toe-blaast,
konnen se naulijks verhindert werden de werelt in flar-
den te wajen: soo kant sig broeder tegen broeder. Den
oosten

Ondertusschen sie van des werelds scheppinge verder, Filo, Ambrosius, Laktantius, Burnets beschouwinge des aartkloods, 1 B. 5 H.

11. Krinkelige) *Terwijl sich de rievieren slangsgewijse krommen, en met ontelbaare bochten en inhammen het aardrijk doorsnijden.*

Alwaarom de rievieren, in een menschelijke gestalte afgebeeld, wegens dit kronkelen, ook stiere hoornen worden toegevoegd. Virgilius, 4 B. der Landged. en 8 B. van den En. Horatius, 4 B. 14 Lierd. Val. Flakkus, 1 B. der Vliest. *behalven* Rutilius, Sidonius, *enz. Siet* Spanhemius, van het Gebr. der Gedenkpenningen, in de 5 Verhand.

Ja Neptunus word somwijlen self de naam van een stier gegeven. Hesiodus, in de Beschryv. van het schild. Hesychius, *enz. doch mogelijk so seer niet om de bochten en kromtens van de zee, als wel om haar geweld, geruys en geloei, by tijden van storm en onweer. Siet* Eustathius, over het 22 B. van den Ilias. Strabo, 10 B. sprekende van de rievier Achelöus, *enz.*

12. Ingeslokt) *Gelijk de Ladon in Arkadie.* Pausanias, in de Arkad. *de Alfeus, in Elis.* Virgilius, 3 B. van den En. *de Nijl (immers gelijk men plag te gelooven) in Egipten.* Plinius, 5 B. 9 H. Solinus, 35 H. *behalven noch meer andere rievieren, (opgeteld by* Nat. Komes, 8 B. 22 H.) *welke op de eene plaats van het aardrijk worden ingeswolgen, en weder op een andere uitgeworpen. Hoewel* Ovidius *hier schijnt te spreeken van dusdaanige, welke, ingeslokt sijnde, niet weder te voorschijn komen. Siet bovengenoemde* T. Burnet. 1 B. 8 H.

13. Zee) *Die alle (sekerlijk de meeste en grootste) rievieren des werelds ontfangt en inswelgd, en evenwel sijn stand houd, sonder eenige aanwas of vermeerderinge. Siet* Isidorus, 13 B. 14 D. *of liever* Burnet, 1 B. 8 H. Rohault, en andere.

14. Gebergte) *Of het aardrijk voor den algemeenen watervloed, vlak en effen is geweest, is een vraag van gewicht. Meergenoemde* T. Burnet *steld*, 1 B. 9 H. *dat, na de gemelde vloed, en het wegloopen van het water, het eertijds vlakke aardrijk klosven en scheuren, dat is, hier ongenaakbaare hoogtens, en weder daar afgrijsselijke afgronden en dieptens is te voorschijn gekomen.*

15. Riemen) *Van welke (aangesien ik de* Natuurkunde *en kennis van des werelds verscheidene gematigdheden t'eenemaal overlaat) men kan na sien de oude*, Virgilius, 1 B. der Landg. Cicero, in sijn Tuskul. Vraagen, Makrobius, in het Gespr. over Scipioos droom, Manilius, *enz. of beter de laatere*, Joh. de Sacro Bosco, Klavius, Sanson *en andere* Wereldbeschryveren.

16. Hitte) *De nieuwe scheepsvaard, onder het geleide van den wonderlijken seilsteen, en het aanwijsen van het konstige kompas, heeft echter, in deese laatere eeuwen, ons geleerd, dat ook de afgelegenste landen, van ouds voor woest en onbewoond gehouden, sijn bevolkt, en met allerhande soort van gediertens versien geweest. Siet de so genaamde* Journaalen *der Suydelijke* Zeetochten.

17. Nevels) *Van deese, gelijk mede van de wolken, donder, blikfem en andere* meteora, *of* verhevelingen, *schrijven (om geen oude en afgesturvene Natuurwijse by te brengen)* Kartesius, Regis, *en de boven aangetrokkene* Rohault; *werwaarts wy gaarne den nieuwsgierigen Leeser na toesenden.*

18. Ara-

18 oosten wind schoot na den opgang der sonne, Arabie, Per-
19 sen, en 't gebergte dat de morgen-son bestraalt. De weste
20 wind onthout sig ontrent d'avond star, en het strand dat
21 22 de son in 't ondergaan belaaut. De gure noorde wind greep
23. 24 post bij de Russen, in Tartarie, en 't seven-star. 'T land,
dat hier tegen over legt, wert door den regenagtigen sui-
den wint gedurig nat bestort. Boven dese [lugt] heeft hij
25 de dunne lugt, en met geen aartse dompen beswalkten
star-hemel geschikt. Naauliks had hij alles sijn bepaalde
plaats gegeven, of 't gestarnte, dat lang onder 's Bajerts
klomp versmoord gelegen had, begost gelijkerhand van 26
't firmament glants te geven. En ten einde geen gewest
van sijn gedierte ontbloot mogt blijven, nam 't gestarnte en 27
gedaante der Goden 't hemel-welf in: de blanke vis viel
't water, 't vee d'aarde, 't gevogelte de doorswerfbare lugt
te beurt om te bewoonen. 'T schortte nog aan een heili-
ger

18. Arabie) Nabathæa regna *in het Latijn; aangesien de Nabathæi sijn gelegen in Arabien; te weeten, tusschen Egipten en Syrien.* Strabo, 16 B. Diodorus, 2 B. 48 H. Dionysius, in de Wereldbesch. Plutarchus, in Demetr. *Het voed Olifanten.* Juvenalis, 11 Berisp. *en veel ander kleen vee; doch draagd geheellijk geen koorngewassen. Siet* Hieronymus, Eusthatius, *enz.*

19. Persen) *Van dit Asiaans gewest is gesprooken, in het* 1 D. 207 pag.

20. Westewind) Zephyrus *in het Latijn; van welke elders.*

21. Belaaut) *Alwaar men self de daalende son in het zeewater heeft hooren kissen; ten minsten, gelijk dit de aaloudheid langen tijd heeft geloofd.* Strabo, 3 B. Tacitus, in de Beschr. der Duits. 45 H. Florus, 2 B. 17 H. spreekende van Dec. Brutus. De tweede Keiserlijke Lofred. 2 H. *behalven* Hieronymus, *enz. spruytende deese dwaaling uit een voorgaande dwaaling der aaloude, meenende den aardbodem vlak te sijn.*

22. Noordewind) Boreas; *in het Latijn. Siet de* Aanteekeningen *van het* 1 D. 237, 80, en 88 pag.

23. Tartarien) *In Latijn leest men* Scythia; *van welke in het* 1 D. 60 pag.

24. Sevenstar) *Van de Plejades of de Seven-star is aangeteekend, in het* 1 D. 77 en 91 pag. *Doch* Valentijn *loopt hier het spoor mis. Het Latijn spreekt hier van de* Septem triones, *of* Ursa, *de groote Beer.*

Merk hier aan, dat de boeren, by de aaloude Romeinen, dit gesternte noemden Plaustrum, *of de Wagen; quansuis voortgetrokken van ossen; die sy de naam van* triones *of* teriones (à terram terendo, h. e. arando, van het aardrijk om te ploegen) *hebben verleend.* Varro, 9 B. van de Lat. taal. Gellius, 2 B. 21 H. *Siet onse* Aanteekeningen *over* Trio, *de toenaam der Lukretien, in het* ONTWERP, 58 pag.

25. Lucht) *Alwaarom de seer hooge Olimpus (van welken berg ook,* 1 D. 139 pag.) *sijn kruin, vry van donkere wolken of nevelen, rijp, sneeuw, of onweersbuyen, in deese lucht opsteekt. Ja ook so vry is van wind of eenige veranderende bewegingen, dat geen asch, leggende aldaar op den altaaren, verwaaid; maar* (Mela *getuigd,* 2 B. 2 H. *dit ook van den berg Athos*) *des jaars daar na in een en deselfde stand gevonden word. Siet* Apulejus, Lukanus, Klaudianus, *en* Statius, *in 't gemelde* 1 Deel *genoemd.*

26. Gestarnte) *Van de vaste en dwaalende starren, gelijk ook van de nieuwsondekte; daarenboven van de onredelijke en nergens op gegronde naamen van de aaloude, gegeven aan eenige mengelingen van verscheidene sterren, siet* Rohault, 2 D. 2 H. *en vervolgens; behalven alle de bovengenoemde* Natuurkundige.

27. Gedierte) *Alwaarom de navolgers van Plato (siet sijn* Timæus) *de sterren besielen en een leven toeschrijven. Siet, voor alle,* Makrobius, *over* Ciceroos Droom *van* Scipio; *want wie lust het meer aaloude schrijvers, sowel ontrent deese als andere droomen en buitensporige verdichtselen, te doorbladeren?*

TWEE-

TWEEDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Sijnde dan alle de Hoofdstoffen verdeeld, en sijn sitplaats aangeweesen, ook alderhand gedierte geschaapen om deese vier Hoofdstoffen in te neemen en te bewoonen; soo is men eindelijk getreeden tot het bootseeren en toestellen van den mensch, die dit groote Heel-Al, naar sijn ontfangene wijsheid, sou bestieren. Dit was het werk van eenen Prometheus, die uit een mengsel van aarde en water, een seer schoon beeld heeft gewrocht, en het selve overkonstelijk besield.

ger dier, bequamer tot rede-kaveling als d'andere, om
1 over de redeloose te konnen heerssen. Dus wiert de mensch
geschapen, sonder dat men weet, of dien Bou-heer van't
heel-AL, die d'oorsaak is dat de werelt in soo goeden
2 stant quam, denselven geteelt heeft van Godlijk saad, of
dat de vers-geschapene aarde, nog soo onlangs van den
hoogen hemel geschift, eenig saad daar van, als hebbende t'saam vermengt geweest, bij sig heeft gehouden: welke aarde Prometheus met rivier-water gekneed, en na de 4
gedaante van d'al-bestierende Goden gevomt heeft. En
daar

1. Mensch) *Waarom de mensch het laatste van alles is geschaapen, hier over heeft* Filo (*in het* B. van de schepp. des werelds) *niet onaardig geredeneerd:* Het betaamde niet, *segt hy*, dat de koning te voorschijn quam, voor dat sijn hof, en het geen sijn hofhouding van noden had, was vervaardigd; gelijk ook daarom de kruyden en het gewas voor het gedierte is voor den dag gekoomen, op dat het selve sijn voedsel daadelijk vinden mogt.

2. Godlijk) *So spreeken ook* Lukretius, 2 B. Manilius, 4 B. der Sterrek. Juvenalis, 15 Berispd. *behalven* Cicero, Seneka, *enz.*

3. Aarde) Pausanias, in de Focisch. *wil ons doen gelooven, dat, in Griekenland, ontrent de stad Panope, by sekere beek, eenige groote steenen leggen; die men geloofd een overblijfsel te sijn van die klay of aarde, waar uit Prometheus het allereerste menschenbeeld bootseerde.*

4. Prometheus) Satus Japeto *in het Latijn. Van welken gesprooken is, in het* 1 D. 163 en 164 pag.

5. Over-

daar d'andere dieren voor-over na d'aarde bukken, heeft hij den mens met 't hoofd over-eind den hemel doen beschouwen. Dus heeft d'aarde, die even te voore ruw en vormloos was, verandert sijnde, nooit bekende posturen van menſchen aangenomen.

5. Overeind) *Siet van des menſchen heerlijke geſtalteniſſe*, Manilius, 4 B. der Sterrek. Silius, 15 B. en Boëtius, 5 B. 5 Ged.

Doch wat gemelde Prometheus en ſijne mensmaakinge aangaat, Laktantius *geloofd* (2 B. 11 H.) *dat hy, ſijnde den eerſten beeldhouwer, geleeft heeft ten tijde van Jupiter, in welke men gemaakte beelden heeft beginnen in de tempelen op te richten, en te aanbidden. Doch* Auguſtinus (*van de* Stad G. B. H.) *meend dat men hem het ſcheppen van den eerſten menſch toeſchrijft, om dat hy, in die aaloude tijden, een leeraar van groot vernuft en wijsheid is geweeſt.*

Vorders verklaard Servius, (*over het* 6 Herdersgeſ. van Virgilius) *waarom men ſegt, dat hy, door Minervaas byſtand, den hemel heeft beklommen, en het vuir de raden van de ſonnewagen ontleend. Hy ſegt, deeſe was een welgeoeffend ſterrekijker, welke op den berg Kaukaſus, het geſternte van de adelaar, en desſelfs beweeging en aart naaukeurig onderſoekende, de dichters heeft gelegentheid gegeven om te verſieren dat hy aan den Kaukaſus was vaſtgehecht; alwaar gemelden vogel ſijn hart verſcheurde.*

Maar eer wy van Prometheus en ſijne bedrijven aftreeden; ſie hier een aardige vertellinge, van het geen na het beſielen van het menslijk beeld is voorgevallen.

De vergramde Jupiter geſind ſijnde de vermetelheid en dieverye van Prometheus op het allerhardſte te ſtraffen, dêê Vulkanus een vrouwenbeeld ſmeeden en toeſtellen; het welke hy Pandora noemde, om dat alle de Goden het ſelve iets uitnemends hadden geſchonken en medegedeeld, en dus ten eenemaalen volmaakt. Deeſe begaaſde ſchoonheid, wierd met een beſlootene doos of ſchaal geſonden naar Prometheus, welke, bevreeſt voor laagen, dit vrouwe ſchepſel met haar geſchenk verſtiet en van ſich wees. Alwaarom ſy tot Epimetheus, ſijn broeder, ging. Deeſe de gemelde doos openende (ſijnde echter gewaarſchouwd van Prometheus) ſo ſijn daar uit gevloogen alle ſiekten, ongemakken, en rampſaligheden, die, de geheele wereld vervullende, het onnoſele menſchdom tot een eeuwige plaag hebben verſtrekt. Heſiodus, in het B. van de Landb. en in der Goden Geſlachtb. Fulgentius, in ſijne Uitlegginge, *enz.*

DER-

DERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Als alle het geschapene nu was op sijn bestemde plaats, en in sijn behoorlijke rang, so sijn de wereldsche saken afgedeeld in vier tijden of eeuwen; welke men noemde, wegens de gestaltenis der seden en gewoonten in de selve, de Gulde, de Silvere, de Kopere, en de Ysere eeuw. Want gelijk deese metaalen of berggewassen van malkanderen geweldig verscheelen, en het eene het andere overtreft; so sijn die vier tijden ook geheellijk van een eenen aard. In de Guldene eeuw was, onder het gebied van Saturnus, een onbedwongene overvloed van allerhande saaken, nevens een aangenaame geduurige vrede en rust. In de Silvere, onder Jupiter, kreeg het saisoen een aanmerkelijke veranderinge, en de Lente, eerst geduurig, wierd alleenlijk maar het vierde deel des jaars: want haar volgden de heete Somer, de koele Herfst, en de kil-koude Winter. De menschen begaven sich uit de opene lucht, en sochten schuilplaatsen. Het aardrijk weigerde hen vruchten, ten sy dapper bearbeid, en wel bebouwd. In de Kopere verviel men tot krijgssaaken, terwijl de menschen de vrede en vriendschap verbraaken. Doch in de Ysere en de laatste, sijn alle Deugd en Vroomheid, en Gerechtigheid, en Trouw, en Liefde, van Gierigheid en Wreedheid, verdreven en weg gejaagd.

De goude eeu nam 't eerst haar begin, die sonder klem van overigheid uit sig selfs trou en geregtigheid oeffende. Daar was nog straf nog vreese, veel min aan de wand gespijkert wetplaten vol straf-greinsen. Hier sid- 1
derden

1. Wetplaaten) *Wetten en willekeuren wierden te Romen op kopere plaaten gesneeden, en dus alom op de merkten en aan de tempelen vastgenageld, om van ieder een, die plaatsen passeerende, gesien en gelesen te konnen worden.* Virgilius, 6 B. van den En. Tacitus, 11 Jaarb. 15 H. Plautus, in Trinumm. 4 Bedr. 3 Ton.

2. Pyn-

derden geene *supplianten* [ootmoedige gedaagden] voor
'sregters vonnis, maar waren sonder voor-spraak veilig.
2 De pijn-boom was nog van sijn gebergte niet gehouwen,
3 en in zee gerolt om uitheemse gewesten te besoeken. De
menssen kenden niet, als 't land daar sij gekipt waren. De
steden waren nog met geen steil-diepe graften om-spit.
4 Regte kopere trompetten, krullige hoorns, storm-hoeden en swaarden, waren daar niet. De volkeren bragten hunne aangename en vreedsame tijt onbekommert, sonder schut van krijgs-volk, door. Selfs was ook 't aard-rijk
5 tol-vrij, en bragt buiten dwang van egg' of ploeg alles uit sig selve voort; soo dat de menssen, sig vernoegende met de spijse, die aldus uit d'aarde schoot, haag-appelen, bosaardbeien, kornoelien, en bramen die in de harde eglen-
6 tier hangen, plukten, en akelen raapten, die van wijt uitbreide eike boomen gevallen waren. De lente duirde altijt:
7 de lieflijke weste wind besoelde met laauwe koelte de bloemen, die sonder saad waren uitgesprooten: daer toe droeg ook d'aarde onbeploegt veld-gewas, en den akker onbearbeid een rijpen oogst. Doen vlietender rivieren van melk,
doen van Nectar: doen droop den geelen honig uit groene 8
eiken.

Als Saturnus in den donkeren afgronts-kerker gewor- 9 10
pen, en Jupiter 's werelts heersser was, is de silvere eeu, slegter als de goude, en beter als de geele kopere, in de plaats gekomen. Als wanneer Jupiter de tijd van de oude lente verkortte, en 't jaar door vier getijden liet rond loopen, te weten, door winter, somer, ongestadigen herfst, en korte lente. Doen wiert de lugt eerst door drooge hitte so ontsteken, datse gloeide, en hingen doen scher-
pe lugtkeegels aan de daken geronnen. Doen kroop men 11
eerst onder huis-dak, 'twelk waren hoolen, digte strui- 12
ken, en gevlogte horden. Doen wierd 't saad op den akker

2. Pijnboom) *Van welke boom, als sijnde, in die tijden boven alle andere tot de scheepsbou vereischt, is gesprooken in het* 1 D. 76 *en* 150 pag.

3. Besoeken) *Siet de scheepsbouw gevloekt, en de stoudheid van den eersten aanlegger ernstlijk mispreesen, by* Horatius, 1 B. 3 Lierd. Propertius, 3 B. 5 D. *en* Klaudianus, in de Voorreden van het 1 B. der Schaak. Seneka, in Med. 2 Bedr. *enz*

4. Krullige) *Onder de geluidgevende veldteekenen waaren by die van Romen de voornaamste,* Tuba, *of de* trompet, *van koper; wel eer uitgevonden van Tirrenus, soon van Herkules.* Higinus, 274 Vertell. *sijnde rechtdraads, en sonder eenige kromte of ombuyginge.* Vegetius, 3 B. 5 H. *behalven* Juvenalis, Akron, *enz. gebruikt by de ruitery en het paardevolk.* Priscianus, 5 B. *in het veld, op het aanvangen van een veldslag.* Cæsar, van den Burg. oorl. 3 B. 99 H. Dio, 47 B. spreekende van de veldslagen in de Filippische velden, Lukanus, 7 B. *of ook op het aftrekken.* Vegetius, 2 B. 22 H.

Ondertusschen wierd sy mede gebesigd voor en naar een adlocutio, *of veldheerlijke* aanspraak, *om den krijgsman tot sijn dagelijksche oeffeningen en arbeid te roepen; ja self om hem, op het veld hier en daar verstrooid sijnde, by een te brengen. Siet* Cesar, Livius, Ammianus, *enz.*

Doch ook somwijlen by de priesteren, onder het slachtofferen, Siet 1 D, 101 pag. *en eindelijk ook in de lijkstaatsyen en begravenissen.* Hyginus, in de aangetogene 274 Vertell. *Doch siet ook boven,* 1 D. 64 pag.

Cornu, *het Hooren; slangsgewijs gebogen, en gekromd; gelijk ons word vertoond op een brok oud* Marmer, in het 10 Taf. van P. S. Bartolus, *ook afgebeeld by meergenoemde* Paffenrode, in sijn Krygshand. 5 B. 7 H. *mede van koper.* Vegetius, 3 B. 5 H. *gelijk de* Lituus *of krom hooren, in gedaante de voorige t'eenemaal gelijk.* Seneka, in Edip. in de Rei van het 3 Bedr. of in de Thyest, ook in de Rei van het 3 Bedr. *Siet van den hoorn en sijn gebruyk,* Horatius, 2 B. 1 Lierd. Propertius, 3 B. 2 D. *behalven* Livius, Tacitus.

Eindelijk, gelijk men de trompetters noemde Tubicines, *so wierden de hoornblasers geheeten* Cornicines. Festus. Livius, 1 B. 53 H. *enz.*

5. Ploeg) *Van de ploeg en sijn gebruik is ook al gesproken, in het* 1 D. 276 pag.

6. Akelen) *Van het eeten der akelen, voor het gebruik van allerhande kooren, spraaken wy in het* 1 D. 187 pag.

7. Weste wind) Zephyrus, *in het Latijn; van welke elders.*

8. Honig) *Dikmaals ontmoet ons by de schrijvers, dat de bijen haaren honig juist niet altijd by den boer in de korven, maar ook in het wilde, in by toeval uitgeholde boomen hebben by een gebracht en verborgen.* Æsopus, in de 176 Fab. Aftonius, in 27 Fab. Ovidius, 3 B. van den Alm. spreekende van Silenus.

9. Saturnus) *Van hem en sijn Guldene eeuw spraken wy, in het* 1 D. 182 pag.

10. Afgrondskerker) Tartarus *in het Latijn; van welken in het* 1 D. 258 pag.

11. Lochtkegels) *Siet van des winters zaamenstremmen en de yswordinge bovengemeldige* Natuurkundige, Kartesius, Regius, Klaubergius, Rohault, enz. *ondertusschen sie hier de vier Getijden, of des jaars merkelijke gestaltverwisselingen in print vertoond.*

12. Hoolen) *Uitgeholde rotsen en steenklippen; doorgaans het leger en rustplaats der wilde gediertens;*

13 ker eerst door lange veuren bedekt: doen hijgden de ossen eerst onder 't drukkend juk. Hier op volgde de kopere eeu, wreeder van aart, en vaardiger tot schriklijke, dog niet schelmagtige, oorlogen. De leste is van hard ijser gesmeedt. In dese eeuw, van slegter allooi, is schielijk alle ondeugt op de baan gekomen. Schaamte, waarheid, en trou, namen de vlugt, vervangen werdende van bedrog, list,
lagen, gewelt, en die schelmsen heb-lust. Den schipper ging 14
t'seil, en kende nog de wind niet wel. De schepen, welker stof lang op 't hoog gebergte had staan wassen, bruisden tegen d'onbekende golven in. Ook heeft den voorsigtigen land-meter 't aard-rijk, datte voore, als 't sonne- 15
ligt

tens : volgens Lukretius, in het 5 B. der Nat. *enz.*

Behalven dat ook de hoolen en spelonken van ouds een eerbied en ontsag was toegevoegd, en, voor het gebruik der tempelen, de goden geheiligd; terwijl men meende dat meest alle de goden in spelonken waaren gevoetsterd, en opgebracht. Siet Herodotus, Pausanias, Strabo, Suidas, Porfyrius, *en ontallijke* andere.

13. Ossen) *Het gebruik der ossen in het omploegen der saaiakkeren, is ten eenemaalen oud; gelijk wy toonden, in het* 1 D. 276 pag.

Ja self ook op den dorschvloer; want daar wierd het graan van sijn halmen en airen niet met dorschvleegels afgescheiden, maar met het dikmaals trappelen en vertreden van ossen. Varro, van de Landb. 1 B. 52 H. *welk vee van haar kaarige en ruwe meesters wierd gemuilband, om dat sy, onder het trampelen, van het kooren niet souden eeten.* Moyses, in Deuteron. 25 H. 4 vers. en Paulus, in den 1 Br. aan Timoth. 5 H. 11 vers. *gelijk, om deselfde reden, de slaven, in den rosmoolen, de hals in seker werktuyg wierd geset.* Plautus, in den Esel. 1 B. 1 Ton. Pollux, *enz.*

14. Schipper) *Siet de schrijveren boven,* 9 pag. *genoemd, die de allereerste scheepvaard, als den oorsprong van veele onheilen en rampsaligheden, hebben veroordeeld en versoeid.*

15. Landmeter) *De landeryen wierden, by de aaloude, van een gescheiden en gedeeld door sekere steenen, die men niet, sonder een gruwelijke euveldaad te bedrijven, mogt versetten. Op deese quamen jaarlijks de landheeren wedersijds offeren en geschenken brengen; te weeten, op de* Terminalia, *sijnde een feestdag ter eeren van den* Terminus, *of scheisteen ingesteld.* Ovidius, 2 B. van den Alm. Horatius. 2 Toesang. Prudentius, tegens Symm. 2 B.

Siet vorder van deesen steen Seneka, in Hippolyt. 2 Bedr. 2 Ton. behalven Tibullus, Juvenalis, enz.
Vorders word dit verdeelen en landscheiden Ceres toegeschreven; vervolgens θεσμοφόρος *geheeten, of* legifera, *wetgeefster; te weeten aangaande de landscheidingen.* Diodorus, 1 B. 14 H. en 5 b. 5 H. Ciceros.

ligt en de lugt, gemeenwas, met lange landſcheidingen
afgemerkt. Van de rijke aarde wierd niet alleen koorn
en voedſel, datſe ſchuldig was, gevordert; maer men
16 boorde die in 't ingewand: ſoo dat'er rijkdommen, aan-
prikkeling tot alle quaat, die ſij verborgen hielt, en tot aan
17 de hel beſtemt had, wierden uitgewroet. Dus quam daar
18 voor den dag dat ſchadelijk ijſer, en vrij ſchadelijker goud:
hieruit kroop den oorlog, die deſe beide in 't ſtrijden ge- 19
bruikt, en met ſijn bloedige hand de wapenen tegen een
klapt datſe rammelen. Men leeſt'er op vrij-buiten: vriend 20
kan vriend, nog ſchoon-vaar ſchoon-ſoon vertrouwen: 21
vriendſchap tuſſchen broeders is'er dun geſaait: de man 22, 23
ſtaat ſijn vrou, en 't wijf de man na 't leven: de vervaar- 24
lijke

ro, in de 7 Red. tegens Verr. Ovidius, 5 B. der Herſchepp. *ſchoon* Lukretius, 6 B. *dit de Athenienſers toeſchrijft.*

16. Ingewand) *Gelijk de ſcheepsvaard by de Dichters doorgaans, ſoo getoond is, word veroordeeld en gevloekt; ſo word het graven naar goud, ſilver, en andere rijkdommen, in het diepſte van het aardrijk verhoolen, met geen mindere hevigheid, geroskamd en beriſpt; te weeten van* Propertius, 3 B. 13 D. Manilius, 5 B. der Sterrek. Lukretius, 5 B. der Natuurk. Seneka, 94 Br. en in het 7 B. van de Weld. 10. H. Plinius, in de Voorrede van het 33 B.

17. Hel) *Het Latijn gewaagd van* Styx; *van welke rievier is geſprooken in het* 1 D. 220 pag.

18. Schadelijk) *Vergelijk hier mede* Virgilius, 3 B. van den En. ſpreekende van den ſchelmſchen Polimneſtor. Tibullus, 1 B. 10 D. Propertius, 3 B. 13 D. *euz.*

19. Beide) *Gelijk Filippus, vader van den grooten Alexander; welke, hoorende ſpreeken van hooge en onbeklimbare, en deswegen ſterke veſtingen, gemeenlijk vroeg, of men een eſel met goud gelaaden daar niet ſou konnen binnen drijven. Alwaarom hy ook geheel Griekenland met ſilvere ſpietſen (volgens de ſpreekwijſe van Apolloos Godſpraak) bevocht en overheerde.* Plutarchus, in ſijn Griekſche ſinſpreuk. Seneka, in de 94 Br. Suidas, en Juvenalis; *welke hem, in het* 12 Beriſpd. *de liſtige kooper van de ſtad Olintus is noemende.*

Siet ook het aangeteekende *in onſe* POESYE, 224 pag.

20. Vriend) Hoſpes, *gaſt, ſegt het Latijn; aangeſien het* jus hoſpitii, *of het recht van gaſtvryheid, heilig en onſchenbaar wierd gehouden; terwijl twee vrienden in verſcheidene geweſten woonende, dan wederſijden een* teſſera *of lootjen hadden, dat ſy naukeurig bewaarden, en t'elkens in haare t'zamenkomſt malkanderen vertoonden, en de vriendſchap daar op vernieuden. Ja, deeſe* teſſera *bleef ook by de nakomelingen, welke hunne vaderlijke vriendſchap by deeſen getrouwelijk onderhielden; tot dat eindelijk dat lootje wierd verbrooken en de gaſtvryheid aan wederſijden opgeſegt.* Plautus, in den Kartaginens. 5 Bedr. 1 Ton. in het Kiſtje, 2 Bedr. 1 Ton.

Siet dit recht van gaſtvryheid ſchelms en godloos geſchonden, by Cicero, in het 2 B. der Redenkonſtige Vinding. ſpreekende van de moord van een geldhebbenden vreemdeling: *wederom in het* 1 B. der Voorſpelling. ſpreekende *(men vind dit ook by* Valer. Maximus, 1 B, 7 H. 10 Voorb.) der Uitheems.) *van den droom en het ſeldſaam geval van* twee reiſigers van Arkadien.

Eindelijk ſiet ook deeſe veerſen aangetrokken by Seneka, in het 5 B. van de Weldaad. 15 H.

21. Schoonvaar) *Hier af vertoonen ons de* Heilige Bladeren *een krachtig voorbeeld in de koningen, David en Saul; de* Roomſche Geſchiedeniſſen *geen minder in Ceſar en Pompejus; en de* Griekſche jaarregiſters *(ſiet* Juſtinus, 16 B. 2 H.) *in Antipater en Lyſimachus.*

22. Broeders) *De voorbeelden van dit hoofdſtuk ſijn by de aaloude al verre buiten het getal; ſo dat het t'eenemaal onnodig is tot onſe tijden te treden; welke anders ons van deeſe, gelijk van de voorgaande euveldaad, doorluchtige voorbeelden ſouden konnen verſchaffen.*

Siet ondertuſſchen in gemelde Heilige bladeren *Kain gekant tegens Abel; of veele gelijkelijk tegens eenen Joſef: by de* Grieken (Juſtinus, 5 B. 11 H.) *Cirus tegens Artaxerxes; of* (Juſtinus, 24 B. 3 H.) *Ptolomeus, de Donderaar, tegens de rampſalige Arſinoë: en by die van* Romen (Herodianus, 4 B. 4 H.) *Karakalla tegens Geta.*

23. Man) *So woed de argwaanende Herodes tegens de moedige Mariamna. Siet* Joſephus, *aangetogen by het* 53 Taf. van de GALLERYE, *of het* 60 Taf. van de PICT. LOQUENS. *de dolle Radamiſtus, tegens de onnoſele ennoch ſwangere Zenobia.* Tacitus. 12 Jaarb. 51 H. *behalven die opgeteld worden van* Higinus, in de 240 en 251 Verteil.

24. Wijf) *Dus ontlijfd de ſtaatſuchtige Agrippine den keiſer Klaudius.* Suetonius, in Klaud. 44 H. Juvenalis, 6 Beriſpd. *de wraakgierige Roſimunda den onvoorſichtigen koning Alboin.* Paulus Diakonus, aangetrokken by het 24 Taf. van de GALLERYE. *Voeg by deeſe twee Klitemneſtra, de vrouw van* Agamemnon; *Semiramis van Ninus; Thebe van Alexander de Fereër; Laodice van Antiochus*

Theos;

25 lijke ſtief-moeders brouwen doots en paars-makende ver-
26 gift-dranken: de ſoon onderſtaat [bij waar-ſeggers] hoe
lang ſijn vader nog te leven heeft, eer ſijn ſterf-dag op

handen is: liefde en godvrugtigheid leit verkragt, en de 27
geregtigheid heeft 't leſt van alle de Goden 't aard-rijk, dat 28
door 't moord-bloed door-weikt was, verlaten.

Theos; en eindelijk (want met deeſe lijſt ſou men hier aan papier te kort koomen) de ongenoemde van Spitamenes: van welke alle Seneka, Herodotus, Cicero, Juſtinus, Curtius en Valerius Maximus.

25. Stiefmoeders) *Sodaanige eene was Arſinoë, tweede vrouw van koning Liſimachus.* Juſtinus, 17 B. 1 H. *Doch ſiet een vreemd geval, raakende deeſe ſtoffe, by* Apulejus, in het 10 B. van de Herſchepp. *en voeg daar by het ſeggen van* Juvenalis, in het 1 Beriſpd.

26. Soon) *Welken ook* Juvenalis *ondekt en aanklaagd, in het* 3 Beriſp.

Doch ſieſelf, by Dio, 76 B. *Karakalla naar het leven ſtaan van Severus; en weder, by* Juſtinus, 10 B. 1 H. *Darius het leven belaagen van den elendigen Artaxerxes. Ja eindelijk Ptolomeus (ſchimpsgewijs bygenaamd* Filopator, *de vaderliever) ombrengen, Ptolomeus Euergetes of de groote.* Juſtinus, 29 B. 1 H. *Nikomedes den koning Pruſias.* Juſtinus, 34 B. 4 H. *Frahates der Parthen koning Frahates.* Juſtinus, 42 B. 5 H.

27. Godvruchtigheid) Pietas *in het Latijn; welke deugd goden en menſchen betreft.*

Goden betreft ſy, wanneer ſy de Godsdienſt waar neemt, en ſich beſich houd in de plechtigheden ontrent tempelen en altaaren. In welke ſtand ſy ons ontmoet op eene mijner Gedenkpenningen *van Fauſtina de oudere; verbeeldende een vrouwtje, houdende op de ſlinker arm een doos met wierook, en met de rechter werpende het wierook op het ontſtooken offervuur.*

Menſchen betreft ſy, deſelve bejegenende met ſachtmoedigheid, onderdaanigheid, milddadigheid, eerbiedigheid en uiterſte tederheid. En dus ſien wy deeſe op andere Geldmunten, *of ſtaande tuſſchen twee kinderen, of ook hebbende daarenboven een kind op haaren arm. Behalven dat ſy, op een* byſondere *van Theodora, een kind aan de pram is houdende: waar mede word te kennen gegeven dat deeſe Keiſerinne haare kinderen ſelfs heeft aan de borſt gehad. Siet weder* Oudaan, in het 89 Taf. de 1, 2, en volgende Penn.

28. Gerechtigheid) Aſtræa *in het Latijn; gehouden voor de dochter van Jupiter en Themis, of, volgens andere, van Titan en Aurora; wegens haare billikheid geſegt de* Gerechtigheid. Heſiodus, in meergemelde Geſlachtb.

Van haar vlucht en afſcheid van de godvergetene en van eer en deugd verbaſterde ſtervelingen; gewaagen ook Virgilius, 2 B. der Akkerb. Seneka, in Octav. 2 Bedr. 1 Ton. Juvenalis, 6 Beriſpd. Aratus, in de Sterrek.

Doch ſiet een cierlijke beſchrijvinge van deeſe ongekreukte maagd by Gellius, 14 B. 4 H.

Wat nu dit hoofdſtuk aangaat, de letterkundige Georg. Sabinus *meend dat de verſieringe der vier Eeuwen ſou konnen gehaald ſijn uit* Daniels 2 H. 31. en volg. veerſ. *alwaar het beeld, van den Koning in den droom geſien, gemaakt was uit een ſamenſtellinge van goud, ſilver, koper en yſer; ſinſpeleende op de ſeer verſcheidene hoedanigheden der vier* Monarchien, *of koninglijke* Oppervoogdyen. *Siet den ſelven* Sabinus, *ſchrijvende over dit* Hoofdſtuk.

VIERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Terwijl dan op het aardrijk de boosheid der menschen dagelijks aangroeide, so sijn ook de Reusen tegens den hemel opgestaan; kinderen van het Aardrijk, en deswegen so grof en onbesuist van ledemaaten als sy self. Deese schepselen sijn so verwaand geweest, dat sy de grootste bergen op een stapelden, om op die wijse den hemel te beklimmen, en alle de godheden daar uit te drijven. Doch sy sijn alle geblikfemd en ter aarden geveld. Uit hun bloed, met het aardrijk vermengd sijnde, sprooten weer menschen, so verwaaten, wreed, en bloedgierig, als hunne vaderen waaren geweest.

En op dat den hoogen hemel niet veiliger soude sijn
als d'aarde, hebben, soo men segt, de reusen 't he-
1 mel-rijk tragten te vermeesteren, en, berg op berg stape-
lende, het hoog gestarnte te bereiken. Als wanneer den 2
almagtigen Vader, sijn bliksem uit-schietende, den berg 3
Olymp

1. Reusen) *Kinderen van* Cœlus, *of den hemel, en* Terra, *of het aardrijk; van wiens stout en overdwaals bestaan* Klaudianus *een geheel gedicht heeft opgeslagen; van welk ons alleenlijk een gering brokje is ter hand gekoomen. Siet ook* Apollodorus, 1 B. Higinus, 28 Vertell. Horatius, 3 B. 4 Lierd. behalven Manilius, Seneka, Virgilius, *enz.*

2. Bereiken) *Het schijnt somwijlen, of de Heidensche schrijvers iets uit de* H. H. Bladeren, *by schemeringe is ondekt en ter hand gekoomen; aangesien dit heel bequaamlijk kan gevoegd en vergeleken werden by den opbouw van den hemelhoogen tooren binnen Babel; waar af*, Genes 11 H. 4 en volg. veers.

Ten minsten staat het vast, dat door deese reusen konnen verstaan worden, en ook menigmaal verstaan sijn oproerige muytemaakers en godloose kerkschenders. Siet de Jood Filo, *in sijn* 1 B. van de Reusen. Filostratus, in het leven van Apollon. 5 B. 6 H. Makrobius, 1 B. 10 H. Cicero, in het B. van de Ouderdom. *enz.*

3. Bliksem) *Niet alleenlijk Jupiter, maar ook sijn dochter Pallas; welke deswegen ook den bliksem, so wel als de vader word toegevoegd*, Horatius, 10 Toez. Virgilius, 1 B. van den En. Seneka, in Agam.

4 5 Olymp verplette, en den Pelion, daar d'Ossa op lag, on-
6 der uit rukte. Als nu die vervloekte lighamen onder hun
7 eige berg-katten versmoort lagen, is, segt men, d'aarde,
8,9 door't omkomen van haar kroos, met veel bloets bevogt
geweest; heeft het laauwe bloed leven gegeven; en, ten
einde nog eenig gedenk-teeken van haar saad mogt over-
blijven, 'tselve in menssen verandert. Maar dat gebroet
was mede God-lasterend, seer bloed-gierig, en vol dwing-
landij: klare teekenen dat het uit bloed gesprooten was.

Agam. 3 Bedr. 1 Ton. *en daarom ook met deselve is afgebeeld op de* Penningen, *so van den koning Antigonus, volgens* Spanhemius, 394 pag. *als van den keiser* Domitianus, *by* Oudaan, 45 Taf. 11 Pen.

Ja haar beleid en dapperheid tegens deese gedrochten was op den sluijer afgebeelt, omgedragen op het feest, Panathenæa. Proklus, in Tim. De Kantteekenaar van Euripid. in Hekub.

Ook heeft hier Bacchus sijn moed en dapperheid getoond, de Reusen, in de gedaante van een leeuw aanvallende en vermorselende. Furnutus, in het B. van den aart der God. Nonnus, *enz. Het geen ons een leeuw, nevens sijne heiligdommen doet aanschouwen, op de* 16 Gedenkpenning der Uitgelesene, *by meergemelde* Monterchius.

Doch wat de verdere godheden aangaat, die hadden, in de gedaante van allerhande slag van dieren verschept sijnde, den hemel ten prooi gelaaten, en saaten ergens in een afgelegene schuilhoek versteoken. Ovidius, 5 B. van deese Herschepp.

4. Olimp) *Van deesen berg spraaken wy* in het 1 D. 139 en 140 pag. *en in dit* D. 5 pag.

5. Pelion) *Van welken berg,* 1 D. 139 pag.

6. Ossa) *Van welken ook is gesprooken, in het* 1 D. 139 pag.

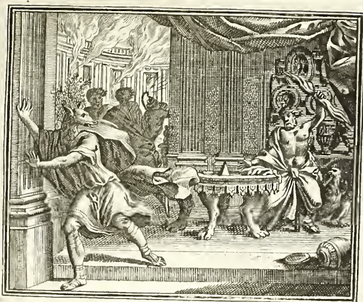
7. Versmoord) *Of liever begraven onder Trinakrie of Sicilien, en den berg Etna; wiens smoooken en vuurbraaken is het ademhaalen; en haare aardbeevingen het wenden en omkeeren van deese gepletterde landgedrochten. Siet het aangeteekende,* 1 D. 104 pag.

8. Bloed) *De Egiptenaaren geloofden by de aaloude, dat de wijnstok uit het bloed van deese reusen is gesprooten, om dat de menschen, met haar sap bevangen, en als verwilderd, tegens den hemel sich durven kanten, en deselve beoorlogen.*

9. Kroos) *Deese reusen worden van sommige gesteld als beneden hebbende, in plaats van voeten, de gedaante van slangen.*

Waar door Joach. Kamerarius *en andere* Uitleggers *verstaan de ondeugende en schelmsche raadslieden, waar op de dwingelanden en ontroerders van een gerusten staat steunen, en, gelijk als op hunne voeten, sich verlaaten.*

Want, gelijk ook boven is aangeroerd, dit bedrijf der Reusen kan worden toegepast op de beroerders van een vredige regeringe; gelijk Katilina, enz. of op de vervolgers der Christelijke kerk; so door het swaard, als de Keiseren, Diokletianus, enz. als door een valsche leere, gelijk de ketteren, Arrius, enz. of eindelijk, volgens de speelinge van Sadoletus in sijn Fedrus, *op de* filosofen *of wijse, die, so in natuurlijke als boven natuurlijke saaken, haar vernuft en schranderheid te veel toeschrijven.*

VYFDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Jupiter, alle de euveldaaden en gruwelſtukken, waar mede het onbedachte menſchdom ſich beſoedelde, moede ſijnde, roept de breede raad der goden by malkanderen, en ontdekt hen ſijn aanſlag van de wereld met alle deſſelfs inwoonderen te verdelgen en te vernietigen. Hier toe vervoerde hem byſonderlijk den wreeden toeleg van Lykaon op ſijn leven. Deeſe, koning van Arkadien, was gewoon alle reiſigers en vreemdelingen aan te haalen, om te brengen, en der ſelver vlees tot ſpijs ſijner gaſten op te diſſen. Dus, als Jupiter, in een menſch verſchept, het hof van deeſen moorder beſocht, heeft Lykaon ook het gekookte vlees van eene ſijner gijſelaaren uit Epieren hem voorgeſet; maar Jupiter joeg deeſen dwingeland van ſich, hem daadelijk in een wolf verſcheppende.

163 1 Als dit vader Jupiter uit ſijn hoogen hemel ſag, verſugte hij, en, herdenkende het grouwelijk braſſen van
2 Lycaon, 't welk, vermits maar onlangs aangevangen, nog ieder niet bekent was, vergrimde ſoo hittig als 't ſoo grooten God paſte, en dag-vaardt dan raad, die ſonder uit-ſtel vergaderde. Daar is een hoogen weg, die bij helder weder

1. Jupiter) Saturnus *in het Latijn; wegens ſijn vader Saturnus; van welke,* 1 D. 182 pag.

2. Lykaon) Pauſanias *ſegt in ſijn* Arkad. *dat hy van Jupiter in en wolf is veranderd, om dat hy, op den berg Lyceus, ſijn altaar met het bloed van een geſlacht kind beſoedelde. Andere vertellen deeſe verſieringe weder op een andere wijſe. Siet* Hekatëus de Mileſier, by Nat. Komes, 9 B. 9 H. Apollodorus, 3 B. Higinus, in de 176 Vertell. *enz.*

De Uitleggers *getuygen dat deeſe Lykaon, een gyſelaar (van de Moloſſen of Epiroten ontfangen) ſlachtende, allereerſt de breeker van verbonden en wapenſchorſſingen is geweeſt; dat hy word geſegt in een wolf verwiſſeld te ſijn, om dat hy, door ſijn ontrouw, dat ſlecht en eenvoudig volk overheerde, en gelijk als ſchapen overweldigde en mishandelde.*

Vervolgens vertoond ook ſijn-ſtraf, dat by den hemel niets ſo gehaat is als het ſchenden der gaſtvryheid;

weder wel gesien kan werden, genaamt de melk-weg, ken-
3 baar genoeg door sijn witheid: langs dese gaan de Goden na 't palais van den grooten donder-God: ter regter en linker-hand, werden de ridder-goden in hunne salen met opene poorten van groote menigten aangeloopen: 't lager-huis der gemeente woont hier en daar in 't wilt: de
4 edele groot-mogende Goden hebben voor aan hunne woon-
5 plaats gevest. Dit 's de plaats, die ik, soo 't geseit mogt werden, 's hemels hoofd-palais sou durven noemen. Als nu de goden in een marmere saal geseeten waren, verschudde Jupiter, wat hooger sittende als d'andere, en leunende op sijn evoiren rijks-staf, drie vier-maal sijn schriklijk hooft-hair, waar mede hij aarde, zee, en hemel daveren doet, en sprak daar na verbolgen aldus: Nooit 6
ben ik voor 't hemel-rijk soo bekommert geweest, doen ijder draak-voetige reus hondert klaauwen in den bij-na 7
vermeesterden hemel sogt te slaan. Want schoon dit een wreede vijand was, hing nogtans dien oorlog maar aan eene tuk van volk. Nu moet ik 't menslijk geslagt, soo ver de zee 't aard-rijk om-swalpt, verdelgen. Dit sweer ik bij 8
de helse rivier Stiks, die onder 't aard-rijk door 't 9
helse bos vliet. Men sal eerst door alle heil-middelen beterschap soeken: maar een ongeneeslijke wond moet met scherp uitgesneden werden, om 't gesonde niet te 10
beschadigen. Wy hebben nog onder ons halve Goden, land-

aangesien de band van dit soort van vriendschap eertijds heilig wierd gehouden; volgens het seer aanmerkelijk bedrijf van seekere Badius; welke, een Kampaaner sijnde, in het aansien van twee legers, den Romein Krispinus plechtelijk deese vriendschap opseide, om als vyand met hem in den strijd te konnen handelen. Livius, 25 B. 18 H. Val. Maximus, 5 B. 1 H. 3 Voorb.

Doch siet het geen van de gastvryheid boven is aangeteekend, 11 pag.

3. Melkweg) *Welke niet anders is als een ontelbaare meenigte sterren, in de gedaante van een breede streep, de lucht doorsnijdende; in een heldere nacht, en by wintertijden, allergemaklijkst sichtbaar. Siet hier af de* Natuurkundige oude, Manilius, 1 B. der Sterrek. Makrobius, over de Dr. van Scipio, 1 B. 15 H. Higinus, 1 B. der Sterrek, *by welke laatste ook den oorsprong van dit gesternte word gevonden.*

Juno, segt hy, gaf eens de borst aan den jongen Merkurius; maar ondertusschen verstaande dat haar man dit kind by eene Maja had toegesteld, verstiet sy het selve, en liet haar melk loopen. En dit is de melkweg aan den hemel. Of liever is dit geschiet, toen sy op sekeren tyd ontwaakende, den jongen Herkules van sich stiet, die, terwijl sy sliep, heimelijk was aan haar borst neergelegt. Of, gelijk weer andere gevoelen, was de kleene Herkules self de maaker van deese melkstreep, als hy te graag de melk hebbende ingeswolgen, by gulpen de selve weder uitbraakte.

Doch siet hem aan de borst van Juno, in het 138 Sinneb. van meergenoemde Alciatus; *en doorloop ondertusschen, aangaande dit helder hemelsteeken, boven aangetrokkene* Rohault, *enz.*

4. Grootmogende) *De Goden worden van sommige in twee, van sommige (siet* Cicero van de Wetten. 2 B.) *weder in drie soorten onderscheiden; te weeten, in*

1. *Hemelsche en van den eersten rang; als deese twaalf volgende;*
Juno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars;
Mercurius, Jovis, Neptunus, Vulkanus, Apollo.

Gelijk sy van den ouden Ennius *in deese twee regelen sijn begreepen.*

2. *Halve goden, wegens haare verdiensten in den hemel geplaatst; als Herkules en Bacchus, Eskulapius, Kastor en Pollux, Eneas, Romulus, enz.*

3. *Hertstochten en hoedanigheden, door welken den sterveling hemelwaarts werd opgeheven; als de Fortuin, Hoop, Godvruchtigheid, Trouw, Eendragt, Verwinning, enz. welke gy kond vinden afgebeeld by dikwijls aangetrokkene* Oudaan, in de 38, en volg., *weder, in de* 56 en volg. Taf.

5. Woonplaats) Penates *in het Latijn; volgens het aangeteekende,* 1 D. 34 en 277 pag.

6. Davren) *Dit schrijft vader* Homerus *alleen sijn oogwenken toe, in* het 1 B. van den Il. *In welke hoedanigheid hem de konstige beeldhouwer Fidias in marmer uitdrukte.* Valer. Maximus, 3 B. 7 H. 4 Voorb. der Uitheems. Makrobius, 5 B. 14 H. *Siet ook* Plinius, 36 B. 5 H. Quintilianus, Tertullianus, *enz.*

7. Draakvoetige) *Siet het aangeteekende boven,* 14 pag. *en voeg daar by* Makrobius, 1 B. 12 H. *en onsen* Dichter *self, in het* 5 B. van den Alm.

8. Zee) Nereus *hier in het Latijn. Siet het aangeteekende,* 1 D. 43 pag.

9. Stiks) *Van het sweeren by deese rievier spraken wy;* 1 D. 220 pag.

10. Uitgesneden) *Hierom wierden de Roomsche Overheden de* Fasces, *of bundelbijlen voorgedraagen; bestaande uit roeden; waar mede sy de misdaaden poogden te geneesen en te verbeteren; en uit de bijl, waar mede sy het quaaddoen wegnaamen en afsneden; alwaar om men segt dat Konstantijn de Groote, gevraagt sijnde wegens het betoonen en inbinden der bedorvene seden, deese veersen onsen Dichter sou hebben ontleent,*

11, 12, 13 land-Goden, Nimfen, bos- en berg-Goden, dewelke aan-
gesien wij nog den hemel niet verwaardigen, immers
d'aarde, die haar wij haar vergunt hebben, behooren te
bewoonen. Meent gij, o Goden, dat die veilig genoeg
souden sijn, daar Lycaon, door sijn wreetheid wel bekent,
mij, die den bliksem handele, die u regeere, en na mijn
hand kan setten, lagen heeft gelegt? Hier over morden sij
alle gelijklijk, vorderende 't booswigt, dat sulks had dur-
ven onderstaan, ernstelijk tot straf. Even-eens was 't men-
14 slijk geslagt, als een God-vergeten hoop vloek-verwanten,
door 't ombrengen van Augustus, den staat van Rome poog-
de om-ver te stooten: voor soo schielijken ongeval ver-
baast, stont de geheele wereld en sidderde. Insgelijks
15 was de God-vrugtige trou van uwen aanhang, o Augustus,
u niet min aangenaam: als dese aan Jupiter. Die met
een woord en wenk 't bedeest gemompel soo haast niet be-
last hadde af te breeken, of sij swegen alle stil. Als door
't ontsaglijk gebod van Jupiter gehoor gegeven wiert,
sprak hij voor de tweede-maal: sijt gerust, hij heeft sijn
loon al weg: maar 'k sal u bekent maken, wat bij hem
begaan, en hoe hij gestraft is. Mij was ter ooren geko-
men de schandelijkheit des tijds: waarom ik, wel willen-
de dat 't valse gerugten geweest waren, van den hoogen
hemel daal, en besigtige, in de gedaante van een mens, 16,17
't aardrijk over al. 'T sou te lang vallen, u te verhalen
hoe groote misdaden allen t'halven wierden gevon-
den. De quade tijding was nog soo groot niet, als ik
wel in der daad bevont. Ik was nu den berg Menalus, 18
vervaarlijk door sijn wilt-gedierte hoolen, Cyllenus, en de 19
pijn-bossen van den killen Lyceus vast voorbij, en ging, 20,21
als 't donker wiert, daar van daan na 't land van Arcadie, 22
en 't ongast-vrije palais van den Koning Lycaon. Ik gaf
teekenen, dat'er een God gekomen was, en 't graau had
mij al beginnen aan te bidden; welke God-vrugtige ge-
beden Lycaon in 't eerst bespotte, en seide: ik sal aanstonts
bescheidelijk beproeven, of dit god of mens is, welke se-
ker-

leend. Ondertusschen kan se de leeser vergelijken met de woorden van Cicero, van de Dicht. 3 B. en die van Klaudianus, in de Red. tegens Eutrop.

11. Nimfen) *Van welke*, 1 D. 16, 20 en 21 pag.

12. Bosgoden) *In het Latijn* Fauni *en* Satyri. *Van beide is gesprooken*, 1 D. 16 en 20 pag.

13. Berggoden) *Het Latijn segt* Sylvani; *van welke ook*, 1 D. 16 pag.

14. Vloekverwanten) *Onder welke, als de voornaamste, heeft uitgemunt Kn. Kornelius Cinna, soon van Luc. Kornel. Sulla Faustus, en Pompeja, dochter van den rampsaligen veldheer Pompejus de Groote.*

Sie van sijn wraakgierigen toeleg op het leven van den rustsoekenden keizer Augustus (aangesien Suetonius *daar niets af rept) de zedemeester* Seneka, van de Goedertierenheid, 1 B. 9 H. en Dio, 55 B. *aangetrokken in ons* TONEEL der KEISEREN, *by het* 2 Taf.

Doch sijn ook geweest Lepidus, Murena, Cepio, Egnatius, en andere; opgeteld by Suetonius, in Aug. 19 H. *behalven* Dio, Strabo, Paterculus, Makrobius, *enz.*

15. Augustus) *In het Grieks* Σεβαςὸς, *een bynaam soo veel beduydende als aanbidlijke en hooggeëerde: een bynaam, seg ik, van de grootste kracht en den keiser by sijn leven vergodende.*

Sy is uitgevonden van Munac. Plankus, toen de Roomsche Raad (in het jaar van Rome 726) besig was, om deesen vorst, naar sijn verdiensten, een ontsagchelijke eernaam toe te voegen. Suetonius, in Aug. 7 H. Dio, 53 H. Paterkulus, 2 B. 91 H. Ovidius, 1 B. van den Alm. *behalven* Censorinus, Tacitus, Orosius, *enz.*

16. Hemel) Olympus *in het Latijn. Siet* 1 D. 140 pag. *en boven, in dit* 11 D. 5 pag.

17. Besichtige) *Vergelijk* Genes. 18 H. 21 vers. *en merk aan, gelijk ook boven is aangeroerd, dat het Heidendom sekerlijk of self in de* H. H. Bladeren *geleesen, of ten minsten iets, door het gehoor uit het selve ontfing; behalven dat* Tertullianus *ook van deese stellinge geensins is vervreemd. Siet sijn* Verantwoord. 47 H.

18. Menalus) *Van welke berg*, 1 D. 124 pag.

19. Cillenus) *Van deese berg is ook gesprooken*, 1 D. 269 pag.

20. Pijnbossen) *Aldaar overvloedig om dat sy Pan, en andere bosgoden hier gevierd, sijn geheiligd en toegewijd; volgens ons* Aangeteekende, 1 D. 20 en 24 pag.

21. Lyceus) *Mede een berg in Arkadie, eertyts ook Olympus geheeten; Jupiter toegewijd van de inwoonders, welke geloofden deese god op den top van deesen berg gebooren te sijn.* Pausanias, in Arcad.

Doch Pan mede toegeheiligd. Virgilius, 1 B. der Landged. en 8 B. van den En. *alwaar ook, Pan ter eeren, de Lycæa gehouden wierden; welke feestdag naderhand van Evander in Latium overgevoerd, en* Lupercalia *is geheeten.* Ovidius, 2 B. van den Alm.

22. Arkadie) *Sekerlijk heeft toen het landschap een andere naam gevoerd, aangesien Arkas (van welke beneden, in het* 2 B. der Hersch.*) alstoen van Kalisto noch niet was ter wereld gebracht.*

In deese waarneeminge slibberen dikmaals (de Nederduitse *verschoon ik geerne) de* Latijnsche *puikdichteren, by de aaloude. Siet* Seneka, in Med. 4 Bedr. 2 Ton. en elders.

kerheid niet sal konnen in twijffel getrokken werden. Dus set hij sig schrap, om mij 's nagts in den slaap onverhoets om hals te brengen (soo vont dese booswigt goet de waarheid uit te vinden.) Daer mede onvernoegt, veegt hij
23 met de kling een gijselaar, van Molossen gesonden, den strot af, waar van hij een gedeelte, pas half dood, opsiedt, en 't ander voor 't vuir braat. Soo haast was dit niet opgedist, of ik steek, op wraak verhit, 't huis, daar soo God-loosen boef in woonde, in ligten brand. Hij koos verbaast 't hase-pat, en, op 't land in stilte gekomen, huilde, te vergeefs tragtende te spreken. Van desen heeft de wolf dat greins-muilen, ook, als voor desen, gelijke moordluft tegen 't vee, en leeft nu nog bij 't bloed-storten. Sijn gewaat verandert in ruigte, sijn armen in pooten, hij wert 24
een wolf, en hout nog de teekenen van sijn oude gedaante. Want sijn grijsheid, fel gesigt, glummende blikken, en schets van wreetheid, sijn nog als voor desen.

23. Molossen) *Volkeren van een gedeelte van Epieren; so geheeten naar Molossus, soon van Pyrrhus en Andromache; naderhand genoemd Chaonia, naar de broeder van Helenus, Andromaches laatste man.* Strabo, 7 B.

Sijn berucht door hunne molossi, doggen *in het Nederlands; een slag van honden, afkomstig van den koperen hond, van Vulkaan aan Jupiter, van Jupiter aan Europe, van Europe aan Prokris, en eindelijk van Prokris aan haaren Cefalus weggeschonken.* Jul. Pollux, 5 B. 5 H. Ovidius, 7 B. der Herschepp.

Siet van deese jagthonden Seneka, in Hippolyt. 1 Bedr. 1 Ton. Virgilius, 3 B. der Landged. Horatius, 6 der Toesang. en 2 B. 6 Berispd. *behalven* Lukretius, Lukanus, Martialis, Klaudianus.

24. Veranderd) *Wonderlijke, doch ook ten eenemaal ongeloovelijke vertellingen, wegens het verscheppen van menschen in wolven, vindmen by de aaloude*, Plinius, 8 B. 22 H. Augustinus van de Stad G. 18 B. 17 en 18 H. *en by de laatere*, Olaus Magnus, Hieronym. Magius, Boissardus, Bullingerus *en* Cel. Rhodiginus.

SESTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Jupiter, in de volle rijksvergaderinge der goden, sijn meeninge ontrent het verderven en uitroeijen van het menschelijk geslacht, wegens de menighte hunner euveldaaden, hebbende voorgesteld, so sijn daadelijk alle de goden hier in hem toegevallen. Dus, de raad gescheiden sijnde, heeft hy de watersluysen des hemels opgeset, en den aardbodem, met geduirige slagregenen aan de eene,

eene, en aan de andere kant met de voortgestuwde zee, sodanig overdekt, dat self de allerhoogste bergen het verlegen menschdom, voor haar genaakende ondergang en dood niet hebben konnen beschermen noch versekeren: blijvende echter twee menschen, om hunne vroomheid en godvruchtigheid, in een opgetimmerd vaartuig, bewaard.

Een geslacht is 'er te grond gegaan, 't welk dat om-
1 komen nogtans niet alleen verdient had: de boosheid
heeft de heele wereld over de overhant: 't schijnt, of de menssen sig tot boos-doen verswooren hadden: 'k heb vast beslooten haar alle, hoe eer hoe liever, na den eis te
2 straffen. Sommige bestemmen dit besluit van Jupiter, stouwende hem dus bulderende mede hestig daar toe aan: sommige beamen de toestemming van anderen. Nogtans trokken sij alle den ondergang van 't mens'lijk geslagt ter harten, vragende, wat cieraat dog de werelt sonder
3 menssen hebben? wie d'autaars bewierooken soude? of hij dan voor had d'aarde 't wilt ten prooi te geven? Dog den hemelvoogt laste haar, sulks vragende, goets moets te sijn, dat hij voor de rest wel sorg soude dragen: belooft derhalven eenen tuk van volk, heel anders van aard, als de voorige, van wonderlijken oorspronk voort te brengen. Nu had hy den bliksem over 't geheel aardrijk vast uitgeschooten, ten ware hij gevreest had, dat den onschen-
4 baren hemel door soo veel vuirs aan brant gaan, en 't geheel AL aan kolen raken soude. Daar-benevens wiert hij indagtig, dat'er een tijt komen most, datzee, aarde, en hemel, van't vuir gevat, in brant staan, en eenmaal in dat konstig uitgewrogt stuk werks van de werelt den rooden haan gesteken soude werden. Dus leit hy
den bliksem, bij d'eenoogige reusen gesmeet, terne- 5
der; vint daar en-tegen goet den mens met water te ver- 6
drenken, en stortregens van alle hoeken des hemels neer te gudsen. Tot dien einde sluit hij de noorde winden, en die vorder d'opgetrokke wolken van den hemel vagen, in
Eools spelonken; latende den suidlikken uit-snappen, 7
die met sijn natte vlerken heen stoof. Sijn vervaarlijk aan- 8
gesigt was met pek-donkere duisternis bedekt, den baart vol stort-regens; 't water droop hem langs de grijse hairen neer: sijn voor-hoofd was met mist beschaduwt, wieken en borst dauwende. Als hij nu met sijn hand de wolken, die hier en daar verspreit in de lugt hingen, uitgewrongen had, ontstont'er een gekraak, en 't regende dat het

1. Boosheid) Erinnys *in het Latijn; alwaar, redenkonstelijk, de Furie en uitvoerdster alles quaads, voor de boosheid self word genoomen. Sie van de Furien of Erinnes*, 1 D. 6 en 28 pag.

2. Bestemmen) *Siet op den Roomschen Raad; in welke die van den eersten rang hunne stemmen gaven en uitspraaken; gelijk die van de tweede en laagere soort (ja broeders) alleenlijk, sonder spreeken, overgingen, en sich voegden by de stemmende;* pedarii *deswegen* (qui pedibus ibant in aliorum sententias) *by de schrijveren genoemd.* Cicero, aan Attik. 1 B. 19 Br. Gellius, 3 B. 18 H. Salustius, in Katilin.

3. Bewierooken) *Van het gebruik des wyrooks in den dienst der Goden is gesprooken*, 1 D. 68, 102, en 159 pag.

4. Vuur) *Dat in den onsekeren, doch vastbesloten laatsten dag, de wereld, nevens al het geschapene, door het vuur sal verteerd en vernietigd worden, getuygen self* Seneka, in den Trooftred. aan Marcia, 26 H. en in de Natuurl. Vr. 3 B. 28 H. de Sibillijnsche Voorspellingen by Laktantius, in het B. van Gods Gramschap, 23 H.

5. Bliksem) *Van den bliksem, en van die deselve gewrocht hebben, spreken wy*, 1 D. 20, 140 pag.

6. Water) *Merk hier weder aan dat dese watervloed, quansuis voorgevallen, in Thessalien* (Justinus, 2 B. 6 H. Orosius, 1 B. 9 H. Higinus, in de 153 Vertell., Manilius, 5 B. der Sterrek. enz. Arrianus, in Bithyn. 2 B.) *ten eenemaalen is een naarbootsinge van den algemeenen vloed, ten tijde van Noach.* Lactantius, van de Dwaal. 2 B. 11 H. Justinus Mart. in de 1 Verantw. *aangesien ook van een* arke, *of bysonder vaartuig, gelijk van het losgelaaten duyfje, gewag word gemaakt by* Plutarchus, in het B. van het vernuft der dier. en Lucianus, in het B. van de Syrische godhed. *even als by* Moyses, Genes. 8 H. 1, 8, 11 en 12 Vers.

Behalven dat ons beide overgeblevene en bewaarde menschen, nevens de arke, *en den duyf, worden vertoond op de Grieksche* Gedenkpenningen *van de Keiseren Severus, en Filippus, gemunt by die van Apamea: alwaar* Okt. Falkonerius, *en andere, door een twijffelachtige plaatsinge der Griekse letteren, geweldig sijn bedroogen; meenende op deselve de naam van* Noë *te konnen leesen.*

Siet deselve mede by Stefan. le Moyne; *en in meermaalen aangetrokken werk van* W. GOEREE 1 D. 1052 pag.

7. Eools) *Van Eolus, van sijn heerschappy over de winden, en van de sitplaats sijner mogenheid is gesprooken*, 1 D. 51, en 88 pag.

8. Vlerken) *Dat de winden, wegens hunne snelheid, van het dichterdom, wieken worden toegevoegd, is aangeweesen in het* 1 D. 55 pag.

9 het storte. Den veel-verwigen regenboog, bodinne van
Juno, trekt water, en set de wolken stof bij. 'T veld-ge-
was wert ter aarde geslagen, de hoop bij de boeren te ver-
geefs gevoet, en den arbeit van 't lange jaar raakt te loor.
Nog was den grimmigen Jupiter met de plas van sijn en he-
mel niet vernoegt; Maar Neptuin, sijn blaauwe broeder,
sprong hem bij met de hulp-troepen van sijn wateren.
Hij leit vergadering van rivieren, die hij, in 't palais van
hunnen Koning versamelt, aldus aansprak: 't Geeft nu
geen pas u met veel omslag van woorden aan te moedi-
gen, stort maar alle u kragten uit, open de bronnen,
boort de dijken door, en geef u wateren den lossen toom.
Met dien last keeren sij weder, ontsluit en de monden der
bronnen, en vallen toomeloos plotseling in zee. Nep-
10 tuin selfs stiet met sijnen drie-tand op 't aard-rijk dat het
daverde, en door sijn schudden 't water loop gaf. De ri-
vieren storten wijd en sijd over de vlakke velden, en ruk-
ken 't gewas-geboomte, vee, menssen, huisen, en kapellen
met hare heiligdommen om verre. Bleef'er ergens een
huis staan, dat ongevelt soo swaren overval kost uit staan,
evenwel kreeg 't water de gevel onder, en de toorens do-
ken 't spits onder die grondeloose diepte: in dier voege
dat de zee van d'aarde nu niet t'onderscheiden was. Over
al was 't een bare zee, die selfs ook strand'loos was. Hier
klimt'er een op den heuvel: daar sit 'er een in een opge-
kromde boot, en roeit daar hij even te vooren geploegt
had: hier seilt'er een over 't koorn, of gevels van sijn
verdronke hoef: daar grijpt'er een de vis in den top van 11
d'olmen: 't anker wert in 't groene velt (soo 't geval sulks
mede bragt) gehegt, of de kromme kielen schuren over
wijn-bergen heen: en daar even de tengere geitjens ge-
graast hadden, roesten nu de wanschape zee-kalveren. De
zee-maagt verwondert sig onder 't water over de wouden,
steden, en huisen. De Dolfijnen onthouden sig in de
bosschagien, swemmen tegen de hooge takken op, en
bonsen op d'eiken datse daveren De wolf swemt onder 12
de schapen. Blonde leeuwen en tijgers drijven op 't wa-
ter. 't Vinnig gebit quam 't everswijn: nog 't hart de 13
vlugge loopers, geen grond hebbende, te baat. 'T swer-
vent gevogelte, lang omgesogt hebbende naar land, daar
't roesten mogt, ploft, moe en mat gevlogen, in zee; die
nu soo geswollen was, datse de heuvelen over-stulpte, en
de baren, tegens haar gewoonte, op de berg-kruinen
bruisden. 'T meeste gros van menssen wiert door 't water
weg gerukt. Die 't water spaarde, raakten, bij gebrek
van levens-middelen, door langdurigen honger in doots
kaaken. Tussen de Focensers en 't lant van Athenen leit 14, 15
Beotie, een vrugtbare lans dou, doen 't nog laud was, 16
maar doen ter tijd een gedeelte der zee, en wijde plas van
schielijk ingestort water; alwaar Parnas, een hoogen 17
berg,

9. Regenboog) *Iris, dochter van Thaumas, de bodinne van Juno, dat is de lucht: aangesien de regenboog gemeenlyk een vochtige veranderinge des luchts verkondigt, ja met haare takken het water, volgens het gevoelen der oude, van den aardbodem suigd en opwaarts trekt.* Plautus, Kurkul. 1 Bed. 2 Ton. Virgilius, 1 B. der Landged. Propertius, 3 B. 4 D.

Siet de natuurkundige redeneeringen over dit meteoron, by Seneka, in de Nat. Vrag. 1 B. 6 H. *doch voornaamlyk* Kartesius; *en sijne Aanhangers*, Regis, Klauberg, Rohault, *enz.*

10. Drietant) *Van den drietant van Neptunus spraken wy*, 1 D. 18 pag. *en elders.*

11. Vis.) *So spreekt* Horatius, 1 B. 2 Lierd. *van deesen watervloed. Ondertusschen siet van bysondere watervloeden, gelijk de Cimbersche, enz.* Schookius, in het B. van de Nederlandsche Watervl. *behalven de oude;* Aristoteles, Justinus, Orosius, Augustinus, *&c. siet ook sijn* Verhandel. van den Algemeenen vl. *terwijl men aldaar ondersoekt of de vloeden den geheelen wereldkloot, of alleenlijk Asien en Syrien, in die tijden allervolkrijkst, hebben overstroomd.*

12. Wolf) *Deese dichtkonstige speelingen worden berispt en afgekeurd van* Seneka, in de Nat. Vr. 3 B. 27 H. *hoewel diergelijke gedachten te vinden sijn in de beschrijvinge van een algemeene sterfte, by* Virgilius, in het 3 B. der Landged.

13. Vinnig) Vires Fulminis *in het Latijn; doch sie van het bliksemen der wilde verkenstanden*, 1 D. 236 pag.

14. Focensers) *Inwooneren van Focis, een landschap in Griekenland gelegen, tusschen Etolie, en Beötie; berucht door de stad Delfos, en de bergen, Helikon en Parnas.* Dionysius, in de Wereldbeschrijv. Strabo. 9 B. enz.

15. Athenen) *Attica, eertijds Actæa, van* ἀκτὴ, de strand; *om dat dit landschap in de suidoosterhoek van Griekenland, tusschen Focis en Eubea sich langs den oever uitbreid.* Gellius, 14 B. 6 H. Strabo, 9 B. *Was niet alleen vermaard door haaren honig; van welken*, 1 D. 237 pag. *maar bysonderlijk door Athenen; van welken stad ook aldaar*, 237 pag. *Doch siet voornaamlijk haar lof by* Cicero, in de Red. voor L. Flakk.

16. Beötie) Aonii *in het Latyn; volgens het geen gesegt is*, 1 D. 116, 211, 236 pag.

17. Parnas) *Een seer hooge berg, in gemeld Focis; hebbende twee punten of toppen; van welke de eene, geheeten Hiampeus, Febus is geheiligd, gelijk de andere, Tithoreus genaamd, Bacchus is toegewijd.* Herodotus, 8 B. 32 H. *By deese voegd* Servius (*over het* 3 B. der Landged. enz.) *Helikon en Citheron; doch het is seker dat het twee bergen sijn, geheellijk van den Parnassus afgescheiden.* Strabo, 9 B. *behalven* Aristofanes, Lucanus, Seneka, Statius, *enz.* *Men*

Men meend dat sy eerst, naar den ark *van Deucalion, van den hoogen vloed op den selven neergeset, Larnassus is genoemd geweest.* Stefanus, in het Stedeb. en de Uitlegger van Apollon. Vliest.

Eindelijk sou ook deese berg in het middelpunt des werelds staan. Siet het aangeteekende, 1 D. 230 pag. *aan wiens voet de deftige Godsspraak van Apollo sijn sitplaats heeft gehad.* Justinus, 24 B. 6 H.

SEVENDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Als nu het geheele menschdom door de wateren was verdelgd en uitgeroeid, behalven Deukalion en Pyrrha, om hunne deugden, gelijk gesegt is, in dit ongeval gespaard, so hebben deese op middelen gedacht, om weder met nieuwe stervelingen den herstelden aardkloot te vervullen. Vraagen deswegen de godinne Themis om raad; welke haar beveeld de beenderen van haar groote moeder achter sich en over het hoofd te werpen. De sin van deese godsspraak was eerst duister, en scheen haar onverstaanlijk. Doch eindelijk, de meeninge ontdekt sijnde, hebben sy, op de geseide wijs, met steenen gestrooid. En siet! de steenen, geworpen van Deukalion, sijn in mannen, gelijk die van Pyrrha in vrouwen verschept.

berg, twee kruinen aan de starren steekt, dringende met den top door de wolken. Als Deucalion, verselt met sijn bed-genoot, hier op (want de zee had de rest van de wereld onder) met sijn klein vaar-tuig aan de grond raakte, badt hij de maagden van 't hol Corycium, de Goden van 2 3 dien

1. Deukalion) *Soon van Prometheus, getroud met Pirrha, de dochter van sijn oom Epimetheus.* Apollonius, 3 B. der Vliest. *doch aangaande sijn ouderen verschillen* Homerus, Hesiodus, Herodotus, Lucianus, Pausanias, *enz. Siet van hem ook*, 1 D. 109 en 160 pag.

2. Corycium) *Corycum is eigentlijk een hol of bergspelonk van Parnas, de Nimfen toegewijd. Haar naam bequamse van Coricia, by welke nimf Apollo Likorus teelde; van welke die van Delfos wierden geheeten Likores, en de stad selver Likorea.* Pausanias, in Phoc. de Kanttekenaar van Apollonius, over het

4 dien berg, en de waarſegſter Themis, die als doen de
Gods-ſpraken uitte, om genade. Daar was geen mens
beter en regtvaerdiger als die man, niemand God-vree-
ſender als die vrou te vinden. Als dan Jupiter ſag dat
den aardbodem met water overtogen was, en dat'er van
even ſoo veele duiſenden een man met een vrou, beide
onſondig en Gods-dienſtig, was over gebleven, ſchiften
hij de wolken, en de ſtort-vlagen door den noorde wind
weg gevaagt hebbende, liet hij den hemel 't aard-rijk, en
't aard-rijk den hemel weer beſchouwen. Inſgelijks be-
daarde de verbolgentheid der zee, door dien Neptuin ſij-
nen drie-tand neder leid', de wateren ſtreelde, en den
5 blaauwen Triton, die uit zee op-borlde, en op de ſchou-
deren met een mantel van ſchelp-purper behangen was,
dag-vaardde, hem laſtende den ſchellen kink-hoorn te
blaſen, de zee en ſtroomen op 't teeken van aftogt nu
wederom te trekken. Hij neemt den hollen gedraaiden
hoorn, die ſig van 't enge mond-ſtuk met ſchuinſe gieren
allengs verbreidt, in de vuiſt; met welken hij, midden in
zee getrompet hebbende, de ſtranden van 't geheel rond
des aard-kloots begalmde. Als Triton de Klaroen aan de
lippen, door de natten baard bedroopen, geſet, en vol-
gens laſt den aftogt geblaſen had, dreunde de galm over
alle ſtroomen en zeen, die op 't hooren van de klank
gehoorſaam afiogen. Dus krijgt de zee weer ſtrand, de
killen vaten hunne vollè ſtroomen, de rievieren ſakkèn,
berg en heuvel-toppen ſchijnen boven te komen, 't land
verrijſt en neemt door d'ebbe toe. Een lange wijl daar na
ſtaken de boſſchagien hunne kale kruinen op, met de
zee-ſlibbe op de bladeren. Als Deucalion ſag dat de we-
relt, dus weer in haar voorigen ſtant gebragt, bloot, en
't eenſaam aard-rijk woeſt en doots lag, ſprak hij met tra-
nen op den dam ſijn Pyrrha aldus aan: o ſuſter, og huis- 6, 7
vrou, en alleen overgeſchoote wijf, die mij ons gemeen
geſlagt, herkomſt van vaders wegen, daar na 't egte-bed,
en nu 't gevaar ſelfs heeft toegevoegt: met ons beiden ſijn
wij al 't volk van de werelt: de reſt is in den buik der zee
verdronken. Ook ſijn wij nog ons leven niet ſeker,
dewijl het ſwerk mijn hart nog doet ſidderen. Hoe ſout
gij, beklaaglijke, te moede geweeſt zijn, indien gij ſon-
der mij de kaken des doods ontrukt waart? hoe hadt gij
alleen die vrees konnen door ſtaan? wat trooſt in uwen
druk gehad? Gelooft mij, indien gij bij de reſt in zee 8
waart verdronken geweeſt, u man had ſig mede neer ge-
ploft, en in 't water verſtikt. Og koſt ik nu, ſoo konſtig
als mijn vader, weder volk maken, en zielen in gevorm- 9
de klai ſtorten? Nu ſtaat al 't menſſelijk geſlagt uit ons
beide voort te komen, en wij blijven alleen, (ſoo be-
haagt het de Goden) een afdruk van menſſen. Dit geſeit
hebbende, ſchreiden ſij, vonden goet de God des he-
mels aan te bidden, en door Gods ſpraken hulp te ſoeken;
dus gaan ſij ſonder ſammelen na de rivier Cephiſus, die, 10
om datſe haar bekende droogten guilde, nog drabbig was.
Als ſij daar na haar gewaat en hoofd met dit wij-water be- 11
ſproeit

2 B. *alwaarom* Lucianus (in Timon.) *ſegt, dat de gemelde* ark *by den berg Likorus ſich heeft nedergeſet. Doch Corycus was in Cilicien een berg, een hol, en een ſtad; van welke ook* 1 D. 101 pag. *maar hier word niet van deeſe, maar van den eerſten gewag gemaakt; gelijk ook ſekerlijk,* 1 D. 101 pag.

3. Goden) *De aaloude aanbaden niet alleen haar groote en bekende godheden; maar ook de algemeene, en over ſekere landſchappen en geweſten voogdyſchap hebbende, ſonder de naamen der ſelver onderſcheidelijk te weeten of te kennen.* Feſtus, Virgilius, 5 en 7 B. van den En. Klaudianus, in de Br. aan Serena.

4. Themis) *Dochter van Hemel en Aarde, welken, afkeerig van de min en haare tochten, Jupiter in Macedonien achterhaalde, verkrachte, en Minerva by haar teelde.*

Deeſe volgde 't Aardrijk in godſpraaken en voorſpellingen aan het menſdom te verleenen; gelijk haar weder daar in Apollo is gevolgd. Lukanus, 5 B. van de Farſ. *behalven* Ammianus, *enz.*

Ze verleende haare godſpraaken, in Beötien, by de rievier Ceſiſus; volgens deeſe plaats van Ovidius.

5. Triton) *Van welken zeetrompetter, in het* 1 D. 34 en 152 pag.

6. Pyrrha) *Vrouw van Deukalion, gelijk boven is aangeweeſen; na welke Theſſalie, een landſchap in Griekenland, Pyrrha of Pyrrhæa is genoemd geweeſt.* Strabo, 2 B. Rhianus, in Theſſal. *enz.*

Met deeſe twee vroome en gelukſalige oopenden wy onlangs het ſchoutoneel van onſe PICTURA LOQUENS.

7. Suſter) *Ooms dochter; te weeten van Epimetheus uit Pandora; want Deukalion was, gelijk geſegt is, de ſoon van Prometheus en Aſia.*

8. Zee) *De aaloude ſtelden het verdrinken als de allerrampſaligſte ſoort van ſterven; om dat ſy meenden de ſiel uit vuur te beſtaan, en deswegen door het water bluſbaar.* Ovidius, in de Klaagd. 1 B. 1 D.

9. Vader) *Siet 6 pag.*

10. Ceſiſus) *Een rievier in Beötie; welke vloeijende langs de velden van het landſchap Attika, eindelijk in den Faleriſchen zeebocht ſich ontlaſt.* Strabo, 9 B. Lukanus, 3 B. Pauſanias, in Beöt. Homerus, Euripides, *enz.*

Strabo *noemd en teld* (*in* gemeld 9 B.) *wel ſeven riviertjes, dragende de naam van Ceſiſus; doch het is ſeker dat deeſe de grootſte, en, wegens de tempel van Themis, de allerbekendſte was.*

11. Wywater) *Een plechtigheid van gewicht, en nimmer achtergelaaten; alwaar om ook ontrent den tem-*

ſproeit hadden, pakten ſij na den heiligen tempel der
Godinne Themis, welker tinnen met vuile zee-mos be-
12 kleſt, en autaars ſonder vuir waren. Op de trappen des
tempels gekomen, vielen ſij beide voor over ter aarde,
kuſten bevende de koude ſteenen, en ſpraken aldus: ſoo
de Goden door onſe regtvaerdige gebeden vermurwt
werden, ſoo hare grimmigheit bedaart, ſeg ons dan The-
mis, door wat konſt 't verlies van ons geſlagt te herſtellen
ſij, en ſijt onſe verdronke ſaken genadelijk behulpſaam.
De Godin wiert medoogent, en gaf haar dit Godlijk ant-
13 woort: vertrekt van den Tempel, dekt u hooft, ontgort
14 u klederen, en werpt 't gebeente van u *groote moeder* over
de ſchouderen. Hier over ſtaan ſij lang verſtelt, en Pyr-
rha begint aldus te ſpreeken: dat ſij ongenegen is den laſt
der Godinne te agter-volgen, biddende met bevende lip-
pen, ſij wilde 't haar ten beſten af nemen, ſij was bekom-
mert de ziel van haar verſtorve moeder door 't verwerpen
van haar gebeente te beledigen. Ondertuſſchen herkaau-
ven ſij met malkanderen de dubbel-ſinnige woorden
dan de gegeve Gods-ſpraak, hutſende die over en we-
der. Tot dat Deucalion Pyrrha met deſe lieftallige
woorden ſtreelde, en ſeide: of mijn ſcherpſinnigheid
bedriegt mij, of de woorden der Godinne ſijn ons ten
beſten, en leiden tot geen on-god-vrugtigheid. *Die groo-*
15 *te moeder is 't aard-rijk*, ook meen ik dat de ſteen in 't lijf
der aarde 't gebeente genoemt wert: deſe werden wij ge-
laſt over de ſchouders te werpen. Pyrrha, ſohoon door
die gelukkige uit-legging tot toeſtemming bewogen, hing
nochtans in balance van hoop en ſuſte; beide wantrouwen
ſij den God-lijken raad van Themis; maar wat koſt 't ſcha-
den een proef daar van te nemen? Doen pakten ſij ſig daar
van daan, bedekten 't hooft, en wierpen, als haar be-
laſt was, ſteenen over de ſchouderen. De ſteenen (wie
ſou 't gelooven, ſoo d'aalouden daar van geen getuige
waren?) begoſten hare hardigheid en kou af te leg-
gen, allengs ſagt te werden, en, week ſijnde, vorm te
krijgen. Korts daar aan, als ſij aan-groeiden, en ſagter
van aart wierden, koſt men daar aan wel eenigſins, maar
niet beſcheidelijk genoeg ſien de gedaante van een mens,
dan, gelijk d'ontwerpen van marmer, niet behoorlijk
uitgewrogt, en gelijk nog ruwe beelden. 'T geen
daar in door eenig ſap vogtig of aardagtig was, wierd
in vlees, dat hart en onbuigſaam was, in gebeente veran-
dert. Dat te vooren een ader genoemt wiert, hielt dien
ſelven naam; ſoo dat in 't kort de ſteenen van 's mans
handen geworpen, door Gods kragt, de gedaante van
mannen; die door 's vrous handen geworpen, de ge-
daante van vrouwen aan-namen. Hier komt het van daan
dat wij een hart, en ſtijf-koppig geſlagt ſijn, en ſtaaltjes 16
geven van wat ſtof wij op gelegt ſijn.

tempelen kopere bekkens of marmere vaten waren. Plautus, in Warnar, 3 Bedr. 6 Ton. en 4 Bed. 1 Ton. Ovidius, 15 B. der Herſchepp.

Byſonderlijk wierden de handen afgewaſſchen en gereinigd. Tibullus, 2 B. 1 D. Ovidius, 4 B. des Alm. Plautus, in den Trukul. 2 Bedr. 5 Ton.

Doch het wyen geſchiedde met de quiſpel, noch te Rome te ſien op de marmere hoofdlijſten; als, by voorbeeld op die van de drie pilaaren, aan den voet van den Kapitolijnſchen heuvel, vertoond by Filip. Rubbens, in het B. ſijner Verſamelingen, 16 H. en Choul. in meergemeld. B. 285. pag. *gelijk ook op een Keiſerlijke* Gedenkpenning *by* Oudaan 113 Taf. 8 en 9 Penn. *of ſomwijlen ook met een olijf of lauwertak.* Theokritus, in den jongen Herk. Virgilius, 6 B van den En. Ovidius, 2 en 5 B. van den Alm. Katullus, 89 D. Plutarchus, in de 3 Vr. der Rom. Cicero, 2 B. van de Wett.

Eindelijk ſuiverde en ontſondigde men ook met levend water, wanneer men of onnoſel of noodſaakelijk eenig bloed had geſtort, en een moord begaan. Virgilius, 2 B. van den En. Ovidius, 2 B. van den Alm. Makrobius, 3 B. 1 H. *behalven* Varro, *enz.*

12. Trappen) *De toegang der tempelen was ſelden vlak, en van een laage effenheid; meerendeels hoog en met veel trappen toeganglijk.* Ovidius, 3 B. van de Pontusk. 2 Br. ſpreekende van de Tauriſche Diana. Virgilius, 1 B. van den En. *enz.*

Siet ſulke tempelen op de Gedenkpenningen *der Veſpaſiaanen, by* Choul. 7 pag. *van Antoninus, Auguſtus, Klaudius, Nero, enz. by denſelven*, 64, 78, en 230 pag.

13. Hoofd) *Dat de aaloude altijd met blooten hoofde wandelden, en het ſelve nooit als in ſekere gevallen dekten (byſonderlijk ontrent het offeren) is getoond, in het* 1 D. 123 pag.

14. Ontgord) *Aangeſien in de tempelplighten en kerkdienſten, alles los en ongebonden diende te ſijn.* Ovidius, 7 B. der Herſchepp. ſprekende van Medea; *behalven* Virgilius, en andere.

15. Aardrijk) *Siet hier diergelijken ſpreekwijſe in de godsſpraak aan het huis van Tarquinius gegeven. Het voorſpelde een koningryk aan die allereerſt ſijn moeder een kus ſou geven; terwijl Brutus, uit het ſchip tredende, en ſich veinſende te vallen, allereerſt het aardrijk heeft gekuſt.* Livius, 1 B. 56 H. Ovidius, 2 B. des Alm.

16. Hart) *Het is dan geen wonder dat de menſch, uit ſteenen geſprooten, hard en onverſettelijk is.* Virgilius, 1 B. der Landg.

Alwaarom men ook het woordeken λᾶας *een* ſteen *en het* volk *geloofd te beteekenen.*

Vorders meend Sabinus *dat de menſchen na den grooten waternood langen tijd in ſteenklippen en rotſen hebben gewoond; maar dat Deukalion verſcheidene verſamelingen van menſchen heeft aangeſteld, en tot het*

het bouwen van steden gemoedigd; so dat hy het mensdom heeft hersteld en vernieuwd met steenen achter sich te werpen, dat is, de rotsen en klippen achter te laaten: doch op het aanraaden van Themis, of het recht der natuur; waar uit het burgelijk leven sijn oorsprong heeft genoomen.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Wanneer het aardrijk met slijk en modder overdekt sijnde, door de warmte der sonnestralen, verscheidene gediertens begon voort te brengen, so heeft het ook Python, een slang van een seldsaame grootte en maaksel, doen voor den dag komen. Dese wierd aanstonds van Apollo met pijlen doorschooten en omgebracht. Ter welker gedachtenis deese godheid jaarlijksche strijdspelen heeft ingevoerd, na dit gedoodde gedrocht de Pytische geheeten.

't Ander gedierte, van verscheide gedaanten, heeft 't aardrijk van 't selfs uitgelevert, na dat 't oude vogt door de hitte der sonne door warm begost te werden, de slijk en vogtige moerassen door de warmte te swellen, en 't weelig saat der dingen in 't leven-schaffent aard-rijk, gelijk in 's moeders buik, gekoestert, begost te wassen, 1
en met'er tijd een gedaante won, soo hebben de boeren, als den seven-vlijtigen Nijl van 't verdronken land gesakt, 2
sijn

1. Saad) *Hier doet sich een breed veld op voor de* Natuurkundige, *om in bedenken te brengen of uit bedervinge en verrottinge van een selfstandigheid iet nieuws kan worden voortgebracht. Siet* Plutarchus, 5 B. van de gevoelens der Filosofen, 19 H. of in het 3 B. sijner Tafelred. 2 H. *behalven* Aristoteles, Mela, *enz.*

Doch de hedendaagse toonen ons dat alles (self de mensch) uit eijertjes voortkomt, en dat, buiten deselve geen gedierte, hoe teer ook en kleen van gedaante, sijn begin en aanvang ergens van kan hebben. De wijs van werkinge ontrent deese ejeren vindmen by Harveus, Kerkringius, Leeuwenhoek, en andere ontleders der *allerverholenste* Natuurgeheimen.

2. Sevenvlietige) *Van de Nijl en sijn seven monden of uitgangen, mitsgaders van sijn vruchtbaarmakende kracht is gesprooken,* 1 D. 73 pag.

Doch,

sijn rieviere weder in de oude stroom-graft bragt, en de
versse slibbe door de warmte des lugts ontsteken was, een
kragt van gedierte in d'omgeploegde aard gevonden, en
gesien, dat daar onder sommige pas begonden te tieren,
en aan te groeijen, sommige onvolmaakt en verminkt
waren; soo dat aan een en 't selve lighaam dikwils 't een
gedeelte leefde, en 't ander vorm-loose aarde was. Want
vogt met warmte gematigt set vrugt, en broejen alles
uit. Nu dewijl water en vuir strijdig sijn, en de vogtige
waassem daar uit outstaande alles voort-brengt, soo is die
tweedragtige eendragt tot teelen dienstig. Als derhalven
3 't aard-rijk, onlangs door de sond-vloed beslibbert,
door warmte en doordringende hitte gloeide, gaf het
ontallijke gedaanten uit, herstelde deels d'oude postu-
ren, en bragt deels nieuwe schepsels voorr. En schoon
't aard-rijk daar in een weersin hadde, heeftse u, over-
4 grooten Python, die voor dit nieuwe volk een onbeken-
den en verschrikkelijken draak waart, beslaande met u
lijf soo merkelijken stuk van een berg, onder anderen
mede opgeworpen. Desen heeft Apollo den boog-schut- 5
ter, die te vooren diergelijk geweer nooit, als tegen
schuwe dassen en wilde geiten, gebesigt had, met kragt
van pijlen, soo dat den pijl-koker bij-na ledig was, om- 6
gebragt, dat hem 't vergift door de swarte wonden uit-
gudlde. En op dat door verloop van tijt de roem van
dese daad niet mogt verdwijnen, heeft hij de heilige spe- 7
len, waar in om strijt gekampt wert, ingestelt: na de 8
gedoodde slang de Pythise spelen genaamt. Hier in wiert 9
de jonge borsten, die in 't worstelen, loopen, of rijden d'o-
verhand hadden, een krans van eike loof vereert. En om 10
dat'er nog geen laurier was, bekranste Febus sijn hoofd
dat met lang hair cierlijk bewassen was, met takken van
alderhande geboomte.

Doch, behalven dat hy, met sijn modder, de saailanden vruchtbaar maakt, en het kooren overvloedig doet wassen, so doet hy op de selfde tijd veelerhande gedierten voortkomen. Siet Elianus, van de Dier. 10 B. 44 H. Seneka, Natuurl. Vrag, 3 B. 25 H. Plinius, 7 B. *enz.*

3. Tweedrachtige) *Volgens de leere van Empedokles. Siet* Laërtius, in Empedokl. Lukretius, 2 B.

4. Python) *Dragende sijn naam van* πύθειν, rotten: *aangesien hy, door de hitte der sonnestraalen, uit rottende vuiligheden is voortgebracht.* Makrobius, 1 B. 17 H.

Andere seggen dat Juno dit gedrocht Latona, by Jupiter swanger sijnde, heeft toegesonden, om haar geen tijd van baaren toe te laaten, en steeds te ontrusten. Dat sy eindelijk is gekomen tot Asterie, haar suster, noch onlangs in een eiland veranderd; by welke sy veilig sijnde, Apollo en Diana heeft voortgebracht. Dat eindelijk Apollo, sijn moeders rampsaligheid willende wreeken, deesen wreeden vervolger heeft omgebracht. Heliodorus, by Nat. Komes, 4 B. 10 H, Higinus, 140 Vertell.

5. Boogschutter) *Gelijk wy hem ook vertoond hebben, in het* 1 D. 105 pag.

6. Omgebracht) *Siet* Klaudianus, in de Voorrede van het 1 B. tegens Rufin. Statius, 1 B. der Theb. Oorl. Orfeus, in de Vliest.

7. Speelen) *Bestaande uit worstelingen, wedloopen, wagenrennen, strijdsangen en toneelspeelen: ook gebruikelijk in de Olimpische, Nemeesche en Istmische; van welke* 1 D. 154, 223 pag.

Doch dese Pytische wierden eerst alle 9, *en daar op* 5 *jaaren gevierd, niet alleen omtrent Delfos, by den berg Parnassus.* Strabo 9 B. *maar ook in andere steden en landschappen. Alwaarom men so dikmaals, op de keiserlijke* Gedenkpenningen *der Griekſche steden, nevens een of meer lotbussen met palmtakken vercierd, vind geschreven;* ΠΥΘΙΑ. *Siet, onder andere, den* 1 Br. *van den diepgeleerden, en meermaalen genoemden* Spanhemius, *aan den weergaloosen Muntkenner*, Andr. Morellius; 4 H.

8. Ingesteld) *Maar, volgens* Pausanias in Corint. *sijn de Pythise spelen ingevoerd van Diomedes; of, volgens dien* Pindarischen *Uitlegger, van den Thessaaler, Eurylochus.*

9. Slang) *Welke het aardrijk had voortgebracht, sijnde door een vuistslag van Juno beswangerd.* Nikander, by Nat. Komes, 4 B. 10 H. *Hoewel* Homerus (in de Lofsang van Apoll.) *versierd dat Tyfon* (van welke, 1 D. 104 pag.) *van Apollo doodgeschooten sijnde, en naderhand door de hitte der sonnestraalen bedorven, en ten eenemaal weggerot sijnde, aan gemelde godheid de bynaam van Pythius heeft gegeven.*

Wat 'er af sy, het Verdichtsel wil seggen, dat de son op den weder ondekten aardbodem, alle verrottingen en vuiligheid, door sijn straalen (voor sijn pijlen genomen, volgens het aangeteekende, 1 D. 105 pag.) *heeft doen verwasemen, opdroogen, en verteeren.*

10. Eiken) Esculus *in het Latijn; om dat de aaloude van den akerboom hunne* escam, sp'js *en voedsel naamen. Siet het aangeteekende*, 1 D. 186 pag. *en verder van den eikenkrans, de prijs der verwinnaars in de heilige strijdspeelen*, de 5 Br. van gemelde Spanhemius aan Morellius.

Alwaarom deselve aan de verwinnaars ook is verleend in de strijdspelen, welke de keiser Domitianus instelde ter eeren van den Kapitolijnschen Jupiter, buiten Romen, op het gebergte van Alba. Martialis, 4 B. 55 D. en 8 B. 82 D. Juvenalis, 6 Beiispd.

NEGENDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Ondertusschen ontstond hier een hevig geschil tusschen Apollo en Kupido, wegens het gebruik van pijl en boog; dat sich Apollo alleen wilde toeeigenen. Maar Kupido, willende toonen dat hy mede dit geweer kon handelen, treft den snorker, en doet hem verlieven op Dafne, dochter van de rieviergod Peneus. Deese fiere schoonheid, noch naar gebeden, noch naar beloften eenigsins luysterende, poogde sich van dien moeijelijken minnaar te ontlasten, en stelde het op een loopen. Doch hy vervolgd haar so lang, tot dat sy, moede en mat om haars vaders bystand riep. Welke, sijn dochters maagdom willen verdedigen, haar in een laurierboom verschepte.

1 Dafne, Peneus dogter, was Febus eerste liefde, die
hem 't geval niet blindeling, maar de wreede grimmig-
2,3 heid van Kupido had toe gestooken. Febus had desen
jonge, niet lange na dat hij den draak verwonnen had,
den boog sien spannen, en geseit: wat hanteert gij, dartel
wigt, mannen geweer, dat mijne schouderen beter past.
aangesien ik kragt heb 't wilt en den vijand gewis te tref-
fen, die onlangs met ontallijke schigten den opgeblasen 4
Pyhon,

1. Peneus) *Van deese rievier, gelijk mede van sijn dochter Dafne, is gesprooken*, 1 D. 105 pag.

2. Kupido) *Welke godheid wy op een* Penning *vertoonen in het* 1 D. 187 en 145 pag. *en van welken wy verder spreken*, 78 pag.

3. Febus) Delius *in het Latijn; wegens het eiland Delos, waar af in het* 1 D. 227 pag.

4. Wild) *Even als Diana, sijn suster; die bysonderlijk wegens de hertejagt*, Ελαφόβολος *word geheeten van* Kallimachus, in de Loffang van Diana.

Alwaarom ook, op het eiland Delos, aanmerkelijk was het wonderlijk altaar, van Apollo, alleenlijk vier jaaren oud sijnde, t'saam geset en opgerecht van wilde geiteboornen. Plutarchus, in Thes. in het B. van het Vernuft der Dier. Kallimachus, in de Loff. van Apollo, Martialis, in het B. van de Schouspel, 1 D.

5. Kracht

Python , die met sijn vergiftigen bast soo veel bunderen
lands besloeg , gevelt heb. Hout u vernoegt met u toorts
de minne , mij nog onbekent, te kittelen, en u mijne
lof niet aan te matigen. Hier op antwoorde Kupido:
treft gij met uwen boog al wat gij wilt , de mijne sal
u treffen? en soo ver een God al't gedierte over-treft, soo
veel valt uwen roem bij de mijne af. Dit seggende snor-
de hij door de lugt, die hij met 't klappen van sijn wieken
schifte, en streek rustig op't lommerig slot van den berg
Parnassus neer, halende uit sijnen pijl-koker twee schig-
5 ten van verscheide kragt; dese om de liefde te verkoe-
len, gene om se te verwekken. Diese verwekt, is verguld,
en heeft een scherp blinkend spits; diese verdrijft, is bot,
en is onder aan verlood; met dese trof hy de vliet-maagt
Dafne, met gene doorschoot hy Apollos gebeente, en
blutsten 't merg. Soo dat op staande voet dese liefde
droeg, gene selfs den naam van minnaar schuwde, ne-
mende haar vermaak in schuil-hoeken van bosschagien,
buit van 't gevange wild, en, volgende de gewoonte van
6 d'ongehuwde Diana, had 't hair, dat haar los over de
7 schouderen hing, met een hair-snoer om-bonden. Veele
vrijers rooken aan haar, die sij af-keerig af-sloeg, swieren-
de, schu voor man-volk on-door-reisbare bossen om, son-
8 der ter harten te nemen wat bruiloft, wat minne, of huwe-
lijken te beduiden hadden. Menigmaal seide haar va-
der: dogter, gij sijt mij een schoonsoon verschult.
Menigmaal; mijn kind gij dient mij neven uit te leve-
9 ren; vergeefs; door dien sij, 't huwlijk als de pest ha-
tende, een blos van schaamte op haare schoone wangen
schoot, en, met haar poesele bouten de vader om den hals
hangende, seide: vergun 't mij, lieve vader, altijd mij-
ne maagdom te behouden, gelijk die Diana voor desen
10 van haar vader is vergunt. Hij willigt haar dit wel in:
maar voegde daar bij: u schoonheid wederstaat u te
sijn, 't geen gij wenst. Ondertusschen is Febus verlieft:
en soekt met Dafne, soo dra hij se in 't sigt had, te paren,
sijn drift duwt hem hoop onder den riem, en vont sig
in sijn eige voorspelling bedrogen. Gelijk de ligte stop-
pelen, daar het koorn is af-gemaait, branden, gelijk de
heggen, die den reisiger met sijn fakkel, bij-geval of 11
te digt genadert, of op 't aankomen van den dag slof
heeft laten leggen, vlammen; even alsoo raakt dien God
aan 't blaken en branden, sijn geheel ingewant door, voe-
dende met hoopen sijne liefde sonder weder-min. Hij
sag dat sij ongehuld 't hair langs den hals had hangen,
en seide: wat sou 't dan wesen, als 't opgetooit was? Hij
sag dan haar oogen schitterden als 's hemels gestarnte,
't aansigt meer als besiens waardt, hij prees haare vingers,
handen, armen, en meer als half naakte bouten, oor-
deelende 't geen bekleet was, nog schoonder te sijn.
Maar sij vlugtte geswinder als de ligte wind, en hielt
geen stant, schoon met dese vlei-woorden wederom ge-
roepen: blijft staan o vliet-godin, Peneus dogter, im-
mers vervolg ik u niet als een vijand; hout stant Nimf:
dus vlugt een lam voor de wolf, 't hart voor de leeu, en
de duif met trillende wieken voor den arent, ijder voor
sijn vijand: maar mij dwingt de liefde u te volgen. Ag!
Tuimelt dog niet voor over, siet toe dat de doornen u
beenen, die te schoon sijn om gequetst te werden, niet
op krabben, en ik u alsoo oorsaak van pijn sij. Hoe
looptge dus schigtig, de weg is immers ruig; lieve, staak
u vlugten, vertraag uwen loop, ik sal mijn volgen
insgelijks vertragen: dan let dog voor wie gij dus schu
sijt. 'K ben geen berg kinkel, of harder, hoede ook ha-
veloos klein nog groot vee. Gij weet niet, onbedagte
duif, gij en weet niet voor wie gij vlugt, en daarom
vlugt gij. 'T land van Delfos, Claros, Tenedos, en de 12, 13, 14
koninklijke stad Patarea staat mij ten dienst: Jupiter is 14
mijn

5. Kracht) *Van welke ook in het* 1 D. 145 pag.

6. Los) *Siet het aangetekende ontrent het kappen en hullen in de vrouwen*, 1 D. 122 pag.

7. Hairsnoer) Vitta *in het Latijn; van welke in het* 1 D. 122 en 125 pag.

8. Bruiloft) Hymen *segt het Latijn; nemende, redenkonstelijk, de godheid en beschermheer voor het geene waar over hy gebied. Van Hymen is genoegsaam gesprooken*, 1 D. 7 pag.

9. Huwelijk) Tædæ *segt het Latijn; redenkonstelijk nemende, iets, ontrent sekere saak gebesigd, voor de saak selve. Siet van de bruilofstoortsen het aangetekende*, 1 D. 7, 27, en 60 pag.

10. Vader) *Siet dit Diana om sekere redenen begeeren, en Jupiter toestaan, by* Kallimachus, in den Loff. van Dian.

Van haar maagdelijken staat gewaagen ook Nonnus, in het Lof van Bach. 36 B. Ovidius 2 en 3 B. der Hersch. en 2 B. van den Alm. *behalven* Virgilius, Klaudianus, *enz.*

11. Fakkel) *By de aaloude reisden ook de voetgangers by nacht, om geen tijd te versuymen, met ontstooken toortslicht, die sy, op het naderen van den dag, somwijlen onachtsaam wegwierpen; so dat daar door dikwijls ontrent hagen, heiningen of elders brand is ontstaan.* Ovidius, 4 B. van den Alm.

Behalven dat sy ook in de stad by nacht met toortsen wandelden; gelijk by voorbeeld, de minnaars; van welke, 1 D. 123, 124 pag. *ten minsten sy deden deselve voor hen gaan.* Gellius, 19 B. 9 H. in het sneldicht van de verliefde Fileros.

12. Delfos) *Van deese stad, het middelpunt des werelds, spraken wy*, 1 D. 139 pag.

13. Klaros) *Een stad in Asie; van welke*, 1 D. 227 pag.

14. Tenedos) *Een eiland ontrent den Hellespont; gelijk wy seggen*, 1 D. 67 pag.

15. Patarea) *Seg Patara, sijnde een voornaame zeestad in Lycien.* Dionysius, in sijn Wereldb. *alwaar Apollo, alleen ses wintermaanden, de toevloejende besoekers antwoorde.* Servius, over het 4 B. van den En. Strabo, 14 B. *alwaar hem ook een aansienlijken tempel was gesticht.* Mela, 1 B. 15 H.

Van

16 mijn vader : ik breng aen den dag het toekomend' ,
't gefchiedde , en 't tegenwoordige: door mij een ftem-
17 men de digten met 't fnaren fpel. Mijn fchigt is wel
18 wis, maer een is'er nog gewiffer als de mijne, die mij
d'opene borft verwont heeft : ik heb de artfenij t'aller-
eerft gevonden , werde daarom van al de werelt den op-
19 per-heel-meefter genoemt, 'k heb 't feggen over de kragt
der kruideren , helaas! dat de liefde door geene kruiden
te genefen is, en defe konft, gelijk andere de hare vor-
derlijk fijn, haar meefter niet te fta komt! Meer willen-
de fpreken , ontvlugtte hem Dafne , en ontliep fijn half
geuitte redenen ; felfs doen nog fchoonder in fijn oogh
fchijnende , dewijl de wint haar in 't aanfigt koelende ,
ds kleederen en 't hair agter uit woei, en de leden ontbloot-
te. Hoe fij langer liep hoe fij fchoonder geleek ; dan
dien jeugdigen God koft niet langer fuikere woortjes voor
niet geven : maer volgde hare voet-ftappen , door lief-
20 dens dwang , te runs na , gelijk een wind-hond, die op
't vlakke veld een haas op-doende , met fijn loopers de
prooi na-fet, en gene fig foekt te redden: defe genoeg-
faam 't wild op 't lijf fijnde, alle oogenblik 't felve hoopt
weg te hebben, en den muil voor uitftekende, dat men
door-rekken in-palmt ; gene in twijfel of hij gevat is of
niet, de tanden ontfnapt, en den muijl, die hem fcheen
te vatten , ontflipt : dus ftont het merg den God en de
maagt: defe was door hoop, gene door vrees rap. Maar
den vervolger, door de vleugelen der minne geholpen,
was gefwinder, liet haar geen ruft, was haar in 't vlugten
digt op de hakken , en verblies vaft met fijn adem 't hair
dat haar over den nek fwierden ; foo dat fij kragteloos
befturf , en t'einden adem door haar fchielijk loopen,
foo als fij de rivier Peneus aan fag, feide : og vader, foo
in u, rivieren, eenige Godheid woont, komt mij te hulp.
Verfwelg mij , aarde , of vernietig mijn bevalligheid,
d'oorfaak dat ik gefchonden wert , door veranderen.
Naauliks was haar gebet ten einde , of fij verfteef over 21
al

Van deefe ftad gewaagen, terwijl fy van Apollo fpreeken , Horatius , 3 B. 4 Lierd. Statius , 2 B. der Theb. Oorl.

16. Toekoomende) *Sijnde by de God der waarfeggingen en voorfpellingen ; gelijk wy feggen in het* 1 D. 105 pag.

17. Snarenfpel) *Siet in het* 1 D. 105 pag.

18. Schicht) *Van hem, als boogfchutter, fpraken wy boven*, 25 pag. *en in het* 1 D. 105 pag,

19. Opperheelmeefter) *Siet onfe* Aanteekeningen, *in het* 1 D. 25, en 105 pag.

20. Windhond) Gallicus *voegt 'er het Latijn nevens ; fijnde by de Gallen (Franffen heden) feer fnelle windhonden, uit een vermenginge met wolven voortgebracht.* Martialis, 3 B. 47 D. Plinius , 8 B. 40 H. Gratius , *enz.*

Dus wierden by die van Lakonien geprefen de jagthonden by voffen geteeld ; gelijk de Arkadiers defelve aanfokten , uit leeuwen fijnde voortgekoomen ; volgens Jak. Dalechampius, *fchrijvende over gemeld* Hoofdft. van Plinius.

21. Verfteef) *Veranderende in een laurierboom. Soek naar het* Aangeteekende , 1 D. 105 pag. *en befie de verfchepte huwelijkhaatfter in dit aangenaame koperftuk.*

22. Hair)

al haar leden, 't mollig ingewand wiert met een dún vlies beſet: de hairen wierden loof, d'armen takken. De voeten, even te vooren ſoo geſwind, bleven verwortelt in d'aard vaſt: 't hooft en aangeſigt kreeg een kruin, en hielt dus verandert niets overig als haren voorige glants. Nog mint ſe Febus, taſt met de regter-hant op den ſtam, en voelt dat het hart onder de verſſe ſchors nog klopte. De takken, die hij als leeden met ſijne armen omhelſde, kuſt hij, niet tegenſtaande 't hout daar van af keerig was, en ſeide, aangeſien gij dan Daſne mijn vrou niet weſen kont, ſult gij immers waarlijk mijnen boom ſijn. Laurier, 'k ſal altijt met u hoof mijn hair, cyther, en piil-ko[illegible] gij ſult bij de juighende krijgs overſten ſijn, [illegible] blij-geſchal triumf ſingen en den raad uit [illegible] langen trein van ſegen praal be-ſchouwen ſal. Gij [illegible] aan Auguſtus [illegible] poort als een getrouwe ſchilwagt [illegible] en den eiken krans wederſijts beſchutten; [illegible] ook mijn jeugdig hooft ongeſchooren is, ſoo draag [illegible] insgelijks al tijt ſonder ophouden groene bladeren. Hier mede eindigde Apollo, knikkende hem den laurier boom met ſijn eerſt geſchootene tooten roe, ſoo dat het ſcheen of ſij haren kruin als een hoofd bewogen had.

22. Hair) *Gelijk hy dan ons ook bynaar nooit als met laurieren om het hoofd ontmoet; ſo wel in de afteekeningen der Roomſche* Konſtbeelden, *by* Perrier, Biſſchop, Sandrart; *en andere vertoonders der marmere aaloudheden; als van de Griekſche* Geldmunten, *by* Goltzius. *Siet* 1 D. en mee maalen aangetogen, 105 pag.

23. Citer) *Self de ſnarenſpeelders traaden, om deeſe reden, nooit als gelauriert ten tooneele, ja vingen nooit aan te ſpelen als op die wijſe opgeſchikt.* Ovidius, 2 B. van den Alm. ſpreekende van den harpenaar, Arion.

24. Krijgsoverſten) *Van het gebruik der lauriertakken en lauwerkranſſen by gelegenheid van overwinninge, ſpraken wy naaukeurig,* 1 D. 125 en 126 pag.

25. Blygeſchal) *Hier af is geſprooken,* 1 D. 112 en 225 pag.

26. Trein) *Siet deeſe mede volkoomen beſchreven,* 1 D. 118 pag.

27. Hofpoort) *Dit is aangeteekend,* 1 D. 126 pag.

28. Eikenkrans) *Opgehangen tuſſchen twee lauwerkranſſen voor de poort van het* palatium, *of keiſerlijke wooning op den Palatijnſchen berg.* Ovidius. Klaagd. 3 B. 1 Br. Val. Maximus, 2 B. 8 H. *Hoewel andere, by deeſe plaats van onſen* Dichter, *gevoelen, dat een eikenboom, tuſſchen twee laurierboomen ſtaande, de hofpoort beſchaduwde; het geen* Dio, 53 B. *wederlegt,* ſpreekende van het het palatium.

De krans van ſaamgevlochtene eiken takken, wierd by de Romeinen gegeven aan die geene, welke midden in een veldſlag een burger had ontſet, en hem in het leven bewaard. Klaudianus, in het lof van Stilich. 3 B. en in het lof van Serena. Martialis, 8 B. 82 D. Quintilianus, in het 6 B. der Onderwijs, 4 H. in de quinkſlag van den keiſer Auguſtus; *behalven* Tacitus, Seneka, *enz.*

Ten tijde van het vrije Romen en onder de Burgemeeſteren gaf de bewaarde burger aan ſijn bewaarder deeſe kroon met eigene handen. Gellius. 2 B. 6 H. Plinius, 16 B. 4 H. Polybius, *enz.*

Maar naderhand ontfingen de verloſte de krans van den keiſer, om met deſelve de verloſſers te beſchenken. Tacitus, 3 Jaarb. 21 H. ſpreekende van Apronius. *Ja de ſoldaaten ontfingen haar niet van den veldheer, maar uit der hand van den keiſer.* Tacitus, 15 Jaarb. 12 H. ſpreekende van Korbulo.

Dus is ſy byſonderlijk Auguſtus eens voor al toegevoegd, na dat, behalven de arendſtanders en krygsteekenen, alle de burgers, in de Kraſſiaanſche nederlage gevangen, van de Parthen hem wederſijn toegeſonden. Florus, 4 B. 12 H. Dio, 54 B. *behalven ſeer veele* Gedenkpenningen by Goltzius, in ſijn Auguſt. Oudan. 23 Taf. 1, 2, 3 *en* 4 Penn. *enz.*

Doch men vind deſelve krans op de Munten *der keiſeren Kaligula, Klaudius, Nero, Galba, Vitellius, Veſpaſianus, Traianus, en verſcheidene andere, by* Angelonus, de Arſchotaaner, Patinus, Vaillant, Oudaan, *enz. mede aangetogen in den* OVERTOGT, 36 *en* 37 pag.

Van het Keiſerlijke hof op den Palatijnſchen berg ſpraaken wy, 1 D. 251 en 261 pag.

29. Ongeſchooren) *Siet, wegens Apolloos hoofdhair, het aangeteekende,* 1 D. 116, 135, *en* 138 pag.

30. Apollo) Pæan *in het Latijn: ſiet het aangeteekende,* 1 D. 225 pag.

31. Laurierboom) *Siet het geene van deeſen boom de deftige en cierlijke* Plinius *redeneert, en met ſijne deeſe onſe aanteekeningen verklaard en opgehelderd,* 15 B. 30 H. *Doch, wat aangaat de beduideniſſe van deeſe geſtaltverwiſſelinge, deeſe beſtaat daar in; eensdeels om de reden, geſegt* 1 D. 105 pag. *en anderdeels om dat de laurier in de Geneeskonſt (van welke Apollo de beſchutsheer is. Siet mede* 195 pag.*) een treffelijk en prijswaardig middel is.*

TIENDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Jupiter, mede door Kupidoos minneſchichten getroffen ſijnde, verliefd op Iö, de dochter van de rieviergod Inachus. Beſet en overvald haar met een ſwaaren nevel; onder welken dekmantel hy ſe vrijd, bekoord, bekruipt, en, om van Juno niet ondekt en mishandeld te worden, in een koe verſchept. Doch Juno merkte terſtond den geheelen handel. Verſoekt die koe te mogen hebben, als de ſchoonſte van den geheelen hoop. Jupiter voldoed haaren eiſch, hoewel tegen ſijn hert. Waar op Juno haar aan Argus, een onvermoeiden veehoeder, geeſt te bewaaren. Doch Jupiter ſend Merkurius tot deeſen ſcherpſienden wachter; welke deeſen met mooi fluiten en aardig vertellen in ſlaap wiegt, en daar op het hoofd afſlaat. Dit moeide Juno, die, met de oogen van Argus, den ſtaart van haaren paauw verſierde, en deſe gewaande koe ſodanig hollen dee, dat ſy den geheelen aardbodem doorvluchtede, tot dat eindelijk Egipten haar van geſtalte ſag verwiſſelen, en van Iö Iſis worden. By deeſe teelde Jupiter Epaſus; welke, met Faëton, ſijn makker en ſpeelnoot, in woorden raakende, aan deeſe ſijn onechte geboorte verweet. Maar Faëton ging naar Klimene, ſijn moeder, die de ſon ſijn vader noemde, en te gelijk hem aanporde, om deeſen in ſijn rijk en hof te gaan beſoeken.

1,2 In Theſſalie is een woud, Tempe genaamt, 't welk een
boſſchagie op hakkelige ſteile bergen rontom beſluit,
3 hier door komt de rivier Peneus, aen den teen van de Pin-
4 dus uitgeborlt, met ſchuimende golven heen bruiſſen, door ſijn ſchielijk neer-plaſſen ſijne dampen, der wolken ſtoffe, te garen, [5]'t hooge geboomt te beſproeijen, en door ſijn geruis meer als ſijn geburige landſchappen te quellen.

1. Theſſalie) Emonia *in het Latijn. Siet* 1 D 63 pag.
2. Tempe) *Van welke ook*, 1 D. 116 pag.
3. Peneus) *Van deeſe rievier ſpraken wy mede*, 1 D. 177 pag.
4. Pindus) *Een gebergte in Macedonien, tuſſchen Epieren en Theſſalie, de Etolers afſcheidende van Akar-*

5 len. Dit is 't huis, dit de woonplaats en vertrek-kamers
van die grooten ſtroom: hier in heeft hij uit rotſen een
ſalet geholt, daar hij ſtatig ſijn verblijf hebbende, de
wateren en vliet-godinnen wet ſtelt. Aldaar vergaderen
6 ſijn gebuur-rivieren, als den populier-rijken Sperchius,
7,8 ongeruſten Enipeus, den ouden Apidanus, den ſag-
9,10 tervloejenden Amphtyſus en Eas, in twijffel ſtaande,
offe Dafne 's vader geluk weuſſen of vertrooſten willen.
Een wijl daar na ook andere rivieren, die, waar langs
11 haar de drift voerde, hunne wateren, van 't omſwerven
afgemat, in zee gieten. Inachus blijft alleen in gebree-
12 ken, die agter in ſijn hol ſchuilende, met ſchreijen 't wa-
ter waſſen doet, en ellendelijk ſijn dogter Iö, als verloo-
ren betreurt. Of ſij leefde, of ter zielen was, wiſt hij
niet; maar oordeelde dat ſij nergens was, om dat hij ſe ner-
gens konde opſpeuren, ſig ſelfs 't quaatſte daar van inbeel-
dende. Deſe Iö ſag Jupiter van haar vaders rivier ko-
men, en, ſeide; o maagt, die Jupiter regt dienen ſout,
en met u paren, ik weet niet wie begelukkigen ſult, komt
onder de lommer van dit of dat woud, (met wees bij ſe
haar beide) nademaal u de middag ſon ſteekt. Bij-
aldien gij beſchroomt ſijt alleen in de ſchuil-hoeken van
't wilt te komen, ſoo ſijt verſekert, dat gij daar in on-
der de beſchutting van een God, die 't ſeggen over
wouden heeft, veilig in eenigheid ſult konnen gaan,
een God, geenſints van de laagſte rang, maar die 's he-
mels rijks-ſtaf in mijn ſterke vuiſt ſwaje, en den
bliksem wijd en ſijd uitſchiet. Loopt voor mij niet,
want ſij was aan 't vlugten, en de velden van Lerna, 13
en 't lommerig Lyrceeſſe land reets voor-bij: als wan- 14
neer Jupiter met nevels den aard-bodem een ſtuk weegs
beſchaduwde, haar 't vlugten benam, en verkragte. On-
dertuſſen ſloeg Juno 't oog op 't hard van die geweſten,
haar verwonderende, dat de vlugge wolken op den klaren
dag een ſchets van den nagt gemaakt hadden. Sij beſeſte
wel dat 't et geen rivier-dampen, of waaſſem was die van 15
't vogtig aard-rijk opſtegen, ſag derhalven om, waar ha- 16
ren man, die ſij ſoo meenigmaal op 't plukken van een
ver-

Akarnanien; de rievieren, Eas, Inachus, en Peneus, uitſtortende, en door gemelde landſtreeken zee-waard ſendende. Strabo, 9 P. Plinius, 4 B. 8 H. Solinus, 13 en 14 H.

5. Huis) *Siet het aangeteekende*, 1 D. 179 pag.

6. Sperchius) *Een Theſſaliſche rievier; welke opwellende uit den berg Pindus ſich eindelijk met een ſnellen loop (dus bekomt hy ſijn naam van* σπέρχειν, ſpoeden) *ontlaſt in de Maliaaſche zeebocht.* Strabo, 8 B. *van hem gewagen* Lukanus, 6 B. Statius, 4 B. der Theb. *behalven* Virgilius, Sofokles, en Homerus: *by welken laatſten* (13 B. der Iliad.) *Achilles, in het lijkoffer van Patroklus, ſijn hoofd-hairen afſnijd, wel eer (ſiet* Statius, 1 B. van den Achill.) *den Sperchius geheiligd en toegewijd.*

7. Enipeus) *Van deeſe rievier is geſproken*, 1 D. 178 pag.

8. Apidanus) *Mede een rievier van Theſſalien, ſeer langſaam vloeijende, tot dat hy ſich vereenigd met den Enipeus; welken hy wegvoerd in den Peneus. Onſe* Dichter *noemd hem oud, wegens ſijn tragen gang en gemelde langſaamheid; van welken ook gewag word gemaakt by* Lukanus, 1 B.

9. Amfryſus) *Een ſachtvlietende rievier van Magneſia, een gedeelte van Theſſalien; by den welken Apollo het vee van koning Admetus (ſiet* 1 D. 25 pag.) *heeft geweid en opgepaſt.* Virgilius, 3 B. der Landged. en Lukanus, 6 B.

Behalven deeſe is daar noch eene Amfryſus in Frygien, door wiens water de vrouwen onvruchtbaar en onbequaam tot de voortteelinge worden gemaakt. Plinius, 32 B. 2 H.

10. Eas) *of Aous, een rievier in Epieren, ſpruitende uit de Pindus, loopende langs de muuren van de ſtad Apollonia, en ſich ontlaſtende in de Hadriatiſche zee.* Mela, 2 B. 3 H. Strabo, 6 en 7 B. Val. Maximus, 1 B. 5 H. vreemd. voorb.

11. Inachus) *Van welke rievier wy ſpreeken*, 1 D. 69. en 72 pag.

Doch hier doet ſich Ovidius *heel donker op: en wie heeft het hert om dien welervaaren en puikdichter, in deeſe landbeſchrijvinge, van onkunde te betichten?*

Niettemin regeert Inachus in Peloponneſus, by de Argiven; gelijk in het 1 D. *is aangetekend. En hoe ſal dan deeſe rieviergod in den Tempe by den Peneus konnen verſchijnen, om ſijn rou te beklagen?*

Of neemt de Dichter *hier den eenen voor den anderen; en deeſen voor den Inachus, welke, gelijk den Eas, uit Pindus, in Epieren of Akarnanien, ſijn oorſprong neemt, en in den Achelöus ſich nederſtort; of liever aldaar in het aardrijk boord, (en dus is deeſe ſwaarigheid geredderd) ſich verbergt, en weder (ſiet van diergelijke gevallen,* 1 I D. 4 pag.) *in Peloponeſus te voorſchijn komt. Siet* Strabo, 6 en 8 B.

12. Iö) *Van haar en haare geſtaltverwiſſelinge is reeds geſprooken*, 1 D. 72 pag.

13. Lerna) *Van deeſe poel of moeras ſpraken wy*, 1 D. 47 pag. *Ook gewagen van haar* Strabo, 8 B. Lucianus, in het Geſpr. der Zeegoden, *behalven* Eſcylus, *enz.*

14. Lirceeſſe) *Te weeten gelegen by den berg Lirceus, in Arkadie; waar uit (volgens* Strabo, in de aangetogene plaatſen) *de Inachus ſijn oorſprong is nemende. Siet* Pauſanias, in de Korinth.

15. Rievierdampen) *Siet van deeſe ſtoffe* Rohault, 3 B. 3 H. en Regis, 1 D. 4 B. 2 H. *behalven* Karteſius, Klaubergius, *enz.*

16. Meenigmaal) *Sie Jupiters ontelbaare boelagien en ſluikeryen in het* 6 B. der Herſch. in het borduur-

verkeert bloempjen betrapt hebbende, goet te kennen
had, verfeilt mogt wefen. En door dien fij hem in
den hemel niet ftikken kan, feit fij: ik wert veronge-
lijkt, of ik verftaame niet; met fchootfe uit den hoo-
gen hemel, ftreek op 't aard-rijk, en laften de nevels
te vertrekken. Maar hij had de konft van Juno bij
tijts gerooken, en Io in een witte vaars vervormt. Dit
koe-beeft was mede foo fchoon van leeft, dat Juno
tegens wil en dank genootfaakt was die te prijfen; en,
quanfuis of fij van de vonken niet en wift, te bevragen:
van wie, waar van daan, of van wat gewei 't beeft was. Dog
Jupiter maakte haar diets, dat fe uit d'aard gefpooten
was, om niet langer ondertaft te werden of hijfe gemaakt
had; waarom Juno die tot een fchenkagie eift. Hier
ftaat de man bedut: hart is 't fijn liefde af te fnijden, ver-
dagt, de koe niet te vereeren. Aan dees' fijde raat hem
fulks fijne fchaamte, aan geene fijde ontraad het hem de
liefde: dan de fchaamte was door de liefde verwonnen,
ten ware Iö bij weigeringen van fo geringen gift, als een
koe, aan fijn fufter en bed genood had konnen fchijnen
geen koe te wefen. Dus vereert fij haar fijn boel, maar
benam Juno foo fchielijk de bekommering niet, die,
bedugt voor haren Jupiter, floeis fpon. Tot datfe 't
17,18 beeft aan Argus, fone van Ariftor, te hoeden gaf. Ar-
gus had in fijn hooft hondert oogen, waar van een paar bij
beurten fliep, de reft op-pafte, en fchildwagt hielt.
Waar hij ook ftont, had hij Iö in 't oog, Iö fag hij al
ftontfe agter hem. Bij daag liet hijfe grafen, 's avonts
floot hijfe op, en kluifterde den hals die fulks niet ver-
dient had. Bladeren atie van boomen, en bittere krui-
den; in plaats van op 't bed, ruftenfe op d'aard, die juift
altijd niet begraaft was, en dronk niet als modderig water.
Daer benevens, als fij ootmoedig d'armen na Argus wilde
uit-fteken, bevont fij datfe geene armen uitte fteken had;
alsfe tragtte te fpreken, loeide fij, felfs voor 't gebulk
en haar eige ftem vervaart fijnde. Dus quam fij op den
oever van haar vader Inachus, daar fij dikwijl gewoon
was haar te vermaken, en ftont foo verftelt, als fij in 't
water fpiegelende hare nieuwe hoornen fag, dat fij, van
19 haar felve verfchrikt, te rug fprong. De bron-maagden
kennenfe niet, felfs Inachus kanfe niet t'huis brengen.
Niet te min volgt fij haar vader en fufters, laat haar ta-
ften, en, tot verwondering, gaarn ftreelen. Waarom
haar den ouden man geplukte kruideren toe-reikt, en fij fijn
handen likt en kuft, dat de tranen over den dam biggelden;
en indien fij nog eenige woorden had konnen uitten, fij
had om fulks gebeden, en haar ongeval verhaalt? Hier
op trekt fij, in plaats van fpreken, met de klaau letters
in 't fand, die te kennen gaven, hoe deerlijk haar lig-
haam verandert was. Helaas? Helaas! herhaalt vader
Inachus, blijvende aan de hoornen en nek van fijn fneeu-
witte fugtende vaars hangen; fijt gij dit mijn dogter,
die ik de heele wereld door gefogt heb; Gevonden fijt 20
gij wel, maer niet regt gevonden, en had verlooren min-
der droefheit verwekt. Gij ftaat ftom, en beantwoort
mijn vragen niet. Haalt uit 't diepfte van u hart flegts
fugten, en, 't geen gij nog alleen kont, beantwoort
mij met loejen. Ik, van defen handel onbewuft, had
voor u al voor-bereiding tot een huwlijk gemaakt, mijn 21
eerfte hoop op een fchoonfoon, mijn tweede op neven
geveft. Nu moet u en man en foon uit 't vee te beurt
vallen. Daar en-boven ftaat het mij niet vrij, fulken
fmert met de doot te eindigen, door dien mij mijne
Godheid in de weeg, en de deur des doots gefiooten is,
foo dat wij in alle eeuwigheid in getreur fullen fijn. Ter-
wijl hij dit feide, ontjoeg hem den veel-oogden Argus fijn
dogter, en dreeffe daar van daan in andre weiden. Doen
ging hij een ftuk weegs verder op een hoogen berg-
top, daar van daan hij alle land-fchappen in 't rond koft
befien, neder fitten. Tot dat den hemel-voogt, ten lefte
medoogen met Iö hebbende, fijn foon Mercurius, die 22,23
hem de heldere Maja gebaart hadde, riep, en lafte Ar- 24
gus om te brengen. Hij fammelt nier lang, hegt fijn wie-
ken aan de voeten, neemt den flaap-verwekkenden flang-
ftaf in fijn fterke vuift, en fet den hoed op 't hooft.
Mercurius, aldus na behooren uit-gedoft, daalt van fijn
vaders flot op 't aard-rijk. Alwaar hij fijn hoed en wie-
ken af-geleit, en den ftaf alleen bij fig gehouden heeft.
Na defe land-ftreek quam hij, als een harder, fijn fchapen
over dwaal-wegen drijven: pijpende op fijn riet-fleuit. 25

Ju-

deurfel van Arachne; *behalven by* Seneka, Hefiodus, Higinus, Apollodorus, *en andere.*

17. Argus) *Van Argus en fijn oogen (en der felver beduidenisse) fpraken wy in het* 1 D. 72 en 175 pag.

18. Ariftor) *De foon van Krotopus.* Apollodorus, 2 B.

19. Bronmaagden) Najades *noemdfe het Latijn; van welke,* 1 D. 16 en 21 pag.

20. Gevonden) Non inventa reperta *fegt het Latijn; gelijk men het felfde vind in het* 5 B. der Herfch. in het foeken van Ceres naar de gefchaakte Proferpine. *En dit plag een hoofdftoffe te fijn van oorlogen en veel flagen tusschen de Schoolmeefterlijke letterknabbelaaren. Siet* Laur. Valla, 3 B. 1 H. en Alexand. ab Alexandro, 1 B. 21 H.

21. Huwelijk) Tædæ *in het Latijn; fijnde, redenkonftelijk, voor de faak felf genoomen, het geen ontrent de faak werd gebefigd. Van de* tædæ, *of bruiloftstoorfen is gefprooken,* 1 D. 27 en 60 pag.

22. Io) Phoronis *in het Latijn; als fijnde, wegens Inachus, een kindskind van Foroneus; hoewel andere willen Foroneus een foon van Inachus te fijn; wiens dochters foon het landfchap Argos naar fich felven heeft benoemd.* Paufanias in Korint. *Siet verder van koning Foroneus,* Eufebius, Apollodorus, *enz.*

23. Me[illegible]ius) *Van hem en fijne wieken, hoed, en flangeftaf, fpraken wy,* 1 D. 75 pag.

34 M[illegible]ia) [illegible] *in het Latijn. Van de Pleïades, of de 7 dochteren van Atlas, naderhand de Sevenfterre, is gefprooken,* 1 D. 77 en 78 pag.

25. Rietfluit) *Welke gemeenlyk was gemaakt van ftroohalmen,* cicuta, *of fcheerling (waar af,* 1 D. 153 pag.

Junoos schildwagt Argus, door 't geluit van dese nieuwe konst verrukt, sprak: schoon gij mij onbekent sijt, vrunt, soo kont gij evenwel bij mij op dese rots komen sitten: want 'k verseker u dat 'er nergens weerliger gront voor 't vee, nog, als gij selver sien kont, aangenamer lom-
26 mer voor harders, te vinden is. Dus ging Mercurius bij hem sitten, lengde den door-schietenden dag met lang kouten, en sogt met spelen op de ruis-pijp sijn wakende oogen te doen beschieten. Hij daar-en-tegen weert sig om den slaap te overweldigen, en, schoon de vaak eenige oogen vermeestert, waakt hij evenwel met een gedeelte: en vraagt hem, op wat wijse de fleuit (want dat was een nieutje) gevonden was? Hier op antwoordde hem Mercurius:
op 't kille gebergte van Arcadie was onder de boom-godin- 27,28
nen van Nonacris een bron-maagt, diese Syrinx noem- 29,30,31
den.

133 pag.) *of, gelijk hier, van riet; sijnde seven pijpen, van een ongelijke en schuinsneergaande grootte, met was aan een geset en t'saamgeklonken.* Tibullus, 2 B. 5 D. Virgilius, 2 en 3 Hedersgef.

Men vindse dikmaals op oude Marmersteenen, *of alleen, of in handen van de Panes, Faunen, Saters, en andere Bosgoden. Doch siet* P. S. Bartolus, in den 29 en 52 Marmerbrek.

Van dusdanigen fluit word ook gesprooken, 1 D. 265 pag.

26. Merkurius) Atlantiades *in het Latijn; wegens Atlas, sijn grootvader; van welke,* 1 D. 43 en 77 pag.

27. Arkadie) *Een binnenlands gedeelte van Peloponnesus in Griekenland; alom vermaard door haare bergen, Menalus, (van welke,* 1 D. 124 pag.) *Cillene,* (1 D. 269 pag.) *Lyceus,* (11 D. 17 pag.) *Nonacris,* (1 D. 230 pag.) *en Foloë* (1 D. 4 pag.) *voorts haare rievieren, Ladon* (11 D. 4 pag.) *en Erimanthus* (1 D. 47 pag.) *en steden, Tegen* (1 D. 127 pag.) *Stimfalus en Mantinea. Het was genegen niet soo seer tot den akkerbou als wel tot het hoeden van groot en klein vee; deshalven de God Pan tot haar beschutsheer nemende. Siet,* 1 D. 20 pag.

Doch wat verder de Arkadiers aangaat wegens hunne hoogen oudheid, dapperheid, sanglust, ja mede hunne eselachtige botheid, hier af sal elders in het bysonder aangeteekend worden.

29. Nonakris) *Van deesen berg is gesprooken,* 1 D. 230 pag.

28. Boomgodinnen) Hamadryades, *in het Latijn; van welke,* 1 D. 16 pag.

30. Bronmaagd) Naïs *in het Latijn; van welke* 1 D. 16 en 21 pag.

31. Sirinx) *Dochter van de Arkadische rieviergod Ladon, welke, voor de boxvoet Pan, haaren minnaar, vluchtende, eindelijk aan den oever van gemelde rievier, in een rietbosch is verschept, gelijk in de nevensgaande plaat word aangeweesen.*

32 den. Dese had meenigmaal de Satyrs, die haar agter-volg-
den, en alderhande slag van Goden, over lommeragtige
bosschagien en vrugtbare landen uit-gestreken: deed niet,
33,34 als Diana ter jagt versellen, die sij in gewaat ook soo ge-
lijk was, dat gij vastelijk sout geseit hebben, 't was Diana
35 selfs, ten ware dese een kornoelie, gene een gouden
boog gevoert hadde. En nog kon sij qualijk onderschei-
36 den werden, tot dat haar Pan van 't heuvelig Lyceus sag af-
37 komen, en met een spigtige pijn-krans op 't hooft haar
aldus aansprak: Voldoet, o bron-maagt, den wens van
een God die genegen is met u te paren. Hij had nog
meer te verhalen, te weten dat de maagt sijn gevlei in de
wind slaande, in 't wild vlugtte, tot dat sij ontrent de slaau-
38 loopende rivier van den sandigen Ladon quam, daar haar
't water schutte, en sij de bron-nimfjes hare susters badt
om verandert te werden. Als mede, dat Pan, doen hij
meende dat hij Syrinx by de lurven had, in plaats van
39 haar een bos moeras-riet greep. Dat, terwijl hij daar bij
staat en sugt, den adem in 't riet suisende een fijn gepiep
gaf, min of meer of 'er wiert gesteent: dat God Pan, door
die nieuwe konst en soeten toon vetrukt, gesegt soude
hebben: dit sal de taal wesen, die ik altijt met u wisselen
sal. Dat hij ook met lijm lange en korte stukken riets,
wieks-wijse aan een gehegt, den naam van Syrinx gegee- 40
ven hadt. Terwijl Mercurius hem dit sou verhalen, sag
hij dat hem d'oogen beschooten, en door den slaap ge-
slooten waren. Swijgt aanstonts stil, en hout hem, stree-
lende die loddere oogen, met sijn slaep-verwekkenden staf 41
een vasten rust: doen hieuw hij hem vast knikkebollend'
met sijn sabel tusschen hals en nek, en plofte hem dus ge- 42
quetst van de steile rots, die hij met sijn bloet bespatte.
Daar legt ge en kijkt, Argus; al 't ligt, dat gij in soo veele
oogen had, is u benomen; en een duisternis heeft al u
hondert blikkers in haar gewelt. Maar Juno sameltse op,
versetse in de vederen van haar paau, en beset den staart 43
gelijk als met glinsterende gesteenten. Op staande voet
ontsteektse, toomt hare grimmigheid niet langer in, be-
toovert 't verstant en gesigt van die Griekse hoer met vrees- 44
selijke dolheid, en, duwende 't staal blinde driften in 't 45
't hart, joeg het vol schriks de geheele werelt door. Nijl 46,47
gij

32. Saters) *Van welke bosgoden is gesprooken in het* 1 D. 16 pag.

33. Diana) Ortygia *in het Latijn; wegens het eiland Delos, haar geboorteplaats, Ortygia mede geheeten by de Grieken, wegens de quakkelen, aldaar in groote meenigte sich onthoudende. Van Delos is verder gesprooken.* 1 D. 227 pag.

34. Gewaad) *Het Latijn spreekt van Dianaas gordinge en opschorssinge haarer klederen. Siet* 1 B. 62 pag.

35. Kornoelje) *Hier is de vertaalende* Valentijn *in geen kleenen dut; het Latijn segt:* arcus cornea, *een boog, segt hy, van Kornoelje; quansuis om dat* cornus, *een kornoelje-boom (siet van deese* Remb. Dodoneus, 28 B. 11 H.) *in het Latijn beteekend. Ondertusschen wil het Latijn spreeken van* cornua *hoornen; waar uit de boog van deese Sirinx was bestaande.*

Dat nu de hoornen der wilde beesten tot boogen hebben gediend, sal beneden, op bequaamer plaatse, aangeteekend worden.

36. Lycæus) *Sie van deesen berg,* 11 D. 17 pag.

37. Pijnkrans) *Van den pijnboom, voor so veel hy Pan, en Sylvanus is geheiligd en toegewijd, spreeken wy,* 1 D. 24 pag.

38. Ladon) *Een rivier in Arkadien; van welke ook,* 11 D. 4 pag. *Van haar grootte spreekt* Kallimachus, 1 Lofsang. *gelijk van haar schoonheid* Pausanias, in Arkad. *en snelheid* Ovidius, 2 B. van den Alm.

39. Moerasriet) *Deese versieringe wil niet anders seggen als dat Pan de vinder is geweest van het herdersfluitje.* Virgilius, 1 en 8 Herdersgef. Bion, 3 Gesang. *ten minsten hebben het de landslieden en veeheeders uitgevonden.* Lukretius, 5 B.

40. Wieks-wiise) *Siet boven,* 33 pag.

41. Staf) *Van wiens slaapverwekkende kracht* Statius, 1 B. der Theb. Klaudianus, 1 B. der Schaak. *Siet verder van deese roede,* 1 D. 75 pag.

42. Sabel) *Harpe, bysonderlijk het slagswaard van Mercurius; naderhand ook, nevens de wieken, geleend aan Perseus.* Ovidius, 5 B. der Hersch. *en* Lukanus, 9 B.

43. Haar pau) *Siet het aangeteekende,* 1 D. 148 pag.

44. Griekſche) Argolica *in het Latijn; wegens Argos, de rijksstad van koning Inachus. Siet* 1 D. 72 pag.

45. Dolheid) Erynnis *in het Latijn. Siet het aangeteekende,* 1 D. 28 pag.

Andere voegen hier by, dat Juno haar een wesp of horsel onder de steerd stelde, welkers duldeloose prikkelingen deese koe deeden raasen, heen en weer loopen, en de geheele wereld doorswerven. Apollodorus, 2 B.

46. Wereld) *In Thracien uit Europa in Asie overstappende, juist op die plaatse, welke by de Grieken, wegens haar overtogt,* Bosphorus *word geheeten.* Ammianus, 22 B. 6 H. Val. Flakkus, 4 B. der Vliest. Nonnus, 3 B. der Bacchusgesang. *Hoewel* Plinius, Palefatus, *enz. een andere reden van deese benaaminge sijn gevende.*

47. Nijl)

gij waart 't laaste van al haar lang sukkelen, waar aan sij
soo haast niet was gekomen, of viel op de kant van den
oever op de knien, hielt den hals agter over, en sloeg
't gesigt (datse alleen maar kost) na 't hoog gestarnte; schij-
nende met kermen, tranen, en droevig geloei, Jupiter de
klagt te doen, en om een eind van haare ellenden te bid-
den. Waarom hij, vallende sijn Juno om den hals, ver-
soekt: sij wilde dog eens van straffen op-houden, en sei-
de: Sijt voortaan goets moets, dese Io sal u nooit oor-
48 saak van quellagie sijn, lastende de modderige rivierstiks
daar van kennis te dragen. Juno hier door vermurwt,
krijgt Io haar voorig postuir, en wert dat sij eerst geweest
was: de ruigte schuift haar van 't lichaam, de hoorens ver-
krimpen: de oogen werden naauwer, de mond kleinder,
sij kreeg weer schouderen en handen, en de klaauwen
schiften in vijf vingers, soo dat, van koe, aan haar niets
meer te kennen was als de blankheit. De bron-maagt
merkende dat sij haar met twee voeten behelpen kost, rees
over-eint, maar dorst nog niet spreeken, haalde de half
geuitte woorden weer in den hals, uit vrees dat sij als een
49 vaars loejen soude. Dese wert nu als een vermaarde Go-
50 din bij de lijnwaat-dragende Nonnen en geweide van E-
51 gypten aangebeden; hier uit wert ook gelooft dat Epafus
van den grooten Jupiter soude wesen geteelt; en daar-
om in de steden heeft tempelen staan naast die van sijn
52 moeder. Van den selven ouder en inborst was Faëton,
sone van de son, die, op een tijd snorkende, dat hij van
't adelijk geslagt van Febus was, en daarom hem niet een
hair wijken wilde, belgde sig Epafus, en seide: om dat
gij een slegt-hoofd sijt, en ligtelijk aanneemt dat u uw
moeder in de hant steekt, post gij op een vader die gij
nooit gehad hebt. Hier op schoot Faëton een blos, ver-
kropte sijnen toorn door schaamte, en vertrok sijn moe-
der Klijmene 't verwijt van Epafus, seggende: Moeder, 53
waar kontge meer over bedroeft sijn, als dat ik, een vrij
egt-geboore, en wel eer soo brusken karel, voor hem den
mont snoerde. 'K versoei mijn selve, dat ik sulken la-
sterlijk verwijt aan-hooren en niet beantwoorden kan.
Waarom, soo ik anders van een God af-komstig ben,
toont mij een teeken van soo grooten geslagt, en wijst
mij hoe ik aan den hemel verknogt ben. Dus sprak hij,
en viel sijn moeder om den hals, biddende bij haar en
Merops hooft, en de huwlijken van sijne susters, dat sij 44,55
hem teekenen wilde toonen van sijn ware vader. Hier
op slaat Klymene, of door 't smeeken van Faëton, of
toorn van sijne verwete leet bewogen, beide de armen
in de lugt, 't gesigt na den hemel, en seit: Ik sweer u,
soon, bij dit hemels ligt, dat sijn schitterende stralen 56
soo heerlijk uit-schiet, dat ons hoort, en siet, dat gij
van die son, die gij daar aanschout, die den aard-bodem
sijn gematigdheid geeft, sijt voort-gebragt: lieg ik 't, soo
moet ik hem voor 't jongst aanschouwen, soo moet ik
van nu af aan blind werden. 'T hoeft u ook weinig moei-
ten te kosten, om te weten waar u vader woont: 't pa-
lais waar uit hij rijst grenst aan onse landen. Indien 't u
lust, trekt derwaart, gij sult her van hem selfs konnen
vernemen. Op die woorden van Klijmene sprong Faë-
ton,

47. Nijl) *Van welken in het* 1 D. 73 pag. en II D. 4 pag.

48. Stiks) *Van welke in het* 1 D. 220 pag.

49. Godinne) *Isis; van welken godheid, ook* 1 D. 72, en 156 pag.

50. Lijnwaaddraagende) *Van het dragen der linnen opperklederen, bysonderlijk by het priesterschap der Egiptenaaren, is gesprooken,* 1 D. 141 pag.

51. Epafus) *Deese soon van Jupiter en Iö, is naderhand geweest den bouwer en stichter van de stad Memfis.* Higinus, in de 149 Vertel.

Is ook eigendlijk der Egiptenaaren Apis; te weeten uit een koe gesprooten. Herodotus, 2 B. 153 H. en 3 B. 28 H. *doch de schrijvers sijn hier seer donker en vol verwarringe; aangesien andere, Apis en Osiris voor een en deselve neemende, hem de man van Isis maaken.*

Want door hem verstaan die van Egipten dan de Sonne self, en dan weder Bacchus. Plutarchus, in het B. van Isis en Osiris, *behalven* Herodotus, Orfeus, *enz.*

Hy is vergodet, om dat hy in Egipten allereerst den akkerbou heeft gehandhaafd, en de landslieden daar in onderweesen. Tibullus, 1 B. 7 D. *sijn broeder was Tifon; van welke* 1 D. 104 pag.

52. Faëton) *Soon van de Son, of Apollo, en de nimf Klymene; volgens onsen* Dichter; *maar volgens* Pausanias (in Att.) *en* Hesiodus (in de Geslachtb.) *de soon van Cefalus en Aurora.*

Van sijn dwase begeerte, en treurige uitslag van de zelve, sal beneden gesprooken worden.

53. Klymene) *Dochter van den grijsen vader Oceanus en Tethijs, na de byslaap van de Son; uitgehylikt aan Merops.* Hyginus, in de 152 Vertell. *hoewel hy ons anders schijnt te willen onderrechten, in de* 154 Vertell.

54. Hoofd) *By yemands hoofd te sweeren was by de aaloude Grieken van geen geringe gewichtigheid.* Virgilius, 4 en 9 B. van den En. Juvenalis, 6 Berispd.

55. Susters) *Drie, volgens* Naso; *maar ses, volgens* Tzetzes, 127 Duisendt. 4 H. *en seven, volgens* Hyginus, in de 154 Vertell. *Sie van deese 't volgende* B.

56. Straalen) *Van welke* 1 D, 105, 116 en 138 pag.

ton aanstonts van blijtschap op, beelde sig in, dat hij reets
57 onder den hemel-adel was, en trok door sijn moorenlant

en Indianen, die onder de lijn roosten, met alder ijl na 58
de plaats daar sijn vader opkomt.

57. Moorenland) *Of Ethiopien; een groot landschap, in Afrika, boven Egipten; langs den Nijl en by den Arabischen zeeboesem sich uitstrekkende; van de aaloude niet in haar geheel bekend. Siet* Diodorus, 3 B. 2 H. Herodotus, 3 B. 114 H. *behalven* Mela, *enz.*

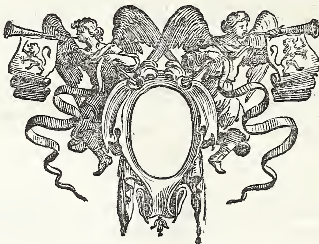
In deese landstreek, en by dit volk, plachten de goden gemeenlijk malkanderen te besoeken, en hunne gastmaalen te houden. Homerus, 1 B. van den Il. Statius, 5 B. der Theb. oorl. *het geen echter schamperlijk word uitgelacchen van* Lucianus, in de Filop.

Eindelijk is ook de onkunde der aaloude, in de landbeschrijvingen so buitenspoorig geweest, dat sy de rieviere den Tiger, den berg Zagrus, ja geheel Susiane en Elimais in Ethiopien of Moorenland hebben geplaatst. Siet Hesiodus, in de Geslachtb. Pindarus, 1 D. der Olimp. *behalven* Ethikus *en* Epifanius.

58. Indiaanen) *Bewoonende een seer groot en uitgestrekt landschap in Asie, van den Ganges gescheiden in twee deelen, tusschen den Indus, de Scythen, de Seres, en den Oostindischen occaan; mede in de aaloude tijden niet genoegsaam ondekt en bekend.*

Sijn vooreerst vermaard wegens hunne bruine verf, en verbrandheid door de vinnigheid der sonnestraalen. Seneka, in Edip. in de rei van het 1 Bedr. Propertius, 4 B. 3 D. Manilius, 4 B. der Sterrek. *behalven* Katullus, Virgilius, *enz. daarenboven wegens hunne rijkdommen.* Horatius, 3 B. 24 D. *groote slangen.* Strabo, 2 B. Plinius, 8 B. 14 H. ebenum *of ebbenhout.* Virgilius, 2 B. der Landged. Plinius, 12 B. 4 H. en 6 B. 30 H. Solinus, 65 H. Herodotus, 3 B. 114 H. Lukanus, 10 B. *behalven* Strabo, Theofrastus, *enz. eindelijk ook wegens het uitgelesen yvoor.* Virgilius, 12 B. van den En. en 2 B. der Landged. Katullus, in het Bruiloftd. van Peleus.

Einde van het Eerste Boek.

D E.

DE HERSCHEPPINGEN Van PUBL. OVIDIUS NASO.

Tweede Boek.

EERSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Fäeton, van ſijn makker en ſpeelnoot Epafus gehoond, begeeſd ſich, op het aanraden van ſijn moeder, naar het Sonnenhof. Spreekt ſijn vader, midden in ſijne heerlijkheden. Hoord de waarheid van ſijn wettige geboorte; en, ontfangen hebbende de magt van iets wichtigs te begeeren, verſoekt de ſonnewagen eens te mogen mennen. De vader, met veele redenen getracht hebbende den dwaaſen jongeling te doen afſtaan van ſijn eiſch, word gedwongen den wagen hem over te geven. Maar de paarden, naar deeſen voerman niet luiſterende, raaken aan het hollen, en loopen buiten het ſpoor. Hier op word alles aangeſtooken en verbrand, of opgedroogd. Waar door Jupiter bewogen, Fäeton blikſemd, en in den Poo doet nederſtorten. Voorts hem een eeregraf opgerecht ſijnde, worden ſijne treurende ſuſters, ontrent het ſelve, in boomen verſchept;

schept; terwijl ook de rouw sijn neef, koning Cycnus, in een swaan verkeerd. De Son, hier door by naar buiten alle troostsynde, word eindelijk van alle de goden, en bysonderlijk van Jupiter, ter neder geset, en aan het bedaaren gebracht.

1,2 'T palais der sonne was op hooge suilen verheven, hel-
der door 't glinsterend goud en gloeiende rubijnen.
De geevel ['t dak] was met evoir beleidt. De poort met
twee op-gaande silvere deuren schitterde tegen den drem-
3 pel: nog verbluft de konst de stoffe: want Vulkaan had
daar in gedreven de zee, die 't aardrijk om-armt, den
aard-kloot, en 't hemel-welf, over de selve getoogen. Op
4 zee dreven de blaauwe Goden, Triton den trompetter,
5,6 Protheus de vorm-verwisselaer, Egeon, die met sijn lan-
7 gearmen de groote Wavissen teugelt, en Doris met haare
dogters: van welke eenige scheenen te swemmen, eenige
op rotsen sittende haare groene hair-lokken te droogen,
en andere op vissen te rijden. Alle waren sij verscheide 8
van leest, en egter soo verscheide niet, of 't bleek aan
't kroos dat het susters waren. Op 't aard-rijk saagtge
menssen, steden, bosschagien, wilt-gedierte, rivieren,
stroom- en veld-godinnen. Hier boven stont den helde-
ren star-hemel, met sijne ses teekenen op de regter, en ses 9
op de linker deur gespannen. Werwaards als Faëton langs
een steil padt was op-gekomen, ging hij eensweegs
in 't hof van sijn vader, waar aan hij twijffelde; sette
koers regt op sijn aansigt aan, en bleef van verre staan,
door dien hij 't ligt niet digter kon verdragen. Febus
sat in 't purper op een throon, die van glimmende
sma-

1. 't Palais) *Sommige verklaarders willen dat onsen* Dichter, *in deese cierlijke beschrijvinge van het Sonnehof, gesien sou hebben op den boukonstigen tempel, gallerye en boeksaal, op den Palatijnschen heuvel gebouwd door Augustus; sommige dat hy het oog sou hebben gehad op het palais van koning Latinus, afgemaald van* Virgilius, in het 7 B. van den En. *sommige weder, dat hy Faëton, het nu verloorene treurstuk van* Euripides, *sou hebben nagevolgd: quansuis of* Naso *niet krachts genoeg had om deese schilderye, met sijn eigen vindingen hier ter neer te stellen.*

2. Suilen) *De suilen of* colommen *stonden by de Grieken gemeenlijk op een hoogen vierkanten pedestaal of voetslag, van maaksel en gedaante volgens de vijf wijsen der Griekschè en Romeinse boukunde: van welke de Dorische, wegens haare eenvoudige grootsheid, kloekheid en sterkte, niet onaardig word vergeleeken by een man; gelijk de Jonisse, sijnde lichter en van cierlijker deelen, by een vrouw; de Korintische als de tederste en cierlijkste by een jonge maagd; en eindelijk de Toskaansse grof, eenvoudig, en sonder cieraaden, by een boer.*

Doch uit deese is weder van de konstenaaren samengesmeed de Romeinsse, anders gesegt de Composita, *of samengestelde, te weeten met Jonisse krullen en Korintisse bladeren. Siet* Vitruvius, 1 B. 10 H. *behalven de nieuwere de grootze* Palladio, *de cierlijke* Samozzi, *en de swaarmoedige* Vignola.

Doorgaans van uitgeleesen wit, of geaderd en veelverwig marmer. Plinius, 36 B. 2 en volgende H. *doch ook (het geen echter selden voorquam) van edelgesteenten.* Plinius, 37 B. 5 H. *enz.*

3. Vulkaan) *In het Latijn* Mulciber; *van welke*, 1 D. 240 pag. *en elders.*

4. Triton) *Van welke*, 1 D. 34 pag.

5. Proteus) *Van welke*, 1 D. 161 pag.

6. Egeon) *Een zeegod, ook by* Hesichius; *maar een reus met honderd armen, soon van Hemel en Aarde, by* Hesiodus, in de Geslachtb. *en deselve met Briareus, by* Homerus, 1 B. der Il. en Virgilius, 10 B. van den En.

Van Briareus sal elders gesprooken worden.

7. Doris) *Dochter van Oceanus en Tethys; welke, getrouwd aan Nereus, haaren broeder (siet* 1 D. 43 pag.) *een groot getal dochteren, ook geheeten Nereiden, ter wereld bracht,* Propertius, 1 B. 17 D. *van deese spraken wy*, 1 D. *opgemelde* 4 pag.

Voorts word ook Doris redenkonstelijk voor de zee genoomen. Virgilius, 10 Herdersgef. *even als Nereus; gelijk wy toonen*, 1 D. 43 pag.

8. Rijden) *Gelijk wy dit sien op de overgeblevene brokken der marmere* hoofdlijsten; *by voorbeeld, by* P.S. Bartolus, in de 48. afbeeldinge.

9. Teekenen) *Te weeten de Ram, de Stier, de Leeuw, de Kreeft, de Scorpioen, Steenbok, de Maagd, de Tweelingen, de Waterman, de Vissen, de Schutter, en de Wagschaal. Siet vorder de reden, waarom dit of dat hemelsteeken in den* Zodiacus *of dierriem, onder het gesternte plaats kreeg, by onsen* Dichter in den Alm. Hyginus. *enz. doch van de nietigheid der selver teekenen is boven gesprooken*, 5 pag.

10. Sma-

10 ſmaragden ſchitterde. Aen ſijn regter en linker-hant
11 ſtonden de dagen, maanden, jaaren, eeuwen, en d'uren, even
ver van malkander: als mede de nieuwe lente met een
bloeſſem-krans op 't hooft, de naakte ſomer met een koorn-
air-krans bepronkt, den herſt bekleiſt met moſten, den
ijſigen winter met ſijn ruig bevrooſe hairen. Febus dus
in 't midde ſittende, ſag daar van daan met ſijn al-door-
ſtralende oogen den jongeling, die ſig vaſt over de vremdig-
heid van dingen ontſtelde, en ſeide: Faëton, die ik niet
lognen kan mijn ſoon te ſijn, wat port u herwaarts? wat
ſoekt gij in dit hof? Waar op hij: o vader Febus, al-ge-
meen ligt van de onmeetbare werelt, ſo ik u vader noe-
men mag, en Klymene haar oneer met geen valſſen dek-
mantel bekleet; verleen mij een ſeker pant, waar door
ik waarlijk voor u ſoon erkent werde, en uit den droom
van twijffelen raak. Op dit verſoek ſtreek Febus de glin-
12 ſterende ſtralen van 't hooft, laſte hem nader te komen,
omhelſde hem, en ſeide: 't was onredelijk u niet te ken-
nen voor mijn ſoon, en Klymene heeft u waarlijk ge-
baart. Maar, om daar aan niet langer te twijffelen, eiſt
13 wat gij wilt, ik ſal 't u ſchenken. Komt helſen poel, waar
by de Goden ſweeren moeten, nooit van mijn oogen ge-
ſien, weeſt getuige van mijn beloſte. Naaulijks had Febus
de woorden uit de mond, of Faëton verſogt eenen dag
ſijn vlugge paarden en wagen alleen te mennen. Doen
roude Febus ſijn eed, ſchudde drie vier-maal ſijn glants-
rijk hooft, en ſeide: rukloos heb ik belooft, gij onbe-
dagt verſogt. Og mogt ik mijn beloſte weigeren! dit
is 't, 'k bekent, ſoon, dat ik u alleen ſou ontſeit hebben.
'T af-raden ſtaat mij vrij: uwen eis, Faëton, heeft geen
gront: 't ampt dat gij vorſoekt is te ſwaar voor uw tengere 14
ſchouderen. Gij ſijt een ſterflijk mens, u wens geen menſ-
ſen werk. Ook weet gij niet dat gij meer verſoekt als ſelfs
de Goden ſtaat te verwerven. Yder ſij ſoo groot in ſijn
oog als hij wil, niemant is 'er als ik, die 't hart heeft deſe
gloeieude wagen te mennen. Selfs den hemel-voogt, die
uit ſijn ſchriklijke vuiſt den vervaarlijken bliksem en don- 15
der-koogelen ſchiet, kan deſe wielen niet regeeren: en
wie is ſijns gelijk? Dit ren-perk is in 't begin ſoo ſteil dat
'er de paarden 's morgens nog fris qualijk tegen op kon-
nen; middel-weegs ſoo rijſend, dat mij ſelf dikwijl
't hart beeft van kille ſchrik, als ik van die hoogte zee en
aard beſchou: 't leſte rak ſoo af-hellend, dat het een wis
beſtier vereiſt, en ſelfs Thetis, die mij in haar water on- 16
derſchept, plagt te vreſen, dat ik hol over bol mogt op
haar neder-ploffen. Dat meer is, den hemel draait gedu- 17
rig als een wiel, rukt het hoog geſtarnte mede, en giert
het ſchigtig om. Hier dring ik tegen in, ongehindert door
de drift die d'andere mee rukt, en druiſſe de vaart van
dien ſchielijken om-ſwier tegen. Genomen 'k ſta u 't wa-
ge mennen toe: wat ſal 't weſen? Sult ge ſoo tegen de as- 18
vloog konnen op-rennen, dat u die ſnelle gier niet mee 19
ſchorte?

10. Smaragden) *In de rang der geſteenten den Diamant, Robijn, en Saffier volgende; en met ſijn levendige groenheid de Topaas en Ametiſt in ſchoonheid en waardigheid overtreffende. Van deeſen ſteen en deſſelfs krachten ſpreekt* Plinius, 37 B. 5 H. Solinus, 20 cap.

11. Uuren) *Dochteren van Jupiter en Themis; poortbewaarſters van den hemel, en dienaareſſen van de Son of Apollo; welke de langſaamſte ſijn van alle goden; doch altijd nieuwe tijdingen mede brengen.* Theokritus, in Syrak. *weermaakſters, of de lucht bewolkende of de ſelve t'eenemaal ophelderende.* Homerus, 5 B. van den Iliad. *Siet van deeſe* Heſiodus, in de Geſlachtb.

12. Straalen) *Van welke meermaalen is geſprooken; als wel byſonderlyk,* 1 D. 20 pag. *en elders.*

13. Poel) *Te weeten de Stijx; van welken ook meermaalen in het* 1 D. *als* 220 pag. *enz.*

14. Swaar) *Sie diergelijken waarſchuwinge, genoomen uit het bovengenoemde Treurſpel van* Euripides, *by* Athenëus, 11 B. en Klemens, de Alexandrijner, in het 3 B. der Onderw. 2 H.

15. Bliksem) *Van den bliksem en ſijn geweld is geſprooken,* 1 D. 20 en 140 pag.

16. Tethys) *Deeſe word geſegt te ſijn de dochter van Hemel en Aarde, het wijf van den Oceaan.* Heſiodus, in de Geſlachtb. *behalven* Ovidius, Katullus, Virgilius, *enz.*

Word, gelijk Nereus en Doris, voor de zee ſelf redenkonſtelijk genoomen. Lukanus, 1 en 6 B. en Silius, 3 B.

Van deeſe is verre verſcheiden Thetis, de dochter van Nereus en Doris, dat is, eene der Nereiden. Als Jupiter deeſe, gelijk andere ſchoonen, ſocht in ſijne armen te krijgen, ſo ſtond hy af, hoorende uit Prometheus, dat het kind, uit deeſe gebooren, ſijn vader in achtinge en waardigheid ſou te boven gaan. Hyginus, in de 54 Vertell. *Ondertuſſchen is ſy gevrijd en verwonnen van Peleus; van welken* 1 D. 164 pag.

Van Thetis ſpreken Katullus, in het vermaarde Bruiloftsd. Statius in Achill.

Word mede ſomwijlen voor de zee genoomen by de Dichteren; Virgilius, 4 Herdersgeſ. Statius, 5 B. der Theb. Klaudianus, 1 B. van de ſchaak.

17. Nederploffen) *Volgens de dwaſe en uitgeklopte onderſtellinge der oude; geloovende de geſterntens des morgens in het ooſten uit de zee te verrijſen, en des avonds, in het weſten, in zee te vallen. Sie het geen ſelf van het kiſſen in het water is geſprooken,* 11 D. 5 pag.

18. Afvloog) *Sijnde tweedubbeld, de ſuider en noorder as; welke laatſte ſijn puntſtar heeft ontrent de ſtaard van de kleene beer. Siet* Boſco, *enz.*

19. Gier) *Sie van het gieren en draajen der hemelen en haare ringen,* Karteſius, Regius, Klauberg, Rohault, *enz.*

20. Ko-

ſchorte? Miſſchien beeldt gij u in, dat gij onder-weeg wou-
20 den, ſteden der Goden, en kerken vol koſtlijkheid vinden ſult. Neen: door lagen en wreet gedierte loopt 't ſpoor. En om 't regte padt te houden, en niet ſpoor-bij-
21 ſter te werden, moet gij door de hoornen van den ſtier,
22 die u ontmoet, de boog des ſchutters, den muil van den
23 24 fellen leeu, de ſcorpioen, die met ſijn vervaarlijke ſchee-
25 ren een groot ſtuk weegs bevat, en den kreeft, die ſijn kraauwels averegts kromt. Behalven dit ſijt gij niet magtig, de fiere paarden, die 't vuir, dat haar in de borſt ſit, ten bek en neus uitſnuiven, in bedwang te houden. Na mij luiſterenſe qualijk, alsſe in haar kragt ſijnde verhitten, en te hart in den bek werden. Wilt gij wel doen, ſoon, laat u geſeggen, op dat ik geen oorſaak van u deerlijk ongeluk ſij. Vervat uwen eis beter, terwijl 't nog tijd is. Immers verſoekt gij tot verſekering dat gij van mijn bloed geſprooten ſijt, ſeker pant; dat geef ik u reets met mijn bekommering, en toon met mijn vrees dat ik u vader ben. Siet hier, beſchout mijn gelaat eens: og koſt gij ſoo wel mijn hart van binnen ſien, en daar in mijn vaderlijke ſorge beſeffen. Wat! ſiet eens om, wat in de rijke wereldt is; eiſt u gading, 't ſij ſoo groot als 't wil, ſoo 't in den hemel, op d'aard, of in 't water is te bekomen, 't ſal u gewerden. Dit eenigſt, Faëton, dat, als men 't regt ſal noemen, voor u geen eer, maar ſtraf ſal weſen, bid ik dat gij varen laat. Straf eiſt gij, Faëton, in plaats van gifte. Wat valt gij mij, rukkeloose, met de blanke bouten om den hals? Sijt verſekert, den eis ſal u gewerden; want 'k heb 't geſwooren bij den jammer-poel; maar wenſt voorſigtiger. Hier mede ſtaakt vader Febus ſijn waarſchouwinge; maar hy druiſt 'er regen in, dringt op ſijn voorig verſoek, en vlamt om den wage te mennen. Dus bragt Febus, ſammelende ſoo lang 't hem beuren mogt, den jongeling aan den hooge wagen, van Vul- 26
kaan gewrogt. D'aſſen, diſſel-boom, en 't beſlag der wielen was van goud, de ſpeenen ſilver, de glimmende bernſteenen en diamanten, die ordentlijk hier en daar op de jukken waren ingeleid, ſchooten door 't af-kaatſen des ſonne-ſchijns ſtralen uit. Terwijl de moedige Faëton ſig hier over ſtaat en verwondert, en 't ſtuk werk begaapt, ontſluit de wakkere Auroor in 't helder ooſte haar purpere 27
poort en rooſe ſaal. 'T geſtarnte, waar van de dag-ſtar [Lu- 28
cifer] een aanvoerder, en laatſte ſchildwagt aan 's hemels ſentinel is, vertrok vaſt: als wanneer vader Febus, ſiende dat de wereldt en den hemel begon te bloosen, en 's maans hoorn-punten gelijk als verdwenen, de vlugge uren laſte 29
de paarden in te ſpannen. Die rappe Godinnen agtervolgen ſijn laſt, halen de vuir-ſpuwende roſſen, verſaat met
ambroſy-vogt, van hare hooge kribben, en duwen die 30
de rammelende gebitten in den bek. Daar na beſtreek Febus 't aangeſigt van ſijn ſoon met gewijde balſem, om tegen 't vuir gehart te ſijn, ſette hem de ſtralen op 't hoofd, en t'elkens uit een beklemt hart diepe ſugten, voorſpelſters van ſijn ongeluk, herhalende, ſeide hij: ſoon,

20. Koſtelijkheid) *Van de koſtelijkheid der geſchenken in de tempelen der aaloude, is geſprooken*, 1 D. 132 en 133 pag.

21. Stier) *Te weeten, op welke Europa uit Fenicie naar Kreten is gevoerd; volgens het aangeteekende*, 1 D. 16 pag.

22. Schutter) *In het Latijn*, Æmonius arcus; *aangeſien Emonien is Theſſalien. Siet* 1 D. 63 pag. *en Chiron, een menspaard, in Theſſalie ſich onthoudende; gelijk wy hebben aangeteekend*, 1 D. 197 pag.

23. Leeuw) *Van Nemea, gedood van Herkules; van welke ook geſprooken is*, 1 D, 45 en 203 pag.

24. Scorpioen) *Den ombrenger van den verwaanden Orion*; *van welken*, 1 D. 223 pag. *Siet ook* Hyginus, in het B. der Sterrek. en den uitlegger van Germanikus.

25. Kreeft) *Welke Herkules in de toonen kneep en belemmerde, toen hy de waterſlang by het Lerneeſſe meer bevocht.* Hyginus, in het 1 B. der Sterrek.

26. Vulkaan) *Welken ſmid en konſtenaar men toeſchrijft al wat ſterk, koſtelijk, en ſeldſaam is: gelijk als by voorbeeld,*

1. *De Blikſem, gelijk ook alle het wapentuyg der Goden, opgeteld by* Juvenalis, in het 13 Beriſpd. *van welke*, 1 D. 140 pag.
2. *De noodlottige kropboot van Hermione.* Statius, 2 en 3 B. der Theb. oorl.
3. *De kroon van Ariadne. Siet* 1 D. 30 pag.

4, 5, 6. *De wapenen voor Herkules.* Heſiodus, in den Tweeſtrijd van Herkules en Ciknus. *voor Achilles, van welke* 1 D. 15 pag. *voor Eneas. Siet* 1 D. 165 pag.

7. *De hond, van Prokris. Siet* 11 D. 18 pag.
8. *De knipſetel; van welken* Pauſanias, in Attic. en Plato, 2 B. van de Republ.
9. *Pandora*; *van welk meeſterſtuk*, 11 D. 7 pag.
10. *Striknet; waar van*, 1 D. 130 en 240 pag.
11. *De wagen van de Son; welken* Ovidius, *op deeſe plaats beſchrijft.*

27. Auroor) *Siet* 1 D. 127 pag.

28. Lucifer) *Van deeſen ſpraaken wy*, 1 D. 89 en 153 pag.

29. Uren) *Van welke*, 11 D. 39 pag.

30. Ambroſi-vocht) Ambroſia, *in het Latijn; of liever in het Grieks, beteekenende de* Onſterflijkheid.

Is

'soon, is't mogelijk, luister dan maar na dese les van va-
der: wagt u voor prikkel en sweep slag, houtse sterk in
toom. Sij vliegen van't selfs genoeg, past maar dat gij
haar snelle vlugt matigt. Set u koers niet regt door de
vijfkringen; schuins door de selve is een breet dwars spoor
31 gebaant, dat sig, binnen 't begrip van drie riemen uit-
strekkende de suid' en noord' as mijdt. Hout dien weg,
gij sult bescheidelijk 't wagen-spoor konnen sien. En
ten einde hemel, en aarde evenmatig van warmte mo-
gen wesen gedient, sultge nog te laag nog te hoog men-
nen. Te hoog gestegen sult gij 's hemels palais, te laag,
'taard-rijk in brant steken: 't middel-padt is 't veilighst
32 te houden. Komt ter regter-hand de kronkelige slang,
33 ter linker den lagen autaar niet te na. Hout het tussen
beide heen. De rest geef ik 't luk over, 't welk ik wens
dat u beter sal beraden, als gij u selve. Terwijl ik met
34 u spreek, is vast de vogtige nagt genaakt tot aan het wes-
ter-strand. 'T vertoeven staat ons niet vrij, elk wagt
ons: grijpt de lei in de vuist: of sijt gij nog van sins te
veranderen, aanvaardt mijn raad, en laat de wagen staan,
terwijl gij nog kondt, 't hard nog onder de voeten, en
den wagen, bij u soo onbedagt versogt, nog niet be-
klommen hebt. Wat! laat mij de werelt verligten, dat
sult gij veilig konnen aansien. Vergeefs. want Faëton
rap van groente sprong op de ligten wagen, staat'er op
over-eind, haalt sijn hart op dat hij den toegereikten
toom aanvaarden mag, en bedankt eintlijk sijn wroegen-
de vader. Midlerwijle blasen vier-snuiver, oosterling, 35
versenger, en blaker, vier sonnepaarden met ruunikken
de lugt vol vuir-vlammen, en bonsen met de voeten op
de schut-boom, dewelke Thetis, niet wetende wat on- 36,37
heil haren neef boven 't hooft hing, soo haast niet had
opgeset, en de rossen 't ruime veld van de grooten he-
mel gekregen, of sij kiesen haar spoor; doorklieven met
de voeten, diese door de lugt slingeren, de verdonke-
rende dampen, en snuiven, door hun wieken te geswin-
der, den oosten wind, die uit 't selve oord gelijk was
uit-gevlogen, voor-bij. Maar de vragt was soo ligt, dat
de

Is by de Dichteren der godenspijs, gelijk by hen de nektar de drank der goden word genoemd; vervolgens beide een lekkernye van een bysondere aangenaamheid. Catullus, 100 D. Ovidius, Pontusk. 1 B. 11 Br. Cicero, 1 B. der Tusk. Vrag. 26 H. *enz.*

Wat nu de Nectar aangaat, deese drank draagd mede sijn Griekse naam wegens het mededeelen van onsterflijkheid; *onaangesien eenige geletterde sijn beteekenisse het Hebreeus willen ontleenen. Siet* Georg. Hornius, in Hist. Philosoph. 1 B. 4 H.

31. Riemen) Zonæ; *van welke*, 11 D. 4 pag.

32. Slang) *Een Noordelijk gesternte.* Vigilius, 1 B. der Landged. *sijnde die slang, welken, in de boomgaarden der Hesperides, het bewaaren van de guldene appelen was aanbevoolen; hoewel* Hyginus, in meergemeld B. van de Sterrek. *ook noch een andere slang bybrengt.* Siet de Aanteekeningen, op de Sterrek. van Germanikus.

Van de Hesperides en haare boomgaarden sal gehandeld worden in de Aanteekeningen over het 4 B. der Hersch.

33. Altaar) *Een suidelijk gesternte, ontrent den Scorpioen geplaatst; ter gedachtenis van het altaar, van de Cyklopen gewrocht; by de welke de Goden eenparig in een eedgespan traden, als sy de Titanes souden beoorlogen.* Hyginus, in het 1 B. van de Sterrek.

Van de Titanes is gesproken, 1 D. 108 pag.

34. Westerstrand) Hesperium littus, *in het Latijn.* Hesperia *word hier genoomen voor Spanje, geleegen in het westen; te weeten alwaar de* Hesperus (*siet* 1 D. 89 pag.) *of avondsterre sich vertoond.*

Van Hesperia, of Spanje, word elders gesprooken.

35. Vuursnuyver) Pyrois, *in het Latijn, van het Griekse* πῦρ; *gelijk hier de* Oosterling *is* Eous, *van* ἠώς, *en de naamen van* Versenger *en* Blaaker, Æthon *en* Phlegon, *afdaalen van* αἴθειν *en* φλέγειν. *By andere evenwel worden deese paarden genoemd*, Lampus, Faethon, (*by* Homerus, *in het* 4 B. van de Dooling. *alleen bekend*) Erythreus *en* Acteon. *Siet* Natal, Komes, 5 B. 17 H.

Deese paarden siet men van Aurora of de Dageraad aanbrengen op de Geldmunten *der Plautien, by* Choul. 206 pag. *behalven* Ursinus, *enz. doch ook voor de wagen van de rijsende Son, op een* Penning *van Probus, aangetogen in het* 1 B. 105 pag. *eindelijk ook alleen een, en half gevleugeld paard, op eenen* anderen *van Gallienus, geteekend:* SOLI CONS. AUG. Aan de Son, den bewaarder van de vorst; *by* Oudaan, 40 Taf. 8 Penn.

36. Schutboom) *Even als de paarden in den renbaan; welke voor den wagen gespannen sijnde, vol ongeduld, aan de* Carceres, *of schutperken, sich noode laaten ophouden.*

Sie van de carceres, 1 D. 171 pag.

37. Thetis) *Neen*, Valentijn; *seg Tethys. Het onderscheid deeser naamen toonen wy*, 11 D. pag.

58. Bei-

de fonnepaarden geen laft gewaar wierden, en 't gefpan
fijn gewoonlijke fwaarte mifte. Gelijk de kromme fche-
pen, niet behoorlijk geballaft, flingeren, en door haar
euvele ligtheid over zee fwieren, foo wilde fprongen gaf
de wagen op en neder, of hij ledig was geweeft. Als dit
de paarden rooken, holdenfe uit 't oude fpoor en liepen
onordentlijker als voor-heen. Dus ftont Faëton bekaait,
niet wetende werwaarts fijn betroude lei te wenden, 't fpoor
bijfter, en, fchoon hij 't wifte, onmagtig de hollende
roffen te beftieren. Doen gloeiden eerft door de fonne-
38 ftralen de kille beiren, en poogden te vergeefs zich in zee te
39 dompelen. De flang ontrent de noorder as, voor heen
40 verkleumt van kou, en van niemant te vreefen, verhitte, en
wiert haar voorige grimmigheid op nieus gewaar. Ook
41 feitmen dat gij, Boer, fchoon u fchroeven traag waren,
en den wagen u tegen hielt, verbaaft de vlugt namt. Eint-
lijk, als den ongelukkigen Faëton van den hoogen hemel
't aardrijk foo ijslijk laag in 't verfchiet fag leggen, be-
42 fturf hij, drilden hem de knien van fchrik, en fchemerde
hem 't gefigt door foo fterken licht. Doen wilde hij wel
dat hy vaders paarden nooit aanvaart had. Doen verdroot
hem fijn af-komft te kennen, fijn wens verkregen te heb-
ben, en had liever Merops foon willen genoemt fijn.
43 Hy fwierde dan als een fchip, dat, door een fellen ftorm
44 geflingert, den ftier-man, die 't op geeft, op Gods ge-
nade laat drjven. Wat raad hier? Een groot ftuk he-
mels was reets agter rug, een grooter voor de borft,
waar van hij bij fig felfs een overflag maakte. Dan floeg
hij 't gefigt na 't wefte, dat hij niet berennen koft, dan
weer na 't oofte, niet wetende, uit verbaaftheid, wat hem
beft te doen ftont. De lei liet hij niet glippen, en was
daar van egter geen meefter, door dien hij de namen der
paarden niet wift. Behalven dit fag hij vol fchriks de
vervaarlijke pofturen en greins-beelden van 't woeft ge-
dierte dat 't geheele hemel-welf over verfpreit in flag-
ordre ftont. Daar is een oord, daar de fcorpioen 45
fijn armen in twee bogten kromt, met den ftaart,
fcheeren wederfijdts gebogen, en 't lighaam de plaats
van twee ftar-teekenen beflaat. Dit gedrogt, befweet
van fwart vergift, joeg den jongeling, dien 't met fijn
krom geweer dreigde te verwonden, foo killen fchrik op 't
lijf, dat hem de lei ontfchoot. De paarden, voelende die op
hare ruggen leggen, rinkinkten haars weegs, holden bui-
ten dwang door omwegen, ftaken door, fonder bezij, wer-
waarts haar hunne drift voerde, en ftegen onder den hoo-
gen hemel tegen de vafte ftarren in, fleurende den wagen
over onberede wegen. Dan ruktenfe opwaarts, dan ftei-
ler neerwaarts den aard-kloot wat te na. Soo dat de maan
haar verwonderde als fij broeders paarden leger fag lopen,
als de hare, en de gefengde wolken fmeulen. Doen wiert
het aard-rijk, daar 't hoogft op-puilt door de brant ge-
blutft, 't fcheurde, reet, en droogde uit en dorde, om
dat het van vogt beroofr was. De veld-groente dort,
boom en loof raakt in vlam, en 't droog gewas fchaft ftof
tot fijn fchade. Dit heeft nog niet om 't lijf: groote
fteden met hun veften, landen, en volkeren raken door
den brant tot as: bos en berg blaakt; den Athos, Tau- 46,47
rus

38. Beiren) Triones *in het Latijn. De reden van deefe naam is aangeteekend*, II D. 5 pag.

39. Dompelen) *Siet hier af in de herfcheppinge van Kalifto en Arkas, haar foon, in fterren; beneden in dit felve* 2 B.

Merk ondertuffchen weder aan, dat men hier fpreekt van het geval in een faak quanfuis voorgevallen, die noch naderhand eerft in weefen is gekoomen; te weeten even als II D. 17 pag.

40. Slang) *Van welken boven*, 41 pag.

41. Boer) Bootes; *van welk gefternte*, I D. 92 pag.

42. Knien) *Het felve ontmoet ons in den verfchrikten Belzazar, of Balthafar; by* Daniel, 5 H. 6 verf. *het geen ook een hinde word toegevoegd van* Horatius, I B. 23 Lierd.

Want de vaftigheid der knien is een bewijs van volle fterkte en bloeijende krachten. Siet Plinius, II B. 45 H.

43. Merops) *Van welken boven*, 35 pag. *Doch Merops is by Homerus* (B. van den Il.) *een menfch van* μείρειν, verdeelen, *en* ὄψ, ftemme; *om dat hy quanfuis fijn ftem kan breeken en verdeelen.*

Als of hier onfe Dichter *wilde feggen, dat Faëton nu liever de foon eenes menfchen, dan van een godheid fou willen genaamd worden.*

44. Schip) Pinus *in het Latijn. Dat de ftoffe der fchepen, by de aaloude, meerendeels uit* pijnboom-hout *beftond, is meermaalen aangeteekend, als* I D. 76 en 159 pag.

45. Scorpioen) *Een der twaalf gefternten van den Dierriem of* Zodiak; *fijnde aldaar geplaatft, ter gedachtenis van 't ombrengen van Orion. Siet* I D. 223 pag.

46. Athos) *Van welken berg*, I D. 230 pag. en II D. 5 pag.

47. Taurus) *Een berg in Afien, by naar ontrent ieder geweft of landftreek, het geen hy bepaald of verdeeld, van naam verwiffelende.*

Want hy is Kragus, in Lycien; Sarpedon of Koracefius, in Pamfilien; Taurus, in Cilicien; Antitaurus, in het kleene Armenien; Amanus, in Syrien; Chaboras, in Mefopotamien; Pariedrus, Gordiëus, Pariedrus en Mofchicus, in het groote Armenie: weder hier de Nifates, daar de Zagrus, en ginder Paropamifus, Imaus, en Kaukafus. Siet Plinius, 5 B. 27 H. Mela, Strabo, *enz.*

Op de felve wijfe krijgd in Duitfland Arduenna Sylva, *of het Swarte Wald verfcheidene benaamingen op de paalen van Gelderland, Keulen, Trier, Luik, Braband, Vlaanderen, Luxemburg en Pikardyen; van welke byfonderlijk* Kluverus, in fijn Oud Duitfland.

48,49,50 rus in Cilicien, Tmolus, Ete, en Ida, die, hoewel doen
51 droog, voor heen bron-rijk was, Helicon, den berg
52 der sang-godinnen, Hemus, die nog na Orfeus, Eagers
soon, niet genoemt wus, brandde. Afgrijslijk vlamt den
53,54 Etna door tweederlei vuir, den twee-kruinigen Parnas,
55,56,57 Eryx, Cynthus, Othrys, en Rodope, die doen eindelijk

stont sueculoos te werden, Mimas, Dindymus, Myca- 58,59,60
le, en Cytheron, Bacchus offer-berg. Ook komt den Tar- 61,62
ter sijn kou niet te staa, Kaucasus, Ossa, Pindus, den 63,64,65
Olymp, grooter als dese twee, de hemel hooge Alpen, 66 67
en bewolkten Apennijn branden. Doen sag Faëton eerst 68
dat de wereldt in alle hoeken in brant stont, kost dien
gloet

Eindelijk, wat den Taurus aangaat, sie dien berg in de gedaante van een stier van de Verwinninge aangetast, op een Penning, *by* Oudaan, 22 Tab. 2 Pen.

48. Tmolus) *Een berg in groot Frygien, ontrent de paalen van Lydien; vermaard door sijn seer goede wijnen.* Strabo 13 en 14 B. Plinius, 15 B. 29 H. Ovidius, Pontusk. 4 B. 15 B. Virgilius, 2 B. der Landged. Seneka, in de Feniss. 4 Bedr. 1 Ton. *gelijk ook door de safferaan.* Solinus, 53 cap. Kapella, 6 B. spreekende van Frygien; *behalven* Kolumella, *enz.*

Vorders segt men, dat de menschen op den top deeses bergs, de gewoonte gehad hebben tot 150 jaaren hun leven uit te breiden. Plinius, 7 B. 49 H.

49. Eta) *Van welken berg*, 1 D. 49 pag.

50. Ida) *Van welken berg*, 1 D. 16 en 23 pag.

51. Helikon) *Een gebergte in Beötie, ontrent den berg Parnassus, en (gelijk als deese) de Musen of Sanggodinnen toegeheiligd.* Strabo, 8 en 9 B.

Naar deesen berg worden de Musen geheeten Helikoniades, by Lukretius, 3 B. en Persius, in de voorrede van de Berispd. *enz. Siet* 1 D. 125 pag,

51. Hemus) *Een gebergte in Thracie, scheidende het selve van Macedonien; op wiens toppen Mars de krijgsgod sich gemeenlijk onthield.* Statius, 5 en 6 B. van Theb. Kallimachus, in den Lofges. op Delos, Klaudianus, 1 B. tegens Ruffinus, en elders. *Word bysonder van de Dichteren aangetrokken, wegens sijne guurheid en koude.* Horatius, 1 B. 12 Lierd. Virgilius, 2 B. der Landged.

52. Etna) *Van deesen berg spraaken wy*, 1 D. 104 pag.

53. Parnassus) *Van deesen berg*, 11 D. 30 en 21 pag.

54. Erix) *Van deesen berg*, 1 D. 107 pag.

55. Cynthus) *Van deesen berg*, 1 D. 89 pag.

56. Othrys) *Een gebergte in Thessalie, niet verre van den Eta; eertijds de woonplaats der Lapithen, Centauren, of menspaarden.* Strabo, 9 B. *is besneeuwd.* Virgilius, 7 B. van den En. Statius, 3 B. der Theb. behalven Nikander, *enz. en vol pijnboombossen,* Val. Flakkus, 6 B. der Vliest.

57. Rhodope) *Sie van deesen berg*, 1 B. 9 pag.

58. Mimas) *Van deesen berg*, 1 D. 218 pag.

59 Dindimus) *Een gebergte in Troas, uit welkende rievieren, Sangarius, Gallus en de Hermus voortkoomen; de moeder der goden toegeheiligd; wiens kerk aldaar van de Argonauten, of Vlieshelden, is gesticht.* Ammianus, 22 B. 5 H. Strabo, 12 B.

Van deese spreeken (en dan te gelijk ook van Gybele en haare tempelplichten) Ovidius, 4 B. van den Alm. Virgilius, 9 en 10 B. van den En. Statius, 1 B. der Mengeld. 1 D. *behalven* Sidonius, *enz.*

60. Mykale) *Een voorberg, hebbende een stad van deselve naam, in Karie of Ionien; tegen over het eiland Samos.* Stefanus, in het Stedeb. Strabo, 13 B. Klaudianus, 2 B. tegens Eutrop. *onder andere bekend wegens de Panionia, of* algemeene *landsdagen* der Ioniers *aldaar gehouden.* Herodotus, 1 B. 148 H. *of wegen de roemruchtige verwinninge der Grieken, en nederlaage der Persiaanen, op zee.* Justinus, 2 B. 14 H.

61. Citheron) *Een boschrijke berg, in Beotien, door de Dichteren alom bekend, Apollo en sijne Sanggodinnen, doch bysonderlijk vader Bacchus toegewijd; wiens feestdagen aldaar by nacht, met groot gewoel, geraas en wanorder plechtelijk worden gevierd.* Strabo, 9 B. Plinius, 4 B. 7 H. Mela, 2 B. 10 H. *Siet ook* Virgilius, 4 B. van den En.

62. Tarter) Scythia *heeft het Latijn; van welk groot landschap*, 1 B. 60 pag.

63. Kaukasus) *Sie van deesen berg*, 1 D. 163 pag.

64. Ossa) *Van deesen berg*, 1 D. 139 pag.

65. Pindus) *Van deesen berg*, 11 D. 30 pag.

66. Olimp) *Van deesen berg*, 1 D 139 pag.

67. Alpen) *Van dit gebergte*, 1 D. 162 pag.

68. Apennijn) *Een gebergte, koomende van de Alpen, en sich uitstrekkende door Italien, het geen het in*

gloet niet door-ftaan, trekt met den adem foo heete lugt
in, offe uit een gapenden oven quam, en wiert gewaar
dat fijn wagen gloejendt wiert, doen koft hij 't in d'opge-
worpe as, vonken, en heeten rook, die hem allen t'halve
bedwelmde, niet langer harden, maar wierd door pek-don-
kere duifternis verblint, en niet wetende waar heen, of waar
hij was, na 't wel gevalle van de vlugge paarden voort-
69 gerukt. Men gelooft dat doen ter tijd de Mooren, als
door die hitte 't bloed op de huid getrokken wiert, ver-
fwartten. Doen is Lybie van fijn vogt beroofr, en ver- 70.
droogt. Doen fijn de ftroom-godinnen, bronnen, en
meiren lostuitig uit-fchreiende door-gedroopen. Beotie
mift haar Dyrce, Argos Amymone: en Korinte haar 71,72,73
bron Pirene. Wijde rievieren raken ook niet vrij: de Do- 74, 75
ne, den grijfen Peneus, Kaycus, na Theutras genaamt, 76, 77
den fnel-loopenden Ifmenus, den Foceefen Erymant, de 78, 79
Xantus, die namaals nog eens branden moft, de blonden 80
Lij-

in twee deelen fnijd en affcheid. Kapella, 6 B. fpreekende van Ital. Plinius, 3 B. 5 H. Strabo, 2 B. Lukanus, 2 B. Rutilius, 2 B. fijner Dagreif. Klaudianus, in D. over het 4 Burg. van Honorius, *behalven* Vitruvius, Polybius. Livius, Mela, Solinus, *enz.*

Van fijn lenghte fpreekt Perfius, 1 Berifpd. *gelijk van fijn hoogte* Petronius, Virgilius, Horatius, Lukanus, Silius, *enz.*

69. Mooren) *Van deefe fpreeken wy,* 11 D. 36 pag. *doch fie van haar fwarte verf,* Rhodiginus, 16 B. 15 H.

70. Lybie) *Of Afrika, fo genaamd naar Libia, de dochter van Epafus en Kaffiopea; welk wereld derde deel gemeenlijk by de Dichteren dorftig, droog en warm werd genaamd.* Lukanus, 9 B. Virgilius, 1 B. van den En. Silius, 1 B. *niettemin is het op veele plaatfen graanrijk, en vol koorngewas.* Horatius, 1 B. 1 Lierd. Martialis, 6 B. 86 D. Seneka, in Thyeft. in de rei van het 2 Bedr. *doch ook vol leeuwen en beiren. Siet het aangeteekende,* 1 D. 229 pag.

71. Dirce) *Een fpringbron in Beötie, niet verre van de ftad Thebe; fijnde, voor haare herfcheppinge, geweeft de vrouw van koning Lykus.*

Als deefe Antiopa, welke, van Jupiter befwangerd, fy meende te hebben gelegen by haar man Lykus, op allerhande wijfen onmenfchlijk en medogenloos mishandelde; fo hebben naderhand de foonen de koningin aangetaft, en met haar geleefd, gelijk wy feggen, 1 D. 158 pag. *tot dat de meelijdende goden haar in een fpringbron hebben verwiffeld.* Propertius, 3 B. 13 D. *behalven,* Plautus, Hyginus, *enz.*

Sie van deefe fpringbron Elianus, 12 B. 57 H. Statius, 1 B. van den Theb. Euripides, in Feniff. *enz.*

72. Amymone) *Een fpringbron van Argie in Peloponnefus, fich ontlaftende in de poel Lerna.* Strabo, 8 B. *Ontfing die naam van Amimone; van welke,* 1 D. 96 pag.

74. Pirene) *Een fpringbron binnen Korinthen, aan de voet van het rotskafteel Akrokorintus; van een foete fmaak, en deswegen miffchien de Sanggodinnen geheiligd.* Strabo, 8 B. Plautus, in Warnar. 3 Bedr. 6 Ton. Statius, 1 B. der Meng. 1 D. *behalven* Atheneus, *enz.*

Bequam haar naam van Pirene; welken de langduirige droefheid, en onophoudend fchreyen in deefe bron deede verkeeren. Paufanias, in Korinth.

73. Korinte) Ephyre *in het Latijn, volgens het aangeteekende,* 1 D. 59 pag.

Ondertuffchen fiet ook van Beötie, 1 D. 116 pag. *gelijk van Argos, de hoofdftad van Argie,* 1 D. 72 pag.

74. Done) Tanäis *in het Latijn; van welken rievier,* 1 D. 29 pag.

75. Peneus) *Wy fpreeken van deefe rievier,* 1 D. 177 pag. en 11 D.

76. Kaikus) *Van deefe rivier,* 1 D. 254 pag. *hy loopt door Myfien, Teuthrania geheeten, naar Teuthras; van welken,* 1 D. 44 pag.

77. Ifmenus) *Een rievier van Beötie, niet verre van Aulis fich ftortende in den Euboiffen Euripus.* Seneka, in Feniff. 1 Bedr. 1 Ton. en in Edip. 1 Bedr. 1 Ton. *behalven* Kallimachus, *enz.*

78. Erymanthus) *Is een rievier in Phocis.* Strabo, 6 B. *doch ook in Arkadie fich mengende met den Alfeus.* Plinius, 4 B. 6 H. Paufanias, in Arkad. Kallimachus, 1 Loff. *ontrent een berg van dien felven naam; op welken Herkules het wilde verken, alles verwoeftende en vernielende, opnam, en levendig tot Euriftheus brocht; volgens het aangeteekende,* 1 D. 47 pag.

76. Xanthus) *Van welke rievier,* 1 D. 22 pag.

80. Noch eens) *Te weeten in den Troiaanfchen oorlog, als wanneer deefe rievier, volgens het bevel van Jupiter, door Vulkaan word in brand geftooken, om Achilles in het verjaagen en ombrengen der Trojaanen te verhinderen.* Homerus, 21 B. van den Il.

81. Ly-

82, 83 Lycormas, den Meander, die in ſijn kronkelig water-hoek-
84, 85 je om ſpeelt. De Myſiër Melas, en Tenariſen Eurotas
ſtaan midden in haar ſtroomen en ſmeulen: ook brant
86, 87, 88 den Babilonier Eufrates, Orontes, den ſnellen Thermo-
89, 90, 91 doon, Ganges, Faſis, Donau, Alfeus, en d'oevers van

den Sperchius, 'T goud in den Taag ſmolt door de hitte 92. 93
weg, de ſwanen, die de Meonier oevers met gequeel ple-
gen te vereeren, gloeiden midden in de Käyſter. De Nijl
vlugtte na 't eindt van de werelt, en verborg ſijn bron, die 94. 95
tot nog toe verborgen, ſeve ſand-monden en ſeve water-
looſe

81. Lykormas) *Een rievier van Etolie, Evenus ook geheeten; na dat Evenus, koning der Etolers, ſich daar in heeft neergeſtort.* Plutarchus, in het B. van de Rievier. Seneka, in de Dood van Herk. in de Rei van het 2 Bedr

82. Meander) *Van welke rievier*, 1 D. 31 pag.

83. Melas) *Een naam, verſcheidene rievieren, ſo in Aſien als Griekenland toegevoegd. Dus vind men deſelve tuſſchen Cilicien en Pamfilien.* Plinius, 4 B. 4 B. 27 H. *weder in Beötie, voortkomende uit den Parnaſſus, of den heiligen ſangberg.* Statius, 7 B. van den Theb. *in Sicilien.* Ovidius, 4 B. van den Alm. *en eindelijk in Arkadien, in Theſſalien by Ftie, Lycien, Kappadocien, enz.*

Doch Ovidius ſpreekt hier van een Melas, of liever Meles; die door Migdonien, dat is Lydien (ſiet 1 D. 100 pag.) is loopende. Solinus, 43 H. ſpreekende van Smirna.

84. Eurotas) *Van welke rievier*, 1 D. 165 pag.

85. Eufrates) *Van welke rievier*, 1 D. 207 pag.

86. Orontes) *Een rieviere van Syrien, van eenige ook Tyfon, Ladon, en Ofites geheeten; vloeit uit den berg Libanus, bewaterd veele ſteden, loopt door Antiochien en haar laurierboſch, en ſtort eindelijk, by de ſtad Seleucia, in de Syriſche zee.* Strabo, 16 B. Juvenalis, 3 Beriſpd. Propertius, 2 B. 23 H. Klaudianus; 3 B. van de Schaak. *behalven* Dioniſius, Pauſanias, *enz.*

Wy vinden hem afgebeeld op een Griekſche Penning *van keiſer Alexander, in mannelijke gedaante, terwijl hem op de kruin getreden word van een ſittende vrouw, verbeeldende de ſtad Antiochien: want op die wijſe ſijn ſeer veel Syriſche ſteden afgebeeld by* Patin, Vaillant, *enz.*

87. Thermodoon) *Een rieviere van Kappadocien, in den Euxinus vallende tuſſchen de ſteden Polemonium en Themiſcira.* Strabo, 12 B. Mela, 1 B. 21 H. Plinius, 6 B. 3. H.

Ontrent welken de Amazoonen ſich wel eer onthielden. Virgilius. 11 B. van den En. Propertius, 3 B. 4 D. en 4 B. 4 D. Ovidius, Pontus k. 4 B. 10 H. *behalven* Dionyſius, Nonnus, Triſiodorus, Kalaber, Seneka, Statius, *enz.*

88. Ganges) *Een groote riviere in Aſien, ſpruitende uit de bergen Emodi, Indien dwers doorſnijdende, en eindelijk in den ooſtindiſchen oceaan ſich ontlaſtende.* Plinius, 33 B. 4 H. Strabo, 15 B.

Hy word goudrijk gemaakt van Martialus, 8 B. 78 D. en elders. *groot en breed geheeten van* Ovidius, 5 B. Br. *en wegens ſeven monden of uitgangen geroemd van* Virgilius, 9 B. van den En. *het geen ontkennen* Strabo, 15 B. en Plinius, 2 B. 108 H. *Sie van deeſe ook* Lukanus, 2, 3 en 8 B. *behalven* Manilius, Oppianus, *enz.*

89. Faſis) *Van welke rievier*, 1 D. 29 pag.

90. Donau) *Somwijlen* Danubius, *en weer ſomwijlen* Iſter, *gelijk hier, by de Latijnen genoemd; te weeten voerende den eerſten naam ontrent ſijn oorſprong, en de laatſte by ſijn uitgang.* Strabo, 7 B. Mela, 2 B. 1 H.

Een ſeer vermaarde rievier, hoewel van Homerus *in ſijn heldedichten overgeſlagen, komende uit Duitsland.* Seneka, 4 B. der Natuurl. Vr. Solinus, 19 H. Plinius, 4 B. 12 H. *behalven* de genoemde, *loopende by naar dwers door Europa, en eindelijk in den Euxinus ſich ontlaſtende.* Val. Flakkus, 8 B. der Vlieſt. *met ſeven uitgangen.* Val. Flakkus, 3 en 8 B. der Vlieſt. *enz. is de grenspaal en afſcheidinge van het Roomſche rijk.* Ovidius, 2 B. der Klaagd. aan Auguſt. Gellius, 10 B. 7 H. Seneka, in gemelde B. Sidonius, in het Lofd. van Keiſer Maiorianus, *enz.*

Hy komt, gelijk alle andere rievieren, ons voor op een Penning *van keiſer Traianus, met een ſluyer over het hoofd, by* Oudaan, *op den* 3 Pen. van ſijn 27 Taf. *Siet ook aldaar* den 4 Penn.

91. Alfeus) *Van welke rievier.* 1 D. 177 pag. en 11 D. 4 pag.

92. Sperchius, *Van welke rievier*, 11 D. 31 pag.

93. Taag) *Van welke rievier*, 1 D. 138 pag.

94. Kaiſter) *Van welke rievier*, 1 D. 32 pag.

95. Nijl) *Van welke rievier*, 1 D. 73 pag. en 11 D. 4 en 25 pag.

96. He-

looſe ſtroom-kreeken heeft. Dien ſelve brand verdroog-
96.97 de ook de Traciër Hebrus en Strymon, en de weſter rivie-
98.99.100 ren, den Rhijn, Roſne, Po, en Tyber, die toeſegging
101 was gedaan van hoofd-heerſchappij. 'T geheel aard-rijk
102 ſplijt van een, 't ligt drinkt door de reeten tot in de hel,
en jaagt Pluto met ſijn wijf ſchrik aan. De zee ſlenkt, 103 104
en daar even water was, is nu een velt van ſtuif-ſand
De klippen die de zee plagt te blinden, ſteken nu 't
hoofd boven, en vermeerderen 't getal van de digt ver-
ſpreide Cyclades. De vis ſchiet na de gront, en den ge- 105
krolden

96. Hebrus) *Van welke rievier*, 1 D. 6 pag.

97. Strymon) *Siet van deeſe rieviere, Macedonien afſcheidende van Thracien, en vallende in de Egeeſſe zee*, Strabo, 7 B. Kapella, 6 B. Plinius, 4 B. 10. H. en Seneka, in de Voorreede van ſijn Natuurl. Vraag,

98. Rhyn) *De alomvermaarde rievier van Duitſland, deſelve van Gallien, of Frankrijk (gelijk men nu ſpreekt) afpaalende. Van ſijn oorſprong gewaagen* Ceſar, 4 B. van den Gall. oorl. 10 H. Tacitus, 3 Jaarb. 6 H. en in de Beſchr. van Duitſl. 1 H. Mela, 3 B. 2 H. *behalven* Herodianus, Dio, *enz. Men verdeeld hem in den Opper-en Neder-Rhyn: de Nederrhijn omvangt en verdeeld Gelderland, Overyſſel, en Holland, hebben de haar uitwateringe by de burgen.*

1. Flevus *of het Flie, met welke de* minores Chauci *of weſtfrieſen bepaald lagen. Sie* Tacitus, 4 Jaarb. 72 H. Mela, 3 B. 2 D. Sim. van Leeuwen, in ſijn verheerlijkt Batavia.

2. Helium, *op het eiland Vooren in Suidholland; wiens grondveſten men in het jaar 1621, ondekte, wanneer de ſluis van Hellevoet wierd opgemetſeld; volgens* Vander Hoeven, in ſijn Handkronijk, 3 B. 5 H. *Sie van* Helium, Plinius, 4 B. 13 H.

Voorts verlieſt hier de boven arm van de Rhijn ſijn naam; te weeten van de Maas ſijnde opgevat en aangenoomen: ja by Vlaardingen en omtrent Rotterdam noemd men hem de Merwe, naar den Franſchen koning Meroveus, die alhier ſijn hof heeft gehad: gelijk dat noch heden de hooge en dikke wandmuuren, ontrent Dordrecht in het water ſtaande (terwijl de overige, door den oorlog en den tijd neergeſtort, liggen verdronken) beveſtigen. Siet Boxhorn, in het Toneel der Sted. en andere.

3. *Het huys te Britten, of Brittenburg, gelegen aan den middelſten mond of uitwateringe; welke in een overſwaare watervloed, onſeeker op wat tijd, by Katwijk is opgeſtopt; hoewel al te vooren deeſe tak of erm teenemaal was vermagerd door het afleiden van den aangroeijenden Lek. Doch ſie wat wy verder ſeggen van deeſen Roomſchen burg, in de* OVERTOGT, 76 pag. KEISERS, 47, 48 en 66 pag. *en* KEISERINNEN, 1, 66 en 67 pag.

Deeſe rievier ſien wy ook, gelijk andere, neder leggen en op een waterkruik leunen, op een Penning, *van veldheer Druſus, by* Oudaan, op den 6 Penn. van ſijn 27 Taf.

99. Roſne) *De grootſte rieviere van het Narboneeſche Frankrijk, ſpruitende uit den berg Adula, tegens over den ſpringader van den Rhijn, vallende in het meer Lemannus, daar weder uit loopende by Geneve, Acar of de Saone ontfangende by Lions; en andere elders: eindelijk ook ſtortende of door ſeven of door drie trapgewijſe uitgangen in de middellandſche zee. Van deeſe gewaagen* Strabo, 4 B. Plinius, 3 B. 4 H. Livius. 21 B. 31 H. Ammianus, 15 B. 10 H. Silius, 3 B. *behalven* Ptolemeus, Polybius, Gellius, Mela, Solinus, *enz.*

100. Poo) *Van deeſe rieviere is geſprooken*, 1 D. 156 pag.

101. Tiber) *Van deeſe riviere is geſprooken*, 1 D. 36 pag.

102. Hel) Tartara *in het Latijn. Siet* 1 D. 258 pag.

103. Pluto) *Ook Dis geheeten; de broeder van Jupiter en Neptunus; welke, de jongſte ſijnde, in de verdeelinge van vader Saturnus erffeniſſe, het onderaardſche, of de hel is te beurt gevallen; dat is, het geheele weſten, gelijk het ooſten quam aan Jupiter, en alle de eilanden aan Neptunus. Siet* Albrikus, in het B. van der God. afbeeld. 10 H. *behalven* Fulgentius, Higinus, *enz.*

Schaakte Proſerpina, in Sicilien; gelijk wy ſelf met Gedenkpenningen *hebben aangeweeſen, in het* 1 D. 187 pag. *Siet ook het* aangeteckende *op het* 5 B. der Herſchepp.

104. Wijf) *Proſerpina; van welke*, 1 D. 187 pag. *Sy word ook de onderaardſe Juno geheeten, de koninginne en rijksvoogdes der overledene.* Horatius, 2 B. 13 Lierd. *alwaarom ſy de ſtervende ook de hoofdhairen, als de eerſtelingen aan haar verſchuldigd, afſnijd, aleer het de ſiel word toegelaaten uit het licchaam te ſcheiden.* Virgilius, 4 B. van den En. ſpreekende aan de ſieltogende Dido. Statius, 2 B. der Mengeling. 1 D. Martialis, 3 B. 43 D. *behalven* Euripides, in Alceſt. *enz. Ja men geloofde dat Proſerpina langs de ſtraaten op de deuren teekende de naamen van die noodſaakelijk tot haar moeſten koomen, en de wereld met haare aanlokſelen en bekoorlijkheden verlaaten.* Statius, 8 B. der Theb. Oorl.

105. Cyclades) *Eilanden, in de Egeeſche zee gelegen, ringswijſe rondſom het eiland Delos.* Strabo,

10 B.

kroolden Dolfijn durft niet meer, als voorheen, uit 't water in de lugt wippen. De zee-kalveren drijven bekaait
105,106 op den rug boven: Nereus, Doris, en haar dogters segt-men ook dat sig in hun warme kolken verschoolen. Drie-
107 werf verstoutte sig Neptiun met een norsse greins d'armen boven te steken, driewerf kost hij de hitte niet verdra-
108 gen. Maar 't alvoedend aard-rijk, soo als 't met de zee omvangen was, en rondom in 't water, en allen t'halve saam-getrokke bronnen sat, die sig in 't ingewand van
109 haar donkere moeder verschoolen hadden, stak dat al-dragend aangesicht verdort ten hals toe op, hief de hand voor 't voor-hoofd, en seeg, na dat sij 't alles had doen daveren, ter neder: sakte lager als te voore, en
110 sprak aldus met een heesse stem. O God der Goden! lust u dit, en ben ik schuldig dit te dragen, waar blijft u bliksem dan? Moet ik door 't vuir om-komen, wel aan, laat ik dan door u vuir sterven, en mijn verderf, door u hant veroorsaakt, ligter ter harte nemen. Ik
kan voorwaar mijn keel naaulijks so lang open houden, dat ik dese woorden spreek, (want de waassem sloot haar de mond) siet eens hoe mijn hair gesengt, en oogen berookt sijn; de vuirige as stuift mij om d'ooren. Is dit den loon en dank van mijn vrugtbaarheid en dienst? werd ik daarom met de ploeg door- 111
sneden? verdraag ik daarom het eggen en 't bebouwen 't geheele jaar door? Verschaf ik daarom 't vee groente, de mens vrugten en sagt voedsel, en de Goden wierook? En 112
schoon ik dit om-komen al verdient had: wat hebben de stroomen, wat broeder Neptuin mis-dreven? waarom ontsakt hem sijn water, dat hem bij 't lot gegeven is? Waarom is 't nu verder van den hemel? Neemt gij nog mijn broeders, nog mijn vrindschap ter harten, erbermt u dan dog over uwen hemel: siet eens om, aan wedersijden rooken beide assen, welke indiense 't vuir vatten, stort u palais in. Siet daar Atlas selfs heeft den arbeid op den hals, 113
en kan den gloejenden hemel naaulijks meer houden.

Soo

10 B. Mela, 2 B. 7 H. Solinus, 17 H. Plinius, 4 B. 12 H. *behalven* Virgilius, Seneka, Silius, Statius, *enz.* *De beruchtste van deese sijn, Andros, Tenos, Mikonos, Sciros, Sifnus, Serifus, Citnus, Paros, Naxos, Syros, Delos, enz. hier en daar in deese* aanteekeningen *gemeld en beschreven.*

105. Nereus) *Van welken meermaalen, als* 1 D. 3 pag. *en* 2 D. 38 pag.

106. Doris) *Van welke* 2 D. 38 pag.

107. Neptuin) *De broeder van Jupiter en Pluto, in de verdeelinge des werelds geworden de voogd der zeën en eilanden; alwaarom men hem den drietand toevoegd; gelijk wy seggen,* 1 D. 18. en 241 pag. *getroud met Amfitrite. Siet ook* 1 D. 241 pag. *doch hebbende verscheidene minnaaressen, opgenoemd* 1 D. 96 en 170 pag. *enderhalven veel kinderen, gelijk is aangeweesen,* 1 D. 18 pag. en elders, in dit selve werk.

108. Aardrijk) *Anders geheeten Cybele; welke men met een kroon van toornen vercierd, om dat sy quansuis het stedebouwen den sterveling eerst heeft aangeweesen.* Ovidius, 6 B. des Alm. *behalven* Klaudianus, 1 B. van de Schaak. Propertius, 3 B. 17 D. *of ook Vesta.* Ovidius, in gemelden Alm. Cicero, 1 B. van der God. aart. Augustinus, van de Stad G. 7 B. 24 H.

Dus sie ik niet alleen Vesta, Cibele of het Aardrijk, in marmer, by Jo. Jak. Boissardus, in sijn Topograph. *en op de* Gedenkpenningen, *so Latijnsse als Griekschè, by* Choul. 62 pag. *enz. maar alle steden, bysonderlijk die van Asien, als vrouwen afgebeeld, met toornen en stadsmuuren gekroond. Siet dus op de keiserlijke* Penningen, *by* Vaillant. in het B. van de volkplant. enz. *Antiochie, Edesse, Cesarea, Beritus, Karra, Damaskus, Rhodus, Troas, en meer andere.*

109. Stak) *In diergelijke gestalte sag men het Aardrijk Jupiter om regen bidden, in marmer by die van Athenen, volgens* Pausanius in Attik. *misschien bykans gelijk men den Oceaan, in de gestalte van een leggend man, de regen van Jupiter siet ontfangen, op een* Penning *van keiser Antonijn de Deugdsaame, by* Seguinus.

110. Heesse) Sicca, *doch ook* sacra *in het Latijn en in een heerlijker sin; terwijl sy, so gesegt is, Cibele en Vesta word geheeten en als godinne geeerd.*

111. Doorsneden) *Dus handeld de sterveling sijn moeder, om quansuis met deese wreedheid vruchten van haar te verwerven. In den zelven sin doorgraven en hakken, in Holland en Vriesland, de menschen deese moeder, om by de brokkelingen (die sy turven noemen) te kooken en, by wintertijde, met de zelve de vinnigheid der koude van sich te drijven. Dit doet Bestevaar* VONDEL *niet onaardig seggen, wanneer hy schrijft:*

Gelukkig is het land
Daar 't kind sijn moêr verbrand.

112. Wierook) *Van het gebruik des wierooks onder het offeren is gesprooken,* 1 D. 69 pag. en elders.

113. Atlas) *Van welken berg of liever verschepten koning, in het* 1 D. 43 pag.

114. Slot)

Soo zee, aard, en hemel vergaan, ſtaan wij weder in den ouden Bajert over hoop te raken. Rukt uit de vlam 't geen nog overig is, en redt voor al daar 't al op aan komt. Aldus ſprak 't aard-rijk, koſt het in die bange lugt niet langer harden, geen taal meer ſlaan, en trok 't hoofd in den boeſem, en ſpelonken die bijna der ſchimmen erf bereiken. Maar den almagtigen Vader nam al de Goden, en Febus ſelfs die de wagen geleent had, tot getuigen, ten ſij hij de behulpſame hand bood, dat het alles deerlijk ſoude om-
114 komen, trok boven op ſijn ſlot, van waar hij de wolken wijd en ſijd over 't aard-rijk ſpreidt, den donder en blikſem ſchiet. Maar door dien hij als doen nog wolken nog ſlag-regens had, om uit den hemel op 't aard-rijk te ſtorten, donderd' hij en trof de voerman ſoo wis met den
115 blikſem, uit de regter opgeheevene vuiſt geklonken, dat hij hart-ſtik-dood uit ſijn wagen tuimelde, bluſſende alſoo 't vuir met feller vuir. De roſſen ſteigeren van ſchrik over-eind, en, terug over geſprongen, ſchokten de gareelen van den hals, ſoo datſe d'afgeknapte ſtrengen ontrenden. Daar leit de lei; hier den as gerukt van den diſſel-boom, hier de ſpeeken van de gerabraakte wielen: ſoo dat den weg een groot ſtuk weegs met ſtukken van de gemartelde wagen beſtrooit was. Maar Faëton, dien de vlam vaſt in 't gout geel hair flikkerde, buitelt hol over bol, en drijft een groot ſtuk weegs door de lugt; gelijk ſomtijts een ſtar van den helderen hemel af ſchiet, of
116 ſchijnt af te ſchieten. Tot dat hem de groote rivier Eridaen, ver van ſijn vader-land, in een heel andere wereld verſeilt, in ſijn ſtroom ontfangt, en 't beſmookt aanſigt afwaſt.
D'Italiaanſe vliet-maagden begraven ſijn lighaam, dat 117. 118
door den bliksem getroffen nog rookte, en houwen dit vaars op ſijn graf-ſark: 119

HIER SLUIMERT FAETON, DIE 'S VADERS WAGEN MENDE:
EN, SCHOON HY STORTE, STOUT VOOR-BY DE STOUTSTE RENDE.

Ondertuſſen bedekte den erbarmlijken Febus door hartſeer ſijn droevig aanſigt, ſoo datmen ſegt, dat'er een dag ſonder ſonne-ſchijn, ſoo 't anders te gelooven is, voorbij gegaan is: den brant verſchafte ligt, en in dat ongeluk was nog eenig geluk. Maar als Klymene geſeit had dat'er in 120
ſoo grooten ongeval geſeit diende, ging ſij, treurig, ontſint, en met op-gekrapden boeſem, de heele weerld over 121
ſoeken: eerſt na ſijn doode leden, daar na na ſijn gebeente, dat ſij op een uitheemſen oever begraven vont. Daar op viel ſij neder; beſproeide ſijn naam, die ſij in de marmere ſark las, met traanen, en verwarmde die met haare borſten. Inſgelijks ſijn de ſonne-dogters in rou, vereeren 122
't lijk met tranen, nietige lijk-ſchenkagien, ſlaan met de hand op de borſten, ſwijmen op 't graf ter neder, en roepen nagt en dag: o Faëton, die dog haar jammer-klagt niet hooren

114. Slot) *Quanſuis de wapenkamer der goden. Van hunne wapenen ſpraken wy*, 2 D. 40 pag.

115. Rechter) *In deeſen ſtand ſiet men Jupiter op den keiſerlijken* Gedenkpenning *van Alexander Severus; geteekend:* JOVI PROPUGNATORI, aan Jupiter de voorvechter: *of op* die *van Diokletianus, geteekend:* FULGERATORI, aan de Bliksemer: *of eindelijk op* die *van Kommodus, geteekend:* DEFENS. SALUTIS AUG. aan den beſchermer van des Keiſers welſtand; *by* Oudaan, 38 Taf. 7 en 12 Pen. Choul. 58 pag. en andere.

116. Eridaan) *Anders de Poo; van welke hoofd-rievier is geſprooken*, 1 D. 165 pag.

117. Italiaanſſe) Heſperiæ *in het Latijn; welke naam ſo Spanje als Italie word toegevoegd, hoewel meerendeels wel het laatſte landſchap.* Virgilius, 6 en 7 B. van den En. Horatius, 1 B. 36 en 3 B. 6 Lierd. *De naam komt van Heſperus, de broeder van Atlas, welke, van ſijn broeder verdreven, ſich in Italien heeft neergeſet, en aldaar geregeerd: hoewel, volgens* Diodorus, *deeſe, den berg Atlas opklimmende om de loop der ſterren waar te neemen, van een dwarrelwind is weggevoerd, en op die wijſe, gelijk men voorgaf, in een ſterre verſchept. Siet ſijn* 3 B. 60 H.

118. Vlietmaagden) Naïades *in het Latijn; van welke* 1 D. 16 en 21 pag.

119. Grafſark) *Van de Grafſchriften is geſprooken in het* 1 D. 73 pag. *Niettemin diend hier aangemerkt, dat de aaloude deeſe lijkſchriften met ſeer groote letteren in de ſteenen deeden uithakken, op dat de ſelve, aan de wegen byſonderlijk geplaatſt ſijnde (ſiet* Martialis, 6 B. 28 D. en 11 B. 14 D. Juvenalis, 1 Beriſpd. Prudentius, 2 B. tegens Simm.) *van verre geleeſen ſouden konnen worden.* Ovidius Klaagl. 3 B. 3 D. ſpreekende van ſijn eigen grafſark.
Ondertuſſchen ſoek dusdaanige grafſchriften by meergemelde Boiſſardus, Appianus, Fent, *enz.*

120 Klymene) *Van welke moeder boven*, 11 D. 35 pag.

121. Opgekrabde) *Sie van het ſcheuren der klederen en het opkrabben der wangen en boeſemen*, 27, en 56 pag. en elders.

122. Sonnedochters) *Van welke ook*, 11 D. 35 pag. *Doch ik ſie deſelve op een* Penning *der Akkolejen (van welke*, 1 D. 165 pag.) *in boomen verſchept, bykans op deſelve wijſe als in dit nevensgaande printje:*

123. Fae-

hooren kon. Vier-maal had nu de maan haare hoorenen
gevult, als wanneer sij na haar gewoonte (want 't gedurig
gebruik had haar sulks gewent) haar lijk-geschrei verhieven,
123 onder welke Faëtusa, d'outste der gesusters, willende
ter aarde vallen, klaagde dat haar de voeten versteven:
en de blanke Lampetie, haar tragtende bij te komen,
door 't schielijk wortel-schieten weder-houden is. De
124 derde willende 't hair uit het hoofd trekken, rukt'er
loof af. Dese weent dat haar de beenen tot een stam
gewassen vast stonden; gene dat haar d'armen lange tak-
ken wierden: en terwijlse sig hier over vast verwonderen,
beslaat een bast hare dijen, en bij trappen, buik, borst,
schouderen, en handen, blijvende niets, als hare monden,
bloot, waar mede sij riepen: og moeder, og moeder.
Maar dese stont mede den haane-poot gebreit, liep dan
hier dan daar, wetwaarts haar hare drift trok, en kustese
soo lang sij mogt. Dit was haar niet genoeg: sij poogt
de takken van de stammen te rukken, en de teere looten
met de handen af te rijten; maar als daar druppelen bloets,
als uit een wond, droopen, riep de gequetste: og laat
staan moeder, laat staan, in desen boom wert mijn lig-
haam verwont, vaar wel nu; op dese leste woorden be-
sloot haar datelijk de bast. Doen sijpten daar uit tranen,
en den barnsteen, die langs de nieuwe takken droop, 125
stremde door de son; 't welk in die heldere stroom ge-
vallen de Roomse juffers tot praal gesonden wert. 126, 127

By

123. Fäetusa) *In het Grieks beteekenende* Blinkende; *gelijk Lampetie, de* Glinsterende.

124. Derde) *Onse Dichter spreekt hier van drie susteren; daar'er* Hyginus *ses is noemende, in sijn* 156 Vertell. *So sijn ook de Dichteren niet eens in de soort van boomen, waar in deese soete dieren sijn verschept. In gemelde* Geldmunt *sijn het* larices, *harsboomen; en wederom sijn het populieren by* Virgilius, in het 6 Herdersgef.

Ondertusschen verstrekken sy met haare gestalt verwisselinge ons tot leeringe, dat men, by tijden van lijk-plichten, een maat op sijn trouw en droefheid moet stellen.

125. Barnsteen) Electrum *in het Latijn; van welken*, 1 D. 190 pag. *Doch of de barnsteen juist in Italien aan de Poo, uit het geboomte sijperd, blyft heden duister en onbeweesen; maar in Duitsland is deselve gemeen; gelijk op de gemelde* plaats *kan worden naargesien.*

126. Roomsche) Latinus *in het Latijn; aangesien Romen is gelegen in Latium, een deel van Italien, so geheeten* à latendo, *van het aldaar* verschuilen *van Saturnus by vorst Janus.* Ovidius, 1 B. van den Alm. Virgilius, 8 B. van den En. Behalven Prudentius, Minut. Felix, *enz.*

127. Praal) *Siet* Plinius, 37 B. 2 H. en 3 H. spreekende niet alleen van de barnsteene kropbooten der vrouwen, omtrent de Poo; maar ook van den prachtigen toestel en schoone werktuigen van Neroos dierenperk, sijnde alle van barnsteen.

128 Bij dit wonder schou-spel was Cycnua, soone van Sche-
nelus, die, hoewel hij u, Faëton, van moeders we-
gen bestont, nog door toegenegentheid u nader vrund
was. Want hij verliet sijn rijk, en d'heerschappij,
129 die hij over de volk'ren van 't land en steden der Liguriers
had, en bedaude de groene oevers, den stroom Eridaen,
en 't geboomte, nu met u susters vermeert, met tranen;
als wanneer sijn stem versijnde, sijn hair in vederen ver-
wisselde, hij een langen hals van den romp stak, sijn roo-
de vingers met een vlies aan een wiessen, wieken sijn
sijden bedekten, den mont een botte en tandeloose sneb-
130 be, en Cycnus een swaan en nieuwen vogel wiert, die
sig in de lugt niet durft begeven, nog wel gedagtig hoe
onregtvaardig Jupiter sijn bliksem op Faëton had uit-ge-
schooten: maar onthout sig in stil-staande wateren,
wijde meiren, en, schu van 't vuir, tragt 't water, 's vuirs
vijand, te beswemmen. Midlerwijle had den ongedane
Febus sijn schoon gelaat verlooren; gelijk hij gemeene-
lijk lijkt als hij swijmt in 't verligten van de wereld; hij
131 haat het ligt, sig selven, en den dag, set het op een treu-
ren, voegende bij sijn hart-seer grimmigheid: ook
weigerde hij de wereld ten dienst te staan, en sei-
de, ik heb vast van 't begin der eeuwen lang genoeg dit
lastig ampt bedient: 't verdrietme soo oneindelijk son-
der dank te arbeiden: een ander menne nu den sonne-
wagen, of, soo daar toe niemant bequaam is, en al 't
Godendom bekent dit stuk niet magtig te sijn, mag Jupi-
ter selfste roer staan, ten einde hij, ons mennen beproe-
vende, een-maal sijn bliksem, die nergens anders toe dient,
als om vaders kinderlooste maken, af-legge. Dan wil
hij gewaar worden, als hij de kragten van de vlam-
voetige paarden beseft, dat hij de dood niet verdien-
de, diese qualijk bestierde. Terwijl dit Febus seide:
stonden al de Goden om sijn lijf, biddende en smeekende,
dat hij de wereld niet wilde laten verduisteren: selfs
Jupiter verontschuldigt sig van 't uitschieten des bliksems,
sterkende sijn bede met ontsag en dreigementen. Dus sa-
melt Febus sijn dolle rossen, die 't lijf nog vol schielijk-
heid hadden, weder op, tout en prikkelse vreeslijk, en 132
wijt haar sijn soons deerlijk ongeval. 133

128. Cycnus) *Soon van eenen Sthenelus, koning van Ligurien; welke, siende het lijk van sijn bloedverwant Faëton, aan de Po, de grenspaal van sijn gebied, en met een de rouwige susters haar lijkplicht af-leggende, sijn vriend so lang beweende, tot dat hy, gelijk wy bovenseggen, in een swaan is verschept.* Virgilius, 10 B. van den En. Hyginus, in de 154 vertell. *behalven* Laktantius, *enz.*

129. Liguriers) *Een volk, met den Apennijn en het Alpische gebergte in Italien, tusschen de rievieren Varus en Makra, beslooten; vorders aan Thuscien of Toskaanen grenssende, en heden hebbende tot haar hoofdstad Genua.* Strabo, 4 B. Mela, 2 B. 4 H. Plinius, 3 B. 17. en volg. H H.

130. Vogel) Pausanias *verhaald* (in Attic.) *dat hy in de sangkonst geoeffend, en deswegen seer berucht is geweest; so dat hy, quansuis noch na sijn dood, een sanger is gebleven. Siet van het gewaande singen der swaanen,* 1 D. 32 pag.

131. Haat) *Volgens den aart der swaarmoedigen en bedrukten. Siet* Homerus *soo spreeken in het* 6 B. van den Il. van den rouwigen en mistroostigen Bellerofon.

132. Tout) *Met de sweep; die men Apollo, Febus of de Son siet in de hand houden, op de Keiserlijke* Gedenkmunten; *gelijk als op die by* Oudaan, 41 Taf. 6 Penn.
Van hem, als voerman, spraken wy ook, 1 D. 105 pag.

133. Soons) *Volgens* Lucianus *is Faëton in de sterrekunde bedreven geweest; so dat hy ook de Son en sijn loop heeft waargenoomen: doch de dood heeft hem midden in sijne oeffeningen weggerukt, en de konst onvolmaakt gelaaten. Maar indien men deese versieringe de zeeden toe wil passen, sy verbeeld een staatsuchtige en reukeloose vorst, welke, door sijn hoogmoed en eergierigheid opgetogen, sich seer hooge dingen verbeeld, doch in sijne poogingen schielijk ter neder stort. Andere toonen weder, dat het Verdichtsel ons leerd, dat aan onervaarene jongelingen, niet als tot hunne schade, de eenhoofdige regeringe en het volle rijksbestier word ter hand gesteld.*

TWEE-

TWEEDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Jupiter, alle de hoeken des weerelds doorwandelende om ook het overblijffel van den algemeenen brand te dempen en te vernietigen, ontmoet in Arkadien Kalifto, de dochter van bovengemelde koning Lykaon. Ontmoet haar, feg ik, en bemindfe daadelijk. Doch alle fijn gebeden en beloften waaren vruchteloos. Dus trekt hy aan het weefen en gewaad van Diana, en overweldigd de fchoone in deefen fchijn. Hier op wordfe fwanger; het geen Diana gewaar word, en deswegen deefe drijft uit haar gefelfchap. Ondertuffchen hoord Juno, dat Kalifto niet alleen is de meefteres van haaren Jupiter, maar ook reeds door hem de moeder van een brave foon. Sy vind dan Kalifto, en verfchept, van gramfchap woedende, die rampfalige in een lelijke beerinne. Doch de goede Iupiter neemt moeder en foon van het aardrijk, en geeftfe een plaats onder de fterren.

Maar Jupiter om-fworf de groote hemel-veften, en floeg gade, of 'er niets door 't gewelt van 't vuir befchadigt ftont in te ftorten: dog bevindende dat alles nog foo hegt en gaaf was, als te voore, floeg hij 't oog op 't aard-rijk, en befag hoe de mens te moe was: maar infonderheid bedugt voor fijn Arkadie, herftelde hij de bronnen 1

1. Sijn Arkadie) *Alwaar hy, volgens het voorgeven der Arkadiers is gebooren; en niet in Kreta; gelijk daarom de bewooners van dat eiland, het tegendeel ftellende. voor logenaars worden gehouden, by* Kallimachus, in het 1 Lofs. Paufanias, in Arkad. *doch terwijl 'er in die tijden meer Jupiters fijn geweeft, en men eenen toevoegd het geen hen alle is wedervaren, fo is het geen wonder, dat Griekenland by naar niet een plaatfe had, die niet met Jupiters geboorte bromde. Siet de gemelde* Paufanias, in Meffen. *Alwaarom ook* Ifacius *en* Zetzes *befluiten dat alle koningen in de alleroudfte eeuwen Jupiters zijn genoemd geweeft.*

Van

nen en rivieren, die nog niet ſtroomen dorſten, begraaſde 't land, belommerde 't geboomte, en liet de geſengde boſſen jeugdig hergroenen. Door toeſigt gins en herwaards, verliefde hij, en was verhit op een maagt van
2 't gebergte Nonacris, die haar werk niet maakte van wol-
3,4 ſpinnen of hair-ſtreelen, maar 't gewaat met een ſchors-
5 haak opgegort, en de hangende lokken met een wit
6 hair-ſnoer op-gebonden had. Dan had ſij een ligte ſwijn-ſpriet, dan den boog in de vuiſt, diende onder de
7,8 bannier van Diana, die in niemant op den berg Menalus meer behagen had, als in deſe. Maar geen bevallijk vermoge duirt lang. De ſon was 't ſuiden pas voorbij geſtreeken, als Kaliſto een wout in ſloeg, dat nooit behouwen was: daar ligtſe den pijl-koker van den hals, ontſpant den taajen boog, vleidt ſig op de begraaſde aard terneder, en ſchikt den geſchilderde pijlkoker onder 't hoofd. Jupiter ſiende dat ſij dus vermoeit, en ſonder hoeder lag, ſeide: gewis ſal nu mijn wijf dit ſnoep-reisjen niet rieken, en ſchoon ſij 't rook, og is aan een wijſs graau ſoo veel gelegen: dus trekt hij 't aangeſigt en gewaat van Diana aan, en ſegt: o maagt en opper-jagt-genoot, op wat gebergte ſijt gij ter jagt geweeſt? Hier op rijſt Kaliſto van 't begraaſt aard-rijk, en ſeit, ſijt gegroet Godinne, die ik oordeele te ſijn grooter als Jupiter, ſchoon hij 't ſtont aan en hoorde: doen lagte hij in ſijn vuiſt, verheugde ſig dus boven ſig ſelve gepreſen en knipte met eenen kusjens overvloediger en vrij onbeſchaamder als een maagt voegde. Terwijl ſij hem meent te antwoorden in wat bos ſij ter jagt geweeſt was, belet hij 't haar met omhelſen, en maakt ſig, niet ſonder on-kuiſſe geilheid, bekent. Sij bekrabbel-vuiſte hem wel ſoo veel als een vrous-perſoon koſt ('t welk in dien gij geſien had, Juno, gij had haar ſoo hard niet gevallen) maar wat maagd of mens koſt Jupiter vermeeſteren? Hij ſchoor, na 't boeten van ſijn luſt, ten hemel; Kaliſto kreeg een af-keer van 't woud en 't geboomte daar 't was gebeurt, pakte haar daar van daan, en vergat bij-na op te rapen haren pijl-koker met de ſchigten en boog, die ſij aan een boom
had op-gehangen. Als wanneer Diana, verſelt met een 9
ſtoet bosmaagden, ſoo als ſij over den hoogen berg Menalus quam, op-geblaſen over 't om-brengen van 't wild, haar in 't ſigt kreeg, en riep: ſij liet 't haar kap hooren, en vlood, vreeſende dat Jupiter weder in die Diana ſtak. Maar ſiende dat ſij jagt-godinnen bij haar had, merkte ſij dat'er geen bedrog agter ſchool, en vervoegde ſig bij den train. Og hoe laſtig valt het, ſijn misdaat met het aanſigt te ontveinſen! 'T geſigt kan ſij qualijk op-ſlaan, en gaat niet, als voor heen, nevens de Godin, nog is Fijtje de voorſte op den togt; maar ſwijgt, en geeft door een blos teekenen van verdagte ſchaamte. De jagt-godin, ten waar ſij een maagt was geweeſt, had aan duiſent teekenen konnen merken die ſchand-vlek, die men ſegt dat de jagt-ſtoet nog gewaar wierd. Ontrent negen maanden daar na, als Diana in 't jagen, door heete ſonneſchijn verſmagtende, een koel bos-lommer beliep, door welk een ruis-beek vliette, die gladde pikkelen langs haar gront buitelt: nam ſij haar vermaak, daar in te waden tot de enk'len: 't welk als ſij vermaaklijk oordeelde, ſprak ſij: hier ſijn geen ſpiên ontrent, kom, baden wij naakt in 't water. Hier op ſchoot Ka-

Van Arkadie is geſprooken, 11 D. 17 en 100 pag. en elders, op verſcheidene plaatſen.

2. Nonakris) *Van welken berg geſprooken is*, 1 D. 230 pag.

3. Wolſpinnen) *Waar af*, 1 D. 4 en 34 pag. en elders.

4. Hairſtreelen) *Waar af*, 1 D. 122 pag.

5. Schorshaak) Fibula *in het Latijn*; *een haak van yſer, koper, ſilver of goud, met koſtelijke geſteenten beſet; waar mede de mannen hunne* paludamenta *en* chlamydes, *of krijgsmantels opſlrikten en ſaamen knoopten.* Suetonius, in Tiber. 6 H. Keiſer Leo, Cod. 1 B. 12 H. Ovidius, 14 B. der Herſchepp. *gelijk de vrouwen haaren* palla *of* pallium, *het bovenkleed*, *of de* ſtola, *haar onderkleed.* Sofokles in Edip. Virgilius, 4 B. van den En. Ovidius, 8 B. der Herſch. Statius, 8 B. van den Theb.

Ondertuſſchen ſiet deeſe geſpen of ſchorshaaken op verſcheidene wijſen afgebeeld, *by* Smetius, in ſijn Nimmeeſche Aaloudh. Pignorius, in de Verhand. van de Slav.

6. Hairſnoer) Vitta *in het Latijn; van welke ook is aangeteekend*, 1 D. 222 pag.

7. Diana) Phœbe *in het Latijn. Siet* 1 D.

Heet hier ook Trivia, *volgens het geen is aangeteekend*, 1 D. 62 pag. *Doch ſie ook van* Hekate *of* Trivia, *en de verſcheidene gedaantens in de afbeeldingen aan haar gegeeven*, Nat. Komes, 3 B. 14 H.

8. Menalus) *Van welken berg*, 2 D. 124 pag.

9. Diana) Dictynna *in het Latijn*; *en des een derde toenaam; van welken*, 1 D. 211 pag.

Doch Diktinna was eigentlijk een jonge maagd van Kreta, te vooren geheeten Britomartis; en naderhand Diktinna, wegens het uitvinden van de jagers netten; of, gelijk andere willen, na dat ſy, den koning Minos ontvluchtende (die haar meende te onteeren) van een rots in zee waar geſprongen, en by toeval door viſſers netten behouden. Strabo, 10 B. Virgilius, in den Ceir. Diodorus, 5 B. 76 H.

Naar deeſen word by de Puikdichters Diana geheeten Britomartis en Diktinna. Siet Heſychius, Kallimachus, Solinus, *enz.*

Vorders is Dicte geweeſt een berg, en met een Dictinna een ſtad op het eiland Kreta. Strabo, in gemelde 10 B. Mela, 2 B. 7 H. Plinius, 4 B. 12 H. *behalven* Virgilius, Lukanus, *enz.*

10. Ka-

10 Kalisto een blos, en daar sij haar alle ontkleden, sogt
sij alleen het surfel-boek, tot dat sij nog sammelende van
d'andere ontkleet, en met het naakte lijf haar schande
11 ontdekt wiert. Diana, siende dat sij ontstelt was, en
met de handen de beenderen in den buik bedekken
wilde, snaaude haar toe: voort hier van daan, en be-
12 morst dit gewijde bron-water niet: laste haar mede
van haar geselschap te vertrekken. Juno had van desen
handel lang kennis gehad, en haar straf tot gelegener tijd
13 op-geschort, maar bevindende, dat de boelin van een
soon, Arkas genaemt ('t geen voor Juno mede een door-
prik was) gelegen was, had't uitstel uit; sij sloeg vol
vuurs een paar wolfs blikken op Kalisto, en seide: over-
speelster, ontbrak'er dit staaltje nog, dat gij met den buik
vol beenderen mijn hoon en Jupiters schant-vlek door
kramen rugtbaar maakte? Dat sult gij niet voor niet ge-
daan hebben: want'k wil u die schoonheid, waar mede
gij, staal, u selven en mijn man behaagt, vermorssen.
Met grijpt sij haar bij de voortuit, en rukte se voor over
ter aarde. Ootmoedig stak sij d'armen op, die met een
swarte ruigte bewiessen, de handen krom en geklaaut
strekten haar tot voeten, de mond, Jupiter wel eer soo
lief, begost wanschapen op te speeren. En ten einde sij
met gebeden of smeek-woorden niet ligtelijk iemant mogt
verwurwen, wierd haar de spraak benomen, soo dat
sij niet, als een norsse, vervaarlijke, en driegende taal
ter schorre keele uit-kraft. In een beirin verandert, 14
behielt sij nog't voorig verstand, en stak, om haar smert
met gedurig gekerm te betuigen, hare handen, gelijk
sij die had, na den hemel en starren op, wel gewaar
werdende, schoon sij't niet seggen kost, hoe ondank-
baar Jupiter was. Og hoe dikwijl schroomt sij in't een-
saam bos te roesten! Hoe dikwijl swerft sij ontrent het huis
en land, dat eer-tijts't hare was! Og hoe menigmaal is
sij door 't gebas der honden over berg en rots gejaagt,
en, selfs een jageresse, door schrik voor jagers gevlugt!
Dikwijl schoolse, als sij wilt gedierte sag, niet bedenken-
de wat sij nu was, en, selfs een beirin, verschrikte voor
de beiren, die sij op't gebergte op deedt. Sij sidderde
voor de wolf, schoon selfs haar vader een wolf was. Ar-
kas, soone van Kalisto, nu vijftien jaren oud, doet sig
ontrent sijn moeder, hem onbekent, op; die, soo als 15
hy

10. Kalisto) Parrhasis *in het Latijn: wegens een landstreek, gebergte en bosschagie van Arkadie; so genaamd; wegens welke somwijlen het geheele Arkadie word geheeten* Parrhasia. Strabo, 8 B. Plinius, 4 B. 6 H. behalven Virgilius, *enz.*

11. Diana) Cynthia *in het Latijn. Siet* 1 D. 89 pag.

12. Gewijde) *Siet van geheiligde en gewijde wateren*, 1 D. 109 pag. *Verders vind men dit selve versiersel met geen mindere bevalligheid beschreven van onsen Dichter, in het* 2 B. van den Alm.

13. Arkas) *Van welken Arkadia sijn naam ontfing; gelijk wy aanteekenden*, 2 D. 17 pag. *Want sy was ook Pelasgia, wegens vorst Pelasgus geheeten.* Eustathius, *enz. een seer oud landschap, wiens inwoonderen roemden voor het scheppen van de maan gebooren te sijn.* Ovidius, 1 en 2 B. der Alm. Statius, 4 B. van den Theb. Seneka, in Hippolyt. in de rei van het 2 Bedr. *behalven* Plutarchus, Apollonius, Nonnus, *enz. voor het gebruik van het kooren sich onderhoudende met den eikeboom en haare akers.* Artemidorus, in het Droomb. 2 B. 25 *H. enz.*

14. Beirin.) *Deese Kalisto was dan, so gesegt is, een jageresse. Welke, volgens* Palefatus, *op sekeren tijd, in het hol ende legerkuil van een beer getreden sijnde, aldaar van den beer is omgebracht. Deese, daar op, buiten tredende en te voorschijn komende, geloofden het geselschap van Kalisto, dat sy was in een beer verschept. Doch siet van deese verschillen*, Pausanias, in de Arkad. Apollodorus, 3 B. en den Verklaarder van Aratus.

Andere leggen de versieringe sedekundig uit, en passen deese verscheppinge op een staat-verwisselinge van een schoone maagd in een leelijke hoer. Hoewel ik meen, met den Doorgeletterden Heer, dien Latijnschen hoofddichter aan den Amstel, Janus Broukhusius, *dat* Ovidius, *in deese versieringen, ruim so weinig doelde op de Sedekunde en deugdbeelden, als op de* Chymie, *of natuurkundige Scheikonst; daar eenige dwaalgeesten, onder de handhavers van deese liefhebberye, so bespottelijk van swanger gaan.*

15. Moeder) Lyaconia parens, *in het Latijn; sijnde Kalisto, gelijk boven is gesegt, de dochter van Lykaon, mede van gestalte verwisseld, volgens het geene vermeld word*, 2 D. 15 pag.

Ondertusschen siet de soon sijn moeder, in beeregestalte, aandoen, in de nevensgaande print.

16. Ar-

hij ter jagt een bequaam bos op ſpeurt, en met ſijn net-
16 ten d'Arkadiſe berg-wouden beſet, deſelve ontmoet. Sij
Arkas ſiende, hielt ſtant, even of ſe hem gekent had.
Hij ſprong te rug, en, niet wetende wat het te bedui-
den had, dat ſe op hem dus ſtaroogde, ſchrikte, en dorſt
haar niet naderen. Maar ſoo hij ſchrap ſtont om haar
de borſt te door-ſchieten, ſchuttent Jupiter, namſe beide
op, en belette 't ongeluk. Hij dreef haar met een ſter-
ke wind door de lucht, en ſettenſe aan 't hemel-werf tot
17 twee geſtarntens nevens malkander. Hierom ſwol Juno van
ſpijt, datſe die boelin onder 't geſtarnte moeſt ſien glin-
18 ſteren, en ſchoor t'zee-waart na de grijſe Thetis, en
19 ouden Oceaan, welker ontſig dikwijl de Goden ergens
toe bewogen had. Welke benieut, wat haar komſt be-
duiden mogt, tot antwoort kregen: vraagt gij waarom
ik, Koninginne der Goden, van boven herwaars ben geko-
men? Een vuile ſnol heeft mijn vermoge in den hemel
onder-kroopen. 'K ſal 't gelogen hebben, indien gij te
nagt haar geſtarnte, waar mede haar Jupiter tot mijn ſchimp
nu onlangs heeft vereert, niet aan 't opper-hemel-dak ſiet
flikkeren; daar de leſte en engſte riem de noorder as om-
kringt. Wie ſal nu voortaan ſig ontſien Juno te beledigen,
daar ik alleen met beſchadigen voordeel ſchaffe; O wat
heb ik een heerlijk ſtuk uitgerecht! Hoe wijd ſtrekt ſig
mijn vermogen uit! 'K benam haar de menslijkheid, nu
is ſij een Godin geworden. Soo weet ik ſchuldige te
ſtraffen; dit 's mijn groote magt. Dat hij haar ver-
vorm in haar voorig poſtuir, en haar beiren huit af-
rukke, 't welk hij voor deſen de griekſe Iö heeft ge- 20
klaart. Waarom ſijn Juno niet de ſchup gegeven, de vuile
ſnol getrout, op 't egte bed gelegt, en Lycâon tot ſchoon-
vaar genomen? Maar ſo u den ſmaat van u gehoont voe- 21
ſter-

16. Arkadiſe) Erimanthides *in het Latijn; ſijnde Erimanthus een berg in Arkadie; op welken Herkules het everſwijn ontmoette en aangreep, en op ſijne ſchoften torſſende levendig tot Euriſtheus brocht; volgens het aangeteekende*, 1 D. 47 pag.

17. Geſternten) *Geſegt de Groote en Kleene Beer; van welke ook*, 1 D. 90 pag. *en elders.*

18. Thetis) *Neen*, Valentijn; *ſeg Thetys, van welke, behalven* Homerus, in het 14 B. van den Il. *ſiet het geen is aangeteekend*, 2 D. 39 pag.

19. Oceaan) *Man van Tethys, en vader van alle rievieren, beeken, en ſpringbronnen, van welken ook*, 2 D. 39 pag.

20. Iö) Phoronis *in het Latijn, wegens koning Foronis; van welken*, 2 D. 32 pag.
Van Io is geſproken, 1 D. 72 pag. *doch byſonderlijk*, 2 D. 30 pag.

21. Voeſterkind) *Aangeſien Juno van Tethys was opgebracht en onderhouden; het geen ſiet op de Natuurkunde, door welke men weet dat de lucht, of Juno, niet anders is als opgeheven, en in alle haar eelen verdunt water of Tethys. Siet van dit opbrengen* Homerus, in het 14 B. van den Il.

22. Bee-

22 ster-kind ter harten gaat, weert de beiren van u zee, en
keert van u af de starren, die tot loon van boelagie aan
den hemel sijn gestelt, op dat dit vuil gespuis sig in u
23 rein water niet dompele.
De zee-goden knikten dit Juno toe, die daar op met
haar gespan van geverfde paauwen voor een ligte
wagen door de heldere lugt stuift. Door paauwen, die 24
met de blikkers van den onthalsden Argus onlangs
soo geschildert waren, als gij klapagtige raven korts van
wit swart gemaakt sijt.

22. Beeren) Septem Triones *in het Latijn. Siet de beteekenis van deese benaaminge*, 2 D. 5 pag.

23. Dompele) *Als of de sterren in het zeewater te rust gingen, en niet voor 's anderen daags weder voor den dag quaamen.*

So stellen de aaloude mede dat de son des nachts onder het water sijn rust neemt; alwaar hy met sijne paarden van de nimfen of watergodheden, op een bysondere wijse, word getoefd en opgepast: gelijk dat die groote en aller lof verdienende Koning, onder andere ook beminnaar, onderhouder, en voortplanter van de Boukunde, Beeldhouwerye en Schilderkonst, Louis de XIV, *heeft doen afbeelden en vertoonen in de konstige grotte of rotsspelonk van Versailles.*

Ondertusschen siet den uitslag van dit verdichtsel op de Natuurkunde; welke is leerende, dat by ons de beide beiren, sijnde aan en rondsom de noorder aspunt, nooit ondergaan; dat is, nimmer daalen beneden den horisond *of gesichteinder.*

Sie van het gewaande ondergaan beneden den gesichteinder, dat is, in het zeewater, volgens de onervarene aaloude, 2 D. 5 pag.

24. Wagen) *Gelijk ik deselve sie rijden op een Grieksche* Gedenkpenning, *van keiser Antonijn de Deugdsaame, by* Tristan.

Vorders is van de paauw gesprooken, 1 D. 148 pag.

DERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Als Vulkaan de wapensdragende maagd Minerva poogde te overweldigen, is hem, onder het worstelen iets ontvallen; waar af, de krijgsheldinne dat juyst met haare teenen raakende, Erichtonius is voortgekomen. Deese misgeboorte, in een mand beslooten sijnde, wierd gegeven aan de drie dochteren van koning Cekrops, terwijl Minerva deese haare gespeelen, strengelijk belastede,

ſtede, de mond naukeurig te bewaaren, en niet te oopenen. Doch dit was de nieusgierigheid van deeſe ſuſteren te veel gevergd. Sy openen dan het geheim, terwijl Koronis, dochter van Koroneus, dit beſtaan daadelijk aan de godin overbrengt. Doch het verklikken was haar geenſins voordeelig. Minerva verjaagtſe uit haar geſelſchap. Koronis begeeft ſich hier op naar de zeeſtrand; alwaar haar Neptunus ſiet, bemind en daadelijk vervolgd; terwijl Minerva, om haar maagdom te verſekeren, deſelve in een kraai verſchept. Ondertuſſchen doorſchiet Apollo ſijn lief en byſlaap, op het aanbrengen van dat ſy ſich met een vreemdeling verloopen ſou hebben. Doch van deeſe daad aanſtonds berou krijgende, haald hy het lijk de voldragen vrucht af, en doet ſe door Chiron opvoeden en tuchtigen. Wiens dochter het kind (Eſkulapius nu geheeten) veel ſeldſaamheden voorſpeld, en daadelijk daar op in een paard verkeerd.

Want deſe vogel was wel eer ſoo ſnee-wit van ve-
1 deren als ſilver, ſoo dat hij de ſpier-witte duif, de
wakende ganſen, die men haar gebrom nog 't kapi-
tool ontſetten moſten, nog de rivier-lievenden ſwaan
te wijken had. Sijn lange tong was hem nadeelig, ſijn
2 tong was d'oorſaak dat nu ſijn wit in ſwarte werf verandert
3;4 is. In geheel Theſſalie vont me geen ſchoonder dier als
Koronis van Lariſſa. Deſe behaagde u Apollo, immers ſoo
5 lang ſij of kruis of onbeſpiet bleef: maar den rave had
haar op overſpel betrapt, en ſtok onverbidlijk na ſijn
Heer Febus, om 't verhole ſtuk te verklikken. Deſe vloog
de ſnaterige kraai na, om beſcheit van alles te onder-
ſtaan: en hebbende uitgeviſt d'oorſaak van ſijn reis, ſei-
de: ſlaa 't geen ik u voorſpel niet rukloos in de wind;
ſiet toe, die reis ſal u ſchadelijk ſijn; let eens wat ik nu 6
ben, en wat ik eertijts was; gij ſult bevinden, dat mij
mijn trouheid nadeelig geweeſt is; want Pallas had eens 7
Erichthonius, een kind ſonder moeder gebooren, in een 8
korf, gevlogten van Attis rijs, geſlooten, en drie maag-
den, dogters van den twee-vormigen Cecrops, te bewa-
ren gegeven: ſonder te ſeggen wat 'er in was, laſtende
haar den korf niet te openen. Ik ſat op een digt belom-
mer-

1. Kapitool) *De Gallen (heden geheeten Franſſe) maakten ſich, in het jaar van Romes opbou, 363, meeſter van deeze ſtad, behalven van den Kapitolijnſchen heuvel; waar op al dat wapenen kon voeren was gevlucht. Des de vyand by nacht deeſe plaats beklom, en ook bemagtigd zou hebben, indien de ganſen, onraad verneemende, geen gerucht hadden gemaakt; op welk geluyd de Romeinen, onder het beleid van Mark. Manlius, toeſchietende, de Gallen hebben geſlagen, verwonnen, en geheellijk weggedreven.* Livius, 5 B. 47 H. Florus, 1 B. 13 H. Virgilius, 8 B. van den En. in de beſchryvinge van het Schild.

Ter welker gedachteniſſe men niet alleen een gans van ſilver op het Kapitolium ſtelde. Servius, over de gemelde pl. van Virgilius. *maar ook deeſe dieren, uit 's Lands kiſt, door de* Cenſores *of Tuchtmeeſters hun aas en voedſel toevoegde.* Plinius, 10 B. 22 H. *In tegendeel wierden de honden, welke den anval der Gallen hadden doorgeſlaapen, te Romen jaarlijks aan vlierboomen opgehangen.* Plinius, 29 B. 4 H.

2. Theſſalie) Æmonia *in het Latijn. Siet,* 1 D. 36 pag.

3. Lariſſa) *Een naam aan ſeer veele ſteden, ſoo in Griekenland als Aſie medegedeeld, ſelf in Teſſalie aan twee verſcheidene; van welke de eene is gelegen op de paalen van Macedonie, en de andere aan de rieviere Peneus; na welke Achilles, te Ptie ontrent deeſe ſtad gebooren, dikmaals word geheeten de Lariſſeër.* Virgilius, 2 B. van den En. *Van Lariſſa ſpreeken, onder andere,* Horatius, 1 B. 7 Lierd. Lukanus, 6 en 7 B. Katullus, in het Bruiloftsd. van Peleus.

4. Overſpel) *Met eenen Theſſalier, Iſchis geheeten.* Apollodorus, 3 B. Hyginus, in de 202 Vertell.

5. Apollo) Delphicus *in het Latijn, wegens de ſtad* Delfos; *van welke,* 1 D. 239 pag. *behalven* Juſtinus, 24 B. 6 H.

6. Erichthonius) *Van ſijn geboorte is geſprooken in den* inhoud; *doch ſiet verder* Pauſanias, in Att. Laktantius, 1 B. 17 H. *Deeſe, terwijl ſijn onderlijf in een ſlang eindigde, is geweeſt den uitvinder van het rytuyg en het wagenmennen.* Plinius, 7 B. 56 H. *de* Kantteekenaar van Pindarus. Virgilius, 3 B. der Landged. de verklaarder van Germanikus, *ten minſten van vier paarden voor den wagen te gebruiken; gelijk dat word toegeſtaan by* Schefferus. 1 B. 2 H. van de wagenen der Aaloude.

7. Tweevormigen) *Van koning Cekrops en ſijn gewaande dubbelheid is geſprooken,* 1 D. 52 en 264 pag.

8. Openen) *Op dit geval brocht ik eens dit ſneldicht onder den tijtel van de Schadelijke Nieusgierigheid, aan den dag, ter gelegenheid van een geëtſte print van* Le Pôtre:

Atheen-

merden olm, en ſag watſe ter hand trokken. Pandro-
ſa en Herſe bewaarden de korf digt en trou; maar
Aglauros noemt haar ſuſters vervaarde katten, ontſluit-
ſe, en vont daar in een twee-ſlagtig kind, half mens
half ſlang. Ik brief dit Pallas over; en krijgt daar voor
ſulken boden-brood, dat ik nu genoemt werd een ver-
ſtooteling van Minerva 's lijf-ſchut, en lager vernedert
9 ben als de nagt-uil. Mijn ſtraf dient 't gevogelt tot een
10 waarſchouwing, om door 't klappen geen hinder te krij-
gen. Immers had mij Pallas uit haar ſelven, onverſogt,
tot haar ſtaat-juffer gekooren, vraagt 't haar vrij ſelfs, die,
hoewel ſij verſtoort is, ſulks niet loog'nen ſal. Want al
de wereld weet dat ik Koroneus dien edelen Focenſers
11 dochter ben, een maagt uit Koninglijken bloede, wel
eer van rijke vrijers (ſiet mij voor geen ſlegte vink aen)
gevrijt; maar mijn ſchoonheid hinderde mij; wanr ſoo
ik langs ſtrand na mijn gewoonte op 't ſand keuier,
kreeg mij Neptuin in 't ſigt, en verliefde. Die welke,
ſiende dat hij met vleiende woorden onnuttelijk tijd
quiſte, mij na-joeg en poogde te verkragten: jk liet
de hielen ſien, liep van 't harde ſtrand, en matte mij ver-
geefs in 't gulle ſand-as. Doen riep ik help God help mens;
maar niemand hoorde mij, als Pallas, die, bewogen, mij
te hulp quam. Ik ſtak d'armen op, die ligte ſwarte pen-
ne-ſchooten. 'K dogt mijn gewaat van de ſchouderen
te ſlingeren: dat wiert vederen, en ſtak peuken door
mijn huid. Ik meende van hert-ſeer met de hand voor
mijn bloote borſt te kloppen, maar had nog handen nog
naakte borſt. Ik ſtak door, en bleef niet als eerſt met
de voeten in 't ſand ſteken, maar vloog van d'aard op:
ſchoor door de lugt, en wiert on-op-ſpraaklijk Minerva
tot een ſtacij-dogter toe-gevoegt. Dog wat baat mij dit,
daar Nyctimene, die door haar gruwelijk bedrijf in een
uil verandert is, mijn plaats bekleet? Weet gij niet,
daar van heel Lesbos waagt, dat Nyctimene haar vaders 12
bed onteerd heeft? S'is wel een vogel; maar bij haar
ſelve

Atheenſſe maagden, is u deeſe korf vertroud
Om te openen? neen, neen; dus ſal het Pallas wreeken.
Nooit word onſtrafbaar het verboodene bekeeken;
De ſpreuk blijft even nieuw, al word het voorbeeld oud.

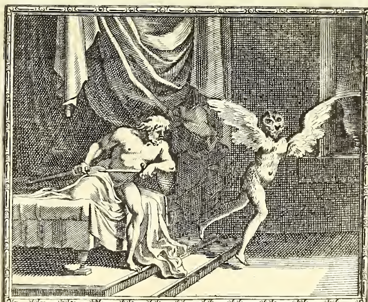
9. Verſtooteling) *Alwaar om de kraai noch in de* luci *of heilige boſſchen, noch ontrent Minervaas kerken in Attika, en nimmermeer binnen Athenen, haar toegewijde ſtad, word geſien.* Plinius, 10 B. 12 H.

10. Nachtuil) *Welke vogel gemeen was by die van Athenen; als ſijnde de vogel van haare Pallas of Minerva, en deſwegen ook op haar geldmunt.* Plutarchus, in Lyſandr. vertellende de diefſtal van den hoofdman Gylippus. *Siet* Goltzius, in het 14 en 15 Taf. van Griekenl. *en derhalven ook met haar ſchielijk verſchijnen aldaar als geluk aanbrengende.* Plutarchus, in Perikl.

Waarom nu deeſe vogel aan Pallas word gegeven, blijft onſeeker. Siet Furnutus, *enz. en voorts haar nevens Pallas, op de Griekſche en Latijnſche* Gedenkpenningen *by* Goltzius, Begerus, Patinus, *en andere dikmaals genoemde.*

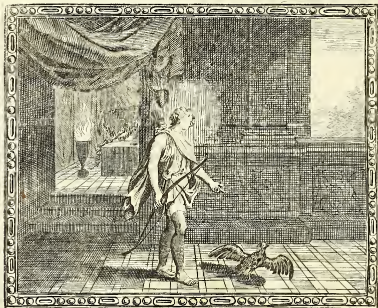
11. Koroneus) *Welke echter van andere word geheeten Flegyas of ook Leucippus; gelijk de dochter, in plaats van Koronis, Arſinoë.* Pauſanias, in Korinth. en in Meſſen.

12. Niktimene) *Dochter van eenen Nikteus, (Epopeus, ſeggen andere) koning van Lesbos, welke op haar vader verlievende, door het toedoen van haaren voedſter by dien vorſt wierd te bedde gebrocht. Doch deeſe zijn miſſlag verneemende ſou Niktimene gedood hebben, indien Pallas haar, uit mededoogen, niet ſchielijk in een nachtuil had verſchept. Siet* Higinus, in de 204 Vertel. *welke in dit printje alhier meerendeels word verbeeld.*

ſelve overtuigt van bloed-ſchand, ſchuwtſe 't dag-ligt, dekt haar oneer met duiſternis, en wert van al 't gevogelt uit de lugt geboent. 'T geen gij daar op haalt, ſeide den rave, kome u op den kop, ik ſlaa dit onwis voorſpook in de wind. Hij trekt dan voort, en melt
15 ſijn Heer, hoe hij Koronis bij een Theſſalis jongeling had ſien leggen. Als die verſtont dat ſijn beminde tot hoere-
16 rij vervallen was, ontviel hem den lauer-krans, gedaante,
17 cier, en blos; en, geſwollen van gramſchap, nam ſijn ge-
18 woonlijk geweer, ſpant dan kornoelien-boog, en trof met een wiſſen ſchigt de borſt, waar op de ſijne ſoo dikwijl gedrukt geweeſt was. Getroffen ſteende ſij, trok de pijl uit de wond, beſproeide haar blanke leden met purper-bloed, en ſeide: ik koſt wel ſtraf gedragen, maar eerſt gekraamt hebben, nu ſal moeder en kind gelijk omkomen. Dit ſprak ſij, en ſchoot met haar bloet den geeſt uit. 'T lijk verſteef datelijk, en Febus had, maar ag te laat, leetweſen van ſoo wreede ſtrafſe, verfoeit ſig ſelve, dat hij ſoo ſchielijk geloof gaf, en vergrimde. Hij haat den vogel, door welk hij genootſaakt was de miſdaad, en d'oorſaak van ſijn quellagie te weten: ook den boog, ſijn hand, en pijl, die ſoo reukeloos verſchooten was: hij koeſtert 't gevelt lighaam, en poogt
te ſpaa door genees-middelen 't leven te verlangen. 'T welk 20
als hij ſag dat vergeefs was, en dat den lijk-ſtapel, daar 21
't lighaam voor 't leſt op branden moſt, vaſt toegeſtelt wiert,

15. Theſſaalis) Æmonius, *in het Latijn. Siet het aangeteekende*, 1 D. 63 pag.
16. Lauwerkrans) *Sijn dracht en verſierſel. Siet het aangeteekende*, 2 D. 29 pag.
17. Cier) Plectrum *in het Latijn; te weeten het ſlagpennetje, waar mede het ſnaarenſpel word bewoogen en naar de konſt geraakt. Wy ſpreeken van het zelve*, 1 D. 110 pag. *Ondertuſſchen word die aanbrengen en verklikken hier aldus afgebeeld.*

18. Kornoeljen boog) A cornibus flexus arcus, *in het Latijn; maar hoe komt dan* Valentyn *aan ſulk vertaalen? boven* 34 pag. *geleek het iets; maar hier is deeze verduitſinge dwaas en onbeſonnen. Want onſe Naſo ſegt:* zijnde de punten van den boog naar malkanderen toegeboogen.
19. Purperbloed) Puniceus cruor *ſegt het Latijn, aangeſien het Afrikaanſche (Getulisſche noemen ſy het ook) purper de bloem van de* malum punicum, *of granaatappel in verf gelijkt.* Tibullus, 2 B. 6 D. Plinius, 9 B. 36 N. *Sie mede van deeſe verf* Virgilius, 12 B. van den En. Apulejus, 1 B. van ſijn Herſch. *Van de* Punici *of Afrikaanſche Penen is geſprooken*, 1 D. 36 pag.
20. Geneeſmiddelen) *Van Apollo, als geneeſmeeſter en uitvinder der artzneyen, ſpraken wy* 1 D. 25 pag. *en* 2 D. 28 pag.
21. Lykſtapel) *Siet onſe aanteekeningen*, 1 D. 27 pag.

22. Ha-

wiert, verſugten hij (want ſchreien is de Goden ongeoor-
loft) uit 't diepſte van ſijn hart: even gelijk een vaars
22 die 't ſuigent kalf met een hevigen hamer-ſlag in de
ſlaap van 't hoofd ſiet bollen. Maar als Febus 't lighaam
23 genoegſam tot ſijn hart-ſeer, gebalſemt, omhelſt, en
oneerlijke uitterſte eer aan-gedaan had, gedoogt hij niet
dat ſijn ſaat in 't ſelve vuit vergaan ſoude, maar rukt ſijn
24 ſoon uit den ſwangeren buik en vlammen, die ſchorten-
25 de in de ſpelonk van 't mens-paard Chiron. Den rave,
die niet beter wiſt, of ſoude voor ſijn waar over brieven
wel beloont werden, laſte hij 't geſelſchap der witte voge-
len te mijden.

Ondertuſſchen was Chiron de mens-paard dapper in ſijn
kragt, dat hij, ſchoon met ſorg, d'eer had een kind
van God-lijk geſlagt op te queeken. Als wanner ſijn dog-
ter, die een vlied-godin aan den oever van de ſnel-loopen-
26,27 de rivier Caïcus gebaarr, en Ocyrhöe genaamt had, met
blont haar over de ſchouderen voor den dag quam. Die haar niet alleen hielt bij de konſt die ſij van haar vader had geleert, maar ook elks lot-geheim koſt ſpeilen. Want als haar de thien van waarſeggen aanwoejen, en Gods geeſt, die ſij in 't hart hielt opgeſlooten, begoſt te werken, ſag ſij 't kind aan, ſeide: was op jongske tot aller menſſen heil; menigmaal ſullen 't u de menſſen dank moeten wijten dat ſe leven, de dooden ſult gij 't leven weder geven, en als gij dit eens ſult beſtaan hebben, in werrwil der Goden, ſult gij door den blikſem van u groot vader, ſulks voor de tweede reis voor-nemende, verhindert werden; van een God ſult gij een bloedeloos lighaam, van dat lighaam weer een God werden, en alſoo twee maal herſchape uit de dood verrijſen. Ook ſult gij, waarde vader, nu onſterflijk, en, volgens de wet van u geboorte vereeuwigt, nog wenſſen dat gij ſterven mogt, wanneer u een ſchigt, met 't vergiſt van de vervloekte ſlang Heydra beſtreeken, quetſen, en jammelijk pijnigen ſal:

waarom

22. Hamerſlag) *Inde aaloude ſlachtofferhanden heeft men ſomwijlen den os of ſtier met een hamer gedold, en ſomwijlen met den bijl doodgeſlagen. Van het eene en het andere werktuyg gewaagen de ſchrijvers; te weeten van den hamer onſe* Dichter, in het 15 B. van dit werk. Suetonius, in Kalig. 32 H. *en van den byl*, Virgilius 2 B. vanden En. ſpreekende van Laokoon. Horatius, 3 B. 23 Lierd. Ovidius, Pontusk. 4 B. 4 Br.

Dit dollen en ſlaan der offerbeeſten ſien wy dikwijls op de Keiſerlijke Gedenkmunten, *niet alleen by* Oudaan, 108 Taf. 11 P. *of by* Sambukus, in ſijn Uitgeles. *Maar ook in het uitgegeven* Kabinet *van meergeroemde* Koning, *LOUIS; en daarenboven op de* Marmeren *by* P. S. Bartolus, in den 41 en 42 Brok; en by Choul, 314 pag.

23. Gebalſemd) *Van het balſemen en ſalven der lijken ſpraaken wy*, 1 D. 53 pag. *welke ſalven en reukwerken ook, onder het verbranden, in het vuur wierden uitgeſtort.* Plinius, 15 B. 18 H. ſpreekende van Arabie. Cicero, van de Wetten, 2 B. Statius. 2 B. der Mengeld. 1. D. behalven Propertius, Lukanus, Juvenalis, *enz.*

24. Soon) *Eskulapius; van welken ook is geſprooken*, 1 D. 103 pag.

Wegens het herſtellen van Hippolitus, (waar af by de gemelde pag.*) is hy van Jupiter gebliksemd en omgebracht.* Virgilius, 7 B. vanden En. *behalven* Pindarus, Euripides, *enz.*

Op de Keizerlijke Gedenkmunten *ontmoet hy ons ſtaande, halfnaakt, ruſtende op een knobbeligen ſtok, daar een ſlang ſich om heen ſlingerd. Siet* Oudaan, 82 Taf. 11 Penn. *en* Choul. 108 pag.

Van gemelden ſtok ſpreeken Ovidius, 15 B. der Herſchepp. Apulejus, 1 B. van ſijne Herſchepp. Sidonius, *enz. gelijk van dien ſlang* Makrobius, 1 B. 10 H. Lucianus, in het Geſpr. van den Gewaanden Wicchel. *behalven* Statius, Hyginus, en Ovidius, in gemeld 15 B. der Herſch.

25. Chiron) *Siet het geene van deeſen ſedemeeſter der Griekſche jongelingen is* aangeteekend, 1 D. 179 pag.

27. Kaikus) Chariclus *heeft het Latijn in eenige oude* Handſchriften. *Wat Kaikus aangaat, van deeſe rievier is geſprooken*, 1 D. 254 pag.

26. Ocyrhöe) *Welke dochter wy u vertoonen in de print, geplaatſt in het* 1 D. 198 pag.

28. Dooden; *Hippolytus; van welken boven.*

29. God) *Geëerd by alle Grieken, en wel voornaamlijk by die van de ſtad Pergamus; welke ook hem daarom gedüurigh op haare* Geldmunten *is ſtellende, of alleen, of nevens Hygieia, de Geſondheid en 't Welvaaren; ja by den kleenen engekapten Teleſforus. Siet* Spon. Recherch. Cur. Antiq. 31 en laatſte Diſſert. 433. pag. *behalven* Morellius, Patin. Triſtan. *enz.*

Vorders word hy afgebeeld, niet alleen gelijk een man van jaaren, en met een volle baard, volgens de aangetogene Penningen, *en* Val. Maximus, 1 B. 1 H. 3 der vreemd. Voorb. Minuc. Felix, in Okt. Ovidius, in het 15 B. der Herſchepp. *enz. maar ook gelijk een jongeling.* Pauſanias, in Korint. ſpreekende van een beeld by de Fliaſiers. *Ja ſelfs als een kind of kleene jongen.* Pauſanias, in Arcad. ſpreekende van de Megalopolitaanen. *In welken ſtand hem* Pignorius *vertoond*, in ſijn 13 Br.

Eindelijk is het ſlachtoffer, hem toegevoegd, een haan. Plato, in Fedon, ſpreekende van Sokrates. Laktantius, 4 B. 21 H.

30. On-

30 waarom u de Goden van onsterflijk sterflijk maken, en
31 de drie schik-godinnen uwen levens draat weder spinnen sullen. Ocyrhöe had nog iets voorspelt gehad, ten waar sij uit 't diepste van 't hart gesugt, tranen langs de wangen gestort, en aldus gesprooken hadde: mijn eige noot-lot ondel-schept mij, de spraak wert mij benoomen. De wighel-konst staat mij te dier, dat ik daarom Gods toorn op den hals haal; 'k had liever nooit het toekomende willen weten. Nu dunkt mij dat mijn menschelijke gedaante wert weggenomen: ik krijg trek om gras te snoejen, drift, in een ruime wei te rennen; en werde, gelijk de helft van mijn vader, in een ros verandert. Maar waarom geheel? daar mijn vader dubbel-vormig is. Haar jammer-klagt kost op't lest niet wel verstaan werden, door dien 't mengel geluit was, en korts daar aan nog woorden nog gerunnik geleek; maar na een wijl runnikte se eerst regt als een merry, en viel met d'armen op 't gras; doen wiessen de vingers aan een, de vijf nagels begroeiden tot een hoef, de mond sperde wijder, den hals rekt langer, den langen sleep des keurs, wierd eenen staart, 't swierent hair langs den nek een regter maan, insgelijks is haar stem, aangesigt, en naam, 32
wonderlijk verandert.

30. Onsterflijk). *Van sijn dood en plaatsinge onder de Dierriem als Schutter, spreekt* Ovidius, 5 B. der Alm. *gelijk wy aanteekenden*, 1 D. 197 pag.

31. Schikgodinnen) *Siet haar op een* Penning, *vertoond in het* 1 D. 59 pag. *doch lees van deselve, voor alle*, Plato, in het Gesprek van den Staat of het Gemeenebest.

32. Naam) *Eerst Ocyrhöe, maar nu Euippe.* Pollux, 4 B. *Vorders wat aangaat de verklaaringe en uitlegginge deeser Verdichtselen; het verscheppen van Niktimene schijnt te sijn getrokken uit de Natuurkunde, en eigenschap der kraajen, welke (gelijk boven, 5 pag. is aangeteekend) ontrent Athenen, niet vernoomen worden. Koronis is schielijk omgekoomen door een heete siekte, sijnde de lucht door de vinnigheid van Apolloos straalen (sijn pijlen; volgens het aangeteekende,* 1 D. 105 pag.) *ontstooken en besmet. Ocyrhöe, gelijk* Sabinus *meend, is misschien in de gedaante van een rieviere verschept, hebbende wegens haare snelheid die naam verkregen.*

VIERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Apollo, wegens het verdrijven en ombrengen van de Cijklopen, of eenoogde bliksemsmeders, van sijne godlijkheid beroofd, en van den hemel versteeken sijnde, is genoodsaakt geweest ergens

gens op het aardrijk voor veehoeder sich te verhunren. Ondertusschen had Mercuur lust hem een pots te speelen. Drijft eenige ossen ter sijden af en verbergdse in het diepste der bosschagien. Dit sag alleen eene Battus, dien hy versoekt te willen swijgen, en daar op met een koe beschenkt. Merkuur de trouw van deesen gast eens willende beproeven, keerd weder, in een onbekend gewaad. Vraagd naar het vee, en beloofd hem voor het aanwijsen, een dubbele belooninge. Hier op toond hem deese Battus het bosch, waar in het vee was verstooken; welke onder dit ondekken en verraden in een merksteen word verschept.

Maar Chiron schreide, en riep u, Apollo, vast ver-
geefs te hulp: want gij d'ordre van den grooten Jupi-
ter niet breken kost, en al vermogt gij dit, doen niet bij
1, 2 de hand waart: Maar u te Elis en in 't land van Messene ont-
3 hielt, ten tijde als gij een harders pij aan-schoot, en een
4 wandel stok van wild' olijf in de vuist hadt. Terwijl gij neurt
5 op u ruis-pijp van seven ongelijke schagten, en min-liede-
ren op de fleuit queelt, seit men, dat u ossen in 't land van
Pylus in 't wild liepen; en Mercurius die behendig ten prooi 6, 7, 8
in een bos vervoerde; welke dief-stal niemant, als een oud-
man, Battus in de wandeling genaamt, aldaar opgequeekt,
gewaar wiert; dese had d'opsigt over de bossen, begraas-
de weiden; en ren-meeren van de rijken Koning Neleus,
waarom Mercurius die met een soet praatje om den tuin 11, 11
leidt,

1. Elis *van deese vermaarde stad spreeken wy*, 1 D. 91 pag.

2. Messene) *Een landschap in Peloponnesus, soo geheeten naar Messene, haar hoofdstad, aan zee gelegen, en heden Coron genaamd.* Strabo, 8 B. *van de Spartaaners lang beoorlogd, eindelijk ingenoomen en ten gronde verwoest.* Diodorus, 15 B. 66 H. en elders. *Doch hoe koomen hier deese steden te pas, daar Apollo in Thessalien het vee weidde? alwaarom ook in eenige* Handschriften *niet van* Messene, *maar van* Magnesia *(het geen een deel is van Thessalie) word gesprooken.*

3. Harderspy) Rheno *geheeten in het Latijn; sijnde een wijde welgevoerde rok, bestaande uit beestevellen; eigentlijk het gewaad der oude Duitsers, sijnde* Rhenani, *dat is, bewooners van den Rhijn.* Cesar, 1 B. der Gall. oorl. 20 H.

Met deese rokken sie ik meerendeels ombangen de veehoeders op de Versegeltingsteenen, *te weeten, by* Gorlæus, 1 D. 138 en 166 Gesteent. en 2 D. 49 en 53 Gesteent.

4. Wandelstok) *Met welke ik Apollo sie versien op de Griecksche* Penningen *van de stad Pella, by* Vaillant, in het B. van de Volkplant. in Alexandr. Sever. *Doch niet alleen Apollo, maar ook de Frygiaansse Atijs; te weeten in de oude* Marmerbrokken *by meergemelde* Versamelaars.

5. Ruispijp) *Welken ik ook nevens Apollo sie op de* Penningen *van het gemelde Pella, by de Heer* JACOB DE WILDE; *naamelijk in de* 130, 131 en 132 sijner Uitgeleesene. *Sie van de ruispijp*, 2 D. 32 en 33 pag.

6. Pylus) *Van deese stad is gesprooken in het* 1 D. 3 pag.

7. Mercurius) Atlantide Maia natus, *in het Latijn. Sie van Maja, de dochter van Atlas en moeder van Merkuur*, 1 D. 269 pag. *en, indien het u lust*, 77 en 91 pag.

8. Behendig) *Hier vertaald* Valentijn *niet krachtig genoeg. Het Latijn segt*, arte sua, *door sijn eigene ambacht en konst, te weeten dieverije; volgens* Horatius, 1 B. 10 Liers. Homerus, in het lof van Merk. *en* Fulgentius; *welke deswegen segt Merkuur der kooplieden god te sijn. Siet vorders* Filostratus, 2 B. *dit als in een tafelreel geestig afbeeldende*; Zetzes, *enz.*

En waarom niet? terwijl het steelen de Spartaaners, door Likurgus, was toegelaaten, om sich op die wijse tot behendigheid, doortraptheid en listige vonden te gewennen. Plutarchus, in sijn Lakonische Instell.

9. Diefstal) *Bestaande juist in 12 koejen*, 100 *ossen, en den stier, haaren beschermer en voortplanter; indien men* Anton. Liberalis *geloofd. Siet het* 23 H. van sijne Herschepp.

10. Renmeeren) *Welke men gebruikte in de vermaarde speelen, gesegt de Olimpische; van welke*, 1 D. 91 en 154 pag.

Want tot haare plechtige wagenmenninge wierden sy niet alleen ontrent Pylos, maar ook in Epirus. Virgilius, 1 B. der Landged. *en bysonderlijk in Thessalien aangequeekt en opgevoed*, Plinius, 7 B. 56 H. Virgilius, 3 B. der Landged. Gratius, in het B. vander Honden aanfokk.

Vorders socht men in de gemelde voortteelinge en aanfokkinge naar paarden, welke, ja self welker ouderen en voorouderen in de wedloopen sich allerbest hadden gequeeten, en aldaar niet eene maar de meeste prijsen behaald. Kolumella, van den Akkerb. 6 B. Statius, 5 B. der Mengeling. 2 D. roemende sijn Krispinus; *behalven* Martialis, Juvenalis, *enz.*

11. Neleus) *Vader van den hoogbejaarden en seer ervarenen koning, Nestor; van welken*, 1 D. 3 pag.

12. Mer-

leidt, en ſeide: kameraat wiege ſijn moogt, vraagt iemant na dees oſſen, ſegt dat gij ſe niet geſien hebt, en neemt voor loon deſe witte koe; met ſchonk hijſe hem. Als de vrund de koe genadert hadde, ſeide hij, gaet heen in vrede; dien ſteen (hij wees'er op) ſal u diefs-taal eer melden als ik. Mercurius hielt ſig of hij weg gink, maar quam aanſtonts weder, veranderde poſtuir en ſtem, en ſeide: boer, ſoo gij hier onder-weeg oſſen vernomen hebt, en mij bekent maakt wieſe heeft vervoert, 'k ſal u een koe met een ſtier-os geven. De grijſaart merkende dat ſijn loon verdubbelt wiert, ſeide aan dat, en aan dat gebergt ſult gij ſe vinden. Hier op begoſt Mercurius te laghen 12
en ſeide; trouloofen boef, verklikt gij mij aan mij? met verandert hij't meineedig hard in een harden kei, nu nog genoemt een toets-ſteen: waar op tot ſijn onſchult nog he- 13
dens-daags d'oude ſchande blijkt. 14

12. Merkuur) Atlantiades *in het Latijn*; *wegens Maja ſijn moeder*, *welke was eene der dochteren van koning Atlas. Siet* 1 D. 269 pag. en boven, 2 D. 61 pag.

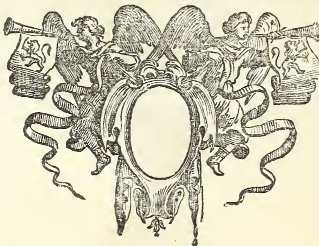
13. Toetsſteen) *Waarom niet een merkſteen en kenteeken*, *aanwijſende of het onderſcheid der wegen*, *of de maat van roeden of mijlen op de ſelve?*

Want daar toe dienden ook, *by voorbeeld*, *by de Grieken de ſteene borſtbeelden van Merkuur*; *by hen gehouden voor den leidsman der reiſigers*, *langs de bequaamſte wegen en toepaden.* Heſychius, in ſijn Woordeb. behalven Stefanus, Furnutus, Ulpianus, enz. by meergenoemde Alciatus, in de Aanteekeningen over ſijn 8 Sinneb.

Doch by de Romeinen ſagmen tweederhande ſoort van ſteenen, *op de weegen. De eerſte waaren ronde en laage ſteenen*, *hier en daar geplaatſt*; *op welke de reiſiger kon ruſten*, *ſijn bagagie afleggen*, *en verſchikken*; *en voorts van de ſelve te paard klimmen.* Plutarchus, in het lev. van de Gracchen. *De andere waaren grooter en hooger*, *waar op de maat van* 1000 *treden of ſtappen by verhooginge en verdubbelinge* (*gelijk de roeden heden worden afgeteekend*) *wierd vertoond. So dat ook by hunne ſchrijvers de ſoo veelſte ſteen voor ſoo veelſte mijl ſpraakkonſtelijk genoomen word.* Plinius, 15 B. 30 H. Rutilius, 2 B. van ſijn Reisbeſchrijv. *behalven* Livius, Florus, Tacitus, *enz.*

14. Hedens-daags) *Wat aangaat de Zedekunde*, *wy worden ten minſten van deeſe Battus geleerd*, *dat ontrouw en meineedigheid ten hoogſten ſtrafbaar is. Vorders ſegt men Battus by de aaloude*, *een dichter geweeſt te ſijn*, *doch eenvoudig*, *ruw*, *en een en't ſelve dikmaals herhaalende*: *ſo dat ook ſijn naam in deeſe laatere tijden een loopjen en ſinrijk ſpreekwoord verſtrekt. Siet* Eraſmus, in de Verſaamelinge der Spreekwoorden.

Eindelijk, (*en dit ſou ons ontſlipt hebben*) *ſeggen eenige dat Battus is verſchept in een toetsſteen*; *aan welke men het goud*, *ſilver*, *en koper ſtrijkt*, *toetſt en beproeft.*

EER-

TWEEDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Terwijl de maadgen van Athenen, de feestdag van haaren Pallas vierende, plechtelijk en in gelederen sich naar haaren Tempel begaven, wierd Herse (van welken ook in het voorige Hoofdstuk) gezien van den verbyvliegenden Merkuur. Op het sien volgde beminneu, en op het beminnen een drift en yver om haar te besitten. Hy gaat by Aglauros, versoekt haar gunst ontrent haar suster. Doch deese toond hem haar gunst alleen voor goud te koop te sijn. Dit speet de godinne, noch vergramd om het ondekken van Erichtonius. Haald den Afgunst uit een hoek; welke, van Pallas versocht sijnde, Aglauros in een doodelijke jalousye of minne nijd doet vervallen. Hier op vertoond sich Merkuur aan de wooning van sijn beminde; alwaar hy Aglauros op de drempel vind; welke, hem den toegang belettende, en na geen gebeden luisterende, schielijk op deese plaats versteend.

Hier van daan schoor Mercurius door behulp van sijn paar vleugelen op, en sloeg't oog in de vlugt op de landerijen van Athene, Minerva 'stroetel-kind, en de cierlijke plantagien van Lykeum. Juist op dien dag, dat eenige 1,2 3,4
kuisse

1. Athene) Munychii agri *in het Latijn; wegens de zo genaamde voorberg en haven van Athenen, aan de mond van de rieviere Ilissus, tusschen den Pireüs en Sunium; onder andere berucht wegens den tempel van Diana.* Strabo, 9 B. Pausanias, in Attik.

2. Troetelkind) *Self haar naam draagende; gelijk aangeteekend is*, 1 D. 94 pag.

3. Lyceum) *Een vermaakelijke plaats ontrent Athenen, alwaar naderhand, onder het beleid van Perikles, een* gymnasium *of oeffenschool is gesticht; van Aristoteles dikmaals besocht, gewoon aldaar sijne stellingen ontrent de Filosofie of wijsgeerte te verhandelen.* Cicero, 1 B. der Akademise Vr. en 1 B. van de Voorspell.

4. Dag) *Teweeten van de* canephoria; *van welken feestdag is gesproeken*, 1 D. 192 pag.

5. Be-

5 kuisse maagden na gewoonte suivere offerhanden in be-
kranste korvens op haar hoofd brachten in den tempel van
Minerva. Als dese weder daar van daan quamen, sagen sij
de gevleugelde Mercurius; die sijnen koers niet regt
door vervolgde, maar dikwils boven haar om schoor,
gelijk den geswinde gier, die in 't oog hebbende eenig
6 offer-gewei, en merkende dat d'offeraats digt om den
autaar staan, niet durft neder sakken, maar omgiert, en
niet durvende verder af-deinsen, hongerig om sijn
7 prooi hengelt: even alsoo schoor den geswinde Mer-
8 curius over Athenen, en maakte kring op kring in de
9 lugt. Soo verre Lucifer in glans 't ander gesternte, en de
10 gulde maan Lucifer over-treft, soo verre spande on-
der al die maagden Herse de kroon, en was al 't cie-
raat van die stacie en haare mede-genootjes. Mercurius
stont verset over hare schoonheid, en, in de lucht han-
gende, verhitte, even als een loot dat uit een Majorkeese slin- 11,12
ger geworpen heen snott, door sterke drift gloejent wert, 13
en 't vuir, dat het te voore niet en had, onder de wol-
ken vint. Hierom verandert hij van koers; strijkt uit de
lugt op 't aard-rijk, sonder sig te vermommen, sulken
vertrouwe had hij op sijn braaf postuir, 't welke, al-hoe-
wel 't natuirlijk schoon was, niet te min 't opquikken
vercierde. Hij kamde sijn hair, schikte de mantel dat 14
hij gevoeglik hing, dat sijn goud borduirsel af-stak, dat
hij de lange ronde staf, waar mede hij slaap verwekt en 15
verdrijft, in sijn regter-hand hielt, en de gevleugelde 16
schoenen aan sijn suivere voeten helder af-toonde. In 17
't binnenste van Cecrops huis waren drie slaap-kamers met 18
ijvore gewelven verciert, van welke gij Pandrosa de reg-
ter, Aglauros de linker, en Herse de middelste had.
Die de linker kamer in had, vernam alder-eerst dat Mer-
curius

5. Bekranste) *Met olijfbladen sonder twijfel, tot festoenen gevlochten; terwijl de olijf Pallas van de Dichters word toegevoegd, volgens het aangeteekende,* 1 D. 94 pag.

6. Offergewei) Exta *in het Latijn; eigentlijk het hert, de lever, en de long, welke meer als andere ingewanden uitpuilende, ten dienst der goden worden afgesneden, en, of voor de offeraaren bewaard, of op het altaar in het vuur geworpen.* Seneka, in Edip. 2 Bedr. 2 Cicero, van de voorsp. 1 B. 16 H. *behalven* Varro, Suetonius, Plinius.

7. Merkuur) Cyllenius *in het Latijn; volgens het aangeteekende,* 1 D. 266 pag.

8. Athenen) Actæas arces *in het Latijn; aangesien men ook het Attische landschap noemd Actea. Siet* 2 D. 20 pag.

9. Lucifer) *Van welken,* 1 D. 89 pag.

10. Maan) Phœbe *in het Latijn; als sijnde de suster van Febus.* Siet elders

11. Lood) *De slingeraars wierpen of met steenen.* Samuel, 1 B. 17 H. 40 vers. Virgilius, 9 B. van den En. *of met loode kogels.* Plinius, 7 B. 59 H. spreekende van de Feniciers. Virgilius, 9 B. van den En. *met sulk een snelheid dat ook hier het lood versmolt en gloejend wierd.* Lukretius, 6 B. en Lukanus, 7 B. *behalven* Aristoteles, *enz. hoewel dat word tegengesprooken van de* Natuurkundige, *welke bevinden dat self een wasse kogel, uit een musket voortgedreven, geensins versmelt. Siet* Simon Simonius, Sebast. Basson, en andere opdelvers der Natuurgeheimen.

12. Majorkeesse) *Inwooners van de twee Spaansche eilandekens, gelegen in de Middellandsche zee; van ouds geheeten de Baleares, en heden Majorka en Minorka.* Strabo, 3 B. Plinius, 3 B. 5 H. *enz.*

Waaren uitneemende slingeraars; so dat ook self by haar de kinderen geen eeten kregen als het geene sy met den slinger hadden getroffen, en om verre geworpen. Diodorus, 5 B 18 H. Florus 3 B. 8 H. Vegetius, 1 B. 16 H. en Stewechius, over deesen schrijvende, en ook self met een afbeeldinge verrijkende.

Voorts waarense bykans in alle oorlogen dienende, voor sekere gagie, by so inlandsche als uitheemsche vorsten. Livius, 27 B. 2 H. Florus, 3 B. 8 H. Silius, 2 B. *behalven* Diodorus, Virgilius, Statius, *enz.*

13. Slinger) *Haar stoffe was somwijlen* spartum, *by de Spanjaards een soort van vlas of hennip; somwijlen hair van het een of het ander beest; en somwijlen ook groove senuwen en taaje peesen.* Vegetius, 3 B. 14 H. Strabo, 3 B.

14. Mantel) Chlamijs *in het Latijn; sijn gewoonlijk afhangseltje; met het welk hy pronkt, niet alleen op de* Versegelringsteenen, *by* Choul. 166 pag. *maar ook onder de* statuen *of pronkbeelden by* Okt. Ferrarius, in de verhand. van de Kled. 3 B. 1 H.

Van sijn chlamys, *of manteltje, gewaagen ook* Kapella. 1 B. en Apulejus, 10 B. van de Herschep.

15. Staf) *Welken gy siet op een* Gedenkpenning, *in onse* Aanteekeningen, 1 D 75 pag.

16. Schoenen) *Van sijn* talaria, *of gewiekte schoentjes is ook gesprooken,* 1 D. 75 pag.

17. Slaapkamers) Thalami *in het Latijn; van welke wy spraken.* 1 D. 61 pag.

18. Yvoore gewelven) *So segt* Valentijn. *Het Latijn segt alleenlijk,* thalami ebore & testudine culti, vrouwe vertrekken met yvoor en schildpad geschakeert en opgeschikt.

Het yvoor gebruikten de aalouden niet om geheele huysen daar mede te overwelven en te bekleeden, maar alleenlijk eenige gedeeltens; ja 't huisraad van deselve, als tafelbedden, tafelen, stoelen, beelden. Siet

Pli-

curius aan quam: en vraagde stoutelijk na sijnen naam, en d'oorsaak van sijn komst. Die Mercurius aldus beantwoordde: ik ben de bode, die den last van mijn vader door de lugt vliegende bestelle: Jupiter is mijn vader. En, om rond te gaan, Herse is 't waarom ik hier gekomen ben, ik bid dat gij mij in mijn vrijagie begunstigt, u suster getrou, en moei over mijn kind [dar'er van komen sal] wesen wilt. Aglauros besag hem met deselve oogen, waar mede sij onlangs 't geheim van de blonde Minerva begaapt had, eist voor haar koppelen een goed stuk gouds, en last hem miderwijle buiten te staan. Maar de strijdbare Pallas sloeg, vergrimt op Aglauros, een paar blikken als saucieren op, en ril-sugte met sulken ont-
21 roering, dat sij met de vuist den beukelaar tegen de kloeke borst aan klonk. Te meer, omdat sij indagtig wierd, hoe sij met haar schen-sieke hand 't geheim, haar toe-vertrout, geopent had, wanneer sij, tegen 't verbot, 't kind
22 van Vulkaan, sonder moeder gebooren, sag: hoe sij Mercurius en haar suster t'onvriend, en rijk werden sou door 't goud, dat sij greetig ge-eist had. Derhalven gaat sij aanstonts na 't huis van de Nijt, dat met etterig bloed beswaddert was. 'T huis is in 't diepst van een spelonk verborgen, van geen son beschijnlijk, nog wind te naken, nair, vol kleum-kou, altijd vuir-loos, en swart van duisternis. Waar bij als Pallas, die ontsagb're krijgsgodin, gekomen was, bleef sij voor 't vertrek staan, (want 't binne-komen stont haar niet vrij) en donsde met de druif van de speer op de posten, dat de deur door den dreun op-klapte: daar sag sij de nijt in haar kot slangen-vlees, voedsel van haar ondeugden, schaffen, en wendde 'r oog van 't schrik-dier af. Maar sij rijst loom van d'aard op, laat haar slang-pottagie pas half gegete leggen, en komt verkleumt aan-sloffen. Als sij de Godin braaf van postuir sag in 't wapen staan, trok sij een viese preut, en sugtte datse steende. Haar aangesigt is doods, 't lighaam een geraamt, 't gesigt staat schuins en scheel 't rot gebit blaau beroest, de borst van gal vergroent, de tong met vergift bequijlt; nooit lagtse, als om eens anders hart-seer; de kommer hout haar soo wakker, datse nooit sluimert, maar knaagt en quijnt alsse iemants voorspoet siet; andere nijpende nijptse haar selve mede, en is haar eigen beul. Niet tegenstande Pallas een af-keer 23
had van 'r wan-gedrogt, sprak sij 't selve in 't kort aldus aan: gaat heen, vergiftigt Aglauros, een van Cecrops 24
dogters, met u venijn, 't is soo nootwendig. Dus kort af-knappende ging sij door, stak de speer op d'aard, en 25
stiet haar selve in de lugt. De nijt begrimt de Godin in 't weggaan over hoeks, preutelt binnens monds, eet 't hart op dat Minerva's eis gelukken moet, neemt den doorn-stok in de hand, en vertreet, met een swarte wolk-falij om, 't veld-gewas daar se door ging, sengt het gras, rukt knop en bloessem van 't geboomte, en besmet met haar

Plinius, Martialis, Juvenalis, *enz. Gelijk sy ook met de schildpad alleenlijk diergelijk huisraad vercierden.* Plinus, 9 B. 11 H. Martialis, 9 B. 60 D. en 14 B. 87 D. Juvenalis, 14 Berisd.

19. Mercurius) Atlantis & Pleïones nepos, *in het Latijn. Siet* 1 D. 75 en 269 pag.

20. Bode) *Daarom word hy gesegt by* Arnobius, 3 B. Medicurrius, tusschen beiden loopende. *Siet hem dus komen, om sijn vaders wil en bevelens te verkondigen, tot koning Priamus, by* Homerus, in het 24 B. van den Il. *tot de schoone Kalipso; by den selven,* in het 5 B. der Dool. *tot Eneas, by* Virgilius, in het 4 B. van den En. *Doch sie hem ook weder te rug gesonden tot Jupiter, van Pluto, by* Klaudianus, 1 B. der Schaak. *en self van de kikvorssen, by* Fedrus, 1 B. 4 Vertell.

Alwaarom ook hem de welsprekentheid soo word toegevoegd; dat self sijn slange staf op de Penningen (*by voorbeeld die van Rhodus*) *het sinnebeeld van geleerdheid verstrekt. Siet* Begerus, in de Rhod. penn. van het Palatijnsche Kab. *Wegens welke welspreekentheid* (*een afgesand voeglijk en seer nodig*) *hy de bemiddelaar van vrede en oorlog word gesegt te sijn.* Ovidius, 5 B. van den Alm.

So dat ook gemelde slangestaf is een sinnebeeld van vrede, op de Keiserlyke Geldmunten, *by* Ou laan 75 Taf. 3, 10 en 12 Penn.

Ja men leest self daarenboven op een Penning, *nevens de beeldtenisse van Merkurius, dit opschrift:* MERCURIO PACIFERO, aan Merkurius den vredebrenger. *Siet deesen in onse* Aanteekeningen, 1 D. 75 pag.

21. Beukelaar) Ægis, *in het Latijn; van welken,* 1 D. 84 pag.

22. Vulkaan) Lemnicola *in het Latijn. Siet het* aangeteekende, 1 D. 28 pag. en elders.

23. Pallas) Tritonia *genoemd in het Latijn; wegens een rieviere in Afrika, geheeten Triton; ontrent welke men segt dat deese godheid eerst verscheen.* Lukanus, 9 B. Silius, 3 B. *enz. hoewel andere gelooven die bynaam af te daalen van τριτὰ; by die van Eolis* (*volgens de* Kantteekenaar van Aristofanes, over de Wolken) *beteekenende het hoofd: aangesien sy, in het hoofd van Jupiter ontfangen, ook van het selve ter wereld is gebracht; na dat de bijl van Vulkanus aldaar een opening had gemaakt.* Apollonius, 4 B. der Vlieft. *enz.*

En dit word ons vertoond op een gesneedene offerschaale, by Nic. Kausinus, in die groote Schatkamer der Roomsche Aaloudheden, van de Heer JOH. GEORG. GREVIUS.

24. Cekrops) *Van welken,* 1 D. 52 en 264. pag. en boven, 56 pag.

25. Speer) *Van welken wy spraken,* 1 D. 84 pag.

26. Mer-

haar ftinkenden adem menffen, fteden, en huifen; tot datfe in 't figt kreeg Athene, daar verftanden, rijkdommen, en vier-feeften in vrede bloeiden: en fe fchreide fchier om datfe aldaar niet fchreiens waardig fag. In de kamer van Aglauros gekomen, agter-volgtfe haren laft, taft haar met de fchurfde hand op de borft, duwtfe vol fteekelige doornen, blaaft haar 't fchadelijk fwart gift in, en verfpreit het taai venijn door merg en ingewant. Dog, om d'oorfaaken van af-gunft niet van verre op te haalen, maaltfe Aglauros 't gelukkig huwlijk van haar fufter en Mercurius in een fchoone gedaante voor d'oogen, en tooit de reft cierlijk op. Waar door Aglauros getergt heimlijk knaagt van fpijt, nagt en dag kommerlijk fugt, door een langfame teering ellendig verfmelt, gelijk 't ijs, niet wetende wat hitte haar doet verdruipen, en over 't geluk van Herfe even eens quijnt, als groene diftelen, die, op 't vuir geftookt fonder op-vlammen fmeulende verteeren. Dikwijl wenfte fij te fterven, om dit hart-feer niet te fien; dikwijl haar norffen vader dit huwlijk, als een fchandaal, te verhalen. Eindlijk vlijtfe fig dwars op den drempel neder, om Mercurius, foo hij aanquam, uit te weeren. Dewelke, fchoon hij haar met fuikere woortjes en gebeden ftreelde, tot antwoort kreeg: hout u geruft, 'k wil hier niet een voet verwicken, of u beenen gemaakt hebben. Ik ftem, antwoorde Mercurius, dit beding gaarne toe, en ftiet met eenen de gefloote deur met 26
fijn ftang-ftaf open. Sij meent op te ftaan, maar kan de 27
gewrigten, die men in 't neerfitten gewent is te buigen, door loome fwaarheid niet verroeren. Sij weerde haar wel, om over-eind te rijfen, maar de knie-fchroeven verfteven, en leden en aderen bevroofen. Gelijk 't koud vuir, dat ongeneeslijk feer, plagt voort te kruipen, en de gefonde deelen te beknagen, foo floop die doodlijke kou allengs in 't hart, en verftopte de longpijpen, en togt-gaten des levens. Sij beproeft niet eens te fpreken, en, fchoonfe wilde, was de keel reeds verftikt, den hals verfteent, en 't aangefigt verhard. Dus blijftfe als 28
een ftok-beelt fitten, met marmer-wit; want 't nijdig hart had fe blaau geverft.

26. Merkurius) Cyllenius *in het Latijn. Siet* 1 D. 269 pag.

27. Slangeftaf) *Welken wy vertoonen in onſe* Aantekeningen, 1 D. 75 pag.

28. Stokbeeld) Paufanias, in Attik. en Hyginus, in de 166 vertel. *verhaalen, dat, als Pallas aan des Konings dochteren verbood het vertroude niet te openen, Pandroſe haar heeft gehoorſaamd; maar dat de twee andere de koffer hebben geopend, het gehautte kind geſien, en daar op, ſijnde in haare herſenen geſlagen, van de rotſen zich hebben afgeworpen.*

De meeſte Schrijvers ſijn echter aan de ſijde van Ovidius, *aangaande de ſteenwordinge van Aglauros: welke verſcheppinge, volgens* Sabinus, *ons niet anders kan leeren, als dat quaadaardige en nijdige menſchen verſteend, dat is, ſonder mededogen, hard en onverſetlijk ſijn.*

DER-

DERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Jupiter, weder met nieuwe liefde bevangen, send Merkurius naar Fenicie, om aldaar des Konings vee naar het strand te jagen. Ondertusschen verschept zich deese liefhebber in een schoone stier, en vermengd zich onder den weidenden hoop. Hier op verschijnt Europa, des konings dochter, volgens haare gewoonte, aan den oever. Slaat haar oog op dien welgemaakten stier. Naderd hem eerst met vreese, en eindelijk stout en onbeschroomd. Dus komtse allengskens, al speelende, boven op sijn rug te sitten. De stier, of liever Jupiter, sijn oogwit nu bereikende, treed naar het water, en begeeft zich al swemmende, over zee, naar het eiland Kreta; alwaar hy, sijn voorige gedaante hernemende, de vrucht sijner liefde geniet.

1 Als sig Mercurius over dat trots geswets en onbesnoei-
2 de gedachten had gewrooken, schoor hij van Athenen op, en vloog klap-wiekende na den hemel. Daar gekomen, roept hem Jupiter alleen, en seide, sonder te rep-
3 pen dat het om sijn snoep-lust was, soon, die mijn last soo troulijk weet te voltrekken, daal weer met'er haast sonder uitstel neerwaarts, en strijk op't land dat aan de
4 linkersijde onder't seven-star legt, bij d'inwoonders Sy-
5 don genaamt, en drijft's Konings ossen, die gij ginder op't begraast gebergte siet weiden, na't strand. Op dien last wierden de beesten met'er haast van 't gebergte op strand gedreven: alwaar de dogter van dien grooten Koning gewoon was, sig met een rei van Tyrise speelnoot- 6
jes te vermeiden. *Nooit is statigheid met minne wel gepaart.* Dien vader en heerser der Goden, wiens vuist met den drieklustigen bliksem gewapent is, die met een knik de wereld doet daveren, onaangesien sijn koninglijke agtbaar- 7
heid, steekt sig in een schoone stieren-huit, loopt onder 8
de

1. Mercurius) Atlantiades *in het Latijn; wegens het* aangeteekende, 1 D. 75 en 269 pag.

2. Athenen) A Pallade dictæ terræ *segt het Latijn. Dat Athenen haar naam ontfing van ἀθήνη, dat is* Pallas, *toonden wy*, 1 D. 94 pag. *Doch sie mede hier af de* Panathenaic. van Aristides, en de 164 en 275 vertel. van Hyginus; *behalven* Jul. Firmikus, Fulgentius, *enz.*

3. Last) *Van sijn ampt en bedieninge ontrent gesandschappen, is boven gesprooken*, 65 pag.

4. Sevenstar) *Het Latijn segt;* tellus à parte sinistra tuam matrem suspicit, het landschap siet aan haar slinkersijde op uw moeder; *dat is de sevenstarre, onder welke ook Maja, uw moeder is geplaatst. Siet het aangeteekende*, 1 D. 77 en 91 pag.

5. Sidon) *Van deese stad is al gesprooken*, 1 D. 256 pag. *Vorders heeft die stad en haar landstreek de sevenstarre aan de slinkerhand, wanneer sy de rijsende son beoogd. Doch de aaloude hebben ontrent de sterren, en haaren standplaats en beweegingen, seldsaame vooroordeelen. Dus spreekt* Lukanus, *(in het* 3 B.) *van de Arabieren, welke, om Pompejus by te staan, in een andere wereld, te weeten in Griekenland, komende, zich verwonderden dat sy de schaduwen der bosschagien sagen aan haare rechterhand. Doch siet* Joseph Scaliger, *in de voorreden sijner Aanteekeningen over* Manilius; *want heden heeft de ondervindende Sterrekunde der* Hedensdaagse *de bespiegelingen der aaloude teenemaal verbluft en overschreeuwd.*

6. Tyrise) *Die van Tyrus; van welke Feniciaansche stad is gesproken*, 35 en 64 pag.

7. Achtbaarheid) *Daarom segt* Sabinus, *alles bynaar de zeden toepassende, dat dit verdichtsel slaat op princen en andere hoofdpersonaagien, welke in lasterlijke minnerijen en verfoeijelijke boelagien hunselven en hunnen staat vergeeten, en dus van menschen in beesten veranderen.*

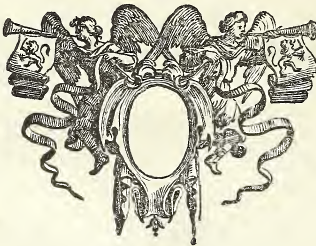
8. Stierenhuid) *Of liever, tredende in een schip, wiens merkteeken en sinnebeeld een stier was. Of wiens opperbevelhebber Taurus wierd genoemd. Want, volgens* Herodotus (1 B. 2 H.) *is sy geschaakt van de Kretensers, quansius om het schaaken van Iö, dochter van Inachus, den Fenicier betaald te zetten. Siet ook* Laktantius, 1 B. 2 H. *Wat de gemelde beelden aangaat, welke stonden op de voor of achtersteven, (siet van de beelden der goden, onse* aanteekeningen, 1 D. 76 pag.) *lees* Makrobius, 5 B. 21 Tacitus, 6 Jaarb. 34 H. Fulgentius, 1 B. der Uitlegging in Ganimed. Strabo, 2 B. Virgilius, 10 B. vanden En. Silius, 14 B. enz. spreekende van de pot of drinkvat van Herkules, de Ram van Frixus, en vorders het Paard, den Tiger, den Leeuw, *enz.*

de beeften loejen, en bekrul-ftaart 't vee in de klaver groen-
te: want hij was fo wit als in gevalle fnee, niet ontdooit door
fuider regen. Den hals glimt hem van vlees-quabben, de
kosfem hangt hem langs de fchoften neer, de hoornen wel
kort, maar fchoonder als of fe gedraait waren, fchoonder
van glants als fijn gefteente: geen norffe fronffen in 't voor-
hoofd, geen vervaarlijke blikken, maar vriendlijk van
9 gelaat. Europa, Agenors dogter, ftont verwondert, dat
de ftier foo goelijk en vreedfaam was; maar fchroomde 't
makke beeft in 't eerft te betaften; daar na verftoutfe fig, en
biedt hem bloemen voor de witten muil. De minnaar ver-
quikt fig, kuft bij provifie de hand, tot dat den tijd de
hoop van fijn geile luft voldeedt, en kan fig naaulijks langer
bedwingen. Dan bepuifpel-ftaart, en huppelt hij in 't groe-
ne gras, dan kruilt hij met de fnee-witte fijde neer gevlijdt
op het blonde ftrand, en haar allengskes vrees benomen
hebbende, liet hij fijn borft door haar maagdelijke hand
betaften, dan de hoornen met verffe bloemkransjens kroo-
nen. Tot dat de koninglijke maagt fig verftoutte, en op
den ftier giug fitten, fonder te weten waar fij op reedt. Als
wanneer Jupiter allengs van 't land en 't drooge ftrand 10
keuierde, eerft met de voorfte voeten looflijk pas in 't wa-
ter, daar na verder fijn prooi over zee voert. Sij is ver-
vaart, flaat 't gefigt na 't ftrand, daar fij afgeftoken was, hielt
haar met de regter aan den hoorn vaft, met de linker-hand
op den rug, en 't fijn gewaad golfd haar door een labber-
koeltje agter uit.

9. Agenor) *Koning van Fenicie, foon van Belus, en vader van Kadmus, Fenix, Cilix, en Europa.* Apollodorus, 3 B. Nonnus, in het Lof van Bacch. 3 B. Stefanus, in Thafo.

10. Sitten) *Vergelijk deefe befchrijvinge van Europes fchaakinge met die van* Mofchus, Anakreon, *en de genoemde*, 1 D. 16 pag. *alwaar gy mede vind aangeteekend niet alleen op welke* Gedenkpenningen *men de fchaaking vind vertoond; maar ook, hoe die van Sidon deefe Europa naderhand hebben Aftarte geheeten, en onder de goden geplaatft.*

Einde van het Tweede Boek.

DE

DE HERSCHEPPINGEN Van PUBL. OVIDIUS NASO.

DERDE BOEK.

EERSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Kadmus, nevens ſijne andere broederen van vorſt Agenor uitgeſonden ſijnde, om Europa, ſijn ſuſter, op te ſoeken, ſwerfd heen en weder in alle des werelds deelen; doch te vergeefs. Ondertuſſchen had de vader deſe ſoonen opgelegt, ſonder Europa, weder onder ſijne oogen nooit te komen. Alwaarom Kadmus het orakel van Apollo aanſpreekt; welke hem raad in Beötien ſich neer te ſetten, en aldaar een ſtad te bouwen. Hy neemt dit aan; doch begint het met offeren. Send eenige van ſijn ſtoet om water. Welke achter blijven, en niet te voorſchijn koomen. Hy gaat dan ſelf om water, en ſiet ſijn knaapen van een groote woudſlang vernield en omgebracht. Wat raad? hy ſet ſich ſchrap. Gaat het gedrocht te keer, en verwind het. Hier op verſchijnt Pallas, die hem vermaand de tanden van den draak te ſaajen, en in een omgeploegd veld te werpen. Dit was naulijks gedaan, of hy ſiet ſich omringd met gewapende, alle ſijnde uit het aardryk

opgekoomen. Deese alle verslaan malkanderen, behalven vijf, die Kadmus sijn schade verhoeden, en hem een stad helpen stichten.

Onder-tussen had Jupiter de bedriegelijke gedaante
1 van den stier uit geschooten, sig selve bekent ge-
2 maakt, en op 't eiland Kreta begeeven: als wan-
3 neer Europa's vader, van 't schaken onbewust, Kadmus
last deselve over al op te soeken, hem dreigt 't land uit te
bannen, indien hij se niet en vond, en sig in een en 't selve
stuk kinderlievend en verdervend toont. Als nu Kadmus
de geheele wereld over vergeefs gesogt had, (want wie kost
droomen dat sij van Jupiter was vervoert) sogt hij buitens
lands de grimmigheid van sijn vader te ontgaan, beraat sig
4 met de God-spraak van Apollo, en onder-staat in wat
lant-streek hij sig neerslaan most. Febus antwoordde: gij
sult een koe sonder harder op 't veld ontmoeten, die
nooit onder 't juk geweest, of voor de ploeg geloopen
heeft, volgt die, stigt, daar se rust, een stadt, en noemt-
5 6 se Beotie. Kadmus tradt naaulijks te rug van 't hol der
God-spraak, of hij sag sonder hoeder langsaam aan-stap-
pen een vaars, waar aan geen juk-teeken te speuren was:
die volgt hij, treed haar spoor stip na, en aan-bidt in der
7 stilte Febus sijn weg-wijser. Als 't beest de rivier Cefi-
8 sus, en 't land van Focis voor-bij was, stout het stil, stak
het lang-gehoornt hoofd opwaards, en loeide. 'Twelk,
siende dat het van agteren wierd gevolgt, ter needer seeg,
en in 't mollig gras ging leggen. Kadmus dankte en
kuste d'aard' van 't uitheems landschap, begroet 's lands 9
en berg-goden, hem nog onbekent, en last sijn dienaars,
terwijl hij voor had Jupiter offerhande te doen, wij-wa- 10
ter uit een springende bron te halen. Daar ontrent
was een out bos, nooit behouwen, in 't midden van
't selve een put, rondom met rijs-struiken digt bewassen,
niet seer hoog met steen boogswijse opgehaalt, en wel
bewatert. Hier omtrent school een fellen draak, Mars 11
toe-gewijd, die een uitsteekende goud-geelen kuif, roo-
de glimmende blikken, een lijf geswollen van vergift,
drie spitse tongen, en drie rijen tanden in den bek had.
Als d'uitgesonde Tyriers ter quader ure in dit bos qua-
men, en den emer, die sij in de put neder lieten, in 't
water plonste, stak de blaauwe slang 't hooft uit haar diep 12
hol, en schuiffelde soo afgrijslijk, dat haar d'emers uit
de hand vielen, en sij van schielijke schrik hefwijmden.
Sij wrong dat schubbig lijf in-krullen, en deed daar door
ongelooflijke verre sprongen: rees meer als tot de mid-
del

1. Stier) *Welke, ter onsterfelijker gedachtenis, van hem onder het gesternte is geplaatst.* Hyginus. 1 B. der Sterrekund. De Kantteksnaar, van Germanikus.

2. Kreta) *In het Latijn* Dictæa rura, *wegens Dikte, een berg in dit eiland, vermaard door het aldaar groejen van vergiftige kruiden, en bysonderlijk van den* Aconitum. Lukanus, 4 B. Nikander, in het B. van de Tegengiften. *Van Kreta spraken wy*, 1 D. 20 pag. en elders.

3. Kadmus) *Hem niet alleen, maar ook sijn andere kinderen, Fenix; welke, na veel omswervens, is gebleven in Afrika; gelijk mede Cilix; die eindelijk sich in Cilicie, naar hem ook genoemd, heeft neergeset.* Hyginus, 178 Vertell. Apollodorus, 3 B.

4. Apollo) *Van sijne godspraaken en voorspellingen is gesprooken*, 1 D. 105 pag. *gelijk ook van Delfos, de plaats, alwaar men de godspraken quam afvragen*, 1 D. 239 pag.

5. Beötie) *Een benaaminge, in het Grieks van den os afgetrokken.* Apollodorus, 3 B. *Van welken, volgens* Isac. Tzetzes over Likofron, *de stad Thebe self haaren naam heeft: aangesien by de Syriers een os Thebe word geheeten.*

6. Hol) *In het Latijn*, antrum Castalium; *sijnde Castalius een springbron van Focis, tusschen de stad Delfos en den berg Parnas.* Nonnus, 4 B. der Bacchusges. Pausanias, in Foc. *behalven* Virgilius, *enz.*

7. Cefisus) *Van welke rieviere boven*, 21 pag.

8. Focis) *In het Latijn*, arva Panopes; *sijnde Panope, een stedeken van dat landschap, gelijk elders is aangeweesen.*

9. Begroete) *De godheden van het land, wie de selve ook mogten sijn; volgens de plechtigheid der kerkdienstige aaloude.* Virgilius, 7 B. van den En. Silius, 6 B.

10. Water) *Siet het* aangeteekende *ontrent het gebruik des waters, in het offeren*, 2 B. 22 en 23 pag.

11. Mars) *Volgens* Apollonius, 3 B. der Vliest. *en geheeten Dercyllus, volgens de* Verklaarder van Euripides, over de Fenic. *Vorders word deese bron geheeten Dirce van gemelde* Euripides, *en weder Aretiades, van* Pausanius, in Beöt.

12. Slang) *Eenige gevoelen dat* Ovidius *hier het ooge heeft op de slang, van Regulus verwonnen en gedood, by de riviere Bagradas, in Afrika; van welke* Silius, 6 B. Gellius, 6 B. 4 H. Plinius, 8 B 14 H. *enz. Doch waarom volgde hy niet liever* Euripides, *in boven genoemd Treurspel? siet ook van deese* Nonnus, 4 B. der Bacchusgesang.

13. Scheid)

del over-eind, en door-sag 't geheel bos, soo groot van lighaam (als gij se geheel siet) als de slang die 's hemels twee beiren scheidt. De Feniciërs, 't sij sij 't op tegen-
13 weer, of vlugten aan-leiden, of dat haar de schrik dit beide belette, rant sij aan, sommige met den bek, sommige om-woeltse met haar lijf, andere verstiktse met den adem, en doodelijk vergift. 'T was nu al middag, en Kadmus, verwondert waar sijn volk blijven mogt, gaat het op-speuren. Om 't lijf had hij geslagen de huid van een gevange leeuw, tot tegenweer een speer met een blinkend
14 spits, een worp-lans, en moed die al 't geweer verblufte. In 't bos gekomen, sag hij haar doode lighamen, en den over-groote vijand als verwinner boven op deselve, beslabbende met sijn bloedige tong de deerlijke wonden, en seide: trouwe borsten, of ik sal u dood wreken, of 't leven daar bij in-schieten. Met grijpt hij een swaaren
15 moole-steen in de regter vuist, en wierp die met groote kracht op 't gedrogt; soo dat door dien bons selfs wallen, met haar verheve storm-toorens souden hebben gedavert: egter bleef den draak onverwont, beschut door haar schubben, als een hatnas, en kaatste die fellen worp op haar vereelde swarte huid af. Maar met die selve eeld kan hij sijn werp-lans soo wel niet af-schutten, die in 't midde van 't taai-gebooge rug-graat blijft steeken, en met 't geheel spits in 't ingewant snapt, soo dat hij, verwoet van spijt, den kop agter op den rug wringt, de wond besiet, en in de vastgehegte steng bijt, die hij allen t'halve beknabbelt, en met veel tornen los gewreekt ter naauwer nood uit den rug trok; maar 't ijser bleef in 't gebeente steeken. De versse wond prikte hem soo tot sijn gewoone grimmigheid, dat hem d'aderen aan hoofd en hals op-swollen; 't graauwe seever schuimde hem om den vervaarlijk opgesperden muil, de schubben krasten langs d'aard, en den swarten adem, die hij ten helsen muil uitblies, vergiftigde de groente. Dan kronkelt hij sig in krollen, dan strekt hij sig langer als een grooten boom: dan slingert hij soo onbesuist voort, als een rivier door stort-regens af drijft, en bonst met sijn borst heele boomen, die hem voor den boeg komen, om verre. Dus deinst Kadmus een weinig, keert den draak met de leeuwen-huid van 't lijsaf, en weert den naderenden bek met 't vooruit steken van sijn speer. Hij wert rasende, en beknaagt het ijser tussen de randen. Nu gudst hem vast 't bloet uit 't vergiftig gehemelt, en besproeit 't groene veld. Maar de wond was buiten gevaar, door dien hij aarselende den gequetsten hals in-trok, den steek kragteloos maakte, en met wijken 't hegten belette. Kadmus stapt toe, stoot den draak met de speer, die reets in de keel hegtte, soo lang agter-uit, dat hij hem den hals aan een boom, die hem in 't aarselen in de weeg stont, vast hegtte. Den boom boog neder door de swaarte van den draak, die met den staart de [takken] stam gispte dat het kraakte. Terwijl den held sig vast staat en verwondert over de grootheid van sijn verwonne vijand, hoort hij, onseker 16
waar van daan, een stem, die luide: wat staart gij, Kadmus, op dees gedoode slang, daar gij selfs nog in een slang veranderen sult? Hier over stont hij lang verbaast, 17
stom,

13. Scheid) *Van deese slang spraken wy*, 2 D. 41 pag.

14. Leeuw) *Het waare sinnebeeld der dapperheid. Waar mede ook pronken by de Thebaners, Polinices.* Statius, 1 B. *by de Toskaaners*, *Mesentius.* Virgilius, 7 B. van den En. *by de Troiaanen, Nisus.* Virgilius, 9 B. van den En. *en by de Afrikaners*, *Theron.* Silius, 2 B. *behalven Herkules*, *t'zederd het verwinnen van den Nemeeschen bosleeuw*; *volgens het* aangetekende, 1 D. 47 pag.

Dus sijn ook de huyden van andere beesten der aaloude helden kleeding, wapen en vercierſel geweest. Want so steekt Tydeus *in den huyd van een wild verken.* Statius, 1 B. van den Theb. *Kamilla, in dat van een tyger.* Virgilius, 11 B. van den En. *Voeg hier by de* Nebrides, *hertehuyden*, *en* bassarides, *vossevellen*, *waar mede de Menaden en Bacchanten*, *in hunne* processien, *of plechtige ommegangen waaren gekleed.* Statius, 2 B. van den Theb. Klaudianus, in het vierde Burgem. van sijn Keiser. *enz.*

15. Molensteen) *Van welken ook gewaagen* Nonnus, 4 B. der Bacchusgesang. Hyginus, in de 178 Vertell. *ja, met welken ik hem, naakt, alleenlijk hebbende sijn slinkerarm in de mantel gewonden, de slang sie bestrijden*, *by* Vaillant, *op de Tyrische* Gedenkpenning *van keiser Gallienus: die ons ook de slang alleen vertoond*, *op de Tyrische* Munt *van Elagabalus.*

16. Verwonne) *Indien men* Palefatus *geloofd*, *verstaat men door deese slang Drako*, *de soon van Mars*, *koning van Theben*, *welke van Kadmus sijnde gedood*, *so sijn de kinderen tegens deesen held opgestaan, die hy echter alle verwon*, *na dat hy geschillen en een verdeeldheid onder hen had gestrooid.*

Doch die de Herscheppingen van onsen Dichter *vol zedekunde sien*, *spreken hier van dapperheid, lofselijke eersucht*, *enz. Siet* Del-rio, over den Edipus van Seneka, in den rei van het 3 Bedr. Klaud. Minos, over het 185 Sinnebeeld van den geleerden Alciatus.

Andere weder, *te weeten de* Schoolgeleerde, *willen deese versieringe op het uitvinden der letteren*, *door den Griekschen Kadmus*, *duyden. Siet hier af* Plinius, 7 B. 56 H. Solinus, 13 H. Tacitus, 11 Jaarb. 14 H. Plutarchus, in sijn Tafelred. 9 B. 3 Vrag. *en elders*, *behalven* Herodotus, Diodorus, Hyginus, *enz.*

Voorts word Cadmæa victoria, *of de zege van Kadmus*, *als een spreekwoord*, *toegepast op eene verwinninge*, *welke self de verwinners schadelijk is en rampsalig. Siet* Suidas.

17. Veranderen) *Aangesien hy*, *van Zethus en Amfion uit sijn rijk gedreven sijnde*, *is getrokken naar* Il-

ſtom, beſturve, en rees hem 't hair te berge; tot dat
Pallas, die de man begunſtigde, door de lugt derwaart
18 ſchoot, en hem laſte de tanden des ſlange in d'omge-
ploegde aard te ſaien, waar uit een oogſt van volk te ſprui-
19 ten ſtondt. Op dit bevel ſaait hij de tanden, 't menſſen ſaad,
en korts daar aan (wie ſou 't gelooven) begoſt de klai ſig
te bewegen, ſoo dat 'er eerſt uit de veuren 't ſpits der ſpee-
ren op rees; doen de helmetten, met hun geverfde en
drillende veder-boſſen, daar na ſchouderen, borſt en ar-
men met geweer, en eindelijk een teelt van ſchild-voe-
rende mannen. Min nog te meer als in de ſchou-bur-
20 gen de beelden der toneel tapijten op-rijſen, want als die
werden opgetrokken, doen ſig eerſt d'aangeſigten,
daar na allengs de andere leden, tot datſe, geheel boven,
den voet op de kant van 't toneel ſetten. Kadmus, ont-
ſet door die nieuwen vijand, ſogt geweer in de vuiſt te
grijpen, ten waar een aardman uit den hoop hem toe-
geroepen had: laat 't geweer ruſten, en wikkel u in onſe
onderlingen krijg niet; met hout hij een van ſijne gebroe-
ders met den blanken kling om d'ooren, en raakt ſelfs
om hals door een worp-plans, van verre toegedreven, die
hem velt, blijft mede opſtaande voet dood, en ſchiet
het leven uit, dat hij eerſt onlangs ontfangen had. Op
deſelve wijſe ſchermutſeert 't heele gros ſoo, dat die ſchie-
lijk gewaſſe broeders, door haar eige geweer van malkan-
dere verwont, ter neer ſeegen, en dit vers volk, dat pas
een hand vol tijds te beleven had, met de lauwe borſten
op hunne bebloede moeder d'aarde borſten. Vijf bleef 'er 21 22
in 't leve, waar van Echion een was, die, door 't aan-raden
van Pallas de wapenen neer leggende, van ſijn broeders 23
vrede verſogt, en gaf. Deſe nam Kadmus den Sidonier
tot medehulpers, doen hij, volgens de Godſpraak van
Febus, de ſtadt Thebe ſtigte.

Illyrien, alwaar hy en Hermione in ſlangen ſijn verſchept. Ovidius, in het 4 B. der Herſchepp. Euripides, in de Bacch. Treurſp.

18. Laſte) *Volgens andere kreeg hy dit bevel van Mars; terwijl deeſe daar by voegen dat Mars en Pallas de tanden deelden; een gedeelte aan Kadmus gaven, en een gedeelte Eëtes, in Kolchos, toeſonden; het geen ook is aangeteekend,* 1 D. 27 pag.

19. Saaid) *Siet* Apollonius, 3 B. der Vlieſt. Apollodorus, 2 B. *behalven* Euripides, *enz.*

20. Toneeltapyten) Aulæa *in het Latijn; om dat de tapyten uit den* aula, *of het paleis van koning Attalus gehaald ſijnde, allereerſt uit Aſie te Rome ſijn overgebracht.* Servius, over Virgilius 3 B. van den Akkerb. en 1 B. van den En. Donatus in den aanvang der Verklaaringen van Terentius.

Van dit tapijt of voorhangſel, waar mede het toneel weird afgeſlooten, van de aanſchouwers, terwijl men op het ſelve eenige veranderingen maakte, gewagen, behalven gemelde Donatus, Cicero, in de Red. voor Celius. Fedrus, 5 B. 8 Vertell. Horatius, in de Dichtk. *enz.*

Doch hier doet Valentyn *een koddige vertaalinge.* Als de beelden, *ſegt hy*, der tooneeltapyten opryſen. Ovidius *ſpreekt van de beelden, welke, naar het oprollen der gordijnen, op het toneel allengskens door konſtwerken worden vertoond.*

21. Moeder) *Deeſe benaaminge is het aardrijk ook gegeven,* 2 D. 23 en 47 pag.

22. Vyf) *In het Grieks geheeten* σπαρτοὶ, *de geſaaide; wiens naamen ſijn: Udëus, Chtonius, Pelor, Hypothrenor, en Echion.* Apollodorus, 3 B. Hyginus, 178 Vertell.

23. Sidonier) *Sidon was een ſtad van Fenicie, van welke* 1 D. 256 pag.

TWEE-

TWEEDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Diana, van het jaagen vermoeid ſijnde, kreeg luſt, om ſich op een koele plaats, te gaan baden en dus haare leeden te ververſſen. Ze verkieſt een aangenaame beek onder een natuurlijke grot of bergſpelonk. Doch onder het baden en ſwemmen verſchijnt aldaar Akteon, de neef van de bovengemelde Kadmus, om ook by het ſelve water eenige ververſſinge te neemen. Diana, door ſpijt en wraakſucht verrukt, verſchept dien jager niet alleen in een hert, maar doet dien onnooſelen van ſijne eigene honden verſcheuren en opvreeten.

Dewijl nu Thebe geſtigt was, koſt gij, Kadmus, in u
1 ballingſchap gelukkig ſchijnen. Te meer, om dat u
Mars en Venus tot ſchoon-ſoon gekooren hadden: daar-
2 en boven om 't geſelſchap dat gij hij ſoo grooten vrou

hebt aan-geſokt, ſoo veel ſonen en dogters, kinds-kin- 3,4
deren, waarde panden, die nu ſelfs al vol-waſſe jonge-
lingen waren. Maar wat is 't, *de menſch moet altijd op ſijn uitterſte ſien: en niemant mag, voor ſijn dood en begraafnis ge-*

1. Thebe) *Hebbende, gelijk geſegt is, haare benaaminge uit het Siriſch; of van Thebe, een ſtad in Egipten, uit welke Agenor, vader van Kadmus, en Fenix ſijn oorſpronkelijk; die ſich, volgens* Euſebius, *in de geweſten van Tyrus en Sidon hebben neergeſet.*

2. Schoonſoon) *Wegens Hermione, of Harmonia; van welke* Diodorus, 4 B. 2 H. *hoewel ſy by de ſelve* (5 B. 48 H.) *ook de ſuſter is van eenen Jaſius. Siet van deeſe Hermione*, 1 D. 250 pag. en 2 D. 40 pag.

3. Soonen) *Een ſoon, genaamd Polydorus, en vier dogteren, Semele, Ino, Agavë en Autonöe; van welke al is geſprooken in het* 1 D. 91 en 175 pag. *en verder in dit* Deel *geſprooken ſal worden.*

4. Kinderen) *Uit Semele, by Jupiter, Bacchus; uit Ino, by Athamas, Melicerta en Learchus; uit Agave, by Echion, Pentheus; en uit Autonoë, by Ariſtëus, Akteon. Van welken laatſten hier, gelijk ook*, 1 D. 99 pag.

5,6 *gelukkig genoemt werden.* Een van u neven, Kadmus, is in al u
geluk d'eerste oorsaak van u droefheid geweest; door dien
7 hem, dat vremt is, hoornen op 't hoofd wiessen, en 's
meesters lighaam van sijn honden wiert verslonden; maar,
soo gij 't wel na-spoort, sultge bevinden, dat het bij avon-
tuir, niet door-misdaat, bij quam. Want wat schelm-
stuk kost'er in onbedagtheid sitten; Daar waar een gebergte,
dat door 't matsen van veel wilds bebloet was, waar in
8 dese Beootse jongeling, op de klaren middag, als de son
van 't oosten west even ver af stont, liestallig sijn jagt-
genooten, die hier en daar sworven om 't wild op te
snuffelen, toe-riep: de netten, mannen, en den swijn-
spriet is met bloet van 't wild geverft; 't geluk heeft ons
van daag genoeg gedient. Morgen, als den dageraad
met den vlam-geele wagen weder komt aan-stooten, we-
der aan 't voor-genome werk. 'T is tegenwoordig mid-
dag, de son klieft 't veld, en trekt de dampen opwaarts;
scheid'er uit; brengt de knoopige netten aan een kant.
Hier na luisteren de mannen, en staken de jagt. Daar
was een dal, digt bewossen met hars-boom, en spigtige
Cypressen, Gargasie genoemt, de gegorde Diana toe- 9,10
gewijdt, in wiens diepst vertrek een woud-put is son-
der

5. Gelukkig) *Dit waaren de woorden van den wijsen Solon tot den schatrijken en dès weeldigen koning Kresus.* Herodotus, 1 B. 30 H. Juvenalis, 10 Berispd. *doch deese sinspreuk vindmen by meer andere;* Sofokles, in Edip. den Dwingel. Euripides, in Andromach. Plinius, 7 B. 42 H.

6. Een) *De Uitleggers meenen dat Akteon op het jagen soo versot is geweest, dat hy ook alle sijn vermogen en goederen aan het opvoeden en aanqueeken der honden heeft te kost gelegt; alwaarom hy, op die wyse, genoegsaam van deselve is opgegeeten. Andere verstaan, by* Sabinus, *door deese honden, tafelbeesems, panlikkers, pluimstrijkers, en schoonpraaters; van welke de vorsten (doch ook alle menschen van vermogen en aansien) worden opgeslokt.*

Euripides *segt dat Akteon van Diane in een hert is veranderd, niet om dat hy juist haare naaktheid had beschoud; maar om dat hy, qualijk spreekende van de goden, hunne mogentheid had verkleend, en sich, in het jagen, boven Diane gesteld. Doch op de meestbekende oorsaak is van ons dit* Sneldigtje *gemaakt, ter gelegenheid van een* print *van* Le Potre.

De jager siet Diane, en word gestraft met hoornen.
Was niet die straf te wreed voor 't enkele gesicht?
Wat helpt de schoonheid als sy niet staat in het licht?
Eens minnaars oog moet haar behaagen, nooit vertoornen.

7. Hoornen) *Wonderlijk, en ik kan niet denken by wat toeval, is het hoorndragen, eens Akteon toegevoegd, heden de rampsalige mannen, wiens weelige bedgenooten sich van andere springers laaten besigen, toegepast. Het is evenwel klaar dat dit niet nieuw, maar ook by de aalouden is bekend geweest. Want by* Artemidorus (*in sijn* Droomb. 2 B. 2 H.) *word een vryer, die in sijn droom van een ram was afgevallen, het overspel van sijn toekomende vrouw voorsegt, onder andere met deese woorden:* Sy sal u hoornen opsetten. *En* Joh. Drusius *getuigd* (*in het* 1 B. der Hebreeusche Vraagst. *en in de* Aanteekening, over Exod. 34 H. 29 vers.) *dat men ook by de Hebreën jemand, wiens vrouw en eega overspel bedreef, met hoornen afbeeldde. Ja* Nicetas *verhaald van den keiser Andronikus Komnenus, dat hy, al spottende, hoornen voor den rampsaligen had opgehangen, met wiens vrouwen hy overspel had begaan.*

Van deese ingebeelde hoornen hebben, onder andere, onse Hollandsche Puykdichteren *het geweldig drok. Twee munten echter uit, wel waardig om naargesien te worden, te weeten,* W. G. van Focquenburg, *in sijn Blyspel,* de Min in het Lasarus-huys; *en* Arn. Overbeek, in een Neerlands, *doch met Latijn doorspekt,* Liedeken.

Ja Duitsland *ontsiet sich niet deese rampsalige saak door* Medalien *en* Gedenkpenningen *te vereeuwigen; verbeeldende dan Akteon (waar af hier gesprooken word) dan Kupido, of een Minnegod, rijdende op een hert, en dan weder een hert enkelijk en alleen.*

Dat nu vorders de hoornen by de aaloude sinnebeeldig hebben beteekend een hoog vermoogen, ja koninglijk gesag, hier af sal elders gesprooken worden. Ondertusschen kan men het opsoeken by meergemelde Spanhemius (*welken alle dit voorige is ontleend*) *in* het B. van het Gebr. der Penn. in de 5 Verhand.

8. Beöotse) Hyantius *in het Latijn; wegens de Hyantes, dat is, Beötiers, volgens een oudere benaaminge.* Plinius, 4 B. 7 H. *te weeten van eenen koning Hyas.* Strabo, 7 B.

9. Gargasie) *Welke springbron, in den Persiaanschen oorlog was gestopt, van de Persen; doch daar op weder hersteld van die van Platea.* Pausanias, in Beöt. *Siet ook van deese bron,* Herodotus, 9 B. 25 H.

10. Gegorde) *Van Diane en haar opgeschort gewaad is gesprooken,* 1 D. 62 pag.

11. Soo-

der handen gemaakt, waar aan natuir haar konst ge-
toont had: wanr sij had van 'selfs gewasse puim, en
ligte tuf-steen den put boogs-gewijse uit-geholt; op de
regter sijde ruiste een bron, dun en helder van straal,
de randen met groente om-soomt. Hier plagt Diana,
als sij moe en mat van de jagt quam, haar maagdelijke
leden in 't bron-water te baden. 'T gebeurde nu dat sij
[om voor-schreve redenen] derwaartsging, gevende aan
haar schild knapinne de swijn-spriet, pijl-kooker, en
ontspannen boog: een ander jagt-genoot nam haar d'uit-
getrokke keurs af, en hingse op den arm: twee ontstrik-
11, 12. 13 ten haar de foolens terwijl Witje, Ismenus dogter, wat
14 snediger als d'andere, 't hair, dat haar langs de nek hing,
kort op-knoopt, schoon sij 't self had los hangen. Mid-
15, 16, 17, 18 lerwijle scheppen Swaantje, Klaartje, Spuitje, Dautje en
19, 20 Golfje water, en begudsen Diana. Terwijl sij aldaar na
haar gewoonte baadt, komt Kadmus neef Acteon, soo als
hij wilde uitspannen van de jagt, in 't wild door 't
woud swervende, gelijk of 't wesen wou, ontrent de-
se warande: soo haast trad hij niet in 't bos hol, allen-
t'halve met spring-bronnen begooten, of hij sag de jagt-
stoet moedet-naakt, die, als 't een mans-persoon vernam,
voor de borst klopt, baart en tiert, dat 't geheele woud door-
galmt, en Diana digt om 't lijf swarmt. Die, nog hals en
hoofd boven d'andere uit-stekende, om dat sij naakt gesien
wiert, sulken blos op de wangen schoot, als 't root des 21
regen-boogs, of purperen dageraats. Sij keert hem, hoe
wel van hare jagt-genootjes besluwt, de sijde toe, be-
kijkt hem over de schouders, begiet den karel, bij ge-
brek van pijl en boog, met water, 't gereedste wraak-ge-
weer dat sij vont, in 't aansigt en hair, en graaut hem
toe met dese woorden, als voor-spelsters van sijn onheil:
Vertel nu, kondt gij, een ander, dat gij Diana naakt ge- 22
sien hebt. Dus snaaut sij en plant hem een paar wel ge-
takte hoornen van 't lang-levend hert op 't begoote hoofd, 23
rekt hem den hals, spitst hem lange ooren; maakt van
de armen en beenen lange loopers, en trekt hem spiklig vel
over 't lijf, en duwt hem vrees in 't hart. Den held Ac- 24
teon tijdt 't hase-pad op, en verwondert sig in 't rennen dat
hij soo rap ter been is; maar doen hij sijn gehoornden
kop in 't water spiegelde, meende hij te seggen: o wee
mij ellendige! maar sloeg geen stem, sugtte in plaats van
spreken, de tranen biggelden hem langs den herts-muil, 25
en hij hielt niets overig als sijn vorig verstant. Wat wil
de man doen; na huis, na sijn koninglijk palais rinkin-
ken, of in 't bos verschuilen; Dit benam hem de vrees, dat
de

11. Soolen) *Broosen liever, komende tot aan de kuyten; aangesien ook de* cothurni, *of broosen, de jagers eigen waaren, volgens het* aangeteekende, 1 D. 62 pag.

10. Witje) Crocale *in het Latijn; eigentlijk by de Grieken gesegt een strandsteentje of fonteinkeitje.*

13. Ismenus) *Van welke rievier is gesproken,* 11 D. 44 pag.

14. Hair) *Siet wegens het opknoopen, vlechten, en optooijen van het hoofdhair; in de vrouwen,* de Aantekeningen, 1 D. 122 pag.

15. Swaantje) Nephele *in het Latijn, of, gelijk andere beter lesen,* Nephe; *in het Grieks gesegt,* wafchter.

16. Klaartje) *In het Latijn* Hyale; *by den Griek gesegt so helder als* glas.

17. Spuitje) Rhanis *in het Latijn; by de Griek gesegt* besprengster, begietster.

18. Dautje) Psecas *in het Latijn; in het Grieks gesegt een* droppel *morgendau.*

19. Golfje) *In het Latijn* Phiale; *te weeten, volgens het Grieks, haar godinne uit een emer of wijde* kruik *begietende.*

20. Diana) *In het Latijn* Titania; *op deselfde wijse gelijk men Apollo of de Son heet Titan. Siet de* Aanteekeningen, 1 D. 108 pag.

21. Blos) *Op dit blos, het waare kenteken van deugd en eerbaarheid, speelen allerhande puikdichteren.* Virgilius, 12 B. van den En. sprekende van Lavinia. Propertius, 2 B. 2 D. Klaudianus van de Schaak. 1 D. Ovidius, 4 en 10 B. der Herschep. *doch die, wegens het schielijk bloosen, is genegen de aaloude Natuurkundige te doorbladeren, sie* Makrobius, 7 B. 11 H. Aristoteles, in sijn Zedekunde, 4 B. 9 H.

22. Gesien) *Wat* Euripides *segt van Akteon, is aangeteekend,* 11 D. 47 pag. *doch* Diodorus, 4 B. 83 H. *verteld dat Akteon gestraft is om dat hy op de eene of de andere wijse de jagtgodinne verachtte en onteerde. Maar by den kluchtigen* Lucianus (*in het* Gespr. van Juno en Latona) *leeren wy, dat Diana deesen jager rampsalig maakte, uit vrees, dat hy, haar lelijke gestalte en mismaaktheid siende, deselniet mogt ondekken, en aan de wereld alom verkondigen. Doch sie mede eenige verandering in de vertellinge by* Pausanias, in Beöt. Stesichorus, Max. Tyrius, Arnobius, *enz.*

23. Langlevend) *Siet het* aangeteekende, *wegens der herten lang leven,* 1 D. 249 pag.

24. Vrees) *Een onaftrekkelijke eigenschap van een hert.* Ovidius, Klaagd. 3 B. Silius, 5 B. Fedrus, 1 B 13 Verdichtf. en 2 B. 9 Verdichtf. *doch voor alle* Plinius, 8 B. 32 H.

25. Traanen) *Welke in de herten stremmende en versteenende, den* Bezoar *gelijk worden; indien men de Natuurkundige durft gelooven.*

26. Swart-

de ſchaamte. Terwijl hij ſtaat en dut, kregen hem ſijn hon-
26,27 den in 't ſigt, waar van Swart-poot, en Snuiver den brak met
gebas 't alderéérſt de leus gaven: Snuiver een Gnoſer hond,
en Swart-poot een Spartaanſe tuk. Daar op ſchoot de reſt
28 geſwinder als de wind op hem aan; te weten Slokker, Siet
toe, en Klimmer, alle Arkadier honden; den ſterken
Hindemoort, den Bitſen-jager, en tuimeligen Snel, Wiek
een goede wind-hont, en Spoor den brak, den bruſken
Boſſer, die nog onlangs een hort van 't ſwijn kreeg, en
Turk bij een wolvin geraapt, Harder den vee hont, en
Tarter met twee van haar kroos; Jagt van Sicyone, Sluik
van darm, Looper, Blaffer, Vlak, Tyger, en Eland;
den wit-hairigen Blank, en ſwarte Moor, den euvelſter-
ken Lakon, ſnelle Stolper, en Vlieger; den radden Cy-
priaan met ſijn broeder Wolfer, Grijp, die een witte bles
voor 't ſwart voorhoofd heeft, Bruin, den ruige Bont,
Rekker, Blik-tand, en ſchelkeffende Baſſer, t'ſaam van
een Kretenſer reu en Lakonier teef geworpen: en die
vorder te lang ſouden vallen te verhalen. Deſen bogt ſet,
graag na buit, Acteon na, over rots en klip en onge-
naakb're ſteilten, daar de weg ruw en ongebaant is. Hij
vlugt langs de weg, daar hij dikwijl vervolger geweeſt was.
Eilaas hij vlugt voor ſijn eige ſlaven, met opſet om te roe-
pen! Ik ben Acteon, kent gij u meeſter niet? maar koſt
de woorden niet uit-hijgen; ſoo dat de lugt van 't baſſen
door-galmde. Swart haalde hem den eerſten lap uit den
rug, doen Wiltvang; Berger bleef hem met de tanden
in de ſchoft hangen. Deſe raakten 't laatſt op de been, maar
haalden 't door honts-paden op 't gebergte in. En terwijl
ſij haren Heer bij de lurven hielden, ſchoot al den drom-
mel toe, en heiden hem 't gebid ſoo digt in de huid,
dat 'er geen plaats meer ongeteekend was. Hij kreunde,
en ſloeg geluit, hoewel niet van een mens, dat geen hert
uitten koſt; hij ſteende ſoo ellendig, dat 't gebergte,
hem wel bekent, daar van waagde, en ſtak, op de knien
gevallen, als een die genade bidt, den ſtommen herts-
muil rontsom, als of 't armen waren. Maar ſijn jagt-ge-
ſellen, geen kennis van ſaken hebbende, hitſen, volgens
haar gewoone aanmoediging, dit woedende rappaalje aan,
ſien om na Acteon, die haar dogt dat van kant was, en
roepen hem ijder om 't ſeerſt. Hij hoort ſijn naam, en
kijkt om: ſij klagen dat hij nu van honk te lang ver-
toeſt om hare wild-vangſt te beſigtigen. Gaarn had hij daar
niet geweeſt, maar was 'er juiſt: hij wenſte 't ſcheuren
van ſijn honden wel aan te ſien, maar ſelfs niet te voe-
len. Sij randen hunnen Heer van alle kanten aan, en
verſlinden ſijn vlees onder valsſen ſchijn van een hert.
Niet eer, ſegtmen, verkoelde de grimmigheid van de 29
jagt-godin, als dat hij van lidt tot lidt verwont den geeſt
gaf.

26 Swartpoot) *Hier noemt ook onſe dichter de namen ſijner honden uit het Grieks, gelijk boven die van de jagereſſen. Teweeten deſelve benoemende van hunne gedaante, aart, verwe, geſlacht, en vaderland. Doch de liefhebbers van de jagt meenen* Ovidius, *in deeſe benaamingen, te konnen achterhaalen, terwijl, volgens de regelen van deeſe oeffeninge, deſelve niet te lang mogen ſijn, quanſuis om, kort ſijnde, te ſchielijker die te konnen oproepen,* Kolumella, 12 B. 8 H. *behalven* Xenofon, *enz.*

Vorders is Swartpoot *in het Latijn, uit het Grieks genoomen*, Melampus.

27. Snuiver) Ichnobates *by den Dichter, geſegt een opſpeurder en* opvolger *van* voetſtappen.

Doch hier word Swartpoot *geſegt te ſijn van een Spartaanſchen of Lakoniſchen aart; aangeſien de windhonden van Lakonien vermaard ſijn, volgens het aangetekende,* 11 D. 28 pag. *behalven* Gratius, Oppianus, *enz.*

En ſo is Snuiver *uit Kreta geſprooten. Siet de genoemde* Schryvers, *handelende van der jagthonden vaderland, hoedanigheid, en afkomſt.*

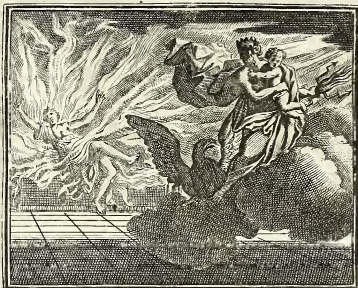
Van Gnoſos is geſprooken, 1 D. 17 pag.

28. Slokker) *Of* Alvraat, Pamphagus: *ſo is mede Siet toe, of de* Siende, *in het Grieks*, Dorceus; *Klimmer of de* Bergbeklimmer, Oribaſius; *Hindemooord of* Hindedood, Nebrophonos; *Bitſen jager of de* Wilde, Theron; *Snel of de* Schichtige, Lælaps; *Wiek of de* Vliegende, Pterelas, *Spoor of de* Jagt, Agre; *Boſſer of de* Wouder, Hylæus; *Turk of* Vlakker, *op de vlakten loopende*, Nape; *Harder of de* Veehoeder, Poemenis, *Tarter of de* Strooper, Harpya; *Jagt of de* Vanger, Ladon; *Looper of de* Loopende, Dromas, *Blaffer of de* Krijter, Canache; *Vlak of de* Gevlakte, Sticte; *Tiger of de* Bonte, Tigris; *Eland of de* Sterke, Alce; *Blank of de* Witte, Leuce; *Moor of de* Roetſwarte, Asbolus; Lakon, *herkomſtig uit Lakonien*; *Stolper of de* Stormer, Aëllo; *Vlieger of de* Schichtige, Thous; *Cypriaan, of die van het ſo genaamd eiland*, Cyprius; *Wolfert of van een Wolf geteelde*, Wolfje, Lyciſce; *Grijp of de* Roover, Harpalos; *Bruin of de* Swarte, Melaneus; *Bont of de* Ruige, Lachne; *en eindelijk beteekenende naamen*, Labros, Aplodos, Hylactor, Melanchætes, Theridamus, *en* Oreſitrophos; *Rekker of de* Schichtige, *Bliktand of de* Wittetand, *Baſſer of de* Wachter, *de* Swarthair, *de* Wildtemmer, *ende op* Bergen opgevoede.

Wat aangaat de plaatſen hier genoemd, ter gelegenheid van hunnen oorſprong, ſie van deſelve hier en daar onſe Aanteekeningen.

29. Verwond) *Voorwaar een wreede ſtraf voor het enkele beſchouwen van een naakt vrouwenbeeld: alwaarom ſich onſe Dichter geeren by deeſen ongelukkigen vergelijkt; zijnde in een eeuwige ballingſchap verſonden, ook alleenlijk om het bloote ſien. Siet ſijn ſeggen,* Klaagd. 2 B. en 3 B. 5 D. *enz.*

DER-

DERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

De minneplegingen en liefkoſeryen van Jupiter en Semele aan den dag komende, verviel Juno tot een nieuwe jalouzy of minnenijd. Verſchept ſich in de gedaante van een besje. Gaat ſo by Semele, en raad haar Jupiter te verſoeken, dat hy met die pracht en heerlijkheid by haar koome, waar mede hy gewoon is voor ſijn Juno te verſchijnen. Semele keurd dat voor goed. Eiſcht ſodanig een beſoek van hem onder eede. Dus wierd Jupiter genoodſaakt met bliksem en donder neder te dalen, waar door niet alleen het huys van ſijn beminde in aſſchen raakt, maar ſy ſelf van het leven word beroofd. Wat raad? ten minſten om haar kind te behouden, haald hy het haar, noch onvoldragen, af, ſet het in ſijn heup om ſo voort te broeijen, en, voldragen ſijnde, geeſt hy het de godinnetjes van den berg Nyſa, om van haar verder opgebracht te worden.

Over deſe ſtraf liepen twijfelagtige gerugten, ſommige lieten haar voor-ſtaan, dat de Godin wat te ſcherp ging, ſommige preeſenſe, en ſeyden, dat haar ſoo fieren maagdom paſte: ijder beweerde ſijn ſtuk met redenen. Juno alleen doet ſoo ſeer geen opening, of ſij 't laakt of prijſt, als ſij wel in haar vuiſt lagt, om 't om-
1 komen van Agenors kroos, en verſet den haat tegens Europa op haar bloet-verwanten. Want nevens haar voorgaande wroeging atſe op nieus 't hart op, dat Semele bij den grooten Jupiter ſwanger ging, en begoſt doen eerſt aldus te preutelen: wat heb ik dog ooit met al mijn kijven op-gedaan? wat, 'k moet haar ſelfs aan-taſten, haar, ſoo ik anders te regt de groot-magtige Juno genoemt wert, ſoo 't mij anders voegt, den diamant-ſtaf te ſwajen;

1. Agenor) *Vader van Europa; van welken boven is geſprooken, in de ſchaakinge van deeſe maagd, 68 pag*

2. Semele) *Dochter van Kadmus en Hermione, en vervolgens de moei van den rampſaligen Akteon; wegens haare byſondere ſchoonheid bemind van Jupiter.*

3,4 jen; soo ik te regt Koninginne, suster en vrou, immers, suster van Jupiter werd genoemt, bederven. Wat: sij is misschien met een snoep-reis gepaait, hier door is onse egt een korten tijd verongelijkt. Neen, 't staal is met kind; dat ontbrak'er nog aan, staande met den buik vol beenderen de schand-vlek blijkbaar: en soekt van Jupiter moeder gemaakt te werden, dat mij ter naauwer noot
5 eens gelukt is. Soo steunt sij op haar schoonheid. Maar 'k sal maken, dat hij haar bedriege: en geen dogter van Saturnus sijn, soo sij door haren Jupiter selfs niet verslonden wert. Doen stont sij van haren throon op, ging, met een bruine wolk omsleuijert, na 't huis van Semele, en leid den wolk niet eer af, als dat sij een oud wijf geleek; een grijse hair-paruik op sette, de huid berimpelde, krom en bevende voorttradt, een oud wijfs gelel na-
6 aapte, en Beroë van Epidaure, minne van Semele, scheen te wesen. Dus, als ze lang met malkanderen kallende, eindelijk op Jupiter vielen, sugtte sij, en seide: ik hoop immers dat het Jupiter is; maar vreese in alle manieren: menig heeft 'er onder den naam van Goden kuisse maagden bekroopen. Daar-en-boven is 't niet genoeg dat hij sig voor Jupiter uit geeft, eist een minne-pant, soo hij anders dien regten Jupiter is; en bit, dat hij u soo groot en soodanig als hij van Juno in den hemel om-armt wert, komt te omhelsen, en eerst den bliksem in de vuist neme. Als Juno Semele aldus geboek-staaft had, versogt de doos van Jupiter een vereering, sonder te noemen wat. Waar op den God antwoorde: eist, gij sult het genieten. En tot versterking van u geloof, neem
ik de Godheid van den jammer-poel Stix mede tot ge- 7
tuige, die der Goden schrik en God is. Sij, verblijt tot haar ongeluk, en trots op haar verworve bede, stont vast om te komen bij 't inwilligen van haren minnaar, en seide: ag, laat ik u eens om-armen, in 't selve postuir, als u Juno in 't bed der weelde om helst. Jupiter meende haar den mont te stoppen, maar de woorden warender uit. Hij sugte vast, en sij kost haren eis, nog hij sijn belofte niet in den hals halen. Waarom hij seer bedroeft na den hoogen hemel schoor, en met die bange greins 't swerk, stort-regens, wind, weer-ligt, donder, en den onver-mijba-
ren bliksem na sig trok. Dog hij tragt sig selfs soo veel kragts 8
tebenemen als 't hem eenigsints mogelijk is, en wapent de vuist met dien bliksem niet, daar hij den hondert han-
digen Tifon mede ter neder plofte, die is te vernielend. Hij 9
had een sagter slag van bliksem, waar in de een-oogige reu- 10
sen minder wreedheid, vuur en grimmigheid hebben 11
ge-

3. Koninginne) *Met welke naam ik Juno vind genoemd op de Keiserlijke* Geldmunten *van Faustina, Lucilla, Krispina, Manlia Scantilla, de Juliaas, Domna en Soëmias, Etruscilla, Salonina, en andere vorstelijke vrouwen, by de* versaamelaars, Oudaan, *enz. even als by de hoofddichteren*, Ovidius, in het 6 B. van den Alm. Virgilius, 1 B. van den En. Statius, 10 B. van den Theb.

Ondertusschen is haaren rijksstaf een spiets; naar welken sy ook, by de Sabynen, Quiris is genoemd geweest; volgens onse Aanteekeningen, 1 D. 15 pag.

4. Suster) *Met welken naam sy sich ook vertroost by* Seneka, in den Dollen Herk. 1 Bedr. 1 Ton. *Van het trouwen van suster en broeder is gesprooken*, 1 D. 209 pag.

5. Eens) *Verpraat sich hier Juno niet? sijn niet haare kinderen Echo, Mars, Vulkanus, en Hebe? doch siet onse* Aanteekeningen; van Echo, beneden by het 5 H. van Vulkanus, 1 D. 240 pag. *wat Mars aangaat, van deese wierd sy swanger, buiten Jupiter, alleenlijk op het aanraaken van een bloem.* Ovidius, 5 B. van den Alm. *en eindelijk ontfing sy Hebe, mede sonder hem, onder het eeten van* lactuca *of salaadt.* Nat. Komes, 2 B. 5 H. *Hoewel* Apollodorus, 1 B. *segt, deese alle kinderen van Jupiter en Juno te sijn.*

6. Epidaure) *In Achaia, een deel van Peloponnesus, in den uittersten hoek van den Saronischen boesem of zeebocht.* Strabo, 8 B. *behalven* Mela, Plinius, en Solinus. *Een stad allermeest berucht door Eskulapius; welke, aldaar een kerk hebbende, in het 462 jaar van Romes opbou, naar Romen is vervoerd; alwaar sich die godheid, in de gedaante van een slang, op het eiland, midden in den Tiber, heeft neergeset.* Ovidius, 15 B. der Hersch. Livius, 11 Boeks Inhoud. Val. Maximus. 1 B. 8 H. 2 Voorb.

Dit sien wy op een uitgelesene Penning *van Keiser Antonijn de Deugdsaame, niet alleen in het uitgegeven* Munte-Kabinet *van* Koning Louies; *als by* Spon, Recherch. 31 Differt. 531 pag. en Spanhemius, in het Gebr. der Penn. 3 Verhand.

7. Stix) *Siet van het sweeren by den Stix, de* Aantekeningen, 1 D. 220 pag.

8. Bliksem) *Van welken wy spraaken*, 1 D. 20. en 140 pag. en 11 D. 13 pag.

9. Tifon) *Of Tifoëus, van welken reus en sijn omkomen wy spreeken*, 1 D. 104 pag.

10. Sachter) *Van de verscheidenheid der bliksemen vindmen veel seldsaamheden aangeteekend by* Bulengerus, 5 B. 7 H. *Want sekere soort heetmen vredig, op haar wijse vrede en gerustigheid verkondigende.* Klaudianus, 2 B. van de Schaak. *weder een andere schadelijk en alles verdervende.* Seneka, 2 B. det Natuurl. Vrag. 39 en 46 H. Plinius, 2 B. 52 H. Servius, over het 8 B. van Virgyls En. *of een schrikverwekkende.* Lukretius, 5 B. *of een swaare en geweldig treffende.* Plinius, 2 B. 43 H.

11. Eenoogige) *Deese bliksemsmeders worden by* Virgilius, 8 B. van den En. *geheeten Brontes, Steropes en Pirakmon; soonen van Neptunus en Amfitrite, en in dienst van den hoofdsmid, Vulkaan.*
He-

gesmeedt; die de Goden noemen het tweede geweer. Dese nam hij, en komende in 't huis van Semele, koft haar sterflijk lighaam, dat hemels gedreun niet uit-staan, en raakt door haar vereerde bruitschat in brand. 'T kind nog onvoldrage wiert de moeder uit den buik gehaalt, volle ten-

ger in 's vaders dije (soo men 't gelooven mag,) genaait, 12
en heeft daar den baar-tijt vervult. Dese pop wiegde moei
Ino eerst heimelijk op, en bestedense ter minne bij de 13
bronmaagden van Nisa, die hem in haar spelonk verbor- 14
gen, en met melk op-queekten.

Hesiodus, in der God. Geslachtb. Ovidius, 4 B. van den Alm. Klaudianus, op het 3 Burgem. van Honor. *behalven* Statius, *enz.*

12. Dye) *Des noemdmen vader Bacchus ook Dithyrambus, om dat hy,* διὰ δύο θυρῶν, *door* twee deuren *of uitgangen is ter wereld gekoomen. Doch wat wil nu dit koddige verdichtsel?*

By sommige is Semele het aardrijk, gelijk Bacchus de wijnstok; door Jupiter, dat is een gemaatigde warme lucht, uit den selven voortgebracht. Makrobius, 1 B. 12 H.

By sommige weder is by de stad Nysa, in Indien, een berg, geheeten Meros, dat is, in het Grieks, een dye; *ontrent welken Bacchus is bewaard en opgebracht. Siet hier den oorsprong van deese versieringe!* Kurtius, 8 B. 10 H. *soo dat ook het veil of klim op, Bacchus toegewijd, alhier en nergens anders in Indien wast en opgroeid.* Plinius, 16 B. 34 H. Plutarchus, in Alexand. *behalven* Arrianus, Theofrastus, *enz.*

Eindelijk word by sommige gesteld dat Kadmus, quansuis de vader van Semele, het wijnstokplanten en snoejen, den druyf leesen en persen, allereerst in Griekenland heeft vertoond. Siet Sabinus over dit B. van onsen Dichter. *Doch siet dit geheele verdichtsel van deesen kinddragenden heup bespot en uitgelachchen, by* Lucianus, in der God. 9 Saamenspr. *en met een enkel woord uitgelegt van de Hebreën, en verdere Oosterlingen: by wien de heup word genoomen voor het schaamdeel der mannen.* Genes. 46 H. 26 vers. Exod. 1 H. 5 vers. *of der vrouwen.* Numer. 5 H. 21 vers. *en so word gesprooken van Gideons soonen, in* het B. der Recht. 8 H. 30 vers.

13. Bronmaagden) *Gelijk het hier in de nevensgaande print niet onaartig werd vertoond.*

Aangaande deese bronmaagden, het is klaar dat de wijn of Bacchus, gesegt ignigena, *teweeten in het bliksemvier gebooren, met de Nimfen, dat is, met water (wil men deselve veilig gebruiken) moet gemaatigd en gebrooken worden; volgens het sneldicht (behalven* Plato) *van* Meleager, in het Gr. Bloemh. 1 B. 49 H.

14. Nisa) *Een stad, gelegen, waar? in Arabien; alwaar Bacchus in een bergspelonk is opgebracht,* *volgens*

volgens Diodorus, 3 B. 64 H. en 4 B. 2 H. *of in Indien, ontrent een berg van die naam, aan den Hydaspes; gelijk eenige seggen, van Bacchus gesticht, ten minsten, gelijk andere gevoelen, wegens deese opvoedinge (so dat men ook veeltijds sijn voedster Nysa noemd) hem gewijd en toegeeigend. Siet hier een verwarringe van twee Nisaas, van malkanderen soo veel verschillende, in haare gelegenheid!* Mela, 3 B. 7 H. Justinus, 12 B. 7 H. Kurtius, 8 B. 10 H,

VIERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Jupiter, eens siende sijn Juno bedaard en wel te vreden, vangt over tafel, een reden aan wegens het vermaak en genoegen in het byslaapen. Steld deselve grooter in de vrouw dan in de man, en beroept sich op Tiresias als rechter, welke in beider aart het had geproefd. Want op sekeren tijd twee aan een klevende slangen slaande, was hy schielijk in een vrouw verschept; en, volgens sekere godspraak, naderhand, op deselve plaats, diergelijk een geval ontmoetende, was hy weder, met dit aanraken, een man geworden. Deese Tiresias keurde de stellinge van Jupiter goed; doch dit speet Juno, van welken hy met blindheid wierd geslagen. Welk verlies hem Jupiter betaalde met het wicchelen en ingewandschouwen, en hier uit een voorkennis der toekomende saaken en gevallen.

Terwijl dit alles volgens de wet van Gods schikking
1 geschied, en den twee-maal gebaarden Bacchus
veilig op-gevoet wert: seitmen, dat Jupiter, bij gelegentheid, dat hij met Nectar sijn sware bekommering 2
door-

1. Tweemaal gebaarden) *Deswegen geheeten, gelijk boven is aangeteekend,* 77 *en* 79 pag. *hoewel* Meleager, *in boven aangetrokken* sneldicht, *geloofd dat hy niet is geweest in de heup van Jupiter, maar van de Brongodinnen uit het overschot van de verbrande moeder is opgesocht en opgebrocht. Alwaarom ook andere meenen dat de Zanggodinnen, andere dat de Horæ, of* Uuren, *en weder andere dat de Hyades hem hebben opgevoed; teweeten in Egipten, gelijk* Orfeus *wil in den* Loff. *of in Arabie, volgens* Lucianus, in bovengemelde Saamensp. *Siet ook* 79 pag.

2. *Nektar) Van welken drank is gesprooken,* 1 D. 41 pag.

3. Ge-

door-ſpoelde, met Juno, die doen mede een goede luim
had, uit het boekje kortswijlde, en ſeide: in der waar-
3 heid, 't vrou-volk heeft'er meer geneugte in, als't man-
4 volk. Sij looghent het, en vinden goet, Tireſias tot
ſcheits-man te nemen, die 't man en vrou-vermaak beide
5 beproeft had. Want, om dat hij twee groote ſlangen, die
in 't groene woud op een ſaten, met een ſtok van mal-
6 kanderen had geſlagen, wierthij van man, wijf, dat won-
der is, en leefde ſoo ſeven jaar: in 't agtſte jaar ſag hij de
ſelve ſlangen weder, en ſeide: indien iemant met u te
ſlaan van kunne veranderen kan, ſal ik u nog eens ſlaan.
Hij troffe, en won weder ſijn voorige gedaante en aan-
geboore poſtuit. Deſe dan, tot ſcheits-man genomen
over dit kors-wijlig krakkeel, geeft Jupiter gelijk. Waar
over Juno, ſchoon 't niet om 't lijf had, vrij meer in de
keutel gebeten, als 't diende, dien regter voor eeuwig
blint maakte. Maar Jupiter (aangeſien geen God 't werk 7
van den anderen om-verſtooten mag) begaafde hem voor
ſijn blintheid, met kennis van 't toekomende, en ver-
ſoette ſijn ſtraf met eer.

3. Genoegte) *Onſe Natuurkundige* Plinius *hier af willende ſpreeken, brengt alleenlijk by de Keiſerinne Meſſalina. Siet haar dertele wedſtrijd by den ſelven,* 10 B. 63 H. *en lees vorder het geene van haare onverſaadlijkheid word geſprooken, by* Juvenalis, in het 6 Beriſpd. *en voeg daar nevens het natuurlijke antwoord van ſekere Populia, by* Makrobius, 2 B. 5 H.

4. Tireſias) *Van deeſe Tireſias ſeggen andere, dat hy met blindheid is geſtraft, om dat hy op ſekere tijd de godinne Pallas in den Hippokrene ſich had ſien waſſchen.* Propertius 4 B. 9 D. Kallimachus, in het Bad. van Pall. *doch dat hy van Jupiter daar voor een lang leven en hooge jaaren, benevens de geeſt der voorſpellingen, had ontfangen; gelyk hy deswegen hoog bejaard, en ſtokoude word geheeten van* Statius, 2 B. van den Theb. *behalven* Lykofron, Lucilius, Flegon, *enz.*

Vorders ſpreekt van ſijn omkoomen en grafſtede aan Tilfoſus, een gebergte in Beötie, Strabo, 9 B. Apollodorus, 3 B. *enz.*

5. Slangen) *Siet van haar teelen en vermengen,* Plinius, in gemeld 63 H. van het 10 B.

6. Wijf) *Deeſe geſtaltverwiſſelinge (om reden ſullen wy hier overloopen) word verklaard en uitgelegt van* Lucianus, in de Sterrewijsh. Lykofron, *enz.*

7. Blind) *Van welke blindheid ook ſchrijven* Apollodorus, *in gemeld* 3 B. Nonnus, in het 5 Lofd. van Bacch. *behalven* Heſiodus, Anton. Liberalis, Seneka, *en andere Uitvinderen van diepſinnige en leerrijke verſieringen.*

VYFDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Nareiſſus was de ſoon van de rieviergod Ceſiſus en de bronmaagd Liriope. Welk kind van Tireſias alle heil en welſtand was voorſpeld en toegeſegt, ſo lang hy geen kennis van ſijn geſtalte en ſchoonheid droeg. Nu was eene Echo op deeſen jongeling bovenmaaten verſlingerd, welke, geen plaats noch gelegenheid vindende om eenigſins de vruchten van ſijn genot te verwerven, aan een ſwaare quijning is geraakt, en eindelijk in een ſteenrots verſchept. Voorts was deeſe Echo, Junoos dochter, wegens eenige mismaaktheid uit haar geſelſchap verbannen, en in het gebergte verborgen. Want de moeder was byſonderlijk op deeſe dochter vergramd, om dat ſy, met haar klappen en kakelen, Juno telkens hinderde en verlettede, als deeſe haaren Jupiter, by de eene of de andere ſchoone, op de bergen meende te verraſſen. Ondertuſſchen Nemeſis, of de wraak, het ongeval van Echo op Narciſſus willende wreeken, doet dien wt eeden op ſich ſelve verlieven. Welke, van de jagt wederkeerende, en ergens eenige ververſching ſoekende, een ſpringbron ontmoet. Dus neemt hy een teug water, doch ſiet ondertuſſchen ſijn ſchaduwe, als in een ſpiegel van deeſe bron. Hy ſiet en herſiet, opgetoogen en verrukt door de volmaakte ſchoonheid van ſijn eigen ledemaaten, ſoo lang tot dat hem de tijd aldaar mede ontſield, en ſijn menſlijk lijf in dat van een bloem doet verwiſſelen.

Tireſias, nu roem-rugtig, gaf de volkeren in de ſteden van Beötie op hare vragen onberiſpelijk antwoord.
1 D'eerſte proef van dat ſijn voorſpelling vaſt en ſeker ging,
2 nam de blaauwe Liriope, die Ceſiſus eens in ſijn kronkelige rivier plofte, en in ſijn water verkragtte, ſoo dat de over-ſchoone maagt ſwanger gaande een kind baarde, datmen ſelfs doen geſtoolen ſou hebben, en noemde het Narciſſus: waar over dien blinden wighelaar be-
3 vraagt, of het een top van rijpen ouderdom ſoude konnen beſcheeren? antwoordde: indien hij ſig ſelve niet te kennen komt. Dit ſeggen van den waar ſegger ſcheen lang niet om 't lijf te hebben: maar d'uitkomſt, de ſaak ſelfs, de ſoorte van dood, en vremde dolheid, beſegeldent bondig. Want als Narciſſus 16 jaren oud, en een aankomende jongen was, raken aan hem veel jongelingen en meisjens; maar bij ſijne tengere wel gemaaktheid, was ſoo ſtuggeren trotsheid, dat hem nog deſe, nog gene gebluſt hadden. Deſen kreeg de praatmaagt Echo, die altijd na baaut, die altijd in 's ſprekers woorden valt, en nooit eerſt ſpreken geleert heeft, ſoo als hij de verbaaſde hatren in ſijn netten joeg, in 't ſigt.
Deſe Echo, dit praatje-bij, was doen nog een mens, geen 4
ſtem,

1. Beötie) Aoniæ urbes, *in het Latijn. Doch dat men door Aonie ook Beotie verſtaat, is aangeteekend*, 1 D. 116 pag.

2. Ceſiſus) *Van welke rieviere geſprooken is*, 11 D. 22 pag. *deeſe teelde Narciſſus, van welken dit* Hoofdſtuk *handeld, by Liriope, dochter van den Oceaan, en Tethijs; welkers benaaminge komt van* λείριον, een lelie.

3. Narciſſus) *Wiens naam mede ſpruit uit het Griekſe* νάρκη, verſlenſing; *dus geheel toepaſſelijk, ſo wel in het byſonder, ten aanſien ſijner verſcheppinge, als in het algemeen, ten aanſien van een bloem; van wiens ſchielijke verwelkinge gewaagen* Seneka, in Hippolijt. in de Rey van het 2 Bedr. Juvenalis, 9 Beriſpd. *behalven* Statius, Nemeſianus, *enz.*

4. Netten) *Dat de aaloude in het jaagen ook netten gebruikt hebben, behoeft weinig bewijs. Siet alleen, by* Filoſtratus, *het Tafereel van de jagt.*

Doch onder deeſe was ſeeker gaaren met veelerhande geſengde veederen doorſtooken, welke aan alle kanten geſpannen ſijnde, inſonderheid de herten, met haar onlijdelijke reuk, in het warnet joegen. Dit word formido *geheeten by onſen* Dichter, in het 15 B. deeſer Herſch. Virgilius, 3 B. der Landged. Seneka, in Hippolyt. 1 Bedr. 1 Ton. Lukanus, 4 B.

Dus ſien wy, by Bartolus, *op het* 76 Marmer. *in de lijkſtaatſy van Meleager, ook eenige opgepakte netten op een paard leggen.*

Evenwel beſtond de alleroudſte ſoort van jagen in groote kuilen in velden en boſſchen te maaken, en met geweld

5 ſtem, van deſelve taal, als nu, te weten van veele, de leſte woorden na te bauwen. Hier van was Juno d'oorſaak, want daar ſij dikwijl de maagden, met haar man boelerende, op 't gebergte had konnen betrappen, hielt dit ſtaal de Godin voordagtelijk met ſoo langen teem op, dat ſij haar konden verſteken. Als dit Juno gerooken had, ſeid' ſij: die tong daar ik door misleit ben, ſal u geſnoeit, en 't lang ſpreken verkort werden: ſoo geſeit ſoo gedaan. Maar ſij verdubbelt, op 't leſt van 't
6 ſpreken, de galm, en kaatſt de woorden die ſij hoort weder toe. Derhalven als ſij Narciſſus op ſpooreloose dwaal-wegen ſag ſwerven, verlieftſe, en volgt heimelijk ſijn ſpoor. En hoe ſij langer volgt, hoe ſij door nadere vlam verhit; gelijk de ontvonkb're ſwavel, om de ſolfer-fakkels geſmeert, 't vuir daarſe wert aangeſteken, na ſig rukt. Og dikwijl wenſt ſij hem met ſuikere woordjes en fluweele ſmeekingen aan te komen: maar haar natuir wederhoutſe eerſt te beginnen, en kan niet, als paſſen op ſijnen ophef, daarſe haare woorden op weer-galmt. De knaap juiſt eens van ſijn geſelſchap wat verdwaalt, riep: *is hier niemant? iemant*, antwoorde Echo. Hij ſtaat verbaaſt, kijkt rontom, en ſchreeut, *komt hier*; *komt hier*, riepſe ook. Dus keek hij om, en ſiende dat'er niemant voor den dag quam, riep hij wederom: *wat vlugt gij voor mij*. En kreeg even ſoo veel woorden wederom als hij ſprak, hout ſtant; en, door die weer-ſpraak bedroogen, baaude hy weder: *ag treen wij bij malkander: treen wij bij malkander*, antwoorde Echo, die op geen klank ooit liever wilde antwoorden: begunſtigt haar eige ſeggen, en, uit 't bos getreden, gingſe om dien gewenſten hals te om-armen. Maar hij pakte hem voort, rukte in 't vlugten hare armen van ſig; en ſeide: *ik ſterf veel liever als dat gij mij om armt.* Waar op ſij niet anders antwoorde als, *gij mij omarmt.* Dog als ſij ſag dat haren penning niet gankbaar was, ſchool ſij in 't boſch, dekte 't ſchaam-rood aangeſigt met loof, en bleef ſedert die tijd alleen in ſpelonken. Evenwel kleefde haar de liefde aan, en groeide, door 't hart-ſeer van een blaauwe ſcheen. De tobbende ſorgen vermageren 't deerlijk lighaam. De magerheid ruktſe de huid af, en al de vogt van 't lighaam verijdelt in lugt, ſoo dat'er niet als ſtem, en gebeente over ſchiet, waar van de ſtem in weſen gebleven, 't gebeente, geſeit wert, in ſteen verandert te ſijn. Sedert dien tijd onthieltſe haar in boſſchagie verborgen, wiert op geen gebergte geſien; en nogtans op alle gehoort: door dien het enkel galm is, die in haar leeft. Aldus had Narciſſus deſe en andere water of berg-maagden; ſoo had hij 't geſelſchap van mans perſoonen te vooren uit-geſtreken: tot dat 'er een, door hoon geſtoort, de handen ten hemelwaart opſtekende, ſeide: ſoo moet dien ſtuggere beminnen, en ſijn beminde pand ontbeeren. Welke rechtvaardige gebeden de wraak-godin beſtemde. Daar 7
was een fontein-bak, modderloos en vol helder water, waar uit nog harders nog geitjens op 't gebergt graſende, nog ander vee geſlabt had: dat geen gevogelt, noch wild, nog af-gevalle boom-loof had onklaar gemaakt: hij was met gras omloomt, dat van de vogt daar ontrent ſijn voedſel trok, en met geboomte een ſchut voor 't koele water. Hier viel de knaap, maf van de jagt en hitte, neder, verlokt door de aangenaamheid der plaatſe en fontein: maar doen hij den dorſt wilde leſſen: ontſtont in hem een anderen dorſt: want als hij dronk bekoort hem 't poſtuir dat hij in 't water ſag, en hij verlieſt op een lighaameloose gedaante: meenende dat die ſchadu een lighaam was; dus ontroerde hij over ſig ſelve, en ſtont 'er onbeweeglijk op en ſtaroogde, even als een marmere 8
ſtok beelt. Hij ſag, op 't gras geſtrekt, twee oogen als ſtarren 9
glim-

geweld het wild daar in te drijven. Lukretius, 5 B. Plutarchus, in het leven van Fabius; ſprekende van de naamsoorſprong der Fabien. *byſonderlijk de wolven.* Horatius, 1 B. 16 Br. Plautus, in de Karthaginens. 1 Bedr. 1 Ton.

5. Laatſte) *Men heeft hier en daar plaatſen ontrent het gebergte, boſſchagien, of hooge timmeragien, alwaar niet eens, maar verſcheidene reiſen het te rugge kaatſen van uitgeſprookene woorden werd gehoord. Gelijk als by voorbeeld, te Romen ontrent* Capo di bove, *of het overoude graf der Metellen (afgebeeld by* Anton. la Frerius, Petr. Schenck, *en andere) achtmaal geheele vaerſſen worden herhaald, behalven dat men als dan noch meermaalen deſelve, doch verwerd en onverſtaanlijk, hoord. Siet van diergelijke* Seneka, in het 2 B. der Nat. vr. Severinus, over Ariſtoteles, het 1 B. van den Uitſpr. Abr. Golnitz. in ſijn Uliſſes, ſpreekende van Charenton, Nimes, *en* andere plaatſen in Vrankryk.

6. Kaatſt) *Siet van deeſen wedergalm een aardig* Sneldicht, *het* 11 *van* Auſonius; *doch ſiet, voor alles, de* Verſaamelingen *van* Gedichten, *op de weerklankendichtkonſtig gemaakt by* Janus Douſa.

7. Wraakgodinne) Rhamnuſia *in het Latijn; teweeten Nemeſis, geëerd by die van Attika, in het vlekje Rhamnus.* Strabo, 9 B. Ammianus. 14 B. 11 H. *Sy was de dochter van Jupiter ende Noodſaaklijkheid, of, volgens andere, van den Oceaan en de Nacht; van alle ongeregeldheid wraak nemende.* Katullus, 51 B. *behalven* Euripides, Kallimachus, Statius *en* Auſonius.

Op de Keiſerlijke Gedenkpenningen *van de ſteden Tyana, en Smirna (by dewelke ſy byſonderlijk wierd gevierd) vertoont ſy ſich geſcepterd, leggende een rad aan haare voeten. Siet de* Penning, *de Roomſche Raad ter eeren geſlagen, by* Patinus, in de Keiſers, 4 pag.

Eindelijk word ſy mede met vleugelen afgebeeld by Pauſanius, in de Attik.

8. Marmer) Parium marmor *in het Latijn, wegens het eiland Paros. Siet* 1 D. 126 pag.

9. Geſtrekt) *Vergelijk deeſe ſchildery met die van* Filoſtratus, in het 1 B. der Schilder. *en met die van* Kalliſtratus, in het B. der ſtaande Beeld. *en vermaakt u midlerwijlen met dit printje.*

10. Vin-

10 glimmen, vingers als die van Bacchus, hair als dat van
Apollo, onbekroofe wangen, een evoiren hals, goe-
lijk aangefigt, waar op fnee-wit met root door-mengt
was: en hij verwondert fig over al 't geen daar hij felfs door
11 verwonderlijk was. Onwetend verlieft hij op fig felfs,
en goelijk fchattende, keurt hij fig felfs goelijk, be-
minnende wert hij felfs bemint, en doet verlieven door
verlieven. Hoe menigmaal heeft hij dat bedriegelijke fon-
tein-watervergeefs gekuft! hoe menigmaal d'armen, waar
mede hij den fchadu-hals fogt t'omhelfen, in 't water
geplonft, en fig felve daar in mis getaft! wat hij fag
wift hij niet, maar op 't geen hij fag was hij verfot, en
defelve dolinge, die fijn gefigt bedroog, maakte hem
driftig: ligt geloovige, wat vatge te vergeefs na een
verijdelende fchadu. Dat gij foekt is nergens. Datge
bemint, foo gij van 't water wijkt, fal 't weg fijn; dat
gij fiet, is maar een weerfchadu, die niets van fig felve
heeft, die met u komt, blijft, en wederom gaan fal,
foo gij kont weg gaan. Honger nog vaak kan hem daar 12
van aftrekken: maar hij befpiegelt in 't gras onder de lom-
mer, onverfadelijk die bedriegelijke fchadu, en fmelt
door fijn eigen oogen, invoegen dat hij, een weinig op-
rijfende; en d'armen na 't omftaande geboomte reiken-
de, feide: ag bosfchagien; heeft 'er ooit iemant wree-
der met de min gaplaagt geweeft als ik? (gij weet het
immers, om datge voor veele een bequame fchuil-
plaats fijt geweeft) kontge, die nu foo oud geworden
fijt, iemant melden, die in al die tijd foo door min gequijnt
heeft? 'k fie datme wel gevalt, maar 't geen ik fie, en bemin,
weet ik niet te vinden, foo doet mij de min doolen. En,
dat mij 't meeft drukt, ten is geen groote zee die ons fcheid,
nog weg, nog gebergte, nog wallen met gefloote poorten,
een klein watertje houd ons van een. Daar-en-boven wil
hij felfs om-armt fijn; want foo menigmaal ik mijnen
mont om hem te kusfen na 't water buig, neigt hij de
fijne mede derwaarts. Gij fout feggen, wij raken malkan-
deren,

10. Vingers) *Hier is de* Vertaalder *weder in den dut. Wat vingers? onfe Dichter fpreekt alleenlijk van het hoofdhair der beider goden, gemeenelijk ongefchooren, en met neerhangende lokken befchreven en afgebeeld. Siet* 1 D. 135 pag.

11. Op fich felf) *Het geen ik ook heb uitgedrukt in een* fneldicht *onder een geëtfte print van* Le Pôtre:

Narcisfus fiet fijn beeld, 't geen hy weergâloos vind,
En fmelt van liefde, en blijft aan 't lieve voorwerp hangen.
Wat fien we al menfchen met die felfde drift bevangen,
Wiens dwalend oog alleen het haare prijft en mind.

12. Honger) Cura Cereris *in het Latijn*, forg voor fpijs en mondkoft; *fijnde redenkonftelijk de vinder genoomen voor het gevondene: gelijk meermaalen in dit werk gefchied.*

13. Veld-

deren , soo kleinen spatie is tussen ons minnaars. Ai
komt'er uit , wiege sijt , hoe kont gij eensame mij soo
bedriegen ? waar heen beminde ? voorwaar ik ben soo
mis-maakt nogte bejaart niet, om geschuwt te werden, de
13 veld-godinnen plegen op mij te verlieven. Gij doet mij
met u vriendelijk gelaat iets hoopen; want soo dra steek
ik mijn armen niet uit , of gij steektse mede uit ; lag
ik, gij lagt mede : als ik schreide , heb ik ook menig-
maal gemerkt, dat u de tranen ontschooten. Gij knikt-
me minsaam toe , en voor soo veel ik uit het reppen
van uwen schoonen mont kan afnemen , spreekt gij woor-
den die mij niet konnen ter ooren komen. Ik ben dit
selve , sie ik wel; ik ken mijn eige postuir. Ik verlief
op mijn selve: verwekke , en drage de minne-vlam. Wat
raat? bid ik, of laat ik mij bidden ? maar , laas , wat
smeek ik best ? daar ik op vlam , heb ik bij mij: weelde
14 heeft mij verarmt. Og kost ik dog van mijn lighaam schei-
den! Ik ben een minnaat die na iets nieus hake, ik wens,
dat, 't geen ik bemin, van kant was. Ondertussen maakt
mij mijn quellagie kragteloos; den draat van mijn leven
sal haast werden afgesneden , ik sterf in de blom van
mijne jaren de dood, die mij niet swaar valt , om datse
een eind van mijn quellagie sal maken. Maar ik wen-
ste wel dat mijn beminde langer leefde : nu moeten
wij beide, wel over-een-komende, in eene ziel verstik-
ken. Dus sprak hij , en spiegelde sig uitsinnig we-
derom in 't selve water , dat hij met tranen ontroerde ,
soo dat sijn af-beeltsel daar door verduisterde : 't welk
als hij sag verdwijnen, schreeude hij luit op : waar vliet
gij weer heen? blijft dog staan, en verlaat, ag wreede ,
mij minnaar niet ; mag ik u niet aanraken , laat ik u
ten minsten sien, en voedt mijn ellendige uitsinnigheid.
Dus jammerende , rukt hij sijn kleed van den kraag af
op , en slaat met sijn marmere handen op de bloote
borst, die , getroffen, een flaauwe blos kreeg, even als ge-
meenlijk d'appelen , die aan d'eene sijde wit , aan d'andere
root sijn ; of gelijk d'onrijpe roode druif die even een
purpere verf begint te krijgen. 'T welk als hij in 't wa-
ter , dat weder helder was , sag , kost hij 't niet langer
staande houden : maar, verswakt door liefde, versmolt
hij , en verteerde allengs door verhoole vuir , gelijk het
geele was door kleine hitte , of den morgen-rijp door
een warme sonneschijn. Soo dat nu sijn verf niet meer
was root met wit vermengt, fluksheid , kragt , en in 't
welk te aenschouwen hij even sulken behagen had , ook
sijn lighaam niet meer in wesen was, dat d'Echo wel eer
beminde. Dewelke, hoewel gram, en nog denkende op
haren smaat, als se dit sag , bedroeft was; en soo dikwijls
den deerlijken jongeling riep : *helaas!* weergalmdese *he-
laas!* Als hij met de handen op de bouten klapte, gaf sij
't selve treur-geklap wederom. De leste woorden , die hij
in 't water spiegelende sprak, waren , og vergeefs beminde
jonge! even even soo veel woorden antwoorde de weer-
klank, en , vaar wel seggende , antwoord hem Echo *vaar
wel*. Hij dook met sijn vermoeit hooft in 't groene gras:
de dood sloot hem de oogen , die haar over de schoonheid
van haar meester verwonderde. Ter hellen gedaalt, spie-
gelde hij sig ook in de rivier stiks. De bron en vlied-go- 15
dinnen sijn susters, en bos-godinnen bestrooiden haren
broeder met hunne af-geschoore hairlokken, en maakten 16
een rougeschal , welk geklap den Echo weergalmde. Als 16
men nu vast besig was met den lijkstapel, drillende toort- 17, 18
sen, en baar te vervaardigen , was't lighaam nergens te 19
vinden; maar wel in plaats een geele blom rontom met 20
witte bladeren geboort.

13. Veldgodinnen) *By* Pausanias, *in* Beot. *word versierd dat Narcissus een suster had, door alle deelen hem in sijn volmaakte schoonheid gelijk; dat hy deese heftelijk beminde, so dat hy ook, sijnde sy nu overleden, dagelijks aan een fontein ging, om op sekere wijse noch haar aangenaame beeltenis te sien; doch dat hy echter eindelijk, sich in de bron heeft geworpen, of ten minsten van een ingekropte eigenselfquelling is versmolten en vergaan.*

14. Verarmd) *Siet het* 95, 97, 98 en 99 Sneldicht van Ausonius, *op deese plaats teenemaal toepasselijk.*

15. Styx) *Van welken*, 1 D. 220 pag.

16. Hairlokken) *Van deese plechtigheid ontrent eenen overledenen is gesprooken*, 1 D. 57 pag.

16. Geklap) *Van de* Planctus, *of het kloppen op de borst, by gelegenheid van overmaat van rouw en droefheid, spraken wy*, 1 D. 50 pag.

17. Lijkstapel) *Siet van den* rogus *of houdstapel de aanteekeningen*, 1 D. 56 pag.

18. Toortsen) *Van welken ook geschreven is*, 1 D. 27 pag.

19. Baar) Feretrum *in het Latijn, by* Virgilius, 6 B. van den En. *welken gy vind afgebeeld by* Schefferus in de verhandelinge der wagenen, 2 B. 5 H. *Word ook* lectus *geheeten by* Apulejus, 2 B. der Hersch. *en weder* capulum *by* Lucilius, 2 Berispd. *behalven* Nonius, Festus, *enz. of* sandapila, *by* Suetonius, in Domit. 17 H. Juvenalis, 8 Berispd. Martialis, 8 B. 75 D. en 2 B. 81 D.

Ondertusschen word hier by eenigen een groot onderscheid gemaakt. Arme en geringe lieden, seggen sy, wierden gravewaarts gebracht op bovengemelde draagbaaren; doch in tegendeel lieden van aansien en vermogen op bedden, met kostelijke dekkleden opgepronkt. Ovidius, 6 B. der Hersch. Propertius, 2 B. 10 Deel. Seneca, in het B. der Geschill. 6 B. 6 H. *behalven* Tacitus, *enz.*

20. Bloem) *Welke de onderaardsche en bysonderlijk de Furien, anders gesegt de Eumenides, was gewijd; so dat ook die geene, welke aan deese quaatroksters offerhande deeden, met deselve waaren gekroond.* Ister, in het B. van de Kroonen, by Meursius, in sijn godgewijden Boomgaard.

SESDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Pentheus, koning van Thebe, was een ſmalende verachter der gooden, byſonderlijk van vader Bacchus, welken hy ſeide uit Theben van menſchen oorſprongkelijk te ſijn. Hy verbood ſijne onderdaanen den wijngod in te haalen, en ſtaatelijk te ontfangen; ja hy belaſtede ſijne trauwanten den ſelven te grijpen en in de boeijen te ſlaan. Doch Bacchus toond hier ſijn goddelijk vermoogen, en verſchept ſich in een jongeling, quanſuis een uit het gevolg van den wijngod. Deeſe, gebracht ſijnde voor Pentheus, verhaald aan deeſen godverſaaker de wonderdaaden van vader Bacchus, en byſonder op wat een vreemde wijſe hy de Tirrheners, welke hem geſchaakt hadden, was ontkomen. Pentheus gebied deeſen wederſpannigen weder naar den kerker te brengen, en wel te bewaaren. Doch Bacchus doet, door ſijn magt, de gevangenis op, begeeft ſich naar het gebergte, alwaar hy des konings moeder tot ſulk een raſernye en verwoedheid verrukt, dat ſy, geholpen van haare ſuſteren, deeſen ſoon, aldaar noch willende het vieren der Bacchusfeeſten beletten, ombrengt, en gelijk eenig wild verſcheurd.

Deſe ſaak hadt Tireſias den waarſegger niet t'onregte
1 door de ſteden van Achaïa ſeer betugt gemaakt; en
2 grooten roem bij-geſet. Maar Pentheus, Echions ſoon,
dien Gods-laſteraar, beſchimpte en beſpotte de voorſpelling
3 van den oude man, en verweet hem ſijn blintheid; waar
op hij ſijn grijs hoofd ſchudt, en ſeide: hoe gelukkig
ſout gij ſijn, indien gij mede van deſe uwe oogen berooft
waart: en Bacchus ſeeſt niet beſchoude! want den
dag ſal komen (die ik voor-ſpelle op handen te ſijn) dat
Bacchus den nieuwen wijn-god, van Semele gebaart, hier 4
ſal

1. Achaja) *Van welk landſchap geſprooken is*, 1 D. 93 pag.
2. Echion) *Een der medegeſellen van held Kadmus, van welken boven*, 2 D. 72 en 73 pag.
3. Blindheid) *Van welken wy ook bovenſpraaken*, 80 pag.
4. Nieuwe) *De ſchrijvers geven ons in plaats van een verſcheidene Bacchuſſen.* Diodorus (3 B. 63 en

sal komen. Den welken soo gij met tempel-stigten geen
eer komt te bewijsen, sult gij in flarden gescheurt wijd
en sijd geslingert werden, 't geboomte, u moeder, en
moeijen met u bloet bekletsen. Hij komt gewis, maar
gij sult dien God geen eer willen op-dragen, en klagen
dat ik, dus blint, niet als te veel gesien hebbe. Pentheus
brak sijn reden af. Dan, soo 't hem voor-spelt was, ge-
5 schiedent. Bacchus komt voor den dag, 't juighent volk
krioelt over de velden, loopt hem na, man en wijf, haf
en schaf, arm en rijk rende om dien onbekenden God eer
te bewijsen. Maar Pentheus riep: Thebanen, Tuk van
Mars, uit draake-tanden gesprooten, wat maakt u soo uit-
6 sinnig? vermag 't geschal op kopere bekkens, de kor-
7 net, en toover bedrog soo veel op u, dat gij, die nooit
voor den oorlogs-kling, trompet, nog legers met blan-
ke rappieren plagt te verschrikken, nu voor 't gebaar van
8 wijven, een dronken, een vuilen hoop, een holle trom-
mels swigt? Sal ik mij over u, oude mannen, verwon-
9 deren? die, van Tyrus ver over zee gevoert, hier uwe
woonplaats hebt genomen, en nu toelaat dat gij sonder
slag gevangen wert? Over u dappere jongelingen, die mijn
onder min ontloopt. Die 't regt past geweer, en geen
wijn-rank-pieken in de vuist, 't helmet, geen wijn-ran- 10
ken op 't hoofd te hebben? Sijt, bid ik, indag-
tig, van wat stam gij gesproten sijt. Grijpt den selven
moet die 't serpent had, dat 'er alleen veel ombragt: dit 11
vogt en stierf voor sijn fonteine en poel: vegt gij om
uwen naam te bewaren. Dit bragt dappere karels om:
verwint gij kakweeken, en behout den roem van u voor-
vaders. Soo 't noodlot Thebe niet lang vergunt te staan,
laat vuir en swaard, mannen-kragt en storm-gevaarten de 12
stad verdelgen! Dan waren we ellendig sonder schult, dan
hadmen sijn lot te beklagen, niet te ontveinsen, dan tranen
te storten sonder schaamte. Maar nu wert Thebe van een
weerloos kind ingenomen; die nog vermaak in oor-
log, nog geweer, nog paard-rijden heeft; wel in hair
met mirrhe-vogt bedaut, sagte kranssen, purper, en
gebloemt gewaad met goud geborduurt. Die ik wel da- 13, 14
telijk

63 en volgende H.) *telt 'er drie.* 1. *Die van Indien, planter van den wijnstok.* 2. *Die van Thebe, soon van Semele, uitvinder van den wijn en verwinnaar van het oosten.* 3. *De soon van Jupiter en Proserpina, instelder en onderwijser van den akkerbou. Maar* Jul. Firmikus *noemd alleenlijk die van Thebe, en die van Krete; doch* Cicero *heeft 'er wederom vijf op sijn reekening. Siet sijn* 3 B. vander God. aart.

Ondertusschen voegd Diodorus *hier nevens, dat men den Indiaanschen Bacchus gebaard, en die van Beötien of Thebe (jonger als die van Indie) jeughelijk en sonder baard verbeeld.*

5. Juychend) *De Bacchanaalen of feestdagen van Bacchus sijn, self by die van Romen, afschuwelijk en verwerpelijk geweest.* Livius, 39 B. 8 en volgende H. *aangesien men in dezelve niets sag als een ongebondene dertelheid, toomeloose geilheid, en buitensporige dulligheid en verwoedheid: en bynaar niets hoorde als het gedreun der trommelen, geklank der cimbaalen, en geschreeuw der dronke Bacchanten of Bacchuspriesteren, met vellen behangen, met veil gekroond, en met wijnrankpieken gewapend, of met offermanden vol vuiligheid bevracht. Siet* Arnobius, 5 B. Tertullianus, in het B. van de schouwspelen. Firmikus, in het B. van de Dwaaling. Augustinus van de S. G. 6 B. 9 H. en 18 B. 13 H. *behalven* Eusebius, Klemens, den Alexandr. *enz.*

Sy worden ook geheeten Orgia, *en* Trieterica; *volgens het aangeteekende*, 1 D. 284 pag.

6. Bekkens) *Valentijn, waarom geen taartpannen? het waaren immers cimbaalen; van welke, gelijk ook van haar stoffe, is gesprooken*, 1 D. 259 pag.

7. Kornet) *In het Latijn* tibia; *van welken wy mede spraaken*, 1 D. 191 pag. en elders.

8. Trommels) *Siet van dit tuyg de* aanteekeningen, 1 D. 16 pag.

9. Tyrus) *Sijnde Kadmus, de stichter van Thebe, gelijk gesegt is, van Tyrus oorspronkelijk.*

Van de stad Tyrus is gesprooken, 1 D. 35 pag. *en elders.*

10. Wynrankpieken) *Siet van dit geweer onse aanteekeningen*, 1 D. 66 pag.

11. Serpent) *Waar van boven*, 69 pag.

12. Stormgevaarten) Tormenta *in het Latijn, wegens het woord* torqueo; *aangesien men met deselve of swaare steenen, of onbesuysde werpschichten over de vyandlijke vesten dreef.*

Het stormtuyg van de voorste soort noemde men balista, *gelijk dat van de tweede* catapulta.

Van het eerste gewagen Vegetius, 4 B. 22 H. Ammianus, 23 B. 4 H. Vitruvius, 10 B. 17 H. *en van het tweede* Vitruvius, 10 B. 15 H. *behalven* Polybius, Livius, Josephus, Plautus *enz.*

Doch sie beide deese gevaartens afgebeeld by Lipsius, in het B. van de stormgevaart. 3 B. 2 en 3 Gespr. *of by* Stewechtius, over Vegetius, 4 B. 22 H.

Behalven deese was 'er noch den esel, de scorpioen, enz. welke mede beschreven worden by Vegetius, en Ammianus op de gemelde plaatsen.

13. Mirrhevocht) *Van het hair met kostelijke salven geurig te maken spraaken wy*, 1 D. 107 pag. en elders.

14. Kranssen) *Van het gebruik van kroonen en kranssen, bysonderlijk op gastmaalen en feestbanketten, is mede gesprooken*, 1 D. 71 pag. en elders.

15. Akri-

telijk (ſtaat gij maar aan een ſijde) dwingen ſal te beken-
nen, vals verdigt te ſijn, dat Jupiter ſijn vader, en 't
offer wettig is. Heeſt Acriſius moets genoeg, dien lo-
15 gen God te weeren, en de poorten van Argos voor 't
hoofd te ſluiten, en ſal dien vremdeling Pentheus, en
geheel Thebe verſchrikken? Voort, voort, (ſeide hij
tegen ſijn lijfwagt) ſleept den belhamel met 'er haaſt ge-
16 boeit herwaart; ſijn groot-vader, Athamas, en andere
bloed-verwanten beſtraffen en pogen hem te vergeefs te-
gen te gaan. Want hij verbitterde door vermaning des te
meer, en ſijne verwoedheid wies door't tegen-houden,
ſoo dat ſelfs ſagte tuſſen-ſpraken hinderden. Soo ſiet-
men, dat een ruis-beek, daarſe geen tegenſtant vint,
ſlaauwelijk en met weinig geborl af-ſchiet: maar daar-
ſe door hinder-palen en keijen geſtopt wert, vrij meer
ſchuimt en bruiſt. Ondertuſſen komen de knegten ge-
wont weder aan druipen, en, gevraagt van haren Heer,
waar Bacchus was, ſeiden, ſij hadden hem niet geſien.
En ſij bragtten nogtans deſe karel, een dienaar van het feeſt,
ſijn kerk-genoot gevangen, leverende met eenen aan hem
17 over een Tuſcaan met de handen op den rug gevleugelt,
die over een tijd deſen God en Gods-dienſt gevolgt was.

Pentheus ſloeg op deſen twee vervaarlijke blikken, en,
ſchoon hij ſig als doen naaulijks van ſtrafonthouden koſt,
ſeide hij: o, aas der wormen, die met uwen dood
anderen ten exempel ſult ſijn, hoe is uwen naam, wie u
ouders, waar ſijt gij van daan, waarom deſe nieuwe Gods-
dienſt geſtijft? Hier op antwoordde hij onbevreeſt, ik
hiet Acetes: ben van Meonie, mijn ouders ſlegte luitjes; 18
mijn vader liet mij geen land om door ſterke oſſen te
beploegen, kudden, ſchapen, nog groot vee na. Selfs
was hij arm, en geneerde ſig gemeenlijk met de hengel- 19
roei. Deſe konſt was ſijn brood. Doen hij mij deſelve
leerde, ſeide hij, mijn navolger in de konſt en erfge-
naam, hou daar de middelen die ik heb: ſoo dat hij mij
ſtervende niet anders na-liet als 't water, dat 't eenigſte
is dat ik mijn vaders erfgoet kan noemen. Daar na heb
ik, om niet altijd op een en deſelve klippen te hengelen,
het ſtuir-manſchap geleert, ook de geit, 't regen-geſtarnt, 20
't ſeven-ſtar, de water-ſtarren in 't ſtiershoofd, en noord- 21,22
ſtar leeren kennen, daar-beneffens 's wintsſtreken en be- 23
quame haavens voor de ſchepen. Seilende eens na De- 24
los, kom ik op de kuſt van Chio, en roeide aan 't ſtrand: 25
ſprong lugt uit 't ſchip, en ploſte op 't natte ſand. De
nagt verſtreken ſijnde, en den dageraad op handen, ſtond
ik op, en ſeide datmen vers water ſcheep brengen ſoude,
wees haar ook den weg daar 't water te halen was. Self ſag
ik van een hoogen duin wat mij de wind beloofde: riep de
maats, en ſtapte weder ſcheep. Ofeltes was d'eerſte van
de bootsgeſellen die riep: alree man, hier ſijn we: en ſig
inbeeldende dat hij op 't eenſaam veld een prooi gevan-
gen had, bragt een jongen langs ſtrand ſoo glad van troonie
als een meisjen, die vol wijn en vaaks, ſcheen te ſuiſſe- 26
bollen, en qualijk te volgen; ik beoogde ſijn gewaat,
aan-

15. Akriſius) *Koning van Argos, vader van Danaë; van welken is geſprooken*, 1 D. 167 pag. *en beneden*, in het 4 B. der Herſch. *verder geſprooken ſal worden.*

16. Grootvader) Kadmus. *van welken in het* eerſte Hoofdſtuk.

17. Gevleugeld) *Gelijk men gemeenlijk de gevangene ſiet leggen op de keiſerlijke* Gedenkpenningen, op een Geſteente (het 159 van het 1 D.) *by* Leonard. Agoſtini. by Oudaan. 21 Taf. 4 Penn. en op het 36 Marmer by P. S. Bartolus; *of ook voor de verwinnaars zegewagen heenſtappen*; *volgens* Horatius, 2 B. 1 Br. aan den keiſer Auguſtus. Ovidius, 1 B. 2 Minnedicht.

18. Meonie) *Vertaal liever Hetrurien. Deeſe waren van afkomſt Lydiers, dat is, Meoniers (gelijk wy aanteekenden*, 1 D. 45 pag.) *welke, uit Aſie overſtekende, eindelijk midden in Italien ſijn beland.* Virgilius, 8 B. van den En. Dionys van Halykarn., 1 B. 28 H.

19. Hengelroede) *Dus geeft men alhier noch heden de viſſers de naam van arm. Doch wat den hengel aangaat, met deeſe viſchten ook gaaren de aaloude.* Seneca, in den Dollen Herk. in die weergalooſe rei van het 1 Bedr. Martialis, 1 B. 16 D. en elders, Avienus, in de 24 Vertell. *en eindelijk* Ovidius, 1 B. der Minned. *ſelf op haare hofſteden, uit een venſter, gemakkelijk liggende op een ruſtbedde.*

20. Geit] Olenia capella *in het Latijn. Van dit regengeſtarnte, gelijk mede van de ſtad* Olenus, *ſiet het aangeteekende*, 1 D. 92 pag.

21. Sevenſter) Taygete *ſegt het Latijn; noemende ſlechts eene uit de ſevene. Siet het geen is aangeteekend*, 1 D. 91 pag.

22. Waterſtarren) *in het Latijn* Hyades; *van welke ook*, 1 D. 91 pag.

23. Noordſtar) Arctos *in het Latijn*; *van welk geſtarnte*, 1 D. 90 pag. en 2 D. 5 pag.

24. Delos) *Van dit eiland is geſprooken*, 1 D. 227 pag.

25. Chios) *Een Aſiatiſch eiland, behoorende onder die van Ionie, gelegen tuſſchen de eilanden Lesbos en Samos.* Strabo, 13 B. *heden geheeten Scio; weleer vermaard en roemwaardig wegens haar ſchoon marmer.* Plinius, 5 B. 31 H. *lekkere vygen.* Martialis, 13 B. 13 D. *koſtelijken wijn, byſonderlijk de ſo geſeide* arviſium. Virgilius, 5 Herdersgeſ. *behalven* Plinius en Horatius, *en eindelijk wegens de heerlijke geboorte van den puikdichter Homerus.* Cicero, in de Red. voor Achias, *enz.*

26. Meisje) *Van Bacchus en ſijn vrouwelijk gelaat, ſpreekt ook het* 36 Priaapgeſang. *En daarom word deeſe*

aangesigt en tredt, en sag aan hem niets datmen geloo-
ven kost sterflijk te sijn: dit gewaar werdende, seide ik
tegens de maats: ik kan niet regt afnemen wat Godheid
in dat lighaam mag steken; immers steekt daar Godheid
in. Gij sijt dan die gij sijt, og begunstig ons, komt
onsen arbeit te baat, en vergeeft dese hare misdaad. Bidt
voor ons niet, seide daar op Dictys, die sijns gelijk niet
had, in 't klouteren op de rajen, en van 't wand neer te
rijen. Sulks stemden ook Libys, den blonden Melant-
27;28 hus, galjoenwagter, Alcimedon, den Gardiaan Epopeus,
aanmoediger van de roejers, en voorts al de rest: *soo
verblint waren sij om den buit.* 'K sal evenwel, seide ik,
niet lijden dat ons schip door 't innemen en ontheiligen
van desen God in lijden rake: ik heb hier 't meest te
seggen, en keere hem buiten. Lycabas, den stoutsten van
allen, die, uit Tuscane verbannen om een manslagt, van
't swaart verschoont buiten lants sworf, bulderde boven
anderen, en quetste mij, tetwijl ik 't tegenstont, met
sijn sterke greep de keel, en had mij in zee geringelt,
ten ware ik, schoon buite westen, aan 't wand had blij-
ven hangen. Dien God-loosen hoop prees dit stuk, tot
dat eindelijk Bacchus (want 't was Bacchus) even of mijn
schreeuwen hem den vaak benomen, en van dronken
vernugtert had, seide: wat is 'er te doen? wat 's dit roe-
pen? segt mij, bootsgesellen, hoe ik hier geraakt ben?
waar meent gij mij heen te voeren! sijt onbeschroomt,
seide Proteus, en segt maar in wat haven gij belanden
29 wilt. Gij sult aan gebragt werden daar gij wilt. Set
30 dan, seide Bacchus, uwen koers na Naxos, dat 's
mijn vaderland, daar gij wel sult werden onthaalt. De
schalken swoeren bij zee en alle Goden, sij souden soo
doen, en lasten mij met het geschildert schip onder
seil te gaan. Naxos was aan stierboort, werwaarts
als ik wendde, roept Ofeltes, malle gek, wat doet gij,
wat rasernij rijd u? Yder was voor sig selve bekommert:
't meeste gros wenkte mij na bak-boort te houden;
andere luisterden mij in 't oor, wat se wilden gedaan heb-
ben, ik stont verset, en seide: een ander man te roer: en
leide alsoo, om niet hantdadig te sijn aan 't schelmstuk,
mijn stuir-manschap neder. Daarom moptense alle op
mij, en 't heele gros mompelde, onder welke Ethalion
sprak, op u alleen staat al onse behoudenisse, soo gij meent,
en staat te roer, stuirt in mijn plaats, laat Naxos leggen,
en kiest een andere koers. Als wanneer God Bacchus,
haar foppende, quansuis of hij doen eerst 't bedrog was
gewaar geworden, uit 't kromme schip in zee keek, en 31
met gemaakte tranen seide: matroosen dit 's den stand
nog 't land niet, dat gij mij belooft, en ik versogt heb-
be. Door wat misdaat heb ik dese straf verdient? en
wat roem trekt gij hier uit, dat gij mannen, een jongen,
en met u allen mij alleen bedriegt? Ik ondertussen had
lang staan krijten, dog die God-loosen hoop stak 'er de
gek mede, en roeiden sterk door in zee. Nu sweer ik
u bij dien God (want nader hebben wij 'er geen) dat ik u
soo wel de waarheid verhaal, als dingen die grooter sijn
dan dat sij waar geloost werden. 'T schip bleef soo stil
leggen, of 't op droog geraakt was. waar over sij haar 32
verwonderende, plonssen even wakker met de riemen,
ont-

deese genoemd ἀνδρόγυνος, manwijf, by Theodoretus, 3 B. 7 H. der Kerk. Hist.

Dus sien wy Bacchus by na gelijk een jonge dochter gekapt, niet alleen op de Keiserlijke Gedenkpenningen; *maar ook (behalven in de* Standbeelden) *op de aaloude* Marmersteenen. *Siet* de 50, van *meermaalen aangetrokkene* P. S. Bartolus.

Vorders siet dit geval ook beschreven by Nonnus, in het 45 B. *van* Bacch. *en aangetrokken van de* Homerus, in de Loff. van Bacch.

27. Galjoenwachter) *Gelijk de stierman, op het achterste deel van het schip, het roer en sijn toebehooren gadesloeg, soo moest deese zeeman het voorste deel en de steven besorgen, de winden gade slaan, scherpe rotsen en blinde klippen aanmerken, en den stierman in een genaakend ongeval waarschuwen. Van hem,* proreta *geheeten, gedenken* Plautus, in de Schipbr. 4 Bedr. 3 Ton. Plutarchus, in het lev. van Agis, *en* in het B. van het Staatbest. *behalven* Xenofon, Aristofanes, Pollux, Appianus, *enz.*

Vorders siet deesen op de voorsteven staan op een Geslachtpenning *van de Nasidien; by* Joh. Schefferus, 4 B. 6 H.

28. Gardiaan) *Welke de roeijers by beurten het sein van roeijen en rusten gaf, gesegt* portisculus, *by* Non. Marcellus, Festus, *enz. teweeten, of door geroep, geheeten* celeusma. Servius over het 8 B. van Virgyls En. Rutilius, 1 B. van sijn Reisbesch. *of door snaarenspel en speeltuygh.* Aristofanes, in de Kikkers, 2 Bedr. 5 Ton. behalven Pollux, Statius, Maxim. Tyrius, Censorinus, *enz.*

29. Proteus) *Neen* Valentijn; *het was de* proreus, *of* proreta, *meester van de voorsteven; volgens het aangeteekende,* van 27 a.

30. Naxos) *Van welk eiland* 1 D. 8 pag.

31. Kromme) *Volgens de* Gedenkpenningen, *voornaamlijk de Burgermeesterlijke, by gemelde* Schefferus. *Doch bysonderlijk was het achterste deel meerder gekromd en omgebogen.* Ovidius, 11 B. der Herschepp. *en somwijlen, gelijk de voorsteeven, geschilderd en met konstig beeldwerk vercierd.* Homerus, 1 B. der Dool. Ovidius, 4 B. der Alm. *behalven* Athenëus, *enz.*

32. Droog) Navale *in het Latijn; eigentlijk een plaats alwaar de schepen worden getimmerd; of ook, by wintertijden, opgeset.* Ovidius, 18 Heldinnebr. Virgilius, 4 B. van den En. Cesar, B. O. 2 B. 3 en 4 H.

ontgeien de seilen, en poogent door dese twee middelen
33 vaart te geven. De riemen wierden door veil beslingert,
daarse rontom steil op-kroop, en de seilen geborduirt
34 met trossen beien. Hij selfs had op 't hooft een wijn-
35 gaard-krans, met druif-trossen, en swaaide sijn piek met
wijn-ranken om-wonden. Ontrent hem lag een spook
36 van Tygers, lossen, en wreede postuiren van gevlakte
Panthers. De maats sprongen buiten boort, ('t sij
door harsseloosheid, 't sij door vrees) soo dat Medon eerst
swarte vinnen begost te krijgen, en op den buik leggen-
de den rug-strang begost om te krommen. Desen riep
Lycabas toe: in wat vremd gedrogt verandert gij?
dit seggende kreeg hij een ruimen bek, wijde neus-ga-
ten, en schobben op 't harde vel. Maar, terwijl Libys de
vaart belettende riemen meent in te leggen, sag hij
dat sijn handen vrij gekrompen, nu geen handen meer,
maar wel vinnen mogten genaamt werden. Een ander,
meenende te grijpen na 't omwoelde wand, had geen
armen, en sprong met den op-gekrulden romp in 't
water; 't agterste van sijn staart is als een seisse, of
gelijk de hoornen van de halve maan gekromt staan.
Van alle kanten sprongense op, spartelden in 't water dat
het stoof, borlden op, en duikelden weer onder, hup-
pelden offe een balet dansten, wierpen hare dartele ligha-
men boven water, en speuiten 't ingeswolge zeewater ten
wijden neus-gaten uit. Van even te voore twintig man
(want soo veel was 'er op 't schip) schoot ik 'er pas alleen
over; en was soo verbaast, en verkilt van schrik, dat mij
den God naaulijks versterkte, en seide, vrees niet, set
het na Chio. Alwaar geland, offerde ik Bacchus ter ee- 37
ren, en vierde 't wijn-feest. Hier op seide Pentheus:
wij hebben u wijtloopig verhaal aangehoort, ten einde
onse gramschap door u lang teemen bet verhitte. Rukt 38
hem weg, Trawanten, en raabraakt sijne leeden, tot
dat hij dood is. Den Toscaansen Acetes met 'er haast
daar van daan gesleurt, wert in een sterken kerker geslo-
ten; en terwijl men vast de slagt-bank en 't moord-tuig,
't swaard en 't vuir vervaardigt, seitmen, dat van 't selfs
de poorten open sprongen, en van 't selfs de boejen, son-
der datse iemant los maakte, van sijn armen vielen.
Pentheus bleef even onversettelijk, en laste nu sijn volk 39
niet derwaart te gaan, maar tijdt selfs op de lappen na
den berg Citheron, die, tot 't feest van Bacchus verkoosen, 40
door 't gesang en hart geblaat der wijnpaapinnen loei-
de. Gelijk een fier paart, als de krijgstrompetter helder 41
op alarm blaast, runnikt, en moet grijpt om te vegten,
soo ontroerde Pentheus 't langdurig gehuil en geschreeu
door de lugt, soo dat hij van gramschap gloeide. Den
berg rontom met geboomte beset, heeft bij-na op den
kruin een vlak plein, dat van alle kanten kan werden ge-
sien: hier sag sijn moeder alder-eerst dat hij 't wijn- 42
offer met onheilige oogen bespiedde, waarom sij ook 43
't eerst aangehitst, dol-driftig toe-schoot, en 't eerst 44
naaren Pentheus een berankte spies toe-dreef: en riep
ei

33. Veil) *Siet ook van dit wonderwerk* Homerus, in gemeld Lofgez. *Doch van de veil het aangeteekende*, 1 D. 175 en 185 pag.

34. Hoofd) *Gelijk men hem*, *by* Goltzius, *dikmaals siet afgebeeld op de* Penningen *der Griekſche steden*, *landſchappen en eilanden*; *volgens* Sidonius, in het 23 D. roemende Pont. Leontius, *enz.*

35. Piek) *Van welken is gesprooken*, 1 D. 66 pag.

36. Tigers) *Bacchus*, *gelijk ook de lossen en panthers*, *toegewijd*. *Siet het aangetekende*, 1 D. 8 pag.

37. Chio) Dia *segt* Ovidius *in het Latijn*, *dewijl Naxos mede dus word geheeten*; *volgens het geene gesegt is*, 1 B. 8 pag.

38. Rukt) *Vergelijkt deese plaats met die van* Euripides, *in sijne* Pentheus *of* Bacchis.

39. Pentheus) Echionides *in het Latijn*; *als sijnde de soon van Echion*, *gelijk aangeweesen is*, 11 D. 86 pag.

40. Citheron) *Van welken berg gesproken is*, 11 D. 43 pag.

41. Krijgstrompetter) *Van de* tuba *of krijgstrompet is gesprooken*, 2 D. 9 pag.

42. Wijnoffer) *By de Grieken geheeten* Orgia, Trieterica, *enz. siet het aangeteekende*, 1 D. 284 pag.

43. Bespiedde) *Op een boom klimmende*, *quansuis om beeter de geheele vlakte over te sien*; *volgens* Euripides, in bovengenoemd Treursp. Nonnus, 46 B. van den Lofſ. Theokritus, 26 Herdersgeſ. Pausanias, 2 B. *Dus is deese boom afgebeeld op een Korintiſche* Penning *van Markus Antoninus*; *volgens* Vaillant, in het B. der Volkplantingen.

44. Spies) *Van welken wy meermaalen spraaken*; *als*, 1 D. 66 pag. *Ondertusschen siet deese moord verbeeld in het tweede* Tafereel *van onse* Pict. Loquens; *en vernoeg u hier met dit nevensgaande plaatje.*

45. Swijn)

45 ei komt hier, lieve susters, dat over-groot swijn, dat op ons land swerft, dat swijn moet ik treffen. Dus valt hem al dit gespuis verwoet alleen op 't lijf: spannen samen, en volgen den verbaasden, die nu soo verstelt was, dat hij sijnder sprak, sig selfs verwees, en sonden beleed; maar riep verwont: helpt mij moei Autonöe, en ontfermt u om Acteons wil. Dog sij wist van geen Acteon, hieu hem in 't smeeken de regter arm af, de linker wierd hem door Ino van 't lijf gerukt, soo verre, dat den bloed geen armen had, om na sijn moeder op te steken; maar toonende haar sijne afgehouwe stompen, seide: og moeder sie. Agave huilende over dit schou-spel, sloeg 't hoofd in de nek, slong'er 46
't hair door de lugt, rukt hem 't hoofd van de romp, steekt het metbebloede vingers op, en riep: victorij gesellinnen, victorie door onse hand verworven. De wind rukt de bladeren, die door de herfst-kou getroffen verslenst hangen, van 't hoog geboomte niet spoediger, als door die schensieke handen de leden van desen man van een gescheurt wierden. Waarom de Thebaanse vrouwen, door diergelijke spiegelen gewaarschout, desen nieuwen Gods-dienst bij-woonen, en Bacchus heilige altaren met eerbiedigheid bewierooken.

45. Swijn) *Of stier, volgens* Horatius; *en kalf, volgens* Persius. *Siet ook* Euripides *in het aangetrokken* Treursp. *Dus vind ik, in de stoet van vader Bachus, iemand onder de Faunen; een afgescheurde bil van eenig dier om sijn hoofd slingerende, op het* 52 marmer *van* P. S. Bartolus.

46. Hoofd) *Van deese gewoonte ontrent die dolle Bachanten, Menàden, enz. is gesprooken*, 1 D, 15 en 159 pag.

Einde van het Derde Boek.

DE HERSCHEPPINGEN Van PUBL. OVIDIUS NASO.

VIERDE BOEK.

EERSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

De goddeloose Pentheus op de gemelde wijse gestraft sijnde, was evenwel Alcithöe, nevens haare susteren, herdnekkig in het verachten van Bacchus en sijne hooge feestdagen. Ze bleeven des aan haar spinrok, en het wolwerk, terwijl andere vrouwen alles lieten staan, om het offeren, mitsgaders alle andere tempelplichten by te woonen. Vorders verteldensy malkanderen onder het wolspinnen alderhande gestaltverwisselingen: van Dercetis, Semiramis, Nais, Pyramus en Thisbe, Mars en Venus, Apollo en Leucothoë, Clitie, Dafnis, Scython, Celmus, Krocus en Smilax, en eindelijk de wonderlijke hervorminge van Salmacis.

I. Wijn-

1 Maar Alcitoë, Mineusdogter vont niet goet 't wijn-
feest van dien God aan te nemen: en hield ruke-
loos'lijk staande dat Bacchus van Jupiter niet afkomstig
was: tot mede genoten van die ongodvrugtigheid hadse
hare susters. Den priester had vast bevoolen Bacchus dag
te vieren, de vrouwen met hunne dienst-maagden soo lang
2 buiten arbeit, de borsten met bont te bekleeden, de tui-
3 ten te ontvlegten, 't hoofd te bekranssen, en berankte
4 pieken in de vuist te nemen: want hij had voor-spelt dat
anders den gehoonde God bijster verbolgen soude sijn.
Dus gehoorsaamt hem al 't vrou-volk, hunne webben, spin-
rokkens en onvolwrogte taaken aan een sijde settende,
offeren wierook, en roepen: o Bacchus, Blateraar, Hart- 5,6
verligter, Blikseins-Kind, twee-maal geteelde, en alleen 7,8
van twee moeders gebaart, doende daarbij Nyseër, On- 9
geschoore Thyones-kind, Leneus, planter van de verheu- 10,11
gende Druif. Nagt-rammelaar, Huilbalg, Jacchus, E- 12.13.14
van, en meer namen die gij Bacchus met menigten in 15.16
Griekenland hebt. Want immers veroudert nooit uwe jeugt, 17 .
altijd blijft ge kinds, en staat nog aan 't hemelwelf alle glans
te verdooven. Ongehoorent, hebt gij een maagden hoofd: 18,19
gij hebt 't ooste, soo ver den swarten Indiaan met sijn uitter- 20
ste

1. Wijnfeest) Orgia *in het Latijn. Siet het aangeteekende*, 1 D. 284 pag.

2. Bont) *Met huiden van jonge hinden, gesegt* nebrides, *of met een vossevel*, bassaris *genoemd. Van deese spraken wy*, 1 D. 15 en 2 D. 71 pag.

3. Ontvlechten) *Van het hangend hair der Bacchanten is gesprooken*, 1 D. 15 pag.

4. Pieken) *Van welke meermaalen. Siet* 1 D. 66 pag.

5. Wyrook) *Van wiens gebruik in het offeren gesprooken is*, 1 D. 68 pag.

6. Blateraar, Bromius; *van het Griekse βρέμειν*, krijsschen, tieren.

7. Hartverlichter) Lyæus; *van welke bynaam is gesproken*, 1 D. 153 pag.

8. Bliksemkind) *Door het vuur van sijn moeder afgescheiden. Sie* Strabo, 13 B. *en boven*, 77 pag.

9. Nyseër) *Afkomstig van de stad Nysa. Siet van deese stad*, 1 D. 174 pag. en 2 D. 79 pag.

10. Thyoneskind) *Seg* Thyoneus; *een bynaam, komende van θύειν*, wijrooken, offeren. *Hoewel eenige sijn moeder niet Semele maar Thyone noemen. Siet de* Versamelaars *der verdichtselen.*

Voorts staat hier ongeschooren, *te weeten aangaande het hoofdhair; van welke wy ook spraaken*, 1 D. 135 pag. *Want terwijl men Bacchus en Apollo of de Son by de Dichters siet onder een mengen, so worden ook aan beide lange hairen, dat is, straalen toegevoegd. Siet* Makrobins, 1 B. 18 H. *behalven onse* Aantekeningen, 1 D. 116, 135 en 138 pag.

11. Leneus) *So geheeten van de* wijnpers, *in het Grieks gesegt ληνός.*

12. Nachtrammelaar) Nijctelius. *Siet* 1 D. 219 pag. *doch van sijn nachtvergaderingen. Siet*, Oppianus, van de Jagt, 1 B. Apulejus, in het B. van de God van Sokr. Sofokles, in Antigon. Servius, over het 4 B. van Virgyls En. *Voorts wierd in deese doorgaans soo veel dartelheid gepleegt; dat die van Romen bewoogen wierden om dit ontijdig en buitenspoorig nachtfeest by haar afteschaffen.* Cicero, 2 B. van de Wett. Firmikus, in het B. der Dwaaling. Tertulliaaus, in de verantwoordinge, 6 H.

13. Huilbalg) Elelius; *een bynaam genoomen van ἐλελεῦ, by de Grieken een woord van aanhitsinge door* geroep *en* geschreeu, *self in den oorlog en in een veldslag: en dus is ἐλελίζειν*, roepen, schreeuwen.

14. Iachus) *Een naam aan Bacchus mede gegeven, want ἰάχειν is ook* roepen, *wegens dat onbesuist en ongeregeld* tieren *en* schreeuwen, *in sijn dolle processien of ommegangen.* Virgilius. 4 en 7 B. van den En. Persius, 1 Berispd. *enz.*

15. Evan) *Mede een toenaam, beteekende geraas en geschreeu, gelijk* Evoë, *enz. Siet* 1 D. 219 pag. *Dus word dan ook Bacchus geheeten by* Statius, 2 Theb. Sidonius, 5 en 22 D. Ennius, in Atham.

16. Naamen) *Gelijk als* Euhyus, Bryseus, Bassareus, *en ontelbaare andere. Siet sijn* loffang in het Gr. Bloemhof, 1 B. 38 H. 11 D.

17. Jeugd) *Van welke is gesprooken*, 1 D. 206 pag.

18. Ongehoornd) *Van sijne hoornen spraken wy*, 1 D. 67 pag.

19. Maagde) *Bacchus werd niet alleen schoon en jeugdig, maar self met het gelaat en hulsel van een meisjen afgebeeld: soo dat hy soo man als vrouw is by* Orfeus, in sijn Loffang. Euripides, in Bacch. Treursp. en in het 36 der Priaapdichten; *behalven* Theodoretus, *enz.*

Dus word misschien dikmaals sijn borstbeeld voor dat van Libera of Ariadne aangesien; gelijk als by Leon. Agostini, 1 D. 93 en volgende Gesteent. *Doch siet hem met de gedaante van een jonge maagd by* P. S. Bartolus, in de 50 Marmerbrok.

20. Indiaan) *Van sijn gelukkige oorlogstogt, in het oosten tegens die van Indie, is gesprooken*, 1 D. 119, 146 en 155 pag. *Wegens deese togt is hem niet alleen den Olifant, gelijk een sinnebeeld van Indie, by-*

21 ste grens stroom Ganges werd omspoelt, overwonnen. Pen-
22 theus hebtge, Eerwaarde, en den gehelbaarden Lycurgus,
als schenders van uwe heiligdommen, om hals gebragt,
23 en de Tuscaners in zee geworpen. Gy sweept een gespan van
24 25 lossen met geschilderde leien. Gevolgt van u Dienaressen,
26 27 Satyren, en den ouden dronken Silenus, die met sijn kruk
het slinger airsen stut, en niet te vast op sijn ingereden
esel sit. Werwaarts gy heen gaat, hoortmen 't geschal
van jongelingen vermengt met vrouwe stemmen, 't ge-
28 29 30 bom der trommelen, holle bekkens, en schalmeien van bos-
boomen-hout, met veel gaten op een rij. Dus bid u het
31 Thebaans vrou-volk, datge haar goedertier en gunstig
wilt bejegenen: en viert haar belasten offerdag. Alleen
Mineus dogters ontheiligen in haare huisen desen vierdag
met haar ontijdig wol-werk, kaatden of den inslag, of 32
spinnen de scheer-draad, of weven een webbe, en dwin- 33
gen hare dienst-maagden te werken. Van welke eene,
terwijl sij met wol-spinnen besig is, d'andere laveiden,
en d'eerst-versonne viering bij woonen, seide: laat ons
ook, die Minerva, beter Godin als Bacchus, doen t'huis 34
blijven, ons profijtelijk hand-werk met verscheide ver-
tellingen verligten, en ijder bij beurte, iets, om tijd-
korting, te berd brengen. Dit keuren de susters goed,
en lasten haar 't eerst te vertellen. Die, bedenkende wat se
eerst voor den dag soude halen (want daar had sij een sak
van vol) stond in twijffel of sij van u Babilonisse Dercetes 35
op-

bygevoegd; maar hem word ook de segepraal, als sijn uitvindinge, toegeschreven: gelijk booven op de gemelde plaatsen, *is aangeteekend.*

Van Indien is gesprooken, 1 D. 36 pag. *gelijk ook van haaren Ganges*, 2 D. 45 pag.

21. Pentheus) *Van sijn rampsalig einde is gesprooken*, 2 D. 86 pag.

22. Lykurgus) *Een koning van Tracie, welke, uit een haat tegens den Wijngod, alle de wijngaarden in sijn rijk willende neerhakken en uitroeijen, sich selven toevallig de beenen heeft afgeslagen.* Horatius, 2 B. 16 Lierd. Propertius, 8 B. 16 D. *behalven* Apollodorus, Higinus, Homerus *en* Euripides, *welke alle, aangaande sijn misdaad en straf, seer verschillend sijn.*

23. Tuskaners) *Van haare herscheppinge is boven gesprooken*, 92 pag.

24. Lossen) *Gespikkelde dieren, gelijk de tygers, panters, en luipaarden; van welke wy spraken*, 1 D. 8 pag.

25. Dienaaressen) *Wijnpaapinnen; van welke gesprooken is*, 1 D. 15, 158, 159, en 284 pag.

26. Satyren) *Sie hier het geselschap, en de hofstoet van den Wyngod; alle in geilheid, dertelheid en redeloose ongebondenheid (des wijns gewisse uitwerkselen) uitmuntende! Van de Saters en Faunen is ook al gesprooken*, 1 D. 16 pag.

27. Silenus) *Van hem en sijn esel spraken wy*, 1 D. 218 pag.

28. Trommelen) *Van welke*, 1 D. 16 pag.

29. Bekkens) Cymbala; *van welke*, 1 D. 259 pag.

30. Schalmejen) Tibiæ; *Van welke* 1 D. 191 pag.

31. Thebaans) Ismenides *in het Latijn; wegens Ismenus; van welken rievier gesprooken is*, 2 D. 44 pag.

32. Wolwerk) Minerva *in het Latijn; sijnde redenkonstelijk de godinne genomen voor het geen sy bestierd en onderhoud.*

33. Spinnen) *Van het wolwerk spinnen en weeven der oude spraken wy*, 1 D. 4 en 94 pag.

34. Bacchus) *Daarom ook, onder alle volkeren, alleen de Scythen (anders woest en ruw) noch hem noch sijne vierdagen hebben aangenoomen; oordeelende dat het onreedelijk en onbetaamelijk was, een godheid te eeren, die de menschen tot raserny en dulligheid vervoerde.* Herodotus, 4 B. 79 H.

35. Dercetes) *Mede geheeten Atergatis; in het Sirisch gesegt*, sonder vissen: *om dat die van Syrien, haaren feestdag vierende, onder andere plechtigheden sich van vis onthouden.* Xenophon, 1. B. van Cyrus. Hyginus, 1 B. der Sterrek. De Verklaarder van Germanikus, Furnutus, 1 B. *behalven* Diodorus, Atheneüs, Klemens, de Alexandrijner, *enz.*

Vorders is deese, of de dochter van Venus, of liever deese godinne self: welke, voor den reus Tifon vluchtende, sich heeft in een visch verschept. Manilius, 4 B. der Sterrek. *of, gelijk andere vertellen, in den Eufraat springende met haar soontje, van de vissen is opgevat en behouden: welke daarom ook in het gesternte, teweeten in den* Zodiak *of Dierriem, sijn geplaatst.* Ovidius, 2 B. van den Alm. Hyginus, 1 B. der Sterrekund. *en (met een verschillende vertellinge)* de Verklaarder van Germanikus, *enz. Ondertusschen vertoond sich hier deese Dercetis dus in dit nevenstaade printje.*

36. Pa-

36 op heffen wilde, die, in een ſchobbige vis verandert, de Pa-
37 leſtiners gelooven u in een meir onthouden te hebben;
38 of wel hoe haar dogter in een vogel verandert op hooge
39,40 toorens haar leſte jaaen heeft doorgebragt; dan hoe Nais,
door geſang en ſeer kragtige kruiden jonge luiden in ſtomme viſſen verandert heeft; tot dat haar 't ſelve mede over quam; of van een moerbei-boom, die, eerſt gedragen hebbende, witte, daar na, door 't beſproeien met bloed, ſwarte beien droeg. Dog eind'lijk hielt ſe deſe fabel, aangeſien die ſoo gemeen niet en was, en hief ſpinnende aldus op.

36. Paleſtiners) *Hier word het eene deel van het algemeene Syrien voor het andere genoomen. De vertellinge onthoud ſich aan den Eufraat, (ſiet van deeſe rieviere,* 1 D. 207 pag.) *in Meſopotamien, een landſchap greſſende aan Armenie, verre van Paleſtina, bepaald met Arabie en Egipten; gelijk geſegt is,* 1 D. 214 pag.

37. U) *Die, nu een godinne ſijnde, in de gedaante bykans van een Vis, by die van Syrie en Fenicie, dan heet, ſo wy geſegt hebben, Atergatis, dan Derceto, en dan ook Dagon.* Siet Lucianus, in het B. van de Syr. God. Atheneüs, 8 B. 8 H. Strabo, 16 B. Diodorus, 3 B. 4 H. *en* Plinius, 5 B. 23 H. by Io. Seldenus, van de Syriſche Afgoden. en Joſ. Scaliger, over Manilius.

38. Dochter) *Semiramis, in het Syriſch geſegt een* duyf; *welke dit volk godsdienſtig eerd, t'ſederd deeſe Askalonitiſche Semiramis, ten vondeling weggeworpen, door duiven, met geſtremde melk, en kaas, uit der veehoederen hutten gehaald, is gevoed, en in het leven behouden.* Diodorus, 2 B. 4 H. *alwaarom ſy werd geſegt ſelf in een duyf verſchept te ſijn.* Lucianus, in gemelde verhand. van de Syr. Godinne.

Dus ontmoet ſy my op een Gedenkpenning *van vorſt Auguſtus; geſlagen by die van de ſtad Askalon, by* Parinus, *enz. ſtaande, met een tak of rank in haare handen, tuſſchen een duyf en een rijksſtaf.*

39. Toorens) *Op welke, gelijk op alle hoogtens en verhevenheden, ſy gaaren neſtelen, en ſich onthouden.* Ovidius. 1 B. der Klaagd. 8 D.

40. Naïs) *Een nimf ſich ophoudende in de Roode Zee, op het eilandeken Noſola; welke, door toveryen en beſweeringen, de jonge vreemdelingen, die afgebeſigd hebbende, in viſſen verſchepte: doch welke ook eyndelijk, van de Son, wien men dat eiland toewijdde, gedwongen is de gedaante van een vis aan te neemen.*

TWEE-

TWEEDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Pyramus en Thisbe, jonge lieden binnen de stad Babel, beminden met een onversettelijke genegenheid, doch met tegensin der ouderen, aan wedersijden. Dus bedienden sy sich van het geval; te weeten, dat hunne wooningen nevens malkanderen stonden, en dat sekere scheur in de midddelmuur hen toeliet malkanderen toe te spreeken. Doch hier moest meer zijn. Het wedersijds genot ontbrak aan het genoegen deeser verliefde. Ze bespreeken dan eindelijk, om buiten de stad, op sekere bestemde plaats by een te komen. Thisbe aldaar eerst verschijnende, wierd weggejaagd van een leeuw, die, na het aasen op seeker wild, dorstig, by toeval uit de bygelegene fontein quam drinken. Deese boet sijn lust met een kleed, dat Thisbe had laaten vallen, en vertrekt. Pyramus, op de bestemde plaats koomende, vind het bebloede kleed, geloofd dat Thisbe van een boschgedrocht is verscheurd, trekt sijn degen, en doorsteekt sich selven. Thisbe sich een weinig hebbende hersteld, keerd weder, en vind haaren minnaar in het gras uitgestrekt. Dus neemt sy den degen, en stoot die ook in haaren boesem.

1 Pyramus en Thisbe, deese een seer schoon jongeling, ; geene 't puikje van de maagden van 't oosten, woonden

1. Pyramus) *Deese twee rampsaligen eens in een konstig tafereel siende afgebeeld, heb ik niet konnen nalaaten dit nevensgaande op het papier te stellen; gelijk men het ook vind in onse* GALLERYE, 122 pag. *Aan den Schilder.*

Siet,

29 slag, of man en wijf was; nog sla ik over u Celmus, die u wel eer Jupiter, als hij nog een kind was, getroulijk hebt op-

29. Celmus) *De voedsterheer van Jupiter, op het eiland Krete; welken hy seer lief had so lang hy minderjarig was; maar nauliyks had hy het rijksbewind sijn vader ontweldigd, of hy heeft deesen Celmus gehaat en in een diamant verkeerd: quansuis om dat hy sijn geboorte, en met eene sijn sterflijken aart aan het mensdom had ondekt.*

Van deese is verscheiden die Kretische Celmu, welken sijn broeders van hen dreven, om dat hy Cybele of Rhea had willen schenden. Siet de versieringe by de Versaamelaars. *Doch ondertusschen siet hier ook Celmus in een diamant verscheppen.*

30 Opgequeekt, nu in een diamant sijt vervormt, en u, o Cu-
reten, die door de vogt van een swaren stort-regen voort-
31 gekomen sijt, en Crocus en Smilax, in kleine bloempjes
verandert; maar sal u met een aardig nieutje vermaken.

30. Kureten) *Uitvinders van de wapendans; terwijl sy op haare kopere schilden slaande, en yslijk schreeuwende, dus al spelende ontrent moeder Rhea beletteden, dat het gekrijt van den jongen Jupiter sijn vader Saturnus, dien grooten slokop, niet ter ooren quam.* Lukretius, 2 B. Virgilius, 2 B. der Landged. Statius, 4 B. der Theb.

Over hunne benaaminge twisten de Geleerde; gelijk mede over de geboorte en oorspreng. Siet Strabo, 10 B. *behalven* Eustathius, Diomedes, *enz.*

Sy worden ook Korybanten geheeten; hoewel van Seneka, in de Dood van Herk. in de Rei van het 5 Bedr. *en* Lucianus, (in Nigrin.) *de Korybanten de Frygiaansse Cybele, en de Kureten de Kretise Jupiter als priesteren worden toegevoegd.*

Sie deese priesteren op hunne wapenen kloppen op een Gedenkpenning *van den keiser Tyrannus, by* Seguinus; *en elders.*

31. Crokus) *Een schoone jongeling, van het meisje Smilax soo geweldig bemind, dat sy beide, toen de vryer sijn vrijster weigerde te vernoegen, in bloemen sijn verkeerd.*

Deese Smilax, is een soort van hedera *of veil, des ook vader Bacchus toegevoegd; doch, wegens gemelde herscheppinge, en rampsaligheid deeser gelieven, in geen kranssen of kroonen gebruikt.* Plinius, 16 B. 35 H. *behalven op de vierdaagen van Bacchus, van de Thyades of wijn-papinnen.* Euripides, in de Bacchant. Treursp.

VIERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Hermafroditus was de soon van Hermes of Merkurius, en Aphrodite of de godinne Venus; een jongeling van een ongemeene schoonheid, van de Najaden op den berg Ida opgevoed. Deese verliet

verliet op ſeekeren tijd ſijn vaderland, en quam in Karien, alwaar hy, op een heeten dag, eenig water vindende, in het ſelve is neergegaan. Dit ſag Salmacis, eene der Watermaagden, en wierd aanſtonds van de liefde geraakt. Sy bad, ſy vleide, ſy vloog hem om den hals, en bad eindelijk den hemel, dat het haar geliefde hunne twee licchaamen in een te ſmelten, en onaffſcheidentlijk te vereenigen. Hermafroditus, ſiende ſich ſo herſchaapen, en noch man noch vrouw, verſocht weder van ſijne onderen, dat alle, die naderhand in dit water mogten gaan, op een gelijke wijſe ook mogten van geſtalte verwiſſelen.

1 Hoe het komt dat Salmacis na-gaat, datſe met ontmanbare wateren de leden pas aangeraakt, kragteloos en ſlap maakt, ſultge nu leeren: d'oorſaak is verborgen, maar de kragt van 't fontein-water bekent genoeg.
2, 3 De bosmaagden hebben 't kind, dat de Godin Venus bij
4 Mercurius kreeg, in de ſpelonken van den berg Ida opgequeekt: wiens aangeſigt gelijkende vader en moeder, daarom ook na haar genoemt is. Dit kind, nu vijſtien jaren out, verliet ſijn vaders gebergte Ida, ſchepte vermaak in onbekende contreien, en rivieren te gaan beſien. Sulks dat ſijnen ijver de moeilijkheid verminderde. Dus
5, 6 trok hij na de ſteden van Lycie en Carien, daar ontrent gelegen, al-waar hij ſag een ſtil-ſtaand' water tot de gront toe helder, met geen riet, lieſen of bieſen begroeit. 'T water was klaar, en den buiten-kant van de poel met ſooden en kruiden, die altijd groen ſijn, beſoomt. Deſe bewoont een maagt, die niet bequaam 7
tot de jagt, nog gewent is met den boog om te gaan, veel min om ſtrijts weet te loopen, en d'eenigſte der 8
bos-maagden is, die de geſwinde Diana onbekent is. Men ſegt dat haar hare ſuſters dikwils geſeit hebben: Salmacis neemt in de vuiſt of ſwijn-ſpriet, of een geſchilderde pijl-koker, en brengt uwen ledigen tijd temet met de ruwe jagt door. Waar toe ſij niet verſtaan

1. Salmacis) *Van welken ſpringbron, en haare byſondere hoedanigheden onſe* Dichter *ook gewaagd in het* 15 B. der Herſchepp. *behalven* Vitruvius, 2 B. 8 H. *en* Strabo, *welke ſich verwonderd*, in ſijn 14 B. *dat deeſe bron ſoo verdacht is, als ſoude haar water het mannevolk verſlappen en verwijfd maaken: aangeſien die van Karien die geſteltenis ſekerlijk overkomt wegens hunne wellusten, en overdaad in ſpijs en drank, en daar op volgende boelaagien. Siet* Heſychius, in het woord Καρικὸν, en andere.

2. Bosmaagden) Naiades, *dat is, bronmaagden in het Latijn. Wie miſt hier dan, de Vertaaler of de Letterſetter? Van de Naiades is geſprooken,* 1 D. 16 en 21 pag.

3. Venus) Cithereis *in het Latijn, wegens Cithera; van welk eiland meermaalen: als,* 1 B. 34 pag.

4. Ida) *Van welken Frygiaanſchen berg,* 1 D. 16 pag.

5. Lycie) *Een deel van klein Aſie, tuſſchen Karie en Pamfilie: eensdeels berucht door den vuurſpuwenden berg (van welken de Dichters een ondier maaken) Chimera; en anderdeels door Apolloos tempel, ſtaande binnen Patara, een ſtad in Lycie. Van den Chimera ſal beneden geſprooken worden; doch ſiet van gemelden tempel de* Aanteekeninge, 2 D. 27 pag.

Vorders ſijn de inwoonderen van Lycie vermaard wegens het handelen van pijl en boog. Virgilius, 7 en 8 B. van den En. Silius, 8 B. Statius, 6 B. van den Theb.

6. Karie) *Mede een deel van gemeld Aſie, tuſſchen Lycie en Ionie, noordwaars geſlooten met de rieviere Meander. Haar hoofdſtad is Halykarnaſſus, berucht door het wonderlijk grafgebou van koning Mauſoleus; van welke* Martialis, 1 B. der Schouſpeldicht. *behalven* Plinius, 36 B. 5 H. Gellius, 10 B. 18 H.

Vorders is het een ſeer vet en vruchtbaar landſchap, haare inwooneren rijk en weelig maakende. Strabo, 14 B. Mela, 1 B. 16 H. *welke anders, volgens de aaloude Spreekwoorden, voor ruwe en woeſte boeren worden gehouden.*

7. Bewoond) *Gelijk meeren, ſtaande waateren, en ſpringbronnen by de aaaloude geheiligd waren; volgens het aangetekende,* 1 D. 109 pag. *ſo had ook jeder van deeſe een godheid en een Nimf.* Siet 1 D. 21 pag. *want ſoodanig eene was ook, onder andere by de Latijnen, Juturna, de ſuſter van Turnus.* Virgilius, 12 B. van den *En.*

8. Eenigſte) *Merk hier aan dat de ledigheid byſonderlijk is de voedſter der minneluſten, en aanleidſter tot buitenſpoorige en ongeoorloofde boeleeringen. Siet onſen* Dichter, in het 1 B. van de Minnebaat; en Seneka, in Hipp. Treurſp. 1 Bedr. 2 Ton. Menander, in de bewaarde brokkelingen ſijner Blyſpellen.

wilde; maar spoelde dan haar schoone leden met haar
9 fontein water, kamde dan 't haar met een bos-houte-kam;
en spiegelde sig in 't water, of'er iets aan haren tooi ont-
10 brak. Dan gink sij eens, in doorlugtig gewaat, of in
de sagte bladeren, of kruideren neerleggen, plukkende
dikwijls bloemen, gelijk sij doen ook juist plukte, alsse
den jonge sag, diese op deselve tijd mede tragtte tot
haar wil te hebben. Evenwel ging sij niet eer na hem
toe, schoon sij haar haaste om bij hem te sijn, als dat
sij haar opgetooit, 't gewaad wel bekeeken, 't aansigt
op-gesmukt had, en waardig was om schoon te schijnen.
Doen begost sij aldus te spreken: o jonge, die wel waart
sijt datmen u gelooft een God te sijn! Sijt gij een God,
gij kont Cupido sijn; sijt gij een mens, wat geluksalige
hebben u geteelt; gelukkig is de moeder, waaragtig, ge-
lukkig u suster soo gij'er een hebt, en de minne die u de
borst gegeven heeft. Dan veel gelukkiger is u bruid,
soo gij'er een hebt, soo gij'er een waardig kent met u
11 te paren. Hebt gij een bruid, laat ik met u dan mijn
lusjes ontdieven. Hebt g'er geen, maakt mij soo geluk-
kig: en gaan we in een bed bij malkander leggen. Op
dese woorden van de maagt, schoot de jonge een blos
op de wangen, als die niet en wist, wat liefde was, maar
die 't wel voegde beschaamt te sijn. Soo gebloost was
hij, als d'appelen, die de warme son aan 't geboomte
12, 13 verft, of als geroot evoir, of de swijmende maan, als'er
vergeefs op de bekkens, om die te hulp te komen, wert ge-
klatert. De maagt sonder ophouden biddende, maar
slegts om een kuisse kus, en nu al sijnen evoir-witten
hals om-vattende, sprak hij dus toe: laat af, of ik loop
heen, en laat u dat alles houden. Salmacis was hier
over verset, en seide: vriend, ik laat u in dese plaatse
vrij wandelen, en haar gelatende offe te rug gink, keek
sij om, en verschool in de ruigte der struiken, op haar
knien neer gedooken. Maar hij, gelijk een jonge die
leedig, en buiten opsigt is, liep in 't gras spansseeren,
en waadde tot sijn enkelen toe in 't aangalpende water.
Soo dat hij aanstonts, door de laauheid van 't verlokkende
water bevangen, sijn sagt kleet van de tengere leetjes
trekt. Doe stont Salmacis verstelt, en verliefde op 't
schoon naakt lighaam, soo dat haar de oogen flikkerden,
even als de son, bij helder weder, in de spiegel weer-
glans van sig geeft: kon haar qualijk langer onthouden,
nog hare lusjes uit-stellen. Zy wilde hem nu om-helsen,
en, t'eenemaal versot, haare lusjes den toom geven. Maar
hij, klapte met holle handen op sijn borst, sprong met'er
haast in 't water: en sijn armen om te swemmen uit-
slaande, stak in 't midde van 't water af als een evoire
beeld, of leelie agter een helder glas gehouden. Doen 14
riep de maagt: nu is hij binnen, ik heb hem weg, wierpt
al sijn kleedeten verweg, sprong midden in 't water, en,
schoon hij tegen-stribbelde, hielt hem vast, en knipte
kusjes, stak haar hand onder water, tast tegen dank sijn
borst, en tuimelde met de jonge hol over bol dan hier dan
daar. Ten lesten, als hij 't sogt te ontkomen, omwringt
sij hem als een slang, die den arend in den bek vat, en 15, 16
met

9. Boshoute) Cytoriacus pecten *in het Latijn; wegens Citorus, een berg in Galatie, allermeest berucht door de* bukus *of busboom, aldaar overvloedig wassende.* Strabo, 11 B. Katullus, D. Virgilius, 2 B. der Landged. Val. Flakkus, 3 B. der Vlieft.

Voorts, dat, by de aaloude, de kammen doorgaands van dit hout gemaakt wierden, blijkt uit Juvenalis, in het 14 Berispd. en andere.

10. Doorluchtig) *Ongetwijffeld van een stoffe, niet ongelijk aan het geen men heden neteldoek en gaas is noemende: want aangaande dat soort van weeffsel waaren die van het eiland Kos vermaard; volgens het* aangeteekende, 1 D. 234 pag.

11. Bruid) *Het Latijn maakt een omschrijvinge, en gebruikt daar in de* tæda, *of toorts, alleenlijk maar een byvoegsel van een bruid; gelijk meermaalen aangeteekend is; als,* 1 D. 27 pag.

12. Yvoor) *Dat men, by de aaloude, het elpenbeen met een verf, konstelijk heeft weeten schoon en des kostelijk te maaken, blijkt uit de gelijkenissen, van deselve meermaalen genoomen,* by Homerus, 4 B. van den Il. Virgilius, 12 B. van den En. en onse Ovidius, op deese plaats, en in de Minned. 2 B. 5 D.

13. Swijmende) *Siet; wegens de maaneswijm en haar herstellinge door het kloppen op kopere bekkens,* 1 D. 140 pag.

14. Glas) *De geestrijke* Martialis *gebruikt deselfde gelijkenis, smaakelijk verhaalende het baden van sekere jonge schoonheid;* 4. B. 22 D.

15. Slang) *Der arenden erfvyand; die, van deesen vogel opgevat sijnde somwijlen hem met sijn kronkelen en krullen so belemmerd en verstrikt, dat hy, sijn vleugelen niet konnende gebruiken, noodsaakelijk met den verwinnaar uit de locht moet vallen.* Plinius, 2 B. 39 H. Cicero, 1 B. der Voorspell. *enz.* Klaudianus, 1 B, van den Gild. oorl.

Alwaarom van de selfde dikmaals een cierlijke gelijkenis word getrokken, by Homerus, in het 12 B. van den Il. Virgilius, 11 B. van den En. Horatius, 4 B. 4 Lierd. en Silius, 12 B.

Men vind de strijd van deese vyanden dikmaals afgebeeld, niet alleen op eenige Graffarken, *by* J. Jak. Boissardus; *of op* Versegelringsteenen, *by* Leonard. Agostini; *of op de Siciliaansche* Gedenkpenningen, *by* Paruta: *maar ook op de* Geldmunten *van Amintas, in Macedonien geslagen door die van Pydna; allereerst gevonden en hier te lande gebracht door den snedigen doorsnuffelaar van het Turksche* Grieken-

met haar op-vliegt. Sijn hangend hoofd woeltse hem aan de voeren, en omvlegt sijn lange armen met den staart, en even gelijk het veil lange stronken plagt te om-
17 klimmen, of als de voet-vis onder water sijn beneepe vijand grijpt, en van alle kanten met de ruige pooten
18 beknelt. Dog Mercurius soon houtsig stantvastig, en weigert de maagt haar gehoopt vermaak: sij drukt en dringt hem met haar geheel lighaam neder, soose daar op vast lag, en seide, worstelt, linkert, soo gij wilt, gij sult mij nu niet ontsnappen: sulks wilt gij o Goden laten gescheiden, en besorgen dat wij nimmer van malkandere gescheiden werden! Goden, warender die desen wens ter harte namen: want de twee lighaamen wierden in een gesmolten, en met een aansigt begaaft: gelijk of iemant takken entte, en sag dat se in 't wassen in een vervoegt wierden, en gelijk'lijk op schooten. Even alsoo, als hare leden door een vaste omhelsing in een wiessen, bleven sij geen twee-der-hande, maar slegts een dubbeld postuir, dat nog wijf nog jongen kost geseit werden: en geen van beide, of beide scheen te wesen. Als hij dan sag dat hem 't water, daar hij manspersoon was in-gegaan, half man gemaakt had, en dat 19
sijn leden daar in verweegert geworden waren, stak den Hermaphrodyt sijn handen op, en sprak, maar nu niet met een manlijke stem: verleent mij o vader en moeder, welker beider naam ik heb, tot een geschenk, dat, wat man in dit water komt, half man daar uit gaat, en 't selve pas rakende, schielijk verweegere. D'ouders metha- 20
ren twee-vormigen soon bewogen, bewilligden sijn versoek, en mengden dit fontein-water met vogt van onbekende kruideren.

Griekenland, THEOD. van HAGHE; *en allereerst uitgegeven door den meermaalen aangetrokkenen Hr.* JAK. DE WILDE.

16. Arend) Regia ales *in het Latijn*; *teweeten de koninglijke vogel van Jupiter*; *van welken wy spreeken*, 1 D. 140 pag.

17. Voetvis) *Van deese vis gewaagen*, *behalven* Oppianus, Elianus, van de Dier. 7 B. 11 H. Plinius, 9 B. 29. H. *Het is, seggen sy, een vis sonder hoofd, hebbende acht lange riemen, quansuis sijn voeten, waar mede hy de mosselen en andere schelpvissen belaagd en verstrikt.*

Siet deese, by Goltzius, *meermaalen afgebeeld op de* Gedenkpenningen *van Sicilien; en wel bysonderlijk op die van de stad* Syrakusa.

18. Merkurius soon) Atlantiades *in het Latijn*; *een benaaminge te ver getrokken: aangesien Atlas was de vader van Maja; Maja de moeder van Merkurius; en Merkurius weder de vader van deesen jongeling.* Siet 1 D. 75 en 269 pag.

19. Halfman) *Siet van de soo geseide* hermaphroditen, androgyni, *en halfmannen*, *quansuis hebbende tweederhande teeldeelen*, *de Geneeskundige Aanmerkingen van* Licetus. Platerus, *en andere Geneesheeren*: *behalven* Plinius, 7 B. 3 en 4 H. Lucianus, Plato. Diodorus, *enz.*

20. Uitgaat) *Siet het* Aangeteekende, *wegens deese gewaande kracht*, *boven*, 10 pag.

VYFDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Nawlijks waaren de vertellingen onder deeſe godverachtende wolleſpinſters ten einde gebracht, of de wraak der goden verraſt Alcithoë en haare moetwillige ſuſteren. Sy hooren als gedwongen de ſpeeltuygen, met welke de ſtaatſieſleep van vader Bacchus word vergeſelſchapt, en ſien alle haar wolwerk met veil en wijnranken omvlochten. Doch dit was het geringſte; de wraak ſlaat voort. De ſuſteren worden ſinneloos, meenen niet als vuurvlammen te ſien, en ſpooken te hooren. Ze ſoeken voorts een ſchuilhoek, en veranderen ondertuſſchen in ſchuwe vleermuiſen.

1 Ten eind was ſij vertelt. Als Mineus dogter nog 't wol-ſpinnen aanwakkerde: God Bacchus veragte, en
2 den vierdag ſchoudt: tot dat ſchielijk de trommels, die
3 ſij niet en ſagen, begoſten te rommelen, de kromme
4 cynken en trompetten te klinken, mirre en ſaffraan geur te geven, en, dat ongeloofſijk is, hare webben groen
5 te werden, en de geſponne woldraden gelijk 't veil bebladert te werden. Een gedeelte verandert in wijn-ſtok- 6
ken, 't geen te voore inſlag-draden waren, veranderde in ranken, de ſcheer-draad in groene looten met paarſſe druif-troſſen behangen. Ondertuſſen was den dag voor bij, en den ſchemer-avond op hand, alswanneer 't huisdak ſchielijk ſcheen te daveren, ſmeerige fakkelen te lugten, 't huis van binnen in den ligten brant te ſtaan, en

1. Mineus) *Siet boven*, 93 pag.
2. Trommels) *Van welke*, 1 D. 218 pag. *enz.*
3. Kromme) Cornua *in het Latijn: van welke kromhoornen*, 1 D. 64 pag. *hoewel in een andere gelegenheid.*
4. Cinken) Tibia, *in het Latijn: van welken dikwijls is geſprooken. Siet* 2 D. 87 pag.
5. Veil) *Bacchus geheiligd*; *volgens het aangetekende*, 1 D. 175 pag. en
6. Wijnſtokken) *Van Bacchus en ſijn wijnſtok ſpraken wy*, 1 D. 589 pag. en elders.

7. Ge-

7 en valſſe ſpooken van wild gediert te huilen; doen ver-
8 ſchoolen ſig de ſuſters onder 't rokerig dak, ſchuwden van
een verſpreit, 't vuiren ligt, en ſoekende de duiſterniſ-
ſe, wies over haare verkleende lighamen een vlies, en
wieken aan de armen, ſulks dat de donkerheid haar niet
toeliet te merken hoeſe haar voorgaande poſtuir verloo-
ren. Vederen maakten haar niet vlug, evenwel dreven
ſij op haare doorlugtige wieken, en pogende te ſpreken, piepten ſe na mate van haare kleine lighamen, en konden niet als een ſagt gekris uit-jammeren: nog onthouden ſe haar onder huis-dak, niet in boſſchagien; en 't ligt hatende, vliegen bij nagt, en houden den naam van vleermuiſen, haar na den donkeren avond gegeven.

7. Gediert) *Tigers, Panters, Loſſen, en andere godgewijde, gaande voor de praalkarre van vader Bacchus. Siet* 1 D. 8 pag.

8. Suſters) *Te weeten Alcithoë of Alkathoë; Arſione of Arſippa; Leucippe of Leukothea: nademaal de Schrijvers omtrent haare naamen oneenig ſijn. Siet* Anton. Liberalis, 10 H. dit geval op een geheel andere wijſe vertellende.

Ondertuſſchen leerd ons dit verdichtſel, dat men de feeſtdagen plechtelijk vieren moet, en dat de godverſaakers, het licht mijdende, ja blindelings naar hun bederf hellende, met recht vleermuyſen worden genoemt.

SESDE HOODSTUK.

INHOUD.

Juno, niet alleenlijk op Bacchus, maar ook op ſijn geheele ſtamhuys wrokkende, vangt weder aan met Ino, ſijn voetſter, en moeders ſuſter, getroud aan koning Athamas. Daald deswegen hellewaards, om eene der Furien te verſoeken dat ſy het hof van Athamas in wanorder brenge, en niemand in het ſelve laate onaangetaſt. Tiſiſone, de voornaamſte deeſer wraakgodinnen, hoorende dit verſoek, vaard daadelijk om hoog. Treed binnen Thebe. Doet Athamas raaſen; die daar op eene ſijner kinderen ombrengt. Doch het ander kind word van de moeder geborgen; welke ſich met het ſelfve in zee werpt. Alwaar ſy, op het voorbidden van Venus by Neptunus, in zeegoden worden veranderd. Ondertuſ-

tusschen Joeken de Thebaansse vrouwen haare koningin: doch haar ongeval vernemende beginnense op Juno te schelden; die weder, in haar gewoone oploopenheid, dit vrouvolk ten deele in rotsen en ten deele in vogelen verschept.

1 Doen wist men eerst heel Thebe door van God Bacchus
niet genoeg te spreken; sijn moei Ino vertelde de
groote kragten van dien nieuwen God op steeg en straat:
2 en bleef uit soo veele susters buiten smert, behalven die
haar hare susters aandeden. Juno, siende dat dese opge-
3 blasen was, om dat sij, aan Athamas getrouwt, kroost
voort-gebragt, en God Bacchus gemint had, kost het
niet versweigen, en preutelde: wel hoe, sal een hoere-
4, 5 kind Toscaans boots-volk veranderen, en in zee verdren-
6 ken mogen, een moeder haar eigen kind te verscheuren
geven, en drie dogters van Mineus met eerst versonne
7 vlerken versien, en Juno niet anders als haar ongewrooke
smert beschreien? Hoe! is mij dat genoeg? kan ik an-
ders niet uit-regten? Bacchus leertme selfs wat mij te
doen staat. 'T mag bestaan selfs van sijn vijand te lee-
ren. Wat de rasernij vermag, heeftse overvloedig In 't om-
komen van Pentheus getoont. Waarom Ino niet hoorn-
dol gemaakt, om, volgens 't exempel van haare susters te
hollen! Een steil nedergaande weg is'er met vergiftige
8 ypen belommert, die door eensame stille contreien na
9 de hel loopt. Stiks den jammer-poel, waassemt daar
dampen uit, hier langs gaan de eerst ontlighaamde schim-
10 men der begraavene. Doodsheid, dorheid en norssigheid
is'er wijd en sijd. Ook kennen de eerst aankomende
schimmen den weg niet, die na de hel en 't heiloos rijk
van den swarten Pluto loopt. Die stad heeft ontallijke 11
toegangen, en allen 't halve opene poorten. Even gelijk 12
de zee de rivieren van 't geheele aard-rijk, soo ontfangt
die plaats alle zielen, en is voor geen gros van volk
te klein, en wert het niet eens gewaar al komt'er nog soo
veel, 't levens in. De schimmen dwalen, bloet, vlees,
en beenloos: sommige komen met menigten op 't
rigthuis, sommige binnen in 's Koninks palais: som-
mige aapen d'ambagten van haar voorige leven na; som-
mige teugelt haar eige straffe. Derwaarts ging Juno,
verlatende den hemel, (soo verre liet sij haren haat en
toorn in) daar gekomen, kraakte den dorpel daar sij met
haar heilige voeten op trapte; waar op den helhond Cer- 13
berus sijn drie koppen op-stekende, drievoudig basre. Sij
riep de drie gesusters die van de nagt gesprooten waren, 14
die straffe, en onversoenlijke Godinnen, uit. Die voor
de gevange poort, met een diamant slot toe-geslooten,
saten, kammende uit hare hairen swarte slangen. Dese
Juno kennende, stonden in den donker op; haar woon-
plaats wert de pijn-bank genoemt. Tityus, die met 15
sijn lighaam negen bunderen lants besloeg, gaf den gier
sijn lever uit te reepen. Gij Tantalus kont daar nog bij 16
't water, nog d'appelen die u boven 't hoofd hangen
Gy Sisyphus tilt of verrolt den steen die op 't vallen 17
staat. Ixion wert op een rad gerolt, en vervolgt, en 18
ont-

1. Thebe) *Van deese stad is gesprooken*, 1 D. 8 Pag.

2. Susters) *Semele, geblikssemd. Siet boven* 77 pag. *Aulonoë, beklaaglijk om Akteons ongeval. Siet* boven, 77 pag. *en Agave, rampsalig wegens Bentheus, siet* boven, 91 pag.

3. Kroost) *Klearchus en Melicerta; hebbende haaren man Athamas voor kinderen, wegens Nefele; Stenëus, Eritrëus, Leukon, Pëus, Frixus en Helle: van welke in deese* Aanteekeningen *hier en daar word gewaagd.*

4. Toscaans) Mæonii, *in het Latijn. Siet het aangeteekende*, 1 D. 88 pag.

5. Bootsvolk) *Siet ook het aangeteekende*, 2 D. 90 pag.

6. Moeder) *Agave. Siet* 2 D. 91 pag.

7. Vlerken) *Siet van deese vloermuysen*, 2 D. 110 pag.

8. Ypen) *Van den vergiftigen* taxus, *of ypen, spraaken wy*, 1 D. 143 pag.

9. Stix) *Van deese riever of liever helsse poel is gesprooken*, 1 D. 220 pag.

10. Dorheid) Hyems, *in het Latijn; van welke, in menschelijke gestalte onse Dichter hier boven*, 39 pag.

11. Pluto) *In het Latijn* Dis; *wegens de* divitiæ, *rijkdommen en schatten, in de benedenste deelen van 't aardrijk (dat is, volgens het gemeen, de helle) begraven en verhoolen; over welke hy, als opperhoofd gebied.* Virgilius, 4 B. der Landged. en 4 en 6 B. van den En.

12. Toegangen) *Volgens het algemeene spreekwoord, komt men alleenlijk door een toegang in de wereld; doch weder gaatmen langs duysend wegen uit deselve. Soo spreeken* Seneka, in Theb. Treursp. 1 Bedr. 1 Ton. Plato, in sijn Fedo.

13. Cerberus) *Van deesen hond is gesprooken*, 1 D. 47 pag.

14. Susters) *Van welke*, 1 D. 9 en 28 pag.

15. Titius) *Van welken verdoemden*, 1 D. 189 pag.

16. Tantalus) *Van deese gedoemde siel is gesprooken*, 1 D. 40 en 242 pag.

17. Sisifus) *Siet van hem en sijn eeuwigdurende straf*, 1 D. 257 pag.

18. Ixion) *Soon van Flegias, en moorder van sijn eigen schoonvader. Doch als noch goden noch menschen*

29 ſlag, of man en wijf was; nog ſla ik over u Celmus, die u wel eer Jupiter, als hij nog een kind was, getroulijk hebt op-

29. Celmus) *De voedſterheer van Jupiter, op het eiland Krete; welken hy ſeer lief had ſo lang hy minderjarig was; maar nauluks had hy het rijksbewind ſijn vader ontweldigd, of hy heeft deeſen Celmus gehaat en in een diamant verkeerd: quanſuis om dat hy ſijn geboorte, en met eene ſijn ſterflijken aart aan het mensdom had ondekt.*

Van deeſe is verſcheiden die Kretiſche Celmu, welken ſijn broeders van hen dreven, om dat hy Cybele of Rhea had willen ſchenden. Siet de verſieringe by de Verſaamelaars. *Doch ondertuſſchen ſiet hier ook Celmus in een diamant verſcheppen.*

30 opgequeekt, nu in een diamant ſijt vervormt, en u, o Cu-
reten, die door de vogt van een ſwaren ſtort-regen voort-
31 gekomen ſijt, en Crocus en Smilax, in kleine bloempjes
verandert; maar ſal u met een aardig nieutje verma-
ken.

30. Kureten) *Uitvinders van de wapendans; terwijl ſy op haare kopere ſchilden ſlaande, en yſlijk ſchreeuwende, dus al ſpelende ontrent moeder Rhea beletteden, dat het gekrijt van den jongen Jupiter ſijn vader Saturnus, dien grooten ſlokop, niet ter ooren quam.* Lukretius, 2 B. Virgilius, 2 B. der Landged. Statius, 4 B. der Theb.

Over hunne benaaminge twiſten de Geleerde; gelijk mede over de geboorte en oorſprong. Siet Strabo, 10 B. *behalven* Euſtathius, Diomedes, *enz.*

Sy worden ook Korybanten geheeten; hoewel van Seneka, in de Dood van Herk. in de Rei van het 5 Bedr. *en* Lucianus, (in Nigrin.) *de Korybanten de Frygiaanſe Cybele, en de Kureten de Kretiſe Jupiter als prieſteren worden toegevoegd.*

Sie deeſe prieſteren op hunne wapenen kloppen op een Gedenkpenning *van den keiſer Tyrannus, by* Seguinus; *en elders.*

31. Crokus) *Een ſchoone jongeling, van het meisje Smilax ſoo geweldig bemind, dat ſy beide, toen de vryer ſijn vrijſter weigerde te vernoegen, in bloemen ſijn verkeerd.*

Deeſe Smilax, is een ſoort van hedera *of veil, des ook vader Bacchus toegevoegd; doch, wegens gemelde herſcheppinge, en rampſaligheid deeſer gelieven, in geen kranſſen of kroonen gebruikt.* Plinius, 16 B. 35 H. *behalven op de vierdaagen van Bacchus, van de Thyades of wijn-papinnen.* Euripides, in de Bacchant. Treurſp.

VIERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Hermafroditus was de ſoon van Hermes of Merkurius, en Aphrodite of de godinne Venus; een jongeling van een ongemeene ſchoonheid, van de Najaden op den berg Ida opgevoed. Deeſe verliet

verliet op ſeekeren tijd ſijn vaderland, en quam in Karien, alwaar hy, op een heeten dag, eenig water vindende, in het ſelve is neergegaan. Dit ſag Salmacis, eene der Watermaagden, en wierd aanſtonds van de liefde geraakt. Sy bad, ſy vleide, ſy vloog hem om den hals, en bad eindelijk den hemel, dat het haar geliefde hunne twee licchaamen in een te ſmelten, en onaſſcheidentlijk te vereenigen. Hermafroditus, ſiende ſich ſo herſchaapen, en noch man noch vrouw, verſocht weder van ſijne onderen, dat alle, die naderhand in dit water mogten gaan, op een gelijke wijſe ook mogten van geſtalte verwiſſelen.

1 Hoe het komt dat Salmacis na-gaat, datſe met ontmanbare wateren de leden pas aangeraakt, kragteloos en ſlap maakt, ſultge nu leeren: d'oorſaak is verborgen, maar de kragt van 't fontein-water bekent genoeg.
2, 3 De bosmaagden hebben 't kind, dat de Godin Venus bij
4 Mercurius kreeg, in de ſpelonken van den berg Ida opgequeekt: wiens aangeſigt gelijkende vader en moeder, daarom ook na haar genoemt is. Dit kind, nu vijftien jaren out, verliet ſijn vaders gebergte Ida, ſchepte vermaak in onbekende contreien, en rivieren te gaan beſien. Sulks dat ſijnen ijver de moeilijkheid verminderde.. Dus
5, 6 trok hij na de ſteden van Lycie en Carien, daar ontrent gelegen, al-waar hij ſag een ſtil-ſtaand' water tot de gront toe helder, met geen riet, lieſen of bieſen begroeit. 'T water was klaar, en den buiten-kant van de poel met ſooden en kruiden, die altijd groen ſijn, beſoomt. Deſe bewoont een maagt, die niet bequaam 7
tot de jagt, nog gewent is met den boog om te gaan, veel min om ſtrijts weet te loopen, en d'eenigſte der 8
bos-maagden is, die de geſwinde Diana onbekent is. Men ſegt dat haar hare ſuſters dikwils geſeit hebben: Salmacis neemt in de vuiſt of ſwijn-ſpriet, of een geſchilderde pijl-koker, en brengt uwen ledigen tijd temet met de ruwe jagt door. Waar toe ſij niet verſtaan

1. Salmacis) *Van welken ſpringbron, en haare byſondere hoedanigheden onſe* Dichter *ook gewaagd in het* 15 B. der Herſchepp. *behalven* Vitruvius, 2 B. 8 H. *en* Strabo, *welke ſich verwonderd*, in ſijn 14 B. *dat deeſe bron ſoo verdacht is, als ſoude haar water het mannevolk verſlappen en verwijfd maaken: aangeſien die van Karien die geſteltenis ſekerlijk overkomt wegens hunne wellusten, en overdaad in ſpijs en drank, en daar op volgende boelaagien. Siet* Heſychius, in het woord Καρικόν, en andere.

2. Bosmaagden) Naiades, *dat is, bronmaagden in het Latijn. Wie miſt hier dan, de Vertaaler of de Letterſetter? Van de Naiades is geſprooken*, 1 D. 16 en 21 pag.

3. Venus) Cithereis *in het Latijn, wegens Cithera; van welk eiland meermaalen: als*, 1 B. 34 pag.

4. Ida) *Van welken Frygiaanſchen berg*, 1 D. 16 pag.

5. Lycie) *Een deel van klein Aſie, tuſſchen Karie en Pamfilie: eensdeels berucht door den vuurſpuwenden berg (van welken de Dichters een ondier maaken) Chimera; en anderdeels door Apolloos tempel, ſtaande binnen Patara, een ſtad in Lycie. Van den Chimera ſal beneden geſprooken worden; doch ſiet van gemelden tempel de* Aanteekeninge, 2 D. 27 pag.

Vorders ſijn de inwoonderen van Lycie vermaard wegens het handelen van pijl en boog. Virgilius, 7 en 8 B. van den En. Silius, 8 B. Statius, 6 B. van den Theb.

6. Karie) *Mede een deel van gemeld Aſie, tuſſchen Lycie en Ionie, noordwaars geſlooten met de riviere Meander. Haar hoofdſtad is Halykarnaſſus, berucht door het wonderlijk grafgebou van koning Mauſoleus; van welke* Martialis, 1 B. der Schouſpeldicht. *behalven* Plinius, 36 B. 5 H. Gellius, 10 B. 18 H.

Vorders is het een ſeer vet en vruchtbaar landſchap, haare inwooneren rijk en weelig maakende. Strabo, 14 B. Mela, 1 B. 16 H. *welke anders, volgens de aaloude Spreekwoorden, voor ruwe en woeſte boeren worden gehouden.*

7. Bewoond) *Gelijk meeren, ſtaande waateren, en ſpringbronnen by de aaloude geheiligd waren; volgens het aangetekende*, 1 D. 109 pag. *ſo had ook jeder van deeſe een godheid en een Nimf.* Siet 1 D. 21 pag. *want ſoodanig eene was ook, onder andere by de Latijnen, Juturna, de ſuſter van Turnus.* Virgilius, 12 B. van den *En.*

8. Eenigſte) *Merk hier aan dat de ledigheid byſonderlijk is de voedſter der minneluſten, en aanleidſter tot buitenſpoorige en ongeoorlofde boeleeringen. Siet onſen* Dichter, in het 1 B. van de Minnebaat; en Seneka, in Hipp. Treurſp. 1 Bedr. 2 Ton. Menander, in de bewaarde brokkelingen ſijner Blyſpellen.

wilde; maar spoelde dan haar schoone leden met haar
9 fontein water, kamde dan't haar met een bos-houte-kam;
en spiegelde sig in 't water, of'er iets aan haren tooi ont-
10 brak. Dan gink sij eens, in doorlugtig gewaat, of in de sagte bladeren, of kruideren neerleggen, plukkende dikwijls bloemen, gelijk sij doen ook juist plukte, alsse den jonge sag, diese op deselve tijd mede tragtte tot haar wil te hebben. Evenwel ging sij niet eer na hem toe, schoon sij haar haaste om bij hem te sijn, als dat sij haar opgetooit, 't gewaad wel bekeeken, 't aansigt op-gesmukt had, en waardig was om schoon te schijnen. Doen begost sij aldus te spreken: o jonge, die wel waart sijt datmen u geloost een God te sijn! Sijt gij een God, gij kont Cupido sijn; sijt gij een mens, wat gelukfalige hebben u geteelt; gelukkig is de moeder, waaragtig, gelukkig u suster soo gij'er een hebt, en de minne die u de borst gegeven heeft. Dan veel gelukkiger is u bruid, soo gij'er een hebt, soo gij'er een waardig kent met u
11 te paren. Hebt gij een bruid, laat ik met u dan mijn lusjes ontdieven. Hebtg'er geen, maakt mij soo gelukkig: en gaanwe in een bed bij malkander leggen. Op dese woorden van de maagt, schoot de jonge een blos op de wangen, als die niet eu wist, wat liefde was, maar die 't wel voegde beschaamt te sijn. Soo gebloost was hij, als d'appelen, die de warme son aan 't geboomte
12, 13 verst, of als geroot evoir, of de swijmende maan, als'er vergeefs op de bekkens, om die te hulp te komen, wert geklatert. De maagt sonder ophouden biddende, maar flegts om een kuisse kus, en nu al sijnen evoir-witten hals om-vattende, sprak hij dus toe: laat af, of ik loop heen, en laat u dat alles houden. Salmacis was hier over verset, en seide: vriend, ik laat u in dese plaatse vrij wandelen, en haar gelatende osse te rug gink, keek sij om, en verschool in de ruigte der struiken, op haar knien neer gedooken. Maar hij, gelijk een jonge die leedig, en buiten opsigt is, liep in 't gras spansseeren, en waadde tot sijn enkelen toe in 't aangalpende water. Soo dat hij aanstonts, door de laauheid van 't verlokkende water bevangen, sijn sagt kleet van de tengere leetjes trekt. Doe stont Salmacis verstelt, en verliefde op 't schoon naakt lighaam, soo dat haar de oogen flikkerden, even als de son, bij helder weder, in de spiegel weerglans van sig geeft: kon haar qualijk langer onthouden, nog hare lusjes uit-stellen. Zy wilde hem nu om-helsen, en, t'eenemaal versot, haare lusjes den toom geven. Maar hij, klapte met holle handen op sijn borst, sprong met'er haast in 't water: en sijn armen om te swemmen uitslaande, stak in 't midde van 't water af als een evoire beeld, of leelie agter een helder glas gehouden. Doen 14
riep de maagt: nu is hij binnen, ik heb hem weg, wierpt al sijn kleedeten verweg, sprong midden in 't water, en, schoon hij tegen-stribbelde, hielt hem vast, en knipte kusjes, stak haar hand onder water, tast tegen dank sijn borst, en tuimelde met de jonge hol over bol dan hier dan daar. Ten lesten, als hij 't sogt te ontkomen, omwringt sij hem als een slang, die den arend in den bek vat, en 15, 16
met

9. Boshoute) Cytoriacus pecten *in het Latijn; wegens Citorus, een berg in Galatie, allermeest berucht door de* bukus *of busboom, aldaar overvloedig wassende.* Strabo, 11 B. Katullus, D. Virgilius, 2 B. der Landged. Val. Flakkus, 3 B. der Vliest.

Voorts, dat, by de aaloude, de kammen doorgaands van dit hout gemaakt wierden, blijkt uit Juvenalis, in het 14 Berispd. en andere.

10. Doorluchtig) *Ongetwijffeld van een stoffe, niet ongelijk aan het geen men heden neteldoek en gaas is noemende: want aangaande dat soort van weeffel waaren die van het eiland Kos vermaard; volgens het* aangeteekende, 1 D. 234 pag.

11. Bruid) *Het Latijn maakt een omschrijvinge, en gebruikt daar in de* tæda, *of toorts, alleenlijk maar een byvoegsel van een bruid; gelijk meermaalen aangeteekend is; als,* 1 D. 27 pag.

12. Yvoor) *Dat men, by de aaloude, het elpenbeen met een verf, konstelijk heeft weeten schoon en des kostelijk te maaken, blijkt uit de gelijkenissen, van deselve meermaalen genoomen*, by Homerus, 4 B. van den Il. Virgilius, 12 B. van den En. en onse Ovidius, op deese plaats, en inde Minned. 2 B. 5 D.

13. Swijmende) *Siet; wegens de maaneswijm en haar herstellinge door het kloppen op kopere bekkens,* 1 D. 140 pag.

14. Glas) *De geestrijke* Martialis *gebruikt deselfde gelijkenis, smaakelijk verhaalende het baden van sekere jonge schoonheid;* 4. B. 22 D.

15. Slang) *Der arenden erfvyand; die, van deesen vogel opgevat sijnde somwijlen hem met sijn kronkelen en krullen so belemmerd en verstrikt, dat hy, sijn vleugelen niet konnende gebruiken, noodsaakelijk met den verwinnaar uit de locht moet vallen.* Plinius, 2 B. 39 H. Cicero, 1 B. der Voorspell. enz. Klaudianus, 1 B, van den Gild. oorl.

Alwaarom van de selfde dikmaals een cierlijke gelijkenis word getrokken, by Homerus, in het 12 B. van den Il. Virgilius, 11 B. van den En. Horatius, 4 B. 4 Lierd. en Silius, 12 B.

Men vind de strijd van deese vyanden dikmaals afgebeeld, niet alleen op eenige Grafsarken, *by* J. Jak. Boissardus; *of op* Veisegelringsteenen, *by* Leonard. Agostini; *of op de Siciliaansche* Gedenkpenningen, *by* Paruta: *maar ook op de* Geldmunten *van Amintas, in Macedonien geslagen door die van Pijdna; allereerst gevonden en hier te lande gebracht door den snedigen doorsnuffelaar van het Turksche Grieken-*

met haar op-vliegt. Sijn hangend hoofd woeltse hem
aan de voeten, en omvlegt sijn lange armen met den
staart, en even gelijk het veil lange stronken plagt te om-
17 klimmen, of als de voet-vis onder water sijn beneepe
vijand grijpt, en van alle kanten met de ruige pooten
18 beknelt. Dog Mercurius soon hout sig stantvastig, en wei-
gert de maagt haar gehoopt vermaak: sij drukt en dringt
hem met haar geheel lighaam neder, soose daar op vast
lag, en seide, worstelt, linkert, soo gij wilt, gij
sult mij nu niet ontsnappen: sulks wilt gij o Goden laten
geschieden, en besorgen dat wij nimmer van malkan-
dere gescheiden werden! Goden, warender die desen
wens ter harte namen: want de twee lighaamen wierden
in een gesmolten, en met een aansigt begaaft: ge-
lijk of iemant takken entte, en sag datse in 't waf-
sen in een vervoegt wierden, en gelijk'lijk op schooten.
Even alsoo, als hare leden door een vaste omhelsing in
een wiessen, bleven sij geen twee-der-hande, maar slegts
een dubbeld postuir, dat nog wijf nog jongen kost ge-
seit werden: en geen van beide, of beide scheen te we-
sen. Als hij dan sag dat hem 't water, daar hij mans-
persoon was in-gegaan, half man gemaakt had, en dat 19
sijn leden daar in verweegert geworden waren, stak den
Hermaphrodyt sijn handen op, en sprak, maar nu niet
met een manlijke stem: verleent mij o vader en moeder,
welker beider naam ik heb, tot een geschenk, dat, wat
man in dit water komt, half man daar uit gaat, en 't sel- 20
ve pas rakende, schielijk verweegere. D'ouders met ha-
ren twee-vormigen soon bewogen, bewilligden sijn ver-
soek, en mengden dit fontein-water met vogt van onbe-
kende kruideren.

Griekenland, THEOD. van HAGHE; *en allereerst uitgegeven door den meermaalen aangetrokkenen Hr.* JAK. DE WILDE.

16. Arend) Regia ales *in het Latijn; teweeten de koninglijke vogel van Jupiter; van welken wy spreeken*, 1 D. 140 pag.

17. Voetvis) *Van deese vis gewaagen, behalven* Oppianus, Elianus, van de Dier. 7 B. 11 H. Plinius, 9 B. 29. H. *Het is, seggen sy, een vis sonder hoofd, hebbende acht lange riemen, quansuis sijn voeten, waar mede hy de mosselen en andere schelpvissen belaagd en verstrikt.*

Siet deese, by Goltzius, *meermaalen afgebeeld op de* Gedenkpenningen *van Sicilien; en wel bysonderlijk op die van de stad* Syrakusa.

18. Merkurius soon) Atlantiades *in het Latijn; een benaaminge te ver getrokken: aangesien Atlas was de vader van Maja; Maja de moeder van Merkurius; en Merkurius weder de vader van deesen jongeling.* Siet 1 D. 75 en 269 pag.

19. Halfman) *Siet van de soo geseide* hermaphroditen, androgyni, *en halfmannen, quansuis hebbende tweederhande teeldeelen, de Geneeskundige Aanmerkingen van* Licetus. Platerus, *en andere* Geneesheeren; *behalven* Plinius, 7 B. 3 en 4 H. Lucianus, Plato. Diodorus, *enz.*

20. Uitgaat) *Siet het* Aangeteekende, *wegens deese gewaande kracht, boven*, 10 pag.

VYFDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Nawlijks waaren de vertellingen onder deese godveracht ende wollespinsters ten einde gebracht, of de wraak der goden verrast Alcithoë en haare moetwillige susteren. Sy hooren als gedwongen de speeltuygen, met welke de staatsiesleep van vader Bacchus word vergeselschapt, en sien alle haar wolwerk met veil en wijnranken omvlochten. Doch dit was het geringste; de wraak staat voort. De susteren worden sinneloos, meenen niet als vuurvlammen te sien, en spooken te hooren. Ze soeken voorts een schuilhoek, en veranderen ondertusschen in schuwe vleermuisen.

1 Ten eind was sij vertelt. Als Mineus dogter nog 't
wol-spinnen aanwakkerde: God Bacchus veragte, en
2 den vierdag schoudt: tot dat schielijk de trommels, die
3 sij niet en sagen, begosten te rommelen, de kromme
4 cynken en trompetten te klinken, mirre en saffraan geur
te geven, en, dat ongeloofelijk is, hare webben groen
5 te werden, en de gesponne woldraden gelijk 't veil be-
bladert te werden. Een gedeelte verandert in wijn-stok- 6
ken, 't geen te voore inslag-draden waren, veranderde in
ranken, de scheer-draad in groene looten met paarsse
druif-trossen behangen. Ondertussen was den dag voor
bij, en den schemer-avond op hand, als wanneer 't huis-
dak schielijk scheen te daveren, smeerige fakkelen te
lugten, 't huis van binnen in den ligten brant te staan,
en

1. Mineus) *Siet boven*, 93 pag.
2. Trommels) *Van welke*, 1 D. 218 pag. *enz.*
3. Kromme) Cornua *in het Latijn: van welke kromhoornen*, 1 D. 64 pag. *hoewel in een andere gelegenheid.*
4. Cinken) Tibia, *in het Latijn: van welken dikwijls is gesprooken. Siet* 2 D. 87 pag.
5. Veil) *Bacchus geheiligd*; *volgens het aangetekende*, 1 D. 175 pag. en
6. Wijnstokken) *Van Bacchus en sijn wijnstok spraken wy*, 1 D. 589 pag. en elders.

7, Ge-

7 en valſſe ſpooken van wild gediert te huilen; doen ver-
8 ſchoolen ſig de ſuſters onder 't rokerig dak, ſchuwden van
een verſpreit, 't vuir en ligt, en ſoekende de duiſterniſſe, wies over haare verkleende lighamen een vlies, en wieken aan de armen, ſulks dat de donkerheid haar niet toeliet te merken hoeſe haar voorgaande poſtuir verlooren. Vederen maakten haar niet vlug, evenwel dreven ſij op haare doorlugtige wieken, en pogende te ſpreken, pieptenſe na mate van haare kleine lighamen, en konden niet als een ſagt gekris uit-jammeren: nog onthoudenſe haar onder huis-dak, niet in boſſchagien; en 't ligt hatende, vliegen bij nagt, en houden den naam van vleermuiſen, haar na den donkeren avond gegeven.

7. Gediert) *Tigers, Panters, Loſſen, en andere godgewijde, gaande voor de praalkarre van vader Bacchus. Siet* 1 D. 8 pag.

8. Suſters) *Te weeten Alcithoë of Alkathoë; Arſione of Arſippa; Leucippe of Leukothea: nademaal de Schrijvers omtrent haare naamen oneenig ſijn. Siet* Anton. Liberalis, 10 H. dit geval op een geheel andere wijſe vertellende.

Ondertuſſchen leerd ons dit verdichtſel, dat men de feeſtdagen plechtelijk vieren moet, en dat de godverſaakers, het licht mijdende, ja blindelings naar hun bederf hellende, met recht vleermuyſen worden genoemt.

SESDE HOODSTUK.

INHOUD.

Juno, niet alleenlijk op Bacchus, maar ook op ſijn geheele ſtamhuys wrokkende, vangt weder aan met Ino, ſijn voetſter, en moeders ſuſter, getroud aan koning Athamas. Daald des wegen hellewaards, om eene der Furien te verſoeken dat ſy het hof van Athamas in wanorder brenge, en niemand in het ſelve laate onaangetaſt. Tiſifone, de voornaamſte deeſer wraakgodinnen, hoorende dit verſoek, vaard daadelijk om hoog. Treed binnen Thebe. Doet Athamas raaſen; die daar op eene ſijner kinderen ombrengt. Doch het ander kind word van de moeder geborgen; welke ſich met het ſelſve in zee werpt. Alwaar ſy, op het voorbidden van Venus by Neptunus, in zeegoden worden veranderd. Ondertuſ-

tusschen Joeken de Thebaansse vrouwen haare koningin: doch haar ongeval vernemende beginnense op Juno te schelden; die weder, in haar gewoone oploopenheid, dit vrouvolk ten deele in rotsen en ten deele in vogelen verschept.

1 Doen wist men eerst heel Thebe door van God Bacchus niet genoeg te spreken; sijn moei Ino vertelde de groote kragten van dien nieuwen God op steeg en straat:
2 en bleef uit soo veele susters buiten smert, behalven die haar hare susters aandeden. Juno, siende dat dese opge-
3 blasen was, om dat sij, aan Athamas getrouwt, kroost voort-gebragt, en God Bacchus gemint had, kost het niet versweigen, en preutelde: wel hoe, sal een hoere-
4, 5 kind Toscaans boots-volk veranderen, en in zee verdren-
6 ken mogen, een moeder haar eigen kind te verscheuren geven, en drie dogters van Mineus met eerst versonne
7 vlerken versien, en Juno niet anders als haar ongewrooke smert beschreien? Hoe! is mij dat genoeg? kan ik anders niet uit-regten? Bacchus leertme selfs wat mij te doen staat. 'T mag bestaan selfs van sijn vijand te leeren. Wat de rasernij vermag, heeftse overvloedig In't omkomen van Pentheus getoont. Waarom Ino niet hoorndol gemaakt, om, volgens 't exempel van haare susters te hollen! Een steil nedergaande weg is'er met vergiftige
8 ypen belommert, die door eensame stille contreien na
9 de hel loopt. Stiks den jammer-poel, waassemt daar dampen uit, hier langs gaan de eerst ontlighaamde schim-
10 men der begraavene. Doodsheid, dorheid en norssigheid is'er wijd en sijd. Ook kennen de eerst aankomende schimmen den weg niet, die na de hel en 't heiloos rijk van den swarten Pluto loopt. Die stad heeft ontallijke 11
toegangen, en allen t'halve opene poorten. Even gelijk 12
de zee de rivieren van 't geheele aard-rijk, soo ontfangt die plaats alle zielen, en is voor geen gros van volk te klein, en wert het niet eens gewaar al komt'er nog soo veel, 't levens in. De schimmen dwalen, bloet, vlees, en beenloos: sommige komen met menigten op 't rigthuis, sommige binnen in 's Koninks palais: sommige aapen d'ambagten van haar voorige leven na; sommige teugelt haar eige straffe. Derwaarts ging Juno, verlatende den hemel, (soo verre liet sij haren haat en toorn in) daar gekomen, kraakte den dorpel daar sij met haar heilige voeten op trapte; waar op den helhond Cer- 13
berus sijn drie koppen op-stekende, drievoudig bafte. Sij riep de drie gesusters die van de nagt gesprooten waren, 14
die straffe, en onversoenlijke Godinnen, uit. Die voor de gevange poort, met een diamant slot toe-gesllooten, saten, kammende uit hare hairen swarte slangen. Dese Juno kennende, stonden in den donker op; haar woonplaats wert de pijn-bank genoemt. Tityus, die met 15
sijn lighaam negen bunderen lants besloeg, gaf den gier sijn lever uit te reepen. Gij Tantalus kont daar nog bij 16
't water, nog d'appelen die u boven 't hoofd hangen. Gy Sisyphus tilt of verrolt den steen die op 't vallen 17
staat. Ixion wert op een rad gerolt, en vervolgt, en 18
ont-

1. Thebe) *Van deese stad is gesprooken*, 1 D. 8 Pag.

2. Susters) *Semele, geblikseınd. Siet boven* 77 pag. *Aulonoë, beklaaglijk om Akteons ongeval. Siet* boven, 77 pag. *en Agave, rampsalig wegens Bentheus, siet* boven, 91 pag.

3. Kroost) *Klearchus en Melicerta; hebbende haaren man Athamas voor kinderen, wegens Nefele; Steneus, Eritreus, Leukon, Peus, Frixus en Helle: van welke in deese* Aanteekeningen *hier en daar word gewaagd.*

4. Toscaans) Mæonii, *in het Latijn. Siet het aangeteekende*, 1 D. 88 pag.

5. Bootsvolk) *Siet ook het aangeteekende*, 2 D. 90 pag.

6. Moeder) *Agave. Siet* 2 D. 91 pag.

7. Vlerken) *Siet van deese vloermuysen*, 2 D. 110 pag.

8. Ypen) *Van den vergiftigen* taxus, *of ypen, spraaken wy*, 1 D. 143 pag.

9. Stix) *Van deese rievier of liever helsse poel is gesprooken*, 1 D. 220 pag.

10. Dorheid) Hyems, *in het Latijn; van welke, in menschelijke gestalte onse Dichter hier boven*, 39 pag.

11. Pluto) *In het Latijn* Dis; *wegens de* divitiæ, *rijkdommen en schatten, in de benedenste deelen van't aardrijk (dat is, volgens het gemeen, de helle) begraven en verhoolen; over welke hy, als opperhoofd gebied.* Virgilius, 4 B. der Landged. en 4 en 6 B. van den En.

12. Toegangen) *Volgens het algemeene spreekwoord, komt men alleenlijk door een toegang in de wereld; doch weder gaatmen langs duysend wegen uit deselve. Soo spreeken* Seneka, in Theb. Treursp. 1 Bedr. 1 Ton. Plato, in sijn Fedo.

13. Cerberus) *Van deesen hond is gesprooken*, 1 D. 47 pag.

14. Susters) *Van welke*, 1 D. 9 en 28 pag.

15. Titius) *Van welken verdoemden*, 1 D. 189 pag.

16. Tantalus) *Van deese gedoemde siel is gesprooken*, 1 D. 40 en 242 pag.

17. Sisifus) *Siet van hem en sijn eeuwigdurende straf*, 1 D. 257 pag.

18. Ixion) *Soon van Flegias, en moorder van sijn eigen schoonvader. Doch als noch goden noch menschen*

19 ontloopt sig selve : en de dogters van Danaus , die 't
hart hadden hare neven [die sij getrout hadden] om te
brengen , scheppen gedurig weer 't water , dat haar uit
de sift ontsluipt. Als Juno al desen hoop met een
stuire troonje besag , insonderheid Ixion , en daar na
Sisyphus, seide sij : waarom lijt dese meer als sijn an-
dere broeders eeuwige straf? waarom brageert Athamas
rijk en weelig in sijn palais , die met sijn huisvrou
Ino mij altijd veragt heeft ? gevende met eene reden
van haren haat en komste aldaar, en wat sij gedaan wilde
hebben. Namentlijk dat sij begeerde , dat 't huis van
Cadmus verwoest werde , en de rasernijen Athamas tot een
vuil stuk souden verrukken. Brouwende bevel , beloften
en gebeden onder een, om de Godinnen daar toe te be-
20 willigen. Juno dit geseit hebbende, slingert Tisifone,
hier over ontroert , hare grijse hairen om 't hoofd, en
ringelt de slangen die haar over 't aansigt hingen in de
nek. Seggende : gij hoeft niet veel omslag van woorden :
't geen gij belast, hout dat voor gedaan, vertrekt uit dit
hatelijk rijk , keer weder na den hemel , daar de lugt
beter is. Dus ging sij verblijt wederom, en wert van den
21 regen boog , soo alsse den hemel meende in te gaan , met
dau gesuivert. Korts daar aan neemt de wrevelige Tisi-
phone een fakkel met bloed beplengt in de vuist, hangt
een sleuier om in 't etterig bloed geverft , gort haar met
een gekronkelde slang , en gaat ten huisen uit. Haar volg-
22 de tot geselschap de droefheid , verbaastheid , vrees en
bedeesde uitsinnigheid. Staande op den drempel van
Athamas palais , seitmen , dat de stijlen daverden, de
24 ahorne deuren verbleekten , en de son die plaats niet be-
scheen. Over welk spectakel Ino en Athamas versteltuit
het palais meenden te vertrekken, maar de wraak-godin 26
hielt haar juist ongelukkiglijk binnen , en belette haar 't
uitgaan , die , van een trekkende haare armen , die van
slangen omvlogten waren , hare slangparuik verschudde ,
soo dat die, getergt, gelijklijk piepten : sommige lagen
op haare schouderen geringelt, sommige, om haare bors-
ten gevallen, seeverden quijl, braakten etter, en staken
met haare spitse tongen. Daar na ruktse met haar pestige
hand midden uit het hair twee slangen, die sij haar toe-
wierp : 't gedrogt kroop Ino en Athamas langs den boe-
sem , en blies haar swaarmoedigheid in , sonder de le-
den te verwonden , 't verstant was 't, dat die vervloekte
beten troffen. Nog had sij mede genomen nat vergift,
sijnde 't seever van Cerberus, en 't vergift van Echidna, 27
swervende dolingen, vergetelheid van blind verstant ,
schelmstukken , tranen , verwoetheid , en moordlust,
samen tot een conserf gemaakt, 't welk sij met vers bloed
gekneet, en in een kopere pot, met groene dulle-ker- 28
vel geschuirt, en gekookt had. En terwijl sij vast ver-
baast staan, klinktse dit dolmakent vergift op beide hare
borsten, en ontstelt haar ingewant. Doen slongerse den fak-
kel dikwils om, die , aan 't vlammen rakende , een vuir-
kring maakte. Aldus haar stuk en Junoos last verrigt
hebbende, komtse weder in 't ruime palais van den groo-
ten Pluto, en ontgort haren slangen-riem. Maar Atha- 29
mas riep schielijk uitsinnig midden in 't hof: wakker nu 30
mannen , spant u netten in dit bos, 'k heb hier datelijk
een leeuwin met twee jongen op-gedaan , en volgende 't
spoor van sijn wijf of 't een leeuwin geweest was, rukt hij
van

schen hem van deese doodschuld wilden suiveren , en quijtschelden , so heeft Jupiter uit mededogen hem in den hemel opgenoomen. Hier sag hy Juno, en begon door het sien dadelijk op haar te verlieven. Maar die liefde geen streek houdende , dêê Jupiter hem een wolklichaam in Junoos plaats omhelsen , uit welke vermenginge de Centauren (siet van deese 1 D. 8 pag) *sijn voortgekomen. Ondertusschen is hy geblikſemd hellewaards gedreeven , alwaar hy onophoudelijk word geradebraakt.* Hyginus, in de 62 Vertell. Virgilius 4 B. der Landged. Tibullus , 3 B. 1 D. en voor alle Fulgentius, 2 B. der Uitleggingen.

19. Dochters) *Siet van deese Danaïdes , of anders Belides , het* Inhoud *van de* 14 Heldinnebr. 1 D. 70 pag.

20. Tisifone) *Van welk gruweldier ,* 1 D. 9 pag.

21. Regenboog) *Van welke , de bodinne van Juno , als de locht, natuurkundig aangemerkt ,* 2 D. 20 pag.

22. Verbaastheid) Pavor *in het Latijn; welke gelijk ook de* Pallor , Bleekheid , *koning Tullus wel eer een tempel beloofde, in den oorlog tegens de Fidenaten*, Livius , 1 B. 27 H.

Sie hem met opgereesene hairen afgebeeld , by Fulv. Ursinus , *op een* Gedenkpenning *van het burgermeesterlijk geslacht der Hostilien.*

24. Aorne) *Van den acer) of aornboom (wiens hout , wel bearbeid sijnde , het citroenhout in schoonheid geensins behoeft te wijken.* Plinius 16 B. 15 H. *is gesprooken ,* 1 D. pag.

26. Wraakgodin) Erinnys *in het Latijn. Siet het Aangeteekende ,* 1 D. 28 pag.

27. Echidna) *Niet anders sijnde, als , volgens de Griekse taal , een* slang ; *doch, wat schaad het , meendmen hier mede den* hydra : *van welken ,* 1 D. 47 pag.

28. Dulle kervel) *Een doodlijk vergif ; van 't welke is gesprooken ,* 1 D. 133 pag.

29. Pluto) *Dis geheeten by den Dichter. Siet boven ,* 112 pag.

30. Athamas) Æolides *in het Latijn , wegens Æolus , sijn vader , gelijk wy boven aanteekenden.*

31 van 's moeders boesem Learchus, die hem aanlaghende de kleine bouten toe-stak: dit wigt ringelt hij twee, drie-maal, als een slinger door de lugt, en kneust vervoet het teere bekkeneel tegen een steen. Als wanneer de moeder, of door hart-seer, of door kragt van 't vergift ontsteken, huilde, sinneloos met los getrokke hair de vlugt nam, en u kleine Melicerta op de naakte armen
32 hebbende, Evöe Bacchus galmde. Juno lagte om datse Bacchus aan riep, en seide, laat u voester-kind vrij uwe
33 dolheid stijven. Digt aan zee staat een klip, wiens hart door de baren uitgeholt, sijne wateren van slagregens beschut. Den top van dese klip is harde steen, en puilt boven 't water uit. Hier op klavert Ino, door uitsinnigheid versterkt, en springt met het kind onbeschroomt in zee, soo dat het water, daar sij in plonste, schuimde. Maar Venus, door d'onverdiende elenden van haar nigt geraakt, fleemde haar oom aldus: o Neptuin, God der wateren, die naast de hemel goden de hoogste magt hebt; ik versoek wel iets groots, maar erbermt u dog over mijn maag-
34 schap, datge in de groote Ionisse zee gestort siet, en stelt
35 se onder u Goden. Immers reken ik ook eenige maagschap met de zee, indien ik anders wel eer, midden in zee gegroeit, schuim geweest heb, en tot nog toe daar 36
van desen aangenamen naam behouden hebbe. Neptuin staat haar versoek toe, beneemt haar het sterflijke, bekleedese met eerbiedige majesteit, verandert haar postuir en naam, noemt haar Leucothea, en 't kind Palemon. 37
Den stoet van Thebaanse vrouwen, die na haar ver- 38
mogen Ino gevolght waren, sagen voor op de rot- 39
se hare laatste voetstappen staan: en oordeelende datse ontwijffelijk was om-gekomen, bejammerden Cadmus huis met routeekenen; scheurden haar gewaad, en rukten 40
't hair uit 't hoofd. En na datse Junoos haat, die sij, als te onregtvaardig en te wreet tegens Semele, haar mans boelinne, uitscholden, op den hals gehaalt hadden, kost de Godin dat lasteren niet verdragen, en seide: ik sal u als groote gedenkteek'nen van mijne grimmigheid stellen. Soo geseit, soo gedaan. Want die onder haar de Godvrugtigste wilde wesen, seide: 'k sal de Koningin in zee volgen; maar willende springen, kostse niet voort, en bleef aan de rots vast. Een ander willende na gewoonte van droefheid op de borst kloppen, wiert gewaar dat

31. Learchus) *Jonger kind van deesen Koning, en noch aan 's moeders boesem leggende, terwijl Melicerta, het oudere, al aan haar hand was gaande.*

32. Evoë) *Van dit onbesuyst geschreeuw der wijnpapinnen spraken wy,* 1 D. 219 pag.

33. Klip) *Kaap of voorberg liever, by* Pausanias, in de Att. *geheeten Moluris.*

Dus fietmen, by Vaillant, in het B. van de Volkplant. *op een Korintische* Penning *van keiser Severus, de verlegene Ino, met Melicerta op haare ermen, settende haar eene voet op deesen steenrots; ontrent welken sich een dolfijn opdoet.*

34 Ionisse) *Een deel van de middellandse zee, tusschen Italie, Sicilie, Epieren, en Peloponnesus of Morea.* Virgilius, 3 B. van den En. *behalven* Solinus, *enz.*

35. Goden) *Dus wierd Ino hernoemd en geheeten Leucothea, of ook Matuta, dat is, de Dageraad. Siet* Lucretius, 5 B. *enz. Doch Melicerta wierd van een dolfijn opgenomen, aan den Korintissen Istmus aan land geset, en aldaar, onder de naam van Palemon of Portumnus (dat is,* Havengod*) vergood.* Pausanias, in de Att. Lucianus, in het Gespr. der Zeegod. Nonnus, 10 B. der Bacchusgesang.

Dus word op verscheidene Gedenkpenningen, *by die van Korinthus geslagen, by meergemelde* Vaillant, *deesen jongen op een dolfijn, nevens een pijnboom, ontrent welken sijn lijk wierd gevonden.*

Voorts sijn hem ter eeren de Isthmisse strijdspelen ingesteld; in welke, volgens Pausanias in aangetrokken B. *de verwinnaars ook met pijnboomtakken worden gekroond.* (Plutarchus, in Timoleon. Statius, Mengeld. 5 B. 3 D. sijnde de lijkreden op sijn vader.

Wegens deese Istmisse strijdspelen fietmen ook dikmaals op de Keiserlijke Gedenkpenningen, *onder andere, by meergenoemde* Spanhemius, in sijn 1 Br. aan *MORELLIUS*, 17 pag. *een of meer lotbussen, alle met palmtakken opgeschikt.*

36. Schuim) *Siet het aangeteekende,* 1 D. 34 pag.

37. Naam) *Gemeenlijk wierd een nieuwe naam gegeven aan het verhevene mensdom, na hunne vergodinge: want dus heet Romulus in den hemel Quirinus; en Hersilia, sijn gemalinne, Ora.* Ovidius, 15 B. der Herschepp. *misschien om dat men, segt* Laktantius, 1 B. 21 H. *niet sou denken dat sy ooit menschen sijn geweest.*

38. Thebaansse) Sidoniæ *in het Latijn; wegens Kadmus, welke, de landstreeken van Sidon en Tyrus in Fenicie verlaatende, gelijk boven is verteld, in Beötie sich heeft neergeset.*

Van de stad Sidon spraaken wy, 1 D. 256 pag.

39. Rotse) *Moluris; van welke boven.*

40. Routekenen) *Het kloppen op de borst, het scheuren der klederen, en het uitrukken van het hoofdhair. Van welke alle dikmaals, in het* 1 D. 50 en 56 pag.

Vorders siet de tweevoudige herscheppinge der Thebaansse wijven in deese print niet onaardig vertoond.

Wat

dat haare armen, diese op ligtte, versteven. Een ander de handen juist in 't water stekende, strekten deselve daar-in in steenen verandert, dese trekkende 't hair uit het hoofd, sagmen schielijk steen geworde vingers in de vlegten steken. In soodanig postuir ieder van haar wiert gevonden, bleeffe stijf staan. Sommige veranderden in vogelen, die nu nog in die zee met de naam van Cadmus vogels drijven.

Wat nu de beduydenis van deese vertellinge aangaat, deselve is teenemaal sedekundig: aangesien godloose en ondeugende, eens ter degen in haar geweten getroffen, lichtelijk, als Athamas, mistroostig en sinneloos worden; meenende geduurig en overal van gewapende spooken en dreigende gedrochten gevolgd te worden. Soodanig een was immers Orestes, *de moederbeul; gelijk wy seggen,* 1 D. 39 en 124 pag. *Doch siet een schoone plaats, op dit geval seer toepasselijk, by* Cicero, in de Red. tegens Piso.

SEVENDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Kadmus, aangeſchoud hebbende ſo veele elenden en rampſaligheden, aan ſijne kinderen en kinds kinderen, word de rijks-ſtaf moe, walgd van het hof, vloekt Thebe, en begeeft ſich met Hermione, ſijn gemaalinne, naar Illyrien. Doch eindelijk verdriet hem ook deeſe ballingſchap. Hy bid dan de goden om een eind van alle deeſe ongelukken en treurigheden; welke man en vrouw beyde in ſlangen herſcheppen.

Cadmus wiſt niet, dat ſijn dogter met ſijn kleinen neefzee-goden geworden waren. Waarom hij van droefheid en ſoo veel rampen overſtolpt, als mede door geſigten die hem met menigten waren voor-gekomen,
1 uit Thebe gink, dat hij geſtigt had, even of hem niet ſijn eige, maar 't ongeval van de ſijne, drukte, en
2 quam na veel omſuk'lens met ſijn huis-vrou in Illyrie. En, door veel ongelukken en jaren verſwakt, terwijlſe d'eerſte ongevallen van haar huis, en ongenugten van haar geſlagt vaſt overrekenen, ſeide Cadmus: was
3 de ſlang, wiens tanden ik, doen ik van Sidon trok, als onbekend ſaad geſaait heb, eenig God gewijdt, ſoo bid ik, bij aldien de Goden onwrikbaar in haar wraak ſijn, in een lang gebuikte ſlang verandert te mogen werden. Dit ſeggende verlengden hem den buik, als een ſlang, en
4 voelde hij dat op ſijn verharde huid ſchobben wieſſen, en hij met ſwarte en blauwe plekken, geſprikkelt wiert. Dus viel hij voor over, ſoo dat ſijn beenen in een geſmolten allengskens geront ſpits uit-groeiden. Sijne armen had hij overig, die hij op-ſtak en riep met biggelende tranen op de wangen, die nog na een mens ſweemden, ag ellendig wijf, komt bij mij. En ſoo lang nog iets van mij overig is, taſt mij, en vat mijn handen, ſoo lang ik die heb, en niet geheel een ſlang wert. Hij tragte wel meer te ſpreken, maar ſijn tong kliefde aanſtonts in twee, ſoo dat hij geen woorden konde uiten, en ſoo dikwils hij ſijn beklag wilde doen, ſloot hij; ſijnde dit de ſtem die hem de natuir overig liet. Sijn vrou ſloeg op haar bloote borſt en ſchreeude; blijft o Cadmus, die gij waart, en redt u geluklijk uit 't wanſchape poſtuir. Wat is dit, Cadmus, te ſeggen? waar ſijn de voeten, ſchoud'ren en handen? waar coleur en aanſigt? en terwijl ik u aanſpreek, alles vervaren? waarom verandert gij, o Goden, mij ook in ſoodanigen ſlang niet? Dit geſeit hebbende, likt en ſe haar mans bek, die in haar ſchoot kroop, even of hij haar gekent had, omhelſden haar, en vlogt ſig, als hij gewent was, om haren hals. 'T geſelſchap, dat 'er bij was, ſtont verſtelt. Maar 5
ondertuſſchen blonken hare gladde gekuifde koppen, en wierden ſchielijk twee ſlangen, die met bogten neffens malkander heen kroopen, tot datſe haar in 't woud, dat 'er ontrent was, verſchoolen. Deſe ſijn nu nog voor geen menſſen vervaart, nog queſſen deſelve: ſoo dat die tamme draken nog onthouden watſe eerſt geweeſt ſijn.

1. Uit Thebe) *Volgens eenige vrywillig; ſijnde hoogbejaard, en regeerens ſat: volgens andere, verdreven van Amfion en Zethus: wederom, volgens andere, na dat hy Linus had omgebracht. Ja, ſy voegen hier by dat hy ſich begaf naar de Enchelienſers, van welke hy, wegens een godſpraak, tot veldheer verkooſen ſijnde, om Illyrien te beoorlogen, het ſelve bemagtigde, en naderhand, als opperhoofd, regeerde. Siet, behalven* Natal. Komes, 9 B. 14 H. Apollodorus, 3 B.

2. Illyrie) *Van dit landſchap ſpraaken wy,* 1 D. 243 pag.

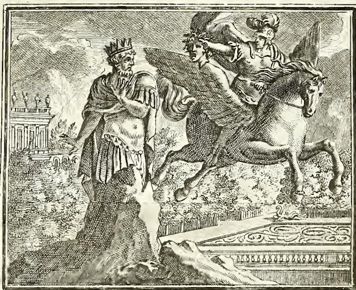
3. Sidon) *Van deeſe ſtad is meermaalen geſprooken. Siet* 1 D. 256 pag.

4. Slang) *Sie van deeſe geſtaltverwiſſelinge* Dionyſius, in ſijn Landbeſchr. Nikander, in den Theriaak. Nonnus, 46 der Bacchus geſang. Hyginus, in de 7 Vertell.

De beteekenis van deeſe herſcheppinge wil, dat Kadmus, ſo arm gelijk een worm, volgens 't gemeene ſpreekwoord, in Illyrien heeft geleefd: dat hy ook, vol ſtaatkunde, gelijk een ſlang ſich heeft weeten te keren en te voegen naar den onbeſuyſden aart van deeſe barbaaren. Of deſelve ſlaat op die van Illyrien, die in haar gramſchap ſoo ſcherp konnen ſien (en draco, een ſlang, *komt van het Griekſe woord,* δέρκειν, ſien) *dat ſy hunnen vyand als met een ſchicht, op die wijſe het leven neemen: hebbende ook tot dien einde in haare oogen twee oogappelen.* Gellius, 9 B. 4 H. *eindelijk is* ἐγχέλεις *te ſeggen*, een aal, *de ſlangen en adders in maagſchap beſtaande: en hier af daald ſekerlijk de naam der Enchelienſeren.*

5. Omhelſden) *Siet by* Plutarchus, in het vermaakelijke B. van het Vernuft der Dier. *een ſeldſame vryagie tuſſchen een ſlang en een jonge dochter, van Etolie. Ja ſie de moeders, ſo van den Griekſchen Alexander, als van den Romeinſchen Scipio, van ſlangen omhelſt, by* Silius, 13 B. Juſtinus, 11 B. 11 H. en Lucianus, in der Gooden Saamenſpraak.

ACHT-

ACHTSTE HOODSTUK.

INHOUD.

Perseus, soon van Jupiter by Danaë, gesonden sijnde van Polydektes, koning van het eiland Serifus, om Medusaas hoofd tot hem te brengen, volvoerd dat werk, door hulp van de godinne Minerva. Komt, in het te rug reisen by den grooten Atlas, welken hy, hem herberg ontseggende, met de kop van Medusa, in een berg doet verkeeren. Ondertusschen voortreisende, ontmoet hy Andromeda, aan een steenrots gebonden, om van een zeegedrocht omgebracht en verscheurd te worden. Een schouspel dat sijn herte teder raakte, om niet te verlieven op die rampsalige schoone. Dus maakt hy een verdrag en voorwaarde met haare ouderen. Bevecht en dood het gedrocht; en word op die wijse de bruidegom van de verloste Andromeda.

Maar, tot grooten troost van haare vervormde postu-
ren, strekte neef Bacchus, dien nu 't vermeestert
Indie, en Grieken-land allen t'halve Godlijke eer be-
1 2 wees, en kerken stigtre, uitgesondert Acrisius, Abas soon,
3 mede van Jupiter geteelt. Die hem meende buiten de
wallen van Argos te houden, tegen die God den degen
in de vuist te nemen, van meining dat hij van geen God 4
gesprooten was; want Perseus oordeelde hij selfs van Ju-
piter niet afkomstig te sijn, waar van Danaë door den gou-
den régen bevrugt geworden was. Dan 't berouden Acri- 5
sius

1. Indie) *Van dit landschap, door Bacchus bemachtigd en overheerd, spraken wy,* 1 D. 119 en 146 pag. en elders.

2. Griekenland) Achaja *in het Latijn.* Siet 1 D. 39 pag.

3. Akrisius) *Van deese koning is gesprooken,* 1 D. 167 pag. en 11 D. 88 pag. *Deese wierd, op sekeren tijd van Pretus, sijn broeder, uit het rijk gedreven, doch door Perseus, sijn dochters soon hersteld: welke naderhand tegens hem spelende met de werpschijf, onvoorsiens hem heeft omgebracht.*

4. Argos) Urbs Argolica *in het Latijn; hoewel naar deese stad, alle de Grieken dikwijls worden geheeten* Argolici.

5. Danäe) *Van Danäe en haar bevruchten door een regen van goud is gesprooken,* 1 D. 167 pag.

fius kort daar aan dat hij den God gehoont, en fijnen neef niet erkent had, (foo veel kan 't blijk van de waarheid te weeg brengen) want den eene nu al in den hemel was geftelt, en den andere ten fege-praal mede brengende,
6 't gedenk-waardig geflangde hoofd van Medufa,
7 door de dunne lugt met fijn wieken fchoor. Als den held
8 over Libie hing, droopen uit Medufaas hoofd druppelen
9 bloeds, die de aard ingefoogen en in gefpikkelde flangen vervormt heeft. 'T welk de reden is, dat die landftreek vol fchadelijke ferpenten is.

Daar na wiett hij, na dat de wind woei, dan herwaarts dan derwaarts, als een water-wolk door de lugt gedreven, befag van den hoogen 't aard-rijk dat foo laag onder fijn voeten lag, en deed een toer de geheele wereld om; drie-maal heeft hij de koude noord-ftar, drie- 10
maal de fcheeren van de kreeft gefien, dikwils fnorden 11
hij na 't weft, dikwils na 't ooft. Dan in 't vallen van den dag, om dat hij fig bij nagt in de lugt niet betrouwen

Voorts is de beduydenis van dit verfierfel niet duifter, voornaamelijk in deefe dagen, in welke men de Minnegod niet met boog en fakkel, maar met een goudgewicht in fijn arm verbeeld. Doch fiet wat Horatius, 1 B. 16 Lierd. *en* Propertius, 3 B. 11 D. *van het goud en fijn vermoogen redenkavelen, en vermaak u midlerwijlen met dit printje.*

6. Medufa) *Van Medufa, en de fchrikkelijke geftaltverwiffelinge van haare hoofdhairen, is gefprooken,* 1 D. 96 pag.

7. Wicken) *Welke de uitleggers meenen een welbefeild fchip te fijn geweeft. Siet het* aangeteekende, 1 D. 176 pag.

8. Lybie) *Van welk landfchap is gefprooken,* 2 D. 46 pag.

9. Slangen) *Dat Afrika vol flangen is, word van* Lukaan *volkoomen beveftigd; in fijn* 9 B. *verfcheidene foorten van dit vergiftig aardgedrocht optellende: daarenboven ook dit felve verdichtfel als den oorfprong van dien overvloed deefer flangen in deefe landftreek neemende.* Nikander *evenwel geloofd, in* meergemeld B. *dat de flangen hier uit het bloed der Titanes of reufen haar aanvang hebben. Siet verders van de flangen,* Elianus, Plinius, Solinus, *enz.*

10. Noordftar) Arctos *in het Latijn. Van deefe fpraken wy,* 1 D. 90 pag. *en* 2 D. 54 pag.

11. Kreeft) *Van welk gefternte,* 1 D. 49 pag. *onder deefe leggen, in het fuider deel van de wereld, de Mooren.* Virgilius, 10 Herderfd. *en niet alleen de ftad Syene.* Lukanus, 8 B. *maar bykans geheel Egipten, en Arabien.* Defelve, 10 B.

12. We-

12 wen dorst, streek hij bij 't westen, in 't rijk van Atlas,
13 en sogt wat te rusten, tot dat het daagde. In dit geweft
14 was Atlas, Japetonssoon, die grooter was als een mens
ter wereld. Het uitterste des werelts, en de wester zee,
was onder 't gebiet van desen Koning, die de hijgende
Febus rossen in den schoot van hare wateren ontfangt.
15 Veel klein en groot vee had dese te veld, en was van geen
gebuir ingelanden overlast. 'T loof van sijn geboomte
schitterde van blinkent goud, goud waren de takken,
16 goud de appelen diese droegen. Tegen dese seide Perseus,
vriend, 't sij gij bewogen kont werden door den
roem van een groot geslagt, van Jupiter ben ik gesprooten.
Of soo gij een verwonderaar van daden sijt, over
de mijne sult gij u verwonderen. Ik versoek op u huisvesting
en rust. Dan Atlas, was nog gedagtig wat hem eer-
17 tijts voorspelt was, want de Parnassisse Themis had hem dit
voorseit. Daar sal Atlas, een tijd komen, dat u geboomt
van sijn goude appelen berooft, en ten prooi van
Jupiters soon sal werden. Atlas hier voor bekommert had
sijn boomgaarden met sterke muiren beheint, een over-
18 grooten draak te beschutten gegeven; en weerde ook alle
uitlanders van sijne grensen. Waarom hij Perseus antwoorde:
pakt u ver van hier, ten einde den roem van u daden,
die gij verciert, en Jupiter niet getoont werde hier ver van
u te sijn, doet gewelt bij sijne dreigementen, en tragt hem,
die nog draalde, en dappere onder aaangename woorden
mengde, met de hand ten hof uit te stooten. Perseus min
van kragten (want wie komt dog bij Atlas kragt te pas?)
antwoorde: aangesien dan mijn vriendschap weinig bij
u gelt, hou daar een schenkagie, en reikte hem, wat ter
linker sijde aarselende, 't ijslijk bakhuis van Medusa toe,
so dat Atlas, soo groot als hij was, in een berg verander-
de: want baart en hair wiert bosschagie, schouderen en 19
handen, heuvels, 't hoofd, den top van den berg, 't
gebeente, steen. daar beneven groeiden hij van alle kanten
tot een onmetelijke hoogte (soo had gij Goden dit
verordineert) en den geheelen hemel met soo veele starren
rustten op hem.

Eool had de winden in eeuwige gevank'nissen ge- 20
slooten, en Lucifer den wekker der arbeiders, en hel- 21
derste star aan den hemel, was op-gekomen, als wanneer
Perseus weder bei de sijden van sijn voeten bevlerkt, den
houwer op sijde hangt, de dunne lugt met het swajen van
sijn beenen klieft: en rontom en beneden sig ontallijke
volkeren gepasseert sijnde, de volkeren van Ethiopie en 22
Cepheus rijk in 't oog kreeg, alwaar hij sag dat Andro- 23
meda t'onregt, om dat haar moeder sig verpraat had,
door den onregtvaardigen Ammon belast was straf te lij- 24
den,

12. Westen) Hesperius orbis *in het Latijn, Siet* 1 D. 41 pag.

13 Daagde) *Het Latijn omschrijft deesen tijd aldus:* dum Lucifer ignes Evocet Auroræ. *Van Lucifer spreeken wy*, 1 D. 89 pag. *gelijk van Aurora*, 1 D. 127 pag.

14. Atlas) *Van welken koning, een ervaaren sterrekijker*, 1 D. 43 pag.

15. Vee) *Dat der aalouden rijkdom in veelvoudig vee bestond, is aangeteekend*, 1 D. 4 pag.

16. Appelen) *Eenige meenen dat deese appelen limoenen of citroenen sijn geweest; welke deswegen ook te Romen gesien worden in de slinkerhand van den* Borgesiaanssen Herkules. *Wederom gevoelen andere, dat het geen appelen maar schapen sijn geweest: gelijk ook is aangeteekend*, 1 D. 4 pag. *Eindelijk willen mede eenige het goudmijnen, eenige het sterren te sijn.*

Wat nu aangaat de plaats van deesen kostelijken boomgaard, over dese sijn de schrijvers wederom oneenig: doch de meeste evenwel stellen deselve, niet in het Tingitaansse Mauritanien, maar in de Cyrenaïsche landstreek der vijf hoofdsteden. Siet Virgilius, 4 B. van den En. Strabo, 17 B. en elders. Plinius, 5 B. 5 H. Solinus, 27 H.

17. Themis) *Van welke godinne boven*, 2 D. 22 pag.

18. Draak) *Welke Ladon word geheeten by* Apollonius, 4 B. der Vlieft. *alwaar de* uitleggers *gelooven het een bochtige rievier, de boomgaard der Hesperides omringende, en des beschermende, geweest te sijn.*

19. Berg) *Wat deese gestaltverwisselinge beteekend, is gesegt*, 1 D. 43 pag.

20. Eool) *In het Latijn* Hippotades, *Siet* 1 D. 51 pag.

21. Lucifer) *Van welken meermaalen; als*, 1 D. 89 en 133 pag.

22. Ethiopie) *Van welk landschap*, 2 D. 36 pag.

23. Cefeus) *Soon van Fenix; wiens vrouw, Kassiopea, sich inbeeldde de Nereiden in schoonheid te overtreffen. Een smaad, onlijdelijk voor deese godheden; die dan ook Neptuin om hulp versoeken. De zeevoogd send een zeegedrocht aan strand, om Ethiopie met het selve te beschadigen en te bederven. Men loopt naar de tempelen. Vraagd de goden om raad. Deese antwoorden dat de zeewijven moesten gepaaid worden met des konings dochter gemeld zeegedrocht voor te werpen. Dit geschied. Het ondier komt sijn prooi opsoeken. Maar Perseus, met de ouders gesprooken hebbende, dood deesen vyand. Hier op houd men bruiloft. Doch Fineus, oom van de bruid, al te vooren aan haar verloofd sijnde, stoord die vreugd, en bevecht Perseus; van welke hy eindelijk, met al sijn stoet, door Medusaas grimbakkes, word versteend. Siet vorder van Andromeda ook het* aangeteekende, 1 D. 90, 106, 174 en 199 pag.

24. Ammon) *Jupiter, geëerd in Marmarika, het sandige deel van Lybien, in Africa; en deswegen (want* ἄμμ@, *is* sand) *geheeten Ammon.* *Deese*

25 den , welke als Perſeus ſag met d'armen aan een harde
klip gekluiſtert, ten waar een koeltje hare hairen verwaait
had, en hij de laauwe tranen uit haar oogen had ſien leken,
26 hij had ſig ingebeelt 't was een marmere beeld geweeſt.
Dus verlieft hij ſonder kennis: en ſtaat verſtelt, door
de ſchoonheid van Andromeda verrukt, invoege dat
hij bij-na vergat ſijn wieken in de lugt uit te ſlaan. Ge-
ſtreken ſijnde, ſeide hij: o maagt, te ſchoon met deſe
kluiſters geboeit, maar gemaakt tot boejen daar min-
naats mede verknogt werden. Segt mij op mijn vraag, hoe
uwen naam, welk u vaderland is, en waarom gij geboeit
27 ſijt. De maagt ſtont eerſt verſtelt, dorſt de karel niet
aan-ſpreken, en ſou ſeedig met haar handen 't aan-
ſigt bedekt hebben, warenſe niet aan de klip geklon-
ken geweeſt. Haar ogen vuldenſe,'t eenigſte datſe kon, met
tranen. Op ſijn aan-houden ontvoutſe hem, om niet te
ſchijnen, dat ſij haar miſdaad niet wilde bekennen, ha-
ren naam, vaderland, en hoe haar moeder te veel van
hare ſchoonheid geroemt had; eind'lijk, als ſij nog niet
half haar ſaken verhaalt had, begoſt 't water te bruiſſen,
't over-groot zeegedrocht te naderen, dat een groote
plas waters met den buik beſloeg. Doen ſchreeude de
maagt, bij ſich hebbende vader en moeder, om haar te
betreuren, beide ellendig, maar ſij regtvaardiger. Die
geen hulp, maar tranen en lijkgeſchrei, na geſchapen-
heid van tijd in voorraad hadden, en 't gekluiſtert lig-
haam om-helsden. Als wanneer Perſeus: gij ſult kon-
nen lange tijd van tranen hebben te verwagten, een klein
uirtje is'er maar tot hulp te beſteden. By-aldien ik Per-
ſeus, ſone van Jupiter en Danaë, die Jupiter, als ſij
op-geſlooten was, met de ſchoot vol gouds bekoorde, ſoo
ik Perſeus, die de ſlang-hairige Meduſa verwonnen heb, 28
en 't hart heb door de lugt met vleuglen te vliegen, als
u ſchoon-ſoon voor alle andere mogt werden geſtelt,
ſoude ik, bij ſoo heerlijke gaven der Goden, nog poo-
gen (ſoo 't de Goden anders begunſtigen wilden) u de-
ſen dienſt doen. Bedingende dat de maagt, door mijn
dapperheid behouden, mij gewerde. D'ouders nemen de
voor-waarde aan, (want wie ſou daar onwillig toe ſijn)
bidden, en belooven hem daar-en-boven een Koninkrijk
tot een bruitſchat. Ondertuſſen quam 't monſter aan,
gelijk een galei die door 't ſterk roejen met de ſnuit de 29
wateren klieft, naderden de rotſe, ſo digt als met een
majorkeeſſe ſlinger een loot door de lugt beſnort koſt 30
werden. Als wanneer den jongeling ſig weder van d'aard
op-gevende om hoog vloog, ſoo dat 't gedrogt, ſiende
op de vlakte van 't water de ſchadu van Perſeus, daar op
vergrimde, gelijk den arent, wanneer hij op 't vlakke veld
den 31

Deeſe word verbeeld met ramshoornen, wegens het ram, dat aan vader Bacchus, of liever Herkules, als hy met ſijn leger aldaar grooten dorſt leed, een ſpringbron heeft aangeweeſen. Servius, over het 4 B. van Virgyls En. Hyginus, in ſijn Sterrek. het 1 H. van den Ram. beide het verſcheidendlijk vertellende.

Vorders gewaagen, onder anderen, van Jupiter Ammon, Lukanus, 9 B. *en* Silius, 3 B. *doch van ſijn tempel allernaukeurigſt*, Kurtius, 4 B. 7 H.

Men ſiet hem niet alleen op de Gedenkpenningen, *by* Spon, Patinus *en* Vaillant: *maar ook in* Marmer, *by de meergenoemde* Spanhemius, in ſijn 5 Verhand. 352 pag.

25. Perſeus) Abantiades *in het Latijn; wegens koning Abas, vader van Akriſius, gelijk geſegt is*, enz. 120 pag.

26. Marmer) *Vergelijk de ſchilderye van deeſe Andromeda met die van* Manilius, 5 B. der Sterrek. *als mede met die van* Achil. Tatius, in het 3 B. ſijner Minneryen; *aangetrokken in onſe* Gallerye, by het 42 Taf.

27. Maagd) *Siet haar en haar vreesachtige ſchaamte afgebeeld by* Lucianus, in het B. van het Huys. Filoſtratus, in ſijn 1 B. der Konſttafereelen; *doch haar ontſet en ontſlagen, op een ſeer ſchoon ſtuk* Marmer; *het* 60 van P. S. Bartolus.

28. Meduſa) *In het Latijn* Gorgon. *Siet het aangeteekende*, 1 D. 265 pag.

29. Snuit) *Gemeenlijk van koper, en alleenlijk gevoegd aan drie, vier, of vijfdekſe oorloogsſchepen.* Virgilius, 1 en 10 B. van den En. *alleenlijk ſeg ik, aangeſien alleen uit nood deſelve een andere ſoort van ſchepen wierd aangeſet.* Hirtius, in het B. van den Alexandrien. oorl. ſpreekende van de ſtrijd tuſſchen Oktavius en Vatinius. *hebbende ook meerendeels drie tanden, punten of uitſteekſelen.* Virgilius, 5 en 8 B. van den En. *Voorts ſtonden ſy aan de voorſteven, of waterpas en met de zee gelijk, of onder deſelve.* Virgilius, 5 B. van den En. Lukanus, 3 B. en Silius, 14 B. *dienende ſy voornaamlijk om malkanderen in de buik te ſtooten, en in de grond te booren; behalven dat de drenkelingen in het water elendig van deſelve wierden gehavend en verſcheurd.* Vegetius, 4 B. 43 H. Hirtius, in den Alexandr. oorl. *behalven* Polybius, Livius, Silius, *enz.*

Siet deeſe galjoenen en ſcheepsſnuyten op de Burgemeeſterlijke Gedenkpenningen, *voornaamlijk op der Antonien, by* Fulv. Urſinus; *gelijk op die van Julius Ceſar, en Auguſtus by* Goltzius, en andere.

30. Majorkeeſſe) *Van Majorka, en van de behendige ſlingeraars deeſes eilands, is geſprooken*, 1 D. 64 pag.

31. Arend) *Van hem en ſijn vyand, den boſſlang, ſpraaken wy*, 2 D. 108 pag.

den draak in de son siet kruilen , den selve van vooren
aan-tast, en sijn gierige klauwen in den schobbigen hals
hegt, ten einde hij den fellen kop niet op den rug en
32 draaje : even alsoo staakte Perseus sijn vlugt, viel 't ge-
drogt los op den rug aan , en stak het in de regter schuft
den lemmer tot 't gevest toe , dat het kraakte. Het
dier, dus swaar gequetst, sprong dan uit 't water, dook
dan onder 't water: went dan weder , als een ever-swijn,
dat door 't geblaf der honden rontom sig, benart is. Maar
hij wist de happige beeten met sijn vleugelen geswint te
ontleggen, en daar hij maar den rug met holle schelpen
begruist, daar hij de ribben , of vissigen staart bloot sag,
hieu hij met den krommen sabel , soo dat 't gedrogt
bloet , en geen water uit-braakte , en Perseus wieken,
daar van besproeit , nat wierden, waar op hy sig niet langer
durvende betrouwen , een klip in 't sigt kreeg, die met
den top boven 't stille water uitkeek , en bij storm onder
dook : dese nam hij tot een stut , greep met sijn linker- 33
hand den uit-stekenden top , en reeg hem 't lemmer drie 34
vier-maal door den bast. Waar op 't vreugd-geschrei de
stranden en hemel door-galmde. Vader Cepheus en Cas-
siope waren soo verblijt, dat se Perseus als haar schoon-soon,
stut , en behouder van haar huis begroetten : de maagt
ontboeit wandelde heen , als loon en oorsaak van dien ar- 35
beid. Hij selfs wast sijn victorieuse handen met water. En, 36
om 't hoofd van Medusa op 't harde sand niet te quetsen ,
bestrooit hij d'aart met groente en takjes in zee gegroeit,
daar hij 't hoofd van Medusa op leit. De versse takjes, 37
nog

32, Perseus) *In het Latijn* Inachides ; *sijnde hy , een Argiver , soo geheeten van der Argiven aaloude koning, Inachus. Siet van Inachus ,* 1 D. 69 en 71 pag. en 2 D. 31 pag.

33. Stut) *In deesen stand sie ik hem het zeegedrocht bevechten , in de nevensgaande print.*

34. Lemmer) *Vergelijk deese beschrijving van des gedrochts bevechtinge en overwinninge , met die van* Lucianus , in het B. van 't Huys , *enz.*

Ondertusschen vertellen niet alleen Plinius (9 B. 5 H.) *en* Solinus (36 H.) *dat Scaurus het geraamte van dit dier (sijnde de ribben 40 voet hoog , en de ruggegraat anderhalf voet dik) van de stad Ioppe , nu Jaffa , naar Rome brocht: maar* Solinus (*aangehaald ,* 1 D. 191 pag.) *voegt hier by , dat in seker steen noch de overblijfselen van de ketenen , met welke Andromeda was vastgehecht , by sijn tijd waaren te beschouwen.*

35. Ontboeid) *Door Perseus , volgens* Nonnus , in het 47 D. der Bacchusges.

36. Water) *Volgens* Pausanias , in Messen , *plag een rood water , ontrent Ioppe , niet verre van de zee te loopen ; in wiens springbron Perseus , na 't ombrengen van het ondier , sijne handen , gelijk de landslieden aldaar vertellen , heeft afgewassen.*

37. Meduse) Phorcynis *in het Latijn , als sijnde de dochter van Forkus. Siet ,* 1 D. 96 pag.

nog levent en vol sap, trokken de kragt van 't monster na
sig, en verhardden soo drase geraakt wierden, soo de bla-
deren, als takjes van verf veranderende. Maar de zee-
maagden beproefden dit wonder werk in meer takjes, en
bevonden tot haar verblijden 't selve succes. En om datse 't
saad daar van de geheele zee over gestrooit hebben, heeft-
38 men nog huiden die selve soort van koraal, die in de
lugt komende hart wert, en, dat onder water rijs was, bo-
ven water steen wert.

Doen stigtte hij drie autaars voor drie Goden, die aan 39
de linker sijde voor Mercurius, de regter voor Pallas, de
middelste voor Jupiter, Minerva wierd een koe, Mercu- 40, 41
rius een kalf, Jupiter een stier op-geoffert: als wanneer 42, 43
hij korts daar aan Andromeda, tot loon van soo stouten
stuk, sonder 't beloofde huwelijks goet aanvaart. Den 44
Trou-

38. Koraal) *De dichter schrijft hier het verharden der weeke koraalstruiken Medusaas grimbakkes toe, dat andersins haar eigen is en natuurlijk.* Plinius, 32 B. 2 H. *Doch siet het koraalvissen der zeemaagden in dit printje.*

39. Autaaren) *Welke doorgaands waaren van marmer; volgens het aangeteekende,* 1 D. 68 pag. *doch somwijlen ook van groene soden, in het oopene veld schielijk opgemaakt.* Ovidius, 7 B. der Herschepp. en 5 B. der Klaagd. 8 D. Seneka, in Medea, Tr. 4 Bedr. 2 T. Juvenalis, 12 Berispd. *behalven* Horatius, Lukanus, Apulejus, *enz.*

40. Middelste) *Als op de waardigste plaats: want dus getuygen van in het midden te sitten of te wandelen by de aaloude*, Ovidius, 6 B. van den Alm. Virgilius, 5, 6, en 7 B. van den En.

41. Koe) *Volgens* Ausonius, 64 Sneld. *behalven* Ovidius, 12 B. der Herschepp.

42. Merkurius) *In het Latijn* alipes. *Van sijn gewiekte voeten is gesprooken*, 1 D. 75 pag.

43. Stier) *Onder de schrijvers ontkennen* Servius, over het 3 B. van Virgil. En. en Makrobius, 3 B. 10 H. *dat voor Jupiter stieren wierden geslacht en opgeofferd. Doch het word evenwel klaarlijk beweesen uit* Xenophon, in het B. van Cyr. en Julianus, in de Br. aan Libanius; *behalven* Seneka, in de Med. in de rei van het 1 Bedr. en den Dollen Herk. 2 Bedr. 1 Ton. Silius, 15 B. spreekende van Scipio.

44. Aanvaard.) *In het Latijn*, rapit: *het geen* Valentijn *immers moest hebben aangemerkt; aangesien het een gewoonte was (bysonderlijk by die van Romen) de bruiden uit de schoot des moeders als met geweld weg te rukken, en alsoo met sich naar huys te brengen.* Terentius, in de Andr. 5 Bedr. 6 Ton. Katullus, 62 D. van Mallius en Julia. *Ongetwijffeld ter gedachtenis van de Sabijnsse maagderoof, welke koning Romulus, en de sijne soo wel gelukte.* Festus

45. Trou-

45,46,47 Trou-God, en Cupido verhaasten de bruiloft; daar wert
48,49,50 lustig gerookt, 't huis bekranst, en over-al galmden
het van lieren, fleuit, en gesang, dat gelukkige teeke-
nen van een vroolijk hart sijn. De gulde salen staan wijt
open, en den adel van Koning Cefeus komt ter brui-
loft, die heerlijk toe-geregt was. Wel gebikt hebben-
de, ontgrendelden sij haren kommer door frissen wijn:
en Perseus vraagde na de gelegentheid en gewoonte van die
landstreken. Tot dat aanstonts Lyncides, een van 't gesel-
schap, sijn vraag beantwoordde, en de seden en gestelteniſſe
der mannen ontvout. 'T welk als hij hem onderregt
had, vervolgde hij: segt me nu o dapperen Perseus,
door wat kragt of konst gij de slang-hairige draken-kop
51 hebt afgehouwen. Waarop hem Perseus verhaalde: dat 'er
52 onder den kouden berg Atlas een plein was, met harde
53 rotsen beset, in wiens in-komen twee Griekse gesusters
woonden, gebruikende met haar beiden een oog, 't welk
hij met behendige loosheid, terwijl het d'een d'ander
over geeft, ter sluik greep, en daar mede door verhoole
en spooreloose wegen, door gebergte met boomen ijsse-
lijk bewassen, trekkende, by Goryons woon-plaats quam,
dat hij hier en daar onderweeg gesien hadde postuiren van
menssen en wild, die op 't gesigt van Medusa in steen
verandert waren. Dat hij ook op sijn kopere schilt, 't geen 54
hij aan sijn linkersijde had, de gedaante van de vervaar-
lijke Medusa gesien had, en terwijl sij en hare slangen
in eenen diepen slaap lagen, 't hoofd van den romp ge-
houwen had, en Pegasus rapvlugtig met sijn wieken, en 55
haar broeder, die uit het bloed van haar moeder gesproo-
ten was, genoomen had. Daar bij voegden hij ook sijn
perijk'len, die hij door sijn lang swerven waarlijk was
ontkomen, wat zeën, wat landen hij van om-hooge onder
sig gesien, en wat gestarnten hij bevloogen had. Uit had
hij eer sij 't wensten; als wanneer een van de heeren aan-
hielt

45. Trougod) Hymeneus *in het Latijn; van welken*, 1 D. 7 pag.

46. Kupido) *Van welken mede*, 1 D. 117 en 145 pag.

47. Bruiloft) *In het Latijn* tædæ; *van welke toortsen, het byvoegsel van een bruiloft, seer dikmaals, in het* 1 D. *als* 27 pag. *enz.*

48. Gerookt) *Met wierook en andere kostelijke reukwerken; welke mengebruikte, niet alleen by de altaaren, en in den dienst der goden; maar ook ten tijden van algemeene vreugde en zegevieringe, by voorbeeld, in den zegepraal. Siet* Plutarchus, in Emyl. Paull. *en* Appianus, in het B. der Afrik. oorl. spreekende van Scipio.

Ja self op blijde gastmaalen van aansienlijke personagien. Plautus, in de Gelijke Tweeling, 2 Bedr. 3 Ton. *vervolgens ook ongetwijffeld op groote en prachtige bruiloften.*

49. Bekranst) *Mede een blijde plechtigheid, aangewend in een algemeene, of ook in een bysondere tijd van vreugde en juichinge, by welgestelde burgeren.* Rutilius, in het 1 B sijner Reisbeschr. Juvenalis, in het 12 Berispd. Pakat. Drepanus, in het lof van Theodos. 37 H. Tertullianus, in de Br. aan sijn vrouw, 2 B. 6 H. *behalven* Ovidius, *enz. ja self by de boeren, ontrent hunne hutten en stallingen.* Ovidius, 4 B. van den Alm.

Alwaarom ons niet alleen op de keiserlijke Geldmunten *ontmoet de* Lætitia, *Blijdschap, met een krans in haare rechterhand; maar ook de* Hilaritas, *Vrolijkheid, besig met een groote en reysige boomtak. Siet* Oudaan, 58 Taf. 4, 5, 10 en 11 Penn.

50. Galmde) *Voornaamlijk heeft het sang en snaarenspel sijn deel op de bruiloften. Van de* tibia *of pijp spraken wy*, 1 D. 64 pag. *van de fluit, alhier* lotus *in het Latijn genoemd*, 1 D. 109 pag. *en van de lier of* lyra *en* cithara, *mede*, 1 D. 12 pag.

51. Perseus) *In het Latijn* Abantiades; *volgens het* Aangeteekende, 2 D. 120 pag.

52. Atlas) *Van welken berg*, 1 D. 43 pag.

53. Griekse) *In het Latijn* Phorcydes *of* Phorcynides; *te weeten, de dochteren van eenen Forkus; andersins ook geheeten in het algemeen Gorgones: volgens het* Aangeteekende, 1 D. 265 pag. *doch in het bysonder Steno en Euryale, of, volgens andere, Pefredo en Ervo; by welke ook noch somwijlen eene Dino word gesteld.*

Deese hadden onder malkanderen alleenlijk een oog, dat sy by beurten gebruikten. Doch Perseus, behendiglijk dit werktuyg onderschept hebbende, benam Medusa het leven, en met eene het hoofd. Apollodorus, 2 B. Lucianus, in het Gespr. van Triton met de zeewijv. Tzetzes, over Lykotron. *doch siet deese versieringe verklaard by* Fulgentius, 1 B. der Uitlegg.

54. Schild) *Dit word hem van Minerva voor de oogen gehouden (op dat hy mede niet in steen sou veranderen) by* Lucianus, in boven aangehaald Gespr.

55. Pegasus) *Gelijk u deese print niet oncierelijk vertoond.*

hielt en vraagde, waarom sij alleen van de gesustershair
56 en slangen tussen een op 't hoofd had? Perseus antwoordde, aangesien gij na verhalens waardige dingen vraagt, soo luistert na d'oorsaak van u voor-stel: dese Medusa was wel eer uit-ter-maten schoon, veele vrijers vlamden bijster op haar. Dan aan haar geheel lighaam stont niets schoonder, als 't hair, ik heb'er gevonden,
57 die seiden dat sij 't gesien hadden. Dese seitmen dat Neptuin in den tempel van Minerva verkragt heeft, maar dat Minerva, daar van af-keerig, haar kuis aansigt met haar schilt bedekt heeft, en om sulks niet strafloos begaan te 58
hebben, Medusaas hair in vuile slangen verandert heeft. Nog huiden houtse op den beukelaar, om hare vijanden schrik op 't lijf te jagen, de slangen diese gemaakt heeft.

Ondertusschen is dit paard niet alleen voor den dag gekoomen uit het gestorte bloed van gemelde Medusa. Siet mede het Aangeteekende, 1 D. 105 pag. *maar ook de boose Chrysaor; en wel bysonderlijk met een bloot slagswaard in de vuyst. Vorders is namaals deese geweest de vader van den drielyvigen Geryon; volgens* Hyginus, in de 151 Vertell. *Siet ook van deese Chrysaor*, Hesiodus, in der God. Geslachtb.

56. Slangen) *Siet het* Aangeteekende, 1 D. 96 pag.

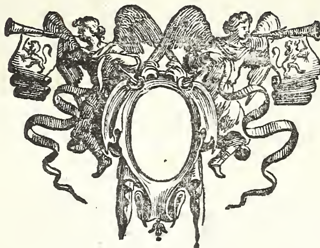
Vorders gewaagd, van Medusaas ongemeene schoonheid Pindarus, 12 Lierd. der Pyth. *doch* Pausanias, in de Korinth. *maakt haar een koningin van seker strijdbaar volk in Afrika, van Perseus, door hinderlaagen, by nacht overrompeld en verwonnen. Wederom spreeken* Pausanias, in 't aangetoogen B. en Atheneus, 5 B. 19 H. *van haar als van seeker beest en landgedrocht. Doch sie wederom de geheele versieringe door een tweede verklaard, of liever verdonkerd, by* Palefatus en andere.

57. Neptuin) *Siet het Aangeteekende weder*, 1 D. 96 pag.

58. Schild) *In het Latijn* ægis; *van welken*, 1 D. 84 pag. *en siet ondertusschen dit geval verbeeld in deeze nevensgaande print.*

Einde van het Vierde Boek.

DE HERSCHEPPINGEN Van PUBL. OVIDIUS NASO.

VYFDE BOEK.

EERSTE HOODSTUK.

INHOUD.

Andromeda van Perseus op de geseide wyse sijnde verlost, begon men daadelijk de bruiloft van deese gelieven toe te stellen. Welke dan ook had een gewenscht en vrolijk begin; doch een treurigen en doodlijken uitslag. Want Fineus, broeder van koning Cefeus, vergramd, om dat sijn bruid en nicht hem was ontvreemd, komt met sijne aanhangelingen midden op het gastmaal de vreugde stooren. Dus raaken de genoodde met deesen vyand handgemeen. Veele sneuvelen aan wedersijden. Doch dit verdriet Perseus, die de sijne laat ter sijden gaan, en daar op, Medusaas grimbakkes voor den dag haalende, deese muytemaakers meerendeels in steen doet veranderen.

1. Per-

1 Terwijl Perseus dese dingen in 't midden van Cefeus
2, 3 adel verhaalt, ontstont'er in 's Konings saal een groot
rumoer, niet 't geen gemeenlijk op bruiloften wert ge-
maakt, maar voor den oorlog; soo dat de gasterij schie-
lijk in een beroerte veranderde: die ge soud konnen ver-
gelijken bij de zee, die, eerst stil, door storm-winden
vervaarlijke holle baren maakt. Onder dit volk was Fi-
neus de roervink, en rukloosen aan-vanger van 't kra-
4 keel, die drilde sijn esse speer met een koper spits, en
seide: hier hebt gij mij, die wraak sal nemen van mijn
5 ontsnapte vrou. U sullen nog u wieken, nog Jupiter,
6 die gij valsselijk segt in een gouden regen verandert te
sijn, uit mijn klaauwen halen. Dreigende toe te wer-
pen, soo riep Cefeus, wat wiltge doen, broeder, wat
dolheid port u soo snooden stuk te bestaan? is dit den dank
voor soo groote diensten, vergeltge met sulken bruid-
schat mijn dogters behoude leven? Die u niet Perseus, als
7 gij de waarheit weten wilt, ontnomen heeft, maar Nep-
8 tuin, den gehoornden Ammon, en 't gedrogt dat in zee
aanquam, om met mijn ingewand sijnen honger te pa-
jen. Doen wiert sij u onthaalt als sij om-gekomen sou-
de hebben. Of 't most wesen dat gij wreede begeerde
dat sij sneuvelde, om door mijn hartseer verligt te werden:
na mij dunkt is het u niet genoeg, dat sij voor u oogen
geslaakt is, en daar gij haar als oom en bruidegom de be-
hulpsame hand niet geboden hebt, wiltge nog quansuis
qualijk nemen dat sij van een ander behouden is? wilt gij
hem sijn belooning ontnemen? Dewelke, indiense u groot
schijnt, had gijse dienen te halen van de rots daar sij aan
geklonken was. Laat hij nu, diese gehaalt heeft, door
wien ik oude man niet kinderloos ben, door sijn diensten,
en volgens voorwaarde, met haar door-gaan; en weet dat hij
niet u, maar de seekere dood van mijn dogter overwel-
digt heeft. Hij sprak daar niet tegen: maar starrende dan
op hem, dan op Perseus, hing in twijffel, wie van bei-
de hij aan-tasten wilde. Een wijltje gedraalt, wierp hij
met soo veel kragts als hem sijne gramschap gaf, een lan-
ce op Perseus, die 't doel miste, en in de sit-bank bleef 9
steken; doen rees Perseus van 't kussen op, en soude sijn
vijand met de speer, die hij wederom wierp, fier de borst
door-regen hebben, ten waar Fineus agter d'altaren gewe- 10
ken was, ende (dat onbetaamlijk is) den autaar den schelm
beschut had. Evenwel vloog de piek soo niet mis, of
't spits schoot Rhoëtus in 't voor-hoofd, die gevallen, als
't ijser uit 't bekkeneel gerukt was, trappelt, en besproeit 11
de tafel met sijn bloed. Doen wiert eerst al 't volk op-
lopend van sinnen, en wierp lancen, seggende sommi-
ge, dat Cefeus met sijn schoon-soon van kant mosten:
maar

1. Perseus) *In het Latijn* Danaeïus heros, *wegens sijn moeder Danaë: van welken ook boven, te weeten,* 117 pag.

2. Adel) Cefeni *in het Latijn; te weeten de hooge amptenaaren, en landvoogden van koning Cefeus, vader van de verloste Andromeda; volgens het Aangeteekende,* 119 pag.

3. Saal) *In het Latijn* atria. *Eigentlijk was* atrium *een voorhof ontrent de binnendeur; gelijk de* vestibulum *was het portaal by de buitendeur, aan de straat.* Gellius, 16 B. 5 H. Virgilius, 2 B. van den En. spreekende van Priaams hof, *echter niet ontrent de keuken, so* Servius *meende, en daarom quansuis van den rook sijnde* atrum, swart, *geheeten: aangesien die plaats sijn naam is dragende van* αἴθεσθαι, de lucht, *om dat deselve was in de opene lucht, en deswegen van* Tertullianus subdival *genoemd. Voorts was hier ook de eetplaats, volgens* Servius, *over* het 1 B. van den En. *en dus was de opsiender van het* atrium *geheeten* atriensis. Fedrus, 2 B. 6 Verd.

4. Koper) *Dat het koper aangaande de wapenen en krijgstuygen, by de aaloude, in een vroeger gebruik is geweest als yser en staal, betuygen allerbest, onder andere, de* Latijnsse puikdichteren, Ovidius, 8 B. der Hersch. spreekende van koning Minos. Virgilius, 2 B. van den En. Propertius, 3 B. 12 D. spreekende van de krygsoefeningen der Spartaansche manninnen.

5. Wieken) *Sie van de vleugelen van held Perseus, en van het geen men onder de selve verstaat,* 1 D. 176 pag.

6. Regen) *Van den gouden regen is gesprooken,* 1 D. 167 pag. *en* 2 D. 118 pag.

7. Neptuin) *Maar* Valentijn *sie wat gy toch vertaald? het waaren de Nereïdes, dat is, de zeewijven, die den hoon van Kassiope aangedaan, dachten te wreeken op de onnosele Andromeda. Siet den* Inhoud, 119 pag.

8. Ammon) *Van den gehoornden Jupiter spraaken wy,* 2 D. 119 pag.

9. Sitbank) *In het Latijn* torus, tafelbedde; *waar van is gesprooken,* 1 D. 60 pag.

10. Altaaren) *Merk hier aan dat, gelijk in de plechtigheden van de bruilofd, de goden sijn aangeroepen, en offerhanden aangebracht, ook noodsaakelijk altaaren in of ontrent de bruiloftsaal hebben gestaan. Siet ook in het* 12 B. van deese Herschepp. alwaar de gestoorde bruiloft van Pirithöus word verhaald.

11. Trappeld) *Volgens* Homerus, Virgilius, *en andere heldedichters, beschrijvende het sterven der doodlijk gequetste; welke in dien laatsten oogenblik, van spijt en ongeduld, of in het aardrijk haare tanden setten, of op de selve met hunne hielen kloppen. Siet ook* onsen Dichter, in gemeld 12 B. van de Herschepp.

12. Gast-

maar Ceſeus was ten hof uit-gegaan, nemende de regtvaar-
12 digheid, trouwe, en de gaſt-vrijgoden tot getuigen, dat
deſen op loop tegen ſijn wil wiert aangeregt. Maar Pal-
13 las, de krijgs-godin, quam om haren broeder met haar
14 ſchilt te beſchutten, en moet te geeven. Ook was daar
Atys een Indiaan, diemen gelooft dat Lymniace, uit
15 de rivier Ganges gebooren, onder haar glas klaar water
gebaart heeft; ſchoon van leeſt, ſchoonder door ſijn
gewaad, onbekroopen, ſeſtien jaren oud, aan-hebbende
16 een Tyriſſen mantel met goud geborduurt. Om den
hals hing een gulde toer baggen, en een krommen
17,18 hair hoep verſierde ſijn bemyrde hairen. Deſe, ſchoon
hij afgeregt was van verre met de worp-lance rooi te be-
19 werpen, verſtont ſig nogtans beter op boog-ſchieten.
En terwijl die beeſig was de taaje hoornen des boogs
ſchrap te ſetten, ſloeg hem Perſeus met een ſtok, die,
midden op den autaar geſtookt, vaſt ſmeulde, in 't aan-
ſigt, dat de troonje in het gekneuſt gebeente verpronſ-
20 ſelt was. Lycabas den Aſſyrier, een bijſonder vriend,
met-geſel, en ongeveinſt minnaar van deſe, ſiende,
dat hij 't gebeukt aanſigt in ſijn bloed plenſte, ſwaar
gewont den dood-ſnik gaf, beſchteide hem, greep den
boog die Atys geſpannen had, en ſeide: komt mij nu
aan boord, gij ſult u niet lang over de dood van deſen
jonge, daar gij meer ſchand, als roem van hebt, ver-
heugen; dit had hy naaulijks uit-geſprooken of de door-
dringende ſchigt ſnorde van de pees, maar bleef ontwe-
ken in 's vijands gewaat hangen. Perſeus onderkomt
hem met ſijn lemmer, wiens deugt, in 't af-houwen 21
van Meduſa's hoofd, gebleken was, en dreef 't hem in
de borſt: ſoo dat hij ſtervende met ſijn doods-lon-
kende oogen om-keek na Atys, daar hij ſig bij vlijdde,
en ſig trooſtte met en in 't bij-weſen van ſijn liefſte 22
pand te ſterven. Maar Forbas van Syene, ſoon van 23
Metion, Amphimedon van Lybie, greetig om te 24
vegten, waren tet aarde gevallen, ſlibberende over 't
bloed, dat wijd en ſijd over de vloer geplengt lag, die,
poogende op te ſtaan, wierden door den degen neer ge-
houden, den eene door de ribben, en Forbas door den
gorgel geſtoken. Maar Erithus, Actors ſoon, die een
breede heir-bijl tot geweer had, trof Perſeus niet met
den

12. Gaſtvrygoden) *Gaſten en vreemdelingen binnen ſijn huis te ſchenden, of van deeſe mishandeld te worden, was by de aaloude een ſeer godloos en afſchuwelijk misdrijf. Siet* 2 D. 11 pag. *Gelijk dan daarom ook Jupiter* Ξένιος, Hoſpitalis, *als wreeker der gehoonde gaſten wierd aangeroepen. Siet van deeſen* Athenæus, 15 B. 16 H. Virgilius, 1 B. van den En. beſchrijvende het gaſtmaal van koninginne Dido. Pauſanias, in Lacon. Plautus, in den Kartaginenſer, 5 Bedr. 1 Ton.

Vorders is van het onderlinge recht der gaſtvryheid ook geſprooken, 2 D. op de gemelde 11 pag.

13. Krijgsgodin) *Gelijk dat is aangeteekend*, 1 D. 84 pag.

14. Schild) *In het Latijn* ægis; *van welken dikmaals; als* 1 D. 84 pag.

15. Ganges) *Van welke rievier is geſprooken*, 2 D. 45 pag.

16. Tyriſſen) *Van de ſtad Tyrus en haar purper ſpraaken wy*, 1 D. 35 en 64 pag.

17. Hairhoep) *In het Latijn* crinale; *welke was, of een gouden hairpriem: ſiet* 1 D. 135 pag. *of een ſmalle band, waar mede gemeenlijk, als heden, het hoofthair wierd opgeſtreeken; welke onſe* Dichter vitta *noemt, in het* 9 B. der Herſchepp. ſpreekende van den verſchepten Iſis.

Sie van het opſchikken, vlechten, binden, en knoopen der hoofdhairen, in de vrouwen, 1 D. 122 pag. en elders.

18. Bemyrde) *Maar* Valentijn, *wie ſal dit vreemde duits verſtaan?* met mirrhebalſem beſtreekene hairen *ſegt het Latijn van den Dichter. Ondertuſſchen is van het gieten der olien, en balſemen in het hoofd hair geſprooken*, 1 D. 71 en 107 pag.

19. Boogſchieten) *Van den boog is geſprooken*, 2 D. 34 en 58 pag. *Doch van het ſpannen en ontſpannen gewaagt men overal, by de puikdichteren; als by* Horatius, 2 B. 10 Lierd. *So dat hier af veel ſpreekwoorden koomen daalen, op het afſlooven en vermoeden der geeſten in een werklijk man toepaſſelijk. Siet deeſe, genoomen uit* Plutarchus, Cicero, Publ. Mimus, *enz. by* Eraſmus, Junius, en veele andere.

20. Aſſyrier) *Liever Syrier; aangeſien deeeſe benaamingen dikwils de eene voor den anderen genoomen worden: ſie van* Aſſyrien, 1 D. 147 H.

21. Lemmer) *In het Latijn* Harpe; *volgens het* Aangeteekende, 2 D. 34 pag.

22. Liefſte) *Van de manneliefde, en het verfoeijelijk gebruik der ſchandjongens, is geſpreoken*, 1 D. 244 pag.

23. Syene) *De uitterſte ſtad in Egipten, op de grenſſen van Ethiopie of Moorenland, aan de Nijl; eertijds bepaalende het Roomſſe ryk, gelijk heden, dat van de Turken of Mahometaanen. Ligt ſo lienierecht by wijlen onder ſon, loopende door het teeken van de Kreeft, dat een opgerechte ſtaak by wijlen geen ſchaduw is maakende.* Ammianus, 22 B. 15 H. Heliodorus, in het 9 B. van ſijn Clariklea. Lukanus, 2 B. Statius, 4 B. van den Theb.

24. Lybie) *Siet* 1 D. 44 pag.

25. Be-

25 den degen, maar nam een swaren bultig gedreven beker
met beide sijn handen op, en klonk hem den karel op de
harsse-bekken, dat hij 't bloed uitgudsende ruggelings ter
aarde viel, en de vloer met den veegen kop bonsde. Na
26 dese velden hij Polydemon, van 't geslagte van Semiramis,
27 Abaris van 't gebergte Caucasus, Lycetus van 't land on-
28 trent de rivier Sperchius, den ongeschooren Helise, Fle-
gias en Clytus, trappelende de hoopen der stervende met
sijn voeten. Fineus, die 't hart niet en had, sijn vijand
digt onder d'oogen te komen, dreef hem een worp-
lans toe: die, hem missende, Ida trof, die vergeefs
onsijdig, en buiten desen oorlog gebleven was. Hij sloeg
twee loensse blikken op den onbarmhartigen Fineus, en
seide: aangesien ik Fineus, door u genootsaakt werde
partij te kiesen, sta vast dan tegen mij, die gij u tot
vijand hebt gemaakt, hou daar tot loon van dese wond,
die gij mij gegeven hebt, en nu meenende weder te
werpen de lance, die hij uit sijne wond rukte, viel door
't veel bloeden flaau ter aarde. Hier lag ook Odites, de
principaalste der Cefeners naast de Koning, door 't lem-
mer van Clymenus gevelt, Hypseus door-stiet Prote-
nor, Lyncides Hypseus. Onder dese was mede den ou-
den Emathion, een regtvaardig en God-vreesend man,
die, te oud om te vegten, met woorden streed, begraau-
wende en vervloekende dit schelms gevegt, den welke
Cromis, soo als hij met sijn bevende handen den autaar
omvat hadde, met sijn lemmer den kop af-sloeg: soo 29
dat het aanstonts op den autaar viel, en half dood
nog parlementen, en alsoo midden in 't vuir den
geest gaf. Daar na sneuvelden door Fineus hand de
twee-lingen Broteas en Ammon, die onverwinlijk wa-
ren geweest in 't kampen met verijserde hand-schoe- 30
nen, bij-aldien de degens door verijserde hand-schoe-
nen hadden konnen verwonnen werden. Ende Am-
phitus Ceres priester, met een wit offer-windsel om 31
't hoofd, ook gij Lampetides, niet tot desen dienst
te gebruiken, maar om onder u cijther-spel te sin- 32
gen, een werk van vrede, die belast waart over maaltijt
en bruiloft te spelen. Den welke Pettalus, van verre
staande met sijn vreede tuigent instrument uitlagte, en 33
seide: speelt de rest voor de hel-schimmen, met stak hij
hem den degen door de linker slaap van 't hoofd, dat hij
neer-storte, en met sijn stervende vingers de snaren van 34
de cijther greep, die in 't vallen een droevigen toon sloeg.
Desen kost den brusken Lycormas niet ongewrooken sien
sneuvelen: maar sloeg Pettalus met een eike sluit-speek,
die hij van de regter deur stijl gewreekt had, tussen hals
en nek, dat hij als een gebolden offer-hokling ter aar-
de

25. Beker) *Quaade taale*, Valentijn! *het Latijn heeft* crater; *en dat is geen beeker, mijn vriend, maar een hupsche schenkkan; meerendeels by de aaloude soo onbesuysd en groot, dat sich achter deselve gemakkelijk een karel kon verbergen.* Virgilius, 9 B. van den En. spreekende van eenen Rhetus. Ovidius, 12 B. der Hersch. spreekende van Theseus.

26. Semiramis) *Van welke koningin en krijgsheldinne*, 1 D. 122 pag. en 2 D. 95 en 97 pag.

27. Kaukasus) *Van welken berg*, 1 D. 163 pag.

28. Sperchius) Valentijn! Valentijn! *Hier staat* Sperchestades, *dat is de soon van eenen Sperchesius. Hoe sou hier aan de sijde van Fineus konnen koomen een Thessalier, een geboorene aan den oever van Sperchius? Siet van deese rievier*, 2 D. 31 pag.

29. Omvat) *Gelijk doorgaans ontrent de altaaren de verschuilplaats was der rampsaligen en vervolgden; volgens het* aangetekende, 1 D. 76 pag. *doch met wat geweld sy somwijlen daar ook wierden afgetrokken, leeren ons de voorbeelden van Megara.* Seneka, in den Dollen Herk. 2 Bedr. 3 Ton. *van Priamus.* Virgilius, 2 B. van den En. *en eindelijk van Kleopatra.* Justinus, 39 B. 3 H.

30. Veryserde) *In het Latijn* cæstus; *het geweer der vuystvechters: bestaande in sekere ysere plaaten, of aaneengehechte ringen, waar mede of een of beide armen wierden gewapend en gesterkt. Een wreed geweer, bequaam genoeg niet alleen om iemand de kop te kneusen, maar ook de herssenen in te slaan. Sie met dit tuyg de hel len vechten, by* Virgilius, 3 B. van den En. Statius, 6 B. van den Theb. *Doch sie mede,* Cicero 2 B. der Tusk vrag. 17 H. Propertius, 3 B. 14 D. *en eindelijk siet deselve afgebeeld by* Merkurialis, in het B. der Schermoeffeningen, en Thom. Bartholinus, in sijn Verhandeling van der aalouden armringen.

31. Offerwindsel) *In het Latijn* vitta; *van welke*, 1 D. 125 pag.

32. Citerspel) *Sie van lier en citer*, 1 D. 12 pag.

33. Instrument) *In het Latijn*, plectrum; *van welk werktuygje wy spraaken*, 1 D. 110 pag. en 2 D. 58 pag.

34. Snaaren) *Van de lier of citer is gesproken*, 1 D. 12 pag. *Doch wat de snaaren aangaat, deselve waaren weinige in den beginne, en allengskens meerdere: so datse van drie tot thien en niet verder sijn opgeklommen.*

Bysonderlijk was die van Merkuur (geschonken aan Apollo; volgens het elders aangeteekende) *van seven snaaren, ter eeren of van de Sevenstarre, of van de seven Dwaalstarren: gelijk die van Orfeus, wegens het getal der Sanggodinnen, van negen. Siet* Germanikus, in de Sterrek. in het H. van de Lier: gelijk ook Higinus, in sijn Sterrek, doch sie mede van het getal der snaaren Plinius, 7 B. 56 H. spreeken-
R de

35 de plofte. Palates van Cinyphe meende den fluit-fpeek
van de linker deur-ftijl mede af te wringen, maar doen-
36 de fijnde, hegte hem den Marmariffen Coritus met den
degen de hand aan de poft, foo dat hem Abas dus
vaft geregen in de fijde ftak, en hy niet neder viel, maar
met fijn befturve hand aan de ftijl bleef hangen. Ook
wiert gevelt Melaneus, die aan Perfeus fijde was, en Do-
37 rilas, die foo veel lands in Nafamone bezat, dien land-
rijken Dorilas, die niemant fijns gelijk had in rijkdom
van land en koorn, defen was een piek dwars door de
fchamelheid gehegt (een doodelijke wond op die plaats)
Baƈtrius van Halcyon, die hem de wond gegeven had, fien-
de dat hy vaft dood nokte en 't gefigt verdraaide, feide: hout
nu van foo veel land, als gij befat, 't geen gij met u li-
ghaam beflaat; met gaf hij den geeft. Maar Perfeus
trok de piek uit de laauwe wond, en fijn makker wree
kende, dreeffe defe door de neus datfe agter door de
nek ftak, en aan wederfijden uit keek. En, terwijl
hem 't geluk diende, velde hij met verfcheide wonden
Clytius en Clanis, van één moeder gebaart. Want Cly-
tius wiert met kragt door beide fijn dijen een effche fpeer,
en Clanis in de mont gefteken. Ook fneuvelde Cela-
don van Mindefe, Aftreus, van een Paleftijnffe moeder, 38, 39
en onbekend' vader gefprooten, Ethion, fchrander in
wikkerij, doen juift daar in bedroogen, Thaoƈtes's 40
Konings wapen-drager, en Agyrtes, die befchant vlekt was
door fijn vader-moord. En fchoon al veel werks aan
een kant was, was'er nog meer voor handen; want
alle haddenfe eenparig voor genomen Perfeus alleen
om hals te brengen, en vogten defe faam-gefwoore
troepen aan alle kanten voor een man, wiens faak Per-
feus dienft en Ceneus trou beftreed. Defe partij was
de fchoon-vaar, vergeefs God-vrugtig, en de nieu ge-
houde vrou mer haar moeder toe-gedaan, en vervulden
de

de van Terpander. Makrobius, 1 B 1 H. fpreekende van Apoll. Vitruvius, Lucianus, &c.

35. Cinyphe) Valentijn! *Set hier liever de Garamantes: aangefien Cynips is een rievier in Afrika, by Garamantes, tuffchen het nieuwe Tripolis en Leptis in zee loopende: wel eer de koorenlanden vruchtbaar maakende.* Herodotus, 4 B. 198 H. Mela, 1 B. 7 H. behalven Ovidius, Pontusk. 2 B. 7 Br. en Klaudianus, 1 B. tegens Eutrop. *voedde ook bokken en geiten.* Virgilius, 3 B. der Landged. Silius, 3 B.

36. Marmariffe) *Afkomftig van Marmarika, een Afrikaanfch landfchap, tuffchen Cyrenen en Egipte: ook geheeten het Mareotis Lybie: wiens inwoonderen, gefegt* Marmaridæ, *de flangen met befweeringen wiften te verfwakken.* Lucianus, 9 B. Silius, 3 B. *Vorders was ook dit landfchap vol leeuwen.* Seneka, in Agamemn. in de Rey van het 3 Bedr. behalven Nemefianus, *enz.*

37. Nafamone) *Een roofgierig volk in Afrika; levende van de geftrande goederen der fchepen, op de Syrtes (van welke* 1 D. 152 pag.) *verongelukt.* Kurtius, 4 B. Lukanus, 8 B. Silius, 1 B. en elders. *Sy geloofden in geeften, en eeren, verachtende de hemellingen, alleen het onderaardfche.* Herodotus, 4 B. H. Euftathius, over Dionyfius, der Landbefchrijver.

38. Mindefe) *Afkomftig van Mindefos, een ftad in Syrien; of liever van Myndes, een ftad in Egipten, eerende den boxvoet Pan; gelijk dat van* Micyllus *op deefe plaats is aangeteekend.*

39. Paleftijnffe) *Van Paleftina fpraken wy*, 1 D. 214 pag.

40. Wikkery) *Wicchelarye liever; beftaande in het waarneemen van fekere vogelen, en te letten op de wijfe van haar vlucht, haar geluyd, en haare fpijfinge.*

Van de vogelen en haare foorten is gefprooken 1 D. 133 pag. *Doch wat de vlucht aangaat, die wierd aangemerkt binnen feekere bepaalinge en afftreepinge van de lucht: het welke gefchiedde met de* lituus *of wicchelroede; volgens* Servius, over het 7 B. van Virgyls En.

In deefe vlucht wierd gade geflagen het vliegen ter rechter en ter flinker hand: fijnde het eene gelukkig en voorfpoedig, doch het andere treurig en rampfalig. Virgilius, 9 Herdersgef. Horatius, 3 B. 27 Lierd. Suetonius, in Klaud. 7 H en in Vitell. 9 H. *byfonderlyk indien deefe fwart waaren.* Propertius, 2 B. 21 Apulejus, 1 B der Herfeh.

Wat het geluyd betreft; dat was onaangenaam en treurig in een Bubo, *of nachtuil.* Virgilius, 4 B. van den En. *en den ons onbekenden* parra. Horatius, 3 B. 27 Lierd. *en meerendeels voorfpoedig in een rave of kraai.* Horatius, 3 B. in gemeld Lierd. Virgilius, 1 Herdersgef.

Eindelijk lette men ook op haar eeten; doch byfonder wierd dit waargenoomen in de jonge haanen, geheeten pulli, *van de* pullarii, *of opfienders deefer, in een kevie bewaard, en felf in de veldtochten en oorlogen omgevoerd. Voorts, indien deefe, in de vroege morgen gefpijft, met graagheid aaten, ftreelde men fich met een aanflaand geluk; maar men vreefde een onvermydbaar quaad, indien fy niet voor den dag quamen, en of geheellijk niet, of flechts ter naauwer nood, defpijs aanraakten; of ook wel fomwijlen wegvloogen.* Feftus. Silius, 5 B. en Val. Maximus, 1 B. 4 H. 3 voorb. Florus. 2 B. 2 H. Suetonius, in Tiber. 2 cap. fpreekende van P. Klaudius de Schoone. wederom Val. Max. 7 B. 8 H. 7 Voorb. fpreekende van Mancinus. Cicero, 1 B. der Voorfpelling. fpreekende van C. Flaminius.

Siet dit fpijfen deefer pulli *afgebeeld by* Kantelius, in de R. Oudh. 2 D. 3 Verhand. 8 H, Paffenrode, in den Krygshandel der Gr. en Rom. 6 B. 1 H.

Vorders,

de salen met gehuil; maar't gerammel der wapenen, en 'tgekerm der neer-gemaakten, over-klaktent. Insgelijks bemorst de krijgs-godin 't huis met veel bloeds, en rokkent 't volk weer op nieus aan een. Fineus met een grooten troep becingelt Perseus alleen; meer pijlen vlogender als hagel-steenen langs sijn sijden, oogen en ooren. Maar hij vlijdde den rug tegen een groote suil, om van agtereu scheut-vrij te sijn, en hield alsoo sijn aankomende vijanden staan. Aan de linker sijde nader-
41 de hem Molpeus van Chaonie, aan de regter Ethemon
42 van Nabathea. Gelijk een hongerige Tygerin, die, hoorende in verscheide valleien 't geloei van twee ossen, niet en weet wien sij eerst op 't lijf vallen wil, en vlamt om haar beide aan te tasten, alsoo stont Perseus in twijffel of hij aan de regter of linker-hand wlide aanvallen. Molpeus hielp hij van kant met een stoot door 't been, die blij was dat hij uit de paarde-voeten liep, Ethemon nam mede sijn wisse slag niet waar, maar woedde, soo dat hij, pogende sijn hals te quetsen, los toe hieu, en den degen brak, die tegen de suil geklonken in twee stukken sprong, en sijn meester in de keel schoot, welke wont niet doodelijk genoeg sijnde, doorstak Perseus hem, die vast sidderde, en de weerloose handen vergeefs opstak,
43 met den houwer van Mercurius. Als dan Perseus sag dat sijne dapperhied met sulken menigte volks heftig bevogten wiert, seide hij: nu sal ik, aangesien gij mij soo prangt, hulp bij mijnen vijand soeken; went u aangesigt van mij, is'er ergens een vriend ontrent; met stak
44, 45 hij 't slangen-hoofd uit. Hier op seide den Thessalier, soekt een ander, die gij met uwe mirakelen meent te ontsetten: en als hij meende een doodlijke lans te werpen, stont hij in sulken postuir in marmer verandert. Ampix, die naast dese stont, hieu vol moets met sijn swaard na de manhafte borst van Lyncidas, maar eer de slag doorging, versteef sijn regter arm, datse nog gints nog herwaarts kost. Maar Nileus, die valsselijk verdigt had, dat
46 hij van den seven-vlietigen Nijl herkomstig was, ook op sijn schilt seven stroomen, ten deele met goud ten deele met sulver gedreven had, seide: siet daar Perseus den oorspronk van mijn geslagt. Een groote troost des doots sult gij bij de stomme schimmen brengen, dat gij van soo vermaarden man gevelt sijt. Dan't lest van sijn woorden stikte in 't midden van haren klank, soo datge gelooven sout, dat den gapenden mond wil spreken, daar een schot voor-geschooten is. Eryx begraaude dese, en seide, niet door de kragt van de slang-kop, maar door blooheid staat gij hier of gij betoovert waart. Valt met mij aan, en velt den jongeling met sijn toovergeweer ter aarden. Met hij aan-vallen wil, hielt de vloer sijn voeten vast, en bleef als een onbeweeglijken kai gewapent staan. Al dit volk wiert na verdienst gestraft. Maar een soldaat van Perseus was'er, Acontcus genaamt, die, voor sijn officier vegtende, juist 't slangenhoofd sag, en in steen veranderde. Den welke Astyages meende nog levendig te sijn, en met sijn lang swaard hieu, dat het klonk. Waar over hij verbaast staande mede van deselve natuir wert, en de dreig-greins in sijn marmere aansigt hout. 'T sou te lang vallen al de namen van 't middel-slag der mannen te verhalen. Nog twee hondert was'er te bevegten, die gelijklijk door 't aansien van 't slangen-hoofd versteeven. Doen beroude Fineus sijn onregtvaardigen oorlog eerst; maar wat raat? hij sag de beeltenissen van sijn volk wel in verscheide posturen staan, riep die ijder met hare namen te hulp, en weinig geloof gevende datse stijf stonden, tasten de lighamen daar hij naast bij stont, dan sij waren marmer. Dus deinst hij te rug, en seit ootmoedig, met het uitsteken van sijn handen, gij wint het Perseus: hout u monster, hout het steen-makent aansigt van Medusa, het sij soo het sij, aan een kant; neemt het weg, bid ik, nog haat, nog lust tot dit rijk heeft mij tot desen oproer geport. Voor mijn huis-vrou heb ik gevogten, maar u saak was door u verdienst, ende mijne door eerder trou belosten beter. 'K sta gaarne af, vergunt mij, o dapperen held, niet anders als dit leven, hout de rest voor u. Op dit seggen van Fineus, die hem, die hij badt, niet dorst aansien, antwoorde Perseus; dat ik u geven kan, en een groot geschenk voor een loer is, sal ik u geven, sijt onbeschroomt, gij sult met geen swaard gebluist werden, dat meer is, ik sal u ook tot een eeuwig gedenk-teeken maken.

Vorders leert men hier uit, dat niet alleen in bysondere saaken maar ook in groote staatsbelangens, by na van Rome nooit iets van waarde wierd verricht, voor en al eer men met de vogelen, by manier van spreeken, had raad gepleegt, ja soo dat ook hier de spreekwoorden van afdaalen: bonis avibus, ter goeder uure, *gelijk wy seggen; en dus ook in het tegendeel.*

41. Chaonie) *Neen* Valentijn. *Chaonie is een deel van Epieren in Griekenland; alhier niet te passe komende. Dus lees ik hier* Choanius; *aangesien Choani een volk is, grenssende aan de Nabatheërs en Arabieren: gelijk alle de aanhang van deese muytemaakers quam uit de gewesten, aldernaast het rijk van koning Cefeus bepaalende. Siet van de* Choani Plinius, *6* B. 28 H.

42. Nabatëa) *Siet van dese landstreek de* aanteekeningen, 2 D. 5 pag.

43. Houwer) Harpa Cyllenis *in het Latijn. Van den* harpe *spraken wy*, 2 D. 34 pag. *gelijk van Cillene, op welken berg Merkuur ter wereld quam*, 1 D. 269 pag.

44. Slangenhoofd) *In het Latijn* os Gorgonis; Valentijn, *dat sou ik liever willen heeten het beslangde, met slangen omringd hoofd. Siet van de Gorgones het* aangeteekende, 1 D. 265 pag.

45. Thessalier) *Droomd hier de* Verduitser, *of loopen de sinnetjes speulen; de Thessalier komt hier so weinig te pas als flus de Chaonier. Ook sou geen Griek onder het eed-gespan van Fineus konnen sijn.* Ovidius *dan noemd deesen muyteling* Thescelus.

46. Sevenvlietige) *Siet het geen wy van de Nijl en sijn seven uitgangen seggen*, 1 D. 73 pag.

 47. Me-

maken. Gij fult altijd in 't huis van u fchoon-vader gefien werden, op dat fig mijn wijf met de beelteniffe van haren bruidegom vertroofte. Dit gefeit hebbende, wendde
47 hij 't hoofd van Medufa, werwaarts Fineus fijn bedeeft aanfigt gekeert had, als wanneer hem, poogende fijn oogen daar van af te wenden, den hals verfteef, en de vogt van fijn oogen in fteen veranderde, als mede fijn vervaart aanfigt, ootmoedig wefen, genaa biddende handen, en hangende troonje marmer wierden.

47. Medufa) *In het Latijn* Phorcynis. *Siet de reden*, 2 D. 123 pag.

TWEEDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Perfeus, hebbende Fineus en fijne aanhangelingen vermeefterd, en het hof van fijn fchoonvader in ruft gebracht, keerd met fijne gemaalinne naar Griekenland. Komt binnen Argos, daar hy Akrifius, fijn grootvader, van Pretus vind uit den troon gebonft. Hy ftraft dan deefe met het hoofd van Medufa, en herfteld Akrifius in het rijksbeftier. Daar op trekt hy naar het eiland Serifus, alwaar hy Polidektes, fijn erfvyand, mede gelijk de voorige verfteend.

1 2 Doe quam Perfeus als overwinner in fijn vaderlijke ftad Argos, en tafte, als wreeker van fijn onfchuldige grootvader, Proëtus aan, die fijn broeder door wapenen verdreven, 3

1. Perfeus) *In het Latijn* Abantiades; *wegens Akrifius, fijn grootvader, de foon van Abas: gelijk ook is aangeteekend*; 120 pag.

2. Argos) *Van welke ftad wy fpraaken*, 1 D. 72 pag.

3. Prètus) *Mede de foon van Abas, en de broeder van Akrifius; fo dat hier Perfeus het rijk aan fijn grootvader herftelde, gelijk naderhand Romulus de rijkstroon van Alba weder leverde aan fijn grootvader Numitor; mede daar af bonfende fijn oudoom, Amulius.* Livius, 1 B. 7 H. Ovidius, 3 B. van den Alm.

Vorders fijn de dochteren van deefen koning, door Junoos wraakgierigheid, by wiens fchoonheid fy de haare

4 dreven, en de sterkten van Acrisius in had, maar nog
door hulp van wapenen, nog bolwerk, daar hij met on-
5 regt meester van geworden was, de norsse greins van 't
serpent hairig monster verwinnen kost.
6 Nogtans wiert gij Polydectes, Koning van 't klein
7 Seriphus, nog door de dapperheid des jongelings,
die door 't over komen van soo veel swarigheids vermaart
was, nog over sijn ongevallen vermurwt; maar bleeft even
onverbiddelijk hartnekkig haat dragen, sonder een eind van u onregtvaardige gramschap te maken. Daar-en boven onttrokt gij hem sijnen los, seggende dat 't om-brengen van Medusa versiert was. Doe seide Perseus, wij sullen u een teeken van waarheid toonen, went gij-lieden u gesigt af: aldus veranderde hij door Medusaas hoofd 't aansigt des Konings in bloedeloose steen.

haare vergeleeken, so dol en onsinnig geworden, dat sy naar de bossen liepen, en ysselijk loeiden; geloovende sich in koeijen verschept te sijn. Virgilius, 6 Herdersgesf. Ovidius, in het 15 B. der Herschep. *welke eindelijk van eenen Melampus sijn geneesen en hersteld.* Elianus, 3 B. 42 H. Plinius, 25 B. 5 H. *behalven* Vitruvius, Stefanus, en Klemens, de Alexandryner.

4. Akrisius) *Van welken*, 1 D. 167 pag. en 2 D. 88 pag.

5. Gryns) *Van welken meermaalen, als in dit selve D.* 118 pag. *enz.*

6. Polydektes) *Deese had Perseus te vooren van de hand gesonden, gelijk wy seggen*, 117 pag. *om Danaë, sijn moeder, te overweldigen en te misbruiken, die, met haar soon in een kist gesloten, aan dit eyland, sijn koningrijk, was komen aandryven. Siet de* kantteekenaar van Apollonius, over het 4 B. van de Vliest. en Apollodorus, 2 B. doch geweldig in het verhaal verschillende. *En verder het herscheppen van deesen dwingeland in dit printje.*

7. Serifus) *Eene der soo genaamde Cyclades (van welke,* 2 D. 46 pag.) *tusschen Sifnus en Thera. Een klein, slecht, en seer klippig eiland.* Juvenalis, 6 Berispd. *waar die van Rome dikmaals hunne verweesene ballingen deeden woonen.* Seneka, in het B. aan Helvia, 1 H. Tacitus, 4 Jaarb. 21 H. spreekende van Kassius Severus. Plutarchus, in het B. van de Ballingsch. *behalven* Eustathius.

Op dit eiland gaven de kikkers geen geluid; alwaarom men by de Latijnen een spreekwoord *vind tegen een ongeoeffende* botterik, *die in geselschappen niets weet in te brengen;* rana Seriphia, *een Serifise kikker.*

DERDE HOODSTUK.

INHOUD.

Pallas, geneegen sijnde, om in Beötie die seldsaame hengstebron te sien, begeeft sich naar den berg Helikon. Word van de Sanggodinnen aldaar vriendelijk onthaald, en hier op naar de bron geleid. Ondertusschen vertellen sy het geval van koning Pireneus, die haar, by geval van een groote slagregen, herbergende, en naderhand haar poogende te verkrachten, rampsalig omquam. Daarenbooven ook het verscheppen der dochteren van Pierus; van welke sy waaren tot een sang- en speelstrijd uitgedaagd: sijnde de stoffe van deeser gesang geweest de Reusestrijd, nevens de bangheid der gooden, en hunne gestaltverwisselingen in allerhande gedaantens.

1 Dus lang verselden Pallas haren broeder Perseus, die
2 uit 't goud gesprooten was: daar na in een holle
welk beslooten vertrok sij van Seriphus, hebbende Cyth- 3,4
nus en Gyarus op de regter-hand laten leggen, en schoor 5
de

1. Pallas) *In het Latijn* Tritonia; *volgens het aangeteekende*, 2 D. 65 pag.
2. Goud) *Uit een gulden regen, gestort in de schoot van Danaë. Siet* 1 D. 167 pag. *en boven* 118 pag.
3. Serifus) *Van welk eiland boven*, 133 pag.
4. Cythnus) *In het Latijn leesen hier eenige* Scyros, *weder andere* Siphnus. *Ondertusschen was Cythnus eene, doch de geringste der Cykladen; wiens kaasen wel eer in achtinge plagten te weesen.* Elianus, in het B. van de Dier. 26 B. 32 H. *so dat die self, gelijk* Begerus *geloofd, op haare* Geldmunten *staan afgebeeld. Siet ook* Goltzius, in de Griekf. Eiland. 18 Taf. 9 *en* 10 P. *Dit eiland was ook wel eer ingenoomen en verwoest van koning Amfitryon, en haare inwoonderen deerlijk mishandeld.* Hesychius, Suidas, Aristoteles, *enz.*
5. Gyarus) *Mede een eiland in de Egeesse zee; naar welke de Romeinen hunne misdaadige en gevonniste deden*

6, 7 de naaste weg over zee na Thebe, en Helicon den Maagden-berg, daarse op neder streek, en de geleerde gesusters aldus aan sprak. 'T gerugt van de nieuwe fontein, die de harde hoef van 't gevleugelt paart Pegasus heeft op-geslagen, is mij ter ooren gekomen, en is de oorsaak van mijn komst; dat wonder werk heb ik eens willen sien. 'T paart heb ik uit 's moeders bloet sien
8 op-wassen. Uranie brak hare vordere reden, en seide, o Godinne, wat redenen gij ook sout mogen hebben om dese onse wooninge te komen besien, het is ons ten hoogsten aangenaam. Ondertussen is het waar, dat 'er gesegt wert: en Pegasus is den oorspronk van dese fontein: met bragtse Pallas bij 't heilige water, die haar lang verwonderde over de bron, die door de paarde-voet op-geklopt was, ront-om de heilige waranden van d'aaloude bosschagien, de spelonken, en kruideren, hier en daar met ontallijke
9 bloemen geborduirt, besag, en de Godinnen gelukkig in konst en plaats noemde. Waar op haar een der su-
10 sters ditte gemoet voerde: o Pallas, ten waar u de dapperheid, om wat groots uit te regten, spoor gegeven had, wij hielden u onder onse rei, gij segt de waarheid, en preest met regt onse konst en woon-plaats: ook waren wij wel vernoegt met ons lot, indienwe slegts veilig waren. Maar (soo los heeft de schelmerij den toom) al wat 'er is verschrikt onse maagdelijke herten, en boven
11 alles vervaart ons den heilloosen Pyreneus: soo dat ik nog
12 niet wel bij mij selven ben. Want na dat die Daulis en 't land van Phocis met Thracisse soldaten afgeloopen, en onregtvaardig 't rijk aanvaart had, peurden wij na den Tempel van Parnassus; hij, siende ons derwaarts 13
vlieden, bewees onse Godheid met een gemaakt gelaat eerbiedigheid, seggende: Sang-godinnen (want hij kende ons) hout stant, en sijt niet weigerig in mijn huis voor dese bui en slagregen (want 't slag-regende) te schuilen: dikwijl sijn selfs de Goden onder kleine hut-dakjes gekomen. Wij laten ons door sijne woorden en 't onweder gesegen, seggen 't hem toe, en quamen in 't voorhuis. Als den regen op-hielt, en den suiden in een noorden wind veranderende, de bruine buien van den helderen hemel gevaagt had: poogden wij met 'er haast weg te gaan. Maar Pyreneus sloot de deur toe: en tragtte ons te verkragten, 't welk wij, in vogelen verandert, ontvlugtten. Hij, boven op sijn slot staande, geliet sig of hij ons vervolgen wilde, en seide: den selven weg die u tot vlugten dient, is voor mij mede ongeslooten. Met springt hij uitsinnig van den top des toorens, valt mors dood op 't aangesigt, 't welk neer-bonsde, en verbrijselt, d'aarde met sijn schelmagtig bloet versde.

Terwij de sang-godin dit verhaalt, komt 'er een geruis van wieken door de lugt, en daar op een stem, van die haar groete, van de hooge takken. Pallas siet op, 14
om te vernemen waar van daan de tongen, die soo vaste woorden uitten, sig lieten hooren, niet anders meinende of daar had een mens gesprooken. Dog 't was gevogelte, want negen alles na klappende axters saten op de takken, en deden haar beklag van haar ongeval. De sang-godin

deden in ballingschap gaan. Juvenalis, 1 Berisp. spreekende van het stout bedrijven der euveldaaden. en 10 Berisp. spreekende van Alexanders onversaadelijke eersucht.

Van dit eiland waaren eens door de groote menigte der muysen, de bewooners weggedreeven en verjaagd. Plinius, 8 B. 20 en 36 H. Stephanus, *enz.*

6. Thebe) *Van welke stad,* 1 D. 8 pag. en 2 D. 70 en 73 pag.

7. Helikon) *Van welken berg*, 1 D. 115 pag. en 22. 43 pag.

8. Uranie) *Eene der negen Sanggodinnen; van welke* 1 D. 105 en 115 pag. *doch haar naam beteekend, in het Grieks,* hemels; *om dat haar ampt en oeffening bestaat in het gade slaan van des hemels loop en haare gesterntens.* Ausonius, in het 20 der Eidyllien, of kleene Dichten.

9. Godinnen) *Hier is de* Latijnsse *letterzifter verlegen; en dus onse* Valentijn *buiten schuld. Eenige leesen hier* Mæonidas, *eenige* Memnonidas; *wederom eenige* Mennonidas *en* Mnemonidas: *welk laatste mogelijk sou konnen worden aangenoomen, om dat der Sanggodinnen moeder* Mnemosijne, *dat is de* Gedenkende, *of het* Geheugen, *word geheeten.* Hesiodus, in der God. Geslachtb.

10. Pallas) *In het Latijn* Tritonia. *Siet de reden,* 2 D. 65 pag.

11. Pyreneus) *Een Thracier, welke in Focis sich van de stad Daulis had meester gemaakt. Van sijn moedwilligheid omtrent de Sanggodinnen, gewaagt dit mijn* sneldicht, *geplaatst onder een print van meergenoemde* Le Pôtre:

Mistroud hem die u dus komt nooden, Sanggodinen,
Hem, die u sijn paleis aanbied! treê toch niet binnen:
Verwacht geen heusse waard, noch vriendelijk onthaal,
Daar Moedwil en Geweld staan voor het hofportaal.

12. Daulis) *Een stad, van het landschap Focis; van welken,* 1 D. 108 pag. *soo is ook van Focis gesprooken,* 2 D. 20 pag.

13. Parnassus) *Van deesen berg spraken wy,* 2 D. 20 en 21 pag.

14. Groette) *Het geen ons meermaalen ontmoet in de papegaai en den exter: van welke ook gewaagden,* Persius, in de Voorrede van sijn Berispdichten. Plinius, 10 B. 42 H. Martialis, 15 B. 76 D. *Doch aanmerkelijk is het by* Makrobius, 2 B. 4 H. *in den raaf, welke, wanneer sijn groet, als toen ter tijd gemeen,* by

godin merkende dat Pallas hier over verwondert ſtont,
onder-regte haar aldus: 't is ook nog niet lang verleden
dat deſe, in ſeker lof krakeel verwounen, 't gros der vo-
gelen vermeerdert hebben. Picrus, een man van groo-
15 te middelen, in 't land van Macedonie, was haar vader.
16, 17 De Peoniſſe Euïppe haar moeder, die bij malkanderen
18 negen kinderen geteelt hadden. Op welk getal van
harſſeloose ſuſters de vader ſulken moed droeg, dat
19 hij met haar door geheel Theſſalie, en andere contreien
van Grieken-land, van ſtad op ſtad trok, en ten leſten
hier quam, eiſſende ons dus ſnorkende uit tot een konſt-
20 kamp. Laat af, gij Godinnen vau Theſpis, 't onge-
lettert graau met ſmakeloose aangenaamheid te bedrie-
gen. Kampt met ons, hebt gij 't hart. Nog in ſtem,
nog konſt ſullen wij overtroffen werden: ook ſijn wij
ſoo ſterk in getal als gij. Soo wijkt dan, als gij te leur
valt, van de hengſte-bron, en Beootſe fontein Aganip- 21, 22
pe; ſoo niet, vertrekken wij uit 't land van Macedo-
nie, na 't ſneeu-bergig Peonien. Laat de maagden 't von- 23
nis ſtrijken. 'T was wel ſchant tegen haar aan te gaan,
maat te ſwigten ſcheen ſchandelijker. Ondertuſſen ſwoe-
ren de vliet-maagden, daar toe verkooren, bij de rivie-
ren, ende ſetten ſig ter neder op hare ſit-banken, die van 24
ſelfs gegroeiden ſteen gemaakt waren. Als wanneer het
ſtaal, dat ſig uit-gaf met ons te kampen, eer 't rang-lot
was voor gegaan, voor-af begoſt te ſingen van den Goden-
krijg: ſchrijvende de reuſen ten ontegt de overwinning
toe, ende de daden der groote Goden klein makende;
hoe

by den keiſer Auguſtus veracht bleef en onaangemerkt, daar by voegde; Moeite en koſten ſijn verlooren: *het geen hy juyſt ſijn meeſter, een ſchoenmaker, had hooren ſeggen, als die over ſijn botheid klaagde, en moeite en koſten aan hem meende te verlieſen.*

15. Macedonie) *In het Latijn* arva Pellæa, *wegens Pella, een ſtad in dat landſchap, allermeeſt vermaard, wegens de geboorte van Alexander de Groote, gelijk mede ſelf van deeſes vader.* Mela 2 B. 3 H. *doch ook wegens de begraafplaats van den treurſpeldichter, Euripides.* Suidas. *is gelegen in de Thermaïſſe zeebogt, op een heuvel, tuſſen de rievieren, Axius en Erigonius.* Strabo, in het Uittrekſel van het 7 B. Livius, 44 B. 46 H. Plinius, 4 B. 10 H. *heden, ſoo men meend, geheeten* Janiza, *of liever* Palatiſia.

16. Peoniſſe) *Wegens* Poeonia *of* Æmathia, *het bergachtige deel van Macedonie; ontrent de berg Rhodope, of de rievieren Strymon en Haliakmon.* Strabo, 1 en 7 B. Herodotus, 5 B. 13 H. Dio, 49 B. *Hoewel andere, en miſſchien voeglijker, de Paones ſtellen by de rieviere Axius.*

17. Euïppe) *Vrouw van de Macedonier, Pierus; en, wegens hem, moeder van negen dochteren, van de Sanggodinnen in exters verſchept. Siet* Anton. Liberalis, in ſijn 9 Vertell. *doch in deeſe, gelijk in alle, geweldig van andere* Vertellers *verſcheelende.*

18. Geteeld) *Het Latijn beſchrijft dit met* Lucina *aan te roepen: van welke kraambewaarſter is geſprooken,* 1 D. 56 pag.

19. Theſſalie) *In het Latijn* Æmonia; *gelijk* 1 D. 63 pag.

20. Theſpis) *Siet van deeſe toenaam der Sanggodinnen,* 1 D. 115 pag.

21. Beootſe) *In het Latijn,* Hyantæa; *wegens de* Hyantes, *van welk volk* 2 D. 74 pag.

22. Aganippe) *Of Hippokrene, de Hengſtebron; van welke ook is geſprooken,* 1 D. 148 pag. *zy vloeit uit de berg Helikon, en loopt, niet verre van Thebe, in de rieviere Permeſſus.* Pauſanias, Bæot. Ovidius, 6 B. der Alm. Klaudianus, in het Lof van Theodoor.

23. Maagden) Naiades, *de bronmaagden; van welke,* 1 D. 16 en 10 pag. en elders.

24. Sitbanken) *Naar de Romeinſſe ſeede, wegens welke de rechter ſich neder ſet, wanneer hy het vonnis gedenkt te vellen en uit te ſpreeken.* Ovidius, 11 B. der Herſch. ſpreekende van Tmolus. Martialis, 11 B. 98 D. Fedrus, 1 B. 10 Vertell. ſpreekende van den Aap. *Siet ondertuſſchen deeſe ſangſtrijd, in deeſe nevensgaande print.*

25 hoe Tifeus onder uit 't aard-rijk te voorschijn komende,
de hemel-gooden sulken angst op 't lijf gejaagt had, dat
se gelijklijk de vlugt genomen hadden, tot datse vermoeit
26,27 in Egypten en ontrent den sevenmondigen Nijl sig ver-
staken. Voorts lelden sij, dat den reus Tifeus haar derwaarts
gevolgt was; maar dat de Goden sig in valsse gedaanten
verandert hadden: een ram, seide sij, wierd Jupiter, waar van 28
daan de Lybiers haren Ammon met hoornen uitbootsen.
Apollo een raven, Bacchus een geiten bok, Diana een 29,30,31
kat, Juno een witte vaars, Venus een vis, Mercurius 32,33,34
den

25. Tifeus) *Van deese, en de verschillende vertellingen hem aangaande, spraaken wy*, 1 D. 104 pag.

26. Egipte) *Waar van wy genoegsaam aanteekenden by gelegenheid van Kanops, Memfis, en Faros*, 1 D. 157 pag.

27. Nilus) *Van welke rievier*, 1 D. 73 pag.

28. Jupiter) *Deswegen, volgens sommige, gehoorend, met de naam van Ammon. Doch siet* 2 B. 119 D. *Voorts spruit uit deese gestaltverwisselinge der goden, dat die van Egipten allerhande soort van dieren eerden: gelijk dat mede gewaagen* Herodotus, 1 B. 65 H. Diodorus, 1 B. 83 H. Juvenalis, 15 Berispd.

29. Apollo) *In het Latijn* Delius; *wegens het eiland Delos. Siet* 1 D. 227 pag. *dat hy sich in een raaf veranderde, geschiedde om dat deese hem bysonderlijk is gewijd en toegeheiligd.* Ovidius, 2 B. van den Alm. Statius, 3 B. der Theb. Oorl. Manilius, 2 B. *Siet ook boven*, 56 pag.

30. Bacchus) *In het Latijn* Semeles kind. *Siet* 2 D. 77 pag. *Hy veranderde een bok of geit, terwijl men hem mede hoornen toevoegd: volgens het aangeteekende*, 1 D. 67 pag.

31. Diana) *Welke in een mooije kat veranderde, als sijnde juyst een dier, by de Egiptenaaren seer heilig en eerwaardig; volgens* Herodotus, 2 B. 66 H. *Alwaarom ook deselve boven op haare* sistra *of ratelen was afgebeeld. Siet de reden by* Plutarchus, in het B. van Isis en Osiris; *en sie met een sulk een ratel in* Oudaans R. Mogenheid. 162 pag.

32. Juno) *In het Latijn*, Saturnia; *wegens Saturnus, haar vader; gelijk meermaalen is aangeteekend. Voorts verschepte sy sich in een witte koe: teweeten, sy, sijnde een ernsthaftige Koningin, en een godesse vol majesteit, verkiest allerliefst een gedaante, de minste bespottelijkheid en opspraak onderworpen.*

33. Venus) *Deese verkiest de vis; mogelijk om het geene is verhaald en aangeteekend*, 2 D. 94 pag.

34. Merkuur) *In het Latijn* Cyllenius; *volgens het aangeteekende*, 1 D. 296 pag. *Voorts neemt deese de gestalte van eenen Ibis, een swarten vogel; den ojevaar niet ongelijk, en by den Egiptenaar allermeest geëerd, om dat by dat landschap suiverd van slangen, en allerhand gedierte, in deese of geene gevalle den*

mensch

mensch of het aardgewas nadeelig. Herodotus, 2 B. 75 H. Diodorus, 1 B. 87 H. *Doch siet alle deese gestaltverwisselingen in dit nevenstaande printjen.*

35 den vogel Ibis. Dus verre song sij onder de cyther.
36 Als wanneer wij sang-godinnen beurt kregen. Maar misschien verledigt gij u niet, te aanhooren wat den inhoud van ons gesang was. Wel degelijk, seide Pallas, laat hooren ordentelijk wat gij songt: en ging met eenen onder d'aangename schaduw van 't geboomte neer sitten. Wij gaven, seide de sang-godin, Calliope, een van ons, 't geheele sang-krakeel over, die op-staande, en 't hangent hair 37
met veil op-gehult hebbende, met den duim vast begost 38
de dreunende snaren te toetsen, waar onder sij dusdanigen 39
gesang op-hief.

35. Cyther, *Van deese spraken wy,* 1 D. 12 pag. en 2 D. 129 pag.

36. Sanggodinnen) *In het Latijn*, Aonides; *wegens Aonia, het bergachtige deel van Beötie. Siet* 1 D. 116 pag.

37. Kalliope) *Eene der negen sanggodinnen; bekoomende haaren naam, in het Grieks, van een* goede stem. *Sy is de voogdes van het Helden-dicht.* Ausonius, in bovengemeld. Gedicht. *de Koningin en voorste van alle negen.* Ovidius, 5 B. der Alm. Horatius, 3 B. 4 Lierd. *de moeder van Orfeus; volgens het* aangeteekende, 1 D. 152 pag.

38. Veil) *Met welke de Dichters gewoon waaren sich te bekranssen. Siet* 1 D. 185 pag.

39. Duim) *Dat by de ouden het snaarenspel of met de vingeren, of met een slagpennetje wierd bewoogen en aangeraakt, toonden wy,* 1 D. 110 pag. *en* 2 D. 58 pag.

VIERDE

VIERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

De godinne Venus, op Diana en Proserpina gestoord sijnde, om dat sy alleen de liefde schuwden, en van geen huwelijk wilden hooren, verwekt, door haar soon, den onderaardsen Pluto, om Proserpina te gaan schaaken. Pluto, soo wel begeerig sijnde om met een wedergade te leven als sijne broeders, Jupiter en Neptunus; komt voor den dagh, in Sicilien, ontrent den Etna. Siet sijn beminde, met haare speelnootjes, bloemen plukken. Vat haar op, en voerdse met sijn wagen naar beneden, onaangesien Cyane, een watermaagd, hem wilde tegenhouden; welke ook daar op daatelijd tot water versmelt.

1 Ceres heeft aller-eerst 't land omploegt, aldereerst
2 vrugten en sagt voetsel voor 't aard-rijk verschaft: al-
3 der eerst wetten gegeven. Dit alles is een geschenk van
Ceres. Van dese moet ik singen; og kost ik maar deu-
nen uitten, die Godin waardig: waarlijk een Godin, waar
van men hoort te singen. 'T groot eiland Sicilie is op 't 4
lighaam der reusen geworpen. dat drukt met over-
groote swaarte den reus Tifeus, die sig in-beeldde den 5
hemel in sijn gewelt te krijgen. Hij doet wel menig-
maal sijn best, en worstelt wel om op te komen, maar
sijn

1. Ceres) *Van haare uitvindingen is gesprooken*, 1 D. 116 pag. *nevens haare afbeeldinge op een* Gedenkpenning.

2. Sacht) *Gevende allerhande kooren voor akers en noch harder boomgewassen: van welke alleroudste spijs is gesprooken*, 1 D. 186 pag. en 2 D. 25 pag.

3. Wetten) *Siet het aangeteekende*, 1 D. 17 pag. *en* 2 D. 10 pag. *alwaar getoond word dat sy deswegen in het Grieks heet* Θεσμοφόρος, wettenvoordraagster.

4. Sicilie) *In het Latijn* Trinacris; *van welk eiland*, 1 D. 63 pag.

5. Tifeus) *Van deese spraaken wy*, 1 D. 104 pag.

 7. Pelorus)

6 ſijn regter-hand legt onder den Italiaanſe Pelorus: de lin-
7,8 ker onder Pachinus: de beenen onder Lilybeum: 't hoofd
9 onder den Etna: waaruit hij, op den rug leggende, ſanden
vuir ten wreden mont uit-braakt. Dikwijls ſoekt hij met gewelt die ſware brokken aarde van ſijn lighaam te ſchudden, en met ſijn woelen heele ſteden en groote bergen van den baſt te ſchudden; hier door ontſtaat ſulken aard-
beving, dat Pluto ſelfs vreeſt dat 't aard-rijk wijt en ſijt
10 op-gekliefſt ſtaat en gaapt, en den dag daar door heen
dringende de lillende ſchimmen verſchrikken. Den onder-aartſen Koning, voor dit onheil bedugt, was dien
t'halve uit ſijn donker rijk vertrokken, en om-reedt met
11 ſijn geſpan van ſwarte roſſen wel omſigtig de gront-ſlagen van Sicilie. En bevonden hebbende dat 'er geene oorden van 't ſelve aan 't in-vallen waren, ſtelden hij ſijn hart
12 geruſt, als wanneer hem Venus, die op haren berg daar
13 ontrent ſat, met haar gewiekt kind, ſag ſwerven, en ſeide, ſoon Cupido, die mijn geweer, handen en magt ſijt, neemt den boog in de vuiſt, daar gij 't alles mede verwint, en door-ſchiet de borſt van Pluto met u ſnorrende ſchigten. Die van de drie Koning-rijken 't laatſte bij lot te beurt gevallen is. Gij brengt onder u magt de Goden, en ſelfs Jupiter, de Zee-goden, ja ſelfs ook Neptuin. Wat ſchort 'er aan dat den hel-god nog onverwonnen is? Waarom verbreidt gij 't rijk van u en moeder niet? Het derde gedeelte des werelds ſtaat op 't gijpen, daarbenevens raken wij door onſe ſlapheid ook in den hemel in veragting, ſoo dat de kragten der minne met mij verſwakken. Siet gij niet dat Pallas en Diana de jagt-godin mij afgevallen ſijn? Slabbakken wij, ſoo blijft gewis Ceres dogter maagt, want daar tragt ſij mede na. Maar wilt gij ons gemein rijk eenigen dienſt doen? Verknogt de Godin Proſerpijn aan haaren oom Pluto. Venus dit geſegt hebbende, opent hij ſijn pijl-koker, en
trekt, na moeders keur, een uit duiſent ſchigten, die 14
ſcherper en wiſſer van den boog ſnorde, als 'er te vinden waren. En mikkende op ſijn knie, trok hij den tajen
boog krom, en trof den hel-god met de geweerhaakte 15
ſchigt in 't hart. Digt bij de ſtad Enna is een water-rijk 16
meir, Pergus genaamt, immers ſoo vervaarlijk door 't 17
geſang der ſwanen, als de Cäyſter in ſijn ſtroomende vloet; 18
rontom leit dit water in boſſchagie, en is door lommer
allen t'halven, gelijk door een ſchou-burg ſeil-dak, be- 19
ſchut voor de ſon. De takken geven koele ſchaduwe,

ſchut

6. Pelorus) *Eene der drie kaapen of voorbergen van Sicilien; van welke ook* 1 D. 63 *pag.* *Word heden geheeten* il torre del Faro, *en ſiet naar Italie, leggende ontrent de klip Scylla; draagende, ſo men ſegt, haar naam van Pelorus, opperſtierman van den beroemden Annibal, aldaar omgekoomen.* Mela, 2 B. 7 H. Saluſtius, in ſijn Brokkeling. Val. Maximus, 9 B. 8. H. 1 Voorb. der Uitheemſ.

Van deſelve gewaagen ook Servius *over* Virgijls 3 B. van den En. Silius, 14 B. Statius, 1 B. der Mengeling. 3 D.

7. Pachinus) *Een tweede voorberg van het eiland Sicilie; ſich uitſtrekkende naar het Griekſe Peloponneſus. Bequam haar naam van de ſwaare en dikke lucht, aldaar gemeenlijk ſich omtrent het gebergte onthoudende.* Strabo, 6 B. Plinius, 3 B. 8 H. Virgilius, 3 B. van den En.

8. Lilybeum) *De derde voorberg van het drieboekig Sicilie; ſiende naar Libyen. Siet de aangetoogene* Schrijveren.

9. Etna) *Van deeſen berg is geſprooken,* 1 D. 104 pag.

10. Aardbevinge) *Aan welken Sicilien boven maaten is onderworpen.* Juſtinus, 4 B. 1 H. *gelijk noch onlangs, by onſen tijd, in de maand Januar. des jaars,* 1693, *deſelfde de ſtad Katania, en alle omgelegene zeeplaatſen, deerlijk mishandelde.*

11. Roſſen) *Sijnde vier in het getal; geheeten by den Griek, Orfnëus,* de Donkere; *Niktëus,* de Nachtlooper; *Ethon,* de Brandende; *en Alaſtor,* de Bedervende. Klaudianus, 1 B. van de Schaak. Hyginus in de 146 Vertell.

Siet deeſe op de Griekſe Gedenkpenningen, 1 D. 187 pag.

12. Venus) *In het Latijn* Erycina; *van welken toenaam wy de reden aanwijſen,* 1 D. 106 pag.

13. Gewiekt) *Siet den gevlerkten Minnegod verbeeld, op de* Gedenkpenningen, *geplaatſt* 1 D. 117 pag. *en* 145 pag.

14. Schichten) *Van de hoedaanigheid ſijner ſchichten ſpraken wy,* 1 D. 145 pag.

15. Helgod) *In het Latijn,* Dis. *Siet het aangeteekende,* 2 D. 112 pag.

16. Enna) *Een ſtad gelegen op een hoogte, midden en gelijk als op de navel van Sicilie, hebbende een treffelijke tempel van Ceres, nevens een heilig woud.* Livius, 24 B. 37 H. Ovidius, 4 B. van den Alm. Strabo, 6 B. *en een ſeer ſchoon water.* Ariſtoteles, in het 3 B. van de Wonderheden. Klaudianus, 12 B. van de Schaak. Cicero, 4 Red. tegens Verres, 48 H.

17. Pergus) *Het gemelde water; ontrent welke Proſerpina wierd geſchaakt.* Ovidius, 4 B. van den Alm. Cicero, in gemelde Red. tegens Verr. 48 H. Silius, 14 B. *Heden, volgens ſommige, geheeten* Lago de Coridan.

18. Caïſter) *Van deeſe rievier is geſprooken,* 1 D. 32 pag.

19. Seildak) *Siet* 1 D. 202 pag.

29. Lelie)

de vogtige aard veel-verwige bloemen. De lente duirt
'er altijd. Proserpijn verlustte sig in dit woud, plukte of
20 violen of witte lelien, en besig sijnde, gelijk de kinde-
ren gewoon sijn, haar korfjen en schoot vol bloempjes
te lesen, en haar speelnootjes tragtende in 't plukken te
over-treffen; is sij bij na op eene tijd van Pluto gesien,
21 gelieft, en ontschaakt: soo heftig dreef hem de minne.
Proserpijn verbaast, riep met een bedrukt aangesigt haar
moeder en geselschap, dog meest haar moeder, en 't
gewaat van den boven-soom af neer-gescheurt hebbende,
vielen de gegaarde bloempjes uit d'opene schoot. Soo
onnosel was dit jonge dier, dat haar dit verlies der
bloemen jammerde. Den ontschaker dreef de rossen
voort, die hij, ijder bij namen toe-roepende, aanporde;
over welker halsen en manen hij de bruine lijen slonger.
Dus snort hij door 't meir, en staande wateren van de
22 Palici, die, uit 't aard rijk op-borlende, een heet en swa-
vel-agtigen damp op-waassemen, en daar den Tuk van
Bacchias, her-komstig van Korinten, dat de zee weder-
23 sijdts bespoelt, een stad tusschen een kleine en groote ha-
ven gestigt heeft. Een zee is 'er, die tusschen de fontein
24,25,26 Cyane, en Pisesche Arethuse in enge hoornen besloten
leit. Dese was het, na wiens naam 't meir ook genaamt
wiert Cyane, een van de vermaardste bron-maagden van
Sicilie; dese stont in 't midden van haar meir tot den na-
vel toe uit 't water, kende den God, en seide, verder
sultge niet komen: tegen Ceres dank kont gij haar schoon-
soon niet sijn. Gij hadse behooren te versoeken, niet
te schaken. Bij aldien ik klein bij groot vergelijken mag:
Anapis plagt mij ook te vrijen, waar aan ik verbeden, en
niet met schrik aan jagen, getrout ben. Dit geseit
hebbende, stakse beide haare armen uit, en ging hem
te keer. Dog Pluto kost sig niet langer bedaren, sprak sijn 27
vervaarlijk gespan moet in 't lijf, en stak met sijn starken
arm den Koninklijken Scepter soo vast in de gront van 't
meir, dat d'aard, hier door getroffen, voor hem gaapte tot de
hel toe, en rukte den neer-hellenden wagen midden door de
kloof in sijn rijk. Maar Cyane, bedroeft over de schaaking 28
der Godinne, en de kleinagting van 't regt dat sij over haar
fontein-water had, wroegde onversettelijk, smolt t'eene-
maal in tranen, en verdunde in 't selve water daarse even te
vooren een groote God in van was. Bescheidelijk kostmen
sien dat hare leden week, 't gebeente buigsaam, en de nagels
sagt wierden, selfs de dunste leedjes van 't lighaam smolten,
't blaau hair, vingers, beenen, en voeten: want de dun-
ne en teere leden veranderen ligtelijk in kout water. Daar
na veranderen schouderen, rugge, lenden en borst in dun
vlied-water, ten lesten sloop 't helder water in plaats van 't
warme bloed in de koude aderen, soo dat'er niets van 't
lighaam overschoot dat tastbaat was.

20. Lelie) *Doch onder andere de narcis of tyloos, om welke reden Proserpina naderhand kranjes van tyloosen wierden toegewijd.* Fanedemus, 5 B. der Att. saak.

21. Ontschaakt) *Siet deese Schaaking op de Griekse* Gedenkmunten; *aangetrokken* 1 D. 188 pag. *doch veel levendiger en natuurlijker op het* 57 Marmerstuk *by* P. S. Bartolus; *sijnde een Grafsark: aangesien, by de aaloude, deese Schaaking meermaalen op de Grafsteenen wierd uitgehouwen: quansuis om hier mede het van een rukken van siel en liecchaam aan te wijsen.*

22. Palici) *In Sicilien was eertijds eene Thalia, of volgens andere, Etna; by toeval van Jupiter onteerd, by de rieviere* Simethus, *ontrent Katina. Deese onteerde schoone, sijnde bang voor Juno, wenste dat het aardrijk mogt scheuren, en dat sy sich voor die minnenijdige godinne mogt verbergen. Dit gebed wierd verhoord. Sy wierd van het aardrijk ingeslokt, alwaar sy twee soontjes baarde, welke het aardrijk, sich weder openende, het daglicht in de wereld dede aanschouwen. De plaats, alwaar de broeders eerst verscheenen, wierd heilig gehouden; by welke men ook, in gelegenheid van diefstal, plechtelijke eeden afleide, en meineed strafte.* Servius, over Virgyls 8 B. van den En. Makrobius, 5 B. 19 D. Silius, 14 B. *Daar en boven was ook hunnen tempel by die van Sicilien in hooger achting, sedert sekere dierte en schaarsheid van kooren: soo dat ook daarom deese eilanders gewoon sijn, door toegebracht kooren, sich met deese godheden te versoenen.* Virgilius, in gemeld 8 B. van den En. *behalven* Escylus, *welke allereerst van deese gewag maakte;* Hesychius, *enz. doch voor alle* de bovengenoemde Makrobius.

23. Stad) *Het wijdberoemde Syrakuse; gebouwd van eenen Archias, eene der Bacchiaden, of Korintisse burgeren, gesprooten uit Bacchius, de soon van den dwinger, Dionysius.* Strabo, 6 B. Thucydides, 6 B. *behalven* Theokritus, *enz. Siet deesen stad wijdluftig en heerlijk beschreven by* Cicero. in de 4 Red. tegens Verres, 52 en volgende H. H.

Van de stad Korinthen (van waar deese volkplanter en bouwheer, Archias) is gesprooken, 1 D. 59 pag.

24. Cyane) *Eigentlijk een Watermaagd in Sicilie; welke, Proserpina, van haar oom overweldigd, poogende te ontsetten, in een springbron is verkeerd. Sy vermengd sich, in de landstreek van Syrakuse, met den Anapus; welke daar op te saamen in zee vallen, ontrent het eylandeken Ortygia; ook genoemd by* Virgilius, in het 3 B. van den En.

Voorts gewaagen ook van Cyane, Ovidius, 2 B. 10 Pontusbr. Silius, 14 B. Elianus, 2 B. 33 H. *Ondertusschen siet hier haare vreemde gestaltverwisselinge in dit omstaande printje.*

25. Are-

25. Arethuse) *Van deese Vlietmaagd, en haare hervorminge, sal beneden in* dit selve B. *breeder gesprooken worden.*

Het Latijn noemd haar hier Pisæa, *wegens haaren minnaar Alfeus; wiens rieviere, in Peloponnesus, aleer hy in zee valt, loopt verby Pisa; gelijk wy ook* aanteekenden 1 D. 177 pag.

26. Beslooten) *Welke eene der havenen maakt van gemelde Syrakuse; gelijk dat in de* Land-kaard van Oud-Sicilie *klaarlijk kan worden aangeweesen.*

27. Pluto) *In het Latijn* Saturnius; *sijnde Saturnus soo wel de vader van hem als van Jupiter en Neptunus: gelijk in dit werk meermaalen is getoond.*

Wat aangaat sijnstaf, die word met twee tanden gemeenlijk afgemaald, op de Geldmunten *en* Gedenkpenningen; *gelijk als op die der Nonien, by* Fulv. Ursinus.

Van deese gewaagen ook Seneka, in Med. Klaudianus, in het B. van de Schaak. enz.

28. Kloof) *In het Latijn* crater. *Eenige willen dit duyden op de* crateres, *of de* kloven *van den beruchten berg Etna: van welke* Lukretius, 6 B. Laërtius, in Platon. Plinius, 3 B. 8 H. *maar hier word gesprooken van de kleene, doch seer diepe meiren, van het landvolk geheeten* crateres *en* delli; *volgens bovengenoemde* Makrobius, 5 B. 19 H.

VYFDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Ceres, na het ſchaaken van haar kind, onophoudentlijk alom ſoekende naar de plaats van des ſelfs verblijf, word eindelijk door den dorſt overweldigd. Verſoekt dan van ſeker oud wijfje, Miſme geheeten, een teugje water. Het geen ſy, ſonder verdere moeite, verkrijgt. Doch onder het drinken word ſy van een jongen, daar ontrent ſtaande, beſpot en uytgelachchen; welken ſy daadelijk ſtraft en in een Haagediſſe verſchept. Hier op hervat ſy, verquikt ſijnde, haar voorgenomene reiſe; doch hoord uit Arethuſe, dat de geſchaakte dochter woond by haar oom, Pluto. Op deeſe maare begeeft ſy ſich naar Jupiter, en verſoekt haar kind weder te mogen hebben. Jupiter ſtaat haar deeſe bede toe, op voorwaarde, indien Proſerpina noch wierd bevonden, by de onderaardſe niets genuttigd te hebben. Maar juyſt had deeſe onnoſele aan een granaatappel ſich vergreepen, hoewel ſy eenen Askalaſus, die haar doen beſpiedde, in een uil had doen veranderen; gelijk te vooren ook de Sirenes, haare ſpeelgenooten, de gedaante van een vogel hadden aangenoomen. Wat raad dan nu? Jupiter paaid de droeve moeder met haar toe te ſeggen, dat Proſerpina in de eene helft van het jaar by de man, en in het andere by haare moeder ſich ſoude mogen ophouden.

Middeler-wijl ſogt d'ontſtelde Ceres haar dogter te vergeefs 't geheele aard-rijk en zee over. Nog d'opkomende Auroor met haar bedaut hair, nog d'avontſtar had haar ergens gevonden. Soo dat ſij met beide haare handen twee pijn-hout fakkels aan den Etna ontſtak, 1 ſwierende met deſelve door den douagtigen nagt: en als

1. Pijnhout fakkels) *Vergelijk deeſe Verſiering met die van* het 4 B. van den Alm. *Voorts ſpruit hier uit dat men niet alleen doorgaands Ceres heet de toortsdraagende: maar ook met eene en dikwils met twee toortſen verbeeld, uit koper en marmer, en afdrukt op de* Gedenkpenningen. *Sies het* aangeteekende, 1 D. 7 pag.

als den voetsamen dag 't gestarnte verflaaud had, sogt sij haar dogter van 't oost tot 't west. Tot dat sij, vermoeit door 't sukkelen, dorstte, want geen fontein-water haren mond ververst had. Alswanneer sij bij-geval een hutje sag, met stroo gedekt, en aan 't klein deurtje klopte;
2 waar uit 'er voorschijn quam een ond besje, die de Godin siende, en merkende dat sij drinken eiste, soeten
3 drank gaf, die sij te vooren in een pot met mout gesoden had. Terwijl de Godin den toegereikten drank
4 drinkt, quam 'er een onbeschaamden stoute jonge voor haar staan, die haar uit-lagte, en voor een vogt-lepel schold. Hier over ontstakse, en den teug nog niet geheel gedaan sijnde, begootse den jonge, nog sprekende, met het nat, vermengt met de mond: soo dat sijn aangesigt gesprikkelt was: daar hij eerst armen gehad had, kreeg hij beenen, en na 't veranderen van sijn lighaam, een staart: krom in een kort pustuir, om niet veel schade te konnen doen, sijnde doen nog kleinder als een kleine haag-dis. 5
'T besje sig hier over verwonderende, en vast schreiende, taste na 't gedrogt, maar 't was schu, en kroop na een schuil-plaats. 'T heeft een naam na sijn verf, want 't is sijn geheel lighaam over sterrsgewijs gesprikkelt.

Wat landen en zeën Ceres doorsocht heeft, sou te lang te verhalen sijn. Was 'er nog een wereld geweest, sij hadse door-snuffelt. Dus trok sij onverrigter sake weder na Sicilie: en alles onder weeg doorkijkende, raakt 6
sij bij Cyane, die haar, ten waar sij was verandert geweest, alles verhaalt soude hebben; maar soo sij poogden te spreken, bevont sij haar mond en tongeloos. Evenwel gaf sij Ceres klare teekenen; want juist ter selver plaatse toondese den gordel, die Proserpijn ontvallen was, en boven 7, 8
op 't water in 't heilig meir dreef. Den welke als de Godin sag, trok sij, quansuis doen eerst merkende dat sij ontschaakt was, het ongehult hair uit 't hoofd, en klopte dikwils op 9
haar

7 pag. *ja dat self op haare feestdagen, aangestookene toortssen, in de* processien *of ommegangen, gebruikt wierden. Siet* Aristofanes, in de Kikkers. Euripides in de Gebroeders, Treursp. Aristoteles, van de Rhetor. 3 B. 2 H. Plutarchus, in Aristid. *by welke (gelijk ook by* Pausanias, in Att.) *men aanmerkt, dat het toortsdragen, by die van Athenen, op hunne* Eleusinia, *een ampt van geen geringe waardigheid is geweest.*

Voorts word Pinus, *by de puykdichteren, menigmaalen voor een toorts of fakkel genoomen, als sijnde een vuurvattend hout; gelijk wy ook aanwijsen,* 1 D. 27 pag.

2. Besje) *Metanira geheeten by* Nikander, in het B. van den Theriak. *Misma, by* Ant. Liberalis, in de 24 Vertell. *wederom, Melanina, by onsen* Dichter, in het 4 B. van den Alm. *en eindelijk Baubo, by den vernuftigen ondekker der heidensse beuselgoden, en hunner ontuchtige heimlijkheden*, Arnobius.

3. Drank) Polenta *in het Latijn; by* Cicero, in het B. van den Redenaar, cinnus; *een spijs bestaande uit een saamenstellinge van gerstenmeel, kaas, honig, en water; bysonderlijk by geringe boeren, en arme dallieden ontrent het gebergte sich onthoudende.*

In tegendeel is het by andere een drank van geweikte en gedroogde gerste (mout *of molt geheeten by den* Nederlander) *gekookt in water, het bier niet seer ongelijk.*

Van dese polenta *gewagen* Plinius, 18 B. 7 H. Seneka, 18 Br. Ausonius, 53 D. spreekende van Diogenes. Kurtius, 4 B. 8 H. spreekende van de teekeninge der ringmuuren van Alexandrien.

4. Jonge) *Askalabus genoemd, gelijk by* Ant. Liberalis; *of Abas, gelijk de* Verklaarder van Nikander *getuygd.*

5. Haagdis) *Word by de Latijnen geheeten* stellio, *om dat hy gevlakt is, en gelijk als met kleene* sterren *besaaid. Doch de* Vertaalder *set hier* haagdis; *ik twijfel, of hy seeker gaat; aangesien* Plinius *tusschen de* stellio *en de* lacerta *onderscheid schijnt te maaken, van de laatste schrijvende* 8 B. 39 H. *en van den eersten* 11 B. 26 H. *getuygende dier in aart eenigsins den chameleon gelijk te zijn. Wat de verklaaring aangaat van deese hervorminge, deselve is natuurkundig, en betrekt dit verdichtsel op afgunstige en quaadspreekende menschen; gelijk self de* stellio *soo een nijdig dier is, dat hy sijn huid, des winters afgestroopt, weder inslokt, quansuis om dat de menschen van het selve geen geneesmiddel souden konnen maaken.* Plinius, 30 B. 10 H. *Soo trekken ook hier af de* Rechtsgeleerde *het misdrijf* Stellionatus; *noemende sulke menschen, bysonderlijk op zee,* stelliones *en lorrendrajers; welke, grootere winstshalven de tollen in het uitvoeren der koopmanschappen te kort doen, of schepen toerusten, en die senden naar sulke plaatsen, daar het hen niet is toegelaaten te koopmanschappen: gebruykende, of valse vlaggen, of verdichte paspoorten. Siet* l. 3. §. 1. Digest. de Stellionatu; *behalven de* Verhandeling wegens deese stoffe van Benedictus de Pratis.

6. Sicilie) *In het Latijn* Sicania; *van de* Sicani *spraken wy*, 1 D. 106 pag.

7. Gordel) *Van de* zona, *of der maagden gordel, is ook gesproken*, 1 D. 46 pag.

8. Proserpijn) *In het Latijn* Persephone; *een naam, waar mede de Letterklovers verlegen zijn: onder welke eenige sijn, die het in het Grieks meenen te beteekenen*, rijkdommen *hebbende en* draagende; *verstaande door haar het aardrijk.* Fulgentius, 1 B. der Verklaaringen, Hesychius, *enz.*

9. Hair) *Het hair uitscheuren en op de borst te kloppen, waaren teekenen van een ongemeene droefheid; volgens het aangeteekende*, 1 D. 50 en 51 pag.

10. Sicilie)

haar borst; nogtans doen niet wetende waar sij was, be-
graaudese al't aard-rijk, die noemende ondankbaar, en
10 onwaardig vrugt te dragen. Insonderheid Sicilie, daar sij
tekenen van haar verloore pand gevonden had. Hierom
geweldig vergrimt, brak sij de ploegen, en bragt de
land-bouwers en ploeg-ossen om hals: lastende de akkers,
in plaats van haar vertrout saad, onkruit te voorschijn te
brengen, soo dat 't gewas op 't veld, soo weelig dat'er
de wijde wereld van wist te spreeken, koorenloos ter
aarde verslenst lag, en 't kooren, even op geschooten,
uit gink. Dan trof het te heeten sonne-schijn, dan
te harden slag-regen, dan beschadigde het 't gesternte,
dan winden. Insgelijks snapten 't hongerig gevogelte 't
gesaaide koren op: den harik en ander onuitwijtbaar on-
11 kruit, overlasten den tarw. Alswanneer Arethusa 't hoofd
12 uit de wateren van Elas op-stak, en haar druipent hair van 't
voor-hoofd tot d'ooren streek, seggende: og moeder
van een dogter die gij de geheele wereld over gesogt hebt,
en kooren-queekster; staak u over-groote moeiten; en
vergrimt soo vinnig niet op een land dat u getrou is; 't
land heeft niets verbeurt, maar gaapte tegen wil en dank
voor den ontschaker. Denkt niet dat ik voor mijn land
13 bidt, want ik ben hier als vremdeling gekomen: Pisa is
14 mijn vader-land: te Elis ben ik geboortig: Sicilie be-
woon ik als vremdeling. Dog dese lands-dou is mij ver-
maaklijker als eenig geweest ter wereld. Moet ik Are-
thuse nu hier mijn woonplaats aldus hebben? wat, spaart
die, genadige Ceres: waarom ik van woning veranderr,
en door soo veel zee-golven na Ortygie ben komen sak- 15
ken, sal ik u ter gelegener tijd verhalen, als gij van
kommer ontlast, en vrolijker van gelaat sult sijn. De
opening des aardrijks verschaft mij doortogt, en onder
door diepe aard-kuilen heen gekroopen, steek ik al-
hier mijn hoofd op, en beschou den hemel, dat ik
te vooren ongewent was. Als ik onder 't aard-rijk de 16
hel passeerde, heb ik daar u dogter Proserpijn gesien. 17
De bedruktheit en schrik was nog wel uit haar troonje
te lesen, maar ze was evenwel een Koninginne, de groot-
magtigste van d'onder-aardse wereld, en vermogene vrou
van den helssen Koning. Ceres dit verstaan hebbende,
stont verstijft als een steen: en bleef lang gelijk als door
popelsij getroffen; maar na dat sij door 't noopen van haar
groot hart-seer weder bij haar verstant was gekomen, reed 18
sij na den hemel, alwaar sij met een donkere greins, en
hangent hair vol druks, voor Jupiter verscheen, en seide:
ik kom voor u oormoedig voor mijn en u bloed. Kan 19
de moeder u niet vermurwen, soo beweege onse dogter
haar vader, ik bid u, draagt geen minder sorge voor
haar,

10. Sicilie) *In het Latijn* Trinakrie. *Siet het aangeteekende*, 1 D. 68 pag

11. Aerthusa) *In het Latijn* Alpheïas; *wegens haaren minnaar (vader seggen andere) Alfeus. Siet van deese* beneden.

12. Elis) *Loopende de Alfeus met sijne Arethuse verby Elis. Van deese stad spraaken wy*, 1 D. 91 pag.

13. Pisa. *Een vermaarde stad in Peloponnesus, aan het gebergte leggende, en bespoeld (gelijk wy ook seggen*, 143 pag.) *van de rieviere Alfeus.* Strabo, 8 B. Stefanus, *enz.*

Is ook een stad van Italien in Hetrurien, tusschen de rivieren Arnus en Anser; gesticht van de Griekse Pisaners, welke, Nestor naar Troie gevolgd sijnde, in de wederkomst op zee door storm en onweder sijn van een geraakt; landende eenige achter in Italien, by de Tarentiners; andere wederom alhier, in Hetrurien. Strabo 5 lib. *Van deese gewaagd* Virgilius, 20 B. van den En. *behalven* Lukanus, Klaudianus, Rutilius, *enz.*

14. Elis) *Een landschap in het westelijke deel van Peloponnesus, heden geheeten* Belvidere; *gelegen tusschen het landschap Messenie en Achajen. Haar hoofdstad heet ook Elis; van welke* 1 D. 91 pag.

15. Ortygie) *Een eilandeken, gelegen in Sicilie, voor de stad Syrakuse, wel eer met belijkinge aan de vaste kust gehecht: van welke wy boven ook gewag maken*, 141 pag.

Verschild van Ortygie, in de Egeesse zee gelegen; eigentlijk Delos; van welk welbekend eiland 1 D. 227 pag. en 2 B. 34 pag.

16. Onder) *Gaande uit Peloponnesus, en uit het landschap Elis, naar Sicilie en haar hoofdstad Syrakuse; gelijk ook is aangeteekend*, 1 D. 177 pag. en 2 D. 4 pag.

Alwaarom ook selfs in Elis, warme koeken in zee worden gesmeeten, als of die naar Syrakuse tot Arethusa dreven. Pausanias, in Achaic.

17. Gesien) Pausanias (in Attic.) *geloofd dat Ceres, aangaande haar dochter is kennis gegeven binnen Argos, van eenen Chrysanthus.* Zenobius, Didimus en Tharrêus *willen* (in 't 17 Honderttal het 1. der Griekse spreekwoorden) *dat sy kennis kreeg door die van de stad Hermione. Wederom word dit van* andere *toegeschreven aan eenen Kabaris van Paros, aan Triptolemus, aan Celeus, enz.*

18. Reed) *Haar word een wagen toegevoegd, van twee slangen voortgetrokken. Siet het* 58 en 59 Marmer, by P. S. Bartolus; *de* Gedenkmunten, *by meergemelde* Joach. Oudaan, 54 Tab. 6 penn. Tristan. *op die van de Keiseren, Pius en Severus: en voorts onsen* Dichter, 5 B. der Herschepp. en Klaudianus, 1 B. van de Schaak.

19. Voor) *Vergelijk deese byeenkomst met eenen anderen, mede by* Ovidius, in het 4 B. van den Alm.

haar, om dat ikſe gebaart heb. Siet daar, mijn dogter, daar ik lang na geſogt heb, is weer gevonden, ſoo gij 't weer vinden noemt, dat eer verlieſen is: of ſoo gij 't weer vinden noemt, te weten waar ſij is. Dat ſij ontſchaakt is, ſal ik over 't hoofd ſien, als hijſe maar weder geeft. Want ſoo gering is u dogter (ſoo het nu de mijne niet en is) niet te agten, dat ſij een ſchaker tot een man ſoude hebben. Daar op antwoordde Jupiter: onſe dogter is voor u en mij een gemeen huwelijks pand, en ſorge; maar, indien men de ſaak den regten naam mag geven, in dat ſtuk werks ſteekt geen verongelijking, maar minne, ook hoeven wij ons niet te ſchamen over dien ſchoon-ſoon. Bewilligt vrij in 't huwlijk, Godinne, want ſchoon hem veel vermogen ontbreekt, hoe heerlijk is 't Jupiters broeder te ſijn? Dat meer is, 't gebreekt hem waarlijk aan geen groot vermogen. Immers wijkt hij mij niet, als alleen, dat mij bij kaveling beter lot toe viel. Maar hebt gij ſoo grooten luſt tot haare ſcheiding, laat Proſerpijn weer in den hemel komen, op dit beding, indien ſij om laag geen ſpijs genuttigt heeft. Want dat bij de ſchik-godinnen ſoo beſlooten is. Soo ſeide hij; 20
maar Ceres had vaſt beſlooten haar dogter weder te halen, dan 't noot-lot liet ſulks niet toe, aangeſien de maagt haar ontnugtert, en, terwijl ſij in Plutoos cierlijke hoven wandelde, ſonder agterdogt een granaat-appel van een weldragende boom geplukt, de bleeken baſt geoopent, en ſeven kornen gegeten had. Dit ſag Aſcalaſus, die- 21
men ſeit wel eer van Orfne, een ſpeelnoot, de helſſe reien 22
bekent genoeg, bij haar man Acheron, in haare donkere kuilen gebaart te ſijn. Deſe zag de maagd eeren, verklikten haar, en ſneed haar den pas van wederkeeren af. Dus ſugte de helſſe Koningin, herſchepte den ver- 23
klikker

20. Schikgodinnen) *Onder welkers harde noodlot de mogentheid van den armen Jupiter gebonden lagh. Siet deeſe ſuſteren op een* Gedenkpenning *afgebeeld*, 1 D. 53 pag. *Ondertuſſchen lees van het* Fatum *of Noodlot*, Cicero, in een byſonder B. Manilius, 4 B. der Sterrekund. Seneka, in Edip. in den rei van het 5 Bedr.

21. Seven) *Drie, volgens het aanbrengen van Merkurius, by den* Dichter, in het 4 B. van den Alm.

22. Askalaſus) *By* Apollodorus (2 B.) *verwiſſeld hy van geſtalte; maar by den ſelven* (1 B.) *doet Ceres hem, onder de verdoemde, met een ſwaaren ſteen verpletteren. By denſelven is ſijn moeder ook niet Orfne, maar eene Gorgyra. Doch ſiet hier ſijne ongelukkige geſtaltverwiſſelinge.*

23. Helſe) *In het Latijn* Erebi regina. *Erebus was eigentlijk een helſſe god, de vader van de Nacht, en ſoon van den Bajaerd en de Duiſterheid.* Higinus, 1 Vertell. *hoewel by* Cicero (5 B. van den aart der God.) *de Nacht het wijf van Erebus word genoemd. Doch de Dichteren nemen Erebus voor de helle en het onderaardſe ſelf.* Virgilius, 4 B. van den En. Klaudianus. 2 B. van de Schaak.

24. Fle.

klikker in een vervloekte vogel, en vervormde 't hoofd,
24 datse met water uit de Flegeton besproeit had, in bek,
verderen, en grootе blikken. Hij, dus buiten postuir, kreeg
blonde vleugelen op sijde, een dikken kop, met lange
kromme klaauwen: de vleugelen, die hem uit de loome
armen gegroeit waren, kost hij ter naauwer noot reppen;
25 hij wiert een verfoeielijke vogel, en voorbode van swa-
righeid, een loomen steen-uil, en vervloekt voorspook
voor de menssen.

Dese man kan door sijn verklikken en lange tong wel
straf schijnen verdient te hebben. Maar waar van daan
komen u, Achelöus dogters, de vederen en vogels
pooten, daar gij maagden aansigten hebt? Is 't om dat gij
Meer-minnen, als Proserpijn lente-bloempjes plukte, me- 26
de onder haar geselschap waart? dewelke, na dat gij ver-
geefs de geheele wereld overgesogt had, terstont de zee-
goden gebeden hebt om in zee op uwe vederen te kon-
nen drijven, waar aan sij uwe naarstige sorge mogten be-
speuren: en de Goden vermurwt hebbende, uwe leden
met blonde vederen schielijk bewassen saagt. Dog op
dat u soet gesang, 't geen u tot 't streelen der ooren ge-
geven is, en 't aardig gequeel en schoone troonien niet
mogten te loor raken, hebt gij uwe maagdelijke aansigten
en menssen stem behouden.

24. Flegeton) *Eene der helsche rievieren; altijd brandende, en deswegen in het Grieks die naam bekoomende.* Virgilius, 6 B. van den En. en in het D. van de Mugh. Silius, 13 B. *behalven* Seneka, Statius, *onz.*

25. Voorbode) *Siet de aanteekeningen*, 1 D. 133 pag.
Vorders word hier deese boef om sijn verklikken gestraft, gelijk de raaf, boven 56 pag. *en heden sijn de hoven der vorsten vol Askalafen*, delatores; *die alles aanbrengen en verklikken, en ieder nadeelig sijn. Maar juist heden? sy sijn al van het begin te Rome in het Keiserlijke hof geweest, terwijl bysonderlijk Tiberius (behalven Kaligula, Nero en Domitianus) sich van deese bediende.* Suetonius, in Tib. 61 H. Tacitus, 6 Jaarb. 7 H. *doch siet se gestraft van Titus, by den selven*, in Tit. 8 H. en Martialis, in het B. der Schousp. 4 D. *ja mede van Trajanus.* Plinius. in sijn Lofred. 34 H.

26. Meerminnen) *Lieve* Valentijn, *gy laat u hier weder van een algemeene dwaling en misverstand lelijk verleiden. Meerminnen sijn* Nereides, *en de* Sirenen *sijn eer half vogel als half visch; gelijk ook is aangeweesen*, 1 D. 189. 257 en 288 pag.
Vorders worden hier de Sirenen geheeten Acheloïdes; *sijn de dochteren van Kalliope of Terpsichore, en de Etolisse rieviere Achelöus; van welken* 2 D. 48 pag. *behalven dat by de aaloudsten het water in het algemeene wierd genoemd Achelöus.* *Siet* Makrobius, 5 B. 18 H.

SESDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Arethusa, de schoonste onder de jonge dochters van Achaje, wierd bemind en nagevolgd van Alfeus, een hoofdrieviere van Elis. Doch sy hem schuwende, en hy eindelijk pogende deese maagd te overweldigen, so quam hier Diana tussen, in wiens geselschap Arethusa gedurig was geweest. Deese omving haar met een wolk, deed het aardrijk scheuren, Arethusa bedektelijk naar Sicilien gaan, en aldaar, in de gedaante van een springbron, sich vertoonen, echter niet onafgescheiden, en evenwel onaangeraakt van het rievierwater van den verliefden Alfeus.

Maar Jupiter, als middelaar tussen sijn broeder en be-
drukte suster, schiftte 't loopende jaar in twee ge-
1 lijke deelen. Soo dat Proserpijn nu als een Godin ses maan-
den met haar moeder, en ses met haar man regeert. En
terstont van aansigt en gedagten veranderden. Want 't
gefronst voorhoofd der Godinne, daar mede te vooren selfs
Pluto had konnen schijnen bedroeft te sijn, raakt uit de
rimpels; gelijk de son, die te vooren met wateragtige wol-
ken beset, deselve verijdelende, haren schijn geeft. De
voedsame Ceres nu gerust sijnde, dat sij haar dogter weer
gevonden had, vraagde Arethuse: wat reden had gij van
verhuisen, waarom sijt gij een heilige fontein? Het wa-
ter stilde sijn ruissen, uit welkers bron-air Arethusa 't
hoofd opstak, en, met de hand het groene hair droog
gestreeken hebbende, Ceres verhaalde hoe haar wel eer
2 de rivier Alfeus gevreden hadt. Ik was een der bron-
maagden in Achaie, seide sij, die mijns gelijk niet had
in 't swierig door-rennen der bosschagien, en netten te
spannen. Maar hoewel ik nimmer eer door mijn schoon-
heid sogt, hoewel ik sterk was, en den naam van Goe-
lijk had, quam mij evenwel mijn te hoog gepresen aan-
sigt niet te staa. Soo dat de gave van een schoon lighaam,
daar andere vrij mede in haar schik plegen te sijn, mij
boerin, schaamte aanjoeg, denkende dat ik, iemant be-
hagende, misdeedt. Na mijn onhout, quam ik ver-
moeit uit 't Stymphalis bos, de son geweldig stekende, 3
en mijn woelende hitte verdubbelende. Als wanneer ik
een rivier vont, sonder draaistroom, of geruis neersak-
kende, soo helder, men sou daar met de angel-roede
in gevist, en de pikkelen op de grond sien leggen heb-
ben, soo flaau datse naauwelijks scheen af te drijven. De
grijse wilgen, en populieren, die 't water queekte, gaven
van de steile oevers lommer, die van 't selfs gewassen, 't
water beschaduwde. Daar ging ik na toe, en maakte eerst
mijn voeten nat, daar na tot de knien: en, daar mede
niet vernoegt, ontgordel ik mij, haug mijn boven-kleed
aan een krommen willigen tak, en swem naakt in 't wa-
ter, welk als ik beplonsse en na mij trekke, meniger wijse
beuitelende, en d'armen uitslaa: hoor ik, 'k en weet niet
wat gerugt onder water, soo dat ik vervaart op den naa-
sten oever ging sitten. Als 't al om quam, riep mij Al-
feus met een schorre-stem uit sijne wateren aldus toe: waar
vliet gij, Arethusa, waar vliet gij; Ik vlugte soo naakt ik
was, sonder kleederen, die aan den over-dijk waren;
dog hij volgde en beminde mij des te hefriger, en om
dat ik naaakt was, scheen ik hem des te gereeder. Ik
schoor vooruit, gelijk een duif met lillende wieken ver-
schrikt voor d'haviks klaau; hij mij agter aan, als een ha-
vik die de bevende duif naset. Ik volharde in 't loopen
tot onder Orchomene, Psofis, de bergen Cyllene, Mena- 4,5,6
lus,

1. Maanden) *De Uitleggers passen dit op de Maan; welke ook is Diana en Hekate, of Proserpina (siet 1 D. 62 Pag.) welke de kloot des aardrijks, dan aan de eene, en dan aan de andere sijde verlicht.*

2. Alfeus) *In het Latijn* Elæum flumen. *Siet van den Alfeus het aangeteekende*, 1 D. 177 pag.

3. Stimfalis) *Een hooggetopt en bosrijk gebergte in Arkadia, heden geheeten* monte Poglisi. Statius, 4 B. der Mengeld. 6 H. *hebbende aan haren voet de stad Stymphalum.* Plinius, 4 B. 6 H. *en het meer Stymphalis, ontrent welke Herkules groote roofvogels heeft vermeesterd en met den ratel verdreven.* Lukretius, 5 B. Petronius, in sijn geil Berispschrift. Pausanias in Arkad. *en eindelijk ook de rievier Stymphalis, loopende door de velden van Argos, en als dan geheeten Erasinus.* Pausanias, in het aangetoogen B.

4. Ontgordel) *Van de gordel, of de riem, spraken wy*, 1 D. 46 pag.

5. Orchomene) *Een stad in Arkadie, niet verre van Mantinea, van poelen en meiren omringd.* Strabo, 8 B. Plinius, 4 B. 6 H. Ovidius, 6 B. van den En. *van deselfde naam is ook een stad in Beötie, tusschen Thespie en Koronea; doch van welke hier niet gesprooken word.*

6. Psofis) *Een stad in Arkadie, ook wel geheeten Fegia; gebuurig aan Tegea, Nonakris, en Erymanthas.* Pausanias, in Arkad. *Ondertusschen sijn ook steden van deese naam gelegen in Akarnanie, Achaje, en Lybie; volgens* Stefanus, in het Stedeboek.

7. Cil-

ſus,den kouden Erimant,en Elis Hij koſtme niet onderhalen; maar ik viel door 't lang loopen te ſwak; hij in ſijn jagt onvermoeit. Evenwel ſchoor ik over veld, over berg en rots, en ſpooreloofe wegen heen. Ik had de ſon op den rug, en ſag ſijn lange ſchaduwe voor uit, (of de vrees moſtſe geſien hebben) immers ik was vervaart voor 't ſtamp voeten dat ik agter mij hoorde; en voor ſijn ſterken adem, die mij vaſt de hair-ſnoeren voor uit blies.
8 Eind'lijk door 't rennen afgemat, riep ik: help Diana u wapen-drageres, die u pijl en koker ſoo dikwijl plagt na te dragen, help, ik ben in lijden. De Godin bewoogen, ſchiet mij een dikke wolk-fleuir om 't lijf. De vliet-god ſoekt rontom mij heen, niet wetende waar hij mij gelaten had, en wiſt mij dus bewolkt niet te vinden. Tot tweewerf toe liep hij onwetend om 't rak, daar mij de Godin verborg. Twee werf riep hij: ai Arethuſa, ai Arethuſa. Hoe was ik doen te moe, hoe bange; of als een lam, als 't de wolf om de hooge ſtal hoort huilen, of als een haas die in de hage ſchuilende d'opgeſperde muil van de jagthonden ſiet, en ſig niet durft verroeren. Evenwel hielt hij daar ſtant, ſchoon hij mijn ſpoor niet langer had konnen na-vorſſen, en hielt de wolk, en de plaats daar hij mij miſte, in 't ſigt. Het koude ſweet brak mij uit, en de blaauwe tranen droopen mij langs de leden. Waar ik een voet verſette, droop het water heen, 't hair ſweette dau, en ik wiert eer, als ik u dit verhaal, in water verandert. Maar de vliet-god kende 't water, leit ſijn manne gedaante af, en neemt ſijn eige aan, om ſig met
mijn vloet te vermengen. Dog Diane kliefde 't aard-rijk 9
ſoodanig, dat ik door de kuil ſloop na Ortigie, dat mij, 10
om dat Diana daar na genoemt was, heel aengenaam was, te meer om dat het mij 't eerſt den adem-togt in de lugt gegeven had.

7. Cillene) *Van deeſe berg is geſprooken*, 1 D. 269 pag. *gelijk van den berg Menalus*, 1 D. 124 pag. *en van den berg Erimanthus*, 2 B. 44 H. *en eindelijk van de ſtad Elis*, 1 D. 91 pag.

8. Diana) *In het Latijn*, Dictynna. *Siet de reden*, 2 D. 52 pag.

9. Diana) *In het Latijn* Delia. *Siet ook de rede* 1 D. 227 pag.

10. Sloop) *Sie* boven, 148 pag. *Doch* Strabo (6 B.) *houd dit paſſeeren onder het water verdacht, hoewel hy zeker geval van een offerſchaaltje bybrengt; in tegendeel bewyſt het* Pauſanias (in Eliac.) *met het wegduiken van de Nyl, Jordaan.* enz.

Siet ook in dit 2 D. 4 pag. en Seneka, *in het* B. der Nat. vrag. *Vorders is de uitlegginge van dit verdichtſel zedekundig, by* Fulgentius; *welke* (in het 3 B.) *door Alfeus de waarheid, en door Arethuſe, de billikheid verſtaat; voorwaar een verklaaringe my niet behaaglijk, als ſijnde onnooſel, en ſo koud als lood. Beter ſal het u de ſchrandere* Alchymiſt *verklaaren, die buiten twijfel in de vermenginge van deeſe twee gelieven, ſo wel als in die van Mars en Venus, een* Tinctura divina, *of het waare* Alkaheſt Philoſophicum *ſal konnen ſien. En waarom ook niet? indien het ſeker gaat dat het Boek der* Herſcheppingen *van onſe Dichter, volgens* Jak. Tollius, *en andere, is een ſchat vol geheimen en verborgenheden, behelſende de ſeldſaamſte en nutſte* proceſſen *en* operatien *van de Scheidkonſt.*

SEVENDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Ceres, op de gemelde wijs haar dochter hebbende wedergekregen, en hebbende met een gehoord het geval van Arethusa, begeeft sich naar Athenen. Aldaar geeftse aan Triptolemus order, op wat wijse hy in het saaijen en in het gebruik van het kooren de stervelingen sou onderrechten. Deese komt eindelijk, met den wagen, hem mede van Ceres overgegeven, in Scythien, alwaar hy te huys ging by den koning Lynceus. Maar die barbaar, weetende de rede van sijn komst, en daar over door afgunst aangevoerd, overvalt hem in sijn slaapplaats; doch gereed zijnde om de moord uitte voeren, veranderd hy schielijk van gestalte, en word een lochs.

Dus lang rekte Arethusa't verhaal; als wanneer de graan-
1 godin twee draken voor de wagen spande, toomde, en mid-
2 den door de lugt geswind na Athene stoof, en aldaar Trip-
3 tolemus nevens de wagen saat gaf, om te besaajen't land, dat ten deele onbebout, ten deele na lang verwilderen, weder om-geploegt was. Nu was den jongeling vast
4 over Europa en Asia gevoert, en in Tartarie gekomen, daar Lynceus Koning was. In 't hof gekomen, wiert hem gevraagt, d'oorsaak van sijn komst, en naam, en vaderland. Hij aantwoort: mijn vader-land is't vermaart Athene, mijn naam Triptolemus. In hen nog te scheep over zee, nog te voet over land herwaart gekomen, maar door de lugt, die voor mij open legt. Ik brenge u Ceres gaaven, die op u groote akkers gestrooit, weelige land vrugten en sagt voedsel sullen op-leveren. Dit benijdde hem den Tarter, herbergde hem, om die treffelijke vont sig selve toe te schrijven, en meende hem in den slaap om hals te brengen; dog soo hij hem poogde de borst te door-stooten, vervormde hem Ceres in een
5 losch, en laste den Atheense jongeling 't heilig gespan weder door de lugt te drijven.

Hier mede besloot Calliope, de konst-rijkste van ons allen, haar liet. En alle de veld-godinnen tuigden
eens keels dat de sang-godinnen van Helicon de 6
kroon spanden. Als daar op de verbluste rei smaalde, sprak Calliope: aangesien gij oordeelt ons uit-eissende, en verbluft meent straffeloos heen te strijken, n misdaat nog met lasteren verswaart, en ons geduld tergt, sullen wij u straffen, soodanig als onse getergde grampschap mede brengen sal. Piërs dogters loegense uit, en staken den draak met haare drigementen; maar soo sij meenden te spreeken, en met een groot geschal, met uit-gesteeke armen, ons de guig na te steeken, sagen sij dat haar de pennen uit de nagels schooten, d'armen met veederen bewiessen, de mond tot een harden bek groeide, en dat sij als nieuwelingen onder 't gevogelte in 't woud verkeeren mosten. Als sij meenden rou misbaar te maken, dreven sij, door 't uit-slaan van de armen, op, en schooren, in aaxters, woud-snateraars, verandert, in de lugt. Nog heden is dat gevogelte haar voorgaande snap-siekte, heesse snater-sugt, en over-groote spreek-lust bij gebleven.

1. Draken) *Van deese spraken wy*, 2 D. 145 pag.

2. Athenen) *In het Latijn*, arx Tritonia; *wegens Tritonia, dat is Pallas: soo gesegt is*, 2 D. 65 pag.

3. Triptolemus) *Van welken ook gesprooken is*, 1 D. 177 pag.

4. Tartarie) Scythia *by den Dichter; maar immers behooren onder die naam de Russen en Moskoviters ruim soo wel als de Tarters. Doch siet* 2 D. 60 pag.

5. Lochs) *Een wild en wreed dier, alom gevlakt en gespikkeld, vader Bacchus toegewijd, en somwijlen voor sijn staatsiewagen gesteld.* Propertius, 3 B. 15 H. Statius, 7 B. der Theb. *wiens pis onder het aardrijk tot een kostelijk gesteente stremt; indien men der Natuurkundigen getuygenisse gelooven mag. Siet* Plinius, 8 B. 88 H.

6. Helikon) *Van welke berg*, 2 D. 43 pag.

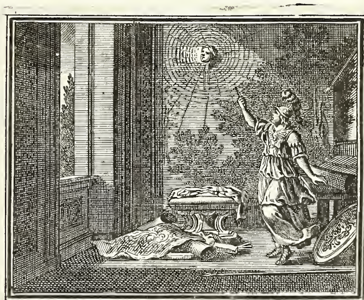
En hier eindigt de sangstrijd van de Sanggodinnen met de dochteren van Piërus; waar op het vonnis volgd. Doch de laatste, met den uitspraak niet te vreden sijnde, vervallen tot scheldwoorden en lasteringen, tot dat sy, gelijk gesegt is, al kaakelende de gedaante van exters aantrekken.

Sodanige exters, segt Sabinus, *sijn, by voorbeeld, de Zoili, de Amphimanes, de Timokreontes, Bavii, Mævii, enz. welke hebben durven bekakelen, hekelen, en beknibbelen de nooitverwelkende roem der hoofddichteren, Homerus, Hesiodus, Pindarus, Simonides, en Virgilius.*

Einde van het Vyfde Boek,

DE
HERSCHEPPINGEN
Van
PUBL. OVIDIUS NASO.

SESDE BOEK.

EERSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

In het landschap van Lydie was sekere Arachne, boven maaten beroemd wegens overkonstig weefwerk. Het geen haar ook soo verwaand maakte, dat sy meende nergens haares gelijken te zijn, durvende daar op self de godinne Pallas uitdaagen en tot een wedstrijd beroepen. Dit gaat aan, niet tegenstaande Pallas haar waarschouw'de. De godinne vertoond, in haar weefsel, haar strijd met Neptunus, over Athenen, omringende dit geval met vier godverachteren, rechtvaardelijk gestraft. Arachne in tegendeel verbeeld in haar werk verscheidene goden, besig met by de stervelingen te boeleeren, en onnosole maagden te schoffieren en te schenden. Doch dit onroerd Pallas, die, vol spijt en ongeduld, dit konstig vroumens in een spinnekop doet verkeeren.

Dus

1,2 Dus lang gaf Pallas gehoor, prees't eel gedigt der sang-
godinnen, en de regtvaardige wraak; [over haar partij]
ten lesten sprak sij bij haar selve : 't is slegte konst, andere
te prijsen; sien wij toe, dat ijder ons werk ook kroont:
en niemant ongestraft onse Godheid hoone. Nu over-
3,4 leit sij vast, hoe sij de Lydisse Arachne, die sij verstaan
had, haar in't stuk der weef-konst niet te willen wijken,
best straffen soude. Dese was nog door vader-land, nog
af-komst, maar door konst roemrugrig. Haar vader Id-
5,6 mon een Colossonier, was een purper-verwer. Maar moe-
der, als haar man, van slegte luitjes af komstig, gestor-
ven. Sij niet te min, hoewel van kleinen huise, en in
7 't klein Hypepe woonagtig, had door konst in 't land van
Lydie een gedenkwaardige naam bejaagt. Om de won-
dere konst van Arachne te besien, sijn de berg-maagden
8 dikwijl van haren wijn-berg Timolus, de vliet-maagden
9 uit hare rivier Pactolus gekomen, niet alleen om d'op-
gemaakte stukken, maar 't werk op 't getou op te nemen.
Sulken cierlijkheid bepronkte haar hand-werk. 'T sij sij
10 de ruwe wol eerst op-rokkende, of met de vingeren uit-
haalde. 'T sij sij de wol soo fijn kaarde als een wolk: met
11 den spigtigen duim de ligte spil om snorde, of borduur-
de. 'T was ligt te sien dat sij Pallas leerling was. 'T welk
sij looghende, en haar gebelgt hielt, de Godin, al was sij
nog soo konstig, tot leer-meesteres gehad te hebben, seg-
gende: laat sij haar stukken tegens mij toonen, schiet ik
te kort, ik weiger geen straf. Pallas schiet een oud wijfs
postuir aan, set een grijse paruik op 't hoofd, steunt de
slappe schroeven met een derde been, en spreekt haar al-
dus aan : den ouderdom is niet allen t'halve gebreklijk:
de jaren geven d' ervarentheid. Slaat mijnen raad niet in
de wind. Bejaagt vrij onder de menssen in de weef konst
roem boven andere; maar swigt voor de Godinne Pallas,
en bid haar, wegens u onbedagt snorken, ootmoedig om
vergiffenisse, die sij u dan verleenen sal. Sij staakt haar
begonnen werk, slaat een paar dwarsse blikken op, wiert
op-loopend' van sinnen, onthielt sig ter nauwer noot van
slaan, en begraaude de vermomde Pallas aldus. Wel too-
tebel, en dor geraamte, te lang geleeft te hebben, is
ook schaad'lijk. Hebt gij een dogter of snaar, laat die
na u gelel luisteren. Ik kan mij selfs genoeg beraden:
en, om te toonen dat gij met u waarschouwing niets
hebt uit-gerigt: ik blijf nog op mijn stuk staan. Waarom
komt sij niet selfs voor den dag? waarom durft sij
niet tegen mij monsteren? Hier isse, sei de Godin, lei
't oud-wijfs postuir af, en toonde dat sij Pallas was. De
Lydisse maagden en vrouwen bewesen de Godin eerbie- 12
digheid. Maar Arachne stont alleen onverset, uitgesondert
dat sij tegens haren wil een schielijke blos van schaamte op
haar wangen schoot, die haast verdween: even gelijk de lugt
plagt te bloosen in 't begin van den dageraad, en korts daar
aan door 't op-komen der sonne op te klaren. Sij hielt
't stuk nog staande, en vlamde soo ontsint om de kroon
te spannen, dat sij in haar eige verderf liep. Want
Pallas sloeg haar voor-stel niet af : staakte haar waarschou-
wing, en stelde 't wed-spel niet langer uit. Terstont
ging

1. Pallas) *In het Latijn* Tritonia*: de reden is gesegt* 2 D. 65 pag.

2. Sanggodinnen) *In het Latijn* Aonides, *wegens* Aonia, *dat is*, *Beötie; gelijk wy* aanteekenden, 1 D. 116 pag.

3. Lydisse) *In het Latijn* Mæonia; *wegens* Mæonia, *dat is*, *Lydien*; *volgens het* aangeteekende, 1 D. 45 pag.

4. Arachne) *De dochter van eenen Idmon*, *van welke* Plinius *gewaagd* (7 B. 56 H.) *dat sij het gaaren ende netten sou hebben uitgevonden; gelijk haaren soon in het wolspinnen de spille.*

5. Kolofonier) *Geboortig van Kolofon, een zeestad van Asie, in Ionie, tusschen Efesus en Smirne: uit welke men ook segt Homerus gesprooten te sijn.* Cicero, in de Red. voor Archias. 8 H. Virgilius, in de Ceiris. *Gaf stoffe tot verscheidene spreekwoorden, onder de Grieken; te vinden by* Plato, Aristofanes, Zenodotus, en den Versaamelaar deeser Konstreedenen, den grooten blokker, Erasmus.

6. Purperverver). *Het Latijn spreekt van de* murex Phocaicus, *wegens Focea; mede een stad van Asie, in Eolis, tusschen Kuma en Smirna; wiens inwoonderen, het juk der Persiaansse slavernye afschuddende, naar de Gallien trokken, en aldaar de stad Massilia, nu Marseille, stichteden.* Strabo. 4 B. Herodotus, 1 B. *enz. by* Petr. Heindrich, in sijn Massilia: *Van de* murex, *of purper mossel, gewaagd* Plinius, 9 B. 36 H. *Doch siet mede het aangeteekende*, 1 D. 64 pag.

7. Hypepe) *Een stedeken van Asie, in Lydie; tusschen den berg Tmolus en de rievier Kaister, de godinne Venus toegewijd.* Strabo. 13 B. Stefanus, in het Stedeb. *van desselfs inwoonerengewaagd ook* Tacitus, 4 Jaarb. 55 H.

8. Timolus) *of Tmolus, van welken berg*, 2 D. 43 pag.

9. Paktolus) *Een rievier, in Lydie, spruytende uyt den berg Tmolus, en vallende in den Hermus, volgens* Plinius, 33 B. 4 H. Solinus, 43 H. *doch siet breeder van sijne hoedanigheden, by het* 11 B. der Herschepp. *daar het goudmaaken van koning Midas word beschreven.*

10. Wol) *Van het wolspinnen der vrouwen by de aaloude, spraken wy*, 1 D. 4 en 94 pag.

11. Spil) *Van welke ook gesprooken is*, 2 D. 101 pag.

12. Lydisse) *In het Latijn* Mygdonides; *wegens* Mygdonia. *dat is Frygie, of ten minsten Lydie, daar aan grenssende: waar van wy spreeken*, 1 D. 100 pag.

13. Ke-

ging 't wed-spel aan, sij voegen sig tegen over malkan-
13 deren, schikken ijder den sijnen keting op de scheer-
raam, en vervolgens op den boom: de kam schift de keting. Waar tussen den in-slag, uit spitse schietspoelen geschooten, met de vingers geleid, en met de laade, daar de scheer-draad tussen komt, aangeslagen wert. ijder spoeide sig om't eerst, en, tot aan den boesem gegort, repten verstandelijk de geswinde armen, soo ijverig, darse van geen arbeit wisten. Dese stukken wierden
14 met Tyrisse purper-verf, en so subtile schaduwen beweeven, datmen qualijk onderkennen kost waarse af-scheiden, gelijk de reegen-boog, die, door de weerschijn der sonne in een regen-wolk geprent, een groot gedeelte van den hemel kromstreepig plagt te schilderen: waar in, hoewel ontallijke verwen onderscheidentlijk af-steken, nogtans door 't gesigt d'afscheiding niet kan werden onderkent. Vorders wiert daar in goud-draad, en oude historien gewrogt.

Pallas schilderde af Athene met den heuvel van Mars 15, 16
daar in, en 't oud krakeel aangaande 't benamen van die land-streek. Twaalf Goden, in 't midden van welke
Jupiter was, saten in heerlijke agtbaarheid op hare hooge 17
rigtbanken, ijder was in sijn behoorlijk postuir onderscheidentlijk getroffen. Jupiter als een Koning, Neptuin stont over-eind, sloeg met den langen drietant op de harde rots datse

13. Keting) *Siet hier het weeven der aaloude natuurlijk afgeschilderd. Vorders siet ook van het aaloud weefwerk, onder de Grieken, bysonderlijk* 1 D. 4 pag. en elders.

14. Tyrisse) *Van de stad Tyrus en haar kostelijk en wijdberoemd purper spraken wy,* 1 D 35 pag. en elders.

15. Athene) *In het Latijn* arx Cecropia; *wegens Cekrops; van welken koning is gesprooken* 1 D. 52 en 264 pag. *Siet ondertusschen het geschil tusschen Pallas en Neptunus, in deese plaat.*

16. Mars) Areopagus *in het Latijn; sijnde een hooge plaats binnen Athenen; alwaar het eerste halsgeding is geschied.* Plinius, 7 B. 56 H. *in welken ook Paulus met die van Athenen wegens Christus heeft gesintwist.* Lukas, in de Handeling. 17 H. 19 versz. *Siet ook van dese plaats* Tacitus, 2 Jaarb. 55 H. Juvenalis, 10 Berispd. Hesychius, Pollux, Stefanus, *enz. Naar welken de rechters wierden geheeten* Areopagi; *die seer strenge, doch rechtvaardige vonnissen velden.* Cicero, aan Attik. 1 B. 14 Br. *ingesteld van Solon.* Cicero, van de Plicht. 1 B. 22 H.

Voorts spruit de naam van Areopagus, *in het Grieks, niet alleen, om dat de rechtsplegingen geschiedde in de tempel van Mars de wapengod; maar ook om dat hy self alhier, voor dese mannen, een begane moord tegen Neptunus had moeten bepleiten.* Pausanias, in Attic.

17. Saten) *Van het sitten der rechteren in het pleiten en vonnissen spraken wy* 2 D. 136 pag. *Doch siet van de twaalf hoofdgodheden, en hunne sittinge,* 2 D. 116 pag.

V

18. Hengst)

18 datſe ſpleet, en uit die kloof een hengſt te voorſchijn bragt,
tot voorſtant van Athene. Haar ſelve ſchildertſe met een
19 ſchild, ſcherp-ſpitſige ſpeer, 't helmet op 't hoofd, en
beukelaar tot borſtſchutting : vorders hoe ſij met de ſpeer
20 op d'aard ſloeg, dat'er een valen olijf-boom met ſijn
vrugten uitſchoot; hoe ſig de Goden daar over verwonderden, en, tot voltooijing van d'hiſtorij, hoe ſij d'overhand hielt. Maar om Arachne haar partij nog door andere ſtaalen te toonen wat belooning ſij voor ſoo dollen beſtaan te hoopen had, heeft ſij aan de vier hoeken, tot bij-werk vier eer-krakeelen gewrogt, flaau beſchaduwt, en met kleine beeltjes bewerkt. Op den eenen hoek maalt ſij
de Thraciſſe Rhodope, en Hemus, die wel eer van menſ- 21
ſen in ſneeu-bergen verandert waren, om dat ſij ſig de 22
naam van Juno, hij van Jupiter had aangematigt. Op
den andere, 't jammerlijk ongeval van de dwerg Pigmea, 23
die

18. Hengſt) *Hier af is elders geſprooken.*

19. Schild) *Siet, wegens het wapentuyg van Pallas, de aanteekeningen,* 1 D. 84 pag.

20. Olijfboom) *Die godinne toegewijd; gelijk al is geſegt,* 1 B. 94 pag.

Ondertuſſchen ſiet van dit geval Pauſanias. in Attik. Plutarchus. in Themiſtokl. Statius, 12 B. van den Theb. oorl.

21. Rhodope) *Vrouw van Hemus, koning van Thracie. Dit paar volks was ſoo verwaand, en door eerſucht opgeblaſen, dat ſy malkanderen noemden Juno en Jupiter. Dit was immers de licht geraakte gramſchap der goden getergd; die haar beide ook daadelijk in gebergtens verſchepten : gelijk alhier u word vertoond.*

22. Sneeubergen) *Andere ſeggen, dat op deeſe de koninginne Rhodope begraven lagh: andere wederom dat de naam ontleend is van Rhodope, dochter van de rieviergod Strymon; by welke Neptunus teelde de reus Athos.*

Ondertuſſchen ſiet, wat wy ook van deeſen berg aanteekenen, 1 D. 9. pag.

23. Pigmea) *Welken Juno in een kraanvogel veranderde, om dat ſy durfde roemen in ſchoonheid haar verby te ſtreeven. Siet hier haare geſtaltverwiſſelinge.*

24. Eer-

24 die Juno in eer-ſtrijd vermeeſterde, en in een kraan ver-
25 anderde, om de dwergen hare lands lieden te beoor-

loogen. Inſgelijks Antigone, die wel eer 't hart had, 26
hare ſchoonheid tegen de huis-vrou van den grooten Jupi-
ter

24. Eerſtrijd) *Sy wierd, wegens haare ſchoonheid, van de Pigmeën haare landslieden, als een godinne geëerd en aangebeden. Dit maakte haar trots en hoogmoedig, en was ook de oorſaak van haar ſtraf.* Atheneus, 9 B. 11 H.

25. Beoorlogen) *De Pygmeën is een bergvolk in Indien, meerendeels niet boven de twee voeten hoogh; met welke de kraanen geduurig vechten.* Plinius, 7 B. 3 H. Gellius, 9 B. 4 H. Mela, 3 B. 9 H. *doch die haar niet in Indien, maar in Arabie ſteld, ontrent de bocht tuſſchen Arabie en Moorenland.* Strabo, 17 B. *haar wel in Moorenland ſtellende, doch met eene gelovende dit volk geheel verdicht te zijn. En niet ſonder rede; aangeſien haar woonplaats ſoo onſeeker word geſteld: want, behalven de bovengemelde, ſteld* Solinus (16 H.) *deſelve in Thracie, by de ſtad Gerania, ontrent den Hemus, en Strymon. Wederom plaatſt* Filoſtratus (3 B. van Apollon.) *haar onder het aardrijk en in ſpelonken, verre boven de rieviere Ganges.*

Het oorloogen geſchied, ſittende, met pijl en boog voorſien, op rammen of geiten; in welke geſtalte ſy, in de voortijd, de neſten der kraanen overrompelen, hunne eijeren breecken, en de kiekens ombrengen. Plinius, 4 B. 11 H.

26. Antigona) *Dochter van Laomedon, Trojaans koning, welke ook Junoos ſchoonheid verachtende, en de haare hoog opheffende, in een ojevaar is verſchept. Siet dit alhier vertoond.*

27. Ilion)

ter te monsteren, en daarom van Juno in een vogel veran-
27, 28 dert, nog door haar Ilion, nog vader Laomedon soo veel
29 onderstands kreeg, dat sij niet in een witten ojevaar veran-
dert, haar selfs ter eeren klepte. Op den vierden hoek,
den kinderloosen Cinyras, die de steene tempel-trappen, 30
waar

27. Ilion) *Of Troje; van welke stad meermaalen, als* 1 D. 2 pag.

28. Laomedon) *Van welken koning ook,* 2 D. 24 pag.

29. Ojevaar) *Een vogel alom bekend, soo wegens haar koomen en vertrekken uit deese koude landen; als wegens haar deugdsaame eigenschappen.*

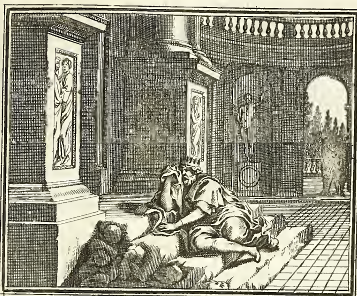
Sy komt alhier ontrent het eindigen van February, en vertrekt weder tegen den 13 *Augusti.* Plinius, 10 B. 23 H. *doch waar heene sy gaat, en van waar sy wederkeerd, is noch niet genoegsaam ondekt. Siet* Bellonius, in sijn Uitheemsse Aanmerk. 2 B. 3 H. en Kamposulgosus, in het 1 B. sijner Gedenkwaardige Saak. *by* Martin. Schook, in sijn Verhand. van den Ojevaar.

Wat haare deugden aangaat, I. *sy is eerbaar, straffende het overspel niet alleen in haars gelijken.* Kamerarius, in het 9 Thiental; 8 Voorstell. Krollius, in sijn Verhand. wegens de ingeboorene teekenen. *maar ook self in sondigende menschen.* Elianus, van de Dier. 8 B. 20 H. II. *Sy bemind, voed, en koesterd boven maaten haare jongen: so dat sy binnen Delft, in het jaar* 1536, *sich niet heeft ontsien in het vuur te vliegen, siende haare pluymeloose jongen in hetselve omkoomen. Siet* Hadr. Junius, in zijn Batavia, 17 H. *en voornaamlijk haare oudren, die sy voeden, en draagen daar het word vereist.* Aristoteles, van de Dieren, 13 H. Plinius, 10 B. 22 H. Kassiodorus, 2 B. 14 Br. behalven Alciatus, in sijn 30 Sinneb. en verscheidene andere. III. *Sy is dankbaar, rechtvaardig, eendrachtig, en voorweetend. Doch siet self het werkje van gemelde* Schook, *die dit alles met aanmerkelijke gevallen bewijst.*

Het is dan ook geen wonder dat men den ojevaar, als een sinnebeeld van een vroome deugdsaamheid, op de Roomsche Gedenkpenningen *vind gesteld; teweeten op der Antonien, Cecilien en Julien, by* Fulv. Ursinus, en Oudaan, 79 Tab. 9 en 7 Penn.

30. Cinyras) *Koning van Assyrien; welke seer schoone dochteren had; doch mede soo verwaand, dat sy de welgemaaktheid van Juno beneden de haare stelden. Juno dan, door wraakgierigheid aangedreeven, verschept deese hovaardige in steene trappen, aan den ingang van haar tempel. De vader, van hartseer overstulpt, beswijkt op deese trappen, en word mede steen. De verscheppinge word op deese wijse hier afgebeeld.*

31. Om-

31 waar in sijn dogters vervormt waren, lag en om-helsde, met de tranen op de wangen. De self-kant cierde sij rontom met vrede-duidende olijf-takken, (dat was de lijst) en
32 voltooide haar werk met d'olijf-boom.
33, 34 Arachne maalde, hoe Europa door den valssen stier behendig vervoert was: gij soud geseit hebben 't was een levende stier, een ware zee geweest. Sij scheen 't gesigt gedraait te hebben na 't land daar se afstak, haar speelnootjes toe te roepen, de kabbelende golven te mijden, en bevreest, de voeten op tetrekken. Nog, hoe Asterie, 35

31. Omhelsde) *Wat dit voor een Ciniras is geweest, blijft onseeker.* Strabo *gewaagd* (16 B.) *van eene, sijnde koning van Fenicie, tot sijn hofstad verkoosen hebbende de stad Biblos. Wederom gedenkt onse* Dichter *van eene*, in het 10 B. der Herschepp. *sijnde koning van Cyprus, en vader van de heilloose Mirrha.*

32. Olijfboom) *Van Pallas en haaren Olijf-boom gesprooken*, 1 D. 54 pag.

33. Arachne) *In het Latijn* Mæonis; *wegens Mæonia, dat is Lydiën. Siet* 2 D. 88 pag.

34. Europa) *Haare seldsaame wegvoeringe is vertoond, en van deselve is gesprooken*, 2 D. 66 en 67 pag. *doch ook*, 1 D. 16 pag.

35. Asterie) *Dochter van Cëus en de suster van Latona. Siet haar, in deese print, van Jupiter overrompeld.*

36. A-

36 rie, van d'arents-klaau gevat, vergeefs krabbel-vuiste:
37 hoc Leda onder de swaan gestrekt lag: en Jupiter in de
gedaante van een Sater de schoone Antiope met twee so- 38
nen

36. Arendsklau) *Jupiter schaakte haar, hebbende de gestalte van een adelaar aangenoomen, na dat hy haar eerst in een quakkel had verschept. Andere seggen dat sy naderhand, in de haat van Jupiter sijnde, en sijn gramschap vliedende, van de goden in een quakkel is veranderd. Dat het eiland, alwaar sy schuilde, naar haar, in het Grieks de naam kreeg van.* Ortygia. *Dat sy aldaar van Jupiter, in een steenrots was veranderd, en eindelijk is geworden het vermaarde Delos.* Hyginus, 53 vertell. Apollodorus. 1 B. enz. *Van het eiland Delos spraken wy*, 1 D. 227 pag. en 2 D. 34 pag.

37. Leda) *Sie Leda dus afgebeeld*, 1 D. 83 pag. *en sie mede de* aanteekeinngen 1 *D.* 23 en 40 pag.

38. Antiopa) *Van wiens onteeringe al is gesprooken*, 2 D. 44 pag. *Siet Jupiter tot haar komen, in deese print.*

38. Bo-

39, 40 nen bevrugtte: hoe hij in schijn van Amfitruo u Alcme-
41, 42 na, als een gouden regen Danaë, als vuir Egina, als een

harder Mnemosyne, als een streepige slang Proser- 43, 44
pijn bekroop. Insgelijks hoe gij, Neptuin, in een norsse
stier

39. Bevruchtte) *Sy was de dochter van eene Nikteus, koning van Bëotie, behendig onteerd van Epafus een Sicionier, en daar op van haar man en oom weggejaagd. Weggejaagd zijnde is sy van Jupiter beslapen, in de gedaante van een Sater. Doch naderhand is sy opgeslooten en deerlijk mishandeld van Dirce, het wijf van gemelden oom, waanende haar man het met deese schoone te houden. Ondertusschen begonde kraam te nadeeren. Sy vlucht. Begeeft sich op den berg Citheron, en word aldaar moeder van Zethus en Amfion. De kinderen worden van de veehoeders opgebrocht; maar Antiopa weder van Dirce geplaagt. Eindelijk vlucht sy ten tweedemaal naar 't gebergte, en word van haare soonen gekend. Welke op Dirce vallen, en haar ook straffen; gelijk aangeteekend is,* 1 D. 258 en 2 D. 44 pag.

40. Alkmena) Tyrinthia *in het Latijn; wegens Tyrins, een stad, ontrent Arges. Siet* 1 D. 206 pag. *voorts is van Jupiter en Alkmena gesprooken*, 1 D. 44 pag.

41. Danaë) *Siet haar, door een goude regen misleid*, 2 D. 118 pag. *Doch siet ook*, 1 D. 117 pag.

42. Egina) Asopis *in het Latijn; sijnde sy de dochter van de rieviere Asopus. Siet haar van Jupiter bedroogen in deese konstplaat.*

By deese wierd Eakus geteeld, en Radamanthus; terwijl het eiland Enopia, op het welke Eakus regeerde, naar sijn moeder wierd geheeten Egina. Ovidius, 7 B. der Herschepp.

Voorts is van de rivier Asopus gesprooken, 1 D. 177 pag. *en van Eakus*, 1 D. 38 en 198 pag. en elders.

43. Mnemosyne) *Van Jupiter onteerd in de gedaante van een schaaphoeder. Een onbekende vertellinge; ten sy gy deese onteerde neemt voor de moeder der negen Sanggodinnen; van welke* 2 D. 135 pag.

44. Proserpijn) *in het Latijn*, Deois. Ausonius, 4 Br. aan Theon. *wegens haar moeder Ceres, somwijlen by de Grieken* (Orfeus, *enz.*) *geheeten* Δηώ. *Een naam gesprooten van het woord* δηΐειν, vinden; *want als Ceres aan alle kanten haar dochter socht, wierd sy langs de weegen van ieder een aangesprooken;* δηΐεις, gy sultse vinden. *Doch sie haar hier door een slang bedroogen,*

Van

45 ftier verandert, Arne, Eools dogter, befprongt: in de | gedaante van de rivier Enipeus Aloëus kroos verfchafte: 46
als

Van Proferpina, en haare fchaakinge, buiten twijfel, na dit bedriegen van Jupiter, is gefprooken, 2 D. 139, *en volgende* pag.

45. Arne) *Van Neptunus onteerd, in de gedaante van een jonge ftier; gelijk hier is afgebeeld.*

46. Enipeus) *In deefe gedaante onteerende Ifimedia, het wijf van de reus Aloëus; gelijk u hier word aangeweefen.*
By

47 als een ram Theofane bekroopt; als een hengst de blon- de

By deese vrouw teelde hy Othus en Efialtes; welke de wapengod Mars hebben gequetst en gekerkerd. Homerus, 5 B. van den Il. Klaudianus. in het B. van de Getisse Oorl. *doch tot de Reusenstrijd gesonden sijnde van Aloëus, die, wegens sijne hooge jaaren, aldaar niet kon verschijnen, hebben Apollo en Diane deese onbesuisde wangedrochten doorschooten en gedood. Siet de Griekse* Vertellers en Kantteekenaars.

Van deese reusen gewagen ook Virgilius, 6 B. van den En. Lukanus, 6 B. en Statius, 10 B. der Theb. Oorl.

47. Theofane) Bisaltis *in het Latijn; wegens haaren vader Bisaltis. Als veel jonge lieden (dus is de* 188 Vertellinge van Hyginus) *naar het genot van deese schoone stonden, wierd sy van Neptuin vervoerd naar het eiland Krumissa. De minnaars, dit gewaar wordende, trekken haar achter na. Doch de zeevoogd verschept de meid in een schaapje, hem self in een ram, en alle die van Krumissa in kleen vee. De minnaars landende, en geen menschen vindende, neemen het vee, slachten, en nuttigen het selve so lang, tot dat Neptuin haar in wolven verkeerd.*

Voorts teelde hy, in de schijn van een ram (siet dit aldus afgebeeld) by Theofane, het ram Chrysomallos, *dat Frixus, dwars door zee, naar Kolchos voerde; alwaar sijn* gulden vacht *in het woud van Mars is opgehangen, volgens het aangeteekende,* 1 D. 28 pag.

47. Ceres) *In een merrie eerst verschept; teweeten op de weg aangehouden, alwaar sy al om haar dochter ging soeken. Uit dit schoone paar volks sijn gesprooten het paard Arion, en een dochter, wiens naam de onheilige nooit mochten weeten, volgens* Pausanias, in Arkad. *Siet hier Ceres, ontrent de Ladon geweld lydende, aldus verbeeld.*

Eeni-

48 de Ceres, als een vogel de slang-hairige Medusa, moe-
49 der van 't gewiekte paart Pegasus: en als een dolfijn Me-
50 lantho, welker postuiren sij, met de land-streeken en 't
bij-werk, na't leven uit-beeldde. Sij bootste Febus als een
veehoeder, en hoe hij dan een haviks, dan een leeu- 51
wen gedaante aan-nam: hoe hij als een harder Issa, Ma- 52
careus

Eenige sijn echter van gevoelen dat Arion was het paard, dat Neptuin, met sijn gaffel op de grond slaande, ter wereld brocht, in de strijd met Pallas. Plutarchus, in Themist. Lukanus, 6. B. Virgilius, 1 B. der Landged. *het geene naderhand van de zeevoogd aan koning Adrastus is vereerd.* Pausanias, in Arkad. *doch* Apollodorus *getuigd* (3. B.) *het uit Neptuin en Ceres voort gekoomen te sijn.*

48. Medusa) *Van welke meermaalen is aangeteekend, bysonderlijk,* 2 D. 125 pag. *alwaar sy, nevens Neptuin, de tempel van Pallas word uit gedreeven.*

Dus sie me de Pegasus uit het bloed van Medusa te voorschijn koomen, 2 D. 124 pag.

49. Dolfijn) *By den Griek* menschen liever *geheeten; als hebben de de selve somwijlen niet alleen in nood ontset en geholpen; maar ook (jonge kinderen bysonderlijk) met de allereuiterste teerheid bemind. Siet het* aangeteekende. 1 D. 90 pag.

50. Melantho) *De dochter van Deukalion; alhier, sittende op den verliefden dolfijn, cierlijk afgebeeld.*

51. Veehoeder) *Weidende het groote vee van koning Admetus, in Thessalie; gelijk al is gesegt,* 1 D. 232 pag. en 2 D. 60 pag.

52. Issa) *De dochter van eenen Makareus, op deese wijse, gelijk gy siet, gevrijd.*

careus dogter: insgelijks, hoe Bacchus in de gedaante van 1 een druif-tros Erigone bedroog: hoe Saturnus als een hengst 53

Voorts meenen eenige dat deese, althans niet seer bekende, Issa, geweest is de dochter van de Lesbisse vorst Makareus, soon van Jupiter en Cyrene; voorts de suster van Methimna en Mijtelene; van welke twee steden op Lesbos haare naamen hebben ontleend. Diodorus, 5 B. 82 H. *doch alles is hier geheel twijfelachtig, en waarom is dit niet alleen een vindinge van onsen* Dichter?

53. Erigone) *Die deugdrijke dochter van den ellendigen Ikarius, van welken is gesprooken,* 1 D. 162 pag. *doch siet hier de bedriegelijk druijf vertoond.*

55. Hengst)

55, 56 hengſt den mens paard Chiron teelde. De fijne ſelf-kant was een lijſt met veil en bloempjes door-vlogten.

Dit ſtuk was ſoo konſtig gewrogt, dat nog Pallas, nog nijt daar in iets te beriſpen vont. waarom de blinde maagt het tapijt, dus geeſtig geweven, quanſuis als een ſchers van der Goden vuile geilheid, van ſpijt in flarden
57 rukte, en Arachne met de beuke ſchietſpoel drie viermaal ſoo op 't voorhoofd ſloeg, dat ſij, uit onverdult, te trots om hoon te lijden, haar ſelve verhing. Maar Pallas, met mede-lijden ingenomen, ligtte haar dus hangende op,
58 en ſeide: 't leven is u geſchonken, ſtaal, maar gy ſult nogtans blijven hangen, en uwe na-komelingen dienen tot een ſpiegel van genadige ſtraffe, als ſij, u voet-ſtappen volgende, haar verſekeren konnen. Eer ſij ſcheide, beſproeide ſij Arachne met 't ſap van vergiftig kruid, waar op 59
terſtont 't hair, neus en ooren, van 't venijn gebluuſt, afvielen, 't hoofd en lighaam klein in-kromp, in plaats van beenen, dunne pootjes van haar ſijde ſtaken, en de reſt in buik veranderde, waar uit ſij evenwel als een ſpin- 60
ne-kop weder keting ſchoor, en, gelijk voorheen, webben weefde.

55. Hengſt) *In deeſe geſtalte liefkooſende de ſchoone Filijra; gelijk ook is aangeteekend*, 1 D. 197 pag. *Deeſe vreemde minnerije word in dit plaatje afgebeeld.*

56. Chiron) *Van welk deugdelijk menſpaard, de ſede-meeſter der Griekſe princen, is geſprooken*, 1 D. 197 pag. en 2 D. 59 pag. en *verders ſal geſprooken worden by het* 5 D. van den Alm.

57. Beuke) *Palmhoute of liever busboome*, Valentijn! *Immers ſpreekt het Latijn van den berg* Cijtorus; *niet wegens beukenboomen, maar door de* buxus, *vermaard. Siet het* aangeteekende, 2 D. 108 pag.

58. Leven) *De verklaarders van dit verdichtſel ſpreeken hier ſedekonſting, en willen dat de ſpinnekop van Pallas word gehaat; om dat bedrieglijke bewijſredenen de wijſen haatelijk ſijn. Want aanmerkelijk ſijn de woorden van keiſer Antonijn de vroome, de ſchrandere bewijſredenen der twiſtſieke, ſegt hy by onſen* Sabinus, *ſijn gelijk het rach of de ſpinne-webbe; het geen wel konſtig is gewrocht, en echter niemand voordeeldoet.*

59. Vergiftig) *In het Latijn* Hekatoïs herba, *dat is of* aconitum; *van welke wy by het* 8 B. van Herſchepp. *of* cicuta; *van welke* 1 D. pag. *Hekate was de dochter van Perſa, moeder van Medea, van welke*, 1 D. 278 pag. *doch* Hecatoïs *is hier beter helſch (wegens Hecate of Proſerpina.* Siet 1 D. 62 pag.) *om dat den* aconitum *groeide van het uitgeworpene ſchuym van den driekoppigen helhond, Cerberus.*

60. Spinnekop) *Van haar ſeldſaame konſt in het wolſpinnen en nette-weeven gewaagd* Plinius, 11 B. 24 H. *behalven de nieuwere*, Aldrovandus, in het B. van de Gekorvene Diertjes; en Anton. Tileſius, in ſijn verhandelinge van de Spinnekop.

TWEEDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Niobe, dochter van Tantalus, koning van Frygie en Lydien, gemaalinne van Amfion, koning van Thebe, moeder van veerthien kinderen, soo soonen als dochteren, wierd soo verwaand en opgeblaasen wegens die seldsaame geluksaligheid, dat sy begeerde dat men haar en niet Latone sou offeren en bewierooken. Doch godinnen konnen geen smaat verdraagen; dus moest dit sijn gewrooken. Latone bid haare kinderen om bystand. Deese wapenen sich terstond, en dooden, by naar in eenen oogenblik, alle deese kinderen. Dit maakt de vader kranksinnig, waarom hy sich doorsteekt. Niobe, de moeder, word, in haare geduurige droefheid, eindlijk in een steen herschept.

1,2 Hier over was geheel Lydie, al de steden van Frigie, en de geheele wereld in rep en roer. Niobe had kennis 3

1. Lijdie) *Een vermaard landschap in Asie, soo door haare rievier, Pakolus; van welke* elders *en Meander; van welke,* 1 D. 31 pag *als door den ryken en magtigen koning Kresus; van welken* elders. *De inwoonders waaren dertel, weelderig, en wijfachtigh.* Herodotus, 1 B. 93 *en volgende* H. Justinus, 1 B. 7 H. *als mede quaadaardig; volgens de Griekse* spreekwoorden.

2. Frygie). *Van dit landschap is gesprooken,* 1 D. 39 pag.

3. Niobe) *Van haar seldsaame herscheppinge, en de beduidenis van deselve spraaken wy,* 1 D. 99 pag. *Doch* Plinius *gedenkt van een oud* stuk marmer, 36 B. 5 H. *op heden noch te Rome, inde lusthoven der Mediceën bewaard, vertoonende seer konstig deese vorstinne, en het erbarmelijk sterven van haare kinderen. Ondertusschen word deese Niobe in een* Teekening *van geen minder konst by my bewaard, terwijl ik de konstenaar,* Kornelis Visser *met dit* sneldichtje *deede kennen.*

Sie Niobe, de Frygiaansse vrouw,
In 't veld gestikt door al te een grooten rouw,
Helaas, omringd van tweemaal seven lijken!
Maar hoe? noch laat het beeld sijn droefheid blijken,

Die

4 kennis aan haar gehad voor haar huwelijk, als sij te Sipyle in Lydie woonde. En was nogtans door de straffe van haar landsdogter Arachne soo niet afgeschrikt, dat sij voor de hemel-goden swigtte, en kleinder sprak. Veel dingen bliesen haar op: want nog haar mans steden, nog 't geslagt van haar beide, nog 't gesag van haar groot Konink-rijk, stont haar soo aan (hoewel dit alles behaaglijk was) als wel haar huis vol kinderen; sij kon genoemt werden de gelukkigste van moeder gebooren; ten ware sij haar sulks had konnen in-beelden. Want Manto de waar- 5
segster, dogter van Tiresias, had door Gods in-geven 6
openbaar voor segt: Thebaansse vrouwen, swermt bij 7
mal-

Die graauwe steen vertoond sich even bang,
En stort een beek van traanen langs de wang.
O moeder, uw' ellende word onsterflyk.
Het schreijen maakt uw' lichaam onbederflyk.
Neen, neen; het waar al door de Tijd vernield,
Had VISSER u niet wederom besield.

4. Sipijle) *Een stad in Magnesie, een gedeelte van Lydie; op sekeren tijd, in een aardbevinge weggesonken en in een poel verwisseld.* Plinius 5 B. 29 H. *ook is aldaar een berg; van welken,* 1 D. 99 H.

5. Tiresias) *Van het seldsaam geval ontrent deese rechter als toen tusschen Jupiter en Juno, siet den* inhoud van het 4 Hoofst. des 3 B. 80 pag. *doch siet hier ook het scheiden van de twee slangen; waar af aldaar gesprooken is.*

6. Manto) *Een waarseggeresse, als sijnde de dochter van Tiresias; langen tijd maagd gebleven, tot dat haar Alkmeon, raasende en kransinning, wegens de moeder-moord (siet* 1 D. 130 pag.) *heeft verkracht, en twee kinderen by haar geteeld.* Apollodorus, 3 B. *Naderhand is sy, de dwinglandye van Kreon vliedende, naar Asie getrokken; alwaar sij Apolloos tempel te Klaros heeft gesticht: reisende eindelijk naar Italie; alwaar koning Tiberinus by haar eenen Oknus teelde; van welken de stad Mantua is geboud.* Servius over het 10 B. van Virgyls En.

Voorts heeft de hoofdichter Homerus seer veel konst veerssen van deese waarsegster onder sijn groote werken geplaatst; volgens Diodorus, *in sijn* 4 B.

Eindelijk gewaagen ook van deese Manto Seneka, in Edip. 2 Bedr. 1 en 2 Ton.

7. Thebaansse) *In het Latijn* Ismenides; *wegens de Thebaansse rieviere Ismenus: van welken* 2 D. 44 pag.

8, La-

8 malkander, offert Latona en beide haar kinderen wie
rook met God-vrugtige gebeden, en bekranst u hair met
9 laurier. Sulks last u Latona door mijnen mond. Sij
kreeg gehoor, al 't Thebaans vrou-volk bekranste 't
hoofd met laurier, gelijk belast was, en offerden, ne-
10 vens hare gebeden, wierook op d'onstooke altaren. Als
11 wanneer Niobe, in een kostelijk Frigis gewaat, met goud
geborduirt, verselt van een grooten stoet stacij dogters,
met soo veel schoonheids, als haar de grimmigheid o-
verig liet, aan quam: de lange lokken over bei de schou-
deren slingerde, bij d'autaars stant hielt, en, alles met een
trots gesigt rontom besien hebbende, seide: wat uitsin-
nigheid bekoort u, Goden, waar van gij slegts hoort
melden, te eeren, boven die gij dagelijks siet; Of
waarom wert Latona op d'autaars geviert, en mijne
Godheid nog onbewierookt versmaat? Tantalus, den
eenigste uit de menssen dis-genood der Goden, is mijn
vader, mijn moeder een der gesusters van 't seven-star: 12, 13
den grootmagtigen Atlas, die den hemel op sijne schou-
ders torst, is mijn groot-vader van moeders, van vaders 14
wege Jupiter, die insgelijks, tot mijnen roem, mijn
schoonvader is. De volkeren van Frigie, en Thebe Cadmus 15, 16
rijk, buigen onder mijn heerschappij; steden en ingesete-
nen, op 't snare-spel van mijn man gestigt, werden van ons 17
beide beheerst. Werwaarts ik d'oogen in mijn palais om-
sla, sie ik onwaardeerlijke schatten; een postuir, trots
een

8. Latona) *De dochter van Celus; by welke Jupiter Apollo en Diana teelde; gelijk wy aanteekenden* 2 D. 25 pag. *en* beneden *verder sullen bevestigen.*

9. Laurier) *Als sijnde Apollo, haaren soon, toegewijd. Siet* 1 D. 105 pag. en 2 D. 29 pag.

10. Wierook) *Aangesien geen offer bykans sonder wierooken bestaat, volgens het aangeteekende*, 1 D. 68 pag.

11. Frigis) *Van het borduursel, de Frijgiaanen eigen, is elders gesprooken.*

12. Vader) *Tantalus, welken wy u in sijn straf vertoonen*, 2 D. 242 pag.

13. Moeder) *Taygeta, eene der Plejades, of de Seven sterren. Siet* 1 D. 77 pag.

14. Grootvader) *Atlas; wiens gestalt-verwisselinge gesien word*, 2 D. 117 pag. *siet ook het* aangeteekende 1 D. 33 pag.

15. Schoonvader) *Gelijk Jupiter is de vader van Tantalus, en dus de grootvader van Niobe; so is by insgelijks de vader van Amfion, en des wegen de schoonvader van deese trotse. Siet deese geslacht rekening by de* meer genoemde schrijvers, Apollodorus, Pausanias, Hyginus, *enz.*

16. Kadmus) *Welke wy u doen sien*, 2 D. 69 en 5 pag. *doch siet mede het* aangeteekende, 1 D. 190 pag.

17. Snaarenspel) *Op welkers geluid de steenen toeschooten, sich selven op malkanderen stapelden, en dus het oude Thebe bemuurden; gelijk u deese print vertoond.*

Voorts

18 een Godin: daar-en-bove seve dogters, seve sonen, en in 't kort soo veele schoon-sonen en snaren. Nu hoeft gij niet te vragen waar op mijn hoogmoed gegront is,
19 nog u te vervorderen, Latona, 't reusen-kroos, van ik
20 weet niet wat voor Cëus geteelt, boven mij eer te bewijsen; die wel eer 't groot aard-rijk een klein stuk lands tot kramen weigerde. Hemel, aard, nog water heeft u Godin plaats vergunt, als balling sworffe over-al in de we-
21 reld; eer 'r gast-vrij Delos haar ontfing, en seide: gij doolt te land', ik te water; dus vergun ik u, 'tgeen ik kan, een vlotte kraam-plaats; sij bragt pas twee, ik seven maal soo veel kinderen ter wereld. Gelukkig ben ik: wie kan 't looghenen? Gelukkig sal ik blijven: wie kan daar mede aan twijffelen? magt en middelen hebben mijn banden soo vast geleit, datse 't luk niet blutsen kan; want schoon 't mij veel ontrukt, sal 't mij vrij meer laten houden. Mijn goederen sijn buiten gevaar. Genomen ik mogt uit 't gros van mijn kinderen 't een of 't ander verliesen, ben ik dan reets, gelijk Latona, schaars tot twee besnoeit; wat hand-water heeft een ledig bij mijn krioelent huis; wat! staakt dit offer in der ijl, en rukt de laurkranssen van 't hoofd. Sij luisteren, nemen de krans van 't hoofd, staken 't offer, maar dienden de Godin (dat haar alleen vrij stont) met heimelijke gebe- 22
den. Dit belgde sig Latona geweldig, en sprak aldus, met wraakluft ingenomen, op de kruin van Cyntus, haar 23
tweeling kinderen aan: siet hier u moeder, die, door u geboorte verheven, buiten Juno, voor niemant der Godinnen te swigten heb, wert in twijffel getrokken, of ik een Godin ben, geen autaar wert immer mij ter eeren, ten sij gij, mijn kroos, mij de behulpsame handt biedt, bewierookt. Dit prikt mij alleen niet; maar Niobe voegt 24
bij dit gruwelijk bestaan vuile schelt-woorden, en durft u, bij haat kinderen vergeleeken, en mij, bij haar als kinderloos ['t welk haat selfs over kome] te gering ag- 25
ten: dus sweest het staal, en steekt spots-gewijs, een aart na haar vader, de tong uit. Na dit verhaal had Latona vor- 26
der haar bijstant versogt; ten waar Febus en Diana haar woorden af-geknipt, en geseit hadden: sus, veel klagens is 't verleng van haar straf. Met scheeren sij geswind uit

Voorts had hy deese krachtige lier ontfangen van Apollo, gelijk de Grieken *getuygen; hoewel onder deese* Pausanias (in Eliac.) *meend, dat Amfion, even als Orfeus, kennis van de* magia, *of wiskundige toverkonst, om soo te spreeken, sou hebben gehad.*

Altoos het is seker dat hy een groot sang-en spel-konstenaar is geweest, en dat hy de domme en onbehouwe menschen (waar onder ook sijn broeder Zethus) door sijn lier, dat is, de welspreekentheid, heeft bewoogen tot het bemuuren van deese stad. Palefatus. 43 H. en Solinus. 13 H.

Siet van sijn overkonstig speelen, aangaande de muur van Thebe, Pausanias, in Beöt. Horatius, in het B. van de Dichtkonst, en 3 B. 11 Lierd. en andere, by Nat. Komes, in meermaalen aangetoogen boek, 7 B. 15 H. *Doch mede boven,* 1 D. 190 pag.

Eindelijk was hy de soon van Jupiter en Antiopa; volgens het aangeteekende, 1 D 191 pag. en 2 D. 158 pag.

18. Seven) *Ontrent het getal is eenig verschil.* Eenige *tellen* 14; *gelijk hier onse* Dichter, en Hyginus, in sijn 11 vertell. eenige *gelijk* Tzetses, 4 D. 141 Duis. 22; eenige weder 9; eenige 10; *en* eenige *slechts 6 ja 3, soo soonen als dochteren. Siet* Gellius, 20 B. 6 H. Hesiodus, in de Geslachtb. Homerus, in de 24 Iliad. Apollodorus. 3 B.

19. Reusenkroos) Titanis *in het Latijn. Van de Titanes spreeken wy* 1 D. 108 pag.

20. Cëus) *Of Celus; van welken,* 2 D. 168 pag.

21. Delos) *Welk eiland door Neptunus uit de zee wierd opgedaagd, wanneer de omswervende Latona, vervolgd van de wreede Juno, nergens op het vaste land een plaats vond, om haar voldragene vrucht ter wereld te brengen.* Lucianus, in het zeegesprek tussen Isis *en* Neptunus; *doch siet het aangeteekende,* 1 D. 227 pag.

22. Heiml jke) *De aaloude baden in en ontrent haare tempelen overluyd, en wierden van alle omstanders aangehoord. Behalven die geene, welke sich schaamden het de menschen te oopenbaaren, het geen sij de goden durfden afvraagen.* Horatius, 1 B 16 Br. Persius 2 Berispd. *doch op de daar toe gestelde tijd; want wanneer de priesters met het offeren besig waaren, wierd een algemeene stilte van het volk versocht, om de offeraaren in hunne aandacht niet te stooren; gelijk wy aanteekenen* 1 D. 193 pag.

23. Cintus) *Van deese berg is gesprooken,* 1 D. 227 pag,

24. Niobe) *In het Latijn* Tantalis, *wegens haare vader. Siet* 2 D. 166 pag.

25. Overkoome) *Dit noemden de aaloude* abominatio; *want, wanneer iets quaats haar wierde toegewenst, of wanneer een voorteeken haar ramp en ongemak voorspelde, soo weerden sij dat* omen *of voorteeken van sich af, met het selfde den vyand toe te voegen, of daar over de goden aan te spreeken.* Seneka, Troad. 3 Bedr. 2 Ton. Cicero, van de Voorsp. 1 B. 35 H. Suetonius in Jul. 59 H. en in Klaud. 46 H. Plinius, 28 B. 2 H.

26. Tong) *Om wiens misbruik haar vader was gestraft; gelijk wy seggen en toonen,* 1 D. 242 pag.

27. Veld)

uit den hemel, en ftrijken, met wolken omfleuiert,
27 na Thebe. Digt ontrent de veften is een ruim vlak veld,
welkers klai-kluiten door't gedurig geren van paarden
en wagenen tot ftof gekneuft waren. Hier ftegen eenige
28 uit de feve fonen van Amfion op fiere roffen met roo-
29 de fulpe fadels, en goude mont-ftukken in den bek. Waar
onder Ifmenus, d'eerfte vrugt van 's moeders buik, ter-
wijl hij met 't fchuim-bekkent ros een ring trekt, en 't
ftijf in toom hout, een fchigt in de borft krijgt, ai mij
roept, den toom bekaaituit de hand laat glippen, en
30 langs de regter fchoft, op de fijde neerfijgt. Sipylus,
die 't naaft ontrent hem was, hoort 't gerammel van de
pijl-kooker door de lugt: en fteekt door, op een gal-
lop; gelijk de ftuir-man, die op 't op komen van een
regen-bui de feilen allen t'halve ontgijt, op dat hem geen
koeltje om te ontfeilen, ontfnappen mogt. Maar ter-
wijl hij in 't galloppeeren is, fnort hem een onvermij-
delijke fchigt boven in de nek, dat 't fpits door de ftrot
ftak, en hij, voor over bukkende, langs de maan en
d'opgehevene paarde-voeten neer beuitelt, en 't warm
bloed in 't ftof plengt. Den ongelukkigen Fedimus,
en Tantalus na fijn groot-vader genoemt, hadden fig,
na 't ftaken van haar gewoonlijk ren-fpel, in 't wor-
31 ftel-perk begeven, daar de jonge borften, van olij glim-
mende, plegen hare kragten te proeven; reets waren fij
malkander aan 't lijf, en hadden borft tegen borft ge-
wrongen, als wanneer een pijl, van een gefpanne boog
gefchooten, haar beiden in 't felve poftuir door-reeg.
Beide kermden fij, krompen van pijn, en fegen gelijk
ter aarde, beide dood-lonkten fij, en gaven op een ftip
den geeft. Dit fag Alfenor, krabden de borft op, en
vloog toe om de befturve lighamen over eind te helpen,
32 maar fneuvelde felfs in fijn God-vrugtige pligt: want A-
pollo door-fchoot hem de borft met een dood-lijke
fchigt, die, in 't uit-rukken, een ftuk van de long met
de weer-haken mede nam, foo dat hem 't bloed met het
leven gelijk ontfchoot. Maar den ongefchooren Dama-
fichton wiert op geen een plaats verwont; hij was ge-
troffen in 't knie-gewrigt, en, befig met de hand 't moord-
geweer uit te rukken, is hem een tweede fchigt, tot de
veder toe, door de keel gefchooten: die 't bloed weder
uit dreef, dat piffeling op fpoot, en diepe gaten in de
lugt boorde. Ilioneus, de lefte, ftak vergeefs ootmoedig
d'armen op, en riep: o Goden, fijt mij alle gelijklijk
genadig, niet wetende dat hij fe niet alle moft gebeden
hebben. Apollo erbermde fig te laat, als reets de pijl
van de pees was; dan hij fneuvelde door een ligter wond,
door dien hem de fchigt niet diep in 't hart gedrongen
was. Uit 't gerugt van 't onheil, 's volks geween, en
fchielijk gehuil van de haren, merkte moeder Niobe
duidelijk 't om-komen van haar kroos, met verwon-
dering dat de Goden fulks vermogten, en vergrim-
ming dat fij 't hadden durven beftaan, en haar foo veel
regts aanmatigden. Want vader Amfion had fig felve 33
de borft door-ftooten, en een eind van 't leven en
fijn hart-feer gemaakt. Ag hoe ontleek Niobe haar fel-
ve nu; die even te voore 't volk van Latona's altaren af-
getrokken had; en met een trotfen tret, fpijt die 't leet
was, door de ftad plagt te brageeren, nu, felfs tot deer-
nis van haar vijanden, fig ftrekt op de koude lijken,
en haar foonen, fonder onderfcheit, de laatfte kuffen
geeft. Opgerefen ftak fij de blaau-geklopte armen ten
hemel, en riep: groeit nu, wreede Latona, groeit
nu fpek in mijn hart-feer, verfaat uwen luft, verfaat dat
tijgers hart met mijne droefheid; nu wert ik genoeg-
faam feven-maal, met mijn foonen ten lijk-ftapel ge-
bragt. Juigt, vijandin, en fege-praalt over u victorie.
Dog wie geeft u d'overhand? 'k heb in mijn ellende meer
over, als gij in u geluk; na foo veel lijken, ben ik
u nog te boven. Naaulijks had fij uit, of daar fnorde
een fchigt van de boog, dat de pees-galm al 't gefel-
fchap, uitgenome d'onverfaagde Niobe, verfchrikte.
De feven gefufters ftonden in rou gewaad met los-hangent 34
hair

27. Veld) *Naderhand heeft men de wedloop der paarden niet op een oopene plaats, maar binnen een beflooten renbaan aangefteld. Deefe noemden de Grieken* hippodromus. Paul. Diakonus, 16 B. 24. H. en elders; fpreekende van Konftantinopolen. *en die van Romen*, circus. *Siet den* circus *op* Gedenkmunten *afgebeeld*, 1 D. 171 pag.

28. Roode) *Het Latijn noemd* Tyrifs *purper. Siet van het felve*, 1 D. 64 pag.

Voorts moet hier Valentijn *weder ten toon gefteld worden, wegens het woord* fadels; *aangefien defelve by de aaloude geenfins in gebruik fijn geweeft; maar wel* ftrata, *dekkleden.* Seneka, in fijn 80 Br. *voor welke fomwijlen wierd genoomen, of een koftelijk tapijt.* Virgilius, 7 B. van den En. *of den huyd van een leeuw.* Virgilius, 8 B. van den En. *of tiger.* Silius, 5 B.

29. Ifmenus) *Volgens* Homerus (in het 24 B. van den Il) *fijn alle de kinderen binnens huys in het hof omgekomen; maar, fo* Tzetzes (4 Duifend. 141 vertell) *getuygd, fijn in het hof de dochteren geftorven; maar de foonen buiten op de jagt.*

Ondertuffen heeft deefe foon fijn naam van de rieviere Ifmenus; van welken, 2 D. 44 pag.

30. Sipylus) *Dragende fijn naam wegens de berg en ftad Sipylus; van welken* 1 D. 99 pag.

31. Oly) *Siet van den olie, waar mede de worftelaars waaren befmeerd, het aangeteekende*, 1 D. 94 pag. *alwaar gy mede fult vinden, waarom het worftelperk* gymnafium *en* palæftra *wierd genoemd.*

32. Apollo) *In het Latijn* Delius; *gelijk wy gefteld fien, onder andere*, 1 D. 227 pag.

33, Amfion) *Van welken meermaalen; als*, 1 D. 290 en 258 pag. en 2 D. 168 pag.

34. Rougewaad) *In het Latijn* atræ veftes; *aangefien rouw en droefheid ten allen tijden door een fwart kleed is aangeweefen.* Ovidius. 8 B. der Herfch. fpreekende van Altea. Juvenalis, 10 Berifpd. *welke gewoonte al van ouds de Egiptenaaren is ontleend.* Servius, over het 9 B. van Virgijls En. *niet tegenftaande, onder*

35, 36 hair voor haar broeders lijk-bed; waar van d'eene een pijl uit 's broeders lijf rukkende, soose hem kuste, den geest gaf. De tweede, besig met haar bedrukte moeder te vertroosten, verstomde schielijk, door diense, onverhoets gequetst, gekreukt neder seeg, en de mond sloot, tot dat sij den dood-snik gaf. Dese vlugt vergeefs, en valt ter neder; geene valt over haar suster dood: hier verschool sig d'eene, daar trilde d'ander van schrik; soo dat'er ses verscheidentlijk verwont, van kant, en de sevende alleen overig was. Dese sogt Niobe onder haar gewaad en met 't geheele lighaam te beschutten, en schreeude, ag spaart mij dit eenigste, en 't jongste wigt! voor 't jongst, en 't eenigste overschot van soo veele bid ik: terwijl sij smeekt, geest 't kind den geest. Daar sat sij man en kinder- 37
loos, tussen de lijken van haar kroos en bed-genoot, en versteef wegens de sware rampen. De wind verblies niet een hair. 'T aangesigt trok een bloedeloose dood verf; d'oogen versteeven, de wangen hingen droevig; soo dat in 't geheele postuir niets na 't leven geleek. Selfs de tong bevroos haar binnen in 't versteent gehemelte, de slag-aderen staakten 't kloppen, den hals stont stijf, de armen en beenen onbeweeglijk, 't ingewant versteent. Evenwel schreit sij nog, en is, door een sterke draaijwind op-gevare, in haar vader-land gedreven, alwaar sij, op den top van een berg vast geset, verandert in een marmer beeld, tot dese huidigen nog tranen sweet. 38

der de Keiseren, het witte roukleed, by de vrouwen is gebruikt. Herodianus, 4 B. 3 H. spreekende van de lijkstaatsie van Severus. Statius, 3 B. der Mengeling. 3 D. Plutarchus, in de 26 der Rooms. vraag.

35. Hair) *Van het losgemaakt en ontvlochten hair, in tijden van rouw en treurigheid, is gesprooken*, 1 D. 53 pag.

36. Lijkbed) *Van welken* 2 D. 85 pag.

37. Sat) *Aangaande de beduydenis van haare herscheppinge, siet het reeds* aangeteekende, 1 D. 99 pag.

38. Traanen) *Siet het geene* Plinius *schryft, van het soute meir, (als noch quansuis het overschot van Niobes traanen) ontrent* Sipylum, 5 B. 29 H.

DERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Latona, van Jupiter beswangerd, en al byna sijnde op het uiterste van haar dragt, komt, alom vervolgd van de minnenydige Juno, in Lycien. Soekt aldaar verblyf, en ondertussen een weinig ververssinge. Doch ontrent het water komende, word sy ook van de boeren te ruggedreven. Hier op vervloekt sy de boeren, en hunne wateren; welke Jupiter schielijk in kikkers doet verkeeren.

Doe begost 't man en vrou-volk d'openbare grimmigheid der Godinnen te ontsien, de groote Godheid van Latona, moeder der tweelingen, gelijklijk met grooter ijver te dienen, en, als gemeenlijk geschiet, oude
stalen bij dit nieuwe te vergelijken. Een uit dit gros sei-
1 de: d'oude ingesetenen van Lycie, die vlugtbare landsdou, hebben insgelijks dese Godin niet ongestraft versmaat. De saak is wel onroemrugtig, om dat sij mannen sonder naam betreft? evenwel heb ik 't wonder, en de wel bekende poel, daar 't voorviel, met mijne oogen aangesien. Want mijn vader, nu vrij out van dagen, en qualijk ter gang, laste mij een koppel puike ossen daar van daan te halen, en beschikte bij mij een Lycier tot wegwijser. Met dese man 't land door wandelende, vonden
2 wij een oud swart berookt altaar midden in een poel in
3 't lillent riet staan; mijn leids man hielt stand, ontsette sig, en prevelde in sig selve: sijt mij genadig: ik klaarden 't van gelijke, en vraagde of dit autaar de bron-maag- 4
den, of berg-goden, of een inlands God was toe-ge- 5
wijdt? hij antwoordde, desen altaar strekt niet tot dienst van berg-goden; maar der Godinne, die wel eer door Juno
de wereld ontseit wiert, welke Delos, 't drijf-eiland, 6
door veel smeekens ter naauwer noot herbergde, alwaar
Latona, tegen een olijf en dadelboom leunende, in weer- 7
wil van soo jaloerssen stiefmoer, twee-lingen baarde. Ook
seit men dat de kraamvrou met haar Goden-kroos op den 8
hals daar van daan vlugtte. Dat sij in 't land van Lycie,
daar 't monster Chimera roest, door 't heet weder en 9
lang sukkelen af-gesslooft, eind'lijk dorste, en de vogtgraage suigelingen hare borsten droog gesoogen hadden. Als wanneer sij in 't diepst van een vallei een poel tamelijk bewatert in 't oog kreeg, daar de boeren 't rijs, biesen

1. Lycie) *Van dit landschap is gesprooken*, 2 D. 107 pag.

2. Altaar) *Van de altaaren spraken wy*, 1 D. 68 pag.

3. Ontsette) *Volgens de gewoonte der reisigers; welke, wanneer haar, op weg, een heilig bosch, of andere gewijde plaatse ontmoet, aldaar blyven bidden, en ook hun onbekende godheden eeren en vercieren.* Apulejus, in sijn Florid. 1 B.

4. Bronmaagden) *In het Latijn* Najades; *van welke* 1 D. 16 en 20 pag.

5. Berggoden) *In het Latijn* Fauni; *van welke ook*, 1 D. 16 pag.

6. Dryfeiland) *Van het drijvende Delos siet het* aangeteekende, 1 D. 227 pag. *Doch siet dan met eene hoe te vooren dit eiland was Latonaas suster, Asterie*, 2 D. 157 pag. *hoe Latona door den Pýthon alom was vervolgd.* 2 D. 25 pag. *en op wat wyse Delos allereerst uit de zee, om haarend wil, te voorschijn is gekomen*, 1 D. 227 pag.

7. Leunende) *Gelijk de kraamende, in den arbeid, gemeenlijk een nevensstaande saak vatten en aangrijpen, om in haare perssingen en pogingen sich gemakkelijker naar den eisch te lichten, toe te geven, ende vlagen door te staan. Dit getuygen ook van Latona*, Kallimachus, in de lofs. van Delos. Euripides, in Hekub. Eusthatius, over den 1 Iliad. van Homer. Katullus, in sijn 35 D. *behalven* Theognis, enz. *Vorders noemd hier het Latijn den olyfboom* arbor Palladis, *Siet de rede hier van*, 1 D. 94 pag.

8. Kraamvrouw) *Welke ook van de kraamvrouwen deswegen in baarens nood word aangeroepen.* Ausonius, in sijn 18 Idyll.

9. Chimera) *Een gedrocht, hebbende van vooren de gedaante van een leeuw, van achteren die van een slang, en in het midden die van een bok of geit.* Lukretius, 5 B. Hesiodus, in de Geslachtb. enz. de Uitleggers *meenen het een berg in Lycie te sijn; op wiens toppen sich leeuwen onthouden, in wiens midden, sijnde veldachtig en klaverrijk, geiten graasen, en aan wiens voet de slangen nestelen. Men segt dit ondier van Bellerofon overwonnen te sijn, om dat hy een onbewoonbaare berg, van die naam, in Lycie, heeft bewoonbaar en bruikbaar gemaakt.* Servius, over het 6 B. van Virglijs En. Plutarchus, in het B. van de uitmuntende Vrouw, spreekende van die van Lycie.

10. La-

10 ſen, en riet boſten. Derwaarts trat Latona, en ſeeg op
11 de knien om 't koel water te drinken. De kinkels ontſeggent haar, en kregen tot antwoort: wat weigert gij mij water, dat gemeen goet is? Nog 't ſonneligt, nog lugt, nog water heeft de natuir iemant eige gemaakt; ik nader een gemeene gift; maar bidde evenwel die van u te ontfangen. Ik hadt niet voor, mijn vermoeide leden in dit water te baden, maar den dorſt te leſſen, mond en keel is mij ſoo droog, dat ik naaulijks ſpreken
12 kan. Een teug water ſal mij als goden-drank ſmaken, 'k ſal bekennen, door 't water dat gij mij ſchenkt, 't leven ontfangen te hebben. Erbermt u hier benevens over de kleine ſchapen, die ik torſſe, die u de bouten toe-reiken; [juiſt ſtaken ſij de bouten uit.] Wien ſou 't ſmeeken der Godinne niet bewogen hebben? Maar 't geboert blijft even honds, verbiet haar 't water te genaken, en dreigt haar met hevige ſcheld-woorden, bij aldien ſij haar niet van kant pakte. Dit was nog niet genoeg, ſij maakten met hand en voeten 't water onklaar, en ſlongeren quaad-aardig de modder van de gront allen t'halve door de poel. Den dorſt ging Latona door ontſteltenisſe wat over, ſoo dat ſij de kinkels nu niet langer badt, nog kleinder ſprak als een Godin betaamde, maar de handen op ſtak, en ſeide: eeuwig moet gij in dien poel leven. 'T geſchiedde na haar wens: ſij halen 't hart op onder water, dan in de diepe poel geheel onder te duik'len, dan de kop op te ſteken, dan boven water te ſwemmen, dikwijls op de kant des poels in 't groen te kruilen, dikwils daar van daan weder in 't koele water te ſpringen. Nog heden hoort men ſe krakeelig vuil-bekken, en onbeſchaamt, hoewel ſij onder water ſijn, onder water dorre-kikkende, qualijk ſpreken. Nog ſiin ſij ſchor van keel, blaaskaaken, ſper-bekkig om haar laſter-taal, den hals ſchijnt haar uit-geſneden, de kop aan den rug gewaſſen: den rug-ſtrang is groen geſtreept, den buik, 't grootſte van 't geheel lighaam, wit; ſoo datſe, in kikvorſſen verandert, in de modderige poel 13
krioelden.

10. Latona) *In het Latijn*, Titania; *als ſijnde de dochter van Titan, Ceus. ſiet van de Titanes* 1 D. 108 pag. *en van C'eus*, 2 *of Celus* D. 168 pag.

11. Kinkels) *By een oude* Kantteekenaar over het 2 B. van Virgijls Landged, *word de boer, Latona het water ontſeggende, geheeten Neekles, gelijk de poel Melas.*

12. Godendraak) *In het Latijn* nectar; *van welken drank*, 2 D. 14 pag. *ondertusſchen ſie* Lukanus, 4 B. en Seneka, in de 110 Br. *beide betuygende dat die een dronk rein water mag hebben, over geen gebrek behoord te klagen. Voorts is het water, gelijk hier ook Latona de boeren toevoegd, voor een ieder gemeen en toeganklijk; behalven de gebannene, die men het ſelve plechtelijk ontſegt.*

13. Kikvorſſen) *De uitlegginge van dit verdichtſel is ſedekundig, en ſiet op de boeren welke in eenige deelen van Weſtfalen en Ooſtfrieſland, ja ſelfs in Vlanderen en Braband, ſoo ondeugend en quaadaardig ſijn, dat ſy niemand eenige de minſte beleefdheid ſullen willen bewijſen. En, gelijk hier de kikkers ſich onthouden in poelen en meiren, ſegt* Sabinus, *ſoo ſijn de boeren altijd op de bierbank, en in de kroegen; daar ſy met raaſen en tieren, twiſten en ſchelden, haar levens tijd doorbrengen.*

Ondertusſchen ſiet van de kikkers en hunne aart, en teelinge, Plinius.

VIERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Marsias, een Sater, of boksvoet, had ergens een pijp gevonden, welken gewend-wordende, beriep hy Apollo tot een sangstrijd. Deese toond sijn konst, en overwind dien botterik. Dog dit was daar mede niet genoeg. Die verwaandheid moest gestraft syn. Het vilmes komt voor den dag. De godverachter word gebonden en gevild; wiens bloed, van het ontvelde licchaam taplings afloopende, in een rieviere is verschept.

Als dit een der Lyciers, onseker wie, verhaalt
hed; verhaalde een ander 't om komen van den
1, 2, 3 Satet, dien Apollo, in 't fleuit-spel, Minerva's vond,
over-trof, en strafte. Waarom ontrukt gij mij de huid,
riep hij? Og genade, balkten hij, immers is aan fleuit-
spel soo veel niet gelegen. Maar terwijl hij balkt, wert
hemdehuid van 't lijf gestroopt, en hij bleef niet anders
als een enkele wond. Hij sweet allen t'halvebloed, d'ont-
kleedde senuwen staan bloot, de naakte en lillende aderen
slaan, men kost 't woelend ingewand, en de vesel ader-
kens binnen de door-sienbare ribben onderscheident-
lijk tellen. Desen beweenden land- en bos-goden, met 4
de Saters sijn gebroeders, Olympus, die doen mede van 5
naam was, de bronmaagden, en al wie op dat gebergte
klein of groot vee weidde. 'T vrugtbare aard-rijk wiert vog-
tig, door de tranen die 't in d'aderen soog. Dese tranen,
tot soetwater gemaakt, dreef 't aard-rijk weder opwaarts
door bronnen in d'ijle lugt. Hier van daan draagt de
heldere rivier van Frigie, die daar van daan tussen ha-
re steile oevers plotseling in zee schiet, nog den naam
van Marsias. 6

1. Sater) *Van de Saters, is al gesprooken*, 1 D. 16 pag.

2. Apollo) *In het Latijn* Latous, *wegens sijn bovengenoemde moeder, Latona.*

3. Minerva) *Die de pijp aller eerst uitvond aan den Triton; van welk meirtje*, 2 D. 65 pag. *maar, in het opblaasen, de mismaakte swelling van haare koonen aanmerkende, terstond weder wegwierp; als wanneer sy van den genoemden boksvoet is opgeraapt.* Hyginus, in sijn 165 vertell. Siet ook 1 D. 265 pag.

4. Bosgoden) *In het Latijn* Fauni; *van welke* 1 D. 16 pag.

5. Olympus) *Ook een boksvoet, een leerling en medegeselle van gemelden pijper Marsijas.* Tzetzes, 8 Duisend. 15 H. Strabo, 10 B.

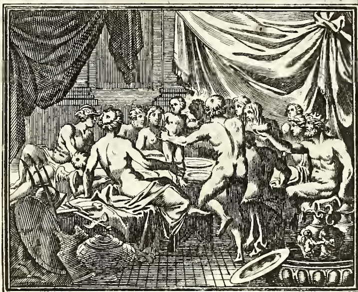
6. Marsijas) *Een rieviere in Frygien, beginnende in de stad* Celene (*Apamea naderhand geheeten*) *en loopende in den Meander.* Kurtius, 3 B. 1 H. Livius, 38 B. 13 H. Strabo, 12 B, Maxim. Tyrius, *enz.*

Voorts is binnen gemelde stad Celène noch langen tijd, midden op de merkt, te sien geweest den afgevilden huid van Marsijas, tot een wijn-saak gemaakt, volgens Herodotus, 7 B. 268 H.

Eindelijk, merk hier aan, dat op de merkt van Romen het beeld stond van deesen boksvoet Marsijas; ontrent welke de pleitets en voorspraakensaamen quaamen, ja ook, na gewonne saaken, wierden gekroond. Horatius, 1 B. 6 Berispd. Martialis, 2 B. 64 D.

Doch ontrent welke de geile Julia, dochter van den keiser Augustus, haare boelen plag af te wachten, en, na welgepleegde wellusten, mede naar verdiensten te bekranssen. Seneka, van de Weldaad. 6 B. 32 H. Plinius, 21 B. 3 H.

Ondertusschen ontmoet ons de gevilde Marsijas, niet alleenlijk in Marmer, *onder de Roomse staan de beelden by* Perrier, Sandrart, *enz. maar ook op een* Versegelsteen (*quansuis die van keiser Nero*) *by* Gorlëus, 1 D. 111 St. en Choul, in het B. van de Godsd. 209 pag.

VYFDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Tantalus, by de Goden eens hebbende te gaſt geweeſt, heeft Jupiter *en ſijn ſtoet wederom aan ſijn dis genood. Doch, eens willende beproeven of het wel rechte goden waaren, en kennis van verhoolen ſaaken hadden, ſlacht hy Pelops, ſijn baſtaardſoon, en brengt de ſtukken, behoorlijk toegemaakt, op de tafel. Dus wierd hy, naar verdienſte geſtraft, en de jongen weder in het leven herroepen; terwyl men hem een ander ſchouderſtuk, dat juiſt was opgegeten, van yvoor aanplakte.*

Na 't verhaal van diergelijke ſtalen, viel 't graau weder op 't tegenwoordige, en beklaagden 't omkomen van Amfion met ſijn kinderen. Niobe had al de ſchult. Doen, ſoo men ſeid, van niemant als haar
1,2 broeder Pelops beſchreit, die, ſijn gewoonlijk gewaad
uittrekkende, bevont dat hem de ſinker ſchouder evoir, en even-verwig met de regter levende, ten tijde dat ſij hem aan-wies, geworden was. Men ſegt dat dit ſtuk, tot hutspot van vader Tantalus uitgegehakt, door de Go- 3
den weder is herſtelt, die, om 't ledige vak, tuſſen hals 4
en

1. Pelops) *Broeder van Niobe ; van wiens yvoiren arm ook al is geſprooken*, 1 D. 39 pag. *De verklaaring by* Sabinus *word ſedekundig genoomen ; teweeten dat Pelops, ſijnde van ſijn vader verongelijkt, van de goden met rijkdom en magt weder was beſchonken.*

2. Gewoonlijk) *Ongetwijffeld van purper ; om ſich, als in den rouw over ſijn ſuſter, het ſwart te ſteeken. Van het ſwart gewaad is aangeteekend*, 2 D. 170 pag.

3. Tantalus) *Van deeſen ſpraken wy, aangaande ſijn misdaad en ſtraffe*, 1 D. 242 pag.

4. Ledige) *Geene van de goden had van dit gruwſaam gerecht geproefd ; behalven Ceres, die van het ſchouwerſtuk lekkertjes had geſmuld :* volgens Higinus, in ſijn 83 vertell. *doch het is aanmerkelijk, dat het vermaarde Troje niet heeft konnen ingenoomen worden, volgens de gegevene godſpraaken, voor dat iets van het gebeente van Pelops uit Elis naar Troje in het leger der Grieken was gebracht. En als dit, op de te rugge reis van Troje, door ſchipbreuk ontrent Eubéa was vergaan, ſo is, naar eenigen tijd, door ſekere viſſer, een been op-*

en boven arm, te vullen, een evoire schouder uirvon- 1 den, waar door Pelops weder in vol postuir raakt.

opgevist, het geene dan die van Elis eindelijk hebben wedergekregen; sijnde door een sterfte gedwongen om het op te soeken. Pausanias, in het 1 B. der Elisch.

5. Pelops) *By die van Peloponnesus, na sijn dood, seer geacht, en inden Helden hemel geplaatst; bewaarende des wegen ook ter gedachtenis, sijn rijksstaf, hem van Merkuur geschonken, rijkstroon, wagen, slagswaard, en, soo gesegt is, ook sijn gebeente.* Pausanias, 1 en B. der Elis.

SESDE HOODSTUK.

INHOUD.

Athenen ontset synde van Tereus, koning van Thracie, gaf de koning Pandion Procne, eene van syne dochters, aan dien verlosser ten huwelyk. Procne, buiten haare vrienden leevende in Thracie, kreeg weder lust om Filomela, haar suster, te besoeken, versocht aldaar te mogen gebracht worden, of liever in Thracie haar suster te mogen sien. Dus is Tereus *self naar Atheenen getrokken. Ontfangt Filomela van haaren vader; doch brengtse in* Thracie, *buiten sijn hof, op een eensaame plaats. Hier word sy verkracht, en de tong haar uitgerukt. Maar Filomela borduurd dit misdryf op een sluyer, en send aan haar suster het afgeteekend ongeval. Dit maakt Procne rasende; die in schijn van het Bacchus feest te vieren, met haare wijnpaapinnen, Filomela verlost en in het hof verbergd. Hier op dood sy het kind, het geen sy reeds in Thracie had ter wereld gebracht. Set het, naar den eisch bereid zynde, den dwingeland voor; die, met het verschijnen van Filomele, de saak gewaar wordende, de susters met het staal vervolgd: waar op sy alle in vogelen; Tereus in een wijdhoppe, Filomela in een nachtegaal, Procne in een swaluwe, en Itijs in een faisant, worden herschept.*

1. Ar-

De geburige heeren, en bond-genooten van de ver-
eenigde steden baden ter vergaderinge hare opperge-
sag-hebbers, datse Pelops wilden gaan vertroosten. On-
1,2,3,4 der anderen Argos, Sparta, Mycene Pelops stad, Cali-
5 don, doen nog soo gehaat niet van de wreede Diana, 't
6,7 vrugtbaar Orchomenus, 't metaal-rijk Corinte, 't bruske
8,9,10,11 Messene, Patre, 't arm Cleone, Pylus, Neleus erf, Tre-
12, 13 zen, doen nog niet onder d'heerschappij van Pittheus, en
al de andere steden van Peloponnese, en Achaïe. Gij 14,
Athene, wie sou 't geloven, bleeft alleen in gebreeken, 15
in uwe pligt verhindert door den oorlog, vermits de krijgs-
heiren der Barbaren, uwe vesten bestormden: die Tereus 16,17
den Tracier met sijn hulp-troepen op sloeg, en daar door
soo doorlugtig wiert, dat hem Pandion, vermits sijn
middelen en kragt van krijgs-heiren, insgelijks om dat
hij van den krijgs-god Mars af-komstig was, sijn doch- 18
ter

1. Argos) *Van welke stad*, 1 D. 72 pag.
2. Sparta) *Een stad, van welke*, 1 D. 2 pag.
3. Mycene) *Van deese stad is gesprooken*, 1 D. 22 pag.
4. Kalidon) *Van deese stad spraaken wy*, 1 D. 177 pag.
5. Diana) *Sendende een wild verken in haare koorenlanden, toen koning Eneus, in het opdragen der eerstelingen aan de goden, haaren tempel was verbygegaan. Siet de aanteekeningen, by dit Verdichtsel*, in het 8 B. van dit selve Deel.
6. Orchomenus) *Siet van deese stad* 2 D. 148 pag.
7. Korinte) *Van welke*, 1 D. 59 pag.
8. Messene) *Van welke*, 2 D. 61 pag.
9. Patre) *Een stad van Achaje, in Peleponnesus, op een hoogte tegen Etolie over gelegen; geheeten Patrazzo, en weleer Aroë: doch naderhand, naar Patrëus, de vergrooter van haaren omtrek, Patre.* Pausanias, in Achaïc. Plinius, 4 B. 4 H.

Deese Patrëus ontmoet ons op de Griekse Gedenkmunten, *eens met een koninglijken hoofdband, en weder eens gehelmd. Siet* Goltz. Griekenl. 9 Taf. 9 en 10 Penn.

Eindelijk was ook, volgens genoemde Pausanias, *in deese stad de Diana Lafria, welke godinne aldaar met bysondere waarneemingen en plechtigheden wierd gedient.*

10. Kleone) *Een stedeken, of dorp liever onder de stad Argos, in Peloponnesus, te weeten tusschen gemeld Argos en Korinte; alwaar Herkules de leeuw (van welken* 1 D. 45 pag.*) heeft aangedaan en omgebracht.* Strabo, 8 B. Seneka, in Alkmenaas treurlied over Herkul. behalven Lukanus, Silius, en Klaudianus.

11. Pylus) *Van welke*, 1 D. 3 pag. *was het hof van koning Neleus, Nestors vader; van welken gesprooken is*, 2 D. 61 pag.

12. Trezen) *Siet van deese stad*, 1 D. 18 pag.

13. Pitheus) *Vader van Etra, de moeder van Theseus. Siet de aanteekeningen*, 2 D. 53 pag. *by welke Theseus ook wierd opgevoed en onderweesen, tot dat hy bequaam was om in Attika sijn vader op te gaan soeken.*

14. Peloponnese) *Het Latijn spreekt van den* Isthmus; *van welken wy aanteekenen*, 1 D. 18 pag. *Voorders siet van Peloponnese*, 1 D. 39 pag. *gelijk van Achaje*, 1 D. 39 pag.

15. Athene) *Van deese stad is meermaalen gesprooken. Siet* 2 D. 20 pag.

16. Barbaaren) *Het Latijn gewaagd van de volkeren, gelegen aan den* Euxinus; *te weeten de Thraken, welke, ten tijden van Eumolpus, met een groote magt in Attika vallende, ontrent het stedeken Eleusis, den koning Erichteus, in een veldslag hebben omgebracht.* Pausanias, in Att *andere willen dat hier de Amazoonen, ook aan den Euxinus grenssende, gemeend worden, welke, bykans ontrent deese tijd, in Attika hebben oorlog gevoerd; doch met een rampsaligen uitslag; gelijk al is* aangeteekend, 1 D. 15 pag.

17. Vesten) *In het Latijn* Mopsopii muri; *wegens Mopsus, een der koningen van Attika. Siet* Seneka, in Hipp. 1 Bedr. 2 Ton. *verscheiden van Mopsus, soon van Ampykus, eene der Thessaalse Vliesbelden, op de weerom reis in Attika van een slang (wild verken, seggen* andere) *omgebracht.* Apollonius, 4 B. der Vliest. Seneka, in Medea, in de rei van het 3 Bedr. *of van Mopsus, soone van den blinden Tiresias, welke in Cilicie Mopsuestia, dat is de legerplaats van Mopsus, heeft gesticht, sijnde hy ook aldaar vergodet, en sijn godspraak heilig gehouden.* Tertullianus, van de Siel, 4 H. Strabo, 14 B. behalven Cicero, *enz. gelijk ook trouwens de godspraak van den anderen Mopsus in Afrika, ontrent Cyrenen, in hoogen waarde wierd gehouden.* Apulejus, van de goden van Sokrat. Strabo, 9 B. Ammianus, 14 B. 7 H.

18. Mars) *In het Latijn* Gradivus. *Siet de reden van deese benaaminge by* Festus.

19. Hu-

19 ter Prohne ten huw'lijk gaf. Op dit bruiloſts-feeſt
20,21 verſcheen nog Juno als bruids-vrou, nog den bruiloſts-
22,23 god, nog de bevallikheden. De Godinnen der raſer-
nijen droegen de fakkelen, dieſe van een lijk-ſtacij hadden
mede genomen, en ſpreiden 't bruiloſts-ledekant: den
24 onheil-duidenden uil ſat op den gevel, en boven de brui-
lofts-koets: met ſoo vervaarlijken voor ſpook paarden
Tereus met Prohne, en wonnen kroos. De Traciers,
God wouts, begroeten 't lieve paar; dankende de Go-
den, en laſten den dag, op welke Pandions dogter met
ſoo vermaarden Koning gepaart, en 't kind Itys geboo-
ren was, een vier-dag te noemen. Soo weinig weet de
25 mens wat hem dienſtig is. Vijf jaren daar na bad Prohne
haar man met vleiende woorden, en ſeide: indien ik ee-
nigſints in uwe gunſt ſtaa, vergun mij dan of mijn ſu-
ſter eens te gaan beſoeken, of haar herwaarts te laten
komen. Belooſt u ſchoon-vader dat ſij in 't kort we-
derom komen ſal; 'k ſal 't houden voor een groote
gift van u hand, als ik maar mijn ſuſter geſien hebbe.
Hij gaf laſt een ſchip in zee klaar te leggen, komt in
26,27 der ijl met riem en ſeil t'Athene, en leit in d'haven Py-
28 reum aan. Bij ſijn ſchoon-vader gekomen, en hem de hand
gegeven hebbende, heeft hij ter quader ure ongeluklijk
taal gewiſſelt. Want ſoo hij begoſt te vertrekken, hoe
hij op 't verſoek van ſijn vrou derwaarts gekomen was,
en vaſt belooſde ſijn te ſende dogter op 't ſpoedigſte
wederom te ſullen ſenden, quam Filomela koſtelijk in
den dos, en vrij uitſtekender in ſchoonheid, voor den
dag: met ſulken tret, als men de bos en bron-maagden 29,30
toeſchrijft, indien met diergeljk getooi wierden op ge-
quikt. Als hij deſe maagt in 't oog kreeg, blaakte hij 31
min nogte meer, als 't dorre kooren dat op 't veld 't loof,
of 't hooi dat in de ſchelf wert aan-geſtooken. Sij was ſchoon
genoeg om daar op te verlieven; maar boven dien prik-
te hem ſijn natuirlijke kitteling, en vuile geilheid, dien
land-aart in-geſchapen. Dus verhit de man door ſijn, 32
en 's vader-lands gebrek. Hij leit ijverig toe, hare op-
paſſers, en minne d'ogen uit te ſteken, haar ſelfs met
koſtelijke vereeringen te verlokken, ſijn geheel Koning-
rijk daar bij op te ſetten, of haar te ſchaken, en 't ſtuk
met de wapenen te beweeren. De tomelooſe min maak-
te hem tot alles onverſaagt, en was te kragtig om in den
boeſem te ſmooren. Hij viel, uit onverdult, weder
ſchielijk op 't geen hem Prohne belaſt had, en haalde on-
der dien dek-mantel ſijn hart op; de min maakte hem
wel-ſprekend; ſoo dikwijl hij haar iets onheuſſelijk verg-
de, ſeide hij, dat dit Prohne ſoo begeerde, en ſtorte
tranen, even offe hem dat mede belaſt had. O Goden,
wat

19. Huwlijk) *Het geen ook beveſtigd word van* Pauſanias, in Attic.

20. Juno) *Van deeſe bruidsvrou, gelijk* Valentijn *beliefd te ſeggen, is geſprooken,* 1 D. 15 pag.

21. Bruiloftsgod) *In het Latijn* Hymeneus; *van welken* 1 D. 7 pag.

22. Bevalligheden) Gratiæ *in het Latijn; en in het Grieks Charites; drie (gelijk de meeſte ſtellen) dochteren van Jupiter en Eunomia, of Eurynome.* Heſiodus, in de Geſlachtb. Orfeus in de lofſang van deeſe. *Haare naamen zijn (andere noemen haar ook anders) Aglaja, Eufroſyne en Thalia. Sietſe allerbeſt beſchreeven en gelijk als afgeſchilderd by* Seneka, in het B. van de Weldaad. 1 B. 3 H.

Deeſe ſuſtertjes vind ik (gemeenlijk moedernaakt, en altijd de middenſte omgekeerd) op de Griekſe Geldmunten, *by meergemelde* Spanhemius, in ſijn Aanteekeningen over de Keiſ. van Julianus, *en op een geſnedene* Edelgeſteente, *by* Laur. Begerus, in de Schat van Brandenb. 47 pag.

23. Raſernyen) *In het Latijn* Eumenides. *Van deeſe ſpraken wy,* 1 D. 9 pag. *doch die naam hebben ſy wegens het tegendeel, om dat ſy niemand goed gedenken te doen.* Servius, over het 6 B. van Virgyls En. Plutarchus, in Theſ. Pauſanias, in Att. behalven Eſchylus, Orfeus, *enz.*

24. Uil) *Van dit treurig voorſpookſel is geſprooken,* 1 D. 133 pag. en 2 D. 147 pag.

25. Jaaren) *Het Latijn heeft een omſchrijvinge, waar in de Son word geheeten* Titan. *Siet* 1 D. 108 pag.

26. Athenen) *In het Latijn* Cecropii portus; *wegens koning Cekrops; van welken* 1 D. 52 en 264 pag.

27. Pyreum) *Behalven de Falerus, een tweede en grootere zeehaven van de ſtad Athenen.* Pauſanias, in Att. *aangevangen en voltrokken door het beleid van den braven veldheer Themiſtokles.* Nepos, in Themiſt. 6 H. Plutarchus, in Themiſt. Strabo, 9 B.

28. Hand) *Van het onderling ſaamenvoegen der rechterhanden is geſprooken,* 1 D. 6 pag.

29. Bosmaagden) *In het Latijn* Dryades; *van welke dikwijls; als* 1 D. 16 pag.

30. Bronmaagden) *In het Latijn* Najades; *van welke mede meermaalen, als* 1 D. 21 pag.

31. Blaakte) *Siet bynaar diergelijk een vertellinge by* Ant. Liberalis. *ſijnde aldaar de bedrijvers van het geval Pandareus, Politechnus, Aëdon en Chelidoa; in plaats van Pandion, Tereus, Prokne, en Filomele.*

32. Landaard) *Dus gelijk de Thraaken de wijn geweldig beminnen, en deswegen Bacchus als de voornaamſte onder hunne goden eeren.* Athenëus, 10 B. 12 H. Horatius, 1 B. 28 Lierd. *ook ſeer ſterke wijnen perſſen.* Plinius. 14 B. 4 H. ſpreekende van der Maronyten wijn. *ſo ſijn ſy (want dit paſt op malkanderen) het vrouwvolk ook ſeer genegen.* Nepos, in Alcib. 11 H. *in gebruyk houdende de veelwijvery; behalven dat, terwijl hunne vrouwen naaukeurig bewaard en gaa geſlagen worden, de maagden en dochteren van ieder een ongemoeid ſich laaten gebruiken.* Herodotus, 5 B. 6 H.

33. Paar-

wat donkere wolk van onwetenheid heeft's menssen hart
overtogen! Tereus, selfs besig in sijn vuile streeken,
wert geloost God-vrugtig te sijn, en trekt lof uit boe-
verij. Dat meer is, Filomela, daar toe niet ongenegen,
valt vader om den hals, en bid hem vriend'lijk, om, en
tegens haar welvaren, dat sij haar suster mogt gaan be-
soeken. In dit postuir bestar-oogt haar Tereus, schijnt
haar nu reets door 't gesigt, te betasten. Want dat om-
armen, die kussen, die sij haar vader gaf, strekten hem
tot prikkels, aanstookers, en voedsel van sijn dolle min.
Soo dikwijl sij haar vader omhelst, wenste hij vader te
sijn, want hij dan niet min on-god-vrugtig geweest sou-
de hebben. Vader Pandion liet sig door haar beider ge-
beden seggen. Waar over hij sig verblijdt, sij vader
bedankt, en, ter ongelukkiger ure meent dat haar en haar su-
ster wel gelukt, 't geen haar beide tot droefheid strekte. Als
33 de son vast na't weste helde, en de paarden weinig wegs meer
te loopen hadden, wiert'er koninklijk op-gedist, wijn
in goude kelken op tafel geset. Daar na slapen gegaan.
34 Maar Tereus, schoon van haar gescheiden, blaakt van
minne, verbeelt sig met gedagten 't goelijk aansigt,
beweging en handen, voorschildert sig na sijn welgevalle
't geen hij nog niet gesien had; en voed, door onrust wak-
ker gehouden, sijn eigen vier. Als 't daagde, gaf Pan-
dion sijn schoon-soon de hand, beveelt hem, met de tranen
in d'oogen, sijn dogter, seggende: waarde schoon-soon,
aangesien ik bewogen ben door vaderlijke liefde, geve
ik u, op haar beider begeerte, en u versoek, dit pand
over: en bid u ootmoedig, om onse trouwe, en na ver-
wantschap, ja om der Goden wil, dat gij haar met vader-
lijke liefde gade slaat, en mij dit soet vermaak in mijn
kommerlijken ouderdom met ten aldereersten [want mij
haar af-wesen altijd te lang sal vallen] wederom sendt.
Insgelijks gij Filomela, soo gij mij lief hebt, spoeit u
in 't kort weder herwaarts, en denkt, dat mij genoeg moeit,
dat u suster uit mijn oogen is. Sulks beval hij, kuste
sijn dogter met biggelende tranen, versogt dat sij hem
daar op beide de hand wilden geven, sloot haar beider
35 handen tot onderpant van getrouwigheid: begeert datse
niet vergeten, sijn af-wesende dogter met haar soon
uit sijnen naam te groeten, en seidt al hikkende voor
't laast met halve woorden, vaar wel, vrij bekommert
voor 't geen hem dien t'halve op de leden lag. Soo
haast Filomela in 't geschildert schip gebragt, en van 36
land gesteeken was, riep den Barbaar: 'k ben 't stuk mees-
ter, en voer 't geen ik wens met mij. Hij springt op van
blijdschap, kan sijn geilheid naaulijks langer toomen, en
went 't gesigt nooit van haar af. Gelijk den roof-gieri-
gen arent, die een haas, in de kromme klaauwen gevat, 37
op sijn hoog nest gesleept heeft, de gevange geen uit-
vlugt siet, en den roover sijn buit bestar-oogt. Nu was
de reis volbragt, en sij, 't sukkelen moe, te land ge-
treden, als wanneer den Koning Filomela sleepte agter
af in een stal, met een oud bos belommert. Daar sloot 38
hij 't dier op, dat, bleek bestuurven, en bedeest, voor
al wat het sag, bevreest was, en met schreiende oogen
vraagde, waar haar suster was? melde sijn schandig op-
set, en verkragte de maagt daar sij alleen was, niet
tegenstaande sij dikwils vader, suster, en boven al de
groote Goden, te hulp riep. Sij trilde als een ver-
baast lam, dat met vel-scheuren uit de muil van de
grijse wolf gerukt, nog soo niet meint buiten gevaar
te sijn; en gelijk een duif, met eigen bloed be-
sprengt, nog lilwiekt, en schrikt voor de gierige klaau,
diese gegrepen had. Kort daar aan, tot haar selve ge-
komen, trokse 't los-hangend hair uit 't hoofd, sloeg op 39
de bouten als een die rou-klaagt, stak gevouwe handen
op, en riep: o wreede schenhond; kon u 't bevel mijns
vaders, nog sijn tranen, de sorg van suster, nog mijne
teere maagdom, nog 't regt van huwelijk niet weer-hou-
den: nu hebt gij 't alles onthokkebant. Nu ben ik bij-
sit van mijn susters man, gij, man van twee gesusters.
Dusdanigen straf had ik aan u niet verdient. berooft mij
met eenen 't leven, trouloose, ten einde u geen stof tot
schenden in mij meer overblijve. 'T welk og of gij voor
u verkragten geklaart had: dan was ik ongeschonden ter
ziele geraakt. Maar soo dit Goden sien, en haar magt
onverkort is; soo 't niet alles met mij om komt, sal ik
mij t'eeniger tijd over u wreeken; 'k sal nu onteert, met
onbeschaamde kaken, u vuil bestaan uit-krajen; soo 't
mij

33. Paarden) *Van de vier Sonnepaarden is meermaalen gesprooken. Siet*, 2 D. 41 pag. *deese genoemd, en* 1 D. 105 pag. *afgebeeld. Voorts word hier in het Latijn het woord* Olympus, *redenkonstelijk voor den hemel geset. Siet het aangeteekende*, 1 D. 140 pag.

34. Tereus) *In het Latijn* Odrysius, *wegens de Odrisii, een volk in Thracie, volgens het aangeteekende*, 1 D. 190 pag. *Ondertusschen vergelijk eens deesen Tereus, en alle sijne verliefde verbeeldingen, met prins Sextus, onteerder van de kuisse Lukretia, by onsen* Dichter, *in het* 2 B. van den Alm.

35. Getrouwigheid) *Van de saamengevoegde rechterhanden. het sekerste teken van ware trouw en liefde, spraken wy*, 1 D. 6 pag.

36. Geschilderd) *Van der aaloude beschilderde schepen is gesprooken*, 1 D. 76 pag. en 2 D. 67 pag.

37. Haas) *Bysonderlijk is den adelaar geset op de haasejagt.* Atheneus, 13 B. Nikander in het B. van den Theriak. Fedrus, 1 B. 3 H. van den haas en het mosje. *Behalven, dat by de Indiaanen de jonge arenden in de haasejagt wierden geoeffend, en gemeenlijk in het veld gebruikt.* Elianus, in het B. van de Dier. 2 B. 26 H. *alwaarom men dikwijls arenden, met haasen in haare klaauwen siet afgebeeld op de Siciliaansse* Geldmunten, *voornaamelijk op die van Agrigentum, by* Goltzius, Begerus, *enz.*

38. Stal) Hyginus *verteld wederom deese saak op een andere wijse, en wil (in sijn* 45 H.*) dat Filomela in het gebergte wierd overweldigd en verkragt.*

39. Hair) *Van deese rouwteekenen is dikmaals gesprooken; als* 1 D. 53 pag.

 40. Rou-

mij beuren mag, u rugtbaar maken onder 't volk: houd gij mij in 't woud gesloten, 't geboomte door-galmen, en, dit uit-schreenwende, de rotsen tot medoogen trekken: hier vat sij den hemel, en soo daar in eenig God woont, tot getuige. 's Tirans verbolgentheid hier door ontsteken, en sijne vrees verwakkert, prikte hem aan wedersijde soo geweldig, dat hij den kling, die hem op sijde hing, uit rukte, de maagt bij 't hair greep, en dwong d'handen op den rug te late knevelen. Filomela set hem vast de strot schoon, en hoopte, op 't gesigt van 't bloot geweer, om te komen. Maar hij nijpt haar met een tang, terwijl sij hem schelt, even heftig vader Pandion riep, en sig weert om te spreken, de tong, en veegt se met het swaard af. De wortel der tonge lildt: 't bladt ter neder geworpen spartelt, op d'aard, even als een afgehouwe slange-staart die huppelt, en vast stervende sig poogt weder aan 't verminkte te vervoegen. Men segt dat Tereus [soo 't geloost mag werden] sijn geile lust aan dit verminkt lighaam nog dikwijl boette. Na dit schendig bedrijf verstout hij sig te gaan na Prohne, die, soo haast sij haar man sag, na suster vraagt: hij steent geveinst, en seit, og s' is gestorven: de vals gewronge tranen sterken sijn seggen soodanig, dat Prohne 't kostelijk gewaad met de goude arm-ringen van de schouderen ringelt, een
40, 41, 42 rou kleed aan-ttekt, vergeefs een tombe stigt, offerhande voor 't ongesturve lijk doet, en 't ongeval van haar suster verkeert betreurt. Nu was 'er vast een jaar verloopen: want wat kost Filomela uitregten? de wagt belette haar 't uit-breeken: 't gebou was dik bemuirt: de tongeloose mond kost 't stuk niet melden. Maar wraak-lust scherpt 't verstand, en armoede soekt list. Want sij
weefde in wit satijn purper-verwige letters, die 't schelm- 43
stuk melden. Dit stuk nu op-gemaakt, gaf sij aan een dienst-maagt om inder ijl aan Prohne te behandigen: die
daar toe versogt, 't selve, sonder te weten wat 'er in 44
stont, Prohne over leverde. Sij ontrolt 't stuk, leest het deerlijk vaars van haar suster, en, dat wonder is, sweeg stille. Want 't hart-seer sloot haar de mond soo, dat sij geen bequame scheld-woorden of bedenken of uitten kost, veel min sig verleegde om te schreien. Maar uitsinnig dreigde 't regt en onregt in een te brouwen, en verson vast ernstig wat soort van wraak te nemen. 'T
was juist de tijd dat het Tracisse vrou-volk gewoon was 45
't drie jarig feest van Bacchus te vieren. Dit geschiedde 46
bij nagt, als Rhodope op kopere bekkens rammelde, 47, 48
en ter selver tijd de Koningin ten hof uit rogt, 's Gods plegtigheden leerde, en sijn wapen-tuig aanvaatde. Sij kreeg een wijngaart-krans op 't hoofd, langs de linker
schouder hing haar een harte vel; had een ligte rank- 49, 50
piek op de schouder. Dus holde Prohne vervaarlijk, door wraaklust betoovert, met haar geselschap door bosschagien, min of meer of sij met Bacchus rasernij beseeten geweest was. Tot dat sij eindelijk aan de stal, ter sijden
af gelegen, gekomen, huilde en balkte Evoë, de poort 51, 52
in

40. Roukleed) *Van het swarte kleed der rouwdragende is gesprooken*, 2 D. 170 pag.

41. Vergeefs) *Aangesien niemands siel by de onderaartse, naar sijn bestemde plaats, door de helsse wateren wierd overgebracht, ten sy het lichaam behoorlijk was begraven en ter aarden besteld. So maakte men* cenotaphia, *of ydel graven, wanneer iemand, of in een schipbreuk was verdronken, of in seer verre afgelegene landen in een veldslag was overleden en omgekoomen, en niet begraven. Sodanige was dat van de soldaaten by* Xenofon, in het 6 B van het Ondetw. *dat van de aaloude Argivers, voor Troie gebleven, by* Pausanias, in Korinth. *van de verdronkene Ceix; by* Ovidius, in het 11 B. der Hersch. *en eindelijk van Hektor, by* Virgilius, in het 3 B. van den En. *echter was van deese noch een andere soort; welke op de eene plaats, eershalven wierd opgerecht, al had de overledene elders een bequaame rustplaats en eigen graf. Soodanige was dat van de veldheer Drusus, in het Roomsse somerleger.* Suetonius, in Klaud. 1 H. *en van keiser Alexander, in de Galliën.* Lampridius, in Alexand. 63 H

42. Offerhanden) *Bestaande in wijn, melk, water, bloed, bloemen, en reukwerken, op sekere tijden boven op de graven of uitgestort, of versspreid. Siet* Apulejus, 6 B. der Herschepp. Virgilius, 3 en 5 B. van den En. en over deselve Servius, Ausonius, 36 Sneld. *enz.*

43. Satijn) *Wat de afbeeldinge van dit borduursel aangaat, die vindmen by* Achill. Tatius, 5 B. der Minner. beschrijvende een konstige schildery. *gelijk men de bygevoegde woorden kan leesen, in het* 1 B. 9 H. van het Griekse Bloemhof.

44. Dienstmaagd) *Het geen in het* 6 Taf. *van onse* PICT. LOQUENS, *niet onbehaaglijk is afgebeeld.*

45. Tracisse) *In het Latijn* Sithoniæ, *wegens Sithonie.* Siet 1 D, 6 pag.

46. Driejarig) *Van dit feest spraken wy*, 1 D, 184 pag.

47. Rhodope) *Van dit gebergte is gesprooken*, 1 D. 9 pag. en 2 D. 154 pag.

48. Bekkens) *Cimbaalen; van welke ook boven*, 2 D. 87 pag.

49. Hartevel) *Van welke, gesegt* nebrides, 1 D. 71 pag.

50. Rankpiek) *Van welke*, 1 D. 66 pag.

51. Huilde) *Bestaande de dienst van Bacchus ook onder andere in vervaarlijk roepen en tieren: want deswegen heette men deesen god Elelius, Iacchus, Evan, enz. gelijk wy aanteekenden*, 2 D. 93 pag.

52. Evoë) *Van dit geroep is gesprooken*, 1 D. 219 pag. en 2 D. 93 pag.

53. Veil-

in stuk bonsde, haar suster daar uitrukt, Bacchus livrei aan
53 't lijf trekt, met een veil-krans 't hoofd en aansigt belommert, en haar verbaast aan 't hof sleurt. Als Filomela merkte dat sij in 't schelms hof trat, sidderde sij, en besturf als een doode: en Prohne in een vrij vertrek gegaan, rukt veil en wijn-rank af, ontlommert 't schaamroot aansigt van haar deerlijke suster, en om-helst haar. sij dorst 't gesigt niet op-slaan, om dat sij haar swagers bij-sit scheen te sijn, maar neerwaarts siende, meende bij de Goden te sweeren, en te betuigen, dat haar die schandvlek met gewelt was aangevreven; en dewijl haar de spraak benomen was, schreef sij 't met de hand. Doen kost Prohne hare grimmigheid naaulijks teugelen, en seide: met huilen kan geen wraak genomen werden, maar met 't staal, of iets dat feller is als 't swaart. 'K heb, suster, al wat schelms en hels is, voor-genomen in 't werk te stellen. Of 'k sal dit koninglijk palais aan kolen setten: en Tereus, dien schenhond, in 't midde van den brant storten, of met een mes de tong uit-snij-
54 den, d'oogen uit-wroeten, 't lidt, dat u eer bevlekte, af-kappen: of door ontallijke wonden die schelmse ziel ontrukken. Ik heb wat gruwsaams voor-genomen, maar twijffel nog, op wat satsoen ik 't aanleggen wil.
55 Terwijl Prohne dus op-stuift, komt Itys bij sijn moeder, en verschaft haar stof, waar op haar wraaklust te boeten stont: sij sag hem aan met felle blikken, en seide: bloet, hoe wel gelijkt gij u vader. Meer sprak sij niet, maar broeide stil swijgens met verbolge grimmigheid, een gruwlijk stuk. Doen 't kind moeder quam begroeten, met de kleine bonten omhelsde, en met kinderlijke lieftalligheid kuste, besweek 't moederlijk hart, de grimmigheid bedaarde, en de tranen biggelden haar tegens wil en dank over de wangen. Als sij merkte dat haar verbolgentheid door moederlijke liefde begost te slabbakken, wendt sij 't gesigt van 't kind na haar suster, dan weder na 't kind, en sprak: waarom smeekte me d'een; waarom swijgt d' ander tongeloos? waarom noemt dese mij niet suster, als d'ander moeder seit! Let wel, Pandions telg, aan wat man gij troude: ontaart gij nu? sig over Tereus, mijn gemaal, te ontfermen, dunkt mij een gruwel-stuk. Met rukt sij Itys weg, even als een Indisse tijgerin een suigend hind in 't lommerig wout. in een geheim vertrek van 't palais gekomen, stoot Proh- 56
ne 't kind, sonder 't gesigt te verdrajen een lemmer onder de korte ribben, dat, dewijl 't merkte wat hem naakte, d'armen uit stak, o moeder, moeder riep, en haar tragtte om den hals te vallen. Die wont alleen was 't kind een dood-steek, maar Filomela veegt het de strot af, rukt het lillent vlees van 't gebeente: een deel daar van kokense in een kopere ketel, een deel bradense aan 't spit, soo dat 't geheel vertrek met bloet bekletst was. Dit geregt schaftse op vóór Tereus, die nog neigens van wist, en maakt hem diets, dat, volgens de seeden van haare voor-ouderen, niemant bij haar man mogt komen als sij alleen, en doet dien t'halve al den stoet en dienaars uit de saal vertrekken. Tereus sat op den throon sijner voor-vaderen, at sijn eigen ingewand, en wist soo weinig wat hij at, dat hij Itys laste bij sig te komen. Doen kost Prohne haar gruwelijke blijtschap niet langer ontveinsen, en, belust hem selfs de tijding te brengen hoe sij hem vermoort had, antwoorde: die gij hier eist, hebt gij al binnen. Hij kijkt rontom, en vraagt reis op reis na 't kind, tot dat Filomela, gelijkse nog 't hair na dien dollen moord los hangen had, in de saal schoot, en Itys bebloed hoofd den vader in 't gesigt klonk; nooit wenste sij meer te konnen spreken als doen, om hare blijtschap met bequame woorden te melden soo 't hoorde. De Tracier, aan 't bulderen en tieren, stoot de tafel om-ver, daagt de slanghairige rasernijen uit de hel, steekt de vinger in de keel, 57
en arbeit, was 't mogelijk, om dat schriklijk geregt, en half gekaaude brokken, uit te braken. Dan schreit hij eens erbarmelijk, en noemt sig selve 't graf van sijn kind. Dan jaagt hy Pandions kroos met 't bloote swaart door de saal, die schoren of ze wieken gehadt hadden, en schooren waarlijk 58

53. Veilkrans) *Siet van het veil*, 1 D. 175 en 185 pag.

54. Lidt) *Het geene de overspeelders somwijlen met al sijn aanhang wierd afgesneden.* Juvenalis, in het 10 Ber. spd. Horatius, 1 B. 2 Berispd. Terentius, in den Kamerling, 5 Bedr. 4 Ton. Plautus, in den Krygsman, 5 Bedr. 1 Ton. *behalven by* Aristofanes, Plutarchus, Lucianus, *enz.*

55. Itys) *Of Itylus; van welk rampsalig kind ook al gesprooken is*, 1 D. 109 pag.

56. Indisse) *In het Latijn* Gangetica, *wegens de rieviere Ganges; van welke*, 2 D. 45 pag. *voorts dat de tyger doorgaans in Indie werd gevonden, getuygd* Plinius, 8 B. 18 H. *terwyl* Mela (3 B. 5 H.) *van dit gedierte, in Hirkanie sich onthoudende, gewaagd.*

57. Helle) *In het Latijn* Stygia vallis, *wegens de rieviere Stix; van welke* 1 D. 220 pag.

58. Wieken) *In vogelen verschept, gelijk wy seggen in den inhoud. Ondertusschen meenen sommige dat Procne niet in een eenswaluwe, maar in een nachtegaal wierd veranderd.* Apollodorus, 3 B. Varro, 4 B. der Begins. Homerus, 9 B. der Dool. behalven de kantteekenaar van Aristofanes, Tzetzes, *enz. doch de meeste gevoelen met de beste schrijveren, het tegendeel. Siet* Strabo, 9 B. en Thucydides, 2 B.

Wat deese veranderingen aangaat, volgens Pausanias (in Attic.) *heeft de gestaltverwisseling daar in alleen bestaan, dat sy, weder tot haar vader vluchtende, te Athenen van hertseer en quyninge eindelijk sijn gestorven. Maar by* Laur. Valla *worden door deese susteren de Redenkunde en de Dichtkonst verstaan; blijvende quansuis de voorste binnen de stads muuren, gelijk een swaluwe, om ontrent de rechtsplegingen of andere bysondere saamenkomsten, haare welsprekenheid te uitten; doch de tweede sich begevende naar buiten, in de bosschen, om aldaar, op de wijse van de nachtegaal, eensaam en stille, en van alle moeijelijkheden afgesonderd, lieffelyk te queelen en lofsangen op te heffen. Siet sijn* Verhand. van de Wellust, 3 B.

59. Bene)

59, 60 lijk gewiekt op. Waar van d'eene 't bos koos: d'andere onder 't dak vloog, en de bloed-vlakken, tuigers van hare moord, tot nog toe op de borst heeft. Hij wiert door hart-seer en wraakluft vlug, veranderde in een vogel met een kuif op de kop, en stak, in plaats van sijn lang swaart, een langen sneb uit, de vogel wert een hoppe genaamt, en schijnt aan den kop gewapent te sijn. Dit harten-wee hielp Pandion ontijdig en voor sijn stok-ouderdom in 't graf.

59. Eene) *De nieuwe nachtegaal; van wiens volmaakte sang, soo wonderlijk met rijsen en daalen naar de konst gebrooken*, Plinius *gewaagd*, 10 B. 29 H. *De stoffe van haar gesang* (*indien men de* kant-teekenaar van Hesiodus, over het 2 B. van den Akkerb. geloofd) *sou weesen klaagelijk, als haar lot betreurende, en den verkrachter beschuldigende. Ondertusschen wil meergemelde* Pausanias (in Phocïc.) *ons wijs maaken, dat binnen de grenssen van het stedeken Daulis, geen nachtegaal sich laat sien, noch geen swaluwe sich te broeijen set.*

60. Andere) *De swaluwe, van wiens met bloed gevlakte borst* Virgilius *mede gewaagd, in het* 4 B. van den Akkerb. *Voorts lees van het schielijk komen en weder onverhoeds wegvliegen der voogelen, volgens het verwisselen der saisoenen*, Plinius, 10 B. 24 H.

Eindelijk wierd ook Tereus een hoppe (*sie mede van deese* Plinius, 10 B. 29 H.) *die men segt uit der aart een vyand en vervolger te sijn der swaluwen en nachtegaalen.* Konon, by Fotius. *geduurig schreeuwende een jammerende in het Grieks;* mijn kind! mijn kind! Tzetzes, in sijn Aanteek. over Hesiodus. *hoewel* Pausanias (in Attic.) *verteld, dat hy binnen Megara sich self sou hebben omgebracht, en dat hem ter eeren ook aldaar een graf was opgerecht.*

SEVENDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Boreas hebbende sijn oogen geslagen op Orithye, de dochter van koning Erechteus, wend alle vlijt aan by den vader om haar te bekoomen. Te vergeefs. Des hy sich van geweld bediend. Komt gewapend te Athene, roofd Orithye, en voerdse naar Thracie; alwaar hy haar de moeder maakt van Zethes en Kalaïs.

1. Erech-

1 Erichteus, een man in 't hand-haven van geregtigheid
en dappere oorlogs-daden even uitmuntend, aan-
vaart den scepter en 't bestiet van 't rijk. Dese wan vier
2 sonen en vier dogters, waar onder twee even om 't schoon-
3 ste. Procris begelukkigde den neef des wind-gods Cefa-
4 lus met paren; dat God Boreas van den schelmsen Te-
5 reus en de Traciers af-komstig was, hinderde hem sooda-
nig, dat hy sijn beminde Orythya lang derven most,
dewelke als hy door gebeden en gevlei liever als met drei-
gementen vergeefs ten huwelijk versocht had, ontstak sijn
gure verbolgentheid, die dien wind en wind-god vry wat
te veel onderhevig is; en sprak: dit beurt my wel te regt;
want waarom bracht ik mijn geweer niet mede, mijn ver-
woetheid en geweld, toorn, en felle dreigemenren? waar-
om 't vleien, 't geen mij misstaat, in 't werk gestelt?
't ontbreekt mij aan geen macht, ik jaag de swarte wol-
ken door de lugt, verheffe de zee-baren, ruk d'eiken uit
den grond, ik strem de sneeu, en sla 't aard-rijk met ha-
gel-buien. Ik ben de man, die met mijn broeders, soo
dikwijl ik haar op 't vlakke veld des lugts [want dat is mijn
worstel-pronk] ontmoet, met sulken aarts geweld worste-
le, dat al den Hemel op ons krabbel vuisten kraakt, en 't
vuur door ons scheurmutselen uit de wolken springt. Ik
ben de man, die onbeschroomt in de holen des aard-
rijks sluipe, en den rug tegens de grond der onder-aardse
kuilen pal settende, den afgrond en 't aardryk doe da-
veren. Door die middelen had ik dienen te vrijen: en E-
richteus niet te bidden, maar te dwingen mijn schoon-
vader te werden. Zulks, of diergelijks sprak Boreas,
en klapwiekte dat het 't geheel aard-ryk over stormde, 6
de woeste zee verhief, hij sleurt sijn sleuier over de stof-
fige heuvel kruinen, vaagt 's aard-rijks vloer datse stuift,
en grijpt vol vuirs, in 't stof verborgen, Orythya, die
vast sidderde, onder sijn bruine wieken op. In de vlugt
ontvonkte sijn minne-vlam vrij heftiger, en dien schaker 7
streek niet eer, als dat hij 't land en de steden van Tracie 8
genaakte. Al waar d'Atheensse telg met den noortse 9
Koning gepaart, en van tweelingen geleegen is, die in
alles haar moeder geleken, uitgesondert datse 's vaders
wieken hadden, die men seit haar in de geboorte niet
aan-gegroeit te sijn. Want als Calaïs en Zethes nog
blond-hairig en baardeloos waren, waaren ze ongevedert.
Daar na begost pen en baart gelijk uit re botten. Soo haast
wierr 't kroos niet stijf, of 't stoof met 't eerste schip over 10
zee, om nevens d'andere Thessalisse ridders 't gulde vlies
te halen.

1. Erichteus) *Welke koning wierd van Athenen; in de plaats van sijn vader Pandion, wegens het geweldig ongeval sijner dochteren, van herteweegestorven. Ondertusschen is de reeks der koningen van Atheenen, deese:*

Cekrops; van welken, 1 D. 52 en 264 pag.
Kranaus.
Amfiktion.
Erichteus, of Erichtonius; van welken 2 D. 55 en 56 pag.
Pandion.
Erichteus de II; van welken hier gesprooken word.
Cekrops, de II.
Pandion, de II.
Egeus; van welken 1 D. 53 pag.

In welken ons blijkelijk voorkomt, dat onse Dichter, *aangaande de Pandions, ik en weet niet door wat toeval, eenige verwarringe hier heeft gemaakt.*

2. Dochters) *Prokris; van welken* 1 D. 17 en 269 pag. *en weder* beneden, over het 7 B. *en Orithye; van welke, in* dit Hoofdst.

3. Cefalus) *Van welken mede* 1 D. 17 en 269 Pag. *en weder* beneden over het 7 B.

4. Boreas) *Van welken ook,* 1 D. 80, 88 en 237 pag.

5. Thraciers) *Welke sich onder bovengemelde Tereus ontrent Daulis, Megara, en andere plaatsen van Focis hadden neergeset.* Pausanias, in Attic.

6. Klapwiekte) *Van sijne vlerken, gelijk ook van die sijner broederen en kinderen, is gesprookon,* 1 D. 55 pag.

7. Thracie) Het *Latijn gewaagd van de* Cicones; *een volk van gemelde Thracie ontrent den Hebrus; van welke elders word gesprooken.*

8. Atheensse) *In het Latijn* Actea. *Siet de* aanteekeningen, 2 D. 20 pag.

9. Tweelingen) *Zethes en Kalaïs, beide gelijk haar vader gevleugeld; van welke Kalaïs ons voorkomt op een Griekse* Gedenkpenning *van de stad Amisus, by meergenoemde Heer,* JAK. DE WILDE; *te weeten* de 39 sijner uitgeleesene. *Siet ook* 1 D. 55 en 80 pag.

10. Tessalisse) *In het Latijn* Minyæ, *van welke,* 1 D. 28 pag. *gelijk van het Gulden vlies,* 1 D. 26 pag.

Einde van het Sesde Boek.

DE

DE HERSCHEPPINGEN Van PUBL. OVIDIUS NASO.

SEVENDE BOEK.

EERSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Jason, Esons soon, van sijn oom Pelias (die sijn dood van Jasons kant vreesde) gesonden sijnde naar het Asiatisch landschap Kolchos, om het Gulden vlies van daar te haalen, trekt met den Grieksen adel derwaards, geholpen van Iuno en Pallas. In het hof van Kolchos komende, doet hy Medea op sijne hoedanigheden verslingeren. Welke dan, meer haar hertstocht toegevende als de plicht van een trouwe dochter waarnemende, een heimelijk trouverbond met hem ingaat, daar op haaren vader verraad, en het geheim ontrent het verwerven van de Gulden vacht ondekt. Jason, tegens alle onheil genoegsaam gewaapend sijnde, verwint de gedrochten, krijgt het vlies, en trekt met sijn bruid naar Griekenland.

1. Thes-

1 Nu bruisden d'edelmoedige Thessaliers vast met haar
2 Pagasees schip in zee, hadden onder weeg den blin-
3,4 den Fineus besogt, dien de soonen van Boreas bij spron-
5,6 gen, en de roof-vogels van den dis desarmen ouden ver-
7 joegen: hadden, na veel sukkelens, onder't beleit van
den held Jason, de stijf-stroomende en onklare rivier Fasis 8
beseilt. Sij treden te land na den Koning, eissen 't gulde
vlies, en kregen tot antwoord, dat het haar vrij wat sweets
en bloeds stont te kosten. Middeler-wijle trof Medea een 9
felle minne-vlam, die se lang te vergeefs poogde te blussen,
ver-

1. Thessaliers) *In het Latijn gesegt* Minyæ. *Siet het aangeteekende*, 1 D. 28 pag.

2. Pagasees) *Opgeboud in de stad Pagase; gelijk wy mede toonen*, 1 D. 28 pag.

3. Fineus) *De rede van sijn blindheid is al gesegt*, 1 D. 212 pag. *doch sie hem hier van de roofvogelen geplaagd.*

4. Soonen) *De gevleugelde broeders; van welke is gesprooken*, 2 D. 183 pag. *deese joegen de roofvogels uit het hof van Fineus, en drevense over zee tot op de Strofades; sijnde door Iris, uit last van Jupiter, verboden haar verder als op die eilanden te vervolgen.* Servius, over het 5 B. van Virgyls En.

5. Roofvogels) *Gemeenlijk, wegens haare roofsiekte, genaamd Harpyen; hebbende het hoofd van een vrouw, doch verder meerendeels de gieren gelijk.* Hesiodus, in de Geslachtb. Virgilius, in het 3 B. van den En. *by welke sy heeten Celeno, Ocypete, en Aëllo. Doch sie welke onder dit verdichtsel worden verstaan by* Fulgentius, 4 B. Rutilius, 1 B. sijner Reisbeschr. Plutarchus, in Lukull. *behalven* Apulejus, *enz.*

6. Ouden) *Fineus, noch naderhand gedood van Herkules, na dat deesen de blinde kinderen van dien wreeden in de woesteryen waaren ontmoet. Doch siet het geval van den geplaagden Fineus breeder by* Apollonius, 2 B. der Vliestogt. en Val. Flakkus, 4 B. der Vliest.

7. Sukkelens) *Somwijlen groote stormen uitstaande, en somwijlen verscheidene kusten aandoende; onder andere het eiland Lemnos. Siet den* Inhoud *van de* 6 Heldinnebr. 1 D. 26 pag. *het landschap Mysien, enz. siet de gemelde dichteren*, Apollonius en Val. Flakkus,

8. Fasis) *Van welken rieviere is gesprooken*, 1 D. 29 pag.

9. Medea) *Siet van deese verliefde den Inhoud van de* 12 Heldinnebr. 1 D. 58 pag.

10. Stie-

vergeefs met verstant te dwingen, en eind-lijk uiterste:
gij wederstreeft vergeefs Medea, een God u onbekent be-
stormt u: mij blutst gewis wat wonders, of, iets dat men
minne noemt, niet ongelijk. Want waarom schijnt mij
vaders bevel vrij wat te raau? En 't is ook vrij te raau.
Waarom ben ik bekommert voor een man, die ik maat
pas gesien heb? waarom zijn en t'halve soo benepen? wat,
drijft die minne-vlam uit den maagd'lijken boesem, onsa-
lige Medea, zoo gij kont. Og kost ik, 'k was best bedagt;
maar, laas, dit vremd geweld verrukt mij tegen wil en
dank. De harts-togten en rede trekken in mij gekant de
strenge: ik sie wat beter is, en keure het voor goet, maar
volg het slimste. Wat verliestge, koninklijke maagt, op
een vremd'ling; waarom dus belust om met een man uit d'an-
dere wereld te paren? Dit land verschaft gewis ook lieve-
lingen. 'T is in der Goden magt of dese leve of ster-
ve: ik gun hem 't leven, en kan sulks buiten min wel
wenssen: want wat heeft Jason misdreven? Wien sou
sijn jeugt, stam, en dapperheid niet aan trekken, of
't most een wreeden dwingeland zijn? En schoon hem
dit alles ontbrak, wie zou op zijn braaf postuir niet
verlieven? ik immers. Maar, ten sij ik hem behulp-
10 saam ben, sullen hem de stieren den vierigen adem
11 toe-blasen. d'Aard'-lingen, uit gesaaide tanden gesproo-
12 ten, bespringen, of den hongerigen draak hem wreede-
lijk verscheuren. Lijdt dit Medea, 't is gewis dat sij van
een tijgerin geworpen, een staal en steenen hart heeft.
Waarom sie ik hem niet omkomen, en bevlekke 't ge-
sigt niet in 't beschouwen van sijn ellend? waarom de
stieren? waarom de bruske aard'lingen, en altijd wak-
keren draak niet op hem aangehitst? Daar hoede hem
God voor. Schoon mij dit niet toestaat te wenssen,
maar te doen. Sal ik dan vaders rijk verraden, en een
onbekent vremd'ling door mijn toedoen bergen, om
door, en sonder mij veilig t' seil te gaan, een andere
vrou te trouwen, en selfs in de pekel te blijven sitten?
Kan hem dit over 't hart, kan hij andere boven mij be-
minnen? hij sneuvele dan om sijn ondankbaarheit. Maar
dit lijkt mij aan sijn gelaat niet, sijn edelmoedigheid en
bevallijke schoonheid benemen mij de vrees van wan-
trou, en 't vergeten van mijn trouwe dienst. Hij sal mij
eerst trou sweeren; en de Goden tot getuigen van sijn
eet moeten nemen. Wat vreestge noodeloos? Fluks te
werk, vertrek niet langer, gij sult Jason altijd aan u snoer
houden, gij sult wettelijk met hem paren, en allen t'hal-
ve in de Griekse steden van de blijde moeders pragtig
ingehaalt, en op de handen gedragen werden. Hoe! sal
ik dan, wegvarende, mijn suster, broeder, vader, Go-
den, en vader-land verlaten? ja maar, vader is een wreed 14
man, mijn vader-land veragt, mijn broeder nog een
kind, suster mijn opset gunstig. Ik draag een magtig
God in den boesem. Ik sal niet groots verlaten, een
grooter winnen; den tijtel dat de jeugt van geheel A-
chaïe door mij geborgen wiert, kennisse van een gelukki- 15
ger gewest en steden, seden en kunsten van een volk, selfs
in dit oort roemrugtig, en Esons telg, mij dierbaarder
als al's werelds schatten. Met wat gemaal sal ik bege-
lukkigt, tot genoege der Goden, 't hooft tot aan 't ge-
starnt op steken! Maar weet ik niet wat blinde en uitste-
kende klippen midden in zee digt gesaait staan? Dat Cha- 16
ribdis, een schrik voor de zee-man, de golven in slorpt, 17
en weer uit-braakt? Dat de vraatige Scylla, in de straat 18
van Sicilie, omringt met een jagt van felle honden, gedu-
rig bast; Hoe! sal ik dan, met 't liefste pant in d'armen
op de schoot van Jason sittende, over die ruime pekel-
plas vervoert werden? Wat: 'k sal, hem omhelsende,
nergens voor bekommert sijn, als alleen voor mijn egt-
genoot. Maar noemt gij dit egt, Medea; en bedekt gij
u schand met sulke vijge-blaren? Siet toe wat stuk gij be-
staan wilt, en mijdt, terwijl 't u vrij staat, dese schand-
vlek. Dus sprak sij, en hielt haar selve de billijkheid,
God-vrugtigheid, en schaamte soodanig voor oogen, dat
de min nu scheen te verdwijnen. Ondertussen ging sij
na d'oude altaren van Hecate, dogter van Perses [Diana's 19
tem-

10. Stieren) *Van welke*, 1 D. 27 pag.

11. Aardlingen) *Van welke ook*, 1 D. 27 pag.

12. Draak) *Van welken wachter mede*, 1 D. 27 pag.

13. Griekse) *In het Latijn* Pelasgæ urbes. *Wat de Pelasgi voor Grieken waaren, is aangeteekend*, 1 D. 42 pag.

14. Suster) *Chalciope*; *van welken*, 1 D. 61 Pag. *soo is mede gesprooken van Absirtus, haar broeder*, 1 D. 30 pag. *en van Eëtes, haaren vader*, 1 D. 28 pag.

15. Achaje) *Siet* 1 D. 63 pag. *Vorders vergelijk de worstelinge en het hertstochtelijk gesprek van Medea by onsen* Dichter *met die by de Griekse*, Apollonius, *enz. Siet ook* Euripides en Seneka, in hunne treurspeelen.

16. Klippen) *Genaamd de Symplegades, of ook de Cianeesse rotsen*; *van welke*, 1 D. 63 pag.

17. Charibdis) *Van welke draaikolk mede*, 1 D. 63 pag.

18. Scylla) *Van welke klip ook* 1 D. 63 pag.

19. Hekate) *Te weeten Diane, mede soo genaamd volgens het aangeteekende*, 1 D. 62 pag. *maar volgens* Diodorus (4 B. 46 H.) *was Hekate, de dochter van Perses, en Perses de broeder van Eëtes*; *doch beide soonen van de Scytische Febus of de Son, gelijk wy ook aanteekenden*, 1 D. 278 pag.

Deese Perses, een wreede vorst, regeerde in Taurika (gelijk sijn broeder in Kolchos) wiens dochter, sijnde een toveresse, en noch wreeder als de vader, gewoon was de vreemdelingen voor Diana te slachten en op te offeren. Sy troude aan haaren oom Eëtes, na de dood van Perses, en wierd moeder van Medea, Circe, en Egialeus. Doch andere stellen dit geheel anders. Siet Hesiodus, in de Geslachtb. *en het geen wy van Hipsea seggen*, 1 D. 62 pag.

20. Won-

20 tempel] in een lommerig woud, en schaduagtig bos op-
geregt: scheen vrij gesterkt, en de min de schup gege-
ven te hebben; tot dat sij Jason daar in 't oog kreeg,
haar gedooft minne-vier ontvonkte, de kaken bloosde,
en 't geheel aansigt schaamrood wiert. Even als de vier-
vonken, onder d'as gesmoort, door de wind op-geblasen
weer heftiger als voor-heen aan 't gloejen raken: soo be-
gost haar flaauwe min, nu genoegsaam aan 't quijnen,
op 't aanschouwen van den jongen held, weder nieuwe
kragt te krijgen. Juist was Jason op dien dag in schoonder
postuir als hij gewent was. Soo dat het de verliefde Me-
dea was te vergeven, dat sij hem stont aan en sag, en be-
star-oogde, of sij hem nu voor de eerste reis gesien had:
haar verkeert inbeeldende dat sij een Godlijke troonje
sag. Maat soo haast de vremdeling begost taal te slaan,
haar hand te grijpen, en ootmoedig, onder trou-beloften,
onderstant te versoeken; sprak sij met de tranen op de
wangen: ik sie wel wat ik bestaan sal; d'onkunde van 't
goede sal mij niet spoor-bijster maken, maar de min.
Door mijn behulp sult gij gebergt werden, indien gij,
dus behouden, u woord hout. Hij sweert het haar bij 't
heiligdom van Hecate, bij de Godheid die sig in dat woud
21 onthouden mogt, bij de son, sijn toekomende schoon-
vader, die 't alles siet, bij sijn gelukkige verlossing uit
soo grooten gevaar. Sij gelooft den eet, geeft hem aan-
stonts de toover-kruiden, en beduit hem haar kragt,
waar op hij met blijdschap weder na 't palais treet. 'S
anderen daags als 't ligt aan-brak, vergaarden 't volk
op 't heilig veld van Mars, en openbaarden sig op de heu- 22
velen. In 't midden van 't gegrimmel stont de Koning,
in 't purper uitmuntende, met een evoire staf: als 23
wanneer de koper-voetige stieren 't vier uit de diamante 24.25
neusgaten snooven, dat 't gewas verbrandde. Gelijk de
smis gemeenlijk soeft, en de kalk-kluiten in 't lessen
gewoon sijn te sissen, soo kraakt en bobbelt hun verbran-
de keel en borst, die niet als vlam op-rispt. Jason stapt de
stieren te gemoet, die met een wreed' en vervaarlijke
grins, met verijserde hoornen en gekloofde hoeven moe-
dig op hem aan treden, en loejen dat 't aard-rijk allen
t'halve vol damp en rook is. De Thessaliers hadden de
dood op 't lijf. Maar hij komt haar onder 't gesigt, blijft
ongedeert, door middel van sijn kragtige toover-kruiden,
van die vuirige ademen, streelt onbeschroomt de quabbi-
ge kossem, dwingt haar onder 't sware juk en ongewoo-
ne ploeg. De Kolchers staan verset, de Thessaliers grij-
pen, en geven den held door hun geschreeu moet. Die
de draketanden uit sijn koper helmet greep, en daar 26
mede den beploegden akker besaaide. 'T aard-rijk door-
weikten 't saat, nu reets te vooren met kragtig sap be-
sprengt, dat het op-schoot, en daar uit nieuwe lighamen
verresen. Gelijk een kind in 's moeders buik fatsoen,
en van tijd tot tijd aan alle leedjes volmaakter vorm krijgt,
en niet, als voldragen ter wereld komt: soo groeide 't 27
menschen kroos in de swangeren buik des aard-rijks,
rees uit de vrugtbare veuren, en klik-klakte, dat vrem-
der is, met 't geweer, dat met haar uit d'aard schoot.
De

20. Wouden) *Van de* luci *of heilige wouden is gesprooken*, 1 D. 61 pag. *ter gelegenheid van dit selve geval.*

21. Son) *Vader van Eëtes. Siet* 1 D. 28 pag.

22. Mars) *Een plaats van de stad Kolchos eenigsins afgelegen, alwaar, midden in een woud, het Gulde Vlies aan een beukeboom was opgehangen.* Apollonius, 3 B. van de Vliest, Val. Flakkus, 7 B. 10 H.

23. Purper) *Welke allereerst is geweest de dragt alleenlijk van Koningen en vorsten, of ook van die by deselve de naaste waaren.* Virgilius, 2 B. der Akkerb. Plinius, 9 B. 39 H. *behalven* Cicero, Florus, Justinus. *enz.*

24. Staf) *Gemeenlijk was de rijksstaf der koningen van yvoor.* Ovidius. 1 B. der Hersch. spreekende van den Hemelraad.

25. Stieren) *Hebbende, volgens* Apollonius, *voeten geheel van koper, gelijk ook kopere koppen: als sijnde een konstwerk van Vulkanus. Doch by den selven, gelijk mede by* Pindarus ('t gesang der Pyth.) *worden deese gespannen voor een ploeg, bestaande uit eene diamant. Doch dit word redekonstig opgenoomen; gelijk so mede, by* Horatius. (3 B. 24 Lierd.) *nagels en spijkers van een diamant worden gemaakt. Hoe? immers is* ἀδάμας, indomitus, onmeukbaar, *het geene, wegens haare hardigheid, bynaar met waarheid van den diamant mag gesegt worden.*

Wat vorders deese stieren aangaat, meergenoemde Diodorus *verstaat door deselve* (4 B. 48 H.) *de lijfwacht van Eëtes; door den draak, de priester van Mars en bewaarder van sijn tempel; en door* aries *of het ram, de sedemeester van Frixus, of liever sijn schip, hebbende een tam geschilderd of uitgehouwen op sijn achtersteven.*

Eindelijk siet van de stieren ook het aangeteekende, 1 D. 27 pag.

26. Koper) *Dat, ontrent het wapentuyg, het koper voor het yser in gebruik is geweest, toonden wy,* 1 D. 127 pag.

27. Groeiden) *Vergelijk dit schielijk opschieten van deese aardlingen met die gesaaide van held Kadmus; van welke,* 2 D. 72 pag.

Voorts sie mede van het tandesaat (het geen noch was een overschot van de tanden des draaks, van Kadmus omgebracht, welke, door Pallas en Mars, den koning Eëtes waaren toegesonden) 1 D. 27 pag. en 2 D. 71 pag.

28. Thes-

28 De Thessaliers siende d'aard'-lingen de scherpgespitste spee-
ren op Jason vellen, lieten uit vrees 't hoofd en moet
sakken. Medea selfs, die hem scheutvrij gemaakt had,
stont bekaait, en besturf als sij sag dat den jongeling van
soo veel vijanden aangerant wiert. Dus songse een too-
ver-liet, en haalde al haar verborge treken voor den dag,
om hem t'ontsetten, ende de kruideren, die sij hem ge-
geven had, te bekragtigen. Hij wierp een sware kai in
29 't midden van sijn vijanden, die, daar door schielijk te-
gens malkanderen gekant, hem ongemoeit lieten, en
d'een d'ander, schoon gebroeders, deerlijk om hals brag-
30 ten. De Grieken begroeten en omhelsen den held om
sijn bekome segen. En gij ongriekse blom wenste hem
mede wel te om-armen, maar de schaamte wederhielt
u; nog hadt gij hem om-armt, ten waar u naam en faam
beteugelt had. Des niet te min verheugt gij u met een
toe-genegen hart, 't geen u vrij staat; dankt u toover-
vaarsen, en de Goden die se u in-scherpten. Nu stont
hem nog door kragt der kruideren in slaap te toove-
ren den immer-wakenden Draak, met een kam op 't hoofd,
een drie-klustige spitse tong, en vervaarlijk noest gebit,
die als schildwagt een boom, daar 't gulde vlies aanhing,
beschutte. Als Jason dit gedrogt met vergeet-sap be-
sproeit had, en drie-werf sijn slaap-toover-vers herhaalt
hadde, waar mede selfs d'onstuimigheid der zee, en
schigtige stroom der rivieren gestilt en gestut konde wer-
den, beving den slaap sijn nooit gelooke oogen, in voe-
gen Jason 't gulde vlies streek, en, moedig op dien buit, 31
met sijn bruit Medea, d'oorsaak van die bekomen schat,
als een tweeden roof, seeghaftig te Jolkos aangekomen 32
is.

28. Thessaliers) *In het Latijn* Pelasgi; *gelijk aldaar Jason ook word geheeten* Æmonius. *Van de Pelasgi spraken wy*, 1 D. 42 pag. *en van Emonie, dat is, Thessalie*, 1 D. 63 pag.

29. Wierp) *Boven in het* 3 B. 72 pag. *bevechten de aardlingen malkanderen, sonder dat Kadmus haar eenigsins te keer ging, of iets onder den hoop wierp.*

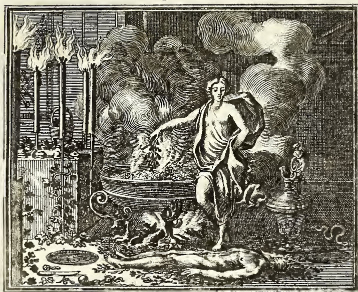
30. Grieken) *In het Latijn* Achivi, *wegens Achaja; van welk landschap*, 1 D. 39 pag.

31. Vlies) *Wat dat eigentlijk was, of sou konnen geweest sijn, toonden wy*, 1 D. 26 pag. *gelijk ook is aangeteekend*, 2 D. 187 pag. *dat de stieren en de draak waaren de wachters en bewaarders van het vlies. Doch wat de gesaaide krijgslieden aangaat, versta door deese die van Kolchos; onder welke Jason een steen wierp, dat is; oneenigheid en tweedragt strooide, en dus dede oproerig sijn, en in hun opstand malkanderen aantasten.*

Ondertussen willen de Sedekundige *dat Jason een Geneesmeester is geweest, en dat hy door sijn konst (hier in van Chiron sijnde onderweesen) met hulp van Medea, dat is, beleid en wijsheid, selfsgierigheid, geilheid, geweld, en andere inwendige sielsgebreeken heeft vermeesterd.*

32. Jolkos) *Heden geheeten Jaco, een oude zeestad van Thessalie, in de bogt van Pagase; uit wiens haven Jason met het schip Argo sich in zee begaf.* Strabo, 9 B. Mela, 2 B. 3 H.

TWEE-

TWEEDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Jason, so met het gewonnen Guldevlies als met de geschaakte Medea in Griekenland komende, wierd hy met een ongemeene blijdschap ingehaald, en het godendem wegens sijn wederkomst plechtelijk bedankt. Ondertusschen versoekt Jason van sijn beminde, dat het haar believe sijnen hoogbejaarden vader door haare konsten te verjongen. Medea neemt dit aan. Versameld en bereid haare toverkruyden, en maakt met deese van den stokouden Eson een starken jongeling; terwijl sy, van de wijngod gebeden, mede sijn voedsters haaren ouderdom ontneemt.

1 De grijse vaders en moeders van Emonie bragten vast hare dank-offeren ten autaar, voor de behoude reis
2 van haare kinderen, d'ontstooke wierook gaf sijn geur, en de beloofde offer-stieren lagen reets met hun vergul-
3 de hoornen gebolt. Maar Eson, nu stok-out, en met 't eene been in 't graf, verscheen niet bij 't dank-offer. Als wanneer Jason sijn huis-vrou aldus aan sprak: o liefste pand, die ik erken als d'oorsaak van mijn behoudenisse, schoon gij mij onwaardeerlijke weldaden bewesen, en meer geschonken hebt als iemant gelooven kan, bid ik u, indien anders u tooverkonst soo veel kragts heeft, (maar waat voor sou die swigten) dat gij mijne jaren besnoejen, en vaders leven daar mede verlengen wilt. Dus sprak hij met de tranen op de wangen, soo dat sij, nu mewaardig door sijn gebed, eens herdagt hoe ver dees liefde overwoog, die gene, die se vader Eëtes in haar heimelijk

1. Emonie) *Thessalie; gelijk gesegt is,* 1 D. 63 pag.
2. Wyrook) *Van de wyrook spraken wy,* 1 D. 58 pag
3. Hoornen) *Onder het offervee muntte bysonderlyk uit den os of stier.* Plinius, 8 B, 45 H. Ovidius, 1 B. van den Alm. 4, en 15 B. der Herschepp. en elders meer, *behalven* Virgilius, Horatius, Juvenalis, Silius, *enz.*

Wiens hoornen (gelijk ook der rammen, bokken en geiten) somwijlen met goud wierden overtrokken. Plutarchus, in Emil. Ovidius, 10 en 15 B. der Hersch. Virgilius, 9 B. van den En. *behalve* Tibullus, Martialis, Prudentius, *enz. by* Io. Saubertus, in sijn B. van het Offeren der Aloud. 18 H.

 4. Drie-

melijk weg-trekken schuldig bleef; maar smoorde die harts-togt, en antwoordde: wat moogt gij, waarde man, soo raau op mij versoeken? Dunkt u, dat het over mijn hart sou mogen, iemant het leven met verkorting van 't uwe te verlengen? Dat schutte Hecate; want u versoek is onge-rijmt, Jason, 'k sal liever een proef nemen om iets grooters voor u uit te rigten, als gij versoekt, en vader Eson, door mijn konst, niet door 't verkorten van u jaren, tragten 't leve te doen her-groenen, indien mij anders de
4 drie-vormige Hecate behulpsaam sijn, en 't stout bestaan van dit groote werk genadig wil begunstigen. Drie nagten had de maan nog werk om de hoornen te vullen, en haar cirkel te ronden. Soo haast sij in volle kragt scheen, en 't aardrijk bespiegelde, stoof Medea, ongegort, bar-
5 voets, met de vlegten over de naakte schouderen, in haar
6.7 eenigheid ten huis uit: en sworf in de midder-nagt, als
mens, vee, en gevogelte in diepen slaap lag: als nog boom nog blat ritselde, de vogtige lugt stil was, en niet als 't glinsterent gestarnte de wagt hielt. Hier na toe stak sij d'armen op, keerde haar drie-werf om, besproeide 8,9
de vlegten drie-werf met rievier water, gaapte drie-werf, viel op de knien, en sprak aldus: o nagt, die de gehei- 10
menissen 't veiligst sijn toe te vertrouwen, en gij gulde starren, die met de maan na 't onder gaan der sonne komt aan ligten, gij drie-koppige Hecate, die weet wat ik voorgenomen heb, en mij de behulpsame hand biet; gij toover-vaarsen en swarte konst, gij Godinne des aard-rijks 11
die de toovenaars kragtige kruiden verschaft; gij winden, bergen, rivieren, meiren, alle woud en nagt-goden, komt voor den dag, want door uwe hulp, kan ik, als ik wil, d'af-loopende rivieren weder na haar fonteinen drij- 12
ven, door tooversang stillen en ontroeren de zee-gol- 13
ven,

4. Drievormige) *Van Hekate en haare drie gedaantens is gesprooken*, 1 D. 62 pag.

5. Ongegord) *In het offeren (het sy dan de hemellingen of de onderaaardse ter eeren) moet alles vry, los, en ontbonden sijn; gelijk ook is* aangeteekend, 2 D. 23 pag. *het selve getuigen ook* Silius, 3 B. en self onse Dichter, in het 5 B. van den Alm.

6. Barvoets) *In eenige offerhanden (niet alle) wierden de voeten ontschoeid en ontbloot.* Prudentius, in Roman. spreekende van Cybeles offeraaren; *behalven* Ovidius, 2 en 6 B. van den Alm. *een gewoonte, niet alleen by de Romeinen.* Florus, 2 B. 13 H. *maar ook by de Grieken.* Jamblich. in Pythag. Silius, 3 B. *ja self by de Jooden of Hebrëen.* Juvenalis, 6 Berisp. Josephus, 2 B. van de Joodse Oorl. 15 H. spreekende van Berenice. *gelijk mede by de Duitsers, algemeen*, Strabo, 7 B. by Anton. Binëus, in het boek, van de schoenen der Hebrëen.

Dus wierd dit ook gepleegd in de besweeringen, toveroffers, en andere gevallen van een buitenspoorige bygelovigheid. Seneka, in Medea, treursp. 4 Bedr. 2 Ton. Horatius, 1 B. 8 Berispd. spreekende van Kanidia. Virgilius, 4 B. van den En. spreekende van Dido. Plinius, 13 B. 28 H. spreekende van het verdrijven der rupsen uit het geboomte. *behalven* Theokritus, Lukanus, *enz.*

7. Vlechten) *De vrouwen bonden haare vlechten los, en lieten het hair over de schouders hangen, in verscheidene gevallen.* I. *in grooten rouw, en zwaare droefheid. Siet* 1 D. 57 pag. II. *in begravenissen. Siet* in het selve 1 D. deselve pag. III. *in de byslaap en het Venusspel. Siet* 1 D. 129 pag. IV. *in het offer der swangere, aan Juno Lucina.* Ovidius, 3 B. des Alm. *en eindelijk*, V. *in bygeloovige toveroffers.* Horatius, in gemeld. 8 Berispd. van het 1 B. Lukanus, 6 B. spreekende van Erichto.

8. Keerde) *Dit omkeeren, te weeten van de slinker naar de rechterhand, was bynaar altijd in het offeren by de Romeinen en Grieken gebruikelijk.* Ovidius, 3 en 5 B. van den Alm. Lukretius, 5 B. Plinius, 21 B. 2 H. *behalven* Livius, Suetonius, Plutarchus *enz.*

9. Besproeide) *Van dit wyen en besprengen met water is gesprooken*, 2 D. 22 pag. *Siet ook* Saubertus, in sijn 11 H.

10. Knien) *Het knielen was ook in der heidenen godendienst een voornaame plechtigheid.* Plautus, in de Schipbreuk, blysp. 3 Bedr. 3 Ton. Apulejus, 6 B. der Hersch. spreekende van Psyche. *het geen wy sien op een keiserlijke* Gedenkpenning by Oudaan, 104 Taf. 8 Penn. *doch mede by* Sambukus, *enz. hoewel men in deselve onder het gebed ook was staande.* Martialis, 12 B. 77 D. spreekende van een gestrafte veest. *doch in het tegendeel, sittende in de lijkplichten en soenoffers voor de gestorvene.* Kurtius, 10 B. 5 H. Tibullus, 2 B. 7 D. Martialis, 8 B. 57 D. *behalven* Statius, Propertius, *enz.*

11. Aardrijks) *Van deese godinne (sy zy dan of Vesta of wel Cybele) is gesprooken*, 2 D. 23, en bysonderlijk 47 pag.

12. Rievieren) *Siet de aanteekeningen*, 1 D. 140 pag.

13. Toversang) *Alle dit volgende word gemeenlijk haar onderstelde kracht toegeschreven van* Jamblichus, Apulejus, en andere leerlingen van den wysen Plato. *Siet ook diergelijke sottigheden, van het domme grauw aangenoomen, by* Laërtius, in Empedokl. Laktantius, 2 B. van de Dwaal. 16 H. Arnobius, 1 B. *behalven* Tertullianus, Augustinus, en andere uitkloppers van deese gewaande mogentheid.

14. Vaar-

ven, betrekken en vagen de lugt. storm en kalmte ver-
14, 15 wekken, met prevelen en vaarsen de slangen den hals te
bersten singen, rotsen, en bosschagien rijt ik in slarden,
bergen en 't geheele aard-rijk doe ik daveren en loejen,
16 de geesten der dooden uit de graven, de maan van den
17 hemel komen, schoon 't gerammel der bekkens haar
flaute poogt te verquikken. Door mijn toover-sang ver-
bleekt 't gespan en wagen van de son mijn grootvader en
Auroor. Gij hebt mij de vlammenden adem der stieren
onblutsbaar gemaakt, en die, nooit begareelt, voor de
ploeg doen rek-halsen. Gij hebt de mannen uit drake-
tanden gesprooten, schrikkelijk tegen malkander gehitst,
den draak, dien fikse schildwagt, in slaap geholpen, 't gulde
vlies heimelijk ontdraait, en na Grieken-land gesonden.
Nu heb ik van noode een sap, om d'oude jaren te doen
her-groenen: dit sultge mij verschaffen; want te ver-
geefs heeft 't gestarnte soo niet geglinstert, vergeefs komt
dit gespan van vliegende draken hier niet voor den dag:
dit was haar soo haast niet uit den hemel toe-gesonden,
18 of sij steeg op de wagen, streelde de getoomde draken-
halsen, nam de lei in de vuist, snorde op in de lugt, en
schoor boven 't vermaaklijk Tempe in Thessalie, alwaar 19
sij sekere land-streken uit-gekeurt, en 't draakegespan der-
waarts gemeent heeft. Dus door-snuffelt sij wat kruide-
ren op den berg Ossa, den hoogen Pelion, Otris, Pin- 20, 21, 22
dus, en vrij hoogere Olimp wiessen, en trok eenige uit 23, 24
om de wortel die haar diende, eenige snee sij 't loof
met een koopere seis af. Hier benevens las sij veel krui- 25
deren aan den oever van d'Apidaan, ende Amfrisus; d'Eni- 26, 27, 28
peus, Peneus, Sperchius, en bies-oever van Bebe lieten 29, 30, 31
mede van haare vederen. Nog plukte sij te Antedon in Beo 32
tie 't altijd groenent kruit, doen nog soo bekent niet
als daar na sedert 't veranderen van Glaucus lighaam. Na
een toer van nege dagen en nege nagten met het drake- 33
gespan, quam sij weder. De draken hadden pas de snuf
der kruideren in de neus, of ze vervelden d'oude hui-
den. Sij bleef buiten 't hof onder den blaauwen hemel,
schuwende 't koolen van haar man, stigtte twee autaars 34
van aard-soden, de regter Hecate, de linker de Go- 35
dinne der jeugt ter eeren. Dese bestak sij rontom met 26
ei-

14. Vaarsen) *Siet van deese*, 1 D. 180 pag.
15. Slangen) *Het geen ook is aangeteekend*, 1 D. 140 pag.
16. Graven) *Hier af spraken wy*, 1 D. 127 pag.
17. Bekkens) *Van dit hulpmiddel tegens de maaneswijm is gesprooken*, 1 D. 140 pag.
18. Wagen) *Haar gegeven van de Son, haar vader; gelijk sy self segt by* Euripides, in sijn treursp. in het 5 Bedr. *siet ook van dese* Seneka, op het einde van sijn tooneelsp.

Wat nu aangaat het wegvoeren van een levend mens door de lucht, met behulp van goede of quade geesten; dat selve sal hier geensins konnen afgehandeld worden. Siet dit wel eertegen gesprooken by Bullingerus, Olaus Magnus, en Cicogna: *doch heden allerjongst by* BALTHAS. BEKKER.

19. Tempe) *Van welke aangenaame plaats*, 1 D. 116 pag.

20. Ossa	*Van welke bergen*	1 D. 139 pag.
21. Pelion		1 D. 139 pag.
22. Otris		2 D. 43 pag.
23. Pindus		2 D. 30 pag.
24 Olimp		1 D. 139 pag.

25. Kopere) *Niet van yser; aangesien het koper, sijnde een suiverder metaal, gebruikt wierd in het versamelen van kruyden, het verjagen van nachtgeesten, en het ontsetten van de maan in het swijmen.* Makrobius, 5 B. 9 H. Virgilius, 4 B. van den En. *behalven* Sofokles, *enz.*

26. Apidanus	*Van welke rievieren*	2 D. 31 pag.
27. Amfrisus		2 De 31 pag.
28. Enipeus		1 D. 178 pag.
29. Peneus		1 D. 177 pag.
30. Sperchius		2 D. 31 pag.

31. Bebe) *Of liever Bebeïs, een meir ontrent Bebe, een stedeke van Thessalie, ontrent den Ossa.* Propertius, 2 B. 2 D. Lukanus, 7 B. ja self Strabo, 9 B.

32. Antedon) *Een stad in Beotie, heden geheeten Talando: weleer van de Thraciers bewoond.* Strabo, 9 B. *vermaard onder andere wegens Glaukus; van wiens herscheppinge* beneden, in het 13 B.

33. Negen) *Gelijk het drietal waargenoomen wierd in de gewaande betoveringen en besweeringen, so lette men ook wel op het negental. Doch in het offeren nam men waar dat men het gelijk getal gaf aan het onderaardse, maar het ongelijk getal aan het hemelsse godendom.* Virgilius, in het 8 Herdersgeſ. Ausonius, in sijn Drietal. *behalven* Makrobius, Servius, en Plutarchus.

34. Man) *Dat sich de vrouwen eenigen tijd van het byslaapen onthielden, wegens een aanstaande feestdag of plechtig offer, is* aangeteekend, 1 D. 128 pag.

35. Aardsoden) *Sie dit* aangeteekend, 2 D. 122 pag.

36. Jeugd) *Juventas; welke (sommige noemen haar Hebe, het wijf van Herkules) ons word vertoond*

37 eisen-kruid, en andere groene meien. Doen groef sij niet
38 ver van d'autaars twee kuilen, offerde, en keelde een swart
39 schaap, en begoot de kuilen met het bloed. Daar na plengt
40, 41 sij een kroes laauwe melk in d'eene, een kroes gesmolten
42 honig in d'andere put, en bidt d'onder-aartse Goden,
43 Pluto den God der schimmen, en Proserpijn sijn geschaakt
wijf, datse den oude man soo spoedig niet wilden ontsielen. De Goden door haar gebed en lang gemompel daar toe bewilligt sijnde, lietse't uit-geleeft lighaam van Eson bij d'altaren brengen, alwaar sij door toover-sang den ouden vast in slaap hielp, en als een lijk op de gestrooide kruideren uit-strekte. Doen hiet sij Jason met sijn die-
naars daar van daan vertrekken, en, als nog niet inge- 44
wijde, 't gesigt van haare geheimnissen afwenden. Sij pakken sig voort. Medea scheert met hangende vlegten,
gelijk de wijn-paapinnen, om de brandende altaren, verst 45
haar veel-kluftige fakkels met het bloed uit de swarte kuil,
en ontstakse aan bei de autaars; doen suiverde sij den 46
oude man drie-werf met vuir, drie-werf met water, en driewerf met swavel. Ondertussen raakt de kragtigen hutspot

toond op een keiserlijke Gedenkpenning, *daar sy wyrookt; by* Oudaan, de 58 Taf. 1 Penn.

Van haar gewaagen Ovidius, 6 B. van den Alm. 1 B. 11 Pontusbr. Horatius, 1 B. 30 Lierd. Pausanias, in Korinth. *doch die haar Ganymeda is noemende; quansuis om dat sy, gelijk naderhand Ganymedes, by de goden plagt in te schenken.*

Deese godinne wilde nevens de Terminus niet wijken, toen men te Rome de grondslag van den Kapitolijnssen tempel sou omtrekken. Livius, 5 B. 54 H. Florus, 1 B. 7 H.

37. Eisenkruid) *In het Latijn* verbenæ; *en eigentlijk alle suivere takken of kruyden, op een geheiligde plaats gesneden of geplukt.* Plinius, 22 B. 2 H. Terentius, Andr. 4 Bedr. 4 Ton. *doch eigentlyk (en dan ook geheeten* sagmina) *waaren het die takken en kruyden, waar mede de* foeciales, *vredemakers, en de* pater patratus, *hoofdvredemaaker, de altaaren of sich selven bekranssen, wanneer sy verbonden sullen oprichten.* Livius, 1 B. 24 H. Donatus, over gemelde plaats van Terentius; Servius, over Virgyls 8 Herdersgef. De oude Kantteekenaar, over Horatius, 4 B. 10 Lierd.

38. Swart) *Het groot of kleen offervee, was blank en hagelwit, indien het de hemellingen was toegewyd; maar pikswart, wanneer het wasten dienst der onderaardse: volgens het* aangeteekende, 1 D. 192 pag.

39. Kuilen) *In de helsse soenoffers gebruikte men, aangaande het offervee, geene altaaren noch verhevenheden; maar alleenlijk groeven en kuilen, waar in men het bloed der dieren uitstortte.* Homerus, 11 B. der Dool. Silius, 13 B. Statius, 4 B. van den Theb. *behalven* Horatius, Juvenalis, en Petronius; *by meergenoemde* Saubertus, in het 15 H.

40. Kroes) *In het Latijn* carchesium, *en ook by andere* cymbium. *Is een Grieks drinkvat, meerendeels van de priesters in het offeren gebruikt.* Makrobius, 5 B. 21 H. spreekende van scheepsgewijs gewrochte drinkpotten. *Van deese gedenken ook onse* Dichter, in het 12 B. der Hersch. Virgilius, 5 B. van den En. Martialis, 8 B. 59 D. Silius, 11 B.

41. Melk) *Van de wijnplengingen in andere offerhanden is gesprooken*, 1 D. 68 pag. *Het plengen van melk was seer gemeen; niet alleenlijk by de boeren en veehoeders.* Virgilius, 5 Herdergef. *maar ook elders; doch ter eeren de goden van het aardrijk, Ceres, Pales, Merkuur, Silvaan, Priaap, en meer andere.* Prudentius, 1 B. tegens Symm. Horatius, 2 B. 1 Gr. Seneka, in Edip. 3 Bedr. 1 Ton. *behalven* Apulejus, Silius, *enz.*

42. Honig) *Welke ook wierd uitgestort voor de gemelde godheden; en self voor de onderaardse; aangesien, volgens* Porfyrius, *de honig is het sinnebeeld van de dood.* Silius, 13 B. Tibullus, 1 B. 7 en 10 D. *behalven* Atheneüs, Plato, *enz.*

43. Pluto) *Van Pluto spraken wy*, 1 D. 112 pag. *gelijk weder van hem en het schaaken van Proserpina*, 2 D. 46 en 139 pag.

44. Vertrekken) *Aangesien niemand mogt komen ontrent de geheimen der heilige verborgenheden, als de priesteren, en die reeds van deselve als ledemaaten waaren aangenoomen. Dus wierd het volk op verscheidene wijsen, of met een reisje gesegt* Commentaculum, *geweerd.* Festus. *of met touwen afgeschooten.* Pollux, 8 B. *Doch bysonderlijk was de dienst van de godinne Bona ontoeganglijk by de Roomsse mannen. Siet* 1 D. 255 pag. *en die van de Eleusinisse Ceres, by de Grieken. Siet* 1 D. 17 pag.

45. Wijnpaapinnen) *Van haar gewaad en ongehavenheid spraken wy*, 1 D. 15 pag.

46. Suiverden) *De* lustratio *of suiveringe geschiedde meerendeels met water. Siet het* aangeteekende, 1 D. 23 pag. *of met brandende swavel. Siet* 1 D. 235 pag. *by het welke men ook voegde eyeren.* Ovidius, 1 B. der Minnek. Martialis, 7 B. 55 D. *of met sout gemaakt water, opgevat met een tak van een laurier, of eenige andere godgewijde boom. Siet* 2 D. 23 pag. *behalven dat ontrent het offeren altijd water was, om daar in de handen of de werktuygen af te wasschen. Siet* in het selve D. deselve pag.

47. Thef.

pot in de kopere ketel aan't koken en't ſchuimen. Dit
was een Olijpodrigo, van wortelen uit de valleien van
47 Theſſalie, ſaad, bloemen, en bittere ſappen; geſteente uit
d'uiterſte geweſten van't ooſte en van de grond des groo-
ten Oceaans gehaalt, den rijp bij mane-ſchijn onder-
48 ſchept, de vervloekte vleugelen en 't vlees van de [kin-
49, 50 der-melker]'t gewei van de weer-wolf, de ſchobbige huit
51, 52 van een Libiſſe water-ſlang, de lever van 't lang-levend
hart, d'eieren en de kop van een kraai die negen eeuwen oud geworden was. Deſe en ontallijke andere ingredienten bereide Medea voor den ouden Eſon? daar na roerdenſe den hutspot om met een olijf-tak, die, hoewel ze lang dor geweeſt was, in't heet ſap geſteken eerſt begoſt groen te werden, daar na bladeren en een kragt van olijven te dragen, daar't ſchuim van de ketel over-kookte, en de heete druppelen neer vielen, groende't aard-rijk, en worp bloemen en aardvrugten op. Als Medea dit ſiet, ſteekt ſij den ouden man de keel af, tapt het oude bloed af, vult hem op met ſap, 't welk Eſon, of door de mond, of door de wond, ſoo haaſt niet ingeſogen had, of 't grijs hair en baard wiert ſwart, 't geraamte vet, zijn bleek en ongedaanheid kreeg een geſonde verf, de holle en ledige a-
deren ſwollen van nieu bloed, en de leden wierden jeugdig. 53
Eſon ſtont verſet, en bevont dat hij nu ſoo fluks als voor veertig jaren was. Als Bacchus uit den hoogen deſe wondere herſchepping geſien had, bedagt hij dat door
dit middel ſijn minnen ſoude konnen weder jong ge- 54
maakt

47. Theſſalie) *In het Latijn* Æmonia, *Siet* 1 D. 63 pag.

48. Kindermelker) *Al van ouds wierd onder den gemeenen man geloofd, dat de besjes, door de ſoo genaamde toverkonſt, ſich in een lelijke en mismaakte vogel verſchepten, in de huyſen heimelijk binnen drongen, en de jonge kinderen in de wieg het bloed door haare prammetjes afſoogen.* Plinius. 11 B. 39 H. Ovidius. 6 B. van den Alm. *Doch ſiet dit, nevens meer andere dwaasheden, wederlegt van* Alba Spina, Spenger en Fromannus.

49. Gewei) *In het Latyn* proſecta. Proſiciæ *of* proſecta *waaren gedeeltens der* exta (*ſiet van deeſe* 2 D. 64 pag.) *of ingewanden, afgeſneden, om, in het vuur geſmeeten, en, ſekere godheid ter eeren, aldaar verbrand te worden.* Makrobius, 3 B. 2 H. Feſtus.

Siet deeſe woorden gebruikt by Plautus, in de Kartaginenſer, 2 Bedr. 1 Ton. Petronius, in ſijn Beriſpſchr. ſpreekende van die van Marſeilje; *behalven* Ovidius, Arnobius, *enz.*

50. Weerwolf) *Van dit ingebeelde gedrocht ſpraken wy,* 2 D. 18 pag.

51. Lybiſſe) *In het Latijn* Cinyphii, *wegens de Lybiſſe of Afrikaanſſe rieviere Cinyps; van welken,* 2 D. 130 pag.

52. Langlevend) *Van het langleven der herten is geſprooken,* 1 D. 249 pag.

53. Jeugdig) Paleſatus *wil, dat Medea, met het ſap van eenige kruyden, het grijſe hoofdhair wiſt ſwart te maaken: datſe daarenboven ook warme kruidbaden had uitgevonden, wiens gebruik den menſch verfriſte, en gelijk als verjongdo. Maar by* Stobëus *en* Plato *word Medea toegevoegd, dat ſy middelen had om laffe, loome, en luſteloofe druilooren, wijs, grootmoedig, en dapper te maaken. Wat het zy,* Sabinus *is mede van gevoelen dat Medea de geneeskonſt oeffende, en dat ſy door bequaame kruyden den ſiekelijken Eſon heeft herſteld, en ſijn leven, volgens de gewoone wijſe van ſpreeken, op die wijſe verlengd.*

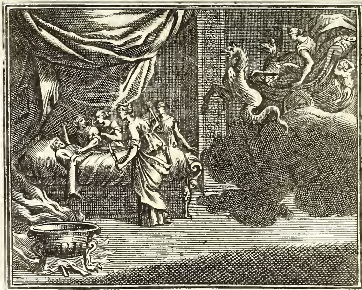
54. Minnen) *Wie die ſijn geweeſt, is aangeteekend,* 2 D. 80 pag. *doch ſie hier, hoe de Wijngod deſelve aan Medea overgeeft.*

maake werden, versogt dien dienst op Medea en ver-kreegse.

Medea,

55. Medeä) *In het Latijn* Colchis, *wegens Kolchos; van welk landschap gesprooken is*, 1 D. 59 pag. *gelijk van Fasis, haar hoofd-rievier*, 1 D. 29 pag.

DER-

DERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Medea, verder willende aan haren Jason toonen, hoe seer sy hem beminde, neemt voor ook sijne vyanden te verdelgen. Begeeft sich in het hof van Pelias, veinsende sich niet weinig van haar echtgenoot te sijn beledigd. De dogters van deesen vorst versoeken daar op mede het verjongen van haaren vader, gelijk sy dat soo wel gelukt sagen aan den herstelden Eson. Medea stemt het toe, geeft haar quansuis een middel aan de hand; doch het geen de dochteren schuldig maakt aan de dood van Pelias. Waar op sy, vluchtende uit Thessalie, sich binnen Korinten, nederset. Daar is sy de stookebrand van een veel grooter rampsaligheid. Haaren Jason word daar op nieuws de bruidegom; doch sy doet de bruid, nevens haaren vader, met het geheele hof, verbranden, en trekt, dit gruwelstuk hebbende uitgevoerd, naar Athenen.

1 Medea, om haar quade practijken geen rust te geven,
2 hielt sig over onlust tussen haar, en Jason was,
nam ootmoedig haar toevlugt aan 't hof van Pelias; sijn
dogters (want hij was een stok-oud man) verwelkommen
haar, die sij door behendigheid, in korten tijd, onder
valssen schijn van vriendschap, aan haar snoer kreeg. Ter-
wijl sij ontvout, hoe sij onder andere treffelijke weldaden,
voor de grootste hielt, dat sij Eson in een jonk vel ge-
steken had, en 't selve met alle omstandigheden uit drukt,
hoopten Pelias dogters, dat door deselve konst haar va-
der ook kost hergroenen: versoeken 't selve op Medea,
met beding, voor den dienst, van soo veel als sij eis-
sen wilde. Hier op sweeg sij een weinig, scheen in be-
raad te staan, en hielt haar quansuis over dit swaarwigtig
werk in ballans. Eindelijk haar toesegging gedaan heb-
bende, seit sij: om een vaste proef van dese konst te
nemen, haalt mij uit u kudden den oudsten ram, 'k sal
hem daar door een lam maken. Terstont wiert een oude
en uitgeleefde ram, met kromme hoornen, langs de
holle slaap van 't hoofd gekrult, voor den dag gehaalt, de-
sen stak sij de mossige strot met haar Thessalis lemmer
af, tapten 't klein overschot van sijn bloed, stak den ge-
keelden ram in een koopere ketel, en begoot hem met
het toover-sap; de leden krompen in, de hoornen met
de jaar-kerven vielen af: soo dat'er in de ketel 't geblaat
van een lam gehoort wiert, en korts daar aan, tot ver-
wondering van d'omstanders, een lam uit de ketel sprong,
blaatte, weg huppelde, en 't volle uier sogt. Hier over
stonden Pelias dogters verstelt, en hielden heftiger aan,
om dat sij een wisse proef van haar belofte gesien hadden.
Drie dagen en nagten verstreken zijnde, hing de bedreiglij- 3
ke Medea, op de vierde nagt de ketel met schoon water en 4
kragteloose kruiden over 't vuir. Koning Pelias en sijn
lijf-schutten lagen door toover-sang vast, en sliepen osse
dood geweest waren. Medea was met de dogters bin-
nen gegaan, lastense om de ledekant te staan, en seide:
wat draalt ge nu siegte duiven? Trekt van leer, tapt hem
't oude bloed af, op dat ik de ledige buisen weder met
jonk bloed op-vulle. 'T leven ende jeugt van vader hebt
gij nu in uwe handen. Hebt gij hem lief, en wilt gij
niets vergeefs hoopen, doet vader desen dienst, duwt
hem gelijker-hand 't geweer in de ribben, en drukt hem
't oud en drabbig bloed uit den romp. 'S vaders liefste
kinderen wierden door die aanporring de godlooste, en
bedreven een gruwel-stuk om geen gruwel-stuk te be-
gaan; maar geene van deselve kost 't poken aansien, sij
wendden alle 't gesigt averegts, en staken om gekeert den 5
ouden vinnig en blindeling in 't vel. Pelias dreef wel
in

1. Medea) *In het Latijn dan* Phasias, *en dan weder* Colchis. *Siet de aanteekeningen.*

2. Onlust) *Volgens* Diodorus (4 B. 52 H.) *had Medea de gedaante van een besjen aangenoomen, en, met sich voerende het beeld van Diana, de vorst Pelias met schijnheiligheid verleid; en daar op het voorgenoomen feit aangevangen: te weeten om Jason het gebied over Thessalie weder te doen hebben. Andere vertellen het weder anders. Siet* Pausanias, in Arcad. Hyginus, 24 Vertell.

3. Dagen) *Het Latijn spreekt hier van de* Sonnepaarden, *sijnde gedooken in de* Iberisse, *dat is, in het Westen, de Spaansse Zee. Iberus is een vermaarde reviere in Spanje, beginnende in het gebergte der Biskajers; en, by de stad Dertosa, vallende in de midlansse zee.* Mela, 2 B. 6 H. Plinius, 3 B. 3 H. *heden geheeten Ebro.*

Anton. Augustinus *vertoond ons een Latijnse* Gedenkpenning; *verbeeldende een wateruitbrakend mans hoofd; geteekend:* HIBERUS, *enz.*

4. Medea) *In het Latijn Æetias; wegens Eetes, haaren vader. Siet* 1 D. 28 pag.

5. Staaken) *Alle, behalven de deugdsaame Alcestis; welke wy, doch in een ander geval vertoonen, in het* 9 Taf. *van de* GALLERYE; *en weder in het* 15 Taf. *van de* PICT. LOQUENS.

in 't bloed, maar rees evenwel een weinig over-eind, en meenende nu vast half gekerft in 't ledekant op te staan, stak hij tussen soo veel moord-klingen de doorse armen op, en riep: wat begint gij lieve dogters, wat betoovert u tot vader-moord? Hier op besweek haar en moed en handen. Hij meende meer te spreken, maar Medea sneedt hem spraak en strot met eene veeg af, en stak
6 hem dus gemartelt in de siedende keetel.

Ten waar Medea door vliegende draken door de lugt gestooven was, sij had gewis arbeits-loon ontfangen, sij schoor om hoog, dreef over den lommer-rijken berg Pelion, 't berg-slot van Filira, den Otris, en 7, 8, 9
gewesten, die, door 't geen den ouden Cerambus over- 10
gekomen is, berugt geworden sijn. Dit was de man, die, door hulp der Nymfen, gevleugelt op scherende, de sond-vloed van Deucalion ontquam. Aan de linker-hand lie=

Volgens Hyginus *(in de* 24 Vertell.*) heeten deese dochteren: Alcestis, Pelopea, Medusa, Isodoce en Hippotoë; welke, na dit begaane feit, uit vrees en schaamte sich in Arkadie verstaaken. Doch siet de seer verschillende* Diodorus, 3 B 53 H.

Pausanias, *ondertussen getuygd (in* Arkad.*) dat niemand de naamen deeser dochteren heeft ondekt; en dat de schilder Mikon alleenlijk onder twee van deese vadermoordsters naamen settede; te weeten die van Asteropëa en Antinoë.*

6. Ketel) Erasmus *verstaat, onder dit verdichtsel, een konstig* proces, *of uitvoeringe van de meergenoemde* Chimie *of scheikonst. Siet het aangeteekende, hoewel in een verscheidene saak,* 2 D. 149 pag. *en elders. Want gelijk hier deese dochteren, in het verhoopt verjongen van Pelias bedroogen zijn geweest, so worden ook meenige in het soeken naar de* Lapis, *niet sonder groot verlies en schade van geld en gesondheid, misleid; gelijk men oogenschijnlijk vind beweesen in de* welbekende samenspraak van gemelden Erasmus.

7. Pelion) *Van deese berg is meermaalen gesprooken; te weeten,* 1 D. 139 pag.

8. Filira) *Al weder mis getast, meester* Valentijn: *seg van het wijse menspaard Chiron, de soon van Filira en Saturnus; gelijk wy aanteekenen,* 1 D. 179. en 2 D. 165 pag.

9. Otris) *Van dit gebergte is mede gesprooken,* 2 D. 43 pag.

10. Cerambis) *Welke, van de Nimfen, in een vogel (andere meenen, in een schalbijter) verschept sijnde sich begaf op het hoogste van den berg Parnas, op die wijse ontwijkende den algemeenen watervloed, ten tijde van koning Deukalion. Een geheel onbekend verdichtsel; doch van deese vloed is gesprooken,* 2 D. 19 pag.

11. Pi-

11.12 liet sij leggen Pitane in Eolie, den langen draak in ' steen verandert, den lommerigen Ida, daar Bacchus 13
sijn

11. Pitane) *Een stad in Eolie, niet verre van de mond van den Kaikus, hebbende twee schoone havens; doch allermeest bekend door haare steenen, welke, soo men segt, aldaar op het water drijven,* Strabo, 13 B.

Vorder is van Eolie, in welk landschap deese stad is gelegen, gesprooken, 1 D. 110 pag.

12. Draak) *Eenige meenen dat hier de Dichter is spreekende van den draak, welke sich in Aulis aan de Grieken vertoonde, en haar door een voorteeken deede sien, dat Troje niet als na thien jaaren sou vermeesterd worden. Siet* Homerus, 2 B. van den Il. *en* Ovidius, 12 B. van deese Herschepp. *Doch waarom spreekt hy niet van de draak, welke het drijvend hoofd van den vermoorden Orfeus poogde in te swelgen? want van deese gewaagd hy mede in het* 11 B. der Herschepp.

13. Ida) *Teweeten het gebergte van Troas in Frygien; niet dat van het eiland Krete. Van den Trojaanssen berg spraaken wy,* 1 D. 116 pag.

 14. Hert)

14 sijn soons geroofden stier behendig in een hart ver- | vormde, Cebrena, daar Paris begraven leit, en daar 15
Mera

14. Hert) *Thyonëus, soon van Bacchus, had in Frygien een jongen os gestoolen. Dit brengt alle de boeren en veehoeders op de been. Ieder vervolgd den koedief; maar Bacchus, met sijn soon verlegen, verschept hem in een jager, en den loomen os in een wakker hert. Mede eene onder de ongemeenste verdichtselen; hoe wel* Akro (schrijvende over Horatius, 1 B. 17 Lierd.) *mede gewagh maakt van Thyonëus, koningsken van het eiland Chios, vader van Thoas, wiens dochter was de welbekende Hipsipile.*

Doch Bacchus word immers self Thyonëus geheeten, volgens het aangeteekende, 2 D. 93 pag.

15. Paris) *Van welken bysonderlijk*, 1 D. 74 pag en elders. *doch het Latijn noemd hem* Coryti pater; *vader van Korytus, geteeld by Enone.* Tzetzes over Lijkofr.

Vorder is deese, volgens Strabo (in het 13 B.) *begraven te Cebryna, een gerings Stedeken van het landschap Troas.*

16 Mera, in een teef verandert, baſt dat 'er 't land van I waagt.

16. Teef) *Dit verdichtſel is by niemand als alleen by onſen* Naſo *bekend; en ſoo ſijn ook bykans alle de volgende.*

Nog

17. En-

17, 18 Nog schoor sij over Euripilus, stad in 't eiland Co,
daar 't vrou-volk, na den aftogt van Hercules troe-
19, 20 pen, hoorn-beesten wiert; over Rodus, Febus eiland,

en de Telchiners te Jalise, die, om dat sij alles 21
met haar tover-gesigt vergiftigden, van Jupiter vervloekt, 22
en

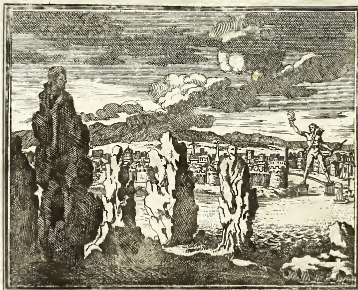
17. Euripilus) *De soon van Herkules, een seer ervaaren wicchelaar en koningsken van het eiland* Kos, *van welke* Propertius, 4 B. 5 D.

Welke onderscheiden moet worden van eenen anderen, de soon van Telefus en de suster van Priamus, minnaar van Kassandra; in de veldslagen voor Trojen omgekomen. Homerus, 11 B. van de Dool. *Siet ook van deese* Virgilius, 2 B. van den En. *gelijk ook van eenen derden, de soon van Neptunus, een koningken van Cyrene, in Afrika.* De Kantte kenaar, over Apollonius, het 4 B. der Vlieft.

Doch siet held Eurypylus (hy zy dan wie hy sy) op een Pasische Gedenkpenning *afgebeeld, by* Spanhemius, in sijn vijfde Verhand.

18. Cos) *Van dit eiland is gesprooken*, 1 D. 234 pag.

19. Hoornbeesten) *De wijven van het eiland Kos, seer qualijk neemende, dat Herkules sijn groot vee, den drielijvigen Gerion ontnoomen, door haare velden dreef, quaamen gelijkerhand toegeschooten om sulks te beletten; ondertusschen Juno in haare gramschap vloekende. Doch sy sijn alle, van deese Godinne, in koejen verschept; terwijl Herkules de hooftstad op dit eiland vermeesterde, Eurypylus doodde, en sijn dochter Chalciope met sich nam.*

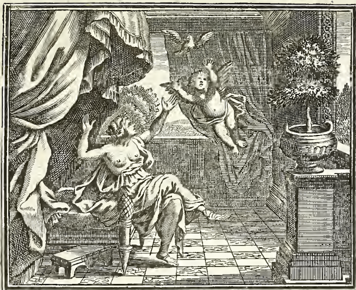
20. Rhodus) *Van dit wijdberoemd eiland is gesprooken*, 2 D. 100 pag.

21. Jalise) *Een stad op het eiland Rhodus, soo genaamd naar Jalysus, de soon van eenen Cerkafus.* Stefanus, in het Stedeb. *hoewel andere geloven het Bacchus geweest te sijn, van de Rhodiaanen geheeten Jalysus. Wederom meenen anderen het een jager geweest te sijn, om dat nevens hem in de schilderyen een hond word geplaatst.* Sie van de schilderye Strabo, 14 B. Cicero, in het B. van den volm. Redenaar, enz.

Hier woonden de Telchines, uit Kreta alhier sijnde aangedreven; een boosaartig volk, met hunne oogen self, menschen, dieren, en aardgewassen betoverende en krenkende. Suidas, Hesychius; en Nikolaus, in het B. van de seden des volks by Stobeus,

22. Vervloekt) *Versta hier, dat deese quaade menschen, om hunne menigvuldige boosheden, rechtvaardelijk gestraft sijn, met het onderloopen en verdrinken van gemelde stad. Siet* Diodorus, 5 B. 55 H.

23. Carteia)

23 en in zee verdronke leggen. Nog over d'oude stad Carteja in 't Eiland Cea, daar sig vader Alcidamas verwonderde dat sijn dogter in een tamme duif veranderen kost. 24

Daar

23. Carteia) *Kartea, niet Karteja (want dat ligt in Spanje) was eene der vier stedekens van het eiland Ceos; soo geheeten van eenen Kartëus, aldaar met een begrafplaats vereerd.* Strabo, 10 B.
Van het eiland Ceos of Cea spraken wy, 1 D. 101 pag.
24. Duif) *Van dit verscheppen schrijft niemand als onse stofrijke* Naso.

25 Daar van daan over 't meir na Hyrie, en 't Beoots
26 Tempe na Cycnus genaamt, die ſchielijk in een ſwaan veranderde. Want aldaar had Fillius, volgens laſt van
27 Cycnus, ſijn troetel-jonge, de gieren, en den fieren leeu over-gelevert, den ſtier, die hem op gelegt was te bengelen, vermeeſtert, die hij, nu ſoo dikwijl in ſijn min te leur geſtelt, voor 't leſt weigerde den jonge te vereeren. Gy ſult, ſeide Cycnus, nog wenſſen, mij den ſtier te ſchenken: met ſprong hij van een hoo- 28
ge rots: ſoo dat ijder dagt hij was neer geſtort, maar bleef, in een ſwaan verandert, op ſijn ſneeu-witte wieken in de lugt hangen. Sijn moeder Hyrie, onbewuſt dat hij nog in 't leven was, ſmolt in tranen, en wiert een meir, nog Hyrie genaamt.

Hier

25. Hyrie) *Was een rieviertje in Bëotie, met een meirtje vermengd; hebbende haar naam van Hyrie, aldaar tot water ſmeltende om het verlies van haar ſoon.* Strabo, 9 B. *behalven* Homerus, *enz.*

26. Tempe) *Niet dat van Theſſalie, maar van Beötie; het geen men ook, naar den berg Teumeſus, heet Teumeſia.*

27. Troeteljonge) *Van dit ſoort van jongens (hoedanige ook ſijn geweeſt Ganymedes, Hylas, Batillus, Argilius, Antinöus, Anteros, en meer andere; bemind van de Goden, Jupiter, en Herkules; den dichter Anakreon, den veldheer Pauſanias, en de keiſeren, Hadrianus en Kommodus) is geſprocken*, 1 D. 183 en 144 pag.

28. Stier) *Vergelijk het belooven en eiſſchen in diergelijke minneryen, by den alte geilen ſeedegiſper* Petronius. *Ondertuſſchen ſiet ook dit geval by meergenoemde* Anton. Liberalis; *welke ſchrijft dat deeſe Ciknus, ſoon van Apollo en Hyrie, aan Fillius, ſijn minnaar, hadde belaſt ſonder geweer een leeuw te dooden, twee gieren levendig te vangen, en eindlijk ook met eigen handen een ſtier naar het altaar van Jupiter te ſleepen.*

19. Pleu-

29 Hier ontrent leit de ſtad Pleuron, daar Combe Ofis
30 dogter, in een vogel vervormt, angſtvallig 't moord-
geweer van haar ſonen ontvloog. Vorder ſchoor ſij over
31 Calaüre Latonaas eiland, daar de Koning met ſijn ge-
32 maal in vogels verandert ſijn. Op de regter-hand had
33 ſij den berg Cyllene, daar Menefron, gelijk de beeſten,
34 ſijn moeder poogde te beſlapen. Een ſtuk weegs daar
35 van daan ſag ſij Ceſiſus, die 't ongeluk van ſijn neef,
door Apollo in een zee-kalf herſchapen, beſchreide:
36, 37 en Patre, daar Koning Eumelus ſijn vliegende dogter be-
treurt. Eindelijk ſtreek ſij met haar draken-geſpan te
Corinte, daar van ouds geſegt wert menſſen uit duivels- 38
brood geſprooten te ſijn. Maar na dat Creüſa, Jaſons 39
nieuwe bruid, door Medea's vergift verbrant, en ſij 't 40
palais in ligte vlam ſag ſtaan, door-ſtiet ſij met een tij-
gers hart beide haare ſonen, wreekte haar leet gruwelijk, 41
ontſnapte Jaſons geweer met de vlugge draken, uit 't reu- 42
ſe bloed geſprooten, en ſtreek te Athene, daar den regt- 43
vaardigen Fineus en ouden Periſas, en nigt van Polyie- 44
men, als vogelen in de lugt ſchooren.

29. Pleuron) *Een ſtad van Etolie, landwaards in gelegen aan den Evenus, niet verre van Kalydon.* Strabo, 10 B. *doch andere leeſen hier Brauron; van welk vlek wy ſpraken, ter gelegenheid van het beeld van Diana*, 1 D. 209 pag.

30. Vogel) *Van deeſe vervolgde moeder vind ik nergens iets aangeteekend.*

31. Kalaure) *Een eilandeken in de Argoliſſe zeebogt, tegen over Trezene; bekend wegens Demoſtenes, welke, de dwinglandye van koning Antipater ontvluchtende, aldaar zich met vergif het leven benam.* Plutarchus, in Demoſt. *Het was ook het eiland van Latona; doch deeſe deed een wiſſeling met Neptunus, gaf Kalauria aan hem over, en ontfing daar voor het eiland Delos.* De Kanttekenaar over Dionyſius: Strabo, 8 B.

32. Vogels) *Te weeten Ceix met ſijne getrouwe Alcione; van welke* 1 D. 19 pag. en beneden, in het 11 B. der Herſchepp.

33. Cyllene) *Van welken berg*, 1 D. 269 pag. *Voorts hoewel men naar deeſen berg Merkurius noemd Cyllenius, ſoo meend evenwel* Mela (2 B 3 H.) *dat hy ſoo word geheeten van Cyllene, de haven, of ſcheepsreede van die van Elis. En wat de berg Cillene aangaat, deſelve ontfing (volgens* Pauſanias, in Arkad.) *ſijn naam van Cillene, den Arkadier.*

34. Moeder) *Blias geheeten; na dat ook Cillene ſijn dochter van hem beſlaapen was.* Hyginus, in ſijn 253 Vertell.

Siet ondertuſſchen van het beſlaapen ſijner naaſte bloedvrienden (en quanſuis noch echtelijk en wettig) 1 D. 209 pag.

35. Ceſiſus) *Van welke rievier*, 2 D. 22 pag. *doch de verſcheppinge van ſijn neef in een zeekalf, is een onbekend verdichtſel.*

36. Patre) *Van deeſe ſtad ſpraken wy boven*, 2 D. 177 pag.

37. Vliegende) *Eenige willen dat hier* Ovidius *niet van een dochter, maar van Antëus, de ſoon van het koningske Eumelus is ſpreekende; welke, wanneer Triptolemus by ſijn vader te huys lag, en juyſt by toeval ſliep, ſijn vliegende wagen eens dacht te gebruiken; doch tot ſijn nadeel en ongeluk: te weeten, waar hy uit ſtortte, op het aardrijk viel, en den hals brak. Doch, gelyk ik ſeg, dit zijn alle nieuwe en onbekende vertellingen, en by niemand geboorde geſtaltverwiſſelingen.*

38. Korinte) *In het Latijn geſegt* Efira. *Siet* 1 D. 59 pag. *het ſelve voegd daar by*, Pirenis; *wegens de ſpringbron; van welken*, 2 D. 44 pag.

39. Duivelsbroot) *Slechte ſtraattaal, gelijk* Valentijns *overſettinge daar af overloopt; waarom geen paddeſtoelen, by de lekkerbekken heeden geheeten* champignons. *Deeſe plag Nero gode-ſpijs te noemen, na dat hy ſijn ſtiefvaar met deſelve had gedood, en op die wijs hemel-waards by de goden doen gaan.* Dio, 60 B. Suetonius, in Neron, 33 H.

Wat nu aangaat de herſcheppinge van paddeſtoelen in menſſen, men verſtaat hier door dat de alderoudſte bewoonders van deeſe ſtad en landſtreek, bot en ſot zijn geweeſt; gelijk deswegen ook fungus *voor een ſot genoomen word by* Plautus, *in* Bacchid. 5 Bedr. 1 Ton. en in Stich. 5. Bedr. 5 Ton.

40. Kreuſa) *Van wiens rampſalig omkoomen is geſprooken*, 1 D. 62 pag.

41. Soonen) *Op welk een wijs en van wie deeſe zijn omgebracht, is getoond*, 1 D. 64 pag.

42. Reuſebloed) *Uit het bloed der* Titanes, *ſegt het Latijn; gelijk dat ook getuyd* Nikander, in het B. van den Theriak. *of de draaken worden hier geheeten* Titaniaci; *om dat Titan, of de Son, deeſe wagen aan Ceres verleende. Siet de* Griekſe Kantteekenaaren.

43. Athene) Arx Palladia, *in het Latijn; volgens het aangeteekende*, 1 D. 94 pag. en 2 D. 67 pag.

44. Fineus) *Dit zijn weder drie onvermaarde en niet bekende geſtaltverwiſſelingen; behalven dat van Polyfemon ook word geſprooken in den* Ibis *van onſen* Dichter.

VIERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Medea, het hof te Korinte door beswooren vuur in as gelegt hebbende, trekt naar Athenen, geraakt aldaar in de gonst van koning Egeus, en dus, binnen weinig tijds in sijn slaapkamer. Deese teeld by haar Medus. Ondertussen komt de jonge Theseus sich aan sijn vader vertoonen; doch onbekend en vermomd. Medea, sorgende dat deese gast haaren soon sou naadelig sijn, beticht hem quansuis als een verrader of verspieder. Doet de koning deesen een vergiftigde drinkschaal toereiken; doch in dit oogenblik kent hy sijn soon, op een bysondere wijse; waar op de toveresse weder de vlucht neemt, uit Athenen; en by een vierdag aansteld, op welke alle de bedrijven van Theseus plechtelijk wierden opgesongen.

Egeus Koning van Athene ontfangt Medea in sijn palais, en, om die feil-greep niet enkel gedaan te hebben, troutse tot een vrou: als wanneer Theseus, on-
bekenden soone van Egeus, quam op-donderen, die door 1
sijn dapperheid Peleponnese, en 't land van twee zeën be- 2
spoelt, in rust en vreede gebragt had. Om dien jongeling 3
te

1. Onbekende) *Egeus, koning van Athenen, versocht van de goden een mannelijk nasaat; die hem weesen naar Piteus, koningske van Trezen. Deese gaf hem Etra, sijn dochter, te vooren geschonden van Neptunus. Weinigen tijd hier na bracht Egeus sijn swangere bedgenoot by een sware steen, daar hy sijn degen en schoenen onder leide; haar belastende, indien sy een soon baarde, deselve niet naar Athenen te senden, voor dat hy den steen kon oplichten, en het neergeleide wegnemen.* Plutarchus, in Thes.

Dus sie ik, Theseus, met geweld deesen steen afwentelen, op een gesneden Edelgesteente, *by* Laur. Beger. in de Schatkam. van de Paltz, 61 pag.

2. 't Land) *In het Latijn* Isthmus; *van welken streep lands is gesprooken*, 1 D 18 pag.

3. Jongeling) *Hy quam binnen Athene, in de schijn van een jonge dochter, volgens* Pausanias, in de Att.

4 te vergeven, had Medea klaar gemaakt een drank van wolfs-
5 kruid, dat ſij wel eer uit Tartarien mede gebragt hadt.
Men ſeit, dat dit kruid uit ſeever van den hel-hond
6 Cerberus op-geſchooten is. Daar is een donker en diep
7 hol, ſteil neerwaarts hellende, waar door den held Her-
8 cules den hel-hond met een diamante keten mee ſchorte,
die vaſt aarſelende, met ſcheemerende blikken den dag en 't ſonligt begreen, ſel vergrimde, met ſijn drie muilen afgrijslijk baſte, en ſchuim-bekte, dat 't witte ſeever over 't groene veld ſtoof: die meentmen door 't vrugtbare aard rijk, als ſaat, gevoet, in kruid verandert, vergiftige kragt gekreegen te hebben; en, om dat het op ſteenige rotſen waſt en altijd groent, van de land-lieden klip-kruid genoemt te ſijn. Egeus reikte ſelfs, door liſt van Medea, ſijn ſoon Theſeus deſen drank toe, of 't ſijn vijand geweeſt was; hij had den kroes vaſt in de vuiſt en droomde geen bedrog, als wanneer vader Egeus aan
9 't evoir geveſt gewaar wiert dat dit ſijn ſoon was, en hem den
vergiftigen drank, nu al aan de lippen, uit de hand ſtiet. Sij ſchoot hier op door toover-ſang een wolk ſleuier aan, en ontſloop haar wiſſe dood.

Schoon vader Egeus ſig verblijdde dat ſijn ſoon nog in 't leven was, ſtont hij nogtans verſtelt, als hij bedagt hoe hij op 't gijpen ſtont. Hij ontſtak dank-offer op
d'altaren, loofde de Goden, en liet vette ſtieren met be- 10,11
wonde hoornen bollen. Men ſegt dat die van Athene 12
nooit vrolijker vier dag beleefden, groot en klein, rijk en arm hielt feeſt-maalen, en queelde als de vrolijk-makende wijn in 't hoofd klom, dit liet. De borgers van
Maraton ſtonden over u verſtelt, o groote Theſeus, als 13
gij den Cretenſer ſtier om hals bragt: u heeft het de ſtad
Crommione dank te weten dat hare ingeſetenen van ſtroo- 14
pers bevrijdt ſijn. d'Epidauriers hebben u den brusken 15
knots-drager, Vulkaans kroos, ſien om brengen, die
ontrent de Ceſiſus woonen, den ongenadigen Procru- 16,17
ſtes, d'Eleuſiners, Ceres tuk, Cercion ſien van kant 18,19
helpen. Gij brakt Sinis den hals, die ſijn groote kragt 20
ſchendig misbruikte, die balken kromde, en twee pijnboo-

Att. *gelijk wy hem ſoo vertoonen, in het* 9 Taf. van de PICT. LOQUENS.

Vorders vermomde hy ſich, om daar door bevrijd te zijn van de laagen der Pallantides; welke de kinderlooſe (gelijk ſy meenden) Egeus van den rijkstroon poogden af te bonſen. Plutarchus, in gemeld leven van Theſ.

4. Wolfkruid) Akonitum *in het Latijn; van welke al is geſprooken.* 2 D. 156 pag.

5. Tartarie) *In het Latyn* Scythien; *van welk landſchap is geſprooken,* 1 D. 60 pag.

6. Cerberus) *Wy ſpreken van den helhond,* 1 D. 47 pag.

7. Herkules) *In het Latijn* Tirynthius; *wegens de ſtad Tirius. Siet* 1 D. 266 pag.

8. Diamant) *Siet op de bewoordinge ſelf; want* adamas *is, by de taalkundige, iets, dat by naar door geen geweld verſwakt of gebrooken kan worden. Siet het* aangeteekende, 2 D. 187 pag.

Voorts ſiet men dit boejen van den helhond op de Gedenkpenningen; *gelijk ook al is aangeteekend,* 1 D. 47 pag.

9. Geveſt) *Op welke miſſchien een ſprinkhaan was geſneeden; gelijk op het rappier van Hippolytus, volgens* Seneka, in ſijn Treurſp. 3 Bedr. 2 Ton. *Aangeſien die van den eerſten adel goude ſprinkhaanen op hun voorhoofd, of in de lokken droegen, tot teeken dat ſy waaren αὐτόχθονες, en* geboorene inwooneren *van hun altijd beſeeten landſchap. Siet* Virgilius, in ſijn Ciris; behalven Thucydides, Filoſtratus, Ariſtofanes, Elianus, en meer andere.

10. Altaaren) *Van deeſe ſpraaken wy,* 1 D. 68 pag.

11. Stieren) *Siet de aanteekeningen; van de ſtieren,* 2 B. 122 pag. *van de windſels en ſluijers van deeſe,* 1 D. 125 pag. *en eindelijk van het dollen met de bijl,* 2 D. 59 pag.

12. Athene) *Ook geheeten Erichtiden, naar hunnen koning Erichteus; van welken,* 2 D. 138 pag.

13. Maraton) *Van welk ſtedeken,* 1 D. 18 pag. *doch ſiet van den ſtier,* Plutarchus, in Theſ. Diodorus, 4 B. 61 H. Apollodorus, 2 B. en Hyginus, in de 28 Vertell.

14. Kromione) *Van dat vlekje, omtrent Korinte, en van het omgebrachte verken ſpreken* Strabo, 5 B. Pauſanias, in Atttic. behalven Thucidides. *enz.*

15. Epidauriers) *Sie van hunne ſtad,* 2 D. 78 pag. *van den knodsdrager, Perifetas, mede,* 1 D. 18 pag.

16. Ceſiſus). *Van deeſe riviere is geſprooken,* 2 D. 22 pag.

17. Prokruſtes) *Van welken landplaag is geſprooken,* 2 D. 7 pag.

18. Eleuſis) *Van welk ſtedeken,* 1 D. 17 pag.

19. Cercyon) *Van welken moorder en ſtruikroover, mede* Diodorus, 4 B. 61 H. behalven Plutarchus *en* Hyginus.

20. Sinis) *Van welken moorder,* 1 D. 7 pag. *Siet van alle deeſe de* aanteekeningen, op het 39 Taf. van de GALLERYE.

21. Sciron)

boomen ter aarde bij een boog om de lighamen der mensſen in flarden te wippen. Gij hebt Sciron om hals gebragt, en de weg na Megara veilig gemaakt; dit moordenaars gebeente, in zee verſtrooit, kon nergens landen, en nooit in zee ruſten, men ſegt, dat het door langheid van tijden, na lang drijven in 't wilt, in harde klippen verandert, nog de naam van Sciron heeft. Indien wij u daden met uwe jaren willen opwegen, de jaren ſullen te ligt vallen. U ter eeren, o kloeken held, vieren wij gelijklijk deſen dank-dag, wij bidden om u lang leven, en drinken op u geſondheid. 'T geheele palais weer-galmde van's volks lof-ruiting, en daar was niet een hoek of winkel in de ſtad, daar geen vreugde bedreven wiert.

21. Sciron) *Van welken ſtrooper mede*, 1 D. 7 pag. *doch ſie hem hier verſlagen in deeſe print.*

22. Megara) Alkathoë, moenia Lelegeïa. *Siet van de naam Alkathoë*, 1 D. 237 pag. *doch ſie van Lelex, welke, uit Egipte naar Griekenland overſteekende, ſich alhier nederſettede, ende inwooneren Leleges noemde*, Pauſanias, in de Attic. *welke volkeren naderhand van Megaris naar Pylus en Meſſenie zijn overgeplant*. Pauſanias, in de Meſſen.

Anderſins woonden de Leleges weleer in Aſie, op de zeekuſt van Karien, en een groot deel van Lydien. Pauſanias, in de Achai. Strabo, 13 B.

23. Vieren) *Van het feeſt Theſeïa by die van Athenen gevierd, den 8 van Juny; en ſijn tempel, gewaagen* Thucydides, 6 B. Pauſanias, in Focic. Plutarchus in Theſ. enz. *Het Latijn ſpreekt van* vota publica. *Siet van deeſe de aanteeekeningen*, 1 D. 100 *pag.*

VYFDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Minos, koning van het eiland Kreta, geftoord op die van Athene, wegens het vermoorden van fijn foon Androgeos, verfameld fijn krijgsmagt, en trekt over zee naar het landfchap Attika. Onderwegen maakt hy fich meefter van de omleggende eilanden; gelijk ook van Cithnus, het geen van fekere Arne aan hem wierd verkocht; welke daar op in een kau wierd herfchept. Hy voer ook naar Egina, om hulptroepen van koning Eakus te verfoeken, die fich verfchoonde, als hebbende met die van Athene een onderling verbond.

Maar Egeus (gelijker nooit vreugde fonder verdriet is) koft, bij 't bekomen van fijn verloore foon, geen volkome blijtfchap fcheppen: dewijl hem Minos met oorlog dreigde, die, hoewel te land en te water wel verfien van krijgs-magt, nog brusker was, wegens 't vermoorden
1 van fijn foon Androgeos, wiens onregtmatig lot hij met de wapenen poogde tet wreken. Maar voor 't aan-vangen van den oorlog fogt hij hulptroepen op te fcharen, fworf met fijn vlug vaar-tuig de geheele zee over om bijftant, en kreeg door beloften aan fijn fnoer 't eiland Anafe, Aftypeleïa met wapen-dwang, 't flegt Myconon, 't krijt-eiland 2,3
Ci- 4

1. Androgeos) *Van fijn ombrengen is gefprocken*, 1 D. 19 pag.

2. Anafus) *Een eilandeke in de Kretifche zee, fchielijk voor den dagh gekoomen.* Plinius, 4 B. 12 H. Ammianus, 17 B. 7 H. *te weten, juift toen de vlieshelden aldaar waaren in gevaar van fchipbreuk te lijden.* Apollonius, 4 B. der Vlieft. *het eerd Apollo; volgens* den felven dichter.

3. Aftypilea) *Van welk eiland is gefprooken*, 1 D. 227 pag.

4. Mykonos) *Eene derf oo genaamde Cykladen, in de Egeeffe zee; onder welke de reufen zijn begraven, omgebracht van Herkules.* Stefanus, in het Stedeb. *een gering en flecht eiland; dikmaals aardbevingen onderworpen; wiens inwooneren gemeenlijk waaren kaalkoppen.* Plinius, 11 B. 37 H. Strabo, 10 B. Donatus, over de Schoonmoêr van Terentius, 3 Bedr. 4 Ton.

5. Ci-

5,6,7 Cimolus 't bloeiend Cythnos, Scyros, en 't vlak Seri-
8,9,10 fus, Paros 't marmer eiland, en Cythnus, dat de godloo-
se Arne voor goud, dat sij gieriglijk bedongen had, ver-
riet, waarom sij in een vogel verandert wiert, die nu nog
geelsugtig, swart van poot en pen, den naam van kaau
draagt.
Maar d'eilanden Oliarus, Didime, Tenus, Andrus, 11,11,12
Cyarus, en 't olijf-dragent Peparetus sprongen de 15,16
Cre-

5. Cimolus) *Wederom een eilandeken in de Kretisse zee; met wiens witte aarde de bleekers de vlakken uit de klederen deeden verdrijven.* Strabo, 10 B. Dioskorides, 2 B. behalven Galenus, Jul. Pollux, en Aristofanes.

6. Cythnos	*Van welke eilanden*	2 D. 34 pag.
7. Scyros		1 D. 41 pag.
8. Serifus		1 D. 126 pag.
9. Paros		2 D. 133 pag.

10. Cythnus) *Andere leesen in het Latijn* Sithonis; *het geen hier niet te passe komt; want hoe voegd Sithonie, een deel van Thracie (siet* 1 D. 6 pag.) *by deese eilanden van de Egeesse zee? de* Dichter *spreekt van Cythnus, door Arne verraden; die gy hier in een kaauw siet verscheppen.*

Anders is ook Arne de naam van eenige stedekens in Beotie. Suidas, in het Woordeb. *in Thracie.* Stefanus, in gemeld. Stedeb. *in Thessalie.* Hesychius, in sijn Woordeb. en elders.

11. Oliaros) *Eene der Cykladen, niet verre van Paros; een volkplantinge der Sidoniers, heden geheeten Quiniminimo.* Stefanus, in het Stedeb.

12. Didime) *Een benaaminge van veele eilandekens; ontrent de Gades, by Sicilie, en (van welke hier word gesprooken) onder de soo genoemde Cyklades.* Stefanus, in meergemeld Stedeb.

13. Tenos) *Een gering eilandeken, wegens de veelheid der slangen ook geheeten, by den Griek, Ophiusa.* Plinius, 4 B. 12 H. de kantteekenaar van Aristofan. Hesychius, enz. *het had een springbron, met wiens water sich geene wijnen mengden.* Atheneus, 1 B.

14. Andros) *Het voornaamste eiland onder de Cyklades, niet verre van Samos; het heeft een springbron, welke in de maand van Januarius, eenmaal des jaars, smaakt als wijn.* Plinius, 2 B. 103 H. *van deese waren geboortig Chrysis en Glycerium, volgens het welkekende blijspel van* Terentius.

15. Gyaros) *van welk eiland* 2 D. 135 pag.

16. Peparethus) *Eene der Cykladen, voortbrengende wijn en olie.* Plinius, 4 B. 12 H. Sofokles, in Filoktet. Strabo, 2 *en* 9 B. behalven Heraklides, en andere. *Is heden Lemene genaamd.*

17. Egina)

Cretenſers niet bij: doen wende Minos na de linker ſijde,
en ſeilde na Enopie, daar Eacus Koning was, die 't land, van
17 ouds Enopie genaamt, na ſijn moeder Egina noemde. 'T
volk ſchoot met menigte na de haven, neusgierig, om ſoo
18, 19 roemrugtigen held te ſien: Telamon, Peleus de jongere,
20, 21 Focus de derde ſoon, gingen, met vader Eacus, nu oud en
22 traag ter gang, Minos te gemoet, vragende, wat rede
23 hem derwaarts gedreven had? De Koning over hon-
dert ſteden, herhaalt ſijn vaderlijk hartſeer, verſugt,
en antwoort: ik bid u dat gij de wapenen, die ik tot wraak
van mijn ſoon regtvaardig in de vuiſt genomen heb, wilt
ſtijven: en als een mede-lit deſen krijg helpen uit-voe-
ren, die ik tot verquikking van mijn vermoord kind, uit 24
vaderlijke liefdens-pligt, moet voeren. Hier op ſeide
Eacus, u verſoek is ongerijmt, en mag bij mijne inge- 25
ſetenen niet werden ingewilligt, aangeſien dit land met
Athene, door onderling verbont, meer verknogt is, als 26
eenig ander. Hier mede ging Minos onvernoegt heen,
en ſeide: dat verbond ſal u ſuir op breeken: meenende
dat het hem dienſtiger was met oorlog te dreigen, als te be-
oorlogen, en aldaar ſijn krijgsmagt ontijdig te krenken.

17. Egina) *Een eiland, tuſſen Epidaurus en Pireum gelegen, inde Saroniſſe zeebogt.* Strabo, 8 B. *wiens inwooneren waaren de Mirmidones, of de* Miermenſſen*; van welke hier word geſprooken; te weeten, ſijnde lieden van een byſondere werkſaamheid, en ſuynigheid, gelijk die plag in Holland, en voornaamelijk binnen Amſteldam, te ſijn. Het had ſeer goet koper.* Plinius, 34 B. 3 H. *alwaarom men ook ſegt dat ſy allereerſt het koper hebben gemunt.* Elianus, 12 B. 20 H.

Heette eerſt Enopia; doch ontfing haar tweede naam van Egina, de moeder van koning Eakus; welken Jupiter onteerde, in de gedaante van een vlamme vuurs. Siet dit vertoond, 2 D. 159 H.

18. Telamon) *Naderhand de man van de Trojaanſſe Heſione, en de vader van den dapperen Aiax. Siet* 1 D 98 pag.

19. Peleus) *Naderhand de bedgenoot der godinne Thetis, en de vader van den wijdberoemden Achilles.* Siet 1 D. 164 pag.

20. Fokus) *Naderhand gedood van ſijn broeder Peleus, onder het werpen van den ſchijf; alleen uit afgunſt, om dat hy, wegens ſijn deugden, beſt by de vader ſtond; alwaarom ook by* Ant. Liberalis (inde 38 vertell.) *word verhaald, dat Telamon en Peleus beide deeſen derden broeder (een andere moeder hebbende) ombrachten. Siet* Pauſanias, in Korint.

Van de nijd en doodelijken haat onder broederen is geſprooken, 1 D. 11 pag.

21. Eakus) *Soon van Jupiter en Egina; van welken meermaalen, als* 1 D. 198 pag.

22. Minos) *Van welken koning (de ſoon van Jupiter en Europa) mede dikmaals; als* 1 D. 195 en 210 pag.

23. Honderd) *Welke wel eer geteld wierden op het eiland Kreta; volgens* Virgilius, 3 B. van den En. Horatius, 3 B. 27 Liers. en 9 Toeſang. behalven Seneka, in ſijn Troas.

24. Vermoord) *In het worſtelperk; alwaar hy ieder een vermeeſterde, en dus die van Athene en Megare tot afgunſt verwekte.* Plutarchus, in Thes. Pauſanias, in Attic.

25. Eakus) *In het Latijn* Aſopiades, *wegens Aſopus, ſijn grootvader. Siet* 2 D. 159 pag.

26. Athene) *Het Latijn ſegt* Cecropidæ, *de inwooneren van Athene; wegens koning Cekrops, van welke,* 1 D. 52 pag.

SESDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Minos vertrokken sijnde, quam Cefalus, uit de naam van de Athenienssers, in Egina, om bystand. Het geen hem ook daadelijk word toegestaan. Ondertussen verteld koning Eakus aan hem de groote sterfte in dat eiland, verwekt door Juno; doch hoe 't getal der verloorene burgers weder wierd vervuld, door Jupiter, met mieren in menschen te verscheppen.

1,2 De Enopiers konden de Cretenser vloot nog van de vesten sien; als een Atheens schip met volle seilen in haar haven aanbruisde, en Cefalus met den last van d'overigheid aan hare bond-genooten, mede bragt. De sonen van Eacus kenden Cefalus terstont, schoon sij hem in lange tijd niet gesien hadden, verwelkomden en bragten hem in vaders hof. 3 De jongeling nu nog soo schoon en opsigtig, als een tijd herwaarts, tradt binne, met een olijf tak, 't vreede teeken, in de hand, tussen Clytus 4,5

1. Enopiers) *Egineten, liever; want Enopia heete naderhand Egina; volgens het* aangeteekende, 2 D. 209 pag.

2. Kretenser) *In het Latijn,* Lyctia; *wegens Liktus, eene der steden van Kreta.* Mela, 2 B. 7 H. Strabo, 10 B.

3. Verwellekomden) *Het Latijn spreekt van* gegevene rechterhanden, *Siet het aangeteekende*, 1 D. 6 pag.

4. Olyftak) Popularis *in het Latijn; eigentlijk gesprooten ontrent Athenen, in Attika, sedert de strijd van Pallas met Neptunus. Siet die*, 2 D. 153 pag. *afgebeeld.*

5. Tussen) *Aangesien de middelste plaats altijd voor seer waardig is gehouden; gelijk wy mede toonden*, 2 D. 122 pag.

Ja selfs in het leggen op de tafelbeddens. Salustius, in sijn Brokk. spreekende van Mecenas. Virgilius, 1 B. van den En. spreekende van Dido. Val. Flakkus, 2 en 4 B. spreekende van Jason.

Doch siet ook van de middelste in het wandelen, Spartianus, in Hadr. 21 H spreekende van een verwaande

6 tusen Butes, Pallas sonen, twee heeren jonger als hij. Als d'Atheense gesanten 't compliment hadden af-geleit, ontvoude Cefalus 't geen hem belast was, en versogt hulp, met erinnering van 't verbont wel eer met die van Enopie gemaakt, te meer alsoo 't geheele rijk van Achaïe door Minos gevaar liep. Als hij dit met een geleerde tong voorgestelt had, antwoorde Eacus, leunende op den scepter, die hij in de linker hand had: versoekt, Atheense mannen, op mij geen hulp, maar neemt het vrij, de krijs-magt van dit eiland is nog getrou en tot uwen dienst, voert dees heiren, den stut en schut van mijn rijk, vrij met u. 'T ontbreekt mij aan geen magt, ik heb, God dank, soldaten genoeg tot bescherming van mijn land, en om vijand aan te tasten, en soo gelukkige tijden, dat ik u geen onderstant hoef te weigeren. Wij gunnen u, seide Cefalus, dit luk, en wensen dat u heerschappij door aan-tal van borgeren toe-neme. 'K verheugde mij wel deeglijk, als flus op mijn aankomst soo flukse borsten, malkanderen in ouder soo gelijk, mij te moet quam. Maar ik mis'er veel, die ik voor desen, als ik d'ander reis in nwe stad onthaalt wiert, plagt te sien. Hier op sugte Eacus, en sprak vol druks aldus: op een droevig begin sal een blijder geluk volgen. Og kost ik u dit na den eis vertrekken: 'k sal alle woorden-cier en nette ordre na-laten, om u met geen langen voorteem op te houden; de mannen die gij mist, sijn dood, maar og 't verlies was klein, indien sij alleen
7 waren om-gekomen. De wraak-gierige Juno sloeg door verbolgentheid d'inwoonders van't eiland, dat na Egina, Jupiters boelin, genoemt is, met een schrikkelijke pest. Die wij, soo lang men niet beter wist of't was een natuirlijke siekte, en d'oorsaak van soo grooten sterfte onbekent was, door genees-konst tragten te verdrijven: maar kruid en pleister was te kragteloos. Eerst betrok den hemel met donk're wolken over't land, soo dat de bange hitte, door't swaar swerk neer gedrukt, geen op-togt vont. De soele en pestige suide wind woei vier maanden agter een. 'T is gewis, dat doen't fonteinwater en de meiren stonken, dat ontallijke duisenden slangen over 't land kroopen, en de rivieren vergiftigden. De siekte sagmen eerst haar kragt toonen op honden, gevogelte, schapen, runderen, en 't wild, dat schielijk heen storf. Den ongelukigen akkerman stont verset, als hem de sterke stieren, onder 't ploegen, dood ter aarde ploften, en in de veur vielen, dat de sieke schapen uit teerden en de wol uit viel. De flukse rossen, voor desen bliksems in de ren-baan, ontsonk die fiere moet, en voorige lust tot ren-prijs, en stonden met een loome en dood'lijke siekte op 't lijf bij de kribbe en steenden. Het ever-swijn vergat sijn grimmigheid, 't hart sijn loopen, den beer, 't bestormen van de kloeke beesten, 't was alles even loom: de stinkende krengen lagen in de bossen, op velden, en wegen, soo dat de lugt door de stank vergiftigt wiert. 'T is wat wonders dat ik u verhaal. De doode krengen wierden nog van honden, nog 't gevogelt, nog grijse wolven gedeert, maar verteerden en vielen van malkanderen, soo dat dien ijslijke stank besmetlijk was en allen t'halven de siekte voort sette. De pest trof den armen huis-man 't aldereerst, daar na de borgers van dees groote stad. Het ingewand der lieden was eerst soo vier-gloed, die, hoewel in den romp beslooten, sig selfs door opdrustigheid, kort, en heeten adem openbaart. De rouwe tong swol op, sij gaapten om den drooge mond te verfrissen, maar trokken niet als laauwe wind, en bedorve lugt in 't lijf. Sij konden nog bed nog kleeding aan 't lijf veelen, maar vlijdden de naakte lighamen op d'aarde ter neder; soo dat sij niet alleen geen koelte van 't aard-rijk, maar d'aarde hitte van de lighaamen ontfing. Nog Arts nog heel-meester quam haar te staa, die selfs, door de pest bestormt, met menigten den bek daar in schooten, en haar konst tot haar eige nadeel in 't werk stelden. Die sig 't naast bij de sieken voegde, en de getrouste dienst wilde doen, liep't alderspoedigst in 't vuir en raakte om hals. Als haar de hoop van 't op-komen scheen af-gesneden, en sij sagen dat de siekte niet en week, voor dat sij haar meester onder had, deden sij 't geen haar lufte, en pasten niet langer op 't geen haar dienstig was. Want sij vonden nergens

(Right margin: 8 beside "De siekte sagmen…"; 9 beside "ploften…"; 10 beside "en voorige lust…"; 11 beside "De doode krengen…"; 12 beside "na de borgers…")

de slaaf. *of in het nedersitten.* Silius, 3 B. spreekende van de vergoode Domitiaan. en Salustius, in Jugurth. spreekende van den moedigen Hiempsal.

6. Butes) *Andere leesen* Brijtes; *aangesien* (*gelijk* Meursius *bewijst in het* Attisse koningr. 11 B.) *binnen Athene een stamhuys van Brijtiades of Brijtades is geweest.*

Hoe hy ook mag heeten, hy en Klijtus waaren de soonen van Pallas; welke was eene der soonen van koning Pandion.

7. Juno) *Vergramd op haar echtgenoots hoeren en bastaarden; besonderlijk verstaande dit eiland de naam te draagen van eene sijner beslapene.*

Siet de uitvoeringen van haar wreeden haat ontrent Kallisto, 2 D. 51 pag. *Semele,* 2 D. 77 pag. *Herkules,* 1 D. 43 pag. *en verscheidene andere, opgeteld in onsen* Bladwijser.

8. Siekte) *Op de selfde wijse begint de sterfte, van Apollo uitgevoerd, by* Homerus, in het 1 B. van den Il.

9. Schapen) *Dit gebeurde mede in de sterfte, beschreven by* Virgilius, in het 3 B. van den Akkerb.

10. Renbaan) *Van welke wy spraaken,* 1 D. 170; *gelijk van de palmtak, of renprijs,* 173 pag. *en eindlijk van de Griekse renspeelen,* 2 D. 91 pag.

11. Krengen) *Sulks getuygd mede* Thucijdides *van de sterfte, in Peloponnesus; teweeten in sijn* 2 B.

12. Ingewand) *Vergelijk dit beschrijven der heette koortsen, den mensch inwendig verbrandende, met die van* Lukretius. 6 B. *en van* Thucijdides, *in aangetoogen* B.

13. Trap-

gens baat bij, en liepen hier en daar moeder-naakt aan fonteinen, in rivieren, en groote water-putten, en lesten den dorst niet eer als dat haar't leven ontschoot. Andere wierden soo loom van 't water-swelgen, dat sij haar selven niet konden op beuren, en in 't water stikten, 't welk nog evenwel bij andere, soo besmet het was, wiert ingeswolgen. 'T bed stont d'ellendige sieken soo geweldig tegen, dats'er uit sprongen, of, soo sij te kragreloos waren, over de vloer rolden, ijder sijn eigen huis, 't welk hem sijn graft scheen, schuuwde, en, om dat d'oorsaak onbekent was, de besmette plaats voor d'oorsaak hielt. Men sagse als geesten half dood op de wegen swerven, soo lang haar de beenen dragen konden, sommige schreien, ter neer gevallen, in dood stuipen 't gesigt voor 't lest verdrajen, d'armen na den besloten hemel op-steken, en hier en daar door de dood getroffen vast ziel-toogen. Hoe was, of behoorde ik doen te moede te sijn, hoe 't leven te haten, en nevens mijne ingesetene willig te sneuvelen. Waar ik 't oog sloeg, lag 't volk bij menigten dood ter aarde: gelijk de granaat-appelen en d'aaklen, die door 't schudden der takken af-gevallen leggen. Wat wierook is 'er niet van 't volk vergeefs op den altaar, in die groote kerk, met dien hoogen trap, hiertegen over geoffert. Hoe dikwijl bleef gemaal voor 13
gemaal, vader voor soon gebeden stortende, onverhoort bij d'altaren dood, met 't overschot van de nog te offere wierook in de hand. Hoe dikwijl liep 't volk nade kerken, als de priester God met beloften om genade badt, 14
en den offer-wijn tussen de hoornen van 't offer goot; D'offer-stieren vielen ter neder eerse gebolt wierden. 15
Als ik voor mijn selven, 't land, en mijn drie kinderen 16
Jupiter een stier op-offerde, loeide 't beest afgrijslijk, 't viel schielijk sonder slag of stoot onder de voet, en 17
liet gekeelt pas eenige drupkens bloed. De vesel-ader 18
tjens, om datse met de siekte besmet waaren, konden niet uit-wijsen wat ons de Goden waarschouden, de siekte was reets tot in 't ingewand door gedrongen. 'K heb de lijken selfs voor de kerk-deuren, ja voor d'altaren sien leggen, om de Goden te toonen hoe vrugteloos sij offerende gesturven waren. Sommige verhingen haar selve, 19

13. Trappen) *Welke gemeenlijk waaren gevoegd aan de Griekse tempelen; volgens het aangeteekende,* 2 D. 23 pag. *Siet mede* Wilh. Goeree, *in het* B. der J. der Joodse Oudh. 1558 en 1559 pag.

14. Hand) *Waar uit blijkt dat men het wijrook in de hand en tussen de vingeren nam, en op die wijse inde vlammen strooide. Siet het aangeteekende,* 1 D. 68 pag.

15. Goot) *Van de wijn, uitgestort op de hoofden der offerhanden, is ook al gesprooken,* 1. D. 69 pag.

16. Offerstieren.) *Van de stieren spreeken wy,* 2 D. 122 pag. *en van het dollen der selver,* 2 D. 59 pag. *maar het keelen (volgende, ontrent eenige beesten, op het dollen; doch in eenige gebruykelijk sonder het selve) geschiede van onderen op; gelijk dat by* Virgijl (in het 3 B. van den Akkerb. en het 6 B. van den En.) *plechtelijk word geheeten,* supponere cultros.

Ondertusschen wierd het bloed met schaalen opgevat, en op het altaar gegooten. Virgijl, 4 B. van den Akkerb. en weder het 6. B. van den En.

Doch inde offerhanden der onderaardse wierd het slechts in een gegravene kuil uitgestort; gelijk wy ook aanteekenden, 2 D. 192 pag.

Merk ook in het keelen aan, dat de slager niet toeslak sonder oorlof van den priester; so dat hy meermaalen riep: agone? doen ik het? *en eindelijk tot antwoord kreeg*: hoc age, doet dat. Ovidius, 1 B. van den Alm. Suetonius, in Kalig. spreekende van sijn omkoomen, 58 H. en weder in Galb. ook spreekende van deeses dood, 20 H. Seneka, in het 2 B. der Pleitgeschill. Plutarchus, in Koriolan.

17. Loeide) *Het naar en pijnlijk loejen der beesten, in het vluchten, wierd gehouden voor een treurig en rampsalig voorspook.* Festus. *gelijk het mede iets quaats beduyde, wanneer het offerbeest sijn banden brak en wegvluchtte.* Suetonius, in Jul. 59 H. en weder in Galb. 18 H. Lampridius, in Alexandr. 60 H. en eindelijk Ammianus, in Julian. 24 B. 11 H. *of indien het sich te weer stelde, worstelde, en met eenen slagh niet soetelijk nederviel.* Seneka, in Edip. 2 Bedr. 2 Ton. *enz.*

11. Veseladertjes) *Van het plechtelijk beschouwen der ingewanden, en hunne* fibræ *of veselen, is gesprooken,* 1 D. 44 pag.

19. Verhingen) *Een algemeene dulheid der blinde aaloude; sich selven het leven te beneemen om niet te sterven.* Martialis, 2 B. 80 D. *Doch sy hadden somwijlen noch een schoone schijnreden van dit gruwelijk misdrijf: want sie,* Seneka, in het B. van de Gramschap, 3 B. 15 H. en sijn 58 Br.) *sy brachten sich selven om,*

I. *In een siekte; quansuis moede sijnde soo veel smerten, flauten, en benauwdheden. Het* Griekse Bloemhof, 3 B. 5 H. spreekende van een sieke krijgsknecht, *alwaar om sich ook de keiser Hadrianus, in de Bajen siek leggende, wilde dooden.* Spartianus, in Hadr. 24 H.

II. *In een eindeloose rampsaligheid: en dus poogd Edipus te sterven, by* Seneka, in den intrede van sijn Thebaïs; *en Monyma, by* Appianus, in Mithrad.

III. *In geval van hechtenis, en overheerd te weesen door sijn vyand; quansuis om het sarren en beschimpen van den trotsen verwinnaar op die wijse te ontgaan. So sterven Juba, Scipio en Kato; by* Florus, 4 B.

ve, en ontsnapten de dood-schrik door de dood, sommige verlangden na 't sterven. De lijken wierden niet volgens gewoonte plegtlijk begraven, want daar waren
20 niet poorten genoeg om die menigten buiten te dragen. Dus blevense of op d'aarde leggen, of op hooge
21, 22 lijkstapels, sonder lijk-schenkagien en eenige eerbiedigheid verbrand: 't volk krabbel-vuiste wegens de lijkstapels, en wiert d'een met d'anders vier verbrand. Niemant liet'er een traan, de zielen van jonk en oud, soon, vader, en groot-vader swvorven onbeschreit. Tot begraaf-
23 fenis was'er geen plaats, tot lijk stapels geen houtgenoeg te vinden. Als ik door't aanschouwen van soo deerlyken ramp verplettert stont, riep ik: o Jupiter, soo 't
24 waar is, datmen segt, dat gij met Egina, Asopus dogter, hebt te doen gehad, en gij't u, o grooten God, niet en schaamt mijn vader genoemt te werden, soo geeft mij of de mijne weder, of helpt mij mede van kant. Hier op gaf hij mij met donder en bliksem een teeken van gunstig verhoor; 'k ontfing het daar
25 voor, en seide, laat dit een gelukkig teeken van toegenegentheid sijn, 'k neem dit teeken aan als een onderpand van gunst en genade. Juist stont'er een grooten eik, Jupiter toe-gewijdt, diergelijk, vermits van Do-
26 donees saat aan-gequeekt, niet veel gevonden wiert. Hier tegen op sagen wij een langen trein mieren in den klei-
27 nen bek een grooten last van koorn-graan slepen, en langs de rimpelige schors ordentelijk op-marcheren. Terwijl ik mij over de menigte verwondert, riep ik: geeft mij goedertiere vader soo veel borgeren, en bevolkt mijn dootse stad. De hooge eik schudde en de takken ruisten, sonder dat'er wind aan de lugt was. Ik stont verplettert en trilde, 't hair rees mij te berg, kuste evenwel d'aarde en de boom-stam: en schoon ik mijn hoop ontveinsde, hoopte ik evenwel. Ondertussen bekroop ons de nagt, en ik was door kommer af-gesloost in slaap gevallen, en droomde dat ik dien selven eik met sijn takken sag, waar op deselve menigte mieren scheen te loopen, mij dogt dat hij weder schudde, en 't graan-slepent heir beneden op den akker strooide, dat sij schielijk groeiden, hoe langer hoe grooter wierden, van d'aarde opstonden, regt overeind resen, 't getal van magere pooten twee beenen wierden, de swarte verf veranderde, en allen t'halve een menssen postuur kregen. Doen schoot ik uit den slaap, en bevont tot mijn ongenoege dat ik door droom bedroogen was; ik dee mijn beklag, en seide dat mij de Goden niet te staa quamen. Maar in mijn hof was een groot rumoer, en mij dogt dat ik menssen taal hoorde slaan, 't geen ik nu reets ontwent was. Als mij dogt dat dit mede droom was, komt mijn soon Telamon schielijk voor den dag springen, die mijn kamer deur op doet, en seid, staat op vader, gij sult meer wonders sien als gij hoopen of gelooven kont. Ik kom voor, en sie bescheidelijk 't eige en selve volk, tot een die ik in den droom gesien had, en kendense. Sij stappen toe, en groeten mij als haren Koning. Ik doe Jupiter dankoffer, en verdeel de nieuwe borgeren ordentelijk woon-plaat-

4 B. 2 H. *enz.* *Antonius, en Kleopatra, by den* selven, 4 B. 11 H. Plutarchus, *enz.* *Mithridates, by bovengemelde* Appianus; en ontelbaare andere Geschichtschrijvers.

Niettemin hebben de wijse, by gemeld aaloude, de eigenmoord gelasterd en verfoeid. Martialis, 1 B. 9 D. behalven Varro, Publ. Sijrus, Seneka, enz. aangetrokken, in onse GALERYE, by het 52 Tafereel.

20. Poorten) *Gelyk de graven der overledene buiten de stad stonden, en omtrent de wegen en akkervelden (siet 2 D. 48 pag.) so geschiede de verbrandinge mede buiten de poort; teweeten, soo wel als de begravenisse.* Lukas, in het Euangel. 7 H. spreekende van de weduwe van Naim. Plinius, 13 B. 13 H. spreekende van koning Numaas graf. Cicero, 4 B. 12 Br. spreekende van Marcellus. Herodianus 4 B. 3 H. spreekende van Severus: *behalven* Servius, Apulejus, Kapitolinus, *enz.*

21. Lykstapels) *Van welke*, 1 B. 57 pag.

22. Lykschenkagien) *Van welke mede* Suetonius, in Jul. 84 H. *behalven* Val. Flakkus, Statius, *enz. bestaande deselve I. in klederen.* Servius, over het 6 B. van den En. Cicero 2 B. van de Wett. *behalven* Silius, Lukanus, *enz.* II. *wapentuigen.* Virgilius, 11 B. van den En. behalven Seneka den Dichter, *enz.* III. *reukwerken*; van welke in het 1 D. 33 pag. en 2 D. 56 pag. IV. *alles wat kostelyk, en ooit by de overledene lief en in waarde was geweest.* Nemesianus, 1 Herderges. spreekende van Melibëus. Propertius. 4 B. 7 D. spreekende van Cinthia; *behalven* Dionysius van Halykarn. *enz.*

23. Houd) *Somwylen ruw en vers gekapt; somwylen gesneden, geschaafd, en met konstige schilderijen vercierd.* Plinius 35 B. 7 H. spreekende van de verwen der aaloude. *Siet ook het aangeteekende*, 1 D. 57 pag. *en dusdanige houtstapelen afgebeeld op de keiserlijke* Gedenkpenningen by Oudaan, 101 Tab.

24 Egina) *Sie haar van Jupiter met vuurvlammen aangerand*, 2 D. 159 pag.

25. Gunstig) *Van des bliksems verscheidene aard spraken wy*, 2 D. 78 pag. *doch wat de donder aangaat, die was goed, en beduijde een gelukkigen uitslagh, welke men hoorde ter slinkerhand. Want, volgens de leere der vogelschouwers; lieten die toe een saak te volvoeren.* Servius, over het 23 van Vergijls. En.

26. Dodone) *Van Dodone en haar spreekende eikeboomen is gesprooken*, 12. 28, en 161 pag.

27. Mieren) *Siet van de wonderlyke naarstigheid en geduurige besigheid van dit kleen gedierte*, Plinius, 11 D. 30 H. *alwaarom, gelyk al aangeteekend is*, 209 pag. *die van Egine worden gesegt in mieren verschept te sijn, wegens hunne yver en onvermoeidheid, ontrent den akkerbou, en het graven van spelonken en onderaardse woningen.* Strabo. 8 B.

28. Mier-

plaatſen in de ſtad, en 't land, waar van de boe-
28 ren geſturven waren. Ik gaffe de naam van mierelingen, tot een teeken van haar af-komſt. Gij hebt nu haar poſtuir geſien, deſelve ſeden, die ſij voor't veranderen hadden, houden ſij nog. 'T is een deun, en arbeitſaam geſlagt, dat het gewonnen heeft, hout het in de klaauwen, en ſlaat het ſpaarſaam gade. Dit volk even oud en kloek ſal met u ten oorlog gaan, ſoo haaſt den ooſten wind, die u hier geluklijk heeft aan gebragt, ſuidelijk loopen ſal.

28. Mierlingen) *in het Latijn* Myrmidones. *Doch ſoo ſijn mede geheeten alle Grieken.* Plinius, 4 B. 7 H. *ten minſten de Theſſaalers, welke Achilles, met de ſamengeſwoorene naar Troje gaande, ſijn gevolgd.* Filoſtratus, in ſijn Heldenb. Strabo, 9 B.

SEVENDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Ceſalus, aangehoord hebbende het geval der mierelingen, verteld weder aan den koning Eakus, het elendig omkoomen van ſijn lieve Prokris. begint met Aurora, en op wat wyſe die hem verſchepte; hoe hy, met veranderden gelaat ſijn vrouw beproefde; hoe haar trouw beſweek; haar vlucht; haar wederkomſt met twee geſchenken. Dus komt hy tot de jagt; waar in hy, van ſijn Prokris word beſpied; welken, achter het kreupelbos verſchuylende, hy eenig wild meend te ſijn en met een werpſchicht, hem van haar ſelf geſchonken, doorſchiet.

Met ſulke en diergelijke redenen bragten ſij den langen dag, 't overige van den dag met de maaltijd: de nagt met ſlapen door. 'S morgens als de ſon op quam, blies de wind nog uit het ooſte, en hielt de ſeil-reede vloot in de have; als wanneer Pallas ſoonen eerſt bij Cefalus den outſte der geſanten, en ſij gelijklijk na den Ko- 1
ning gingen, die doen nog vaſt in ſlaap lag. Focus ſoone
van Eacus ontfing haar ſoo ſij in 't hof traden; want Tela- 2
mon

1. Pallas) *Klytus en* Brytes; *van welke broederen* boven, 211 pag.
2. Fokus) *Van deeſe, gelyk mede van ſijne broeders ſpraken wy* boven, 209 pag.

3. A-

mon en Peleus sijn broeder worven vast volk ten oorlog.
3 Focus bragt d'Atheense gesanten binnen in 't hof, liet se de cierlijke vertrekken sien, gink met haar neder sitten, en sloeg 't oog op de speer die Cefalus in de hand had, met een goude spits van hout, hem onbekent, gemaakt. Hij onderhielt de vrienden eerst een wijl met andere redenen, en sprak daar na: ik ben een lief-hebber van de jagt en bosschagien, maar heb lang staan malen van wat hout dit speer, die gij daar hebt, gemaakt mag sijn: immers soo 't esschen was, sou 't blond van verf, soo 't kornoelij, geknodt sijn. Van wat stof se is weet ik niet, dat weet ik, dat ik nooit schoonder jagt-speer met oogen gesien heb; hier op seide een van d'Atheense gebroeders, indien gij wist wat kragt die speer had, gij sout u daar over meer als over de uitterlijke schoonheid verwonderen. Daar se op doelt, treft se, sonder het twijffelagtig luk-bestier onderhevig te sijn, en snort bebloet van
4 't selfs wederom. Doen vraagde hem Focus den jongeling na alle omstandigheden, waarom, waar van daan, en van wie se hem geschonken was. Hij beantwoorde sijn vraag volkome, uitgesondert dat hij uit schaamte versweeg wat hij daar voor gegeven had: en sprak, ontroert door 't hartseer van sijn verloore vrou, aldus met tranen op den dam. Dese speer, Godinne-soon (wie sou 't gelooven?) heeft en sal mij nog dikwijl doen schreien, soo u de Goden een lang leven beschooten hebben. Dese speer heeft mij met mijn huis-vrou geruineert: og was mij die schenkagie nooit vereert.
5 Procris, een suster van de geschaakte Orithia (soo gij anders de naam van Orithia meer hebt hooren spellen) vrij schoonder om geschaakt te worden, indien gy 't heel postuir en seden van dees twee tegens malkanderen verge-
6 leekt. Dese beminde ik soodanig, datse vader Erichteus mij ten huwelijk gaf: ijder seide, 'k was gelukkig, en ik was 't ook: maar de Goden verstonden 't anders, anders was ik nu misschien nog gelukkig. 't was in de tweede
7 maant na mijn bruiloft, als d'oranje Auroor mij 's morgens vroeg, als sij de donkerheid van den hemel had ge-
8 vaagt, van den top des bergs Hymettus, die altijd bloeijende tijm draagt, in 't bos sag de netten spannen en de
9 harten beloeren: sij schortte mij tegens wil en dank mede, en, soo mij, met verlof der Godinne, toestaat de waarheid te spreken, hoewel sij schoon gebloost was, de nagt
10 van den dag schifte, en Nectar dronk, ik had mijn Procris liever, Procris lag mij in 't hart, en altijd op de tong. Ik hielt haar voor de heilige pligtlijkheden van mijn bruiloft, hoe ik pas de bruid beslapen had, hoe de speelman nog op 't dak sat, en met wat fatsoen ik mijn eerste huwelijkse voorwaarde breken kost. Hier op ontstak de Godin, en seide: staakt, ondankbare, dit gekeffel: houd u Procris. Bij aldien ik anders het toekomende weet te voor-wikken, sult gij wenssen dat gij se nooit gehad had; en liet mij met eene verstoort los, om na haar toe te gaan. In 't wederom komen, als ik de redenen van de Godin over-kaaude, wiert ik bekommert dat mijn vrouw sig buiten 't huwlijk mogt vergrepen hebben. Haar schoonheid en jeugt bragt mij in vermoeden van overspel; maar haar seden deden 't mij ontgeven; dan ik was evenwel van de hand; en Auroor, daar ik van daan quam, strekte mede tot een stael van overspel, somma, minnaars sijn over al voor bekommert. Ik nam voor, te ondersoeken, waar uit mijn ramp te rijsen stond, en door schenkagien haar kuisse trouw te bestormen. Auroor steef dese kommer, en veranderde (mij dogt ik voeldent) mijn postuir. Dus quam ik onbekent binnen Athene, en trat in huis. de dienstboden gaven teekenen van haar kuisheid, en waren bekommert voor hunnen geroofden Heer. Eindelijk quam ik, door duisent practijken, bij Procris, en stond verstelt als ik se sag, soo dat mij 't overleggen van haar trou bestorming bij na ontschooten was: 't scheelde weinig of ik had haar mijn gehele voornemen verhaalt, en kost mij naaulijks bedwingen, of ik had haar, gelijk 't behoorde, gekust. Sij was vol druks, maar in dat postuir nog schoonder als een vrou ter wereld wesen kon; sij verlangde geweldig na haar vervoerde man. 'K geef u, Focus eens in bedenken hoe schoon sij moet geweest sijn, die selfs in druk soo bevallijk was. Wat wil ik verhalen, hoe dikwijl 't kuisse dier mijn minne-stormen af-sloeg. Hoe dikwijl sij riep: 'k blijf een man alleen getrou, hij is waar hij is, voor hem alleen spaar ik dit soet vermaak. Wat wijs man sou sig met die trou-proef niet ten volle vernoegen? Ik liet het daar bij niet blijven, maar krabde mijn eigen wonden op: doen ik haar voor een nagje grooie rijkdommen beloofde, en de schenkagie t'elkens verhoogde, bragt ik haar eindelijk in beraat. Hier op schreeu-
den ik luitkeels: o ondeugent staal! 'k breek mijn valsse beloften, 'k ben een vermomt overspeler, en u eige man: 11

3. Atheense) *In het Latijn hier geheeten* Cekropides, *en weder, een weinig verder*, Actæi. *De reden is is dikmaals aangeteekend, en kan verder in de* Bladwyser *worden opgesocht.*

4. Focus) *In het Latijn* Nereïus; *wegens Psamathe, sijn moeder, eene der Nereïden: gelyk wy seggen* boven, 209 pag.

5. Orithia) *Van welke* 2 D. 182 pag.

6. Erichteus) *Van welke koning*, 2 D. 183 pag.

7. Aurore) *Van welke godinne ook al is gesprooken*, 1 D. 127 pag.

8. Hijmettus) *Van welken berg*, 1 D. 237 pag.

9. Schortte) *Van dit schaaken, gelijk mede van de schoonheid van Cefalus, gewaagd mede* Pausanias, in de Lacon. *siet ook* Atheneüs, 13 B. 2 H.

10. Nectar) *Van welken drank der goden wy spraken* 2 D. 41 pag.

11. Beraad) *By* Ant. Liberalis *beproefde Cefalus sijn echt genoot door een slaaf, die, wegens sijn meester, Prokris met veel goud beschonk, en dus in haare trouw dee beswijken. Maar by* Tzetzes (1 Duisendt 20 H.

man : nu ben ik, trouloofe, van u onkuisheid felfs ge-
12 tuige. Sij floeg geen taal, maar vlugtte, van fchaamte
verftomt, uit het huis daar fij was belaagt, verliet dien
quaataardige man, haatte, om dats'het met mij verpeu-
tert had, alle flag van man-volk, en onthielt fig op 't
gebergte ter jagt. Dus verlate, begoft mij een feller min-
ne-veir in 't merg te dringen: 'k bekende fchult, bad
om vergiffenis, en feide : ik koft door 't aanbieden
van foo veel gelts, ook ligtlijk tot diergelijke mis-
greep vervallen hebben. Op die bekenteniffe komt fij
weer bij mij, na genome wraak over haar gefchonde kuif-
heid, en leefde met mij vrolijk en eendragtig. Daar en-
13 boven fchonk fij mij, even of fij mij met haar perfoon
14 niet genoeg gefchonken had, een hond, die Diaan aan
haar vereerde, en feide; dit beeft fal alle honden voor-
bij loopen. Nog een jagt-fpeer, die ge mij fiet in de
hand hebben.

Met verwondering fult gij hooren, en verftelt ftaan,
als ik u vertrek hoe 't met den hond fig felve toege-
15 dragen heeft. Edipus, foone van Laïus, had de donke-
re raadfelen, nooit voor defen begrepen, ontvout; en
Sfinx de raadfel poëterffe haar felve van de rots geftort,
en al haar dwaal-grepen vergeten. Dit ftuk liet de Godin
Themis niet ongewrooken, maar fond terftond in 't land 16
van Thebe een wild, tot verderf van menffen, vee, en 17, 18
fig felve. De land-lieden fchrikten voor 't vervaarlijk dier.
Wij komen met eenige jonge borften uit die land-ftreek,
en befetten 't ruime veld. 'T wild fprong drijvens over de 19
gefpanne netten heen; men trekt de honden de koppel
af, maar 't dier, gefwinder als een vogel, ontliep het
jagt-rot, of het ftil geftaan had. Yder verfogt me om 't
feerft, dat ik mijnen Snel (foo hiet den hond die mij ver- 20
eert was) daar op af foude laaten gaan, die nu al lang koppel
en hals-band had tragten van den hals te rukken. Soo haaft
was den hond niet los, of hij was uit 't gefigt, wij von-
den niet als fijn fpoor in 't ftof. Geen worp-fpies, nog
koogel uit een flinger geworpen, geen ligtepijl van een 21
Cretenfer boog gefchooten, fou hem voorbij gefnort 22
hebben. Ontrent het veld was een heuvel, daar ik op
liep, om 't wonder van dit fchigtig loopen te befien.

Daar

20 H) *gaat het noch flimmer, aangefien aldaar Prokris word betrapt in de ombelfingen van eenen Pteleon, van welken fy met een goudene kroon was vereerd. Doch wat is het wonder dat by deefe de* Verdichtfelen *foo verfcheidenlijk worden verhaald, nademaal in de* Gefchiedeniffen, *fo aaloude als hedendaagfe, by naar felden een gelijkheid van faaken en omftandigheden by haare fchryvers is te vinden. Siet ondertuffchen ook dit geval verteld by* Hyginus, in fijn 189 H.

12. Vluchtte) *Naar Minos, koning van Kreta, gelijk* gemelde Liberalis *verteld; van welke fy met een werpfchicht en een jagthond wierd befchonken: hoewel Prokris, by* mede genoemde Hyginus, *dus van Diana word begiftigd.*

13. Schonk) Ant. Liberalis *verteld dat fy, in onbekend gewaad haaren Cefalus op de jagt ontmoette; dat fy aldaar alle het wild achterhaalde en ter nederleide, terwijl Cefalus niets op kon doen; dat defe toen fijn oog wierp op haar werpfchicht; dat fy hem die voor een byfluap beloofde over te doen; doch dat fy eindelijk, als hy dat aannaam, hem met een gelijke trouwbreuk overtuigde. Ondertuffchen flaat dit mijn* fneldicht *op die rampfalige milddadigheid van Prokris, mede geplaatft onder een print van* Le Pôtre:

Bedroefde Prokris, wat komt gy uw vriend vereeren?
Dit fal uw foete vreugd in bittre rouw verkeeren:
Prijs geen onfeilbaarheid van 't geen uw hoop vernield,
En, in een oogenblik, te deerlijk, u ontfield!

14. Diaan) *Soo verteld het mede de bovengenoemde* Hyginus.

15. Edipus) *In het Latijn, gelijk* Jak. Taurellus *leeft*, Laïades, *dat is, volgens onfe* Valentijn, *Edipus, uitlegger des raadfels van de Thebaanffe Sfinx: maar ieder een leeft hier* Naïades; *en voorwaar, het is hier donker; alwaar om ook* Pontanus *ons geen uitkomft hier beloofd.*

16. Themis) *Van welke godheid is gefprooken*, 2 D. 22 pag.

17. Thebe) *Van welken ftad meermaalen; gelijk als*, 1 D. 8 pag.

18. Wild) *Een vos, door Themis of (volgens* Paufanias, in Beöt.) *door Bacchus afgefonden op het platte land van Thebe; die felfs ook de kleene kinderen met fich fleepte; fo dat de Thebaaners fijn genoodfaakt geweeft telkens op een dertigften dag hem een kind voor te fetten. Siet* Ant. Liberalis, in fijn laatfte Vertell.

19. Befetten) *Met een ring van menfchen, en daar en boven met gefpannen netten. Siet wat wy fchreven van het jagen der oude*, 2 D. 82 pag.

20. Snel) *Siet verfcheidene benaamingen van honden, gepaft op haare hoedaanigheden en aart*, 2 D. 76 pag.

31. Kogel) *Van deefe fpraken wy, ter gelegentheid van het flingeren*, 2 D. 64 pag.

22. Kretenfer) *In het Laeijn* Gortijniacus, *wegens Gortijne. Dat die van Kreta braave boogfchutters waaren, is aangeteekend*, 1 D. 211 pag. *waar by men voegen kan het feldfaam geval van Alkon, die mede*

een

Daar fag ik, dat het wild dan bij de lutven gevat wierd, dan de muil ontfnapten, en foo loos was, dat het niet regt uit liep, maar, om den loop van fijn vijand te breken, en 't fel gebit te ontduikelen veel kromme fprongen maakte. Hij vervolgt fijn partij, fitfe digt op de hakken, en t'elkens toe happende, bijt hij mis, en hegt de tanden ind'ijdele lugt. Doen vond ik goed de wiffe fpeer te vellen. Maar terwijl ik die met de regter-hand in haar
23 gewigt grijp, en de vingers meen in de lis te fteken, keek ik een andere weg; daar na, in't weder om fien, fag ik (o
24 wonder) twe marmere beelden midden in 't veld, waar van 't een nog fcheen te vluchten, 't ander te baffen. Ik geloof, indien haar eenig God ontrent geweeft is, dat hij-gewilt heeft, dat dit paar in 't loopen malkander gelijk fou blijven.

Als Cefalus dit verhaalt hadden, en ten einde was, vraagde Focus, wat leet hem de jagt-fpeer gedaan had. Hij antwoorde: ô Focus, 'k mag wel feggen dat mijne droefheid een blyde voorlooper gehad heeft. Mijn vrolijke tijd fal ik u eerft verhalen, want 't verquikt mijn hart als ik gedenk aan die gelukkige tijd van onfe volkome vreugd, federt wij eenige jaaren gepaart waaren. Wij droegen voor malkander teere forg, en foo groote liefde, dat fij, voor haaren man, felfs Jupiter, en ik voor haar Venus niet fouden gekoofen hebben, foo eenpaarig branden onfe harten
25 van liefde 'S morgens vroeg, als de fon de berg-kruinen eerft beftraalt, was ik gewent, gelijk andere jonge bor-
26 ften, in't bos ter jacht te gaan, fonder dienaars, paarden, brakken of netten; met de jagt fpeer koft ik het genoeg af fien. Als ik vermoeit was van 't wild te vellen, fogt ik na lommer-fchaduwe, en een Koeltje dat uit de koude valeien op-foeft. Na een fagt koeltje wenfchte ik als ik van hitte fmolt: een koeltje verwagten ik tot verquikking van mijn afgeflоofde leden. Kom Koeltje plagt ik (want 't heugt mij nog) te fingen, verfrift mij; ag! verkoel mij als voor defen 't hart dat van hitte brand. Miffchien gebruikten ik (want ik koft dit ongeluk niet voorbij) gemeenlijk meer fmeek-woorden, en fong: gij zijt mijn aangenaam vermaak, gij verquikt, gij koeftert mij: om uwent wil verluft ik mij in bos en wilderniffen, en fal altijd uwen lieffelijken adem met opene lippen ontdieven. Defe twijffelagtige reden had d'een of d'ander loer beluiftert, en fig ingebeelt, dat 't woort Koeltje, dat ik foo dikwijl fpelde, een bos-maagt was, die ik beminde. De vent gaat op ftaande voet los na Procris, om 't leugenachtig ftuk te verklikken, en luiftert haar in 't oor wat hij gehoort had. *Die mint gelooft ligtlijk*; Procris viel onder 't verhaal door hart-feer fchielijk in fwijm, en, na een wijl, tot haar felve gekomen, riep: wee mij, ongelukkige, ag waar is nu u trou? Die valffe befchuldiging ontftelde haar foo, dat fij bekommert was voor 't geen niet en was, voor een naam fonder lighaam, en een boelin die nergens te vinden was. Nog trok fij 't dikwijl in twijffel, en hoopte in haar meening bedroogen te fijn: fij koft, feide fij, den verklikker niet gelooven, en over de feilen van haar man niet eer vonnis ftrijken, als dat fij 't felver fag. 'S ander daags vroeg ging ik weder ter jagt in 't bos, en feide, na een goede vangft, kom Koeltje, verquik mij, dus af-geflooft van 't loopen. Terwijl ik de woorden fprak, dogt mij dat ik eenig gefteen hoorde, en vervolgde evenwel: kom lieve Koeltje; als wanneer ik wederom uit de lage ftruik-lommer een fijn gefteen
hoorde. Ik dagt het was een wild' fchiet de fpeer in de 27
ruigte, en bevont dat het Procris was, die, in 't hart verwont;

een Kretenfer, wanneer Falerus fijn foon, van een flang lag bewonden en verftrikt, fo feeker wift te treffen dat hy de flang het leven nam, fonder fijn kind te befeeren. Manilius, 5 B. der Sterrekund. Val. Flakkus, 1 B. der Vlieft. behalven Sidonius, enz.

Wat Gortijne aangaat, dat was een midlandfe ftad van het eiland Kreta, in een vlakte gelegen aan de rieviere Dethëus. Strabo, 10 B *felf mede, gelijk de fteden Dicte, Cijdon en Knofos, wegens haare boogfchutters berucht.* Lukanus, 3 en 6 B. Statius, enz.

23. Lis) *In het Latijn* Amentum; *een leere riem, waar mede de werpfchichten wierden weggefchooten; fijnde midden aan dit geweer vaft gemaakt.* Strabo, 4 B fpreekende van de Gallen. Seneka, in Hippolijt, in de rei van het 2 Bedr. Silius, 2 en 12 B. en Lukanus, 6 B. *behalven* Feftus, Servius *enz.*

24. Beelden) *Volgens* Paufanias (in genoemd B. van de Bëot) *quam deefe vos van Theumeffus, een dorp, gelegen ontrent Thebe. Maar, volgens de* verklaringe van Palefatus, *was dit een karel,* Alopex, *dat is*, de vos *geheeten; welke, wegens fijn doortraptheid, van de Thebaaners verdreven fijnde, met fijne krijgsknechten Theumeffus innam, doch van de felve, geholpen van Cefalus, is overheerd. Wederom, fo men* Tzetzes *wil gelooven, was deefe hond een wakkere vent, welke, eerft hebbende tuffen Minos en Cefalus middelaar geweeft, deefen Alopex op zee vervolgde, doch nevens deefen, tuffchen de fteen klippen is vergaan.*

25. Bergkruinen) *Op welken het oog houdende de getrouwe flaaf van Tyrus, aller eerft de blijken van de rijfende fon in het weften fag, terwijl de gemeene hoop fijner mede knechten de dag in het ooften wilde fien opkoomen.* Juftinus, 18 B. 3 H.

26. Dienaars) *Sonder welke, gelijk mede fonder paarden, honden en gaaren, de jagt van weinig belangen is. Doch dit alle was onnoodig by die nimmer miffende en altijd treffende werpfchicht.*

27. Schiet) *Voeg hier nevens het reeds verhaalde, in het* 3 B. van onfe Nafoos Vrijkonft: *behalven* Hyginus. 189 Vertell. en andere; aangetrokken, by het 11 Taf. van de PICT, LOQUENS.

wont; wee mij, riep. Als ik de ſtem van mijn trouwe huis-vrou hoorde, liep ik ſchielijk uitſinnig toe, en vontſe, eilaas, half dood in 't bebloet gewaat wenttelen, en de ſpeer, dieſe mij vereert had, uit de wond trekkende. Ik greep haar op, og, ſelfs moordenaar van 't lieve dier daar ik gaarne voor geſturven had. Ik ruk 't gewaat voor den boeſem op, en poog, met bewinden van de ijſſelijke wond, 't bloed te ſtelpen. Haar biddende dat ſij mij, nu met ſoo ſchendigen ſtuk beſoedelt, voor eeuwig niet verlaten wilde. Sij, nu kragteloos en vaſt met de dood op de lippen, ſloeg nog ter naauwer noot dees flaauwe taal: 'k bid u ootmoedig om ons huwelijks verbont en Goden, om de opper en onder-aartſe Goden, die mij nu verwagten om mijn trouwe dienſten, ſoo ik u anders ſchijn goede dienſten gedaan te hebben, en om mijn liefde t'uwaarts, d'oorſaak van mijn dood, die ik met mij in 't graf ſal dragen, dat gij Koeltje nooit ten huwelijk nemen, en in ons egte bed wilt laten leggen. Uit die woorden merkte en onderregte ikſe eerſt dat ſij in 't woord Koeltje doolde? maar wat bate dien uitleg? Sij ſeeg ter neder, en bloedde dat ſij in ſwijm raakte, ſoo lang ſij 't geſigt kon open houden, keek ſij mij aan, en blies ongeluklijk den geeſt uit in mijn aangeſigt: maar ſcheen, 28
op mijn onderrigting geruſter, met een blij gelaat te ſterven. Terwijl den held dit met de tranen op de wangen verhaalt, komt Eacus met beide ſijne ſoonen en 't 29
geworve volk wel toe-geruſt in 't hof, die Ceſalus ontfing.

28. Aangeſicht) *Dit vat* Valentijn *niet recht. De aaloude leiden ſelfs haaren mond op die van de ſtervende, om, in het uiterſte oogenblik, de vertrekkende ſiel gelijk als op te vangen. Siet het* aangeteekende, 1 D. 270 pag.

29. Soonen) *Telamon en Peleus; welke de wervinge van het krijgsvolk hadden bygewoond en uitgevoerd; volgens 's vaders bevel, van welke boven*, 215 pag.

Einde van het Sevende Boek.

DE

DE HERSCHEPPINGEN
Van
PUBL. OVIDIUS NASO.

ACHTSTE BOEK.

EERSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Minos, ſijn geheele krijgsmagt en alle hulptroepen by een getrokken hebbende, valt voor Megara; denkende met die ſtad de Atheners te benauwen, en overal afbreuk te doen. Hier regeerde eenen Niſus; wiens dochter, by toeval, van den muur de belegeraar ſiende verby rijden, daadelijk wierd verliefd. Doch door deeſe liefde vervalt ſy tot gruwelſtukken. Scilla (dit was haare naam) berooft, op een nacht, haaren vader van de purperen hairlok (waar ingelegen was het noodlot ende welſtand van den koning en ſijn rijk) en leverd deſelve in handen van Minos. Deeſe vermeeſterd daar op de ſtad, en begeeft ſich, na gedaane ſaaken, ſcheep. Scilla, willende het beminde niet verlaaten, werpt ſich in zee, en word een leeuwerik, terwijl de vader in een zeearend word verſchept.

Smorgens vroeg, als de morgen-ſtar de duiſternis van
de hemel gevaagt, en den dag had op-geklaart, kromp
den ooſten wind, betrok de lugt met regenagtige wolken,
en begon 't een koeltje uit den ſuiden, en in 't ſeil van
de oorlogs-vloot te wajen, tot verblijden van Eacus ſoo-
nen en Cefalus? de wind diende haar ſoo geluklijk, dat-
ſe voor haar giſſing de gewenſte have beſeilden. On-
2 der-tuſſen verwoeſte Minos de zee-kant van Megare,
3,4 en belegerde met ſijn krijgs-magt de ſtad, daar Niſus
Koning was, die tuſſen de agtbare grijſe hairen glim-
5 mende purpere op 't hoofd had, tot ſtut ſijns Konnik-
rijks. Ses maanden bleef de ſtad beſet, ſonder voor-
6 deel aan weder-ſijde, ſoo dat 't de victorie lang ſon-
der ſtrijken gints en wederſchoor. Aan 't palais was
een tooren geſtigt, wiens muiren galmden, men ſeit 7
dat Apollo daar aan ſijn gulde lier ſou op-gehangen heb- 8
ben, en dat daar door de klank in de muir getrokken
is. Hier op plagt Scylla, Niſus dogter, dikwijl te klim-
men, en op de klinkenden muir-ſteenen met een pik-
kel, in vreedenstijd, na de maat te kloppen. Nu in tijd
van oorlog plagtſe daar af 't vervaarlijk ſchermutſeeren
te beſchouwen, ſoo dat ſij bij lankheid van tijd de na-
men der krijgsoverſten, wapenen, paarden, kleederen, 9
en Cretenſer Pijl-kokers had leeren kennen. Inſonder- 10
heid kendenſe op een prik, en vrij keuriger als 't
diende, den veld-heer Minos, ſoone van Europa, aan 't
poſtuir, die, volgens haar oordeel, 't ſij dat hij 't hel-
met met de veder-bos op 't hoofd had, of den beuke- 11, 12
laar

1. Morgenſtar) *In het Latijn* Lucifer; *van welke* 1 D. 82 pag.

2. Megare) *In het Latijn* Lelegeia, *wegens Lelex. Deeſe verliet Egipte, en trok naar Griekenland, alwaar hy Megara verboude, en de bewooneren naar ſijnen naam heette Leleges. Voorts was Sciron eene ſijner naaſaaten, welke met Niſus wegens de regeringe twiſtende, ſoo is Eakus tot goê man verkooren, welke het ryk Niſus heeft toegevoegd.* Pauſanias, in Att.

Andere evenwel ſtellen de Leleges in Jonie, een deel van Aſie, dragende die Griekſe naam, om datſe uit veelerhande plaatſen ſijn verſameld *en ſaamengekoomen.* Strabo, 7 B. behalven Euſtathius, *enz. hoewel ſy te vooren wel in Griekenland ſouden hebben konnen geweeſt. Want deswegen worden ſy in Theſſalie geſteld van* Plinius, 4 B. 7 H. en Heſiodus, by Strabo, in gemeld B. de Kanteekenaar van Pindarus, over het 2 Lierged. van de Pyth. *ſie mede* boven, pag.

3. Stad) *Megare, in het Latijn* Alcathoë. *Siet de aanteekeningen,* 1 D. 237 pag.

4. Niſus) E*ene der vier ſoonen van Pandion; welke in ſijnes vaders verdeelinge van het koningrijk, Megara is te deel gevallen.* Strabo, 9 B.

5. Purpere) *Van deeſe purpere hairlok gewaagen ook* Virgilius, in ſijn Ciris en het 1 B. van den Akkerb. Tibullus, Propertius, Apollodorus, *enz. onder welke niet anders word verſtaan als ſeker rijks geheim, door Scilla ondekt, en den vyand aangeweeſen. Diergelijken voorbeeld komt ons te vooren by* Paul. Warnefridus, in de Bedrijven der Langebarden, 4 B. 38 H. *alwaar ſekere Romilda verliefd op Kakanus, vorſt der Adaren (mede ſchoon en jong) belegerende de ſtad Friuli, in Italien. Sy bied ſich aan deeſen ten huwelijk, by den overgaaf van de ſtad. Kakanus keurd de voorwaarde goed, en doet groote beloften, maakt ſich terſtond meeſter van de veſtinge, welken hy plonderd en verbrand, en haar mandſchap om verre hakt. Daar op gaat hy, de naaſte nagt, by de Romilda leggen; doch doet, in plaats van trouwen, haar des volgende nacht van twaalf ſoldaaten misbruiken, en eindelijk moedernaakt in een paal ſetten.*

6. Victorie) *Wy hebben haar gevleugeld op* Gedenkpenningen *doen ſien,* 1 D. 172 pag.

7. Galmden) *Apollo Alkatous, in het bemuuren van Megara, behulpig ſijnde, had ondertuſſen ſijn lier op de timmeragie neergelegt; doch het geluid van dat ſpeeltuig, trok in de ſteenen: ſo dat deſelve ook naderhand, met een keitjen aangeraakt, het beſte ſnaarenſpel, in geluid overtroffen.* Pauſanias, in Att. Virgilius, in de Ceir.

8. Apollo) *In het* Latijn, proles Latoïa; *wegens Latona ſijn moeder, afgebeeld,* 2 D. 173 pag.

9. Krygsoverſten) *Gemeenlijk worden de belegerde by de dichteren ingevoerd, van toorens en ringmuuren malkanderen de vyandlijke krygsoverſten aanwijſende, en doende kennen. Want by* Homerus in het 3 B. van den Il. *leerd Helena ſoo den ouden Priamus de Griekſe legerhoofden onderſcheiden; gelijk by* Statius, in het 7 B. van den Theb. *Forbas de deugdſaame Antigone mede de ſeven belegeraars van de muur vertoond.*

10. Kretenſer) *In het Latijn,* Cydoneæ; *wegens de ſtad Cydon. Van het boogſchieten der Kretenſers ſpraaken wy,* 1 D. 211 pag. en 2 D. 216 pag. *gelijk mede van Cydon;* 1 D. 211 pag.

11. Vederbos) *Volgens de uitvindinge van die van Karien; gelijk dat* Herodotus *getuigd,* 1 B. 71 H. *van welke ook gewaagd* Polybius, 6 B. 21 H. *hoewel men, ten tijde van den Trojaanſſen oorlog de helmen met een paardeſtaard vercierde.* Homerus, 6 B. van den Il. *Siet ook* Statius, 4 B. van den Theb. ſpreekende van een witte vederbos; *gelijk mede* Silius, in het 2 B. en Virgilius, in het 10 B. van den En. *welke, in het* 9 B. van roode veeren gewaagd; *by* Juſt. Lipſius, 3 B. 5 ſaamenſpr. over gemelde Polybius.

12. Beukelaar) *Van welken is geſprooken.* 1 D. 69 pag.

13. Speir.)

laar met schitterent goud-beslag in de vuist greep, of de
13 taje speer van agter-hands op sijn vijands snorde, alles
even braaf voegde? sij kost sijn sterkte en krijgs ervarent-
heid niet genoeg prijsen. Stont hij schrap en mikte met
14, 15 den boog, sij swoer dat Febus in geen ander postuir kost
staan: nam hij 't kopere helmet van 't hoofd, en be-
reedt in purper gewaat een witten hengst met een gebor-
16 duirt sadel-kleet gedekt, kost Scylla verrukt, en bij na
uitsinnig, haar selve niet bedwingen. Gelukkig, seit sij,
was de spies, gelukkig de lei, die hij in de hand had.
Had het haar vrij gestaan, sij had onversaagt door 's vij-
ands leger gedrongen, boven van den tooren in 't Cre-
17 tenser leger gesprongen, of den vijand de poort met ko-
per beslag open geser, of iets anders onderstaan, om Mi-
18 nos te behagen. Doen sij de witte tent des Cretenser
Konings sat en beschoude, seide sij: sal ik mij verheu-
gen of bedroeven over desen beschreielijken oorlog?
wat kies ik? Het drukt mij dat Minos onse vijand is;
maar buiten desen oorlog, had ik hem nooit gekent ge-
19 had. Hij sou mij evenwel na verdrag als gijselaar kon-
nen ontfangen, mij met sig konnen voeren tot een onder-
pand van vaste vreede. Bij-aldien u moeder, o braafsten
held die ooit oogen sagen, soo schoon van leest was, als
gij, was Jupiter niet t'onregt op haar verlieft. 'K was de
20 gelukkigste van de wereld, kost ik met vleugelen door
de lugt in Minos leger vliegen, mij selve en mijne min aan
hem bekent maken, en vragen wat huwelijks goed hij
21 bedong om met mij te paren, als hij maar alleenlijk va-

ders rijk uitsonderde, want 't is beter dat dit gewenst huw'lijk agter blijve, als dat ik door verraat mijn oogwit bekome, hoewel de goedertierentheid van een vreedsaam overwinner dikwijl d'overwonne gelukkiger maakt als te voore. Hij voert, waargtig, een regtvaardigen oorlog, tot wraak van sijn vermoorden soon, en verdedigt sijn regtvaardige saak met de wapenen. Na 'k 't aan sie, sal de stad vermeestert werden, 't welk indien ons over komen moet, waarom sal hij dan met kragt van wapenen, en niet door mijne liefde de poorten openen? Immers sal hij dan de stad gevoeglijker sonder bloed storten, sonder verlies van volk, sonder lang sammelen in krijgen. Ag ik vrees, Minos, dat u iemant onverhoets de borst sal treffen, want wat vervloekt soldaat, (of hij most u niet kennen) sou 't hart hebben u een speer toe te drijven? Dit overleg staat mij wel aan; 'k heb nu vast gestelt mijn selve nevens vaders rijk tot een bruidschat aan hem over te geven, en een eind te maken van den oorlog. Maar wat gelt het of ik wil, de poorten sijn met wagt bezet, de sleutels bewaart vader. Die man ontsie ik ongelukkiger alleen, hij is 't alleen die mijn voornemen betegenspoedigt. Ag, gaf den hemel dat ik vaderloos was. Yder is nu waaragtig sig selve een God, *de fortuin bespot de gebeden der bloode.* Bij-aldien een andere maagt met soo sterken minnevlam getroffen was, als ik, sij had al lang met vermaak alles om-ver gestooten wat haar min verhinderen kost. En waarom sou een ander kloeker sijn als ik, die door vuir en-

13. Speir) Speeren *moest* Valentijn *seggen*; *aangesien de soldaaten doorgaans met twee werpschichten waaren gewapend.* Virgilius, 1 B. van den En. spreekende van Eneas. Statius, 2 B. van den Theb: spreekende van de belaagde Tydeus. Polybius, in gemeld B. *enz. self mede by de uitheemsse: want ik vind Hispania in gewapenden gestalte (op een* penning *van Galba, by* Oudaan, 29 *Taf.) houdende in haar hand twee schichten; het geen* Klaudianus (in het 2 B. van Stilick.) *van Gallia getuygd.*

14. Boogh) *Welke hy, gelijk alle de Kretensers, wist te handelen. Van de boog is gesprooken,* 2 D. 128 pag,

15. Febus) *Van Febus, als de boog handelende, spraaken wy,* 1 D. 105 pag.

16. Sadelkleed) *Siet van de* strata, *paardedekken, aangeteekend,* 2 D. 170 pag.

17. Cretenser) *In het Latijn* Gnossia, *wegens de stad Gnosos; van welke* 1 D. 17 pag.

18. Cretenser) *Het Latijn heeft* Dictæi, *wegens Dikte; van welken berg,* 2 D. 52 en 70 pag.

19. Gyselaar) *Gemeenlyk jonge lieden, soonen van hoogen huyse, welke den verwinnaar wierden overgegeven, ten onderpand en versekering van een opgerecht verbond. Soo geeft Alexander, eene der Macedonisse koningen, sijn broeder Filippus aan de Illyriers, by* Justinus; 7 B. 5 H. *So is weder Demetrius van sijn broeder Antiochus, koning van Syrien gegeven, aan de Romeinen, by denselven,* 34 B. 3 H.

Doch somwijlen heeft de verwinnaar jonge maagden of ook vrouwen van aansien geeist; om dat men het mannelijke wel versuimde en achterliet, en ondertussen het opgeleide verwierp en verwaarloosde. Suetonius, in August. 21 H. Tacitus van de Duitsers, 8 H. Cesar. Gall. oorl. 7 B. H. Cicero, in de Red. voor Manil. *Dus kreegen de Spartaaners eedele en schoone maagden tot gyselaars van die van Metapontum.* Atheneüs, 13 B. 18 H. *Porsena diergelijke dochteren (waar onder Clelia) van de bedwongene Romeinen.* Livius 1 B. 13 H. Florus, 1 B. 10 H. *behalven* Dionysius, Val. Maximus, *enz.*

20. Gelukkigste) *Vergelijk de klagende Scilla van onsen* Dichter, *met die van* Virgilius, in sijn Ciris, *aangesien het eene en het ander verliefd, teder, en sielroerende is.*

21. Bedong) *Op driederhande wijse voltrokken de aaloude haar huwelijken,* 1. *Door gebruik; wanneer een vrouw, schoon buiten eenige wetten, een jaar by een man was gehuisvest.* 2. *Door koorenoffer, wanneer de opperhoogepriester, en priester van Jupiter,* per fruges & molam salsam, *met gesouten meel, man en vrouw saamenbond.* 3. *Door een* coëmptio, *medekoop; wanneer de vrouw als dochter, en de man als vader-*

en ſwaarden ſou durven 't leve wagen ? Hoewel tot dit
22 ſtuk nog vuir nog ſwaard, maar vaders hair van noden is,
dat is mij koſtelijker als goud, dat purper hair moet mij
gelukzaligheid, en 't geen ik wens, verſchaffen. Dus
rede-kavelende beliep haar den avond, die kommer
ſoolt en koeſtert, ſoo dat door de duiſterniſſe haar ſtout-
moedigheid verhief. In de voor-nagt, als de mens,
door dagelijks ſorgen af-geſlooft, in ruſt lag, komt ſij
ſteels-wijs in vaders ſlaap-kamer, en ſcheert (o ſchendig
ſtuk) den oude man 't hair, den ſtut ſijns Konink-
rijks, af, nam dien ſchelmſen buit met ſig, ſnapte ter
poort uit, en quam door 't midden van 's vijands leger
(ſoo ſtout was ſij op den dienſt die ſij Minos deedt) bij
den Konink, en ſprak hem, nu vaſt onſet, aldus aan:
de min heeft mij een ſtout ſtuk doen onder-nemen. Ik
Scylla, dogter van Konink Niſus, geve in uwe hand o-
ver vaders rijk en al wat ik hebbe, verſoekende daar
voor geen anderen loon, als u perſoon. Ontfangt tot
onderpand van minne dit purper hair, en beelt u niet
in, dat ik u ſlegts vaders hair, maar al ſijn heil o-
verlevere; met reikt ſij hem 't hair met die ſehenſieken
23 hand toe. Maar Minos, ontroert door dit ſchielijk wan-
bedrijf, treet weigerig te rug en antwoort: o ſchand-
24 vlek van onſe eeu, dat u de Goden de lugt, 't aard-rijk
en 't water weigeren moeten. Immer ſou ik niet ge-
doogen, dat ſulken wan-gebroet Crete, mijn rijk, daar
25 Jupiter op-gequeekt is, betrede. Dus ſprak hy, nam de
ſtad in, ſtelde als een regtvaardig Prins d'overwonne bor-
26 gers wetten, liet de ſchepen zee kieſen, en de koper-
ſnuitige galeien weg roejen. Scylla nu ſiende dat de
vloot in zee ſtak, dat de Veldheer haar bedreve ſchelm-
ſtuk onbeloont liet, en haar gevlei niets uit-werkte, ver-
viel ſchielijk tot heftige grimmigheid, ſtak de handen
uit, en riep uitſinnig met los hangende vlegten; waar
heen ondankbare, ſonder mij, d'oorſaak van uw victo-
rie? waar heen, o Prins, mij liever als mijn land en va-
der? Waar vlugt gij, onvermurwbare, die door mijn
wan-bedrijf, en dienſt dees ſtad vermeeſterde. Koſt u
nog mijne trouwe dienſt, nog min, nog dat ik al mijn hoop
op u alleen geveſt had, vermurwen? Waar ſal ik dus
verlaten heen? na mijn vader-land? 't leid vermeeſtert.
En genome 't ſtond op ſijn beenen, ag 't is voor mij door
dit verraad geſlooten. In 't geſigt mijns vaders? wiens
kroon ik u gelevert heb. Ik wert te regt van de borgers
gehaat, van de geburen als een vuil ſtaal gevreeſt. Ik heb
mij een balling van de geheele wereld gemaakt, om al-
leen in Crete heul te vinden. Indien gij mij, ondank-
bare, dit mede ontſegt, en verlaat, ſoo heeft u nooit
Europe gebaart, maar d'ongaſt-vrije Syrtis banken, een 27, 28
Armeniſſe tijgerin, of Charybdis draat-kolk, dien de 29,
wind aan 't ſlikken en braaken helpt: ſoo ſijt gij geen ſoon
van Jupiter nog Europe, van hem onder een ſtieren-
huid bekroopen. Dit 's een vals verdigtſel van u af-
komſt. U regte vader was een bul, die door ſijn barren
aart nooit vaars bequiſpel ſtaarte. Kom ſtraft mij, vader
Niſus, op dat ſig uwe borgeren, nu door mijn verraad
vermeeſtert, in mijn, 'k bekent, wel dobbelt verdiende
dood verheugen. Maar dat mij iemant om brenge die ik
ſwaar

vader quam; en ſy dus malkanders wettige erfgenaam wierden gemaakt. Servius, over het 1 B. van Virgils Landged. by Briſſonius, in het 6 B. der Formulieren.

22. Hair) *Eenige uitleggers ſien hier op het hoofdhair van Sampſon; en meenen dat Niſus mede niet kon overheerd noch verwonnen worden, voor hem het hair, waar in ſijn kracht beſtond, even als Sampſon, wierd afgeſchooren. Doch ik hou het met het geen is aangeteekend, wegens de beduidenis van dit rijks geheim, boven,* 220 pag.

23. Ontroerd) *Sijnde van aart vroom en rechtvaardig, en deswegen naderhand ook onder de helſſe rechters geplaatſt; gelijk wy aanteekenen,* 1 D. 52 pag.

24. Lucht) *Siet op de ſtraf der vadermoorderen, welke in een* culeus, *of lederen ſak, wierden gemoffeld, en dus verachtelijk in het water geſmeeten; ſo dat ſy noch den hemel mogten beſchouwen, noch op aarden of op het water ruſten.* Cicero, voor alle, in de Red. voor Roſc. van Ameria, 26 H. en ook elders. *op welken wijſe alleerſt te Rome, in het jaar 652, is geſtraft eene moedermoorder, genaamd Malleolus.* Oroſius, 5 B. 16 H. Livius, in ſijn 68 B. *alwaarom ook ſulk een ſak wierd gehangen aan het oeeld van Nero,* Suetonius, in Ner. 6 H. *Siet ook* Juvenalis, in ſijn 8 Beriſpd. ſpreekende van den ſelven moedermoorder.

Wat de ſak aangaat, in de ſelve wierde geſtopt, nevens den misdadiger, een aap en een ſlang; doch in latere tijden ook een haan; volgens de Keuren van Hadrianus en Konſtantinus, by de Rechtsgeleeerde. *ſiet deeſe ſtraf afgebeeld by* W. GOEREE, *in het* Tafereel van het martelen onder de Roomſe Keiſeren, 827 pag. van meergemelde konſtwerk.

24. Opgequeekt) *Dat Jupiter in het eiland Kreta is gebooren en opgebrocht, beweeſen wy,* 1 D. 51 pag.

25. Koperſnuitige) *Van de kopere ſcheepſnuyten ſpraken wy,* 2 D. 120 pag.

26. Europa) *Van haare ſchoonheid is geſprooken,* 1 D. 16 pag. *en van haare wegvoeringe,* 2 D. 67 pag.

27. Sirtes) *Van welke banken,* 1 D. 152 pag.

28. Tigerin) *Van welk ongedierte,* 1 D 171 pag. en 2 D. 161 pag en 2 D. 181 pag.

29. Charibdis) *Van welken draaikolk,* 1 D. 63 pag.

30. Höu.

ſwaar miſdaan hebbe. Waarom mijn wan-bedrijf, waar-
door gij, o Minos, d'overhand kreegt, ſoo norsbe-
graaut? Dit kan mijn vader en vader-land een ſchelms ver-
raad, voor u een trouwe dienſt verſtrekken. U paſt te regt
30 een wijf, die ſig in een houte koe weet te vleien, om
met een norſſe ſtier vermomt te boeleeren, en van een
31 mens-ſtier bevrugt te werden. Kond gij, ondankbare,
en u vloot gelijklijk weg? Nu is 't geen wonder, geen
wonder is't, dat Paſiſaë liever met een ſtier, als met u
te doen had, want gij waart vrij wat beeſtelijker. Eilaas,
ſij ſpoeden ſig met vreugde voort, en plenſſen de riemen
32 vaſt in 't nat: ag't land drijft met mij agterwaarts. 'T is
vergeefs, o Minos, vergeefs vergeet gij mijne dienſten.
'K ſal u volgen waar gij vliet, 'k ſal de hand aan u krom
ſchip ſlaan, en agter aan ſlepen door de woeſte zee. Naau-
lijks had ſij de woorden uit de mond, of ſprong in 't wa-
ter, ſwom, door minne-kragt geſwinder, de vloot na,
bleef aan 't ſchip van Minos hangen, en hielt hem, ſchoon 33
hatelijk in ſijn oog, dus ſlepende geſelſchap. Soo haaſt
haar vader haar in 't oog kreeg (want die nu even te voore
in een blonde zee-arend verandert in de lugt ſchoor) vloog 34
hij toe, om haar dus hangende met de kromme bek van
een te rijten. Sij liet uit ſchrik 't ſchip los, en ſcheen,
om niet in zee te ploffen, door een lugtig koeltje op te
drijven? maar 't waren wieken, ſoo dat ſij, in een vogel
verandert, Ciris genoemt wert: en dien naam kreeg van 't 35
af-geſchooren hair.

30. Houte koe) *Sie dit gruwelſtuk afgebeeld*, 1 D. 211 pag.

31. Mensſtier) *Van dit gedrocht, en de beteekenis van het ſelve, is geſprooken*, 1 D. 7 en 8 pag.

32. Achterwaarts) *Volgens de gemeene waan van die van land afſteeken, en in het ſchip ſtilſtaan, terwijl ſy meenen dat de haven achterwaarts loopt, en allenskens het geſicht begeeft.* Ovidius, in het 6 B. der Herſchepp. ſpreekende van Tereus. Virgilius, in het 3 B. van den En. Lucretius, 4 B. der Natuurk.

33. Hangen) Hyginus *ſegt dat hy ſich in het water wierp, en ſoo verdronk. Siet ſijn* 198 vertell. *maar* Apollodorus *verteld* (in ſijn 3 B. *dat Minos haar wel vaſt gebonden ſijnde, by de beenen uit het ſchip in zee liet werpen. So dat hoe wellekom het verraad by de vorſten is, ſy evenwel meerendeels den verrader ſtraffen. Sie dus, in de Griekſe verdichtſelen onder andere Erifile geſtraft;* by Hyginus, in de 23 vertell. en Apollodorus, 3 B. *by de Romeinen, Metius Fufetius;* Livius, 1 B. 28 H. *en eindelijk by de laatere uitheemſe, graaf Juliaan, naar het leveren van Spanjen aan de Sarazeenen, by* Vaſeus, Toletanus, en andere Spanjaarden.

34. Zeearend) *Een vogel, volgens kracht van de Griekſe naam; van oogen ſo ſcherp en doordringend, dat hy boven in de lucht een vis op het water kan ſien ſwemmen; en weder ſo ſnel dat hy, ſchielijk nederploffende, deſelve kan vatten en wegdraagen.* Plinius, 10 B. 3 H.

35. Ceiris) *Een naam, oorſpronkelijk van het Grieks* κείρειν, ſcheeren. *Wat dit voor een vogel was, weet niemand; ſommige noemen het een ſwaluwe, doch* Virgiil *een vreemde vogel; die op rotſen, klippen, en verlaatene ſtranden, in eenſaamheid ſich onthoud.* Hyginus ſegt, in genoemd Verdichtſ. *dat hy in een vis, en in geen vogel is verſchept, en dat dit ook de viſch is, welken de zeearende zoo hitſig vervolgd.*

TWEE.

TWEEDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Minos, die van Athene overheerd hebbende, legt haar een laſt op van alle negen jaaren veerthien kinderen van adel over te ſenden, om van den Minotaurus omgebracht te worden. Onder deeſe ging ook Theſeus; gelijk wy het ook verhaalen in den Inhoud van den thienden der Heldinne brieven. *Alles naar wens en boven gedachten ſijnde uitgevallen, vertrekt hy weder van Kreta, met ſich nemende des konings dochteren. Doch, op het eiland Naxos uitgeruſt hebbende laat hy aldaar Ariadne. Welke ontwaakende en ſich alleen vindende, groot misbaar verwekt en by naar tot wanhoop vervald. Doch, in die wanorder word ſy gevonden van Bacchus, die haar trooſt en lief kooſt, tot vrouw neemt, en ondertuſſen haar kroon in een geſternte verſchept.*

Soo haaſt Minos in Crete gelant was, offerde hij, vol-
1 gens ſijn belofte, Jupiter hondert ſtieren, en hing den
2 bekomen buit in ſijn palais op ten ſege-praal. De mens-
ſtier, die ſchennis van ſijn geſlagt, wies vaſt op, en 't
gruwlijk overſpel van Paſifae wiert blijklijk door 't twee-
3 ſlagtig ſchrik-dier dat ſij gebaart had. Die ſchand-vlek
van ſijn huis nam Minos voor, van kant te helpen, en in
4, 5 een dool hof vol dwaal-wegen op te ſluiten. Dedalus,
die vermaarde Bou-meeſter, maakte dit gebou, en trok
de paden in ſoo veele dwaal-bogten, dat de merken onken-
baar, en d'uitkomſt onmogelijk was. Even als de Mean- 6
der, die in kromme bogten weg en neer vliet, ſig ſelfs
ontmoetende dikwils in ſijn eige water ſpiegelt, dan na
ſijn bron, dan na de barre zee in kromme bogten ſtroomt.
Soo veel kromme ſprongen maakte Dedalus in dit gebou,
dat hij ſelfs naaulijks wiſt hoe hij daar uit ſoude komen.
Waar in, als hij de mens ſtier had opgeſlooten, 't ſchrik-
dier nu twee-maal, volgens 't negen jarig lot, met At- 7
heen-

1. Honderd) *Van het offervee ſpraaken wy meermalen. Het getal der ſelver was eenig, twee, en meermaalen drie; gelijk in de* Solitaurilia; *van welke*, 1 D. 154 pag. *doch ook dikwijls honderd.* Strabo, 8 B. ſprekende van de ſteden van Peloponneſus. Kapitoliuus, in Pupien, 11 H Ammianus, 22 H. 30 H. *onder Kaligula ſijn binnen Romen in de tyd van drie maanden* 16000 *offerbeeſten geſlagen.* Suetonius, in Kalig 14 H. *ja de Keiſer Juliaan (welke men den offerſlager heet by gemelden* Ammianus, 22 B. 3 H. *ſou na de wederkomſt van de Parthen, ſulk een moord onder het offervee gedaan hebben, dat 'er eindelijk gebrek van de ſelve ſou ſijn geweeſt. So dat mede de ſtieren en kalveren wel naar ſijn dood mogten wenſſen, als naar die van den Tiberius; gelijk dat ſeker Rooms raadsheer by* Seneka (in ſijn B. van de weldaad. 3 B. 27 H.) *dorſt over tafel uitſchieten. Doch ſiet mede de brief der offerbeeſten aan keiſer Mark. Antoninus, by* Ammianus, 25 B. 6 H.

2. Segepraal) *Na de zegepraal wierden gemeenlijk de geroofde wapenen der vyanden opgehangen, in de tempelen* Virgilius, 7 B. van den En. Horatius. 3 B. 5 Lierd. *welke men wel, in tijden van nood, weder afnam, om deſelve tegens een nieuwe vyand te gebruiken.* Florus, 2 B. 6 H. ſpreekende van nieuwe toeruſtinge, na de nederlaag by Kanne. *of ten minſten aan de deuren en ingangen van de wooningen der verwinnaaren.* Seneka, in Thyeſt. 4 Bedr. 1 Toon.

3. Schrikdier) *Van den* minotaurus *is genoeg geſprooken*, 1 D. 7 pag.

4. Doolhof) *Van welken mede*, 1 D. 17 pag. *ſiet ook van deeſe, gelijk ook van andere doolhoven*, Plinius, 36 B. 13 H. *nevens* Diodorus, *welke getuygd*, (1 B. 61 H.) *dat Dedalus het ſelve timmerde, naar dat van koning Pſammetichus: van welke Egiptis kunſtwerk* Mela, 1 B. 9 H. *want dat het een grot of ſpelonk in ſeker berg ſou ſijn geweeſt, volgens* Euſtathius, *word van de meeſte ſchryvers tegengeſprooken.*

5. Dedalus) *Van deeſen konſtenaar is geſprooken, aangaande ſijn houten koe, ſijn leitouw, ſijn vleugelen en ſijn doolhof*, 1 D. 16, 88, en 226 pag.

6. Meander) *Siet, van deeſe kromme riviere*, 1 D. 31 pag.

7. Negenjarig) *Hier vind ik eenige veranderinge by de ſchryvers. Volgens* Virgilius, in het 6 B. van den En. *behalven* Diodorus *en* Hyginus *ſond men alle jaaren ſeven vrye menſſen uit Athene naar Kreta; maar by* Ovidius, op deeſe plaats, en Plutarchus, in Thes. *wierden alle negen jaaren vierthien jongelieden, van beider kunne, het menſchſtier toegeſonden.*

8, Ariad-

heenſe jongelingen, in plaats van tribuit, geſplijſt was,
en 't derde lot een borſt uit-leverde, die 't monſter
8 om-bragt; als, door behulp van Ariadne, de voor-poort
van den dool-hof, nooit te voore bij iemant weder
gevonden, door 't weder in-palmen van den draad
9 gevonden was, ging Theſeus aanſtonts, met ſijn ge-
10 ſchaakte Ariadne, 't ſeil na Dia, ſette haar aldaar wreet-
11 aardig op 't ſtrand, en ſtak aan de wind. Bacchus viel
't ſchaap, dus verlate, en vol geklags, om den hals,
boodt haar de behulpſame hand, nam de kroon van haar 12
hoofd, en wierpſe in de lugt, om, in een geſtarnt
verandert, een eeuwige naam te bekomen. De kroon
ſchoot door de dunne lugt, 't geſteente veranderde in
de vlugt ſchielijk in ſtarren, en greep poſt aan 't he-
mel-welf, behoudende 't fatſoen van een kroon, die
nog tuſſen den knielenden Hercules, en de ſlang-grijper 13
in ſtaat.

8. Ariadne) *Siet den* Inhoud *van* de 10 Heldinnebr.

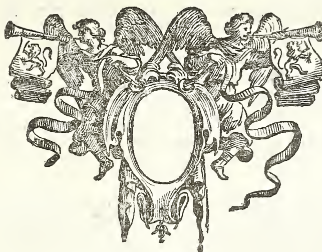
9. Theſeus) *Welke, met de rampſaligheid ſijnes vaderlands ſijnde bewoogon, ſonder het lot af te wachten, van ſelf naar Kreta ging, en alles tot een gelukkig einde brocht.* Plutarchus, in gemeld leven. Katullus, in het Bruilofsd van Peleus.

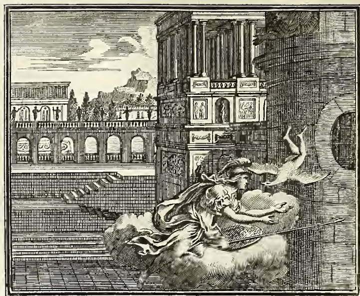
10. Dia) *Of Naxos; gelijk is aangeteekend,* 1 D. 5 pag.

11. Bacchus) *Welke, al zegepraalende uit Indie te rugge keerde, en juiſt Naxos paſſeerende, de verlaatene ontmoette.*

12. Kroon) *Van goud, of, gelijk andere willen van bloemen. Siet het aangeteekende,* 1 D. 30 pag.

13. Slanggryper) *By den Griek* ophiuchus. *Siet van deeſen, en te gelijk van den knielenden Herkules,* Hyginus, in ſijn Sterrekunde.

DERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Dedalus, een groot konſtenaar, had Talus, ſijn ſuſters ſoon (vinder van de ſaag en paſſer) uit afgunſt omgebracht. Dit deê hem voor het gerecht wyken, en vluchten uit Athene naar Kreta. Daar leerde hy een moeder in een houte koe kruipen, en een dochter, om een minnaar, haar vader verraden, en den vyand ontſetten. Minos, hier af de lucht krijgende, kerkerd deeſen werkbaas met ſijn ſoon Ikarus. Doch hier valt de man weder op een konſtwerk. Maakt voor hem en ſijn ſoon wieken, en dus vliegen ſy beide uit haare gevangenis, en uit het eiland. In deeſe vlucht, verongelukt Ikarus. Sijn wieken ſmelten, en hy ſtort uit de lucht in zee.

Ondertuſſen jookte Dedalus na ſijn vader-land, en kreeg een weerſin in ſijn langwijlig verblijf te Crete; maar, aangeſien hem de zee 't ontvlugten belette, ſeide hij, hoewel mij Minos te water en te land den pas af-ſnijt, ſtaat nogtans gewis de lugt open; door de lugt ſal ik 't ontſnappen, want hoewel hij 't alles in ſijn gewelt heeft, de lugt is buiten ſijn beſtier. Dus ſprak hij, en liet ſijn gedagten gaan over onbekende konſt, die de natuur weder-ſtreeft. Want hij ſchakeerde pennen bij trappen, van kleinder tot grooter, even als een heuvel rijſt, en
1 de boere ruis-pijp allengs met groote rietjens op-klimt.
De middelſte bewoelde hij met draad, de kleinſte hegtte hij met was, en boogſe een weinig, om natuirlijke wieken na te aapen. Sijn ſoon Icarus ſtont dit werk aan en ſag, en, niet wetende wat hem boven 't hoofd hing, greep dan met een blij-gelaat de vederen, die door een koeltje op-woejen, kneedde dan het geele was met den duim, en verhinderde door ſijn awaligheid 't wonderwerk ſijns vaders. Als de wieken op-gemaakt en aangehegt waren, ſchoor Dedalus op, en bleef in de lugt hangen; daar na onderrigtte hij ſijn ſoon, en gaf hem deſe les: vliegt door de middel-weg des lugts, Icarus, op dat, indien gij te laag ſcheert, 't water uwe wieken niet verſware; indien te hoog, de ſon 't was niet mag verſmel-
ten. Vliegt langs de middel-baan, mijdt de boer, de 2
groo-

1. Ruispyp) Fiſtula; *van welken wy ſpraaken,* 2 D. 33 pag. *ondertuſſen ſiet Dedalus met deeſe wieken beeſig, in het* 1 D. 226 pag.
2. Boer) *In het Latijn* Bootes; *van welk geſternte,* 1 D. 90 pag.

3. Beer)

3,4 grooten beer , en 't uitgetooge swaard van Orion; mijn
spoor moet gij houden. Met hegt hij hem de wieken
aan d'armen , en wijst hem op wat manier hij vliegen
most, soo dat hem , terwijl hij daar mede besig was , de
tranen over de rimpelige wangen biggelden , en de han-
5 den beefden : daar na kust hij sijn soon , dat hem na-
6 maals niet meer gebeuren mogt , en vloog voor heen ,
met soo veel kommers voor sijn vliegende soon, als
een vogel , die sijn kieken van 't hooge nest voor
d'eerste reis in de lugt voorvliegt. Hij port hem om sijn
vader te volgen , onderrigt hem tot sijn verderf in de
vlugt , rept selfs de wieken , en siet toe hoese Icarus
uit-slaat. Dit vliegent paar wiert of van een visser
die met sijn lillent riet op de vangst loert , of van een
vee-harder, of een boer achter de ploeg gesien , met groo-
te ontsetting , en vast vertrouwe dat dese , die door de
lugt scheeren konden , mosten Goden sijn. Nu lie-
7 ten sij vast op de linkerhand Samos , Junoos eiland ,
8,9,10 Delos, en Paros leggen: op de regter Lebinthe, en 't
11 koning-rijk Calymne : als wanneer Icarus sig in de vlugt
soo begost te verstouten, dat hij van sijn voor-vlieger af-
stak , en uit nieusgierigheid hooger in de lugt trok ,
alwaar hem de sterke sonne-stralen 't was, waar mede de
wieken gehegt waren , soo week maakten , dat het stonk
en af-droop : dus klap wiekte hij met de bloote armen ,
12 vatte , nu ontpent , geen lugt genoeg', riep o vader ,
13 vader, en plofte met de gapende mond in-zee , die na
14 hem d'Icarisse zee genaamt is. Maar vader Dedalus
nu, eilaas, geen vader meer, riep vast: Icarus, Icarus,
waar sijt gij verseilt, waar sal ik u stikken Icarus. Doen
sag hij de schagten op zee drijven, vervloekte sijn konst,
begroef 't lighaam op 't eiland na sijnen naam Icarie
genoemt. Terwijl hij met 't begraven van sijn ellen-
dige soon besig was, begaapte hem een snaaterige patrijs
van een digt getakten eekelaar, en klap-wiekte en quin-
keleerde van vreugde. Dese vogel was d'eenigste van die
soort, nooit voor die tijd meer gesien, en onlangs dus
herschapen, u, Dedalus, tot een eeuwige schand-vlek.
Want sijn suster had bij hem haar soon, als hij twaalf jaren 15
oud, en seer leer-gierig was, besteet, om de konst te
leeren, niet wetende wat hem over 't hoofd hing. Dit
was Talus, die een model na de vis-graat nam, die een
rei scherpe tanden in 't ijser vijlde, en 't aldereerst 't ge-
bruik der sage vont, die twee ijsere armen onder eene
knoop verbant; den eene om vast geprikt te werden, den
andere om een kring allen t'halve even ver van 't middel-
punt te trekken. Dit benijdde hem Dedalus, en stiet de jon-
geling los van Minerva's tempel, met voorgeve dat hij
struikelde; maar de konstlievende Pallas onderschepte hem,
en maakte hem een vogel, soo dat hij gewiekt door de
lugt schoor. 'T geswint verstant schoot hem in wieken en 16
pooten, en behielt sijn voorige naam. Dit gevogelte scheett
niet hoog van d'aard op, nog nestelt in hooge boomen,
maar vliegt langs 't veld, en nestelt in de heggen, en schrikt
voor 't hoog klimmen, als nog heugende hoe het voor desen
gevallen was.

3. Beer) Helice *in het Latijn; van welk gesternte*, 1 B. 90 pag.

4. Orion) *Van welk gesternte*, 1 D. 223 pag.

5. Kust) *Met diergelijk een liefde had Dedalus ook ter eeuwiger gedachtenis, het ongeval van sijn soon gesteld op de deuren des tempels van Apollo, binnen Kuma, in Italie. Siet* Virgiil, in het 6 B. van den En.

6. Vloog) *Deese vreemde vlucht uit Kreta verteld onse* Naso *mede, in het* 2 B. van de Minnek. 1 D 226 pag. *Doch van de selve gewaagen ook* Virgiil, Seneka, Silius, *euz.*

7. Junoos) *Van het eiland Samos en haare Juno spraaken wy*, 1 D. 4 pag.

8. Delos	*van welke eilanden* 1 D.	227 pag.
9. Paros		126 pag.
10. Lebinthus		227 pag.
11. Kalymne.		227 pag.

12. Ontpent) *In het Latijn*, carens remigio, *sijne riemen missende: so dat onse Dichter hier genoegsaam te kennen geeft dat Dedalus, met een roeischip uit Kreta is gevlucht; het geene ook word toegestaan van* Pausanias, in Beöt. *Doch* Lucianus, in sijn Sterrekund. *geeft een andere beduydenis van dit vliegen, die ons ook minder behaagd.*

13. Plofte) *Dit geval heeft ook de keiser Nero eens in den schouburg laaten den volke vertoonen; volgens* Suetonius, in Ner 12 H. *siet mede* Martialis, in het 8 sijner Schouwburgdichten.

14. Ikarisse) *Tussen de eilandekens, Mykone en Gyaros, en ontrent Samos.* Strabo, 14 B. *Siet het aangeteekende*, 1 D. 88 pag.

15. Soon) *By sommige geheeten Talus of Kalus, en weder by sommige Perdix, uitvinder van de saag, passer, en andere konstwerken, deswegen van de nijdige Dedalus, binnen Athene, van het slot van Pallas afgeworpen.* Diodorus, 4 B. 78 H. *van wiens graf ook gewaagd* Pausanias, in Attik.

16. Verstand) *De vlugheid van den patrijs in het loopen en vliegen, mitsgaders sijn kloekheid, en, om soo te spreeken, schranderheid, roemd* Plinius. 10 B. 33 H. *behalven* Plutarchus, Elianus, Aristoteles, Atheneus, *enz.*

VIERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Eneus, koning van Etolie, de goden de eerste vruchten van het jaar opofferende, bad by geval Diana overgeslagen. Deese (gelijk gemeenelijk der goden wraak buitenspoorig is) send een ongemeen groot wild-verken inde koorenvelden, en wijngaarden van het gewest, dat daar alles bedorf en om ver smeet. Hier op word een algemeene jagt aangesteld; in welke Atalanta, een Arkadisse jonge dochter, het beest allereerst quetste; en Meleager, soon van koning Eneus, het selve ontsielde. Maar als Meleager het hoofd en de huyd van het verken aan Atalanta, als de verwinster van het boschgedrocht, overgaf, soo rees hier over groote oneenigheid onder de prinssen, die mede de jagt hadden bygewoond. Onderwelke bysonderlijk, sijnes moeders broeders deese prijs gemelde maagd pogen te ontrukken. Men raakt dan handgemeen. Beide de broeders sneuvelen. Altëa, de koningin, hoorende 't ongeval van haare broederen, wreekt deese moord self aan haar eige soon. Soekt seeker hout op, nootlottig en verderflijk aan Meleager; welke, so dra de moeder het laat verbranden, in een oogenblik ook het leven verliest, het geen sijne susteren, van mistroostigheid, in vogelen doet verkeeeren.

1. Dedalus was nu, door 't vliegen af-gemat, in Sicilie gestreken, en had Kocalus met ootmoedige gebeden soo vermurwt, dat hij tot sijn bescherming 't swaard in de vuist greep. Die van Athene bragten, door 't helden-stuk van

1. Sicilie) *In het Latijn,* Ætnæa tellus, *wegens den berg Etna; van welkers branden (sy brande weder inde maand van Junii deeses jaars, 1698) is gesprooken,* 1 D. 104 pag. *doch van Sicilien spraaken wy,* 8 D. 63 pag.

2. Kokalus) *Wel eer een koning van Sicilie; welke Dedalus, voor Minos vluchtende, herbergde, en huis-*

3 van Theseus, geen tribuit meer op, maar bekranssen de
tempelen met sege-meien, danken Pallas, de krijgs-hel-
4 din, Jupiter, en andere Goden, die sij met slagt en
reuk-offer, volgens voorgaande beloften, voor de-
se segen baden. Theseus was nu in Grieke soo roem-
rugtig, dat hem al die magtige volkeren, wegens
't groot gevaar dat haar driegde, tot onderstand ver-
5 zogten, onder anderen die van Calidon, schoon sij
6 Meleager tot een hoofd hadden. D'oorsak van dit ver-
7 soek was een ever-swijn, dat de vergrimde Diana, tot
wraak van haar leet, in 't land gesonden had. Want men
segt, dat Ceneus uit den overvloet van sijn vrugtbaar jaar-
8,9 gewas d'eerstelingen der veld vrugten aan Ceres, de druif
10 aan Bacchus, d'olijf aan de blonde Minerva op-offerde.
Men segt, als de land-goden dit dank-offer met eerbie-
digheyd gedaan was, dat vervolgens de Hemel-goden me-
de haar beurt kregen, uitgesonden Diana, wiens autaar
onberookt bleef. 'T godendom is mede gramschap on-
derhevig. 'K sal hem, seit sij, dit wel betaalt setten, en
soo ligt niet ongewrooken, als ongeëert gesegt werden:
hier op sont sij, tot wraak van haar hoon, in 't land van
Calidon een ever-swijn, soo groot, dat'er in Epire geen 11
grooter stier, in Sicilie kleinder gevonden werden. De 12
roode blikken glimmen in de kop, de nek en rug staat
soo stijf van steekelige borstels, of 't spiessen en gescherp-
te stormpalen waren, 'tknort en schuim-bekt, dat hem
de seever over de breede schoften stuift, 't heeft tanden
als een olijfant, die, gelijk een bliksem, uit den bek 13
steken, 't loof staat versengt door sijn heeten adem. Dit
beest vertrapte 't pas-op-geschoote veld-gewas, en al de
verwagting van den akker-man, die namaals met de han-
den in 't hair stont, 't rukte het koorn van de halmen,
soo dat en dors-vloer en schuir vergeefs na haar beloofde
schoven wagtte. De wijn-stok met rank en tros, d'altijd-
groenende olijf-boomen, met takken en vrugten, traptent
ter neder. 'T vee wiert sijn tanden mede gewaar. Harder
nog hond kost de kudden, nog de norsse stier d'ossen be-
schutten. 'T volk vlugtte over al van 't platte land, en
meende nergens als binnen stads wallen veilig te sijn. Tot
dat Meleager met een uyt-geleese troep jonge borsten 14
t'saam-rotten, om een loffelijk stuk op 't ever-swijn uit te
regten.

huisvesting gaf; van wiens dochteren ook Minos, als hy self op dit eiland gemelden konstenaar quam vervolgen, in het bad is verstikt. Doch andere meenen dat Kokalus soone van Kokalus is geweest. Wat ondertussen de vlucht van Dedalus aangaat, Virgilius *verteld,* in bovengemeld 6 B. van den En. *dat Dedalus in Italie, te Kuma is te lande gegaan.*

3. Bekranssen) *Van deese gewoonte spraken wy,* 2 D. 123 pag.

4. Slacht-en reuk-offer) *Van beide is seer dikmaals gesprooken, het geen in den* Bladwijser *kan opgesocht worden.*

5. Kalidon) *Van welker stad ook al gesprooken is,* 1 D. 177 prg.

6. Meleager) *Siet het geene van deesen jaager is aangeteekend,* 1 D. 12, 19, en 230 pag. *doch wat sijn afbeeldinge aangaat, wy sien hem alleen staande op een* Gedenkpenning *der Etolers, by* Goltz. in het 7 Taf. van Griekenl. *wederom vechtende tegens het wilde verken, op een Keiserlyke* Penning, *by die van de Heer* De Wilde, *te Samos geslagen; sijnde de* 137 *Penn. syner uitgeleesene; en eindelijk op een schoon stuk* Marmer, *by meergenoemde* Spon, in sijne Mengelingen der geleeerde Aaloudheid: *behalven dat wy hem ook vertoonen* in het 11 Taf. *van de* Gallerye, 29 pag.

7. Everswyn) *Van welken noch langen tijd, als aaloude heiligdommen, in weesen waaren sijn tanden; want Augustus, hebbende de seege by Actium verkregen over Antonius, voerde deselve naar Rome, sijnde gevonden in Arkadie.* Pausanias, in Arkad. *Van welke eene, in de lusthoven van Cesar, in de tempel van Bacchus opgehangen, lang was een voet en een vierendeel, volgens de dikwijls gemelde* Natal. Komes, 7 B. 4 H. *Behalven dat ook noch ten tijde van* Prokopius (*siet sijn* 1 B. van de Gott. oorl. 15 H. *binnen Beneventum in Italie, eenige tanden van dit ondier wierden bewaard; quansuis weleer van Diomedes (een voornaam krijgsheld in het beleg van Troje) aldaar gebracht.*

8. Veldvruchten } *Sie* 1 D. { 116 pag.
9. Druyf } *Sie* 1 D. { 289 pag.
10. Olyf } *Sie* 1 D. { 94 pag.

11. Epirus) *Een westelijk landschap van Griekenland, beslooten binnen de rievier Achelous, de Jonisse zee, en het gebergte Akroceraunia; weleer bewoond van de Molossi, van welke,* 2 D. 18 pag. *ende Chaones; van welke,* 1 D. 229 pag. *een vruchtbaar en grasrijk landschap, en dierhalven voedende swaare stieren en wakkere paarden.* Strabo, 7 B.

Aangaande de stieren, deselve wierden hier geheeten Larini, gesprooten uit die van Herkules waaren opgebracht, en haar naam hebbende van sijn ossendrijver, Latinus. Atheneüs, 9 B. Suidas, enz. *Siet sulk eenen afgebeeld op een Epirotisse* Gedenkpenning, *by* Goltz. *in het* 4 Taf. van Griekenl. *uitgelegt en verklaard van de dikmaals aangetrokkene* Begerus, *in* de 1 verdeel. van sijn Versaamelingen.

12. Sicilie) *Van dit eiland is gesprooken,* 1 D. 63 pag.

13. Bliksem) *Van sijn gloejende en als bliksemende tanden is gesprooken,* 1 D. 236 pag.

14. Troep) *Ook opgesteld by* Hyginus, in de 273 Vertell. en Apollodorus, 1 B.

15 regten. Dus ſchikten ſig bij den tros de twee-lingen Ca-
ſtor en Pollux, den eene een kloek worſtelaar met verij-
16,17,18 ſerde hand-ſchoenen, den andere een braaf ruiter: Jaſon,
de eerſte die een ſchip liet timmeren: Theſeus met
19, 20 ſijn overtrouwe vriend Perithöus: Toxeus en Plexip-
21 pus ſoonen van Theſtias: Lynceus ſoone van Afareus,
22, 23 den brusken Leucippus, Acaſtus den fikſen mikker met
24, 25 de jagt-ſpeer, den geſwinden Idas, Ceneus, die te voo-
ren een vrous-perſoon was, Hippotöus, Dryas, Fenix 26
Amyntors ſoon, Actors kroos, en Fileus, van Elis toe-
geſonden. Telamon en Peleus, vader van den groo- 27, 28
ten Achilles, Admetus, Joläus den Beotier, den rap- 29, 30
pen Euriton, Echion die in 't loopen ſijns gelijk niet 31. 32
en had, Lelex, Panopeus, Hyleus, den fieren Hippa- 33, 35, 36, 37
ſus en Neſtor in ſijn fleur, de ſoonen die Hippocoon 38, 39
wel eer na 't oud Amicle ſont, Laërtes, ſchoon-vader 40, 41

aan

15. Tweelingen) *Van Kaſtor en Pollux ſpraken wy*, dikmaals, *gelijk in het* Bladwijſer *kan aangeſien worden.*

16. Handſchoenen) *Van welke, in het Latijn* cæſtus *geheeten*, 1 D. 173 pag.

17. Ruiter) *Sie* 1 D. 173 pag.

18. Jaſon) *Sie* 1 D. 26 pag. en elders.

19. Perithöus) *Sie* 1 D. 18 pag.

20. Toxeus) *Broeder van Altea, omgebracht van Meleager; gelijk daadelijk beneden ſal worden geſegt.*

21. Lynceus) *Die ſcherpſiende, ſoon van eene Afareus. Doch andere leeſen hier* Ephyreia proles, *dat is, Korinthier: want Efire is Korinten. Sie* 1 D. 59 pag. *voorts was ook deeſe Lynceus eene van Jaſons geſellen op de vliestogt; welke dwars door de ſtammen der dikſte eikenboomen kon ſien; ja ſelf tot in de helle, of het middelpunt der aarde, toe.* Orfeus, in de Vlieſt. behalven Apollonius en Val. Flakkus. *Verſtaa hier, dat hy een ſchrandere wiskonſtenaar was, dat hy de ſtervelingen het graven naar de* mineraalen *of berggewaſſen leerde, dat hy de Maan, op ſekere ſeldſaame wijſe, in het teeken van den Ram beſpeurde.* Plinius, 2 B. 17 H.

22. Leucippus) *Broeder van Afareus, vader van Tebe en Elaïra; volgens het aangeteekende*, 1 D. 80 pag.

23. Akaſtus) *Soon van Pelias; van welken, elders.*

24. Idas) *Broeder van Linceus; van welken*, 1 D. 80 pag.

25. Ceneus) *Van welke verſchepte vrou breeder beneden, in* het 12 B. der Herſchep.

26. Fenix) *Naderhand de ſedemeeſter van held Achilles; van welken ook*, 1 D. 11 pag.

27. Telamon) *Van welken*, 1 D. 98 pag.

28. Peleus) *Van welken*, 1 D. 164 pag.

29. Admetus) *In het Latijn* Pheretiades. *Siet*, 1 D. 2 pag.

30. Joläus) *Soon van Ifiklus, en des kinds kind van Amfitryon; welke Herkules was behulpig in het ombrengen van den Hydra, gelijk geſegt is*, 4 1 D. 7 pag. *Het Latijn noemd hem* Hyantëus, *de Beötier: aangeſien Beotie ook geheeten word Hyantia. Siet het aangeteekende*, 2 D. 74 pag.

31. Eurythion) *Deeſe, gelijk mede Hippotöus, Dryas, Echion, en andere van een mindere vermaardheid, ſtaan mede in het regiſter van de jagerhelden by* Hyginus, in gemelde 273 Vertell.

32. Echion) *De ſoone van Merkuur, ook van* Hyginus, in gemelde 273 Vertellinge, *onder deeſe jagers geteld.*

33. Lelex) Narycius (*en niet* Neritius) *word' er bygedaan in het Latijn; dat is de Lokrenſer; want Narix is een ſtad van de Lokren in Italie.* Stefanus, in het Stedeb. Virgilius, *enz.*

34. Panopeus) *Soone van Fokus, en vader van* Epeus, *werkmeeſter van het Trojaanſſe paard.*

35. Hyleus) *Medeminnaar van Atalanta, van welken mede*, 1 D. 230 pag.

36. Hippaſus) *Soone van eenen Eurytus; van welken ook* Hyginus *gewaagd.*

37. Neſtor) *Van welken, naderhand een man van ſeer hooge jaaren*, 1 D. 3 pag.

38. Hippokoon) *Geheeten Alcimus, Enareforus, Dorceus en Sebrus; volgens* Pauſanias in Lacon. *of Eneſimus, Alkon, Amycus en Derippus; volgens* Hyginus, in de 233. Vertell. *Voorts was Herkules tegens deeſen en ſijne kinderen geweldig ingenoomen; deſelve ook ombrengende, volgens* Pauſanias, in Korint. en in gemelde Lakon.

39. Amykle) *Van deeſe Laconiſe ſtad ſpraken wy*, 1 D. 40 pag.

40. Laërtes) *Het Latijn heet hem de* ſchoonvader van Penelope. *Siet* de 1. Heldinnebr. 1 D. 4 pag.

41. Ar-

41, 42 van Penelope, Anceus den Arcadier, Mopſus ſoone van
43 Ampicus, Amfiaraus, die doen nog van ſijn wijf niet
44 ſtont verraden te werden, en Ataltana, 't puik van 't
45 jagt-rot, in de boſſchagie van Lykee. De vlieger had
46 ſij met een glat gevijlde ſchors-haak op-geſchort, 't hair
47 ſlegts met een enkele tuit tot een vrong gewoelt: over
de linker ſchouder had ſij een evoire pijl-koker hangen,
in de linker-hand een boog: dus was ſij uit-gedoſt;
48 maar van aangeſigt ſoo bevallik, dat met regt ſou kon-
nen geſeit werden, dat ſij als jonge een maagde, als
49 maagt een jongens troontje had. Soo haaſt kreeg Meleager die blom niet in 't oog, of hy jookte tegen 't beſtier des hemels, en verliefde heimelijk op haar, ſeggende: ag hoe gelukkig ſal de man ſijn, dieſe met haar paren ſal begelukkigen. De tijd, en ſijn ſchaamte belette hem meer te ſeggen, aangeſien vry wigtiger werk en een felle ſlag op handen was. Als de helden, nu op den togt, gekomen waren in een bos wel digt met geboomte bewaſſen, dat nooit behouwen was, en allengs ſteil op rijſende, ſpanden ſommige de netten, ſommige rukten de honden de koppel af, andere volgden het ſpoor, om 't wild tot haar gevaar op te doen. Daar was een diepe vallei, waar in 't regen-water plagt neer te vlieten, beneden die ſak was 't met taje willigen, lieſen, bieſen, rijs-ſtruiken, kort en lang riet bewaſſen. Hier uit quam 't ever-ſwijn ſchielijk voor den dag ſchieten, en ſchoot ſoo ſchrik'lijk op ſijn vijanden aan, als den bliksem uit een donder-bui. 'T geboomte in 't woud daar het
tegen aan ſtiet, kraakte en ſtortte om verre. De jonge
borſten ſchreeuden, en ſtaken de jagt-ſpeeren met bree- 50
de ſpitſen voor uit; maar 't wild valt'er op in, ringelt de baſſende honden, die 't dus verwoed ontmoette, van malkanderen, en rijtſe met ſchuinſe horten der ſlag-tanden den buik op. De ſpeer die Echion eerſt op 't wild dreef, vloog mis, en bleef pas in een alorne ſtam ſteken? de tweede ſpies, indienſe niet te fel was uit geworpen, had den rug en ſijn doel getroffen; nu ſchoots
'er boven heen: deſe ſpeer had Jaſon den Theſſalier 51
toe gedreven. Doen riep Mopſus: verleen mij, o Febus, aangeſien ik u diene, en altijd gedient hebbe, met een wiſſe lance mijn doel te treffen. Deſe beede bewilligde hem Febus, gelijk hy gevoeglijk doen koſt: hij raakte wel het ever-ſwijn, maar queſten 't niet, om dat Diana 't ſpits der ſpeere in de vlugt had af-geknapt, en de ſtompe ſteel op 't wild af-ſtoot, 't welk ſoo verwoed en hittig wierd, als een bliksem. De blikken flikkerden als brandende koolen, 't ſcheen vuur-vlammen door de
neus te ſnuyven; gelijk een ſware kei die uit een ſteen- 52
ſchut, of op de wallen, of op ſtorm-toorens vol ſoldaaten geſchooten werd, ſo ſchichtig ſchort dit bitſe ſwijn met ſijn wis geweer regt op de jongelingen aan, en 't ſtiet Eupalamus en Pelagon, voor-vegters in de regter vleugel, om ver, die van haare jagt genooten wierden weg gerukt. Maar Eneſimus, Hippocoons ſoon, koſt geen dood-wond ontſpringen, die, beteutert 't haſe-pad-kieſende, de haſen wierd in ſtuk gerukt en klagteloos ter neer-

41. Anceus) *In het Latijn bygenaamd* Parrhaſius, *wegens het Arkadiſch Parrhaſia, waar van* 2 D. 53 pag. *van deeſen Anceus, ſoone van Lykurgus, gewaagen ook* Apollonius, in ſijn Vlieſt. en Pauſanias, in Arkad.

42. Mopſus) *In het Latijn geheeten de* ſoone van Ampikus. *Siet* 2 D. 177 pag.

43. Amfiaraus) *Het Latijn heet hem de* ſoone van Ekleus. *Op welken wijſe hy van Eriſile, ſijn wijf, is verraden, en als reis-broeder de Grieken overgeleverd, verhaalen en verteenen wy,* 1 D. 131 en 347 pag.

44. Atalanta) *In het Latijn bygenaamd* Tegea, *wegens een Arkadiſſe ſtad; van welke,* 1 D. 227 pag.

45. Lycee) *Van welken berg geſprooken is,* 2 D. 17 pag.

46. Schorshaak) *Van welken* 2 D. 52 pag.

47. Tuit) *Van het hoofthair der vrouwen, op allerhande wijſen geknoopt en gevlochten, is aangeteekend,* 1 D. 121 pag.

48. Aangeſicht) *Van haar gedaante en gewaad ſpreeken* Filoſtratus, in haare Afbeeld. Elianus, 13 B. 1 H. *doch ſie haar ſtrijdende, nevens de Grieken, tegens het wilde verken, op een oud* Marmer, *by meergenoemde* Spon, in ſijn Mengelingen der Geleerde Aaloudh. *en by* Begerus, in de 1 Br. aan Spanheim.

Doch gelijk de twee Scillaas *gemeenlijk door malkander worden verwerd (Siet* 1 B. 287 pag.) *ſoo worden de Atalantes meede door een vermengd, en de eene voor de andere aangeſien. Sekerlijk was deeſe jagereſſe de dochter van Jaſius een Arkadier; maar de loopſter (van welke beneden in* het 10 B. *ſal geſprooken worden) had tot vader Sceneüs, koning van het eiland Sciros.*

49. Meleager) *In het Latijn* heros Calydonius; *wegens de ſtad Kalydon; van welke.,* 1 D. 177 pag. *Deeſe Meleager ontmoet ons niet alleen op een* Gedenkpenning *der Etoliers; by* Goltz. in Griekenl. 7 Taf. *of op een der Samiers; by de* Hr. DE WILDE van welke mede 229 pag. *maar ook, behalven op de gemelde* marmerbrokken, *onder* ſtaande beelden *der Romeinen, verſameld door meermaalen genoemde* Perrier, Biſſchop, *enz.*

50. Staken) *Dit ſiet men in het beeld van Meleager, op de* gemelde Penningen *en* Marmerbrokken; *doch mede in de cierlijke beſchrijvinge van* Filoſtratus.

51. Theſſalier) *Het Latijn ſegt* Pagaſæus, *wegens de ſtad Pagaſe; van welken* 1 D. 28 pag.

52. Steenſchut) *Was een ſtormtuyg, geheeten in het Latijn* baliſta; *volgens het aangeteekende,* 2 D. 27. pag.

neer viel. Neſtor had den Trojaanſſen oorlog miſſchien
nooit beleeft, ten ware hij, de ſpeer in d'aard ſtekende,
op een tak van de boom, die digte bij hem ſtond, ter
53 loops geſprongen, en daar af-veilig den vijand, die hij
54 ontſprongen was, beſchout hadde. 'T fiere ſwyn wet de
tanden tegen een eike ſtam, tijdt de jagers na de vod-
den, en, ſig betrouwende op 't aangeſet gebit, ſcheurt
het met de kromme tand den grooten Oririas de dije
op. Caſtor en Pollux, doe nog geen hemelſche geſtarn-
ten ſtaken uit den troep beide boven d'anderen uit,
55 reden op ſneeu-witte roſſen, ſlingeren te gelijk hare
56 ſpeeren door de lugt datſe ſnorden, en hadden 't ſwijn
getroffen, ten waar 't in 't ruige bos, daar 't nog ſpeer, nog
paard beloopen kon, ſijn uit-wijk genoomen had. Tela-
mon ſit'er agter her, en was ſoo driftig in 't vervolgen,
dat hij, over een wortel ſtruikelende, voor over ſtorte.
Terwijl hem Peleus op hielp, ſet Atalanta met 'er haaſt
een pijl op de pees, ſchootſe van de krom getrokke
boog, en trof 't ſwijn onder 't oor pas in de huid, dat de
borſtels een weinig bebloed wierden. Over die gelukkige
ſchoot was Meleager meer verblijd, als ſij; men meent
dat hij 't bloed aldereerſt ſag, ſijn jagt-genooten aan wees,
en geſeit ſoude hebben: gij ſult voor dit kloek ſtuk den
prijs, die gij verdient hebt, van mijn hand ontfangen.
De helden ſchaamden ſig, gaven malkander moed, ver-
hieven een geſchrei, en wierpen de ſpeeren in 't hon-
dert uit, ſoo dat d'een d'anders doel ontſette. Doen
ſprong voor den dag den dollen Anceus van Arcadie met
de helbaard in de vuiſt, om tegen de dood te arbeiden,
en riep, nu kont gij ſien, o jonge borſten, wat onder-
ſcheit tuſſen mannen en vrouwen geweer is, benijtme
dit heldenſtuk niet; want ſchoon Diana ſelfs dit ſwijn
57 nu met haar ſchild beſchutte, ſal ik 't in weerwil van
haar met deſe hand vermoorden. Terwijl hij dus met
opgeblaſe kaken ſnorkt, de helbaard met bei de handen,
op de teenen ſtaande op-heft, onderſchept hem 't ſwijn,
en hort hem beide tanden in den buik boven de man-
lijkheid, dat de gereetſte dood-wond was: Anceus viel
ter neder, en ſtorten 't kronkelig gedarmte met een
groote plas bloeds op 't aard-rijk. Doen gink Peri- 58
thous, ſoone van Ixion, met een ſwijn-ſpriet in de ſter-
ke vuiſt, den vijand te keer; dien Theſeus van verre
toe riep: waar heen, o vriend, die ik liever heb als mij
ſelve, blijf ſtaan, o gedeelte van mijn ziel, kloeke hel-
den mogen ſig wel buiten ſchoots houden: die vermee-
tele kloekheid is Anceus ſuir op-gebrooken. Dus ſprak
hij: en Perithous dreef 't ſwijn een ſware kornoelje-ſpeer
met een koper ſpits toe, die niet geworpen, ſijn doel en
oog-wit ſou getroffen hebben, ten waar het een eekel-tak
ontſet had. Daar na wierp Theſeus ſijn ſpeer uit, die
bij geval het doel miſte, en een hond, die onnoſel 't lot
moſt leggen door den darm in d'aard-ſpitte. Meleager
wierp twee lancen met verſcheide uit-komſt, want d'eer-
ſte dreef hij in d'aard, de tweede in den rug van 't e-
ver-ſwijn, 't welk, terwijl 't uit verwoetheid draaide als
een tol, en 't ſchuiment ſeever nevens 't bloed dat het
ongewent was te ſien, ter aarde Stortte, liep Meleager,
die 't verwont had, ſchielijk toe, Sarden ſijn getroffe
vijand, en wrong hem in 't aan-komen de blinken-
de ſwijn-ſpriet in de ſchoft. 'T geheel jagt-rot juigte,
en verhief een blij geſchal, tragtende ijder om ſtrijt
den verwinner de hand te geven, en geluk te wenſ-
ſen. Sij ſagen met verwondering 't over-groot wild op
d'aarde uitgeſtrekt, maar dorſten 't niet aanraken, en
ijder dopten de ſpeer in 't bloed. Hy ſet het vernielent
ſwijn de voet in de nek, en ſegt: hou daar, Atalanta, deſe 59
vangſt

27 pag. *Welke geſpannen wierd met taaje koorden; ſomwijlen gevlochten van vrouwenhair.* Florus, 2 B. 15 H. ſpreekende van het belegerde Karthago. *of ten minſten van ſenuwen en peeſen van eenig dier.* Vegetius, 4 B. 9 H. *En weder ſchielyk losgelaaten ſijnde met groot geweld uitwierp., of een of meer ſwaare ſteenen.* Lukanus, 3 B. Vitruvius, 13 B. laatſte H. behalven Joſefus, Egeſippus, Atheneüs, *enz. teweeten uit een bak, van touwerk gevlochten, of van yſer t'ſaamgeklonken.* Ammianus, 19 B. 4 H. en 14 B. 7 H.

Siet dit ſtormgevaarte afgebeeld by Lipſius, in het 5 B. 3 Geſpr. of Stewechius, over Vegetius, 4 B. 22 H.

53. Ontſprongen) De Kantteekenaar van het 2 B. der Iliad. van Homerus *verteld dit geval niet van Neſtor; maar van Therſites, ſoone van Agrius, bloedverwant van Meleager.*

54. Wet) *Van dit ſcherpen en wetten gewaagd ook* Virgilius, 3 B. van de Landb. *behalven* Filoſtratus, Euripides, in de Feniſſ.

55. Roſſen) *Sie van deeſe broeders*, 1 D. 173 pag.

56. Speeren) *Waar mede ſy doorgaans op de* Penningen *ſtaan afgebeeld. Siet hoe* Oudaan, in de 44 Taf. *haar afbeeld*, en Statius *de ſelve beſchrijft, in het* 5 B. van den Theb.

57. Schild) *Het Latijn heeft* armis, *teweeten pyl en boog, waar mede wy haar ſien afgebeeld*, 1 D. 62 pag. *maar waar ſag* Valentijn *haar ooit met een ſchild gewapend?*

58. Pirithöus) *Van welken meermaalen is geſprooken, als* 1 D. 118 pag.

59. Hou daar) *Gevende haar de ſwijnskop en met een den afgeſtroopten huyd.* Pauſanias, in Arkad. *het geene aan alle de jagers ſoo onverdraaglijk is geweeſt; dat eenige ſich niet hebben ontſien de maagd van deeſe buit te berooven. Als my dit eens in een print van* Le Pôtre *ontmoette, ſoo ſijn my deeſe regelen, by die gelegenheid, ontvallen.*

De onnooſele Atalante is moedig op haar buit,
En daagd de vyanden van Meleager uit.

60 vangst voor u, en trekt, nevens mij, den roem van manhaftigheid. Met gaf hij haar de stijf borstelige huid, en kop, wel besiens waardig om sijn grootetanden. Sij verblijdde haar over die schenkagie, te meer om dat sij van Meleagers hand quam. Dit sagen d'andere met dwars-
61 se blikken aan, en preutelden. Plexippus en Toxeus sloegen de hand daar aan, en riepen luits keels: los vroumens, leg af, en ontsnapt ons dese prooi niet, waar aan onse luister hangt, ten sij gij, u te veel op uwe schoonheid verlatende, bedroogen wesen, en Meleager, die 't u, door min betoovert, schonk, misschien wilt ver te soeken hebben. Met ontrooven sij haar den buit, en hem 't regt van 't aan haar te vereeren. Hier over ontstak
62 de strijdbare Meleager, beet verbolge op de tanden, en seide: let nu, gij eer-dieven, wat onderscheit tussen daden en dreigementen is: en duuwt Plexippus onverhoets de kling in de borst. Toxeus, die in twijffel stont wat hij doen wilde, of hij sijn broeders dood wilde wreeken, of sig aan sijn dood te spiegelen had, gaf hij niet lang respijt tot beraat, maar verwarmde weer de kling, die nog laau was, met 's broeders bloed. Terwijl Althea besig was om de Goden te dank-offeren, om dat'er iemant 't everswijn vermeestert had, sag sij haar broeders lijken te rug brengen, die de geheele stad door misbaar maaken, 't gewaat met goud borduir-werk uit en een rou kleed aan-schoot. Maar soo haast sij verstont, 63
wiese vermoord had, staaktense 't rou-geklag, en tiert verrukt door wraakluft. De drie schik-godin- 64
nen staken, als Althea van Meleager in 't kraam-bed lag, een stok in 't vuir, sponnen van die tijd af 't kinds levens draat, en seiden: wij geven u, o suigeling, soo lang leven, als dit hout onverbrant blijft. Als de Godinnen na dit voorwikken vertrokken waren, rukte de kraam-vrou 't brandent hout uit 't vuir, en blusten

Hoe weinig weetse 't geen hier op haast volgen sal;
Helaas, des minnaars dood! ô treurig ongeval.

60. Atalanta) *In het Latijn* Nonacria, *wegens Nonakris; van welken berg*, 1 D. 230 pag.

61. Plexippus en Toxeus) *In het Latijn* Thestiadæ, *soonen van Thestius, welke Atalanta deese buit ontnamen, wanneer sy met deselve gekeert was in Arkadie.* Diodorus, 4 B. 24 H. *Siet ook* Anton. Liberalis, in de 2. Vertell. en Homerus, in de 9 Iliad.

62. Strijdbaar) *In het Latijn* Mavortius; *juist niet om dat hy* strijdbaar *was*, Valentijn; *maar, om dat Altëa, sijne moeder, op eene nacht, van Mars en Eneus was beslapen en beswangerd.* Hyginus, 171 Vertell.

63. Rouwkleed) *Van het swarte treurkleed spraaken wy*, 2 D. 170 pag.

64. Schikgodinnen) *In het Latijn* Parcæ; *welke wy op een* Penning *vertoonen*, 1 D. 59 pag. *doch hier mede in dit nevengaande printje.*

65. Stok) *Van welken mede* Hyginus, in de 191 Vertell.

bluften 't met water. Die ftok bleef lang daar na in een
heimelijk vertrek op-gefl ooten, en hielt u, o jongeling
foo lang hij bewaart wiert, bij 't leven. Maar doen
haalde hem moeder voor den dag, liet 't houd en vonkfel
by de hant brengen, en ftak den brant daar in. Vier-
66 werf driegde fe de Stok in 't vuur te werpen, vier-werf
wiertfe weder-houden. 'T moeder-en fufterlyk hart trok
haar tot verfcheide hartstogten. Dikwyl befturffe door
fchrik alsfe bedagt datfe hem 't leven fou ontrukken:
dikwyl ontftak fy van hevige gramfchap, d'oogen vloo-
gen haar in 't hoofd: dan ftont haar 't aangefigt of fy iets
wreets in 't fin had, dan of fy met medooge was inge-
nomen: als de tranen dan van medoogentheid door felle
grimmigheid waren opgedroogt, drongen haar nog
evenwel druppelen uit d'oogen. Gelyk een fchip, voor
wind en tegen ftroom feilende, 't gewelt van beide
gewaar wert, en gehoorfaamt? even alfoo worftelden in
67 Althea de verfcheide harts-togen, dan vergrimmende,
dan bedarende. Tot dat fij eind'lyk, meer broeders als
foon gefint, God-vergete en liefdeloofe liefde droeg,
om 's broeders zielen met de dood van haar kroos te ver-
quikken. Want als 't doodelyk vuur in 't beft van 't branden
was, riep fy, dit lyk-vuur verteere de vrugt myns
buiks: en ftaande, met de ftok, waar aan haar foons le-
68 ven hing, in de hand, voor 't lyk-autaar, riep fy: kom
69 nu drie wraak-godinnen, en befchou dit yslyk moord-
offer. Ik wreek en bega een fchendig ftuk. 'K moet
moord met moord boeten, 't eene wan-bedryf by 't an-
dere, lyk by lyken voegen, op dat dit God-vergete ge-
flagt door meenigvuldige rampen om-kome. Sou E-
70 neus foo gelukkig fyn dat hy fyn foon fiet feege-pralen,
en Theftius kinderloos treuren? Beft fult gy beide rou
klagen. Maar gy, myn broeders geeften, en eerft ge
maakte fchimmen, verquikt u maar door defe mynen
dienft, en ontfangt dit koftlyke lyk-offer, de vrugt myns
buiks, tot u verderf en myn verdriet gebooren. Eilaas
waar toe ik vertukt? vergeef me o broeders, 't moe-
derlyk hart en handen befwyken my in dit offer. Hy
heeft, 'k bekent, de dood verdient; maar 't valt myn
hart hem felfs te moorden. Sal hy 't dan ftraffeloos
ontkomen. fal hy leven, feege pralen, en fig op-ge-
blafe verheffen, dat hem dit foo gelukkig vergaan is.
Sal hij te Calidon den fcepter fwajen, en gij als een hand
vol as en koude fchimmen in 't onder-fpit leggen; Dat
kan me niet over 't hart, den fchelm moet van kant, en
's vaders hoop, 's rijks-beftier, en den ondergang fijns
vader-lands, met fig in 't graf dragen. Maar waar is 't
moeders hart, waar de gebeden der ouderen voor 't lang
leven der kinderen, waar den trek tot de vrugt die ik
nege maanden heb gedragen, gebleven? Og waart gij een
fuigeling omgekomen, doen de ftok eerft aan 't bran-
den was, dat had ik kunnen verfetten. Gij hielt door
mijne dienft tot nog toe 't leven, nu fult gij door u fnood
bedrijf om-komen. Hou daar ontfangt den loon van 't
moorden: en geeft den geeft, die ik twee-maal, eerft
door 't baren, daar na als ik de ftok uit 't vuur rukte,
gegeven heb: of begraaft mij bij mijn broeders. Ik wil,
en kan niet; wat raat? dan fweven mij voor 't gefigt
broeders wonden, en die gruwelijke moord: dan breekt
mij 't hart de moederlijke fugt, als mij voor komt fijn
moeder, moeder, roepen. Wee mij rampfalige! Schoon
tot mijn hart-feer, fult gij evenwel boven leggen, broe-
ders: mag ik flegts, na u verquikt te hebben, bij u in 't
graf raken. Dus fprak fij, en wierp agter-rugs met een 71
bevende hand den lijk-ftok midden in 't vuir. Die of
kermde of fcheen te kermen, en in weerwil van 't afkee-
rig vuir in brand raakt. Dat vuir verteerde Meleager,
die, van kant fijnde, nergens van wift, hij voelde 't in-
gewant door een verholen brand verkoken, en verbeet die 72
felle pijn met een manlijke moed; maar treurde dat hij
fonder

66. Vierverf) *De treurige ftand van deefe wreede moeder, en wraakgierige fufter, is de fielroerende ftoffe van* het 14 Taf. van de PICT. LOQUENS. *Doch fiet haar ook in oud* Marmer *vertoond; te weeten in* het 75 ftuk, by P. S. Bartolus.

67. Hertstochten) *Welke de puikdichters wonderbaarlijk ons weeten gelijk als voor oogen te ftellen. Want diergelijke fijn de verrukkende worftelingen van Medea, by onfe* Nafo, boven in het 7 B. en by Seneka, in fijn Treurfp. *en weder van Agamemnon, in* het 12 B. onfer Herfchep. *enz.*

68. Lijk-altaar) *Op welke men de lijkoffers en jaargetijden hield ontrent de begraafplaatfen en grafgewelven.* Silius, 16 B. *behalven veele aaloude* Opfchriften.

69. Wraakgodinnen) *In het Latijn geheeten* Eumenides. *Siet de rede,* 2 D. 173 pag.

70. Soon) *Evenwel niet fijn eenigfte, aangefien* Ant. Liberalis *noch vijf nevens Meleager opteld; maar deefe was de voornaamfte als by de Wapengod geteeld; gelijk* boven *is vermeld.*

Voorts hadden fich de Kureten gevoegd by de broederen van Altea; en wanneer deefe van Meleager wierden omgebrocht, foo rees daar uit een oorlog tuffen deefe Kureten en Kalydoniers; met welken Meleager fich niet eerder moeide, voor dat hy van fijn vrouw daar toe was verfocht; gelijk mede is aangeteekend, 1 D. 12 pag. *Doch in het veld gaande tegens de Kureten, is hy omgekoomen; op het verbranden, foo gefegt is, van het noodlottige brandhout.*

71. Achterrugs) *Even gelijk, in de begraveniffen, de houtftapel van de bloedvrienden en erfgenaamen wierd aangeftooken; volgens* Servius, over het 6 B. van Virgyls En.

72. Ingewand) *Eenige willen dat fijn moeder tooverkundig is geweeft, en dat fy de ledematen (gelijk men als noch in veele gewesten van Duitfland kan geloven) van haaren foone befwoer, met een beeld te doorfteken, en te priemen; van welk doen gefprooken is,* 1 D. 29 pag.

72. An-

Sonder bloed-storten dus onroemrugtig sneuvelen most,
en hielt Anceus dood voor gelukkig. Op 't naken van
73 sijn uir, riep hij voor 't laast bij sig sijn oude vader, broe-
der, susters, en misschien ook sijn Moeder. Dan ver-
hief sig 't vuir en sijn wee, dan verslapten 't weder; tot
dat en stok en sieke gelijklijk den geest gaven, die allengs-
kens in dunne lugt veranderde: terwijl allengs de houts-
74 kool sig met witte as bedekte, raakte 't magtig Calidon
in d'as en druk. Jonk en oud, groot en klein was in rou:
75, 76 't vrouw-volk van Calidon sneet de vlegten van 't hoofd,
77 en sloeg uit hart-seer sig selfs op de borst. Vader E-
78 neus lag op d'aarde uit-gestrekt, bemorste 't aangesigt
en grijse hair met stof, en beklaagde sig soo lang geleest
te hebben. Want moeder Althea, knagende over haar
79 vervloekt wan-bedrijf, wiert haar eige beulin, en door-
stiet haar selve. Al had mij den hemel hondert rappe ton-
gen en monden, een kloek verstand, en al de begaastheid
der sang-godinnen alleen geschonken, sou ik de jammer-
klagt van d'ellendige gesusters niet na den eis konnen uit-
drukken. Sij ontblooten den boesem, kloppen hem blond
en blaau, koesteren, en omhelsen 't lijk, soo lang 't nog
onverbrand was, kussen het, en sijn dood-kist. Als 't lijk 80
verbrant was, wreven sij d'as van haar broeder op de bor-
sten, vielen bij 't graf ter neder, en storten hare tranen
op Meleagers naam, die op de graf-sark gehouwen was. 81
Diana eind'lijk, gepaait door 't deerlijk om-komen van E-
neus geslagt, liet de lighamen der gesusters, uitgesondert 82
Gorge en Deianira, Alcmenaës schoon-dogter, met ligte
vederen begroejen, gevleugelt en gesnebt van d'aard op- 83
scheeren, en door de lugt vliegen.

73. Anceus) *Wiens omkoomen word verteld, in dit selve* H. 232 pag.

74. Kalydon) *Sie van deese stad,* 1 D. 177 pag.

75. Vrouvolk) *In het Latijn* Eveninæ, *wegens de rieviere Evenus; van welken,* 2 D. 45 pag.

76. Sneet) *Siet de meermaalen aangetogene aanteekeningen van* 1 D. 51 en 57 pag.

77. Borst) *Siet van deese gewoonte* 1 D. 50 pag.

78. Bemorste) *Mede een gewoonte omtrent groote droefheid, het geen* Seneka, in sijn Tröades, *de Trojaninnen, met een noch veel tederder gevoelen doet uytvoeren, terwijl sy sich met geen gemeene asch, maar met die van haar verbrand vaderland bestrooijen.* Siet de rei van het 1 Bed. *en van dit rouwig teeken* Homerus, 24 B. der Dool. spreekende van Laërtes. Virgilius, 12 B. van den En. spreekende van Latinus, behalven Katullus, Silius, enz. aangetrokken by Martin. Gejerus, in sijn B. van het Rouwbedrijven der Hebreën.

79. Doorstiet) *Dit vertoond ons* het 77 Marmerstuk van P. S. Bartolus; *doch* Diodorus *verteld,* 4 B. 34 H *dat sy sich verhing.*

80. Doodkist) *Draagbaar liever, te weeten, de* lectus *of* feretrum; *van welken,* 2 D. 85 pag.

81. Gehouwen) *Siet van de grafschriften* 1 D. 73 pag en 1 D. 48 pag.

82. Eneus) *In het Latijn,* Parthaonia domus, *wegens koning Parthaon, vader van Eneus.*

83. Vederen) *By de schryvers heeten deese vogelen Meleagrides. Siet* Diodorus, 2 B. 53 H. Plinius, 10 B. 16 H. *komende alle jaaren te saamen in Etolie, ontrent het graf van Meleager, om aldaar te vechten, en hun bloed, als een lykoffer hem ter eere uit te storten. Doch eenige* Verklaarders *willen dat het die vogelen syn, die men heden noemd Kalikoenen of hoenderen van Kalicuit; om dat sy, met haar snokken en hikken het huylen van deese rouwige susteren schynen naar te bootsen.*

Wat weder aangaat het wilde verken, dat was, gelyk my by Sabinus *ontmoet, een moorder en struikroover, de soon van eene Fea, gemeenelijk geheeten Chromione.* Strabo 8 B. *van welke Chromionis verken ook is gewag gemaakt in dit* D. 204 pag.

Doch de seedekundige verstaan onder dit verken een hoofdketter, in de wyngaard des Heeren maakende scheuringen en verwoestingen. Welke ook de stryd der prinssen staatkundig maaken, en die passen op de moedwil van sulke Vorsten, die, om een afgevilde huyd, dat is, om een geringe reden, den staat ontrusten, verdeelen, en allerhande rampsaligheid toebrengen.

VYFDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Het wilde verken omgebracht, en de oneenigheid wegens deselve geëffend sijnde, keerde ieder prins weder na sijn land; en dus ook Theseus naar Athene. Maar ondertussen was de rieviere Achelöus so geswollen, dat deselve hem den veiligen overtogt belettede. Dus bleef hy by de rieviergod te gast, en sag, onder het gastmaalen, veele eilanden in zee leggen, van welkers oorsprong en gestalt-verwisselinge hem de beleefde waard volkoomen onderrecht.

1 Als Theseus, voor soo veel in hem was; 't swijn had
2 helpen om-brengen, vertrok hij na Athene; maar
3 den water-god Achelöus nu vry geswollen door stortregen, sneet hem de pas af, en seide: vermaarde Atheense tuk, verherbergt in mijn huis, ende betrout u lijf op dit slikstroomend water niet, dat sware boomen weg rukt, en groote steenen met gewelt plagt in sijne draai-kolken om te gieren. 'K heb met mijn oogen aangesien, dat het geheele stallen aan den oever met de kudden weg-rukt, nog os nog paart sijn sterkte en geswintheid te staa kwam. Ook heeft dese stroom, als de sneeu op 't gebergte gesmolten was, veel jonge borsten in sijn wielen versmoort. 'T sal u veiliger sijn, dat gij hier soo lang blijft, tot dat de rivier haar gewoonlijke loop heeft, en de stroom-graft hare wateren verslikken kan. Theseus stont sijn versoek toe, en antwoorde: 'k sal mij, Achelöus, van u huis-vesting en raat dienen, gelijk hy deedt. Hij trat in sijn salet, 't geen met holagtige puim en ruwe tuif steen opgemaakt was. De vloer was beleidt met vogtige mos, 't gewelf met schelpen en hoorntjens in 't verbant verciert. Als nu vast twee gedeel-

ten

1. Athene) *In het Latijn* arces Erichthææ Tritonidis, *wegens koning Erichteus, en de godinne Pallas; van welke eerste wy spreeken* 2 B. 188 pag. *en vande tweede, met de naam van Tritonia*, 2 D. 65 pag.

2. Achelöus) *Van welke rievier*, 1 D 48 pag. en elders meer gesprooken werd.

3. Atheense) *Theseus word hier in het Latijn geheeten* Cekropides, *of Athener, wegens koning Cekrops; van welken* 1 D. 52 pag. *en wat vorder* Ægides, *wegens sijn vader Egeus; van welken*, 1 D. 53 pag

4. Dag)

4,5 ten van den dag verstreken waren, schikte sig Theseus met
6 sijn geselschap aan den dis, hebbende op d'eene sijde Peri-
7 thöus, op d'andere den held Lelex van Trezen, die nu
't grijse haar op 't hoofd vast dun tussen 't swart gesaait was,
8 als mede d'andere gasten van Acarnanie, die Achelöus,
om sijn drie vremde vrienden te meer vermaaks aan te
9 doen, genooit had. De vlied-maagden quamen terstont
bloots voets de kost, en na 't op-nemen van 't eerste
10 geregt, de wijn in kroesen van kostelyk gesteente op
den dis setten. Doen liet den held Theseus 't oog
weiden over zee, en vraagde: wat is dat voor een ei-
land, (en wees'er met de vinger op) wat naam heeft het,
Ten is, antwoorde den stroom-god, soo 't u schijnt, geen
een eiland dat gij siet, maar vijf bijsondere: de verste be-
driegt u oog. En op dat gij u des te min over 't stuk van
de gehoonde Diana moogt verwonderen, so weet, dat
11 dit wel eer de bron-maagden waren: die, als sij tien run-
deren ter eeren der landgoden offerden, mij ongeagt t'huis
12 lieten, en alsoo dit vier-feest met danssen en springen
volbragten. Hier over swol ik van spijt, blies mijn
stroom soo hoog op als se ooit in sijn meeste kragt geweest
was, en scheurde, soo vol moets, als waters, bos van
bos, en land van land, en spoelde de maagden met
haare bescheide quartieren, als sij te laat bedagten
dat sij mij vergeten hadden, plotseling in zee. De stroom
van mijn rivier en 't zee tij schiften 't land in soo vee- 13
le eilanden, nu genaamt d'eilanden van Echine, als gij 14
tegenwoordig siet dat 'er zee-straten tussen heene schie-
ten.
Soo ver 't oog toe-draagt siet gij, als gij daar op let,
een eilandje, dat wel eer mijn troetel-kind was, de
zee-man noemt het Perimele. Dit stal ik wel eer, om dat 15
ik 't lief had, de maagdom. Waar over sig Hippodamus, 16
de vader, soo qualijk hielt, dat hij sijn dogter van een
klip in zee stiet; ik onderschepten haar, hieldse in 't
swemmen 't hoofd boven water, en riep: o Neptuin, die
volgens 't lot te beurt viel met den drie-tand in de vuist de 17
zee, een geburige heerschappij van 't land, te beheers-
sen,

4. Dag) *Volgens de wijse der Romeinen; welke gingen avondmaalen, dat is, een rechtschaapen maal doen (want haar* prandium *ter middag was gering, en bynaar nooit voor gasten) ten negen uiren, volgens hunne rekeninge; en gingen van tafel (de sedige te weeten, en niet die van gasten en brassen werk maakten) noch voor sonnen ondergang.* Martialis, 4 B. 8 D.

5. Schikte) *Het Latijn spreekt van aanliggen, te weeten op cierlijke tafelbedden; van welke is aangeteekend,* 1 D. 60 pag.

6. Piritöus) *Halsvriend van Theseus; van welken,* 1 D. 18 pag.

7. Lelex) *Van welken ook in dit* B. 230 pag. *van Trezen, het vaderland van Lelex, spraken wy,* 1 D. 18 pag.

8. Akarnanie) *Weleer het landschap der Kureten, een deel van Epieren; van Etolië gescheiden door den Achelöus.* Strabo, 10 B. *Haare inwoonderen waren berucht wegens boelaagien en hoereryen.* Lucianus, in het Gespr. der Hoeren. *Reekenden mede alleenlyk ses maanden in een jaar; volgens* Makrobius, 1 B. 12 H.

9. Vlietmaagden) Nymphæ; *van welke* 1 D. 20 pag.

10. Gesteente) *Soo spreekt mede* Cicero, in de 6 Red. tegens den landsdief, Verres, *van een wijnvat, uit een uitgehold gesteente gewrocht. Van sulk een steenen drinkschaal spreekt ook* Propertius, 3 B. 3 D. *behalven* Virgilius en Martialis, aangetrokken, 1 D. 79 pag.

11. Bronmaagden) *In het Latijn* Najaden; *van welke* elders *meenigmaalen.*

12. Danssen) *Niet de minste onder de kerkplichten (sie mede* 1 D. 144 pag.) *by de aaloude Grieken; en wel bysonderlijk op Frygiaansse maaten.* Seneka, in den Dollen Herk. 3 Bedr. 3 To. en in de Troad. 3 Bedr. 3 Ton. *geschiedende onder uitgekipt gesang en snaarenspel.* Arnobius, 7 B. Apulejus, 3 en 11 B. van sijn Herschepp. *bysonderlijk gesterkt van cimbaalen, ratels of sisters, fluiten en trommelen; welke alle sijn te vinden in ons* Bladwijser.

13. Schiften) *Leggende in zee, recht voor de mond van den Achelöus; so dat* Strabo *meend* (in sijn 10 B.) *deese eilandekens slechts modder en slijk te zijn, door het geweld van het water by een gestuwd; gelijk men dat noch hedendaags soo in de monden als in de bochten der rievieren genoegsaam bespeurd.*

14. Echine) *Naar sekere voorspeller, soo men segt, geheeten Echinæ of Echinades; van welke mede gewagen* Lukanus, 6 B. Statius, 2 B. van den Theb. *behalven* Plinius, *enz. Heeten heden Cozzulari.*

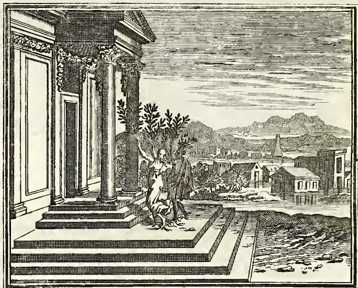
15. Perimele) *Eene der Echinaden, in de Ionisse zee leggende voor de mond van den Korintissen inham.*

16. Hippodamas) *Van welken ik niets kan vinden, als dat hy de vader van dit verkrachte maagdeken is geweest.*

17. Drietand) *Van welken,* 1 D. 18 pag *men schrijft hem drie tanden toe, wegens het driedubbeld vermoogen van den zeevoogd, van het water op te heffen, het selve weder te effenen, en in nood den* dren-

sen, waar in onse heerschappij eindigt, en daar in wij heilige rivieren onse wateren losen, ik ben 't, die de maagd, die ik boven water houde, gedeert hebbe Verschijnt hier, Neptuin, dewijl gij altijd sagtsinnig en regtmatig gewent sijt te handelen, en verhoort genadig mijn gebed. Of haar vader Hippodamas liefde toe-droeg of niet, hij had sig over haar behooren te ontfermen, en mij mijn feil-gerep te vergeven. Te meer alsoo sij een tijd herwaarts, door 's vaders strafheid, buiten 's lands heeft moeten swerven. Help, o Neptuin, dese blom op droog, die door 's vaders onstuimigheid in zee dobbert, en schoon sij selfs in een klip verandert, sal ikse in dat postuur nog om-armen. Den zee-voogd knikte 't hoofd, en ontroerde al de wateren soodanig, dat de maagd ontstelt wiert, en egter voort swom: ik voelde in 't swemmen dat haar van verbaastheid 't hart joeg en klopte: en bevont in 't tasten, dat 't geheel lighaam hart, en 't hart met aard om-togen wiert. Terwijl ik spreek besloeg schielijk d'aard al hare leden daar sij mede swom, soo dat sij in een swaarder lighaam verandert, tot een eiland is uit-gedijt.

drenkeling te bewaaren. Andere *geven Neptuin een drietand, om dat hy de derde broeder is, en de middelste tussen Jupiter en Pluto.*

SESDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Op het selve maal vertelde Lelex de gasten op welk een tijd Jupiter en Merkuur in Frygie huisvestinge quamen soeken by Filemon, en Baucis; hoe sy die naderhand beloonden, met haar huis in een tempel te verscheppen, terwyl alle andere Frygiaanen, die de goden niet hadden willen herbergen, met hunne stad verdronken en omquaamen; eneindelyk, hoe sy, nu hoog bejaard, recht voor gemelden tempel in boomen wierden veranderd.

Yder stont over dit wonder verhaal van Achelöus verset. Maar Pirithöus, een Godts-lasteraar, en woest karel, stak den draak met alle die 't geloofden, en seide: gij verkoopt ons hier, Achelöus, knollen, en schrijft de

1. Pirithous) *Soon, gelijk gesegt is,* 1 D. 18 pag. *van Ixion.*

2. Fry-

de Goden te euvelen magt toe, indien sij vorm-scheppen
en herscheppen konnen. Over die taal stonden sij alle ver-
set, en keurdense af; insonderheid Lelex, een man rijp
van jaren en verstant, die hem te gemoet voerde: 't ver-
moge der Goden is onbepaald, en euvel groot, wat sij
ooit willen, volbrengen sij. Tot versterking van 't geen ik
segge, hebt gij nog een eik nevens een linde boom op
2 een heuvel in Frigie met een laag muirtje bemetselt; 'k ben
3,4 selfs ter plaats geweest, als mij vader Pittheus na Frigie
sont, daar sijn vader wel eer als Koning geheerst had
Digt ontrent die plaats hebt gij een meir, dat voor die
tijd bewoonbaar land was, en nu maar een water daar sig
duiker en meer-koot met menigte onthouden: daar
5 quam Jupiter met sijn soon Mercurius sonder vlerken
in een mensse gedaante te voorschijn, en sogten,
vast vermoeit van de reis, huis-vesting om te rusten. Sij
6 gingen aan van deur tot deur, maar kregense over al voor
de neus, uitgesondert aan een klein hutje met riet gedekt,
7 waar in de God-vrugtige Filemon en Baucis, beide be-
jaarde luitjes, in haar jeugt gepaart, en samen grijs ge-
8 worden, waren. D'armoede warense door lijdsaamheid
gewent, en klaagden haren soberen staat niet. Men hoef-
de daar nog na heer of knegt te vragen; 't geheel huis-
gesin bestont in dees twee persoonen, die selfs, na 't
viel, heer en knegt waren. Als de Goden bij dit hutje qua-
men, en bukkende 't laag deurtje in traden, sette
haar den oude man een stoel, daar op Baucis met 'er
vaart in de weer een ruige lap wierp, en versogt dat sij
wilden neer sitten om te rusten. Daar na schept sij de pas
9 jaauwe as van den haard, haalt'er 't kooltje vuir uit, dat
sij daags te vooren had in-gerekent, stookt'er dorre blade-
ren en boom schors op, en blaast het met de slappen adem
aan: doen trokse een stroo-bos en drooge mutsert van 't dak,
brakse in stukjes, en stakse onder 't onnosel keteltje. 'T
moeskruid, dat Filemon uit sijn tuintje gesneden had,
ontsteelt hebbende, ligtense met een riek een slij rook-
spek van de swart bekroosen balk, diese lang uit de mond
verspaart hadden, sneet daar af een klein stukje, en kook-
tent in 't siedende water. Terwijl de kost over 't vuir
hing, verleenden sij malkander een koutje, om soo lang
den honger uit 't hoofd te praten. Daar hing een houten
emmer met een ijseren hengel aan een spijker, die, vol
laau water gegooten, diende om der gasten voeten te was- 10
sen. Midden op de vloer stont haar tafel-bank, van wil- 11
lige stijlen en planken bij een gesutselt, daar op lag een 12
peulu, van sagt wijer en zuigt bij een geknongelt, o-
verspreit met een kleet, datse als paas-pronk, en niet
als op heilige daagen spreide; maar 't was nog soo grof
en kaal versleeten als 't diende, hoewel goet genoeg tot
een willige tafel-bank. De Goden vleiden sig hier op
neder, 't besje sette haar met opgeschorte rokken al be-
vende de tafel voor, waar van de derde voet te kort met 13
een pot-scherf vereffent wiert; als nu den dis vier
kant op de beenen stont, wiert hij met groene munt
af-geveegt, en daar op geset olijven van twee-der-han-
de verf, herfst-kornoeljen, die sij in haar vuil sap had-
den over gehouden, endijvie loof met de wortel, een
hagje kaas, en eieren in de warme as langsaam gaar ge-
maakt; dit gerecht wiert alles in aarde-werk op-gedist, 14
daar

2. Frygie) *Van welk landschap*, 1 D. 39 pag,

3. Pittheus) *Van welken vorst ook*, 1 D. 53 pag. *Hy was de soone van Pelops, en de broeder van Trezen.* Strabo, 8 B.

4. Frygie) *In het Latijn*, arva Pelopeïa; *om dat Pelops, wegens sijn vader Tantalus, was afkomstig van Frygien*, *Siet* 1 D, 39 pag.

5. Merkurius) *In het Latijn* Atlantiades, *wegens sijn grootvader Atlas. Siet* 1 D. 73 pag.

6. Overal) *In het Latijn*, mille domos clausêre seræ. *Van de* sera, *of sluitboom, spraaken wy*, 1 D. 123 pag.

7. Filemon) *Dat veele verdichtselen, by het heidendom, uit de* H. Schrift *haar oorsprong hebben, is meermaalen van* Eusebius, Klemens de Alexandryner, *en andere aangemerkt. Sie hier de geheele geschiedenis van Loth; het ontfangen der engelen, het verhuysen naar de bergen, en het veranderen van die landstreek met haare vestingen, in een poel; gelijk die word geleesen by* Moyses, Genes. 19 H.

8. Armoede) *Die gy vind gepreesen, wegens haare uitneemende vruchten en uitvoeringen, by* Apulejus, in sijn Verantw. Val. Maximus, 4 B. 4 H. en Seneka, in sijn 2,4,17, 13 en 80 Br.

9. Daarna) *Hoe aardig beschrijft* Ovidius *hier den suinigen yver en beesigheid van deese oude luitjes, mitsgaders hunne gulhartige gastvryheid; het geene eenige* Uitleggers *doet gelooven dat de* Dichter *de tuinier van sijn hofstede, of de bebouwer van sijne landeryen hier beschrijft.*

10. Voeten) *Dat de voeten wierden gewassen, by de aaloude, aleer men aan tafel ging; en dat men gemeenelijk de buitengasten en vreemdelingen, met die wassinge onthaalde, is beide aangeteekend*, 1 D. 231 pag.

11. Tafelbank) *Van de tafelbedden en haare dekkleeden spraaken wy*, 1 D. 60 pag.

12. Wilgen) *By lieden van vermoogen waaren sy van marmer, yvoor, citroenhoud; beslagen en overtrokken met koper, goud en silver; volgens het* aangeteekende, in gemeld 1 D 6 H.

13. Voeten) *In welkers plaats de rijke gebruikten een* trapezophoros, *tafelschraag.* Cicero, 7 B. der Gemeens. 23 Br. *bestaande uit marmer of eenig hout van waarde, konstelijk gewrocht en uitgehouwen.* Juvenalis, 3 Schimpd. spreekende van een gebootseerde Chiron.

14. Aardwerk) *Waar uit ook vorst Agathokles placht spijs te neemen, om sich selven op deese wijs*
de

15 daar na een beker van 't selve silver gebakken, en
16 houte nappen van binnen geharst, op tafel geset. Korts daar
17 aan quam 't koket op tafel, de nieuwe wijn, hoe slap hij
was, niet van de hand gesonden: dat alles wat verschoven
18 maakte ruim plaats voor 't banket. Hier toe verstrekte
nooten, vijgen, rimpelige dadels, pruimen, riekende
appelen, en blaauwe druiven, in een wijde ben onder
malkanderen, in 't midde witte honig-raten. Boven al
't geregt een vriendelijk gelaat, en toegenegen hart.
Ondertussen bevondense dat den beker, nu al dikwijl uit-
geveegt, van 't selfs weer vol raakte, en dat de wijn in de
19 nap wies. Waar over sij verbaast en verplettert met uit ge-
20 strekte en gevouwe handen baden, sij wilden haar dit slegt
onthaal, en geringe portie ten goeden houden. Daar liep
21 een eenige gans om 't klein werfje te bewaken, dese wil-
dense ter eeren der Goden, die bij haar vergasten, op-
offeren; maar sij repte de wieken, en ontliep d'oude
luitjes, die, traag van schroeven, door 't lang agter aan dren-
telen sig selve af matten. Eind'lijk scheen sij haar toevlugt
22 tot de Goden te nemen, diese verboden te dooden, en
seiden: wij sijn Goden, en hebben voor, u geburen voor
haar on-god-vrugtigheid te straffen, u van die plagen te
verschonen, verlaat gij maar u hutje: volgt onse voet-
stappen tot op dien berg-top. Sij gehoorsamen; de Go-
23 den gaan voor uit, sij met drie beenen agter aan, en, traag
van ouderdom, soose best konded, tegen de lange steil-
te des bergs op. Als sij ontrent een boog-scheut van
den top waren, keekense om, en sagen dat 't geheele 24
land in een meir versonken lag, en niet als haar hutje
was blijven staan. Terwijl sij hier over verwondert staan;
en 't deerlijk ongeval van haar geburen beschreien, wierd
't oud hutje, dat selfs voor twee te klein was, in een
kerk verandert; de stant vinkjes wierden suilen, 't stroo- 25
dak geel en of 't verguld geweest was, de deuren met 26
beeld-werk, de vloer met marmer verciert. Als wan-
neer Jupiter dit paar aldus liefstallig aan sprak: segt mij
nu, opregt oud man, en wijf wel waard' met soo een man
gepaart te sijn, wat gij wel wensten sout. Filemon treet
met sijn Baucis wat aan een sij, overleit het met'er haast, en
geeft de Goden haar beider wens te kennen: wij versoeken
in uwe kerk priesters, en toesienders te mogen sijn, en aan-
gesien wij altijd eendragtig met malkanderen geleeft heb-
ben, dat wij ook op een uir beide sterven, en sonder d'een
d'anders lijk te sien, mogen begraven werden. 'T geschiede
na dien wens; sij waren soo lang opsienders van de kerk
als sij leefden. Alsse in haar stok ouderdom eens voor
de kerk trappen stonden, en vertrokken den ondergang
van die land-streken, sag Baucis dat Filemon, en File-
mon dat Baucis loof schoot. Terwijlse vast een tak-kruin
op 't hoofd kregen, spraken sij malkander toe, soo lang
't haar

de geringheid van sijn geslacht te erinneeren. Ausonius, 8 Sneld. *Siet van het aarde servies of tafel gereedschap*, Plinius, 33 B. 11 H. en 35 B. 12 H. *Andersins waaren schotelen en schaalen ook al van goud en silver, geheeten* chrysendeta. Martialis, 14 B. 97 D. *doch mede*, 2 B. 43 D.

15. Beker) *In het Latijn staat* crater, Valentijn; *seg liever een ouwerwetse gildekan. Siet* 2 D. 129 pag.

16. Houte) *In het Latijn* fagina: *want het schijnt dat der ouden drinknappen veeltijds, onder de boeren, van beukenhout sijn geweest.* Virgilius, 3 Herdersgesp. spreekende van twee konstwerken uit dat selve hout.

17. Wijn) *Het Latijn spreekt van 's wijns* ouderdom; *want daar lagen de lekkerbekken ook toen al te huys. Siet het* aangeteekende, *ontrent oude wijnen*, 1 D. 244 pag.

18. Banket) *In het Latijn* mensæ secundæ; *bestaande in veele gerechten, en meerendeels, gelijk hier, allerhande fruit.* Horatius, 2 B. 2 Berispd. Martialis, 5 B. 78 D. *behalven* Atheneus, Makrobius, Varro, Cicero, *enz.*

19. Wies) *Een wonderwerk, mede de H. H. Schriften ontleend. Siet het* 1 B. der Koning. 17 H. en Johannes, in sijn Euang. 2 H.

20. Gevouwe) *Volgens de gewoone plechtigheid der biddende.* Horatius, 3 B. 23 Lierd.

21. Bewaaken) *Somwijlen met een gelukkiger uitslag als dat van de honden; die, wegens haar wandevoir, toen de gansen het belegerde volk op het Kapitolijnsse slot hadden wakker gemaakt, te Romen alle jaar, ter deeser gedachtenis wierden opgehangen. Siet het* aangeteekende, 2 D. 56 pag. *Sie mede van der gansen nachtwacht*, Ovidius, 11 B. der Herschepp. Kolumels la, 8 B. 13 H.

22. Verboden) *Dus sprak Xenokrates van een mus, die, van een havik onderhaald sijnde, by hem sijn heul en behouding socht: men moet een gast, en een verlegene, als hy smeekt, niet mishandelen, maar eer beschutten. Siet de* Versaamelaars der sinspreuken *van wijse mannen.*

23. Beenen) *In het Latijn*, membra levant baculis: *van den* scipio *of wandelstok der bejaarde lieden spraken wy*, 1 D. 229 pag.

24. Keekense om) *Het geene Loth en sijn huisgesin wel streng verbooden was. Siet het* aangehaalde H. van Genes. 17 vers.

25. Stantvinkjes) *In het Latijn* furcæ, *mikken, booven in twee takken van een gespleeten, om met de selve een lat of dwarshout te onderschraugen.*

26. Verguld) *Van het prachtig vergulden der tempeldaken, of liever van de selve met goude plaaten te beleggen, is gesprooken*, 1 D. 251 pag.

27. Tya.

't haar vrij ftont, feiden beide: vaar wel o egt-genoot: en
met floot haar een fchors de mond. Tot defen huidigen
27 dag fijn ontrent Tyane de twee boomen van haar herfchepte
lighamen nog te fien. Dit is mijn van geloofwaardige
oude luiden, die geen reden hadden om mij leugens in
de hand te duwen, voor waarheid vertrokken. 'K heb
28 felfs de kranffen aan de takken fien hangen, felfs een verf-
29 fe daar bij gevoegt, en gefeit: die God voor oogen
heeft, en dient, fij God op aarde, en van yder een in
eere gehouden.

Over dit verhaal van Lelex, ftonden fij alle verwon-
dert, te meer alfoo hij een geloofwaardig man was: en
infonderheid Thefeus, die, beluft om de wonderen
Gods te hooren verhalen, Achelöus 't oor leende, die
met 't hoofd in de hand, en den elboog op tafel aldus 30
fprak: daar fijnder, dapperen held, welker poftuir eens
verandert, die nieuwe vorm houden. Andere die fig in
veele pofturen veranderen mogen, gelijk gij, Proteus, de 31
zee-god, die met u armen 't aard-rijk bevaamt. Nu ver-
fcheent gij als een jongman, dan als een leeu, nu als een
fel

27. Tyane) *Een ftad in Kappadocie, tuffen de fteden het Kappodicife Cefarea, en het Ciliciffe Tarfus. Doch op welke een wijfe een inwooner van Tyane een faak in Frygien kan aanwijfen, blijft duifter; ten waare men ook een* Tyane *in dat landfchap wilde toonen.*

28. Kranffen) *Dus was men gewoon met kroonen en kranffen in de* luci, *of gewijde boffchen, eenige heilige boomen te behangen. Sulke een boom was die van het* volgend verdichtfel; *gelijk mede de* platanus, *by* Elianus. 2 B. der Mengel. 14 H.

Ja fekerlijk ook fulke boomen, welke wierden godlijke eer aangedaan en aangebeeden. Siet Paufanias, in Korinth. fpreekende van de boom, op welken Pentheus; geklommen fijnde, den ommegang van Bachus had verfpied. Plinius, 16 B. 44 H. fpreekende van de Druïden, of woudpriefters; *behalven* Lukanus, Klaudianus, *enz.*

29. Bygevoegd) *Siet van het ophangen van beloofde kranffen, tafereelen, enz.* Tomafinus, in het B. van de Beloftegiften.

30. Elleboog) *Dit vat* Valentijn *ganfchelijk niet wel. Hoe komt hier het hoofd in de hand? Neen. De aan tafel leggende, wanneer fy, na den eeten wilden fpreeken en van iets redeneeren, keerden fich om, en bleven in het fpreeken leunen op den elleboogh.* Plutarchus, 5 B. der Tafelred. 6 Vr. Horatius, 1 B. 27 Lierd. en 2 B. 4 Berifpd.

31. Proteus) *Van welken, gelijk mede van fijn veelerhande geftaltverwiffelingen,* 1 D. 161 pag. *Doch fie hier, op welke een wijfe men hem moet dwingen tot de voorfpellingen.*

felever ſwijn, dan als een ſlang, die men ſchrikte aan te
32 raken. Dan ſcheen een hij gehoornde ſtier, dan een ſteen,

dikwils een boom, dan rivier-water, en ſomwijl vuir.

32. Dan) *Wat aangaat alle ſijn veranderingen, en der ſelver beteekeninge,* Plato *meend dat hy een doorſleepen en welbeſpraakten ſtaatsman (konnende ſich naar de tijden behendig voegen) is geweeſt.* Lucianus *geloofd dat hy een danſſer was, met het buygen en draajen des licchaams veelerhande figuiren verbeeldende.* Tzetzes *weder houd hem een tovenaar geweeſt te ſijn, hebbende de konſt van toekomende ſaaken jemand aan te wijſen, door een bekken met water; welke konſt* Lekanomantia *word geheeten by* Peucerus, in het D. ſijner Verhandelinge, *genaamd* Magia.

SESDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Eriſichton, van Theſſalie geboortig, een vuile godverachter, had in het boſch van Ceres, een gewijden eik omvergehakt. Dit doet de Bosmaagden heul en hulp ſoeken by de graangodin. Ceres, bewoogen door haare ſmeekingen, en vergramd op dien kerkſchender, ſond hem den Honger op het lijf, die hem alles doet opvreeten en verteeren, tot ſoo verre dat ſijn dochter poogde (na dat nu alles, vaſt en onvaſt, verkocht en door het keelgat was gejaagd) met een ſeldſaame geſtaltverwiſſelinge, de koſt hem voor te winnen. Doch te vergeefs. Want eindelijk heeft die verhongerde op ſich ſelven gewoedet, en ſijn eigene leeden verſcheurd en opgegeeten.

1. Hu.

Niet minvermogen heeſt Metra, dogter van Eryſich-
1 ton, huis-vrou van Autolicus. Haar vader was een
2 God-loos mens, die nooit en offerde, en gehouden wert
3 voor een boef, die een oud bos, Ceres toegewijd, niet
ontſien heeft met behouwen te ſchenden. In 't midde van
4 't ſelve ſtont een grooten ouden eik, de vaar van al 't ge-
5, 6 boomte, om wiens ſtam ſnoeren, beſchreve berdekens
7 tot gedagteniſſe, en kranſſen, tot betuiging van dankbaar-
8 heid, gewonden waren. Dikwijl plegen de bos-maag-
9 den om deſelve te komen danſſen, dikwijl hand aan hand
de ſtam t'om-vamen, die, in de rondte vijftien ellen
dik, ſoo veel van 't ander geboomte verſchilde, als die
10 van een halm. Des niet tegenſtaande tragte Eryſichton
dien heiligen boom om te houwen, gevende daar toe ſijn
dienaars laſt. Als ſij daar in ſwarigheid maakten, rukte
de ſchelm een onder haar de byl uit de hand, en ſnaaude:
11 ſchoon dit Ceres ſelfs was, en niet alleen een boom,
waar in ſij haar welbehagen ſchept, ſal hij nogtans met de
kruin ter aarde ploffen. Dus ſprekende hief hij de bijl op,
om een ſchuinſſen hou te geven. Ceres eik ſtont en ſidder-
de en kermde, ſoo dat en blat en eekel begoſt te verbleeken,
en de lange takken van angſt 't ſweet uit brak. Uit den
hou die de ſchelm in de ſtam gaf ſprong 't bloed als uit
een ſtiere ſtrot, die voor 't autaar gebolt en gekeelt
wert. Hier over ſtondenſe alle verſtelt, en een uit 12
den tros verſtoutte ſig den moedwilligen van 't wan-be-
drijf af te ſchrikken, en de bijl te onderſcheppen. De
Theſſalier ſiet hem onder d'oogen, en ſeit: hou daar tot
loon van u God-vrugtigheid, en dreef hem de bijl tuſſen
hals en nek dat 'er de kop bij neer viel. Doen hieu hij,
als voor heen, weer in de ſtam, die deſe raal ſloeg: ik
ben een bosmaagt, Ceres lieveling, in deſe eik beſloo- 13
ten; die u ſtervende voor-ſegge, dat gij haaſt om u God-
looſe ſtukken tot verquikking en wraak van deſe moord
ſtraf ontfangen ſult. Maar hij gaat met ſijns boos voorne-
me voort, hout ſlag op ſlag, dat den boom aan 't wijken,
met touwen om ver getrokken, veel buirboomen door
ſijn wigt ter aarde ſloeg. De bos-maagden, die alle ge-
ſu-

1. Autolykus) *De ſoon van Merkuur, een dief en ſtrooper, die den berg Parnaſſus onvry maakte, en in de omleggende plaatſen ſijn dieveryen pleegde.* Ovidius, 2 B. der Herſchepp. Hyginus, in de 20 Vertell. *behalven* Martialis, 8 B. 59 D. *Voorts was hy de vader van Antiklea, moeder van Uliſſes.* Hyginus, in de 243 Vertell.

2. Offerde) *In het Latijn*, adoleret odores. *Van de reukwerken in de offerhanden ſpraken wy.* 1 D. 68 pag.

3. Bos) *Van de gewijde boſſen, geſegt* luci; *is geſprooken*, 1 D. 61 pag.

4. Eik) *By* Kallimachus, in het lof van Ceres (*alwaar hy dit geval mede verteld*) *is het een populier. Doch wy houden het met den eik; terwyl ſy voornaamelijk* (*want in de ſelfde woonden de Dryaden*) *in de gewijde boſſen uitblonken.* Homerus, 14 B. der Dool. ſpreekende van Dodone. Silius, 3 B. ſpreekende van Ammons boſch. Lukanus, 3 B. ſpreekende van het uitgeroeide boſch, by Marſeille.

Hoewel by de alleroudſte Grieken ieder boom bynaar een eik wierd geheeten; volgens de Kantteekenaaren van Homerus, Euripides, en Ariſtofanes.

5. Berdekens) *Hebbende of een beſchrijvinge, of een afteekeninge van het geen de goden gelijkkelijk iemand hebben doen verwerven; ja ſomwijlen van een ſiekte of halsgevaar, waar uit iemand, naar een gedane kerkbelofte, is gereddet.* Tibullus, 1 B. 3 D. en Juvenalis, 12 Beriſp. ſpreekende van Iſis, Horatius, 1 B. 5 Lierd. en het 37 der Priaapgeſangen, *behalven* Cicero, *enz.*

6. Snoeren) *Meer als ſnoeren; want* vitta *ſijn ſluyers, linnen doeken, opgehangen, of geſlingerd om het hoofd der offerhanden. Siet* 1 D. 135 pag.

7. Kranſſen) *Van deeſe ſpraaken wy ſoo even*, 241 pag.

8. Bosmaagden) *In het Latijn* Dryades; *van welke* 1 D. 16 pag.

9. Danſſen) *Van het danſſen op heilige dagen, en by de offerhanden ſpraaken wy boven*, 137 pag. *Sie ſulke danſſen vertoond, op een* Gedenkpenning *van Apollonia, by* Goltz in Griekenl. 27 Taf 9 en 10 Pen. *en op het* 71 Marmerſtuk, by P. S. Bartolas.

10. Eriſichthon) *In het Latijn geheeten* Triopejus, *wegens ſijn vader Triopas.* Tzetzes, over Lijkofr. *andere leeſen hier* Dryopejus, *dat is Theſſaaler; quanſuis om dat die van Theſſalie, naar hunnen koning Dryops, ſomwijlen Dryopes worden geheoten. Doch my gevalt de eerſte leeſinge.*

11. Ceres eik) *Eenige leeſen in het Latijn* Dodonia; *het geene niet gevalt; daarom leeſen eenige wederom met beter oordeel*, Deoia; *wegens Deis, dat is Ceres. Siet* 2 D. 159 pag.

12. Een) *Ceres ſelf, hebbende aangetoogen de gedaante van eene prieſterinne, beſtraft deeſen geweldenaar, by* Kallimachus, in het Lof van Cer. *Daarenboven heeft niet Eriſichthon, maar Triopas, ſijn vader, dit boſch om ver gehakt, om derſelver hout in het opbouwen van ſijn paleis te gebruiken; indien men* Diodorus *wil gelooven*, 5 B. 16 H.

13. Bosmaagd) *Hamadryas te weeten; een eikmaagd, om ſoo te ſeggen, gebooren met den boom, en ook met denſelven ſtervende en tot niets verdwijnende.* Servius, over Virgyls 10 Herdergeſ. *Doch de Ha-*

ma-

ſuſters waren, ontſtelt door dit ſchenden van 't geboomte
14 en haar ſelve, traden gelijkerhand vol druks in rou-ge-
waat na Ceres, haar biddende datſe Eryſichton ſtraffen
wilde. Dit ſeitſe haar toe, doet met 't ſchudden van 't
hoofd land en kooren daveren, en nam voor, den ſchelm,
met bitteren honger, dewijl hy met niemand medoogen
had, ſoo ſchriklijk te ſtraffen, dat ijder met hem ſoude me-
doogen hebben. En aangeſien ſij ſelfs, volgens d'orde-
ning Gods, de Godinn des hongers, niet vermogt aan
15 te ſpreken, preidenſe een berg-maagd, en ſeide: aan 't
16 noorder eind van 't kil Tartarie is een geweſt, dat on-
bewoont, en onvrugtbaar is, daar boom nog kooren waſt,
daar kleume kou, dootsheid, bever, en mageren honger
huis hout: laſt deſe, dat ſij den Godvergeten boef in den
boeſem ſluipt, dat ſij haar van geen overvloed van ſpijs over-
weldigen, en mijn gewelt vermeeſteren laat. Indien u de
17 lange reis tegen de borſt is, hou daar mijn drake-geſpan,
en ſtuift daar mêê door de lugt: met gaf ſij 't de
maagt, die aanſtonts door de lugt ſnorde, in Tartarie
18 ſtreek, en op den killen berg, Kaucaſus genoemd, de
draken uitſpande: ſij ſogt na den honger, en vontſe op
een ſteenigen akker met de lange nagels en weinige
tanden 't gras uit rukken. 'T hair ſtont haar als een
raagshoofd, d'oogen ingevallen, 't aanſigt doods, de
lippen morſſig en beſturven, de keel ſchurft en rap,
een harde huid, daar men 't ingewand door heen kon
ſien, de dorre ribben ſtaken ſchier door 't vel, den
buik was ſoo ingevallen dat hij geen buik geleek, 't
19 borſt geraamte ſcheen pas aan 't rug-graat te hangen. De
knokken, knien, en enk'len, ſcheenen door magerheid ge-
ſwollen, en ſtaken ijslijk uit. Als ſij die prijs-os van ver-
re in 't oog kreeg (want naken dorſt ſij 't niet) vertrok ſij
Ceres laſt, hielt daar niet lang ſtant, en beelde ſig in,
ſchoon ſij pas in dat geweſt gekomen, en nog ver van den
honger was, datſe evenwel hongerig wiert. Dus ſtuift ſij
met het draken-geſpan weder te rug door de lugt na Theſ- 20
ſalie. De honger, hoewel ſij altijd regel regt tegen Ce-
res in arbeit is, volbrengt evenwel haar laſt, ſcheert door
de lugt, ſtrijkt bij 't huis, daar ſij beſcheiden was, en
ſtapt in de ſlaap-kamer van de God-vergeten fielt, die ſij
in een diepen ſlaap vindende (want 't was bij nagt) met
bei d'armen omhelſt, haar ſelven in blaaſt, ſijn keel, borſt 21
en aangeſigt beaamt, en de mageren honger in ſijn holle
aderen giet. Als ſij haren laſt volbragt had, trok ſij we-
der uit die vrugtbare geweſten na 't woeſt en ſteenig land
daar ſij gewent was te woonen. Eryſichton lag nog geruſt
en ſliep, droomende dat hij hongerig was, hij kakebeent 22.
vaſt op d'ijdele lugt, roert de kinnebakken, kneuſt tand
op tand, kaaut, ſlikt en ſwelgt, in plaats van koſt, wind
door de ſtrot. Doen hij wakker wiert, dogt den buik
dat de keel gehangen was. Hij liet alderhande vis en vlees
bij den hals halen, en klaagde evenwel dat hij hongerig
aan tafel ſat, roepende om koſt, daar hij de mond vol had.
Bij ſoo veel ſpijs, daar ſteden en volk'ren konden mede
verſadigt werden, koſt die vraat ſijn bekomſt niet krij-
gen, en hoe hij meer nats in ſlingerde, hoe hij meer dorſte:
even als de zee, die 't water van alle rievieren in ſlokt, en
nog den dorſt niet kan verſlaan: en als 't verſlindent vuir,
dat nooit brand-ſtof te veel heeft, dat ontallijke balken
verteert, en hoe 'er meer op geſtookt wert, hoe 't na meer
ſnakt: ſoo ſlikte en hongerde de godloſe Erijſichton. Het
eeten ſelfs verwekte hem honger, hoe hij meer in ſchok-
te, hoe den buik holder rommelde. Nu was al vrij een
groot gat door die buik-ſiekte in ſijn goederen geboort,
ſonder dat ſijn vraat-luſt van wijken wiſt, of de ſwelg-luſt 23.
haar fiere vlam bluſſen liet. Als hij ten lange leſten al ſijn
goed

madryades en Dryades ſijn bosmaagden van eener aart en hoedanigheid; gelijk ook al is aangeteekend, 1 D. 16 pag.

14. Rouwegwaad) *Van het ſwarte gewaad ſpraaken wy,* 2 D. 170 pag.

15. Bergmaagd) Oreas *in het Latijn. Siet het* aangeteekende, 1 D. 16 pag.

16. Tartarie) *In het Latijn* Pallor; *van welken, gelijk een godheid quanſuis aangemerkt,* boven, 113 pag.

17. Drakegeſpan) *Van deſe wagen is geſprooken,* 2 D. 145 pag.

18. Kaukaſus) *Van dit gebergte ſpraaken wy,* 1 D. 163 pag.

19. Ruggegraat) *Sie ook een afſchuwlijk vrouwmens, een raad voor de liefde, beſchreven en bynaar uitgeſchildert van* Martialis, 11 B. 100 D.

20. Theſſalie) *In het Latijn ſomwijlen, gelijk ook hier, genoemd* Æmonia. *Siet* 1 D. 66 pag.

21. Armen) *In het Latijn* alæ: *want deeſe worden vleugelen toegeſchreven, gelijk de Slaap, het Geluk, de Winden; behalven de Maan of Diana, Aurora of de Dageraad, Nemeſis, Plutus, Bacchus, Kupido, Venus, en andere godheden, opgeteld van* de bloem van Neerlands Letterhelden, de Hr. Gisb. Kuperus, in ſijn Verhand. over het ſtuk marmer; verbeeldende de vergoding van der Grieken Hoofddichter.

22. Sliep) *Het Latijn omſchrijft dit aldus:* ſomnus lenis mulcet pennis Eriſichtonem; *alwaar, volgens het* aangeteekende, *de Slaap vleugelen worden toegevoegd. Siet de* aanmerkingen van Jak. Tollius, over het ſlaapend Marmerbeeld; tegenwoordig (in dit jaar, 1698) te ſien in de Boekſaale van de Hr. Jak. de Wilde.

23. Vraatluſt) *Diergelijke ſal u ontmoeten by de Geneesheer* Joh. Jonſtonus (in het 10 D. van ſijn Thaumotographia, 10 D. 3 H.) *van jemand die* 12 *ponden vlees met ruim ſoo veel aan brood opatat; van eenen anderen, die een kalf met een ſchaap, ſelf rauw en ongekookt, inſlingerde; van eenen derden, die,*

op

goed had door den darm gejaagt, vond hij nietsom aan te
24 tasten, als sijn dogter, te goed om sulken beest tot een
25 vader te hebben. Die verkoopt hij mede door armoede. Maar sij, edelmoedig, seid'rontuit, dat sij niemand voor Heer erkennen wilde, en riep met d'armen uit-gestrekt over dese, daar sij ontrent stont: ag rukt mij uit't geweld van een Heer, wie ge sijt, die wel eer mijn maagdom roofde. Neptuin was die linker, die, haar gebed verhoorende, schoon sij haar Heer, diese digt op de hielen was, in 't oog had, 't lam herschept, een mans postuir, en vissers plunje aan schiet. Den Heer, dese in 't sigt krijgende, sprak hem aan, en seide: o hengelaar, die 't haakje weet met een brokje aas te verheelen, 'k wens datge stil water, los toebijtende vis, en geen beet sonder vangst moogt krijgen, bij aldien gij my segt waar 't vrou-mens is, dat soo even, slegt in den dos, ongekruit, hier op strand stond, daar ikse selfs heb sien staan; haar spoor loopt niet verder als tot hier toe. Doen wiert sij eerst gewaar dat haar Neptuin gunstig verhoort had, verblijdde sig dat sij na haar zelve gevragt wierd, en antwoorde hem aldus: vriend, wie ge zijt, veronschuldigt mij, want 'k heb geen oog van zee en 't hengel-kurk gehad, en, tot u versekering, wens ik dat Neptuin de vis vangst nooit segenen wil, soo ik in lange tijd op dese strand man of wijf anders als mij selve gesien hebbe. Den Heer gaf 't geloof, en droop, d'egelijk uitgestreken, langs strand wederom: als wanneer sij weder in haar voorige gestalte keerde. Doen Erysichton merkte dat sijn dogter haar selve kost vervormen, verkoft hijse dikwijl aan Heeren; waar van sij dan als 26
een paard, dan als een vogel, nu als een os, dan als een hart, weg sloop, en haar hongerige vader, door dat onregtvaardig middel de mond ophield. Eindelijk, als hij door die varkens dorst t'eenemaal geruineert, nu niet meer aan te spreken had, en tot verswaring van sijn slik-siekte op den hol raakte, begost hij sig selve 't vlees met de tanden van 't gebeente te scheuren, en sijn lighaam deerlijk met sijn eige vleeste spijsen. Waar toe u soo lang met 't veranderen van diergelijke opgehouden? Ik selfs, o jonge borsten, heb ongeloofelijke magt, mij selfs dikwijl te vervormen. Want somtijds ben ik als gij mij nu siet, somtijds een slang, dan weder een stier, en schiet mijn meeste kracht in de hoornen: in de hoornen, soo lang ik kost, nu is d'eene sijde van mijn voorhoofd, gelijk gij siet, hoorn-en-weer- 27
loos; met versugte hij en sweeg stil.

op eenen tijd, 4 *kapoenen*, *en so veel patrijsen*, *een gebraade kalfsborst*, *eenige bouten*, *behalven een meenigte gesoute vis binnen stuwde. Self sijn eenige keisers aan dit euvel siek geweest. Siet* Kapitolinus, in het lev. van Klod. Albinus, en weder in dat van Maximus.

24. Dochter) *Mestra geheeten*, *by* Isaac Tzetzes, *over* Lykofr. *of Hypermnestra*, *by meergenoemde* Anton. Liberalis.

25. Verkoopt) *Het verkoopen der slaven geschiedde ontrent gevangene*, *in een veldslag, welke by de Latijnen waaren* mancipia: *soodanige was Filopolemus*, *by* Plautus, in sijn Getrouwe Slaaf. *Siet sijn* voorreede. *of door zeeroovers genoomene en geschaakte*, *soo van het vaste land*, *als op zee*: *en soodaanige sijn geweest Pamfila*, *by* Terentius, in de Kamerling. *Siet het* 1 Bedr. 2 Ton. *en Palestrio*, *by* Plautus, in de Krygsman. *Siet het* 2 Bedr. 1 Ton. *Doch in deselve bestond ook een handeling*; *sy waaren dan of arbeiders*, *lijfknechten*, *dienstmeiden*, *enz. of schoone jongens*, *om achter tafel te dienen*, *of om in de slaapkamer misbruikt te worden*, *welke van de baatsuchtige zielverkoopers* (mangones *geheeten* Martialis, 1 B. 59 D.) *wierden in het oopenbaar te koop geset op een verhevenheid*, *genoemd* catasta. Martialis, 6 B. 29 D. en bysonderlijk, 9 B. in het 60 D. van dien koddigen Koopman. *gelijk de gemeene slaven slechts wierden op de merkten ten toon gesteld*, *met gewitte voeten. Siet het* aangeteekende, 1 D. 128 pag. *behalven dat de kooper deselve besag*, *bevoelde*, *en alle oefeningen deede doen.* Martialis, 6 B. 82 D.

26. Verkoft) *Dit verdichtsel wil dat hy haar maagdom aan de liefhebbers uitveilde en verkocht*; *gevende de eene* (*in plaats van geld*, *naar de wijse van dien tijd*) *een os*, *de tweede een schaap*, *en de derde een vogel*, *of iets anders.* Tzetzes, over Lykofr.

27. Hoorn- en weer-loos) *Van den afgewrongen hooren van deese rieviergod is al gesprooken*, 1 D. 48 pag.

Einde van het Achtste Boek.

DE HERSCHEPPINGEN
Van
PUBL. OVIDIUS NASO.

NEGENDE BOEK.

EERSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Als, onder andere minnaars en aanſoekers van Dejaniere, dochter van den Etoliſſen koning Eneus, verſcheenen Herkules en Achelöus, ſoo beſloot de vader dien tot ſijn ſchoonſoon te maaken, welke in een worſtelſtrijd de verwinning ſou bekoomen. Doch als de meeſten hoop, bang voor deeſe voorwaarde, achterbleef, ſo zijn de twee genoemde alleen in het perk getreeden. Ondertuſſen viel Achelöus te ſwak; des hy hem van ſijn gewoone konſten bediende, en ſich in verſcheidene gedaanten, onder andere in een ſtier verkeerde. Maar Herkules viel hem evenwel op het lijf, en wrong hem ſijn eenen hoorn van den kop. Dus gaf de rieviergod de ſaak gewonnen; en den ontrukten hoorn wierd van de bronmaagden gemaakt een hoorn van overvloed.

1 Den held Theseus, benieut om te weten, wat d'oor-
2 saak was van Achelövs sugten; en hoe 't bij quam dat
hij een een-hoornde stier geworden was, kreeg van de vlied-
3 god, wiens ongekamden kop met een krans van groen
riet omvlogten was, tot antwoort: 't geen gij mij vergt
op te halen, stoot mijn geweldig tegen de borst; want
wat verwonne man sou belust sijn, sijn gevegt te vertrek-
ken? Dan 'k sal 't u niet te min ordentelijk verhalen: te
meer *alsoo 't vermeestert werden niet schandelijk, als wel 't
hart om te vegten loflijk was:* en ik mijn leet des te ligter
kan verkroppen, dewijl mijn soo kloeken worstelaar onder
de knie kreeg. Deianira, (soo gij anders die naam ooit
hebt hooren spellen) een uittermate schoon dier, wiert
wel eer door veel vrijers, ijder om 't hevigst, aangesogt,
ik was onder anderen voorbarig, vervoegde mij ten huise
van mijn toekomende schoon-vader Eneus, Parthaons 4
soon, en versogt dat hij mij tot schoon-soon wilde aan
nemen. Hercules dong om 't selve. De rest gaf 't om
onsent wil op. Hij boot voor huwelijks-goed, Jupiter
tot een schoon-vader, den roem van sijne daden, en 't 5
volbrengen van 't geen hem Juno sijn stief-moer had te
last geleidt. Ik daar-en-tegen, oordeelende dat een God
voor een mens (want doen was hij nog geen God) niet
behoorde te swigten, seide: gij siet dat onder mijn heer-
schappy mijne wateren met kromme bogten door u Ko-
ninkrijk vlieten: dat gij geen vremdeling, uit d'an-
dere wereld, maar een inlander en hoofd ingesete tot
swager hebben sult. Ai dat mij dog niet hindere,
dat

1. Theseus) *Het Latijn noemd hem* Neptunius heros; *aangesien, volgens eenige, Neptuin sijn grootvaêr, weder volgens eenige deselve sijn vader is geweest. Siet* 1 D. 18 pag.

2. Achelöus) *In het Latijn*, Calydonius amnis; *sijnde by de afvaalende rievier van Etolie; van welk landschap de hoofdstad heete Kalydon. Siet* 1 D. 177 pag.

3. Krans) *Dat de rievier en zeegoden gemeenlijk wat wier, lis en riet om het hoofd, (te weeten, het geen aan hunne oevers en stranden groeid) worden afgebeeld, getuygen* Ovidius, 4 B. der Klaagd. 2 Br. Klaudianus, in het D. op de Burgem. Prob. en Olybr. en Virgyl, 8 B. van den En. *behalven de aaloude* Marmers, Statuen, *en keiserlijke* Gedenkpenningen.

4. Parthaons) *Welken* Homerus *heet Porthëus*, in den 18 Il. *Sie boven*, 235 pag.

5. Daaden) *Welke, meerendeels opgeteld sijnde, in het* 1 D. *in de* Aanteekeningen over de 9 Br. *gy hier siet byeen gevoegd in de nevensgaande print.*

6. Juno) *Van wiens doodlijken haat (schoon hy ook aan haar borsten gelegen heeft. Siet* 1 D. 43 pag. en 2 D. 16 pag.) *tegens Herkules, in gemelde* aanteekeningen *al is gesprooken*, *en* beneden *verder sal gesprooken worden.*

7. Al-

dat Juno op mij niet verbolgen is , en tot straf geen moeielijke dienst op leidt. Want, dewijl gij stoft, Her-
7 cules , van Alcmena gebaart te sijn , is Jupiter , of verbloemt , of door overspel , en boelagie van u moeder , u ware vader : kiest wat gij wilt, of dat Jupiter u versonne vader is , of dat gij buitens beens geraapt sijt. Terwijl ik dus sprak, sag hij mij met norsse blikken aan , kost sijn op-loopende grimmigheid naaulijks in toomen , en betaalde mij met dese munt : die vuist vermag vrij meer als u gladde tong ; drijft vrij boven met swetsen , als ik u maar met de vuist vermeestere. Hier op peurt hij mij brusk te lijf. Ik schaamde mij, aangesien ik pas te voore vrij op-gesneden had , te swijgen , ringelde 't
8 groen gewaat van de schouderen , stak hem d'armen en vuisten voor de neus , en stelde mij schrap om te krab
9 belvuisten. Hij worptme een hand vol sand op de ribben , en besprengt sig selfs mede met 't selve geel stof. Daar na greep hij mij , of geliet hij sig mij te grijpen , dan na den hals, dan na de beenen, daar mede ik in de bogt sprong , en tornde allesints. Maar mijn swaar-lijvigheid stutte mij soodanig , dat hij tegen de dood arbeide , en ik, gelijk een dijk door bruissende golven beswalpt, vermits mijn swaarte, in postuur bleef. Wij traden ijder wat te rug, doen weder op malkander aan, en setten ons schrap in postuir, met opset van niet een stip te wijken : wij stonden voet tege voet. Ik stak de borst voor uit, wisselde vuist tege vuist , en knikte bol tege bol. Even als twee kloeke stieren , die , om de witste vaars onder sijn bedwang te hebben, hoorn-dol tegen malkandere stooten, soo dat d'andere beesten, beschouwers van 't gevegt, staan en sidderen , onseeker wie van haar 't veld behouden , en met soo schoonen bruid heen strijken, sal. Drie-werf poogde Herkules vergeefs mijn klaauwen, waar mede ik borst tege borst gewrongen had, te ontwreeken. De vierde reis ontsnapt hij mijne greep, krijgt sijn bewoelde armen los , en geeft mij een trek ('k moet seggen soo 't is) dat ik schielijk om-gierde , en hem de hielen toe keerde ; hij viel mij van agtere met sijn swaar lichaam op den rug, soo dat ik, geloof mij , want 'k soek geen roem door leugen-taal), dagt, datme een berg op 't lijf lag. 'T sweet brak mij lijdig uit eer ik d'armen los kreeg , en de greep van sijn harde klaauwen ontwreekte. Hij peurt mij dus afgemat weer te lijf, geeftme geen tijd om k agt of adem te verhalen , en grijpt mij bij de keel, soo dat ik doen eerst voor over op de knien seeg, en met de neus 10
in 't sand viel. Merkende dat ik hem te ligt viel , stelde ik mijn practijk in 't werk , en ontslipte den karel in de gedaante van een lange slang. Terwijl ik vast 't lighaam krul , ijsselijk schuiffel , en met de tweekluftige tong schermutseere, staat den Tirinthier en lagt, en steekt 11
den draak met mijn vervorming, seggende: slangen heb ik , noch een kind in de wieg sijnde, vermeestert, Ache- 12
löus, en schoon gij mogt kloeker sijn als andere slangen , wat hand-water kont gij alleen hebben bij den water-draak 13
van Lerne ? Die bij sijn wonden groeide, die ik uit het aan-tal van koppen nooit een van den romp hieu , of den hals kreeg aanstonts twee nieuwe erfgenamen in de plaats. Dit takkig en klufthalsig schrik-dier , dat serpenten uit sijn wonde sprong , en winst bij verlies deed, heb ik vermeestert en om-gebragt. Hoe meent gij nu dat ik met u sal om-springen, die listig , in dees geleende slangenhuid verborge , met vreemd geweer in 't sand komt? Dus sprak hij , en greep mij tussen hals en nek dat ik kropte , en gelijk met een tang de strot wiert toe genepen : ik deed mijn best om de kop uit sijn greep te wringen ; maar , in dit postuir mede te leure gevallen , vont ik voor 't lest geen dienstiger uit-vlugt als mij in een norsse stier te vervormen , in welk postuir 't gevegt hervattende , sloeg hij , soo ik op hem meende aan te stooten , de klaauwen in mijn linker hals-quabben ; ik sogt hem te ontloopen , maar hij hielt dat hij had, slenderde na , en stiet mij voor over , dat de hoornen in 't 14
vast aard rijk bleven steken, en 't lijf op 't gulle sand neer plofte. Dit was hem niet genoeg , maar hij greep mij daar-en bove schriklijk verwoet bij den hoorn, en vrong 15
hem van mijn kop. Dien namen de vlied-maagden op, 16
vulden hem met ooft en riekende blommen, en heiligden

7. Alkmena) *Dochter van Elektrion en Lysidice; van welke ook al*, 1 D. 144 pag.

8. Gewaad) *Meerendeels een dunne nu blaauwe en dan groene sluyer*, *volgens* Virgyl , in gemelde 8 B. van den En. *Sie dus de Tibergod gekleed op de keiserlijke* Penningen , by Oudaan , 33 Taf.

9. Sand) *Een kunsje onder de worstelaaren , om de leeden vatbaar te maaken , welke voor den strijd met olie sijn glad gemaakt. Want bynaar' op diergelijke een wijse worden de gladde paalingen en aalen , met een sandige hand , het vel afgestroopt. Siet hier af het* aangeteekende , 1 D. 94 pag. *Hoewel het echter roemruchtiger was , sonder dit bewerpen van sand en stof , sijn vyand te vermeesteren ; volgens* Plinius , 35 B. 11 H. spreekende van de geschilderde Dioxippus.

10. Neus) *In deese gestalte vind ik in* Marmer , *een worstelaar van sijn verwinnaar nedergedrukt , onder de* statuën , of staande beelden van Bisschop , *enz.*

11. Tirinthier) *Van Tirins , de geboorte plaats van Herkules , is gesprooken* ; 1 D. 206 pag.

12. Kind) *Siet* 1 D. 43 pag.

13. Waterdraak) *Siet* 1 D. 47 pag.

14. Hoornen) *Waarom men de rieviergoden hoornen toevoegd , is getoond* , 2 D. 4 pag.

15. Wrong) *Sie mede deese saak verhaald* , 1 D. 48 pag. *Dit afwringen van eenen hoorn van deesen rieviergod wil seggen , dat Herkules , van de Kalydoniers versocht , uit den Achelöus een gracht leidde door Etolie , en dus dat landschap , sijnde bewaterd , een overvloed van allerhande vruchten deede voortbrengen. Dus is de uitlegginge van* Strabo , 10 B. Diodorus , 4 B. 35 H.

16. Vlietmaagden) *Sie haar in deese print , den hoorn met allerhande ooft en bloemen oppropen.*

Doch

den hem; soo dat nu de Godinne des overvloers, met
mijnen hoorn begiftigt, van alles vol op heeft. Na dit
verhaal quam voor den dag een bron-maagt, sijn tafel-
17 dienaares, die, gelijk de jagt-godin, met op-gegort gewaat,
en wederfijts hangende hair-vlegten, den hoorn van o-
vervloet vol alderbande puik van herfst-vrugten, voor
18 banket op tafel bragt. Op 't aan-ligten van den dag,
als de son begost de berg-kruinen te bestralen, schei-
19 den de jouge borsten; want sij vonden niet goet, soo
lang te wagten tot dat de rivier de heir-kragten van wate-
ren weder binnen haar leger-vesting getrokken had, flaau
stroomde, en op haar laagste gevallen was, Achelöus trok
sijn mismaakte troonje, en een-hoornige kop weder on-
der water: stak nu, om dat hem 't hoofd-cieraad verminkt
was, soo niet op; aan de rest van sijn leden was hij onge- 20
bluft, en wist, met een krans van willige of groen riet, 't let-
sel van sijn hoofd te verbergen.

Doch ik vind by de Puykdichters *een dubbelde hoorn van overvloed; te weeten van een stier en een geit. De geitehoorn was dat van Amaltea, Jupiters voedster; gelyk ook al is aangeteekend,* 1 D. 92 pag. *doch het stiere was, soo verhaald is, van den overheerden Achelous.*

Men siet het meenigmaal op de Griekssche en Latijnsse Gedenkmunten, *of enkel en alleen; of dubbeld, en nevens of ook wel tegens malkanderen, sijnde beneden saamgebonden; of leggende op de slinker arm van de Vrede, Eendragt, Gelukkigheid, het Fortuin, Vroolijkheid, Gerustheid, Voorsienigheid, Billijkheid, Eere, Overvloedigheid, Milddaadigheid, en andere Deugden, Hertstochten en Beweegingen des gemoeds, als mindere goden aangemerkt; volgens onse aanteekeningen,* 2 D. 16 pag. *doch ook gedragen van Teelgeesten, Rieviergoden, enz. Siet deese alle afgebeeld by* Oudaan, in sijn 5 Verdeeling. op Penningen van Aarschot, en ontelbaare andere.

17. Jagtgodin) *Van Dianaas opgeschort gewaad is gesprooken,* 1 D. 62 pag.

18. Banket) *In het Latijn* mensæ secundæ. *Siet het aangeteekende, boven,* 240 pag.

19. Borsten) *Theseus, Pirithöus, Lelex, en haar gevolg; alle gasten van den heussen rieviergod Achelöus.*

20. Riet) *Van de hoofdcieraaden der rieviergoden is boven gesprooken, Diergelijk een middel gebruikte Cesar, te weeten een lauwerkrans, om sijn kaalen kop, in sijne tyden een opspraakelijk gebrek, te overschaduwen en te bedekken; volgens* Suetonius, in Jul. 45 H. *ten welken einde de Siciliaanse vorst Agatokles, een mijrtekrans gebruikte.* Elianus, 11 B. der Meng. 4 H.

TWEEDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Herkules, na de worsteling met Achelöus, sijne Dianiere willende vervoeren naar sijn vaders land, wierd verhinderd door de rievier Evenus, doenmaals overloopende. Des geest hy sijn bruid aan het menspaard Nessus, die deese schat beloofde aan de overzy van de rievier te brengen. Doch deese socht wat anders, en was niet op het drooge, of hy maakte de minen van Deianire te bemagtigen en te schenden. Herkules, gerucht hoorende, trekt van leer, en doorschiet deesen rover. Nessus doodelijk sich gequetst voelende, geest sijn bebloed gewaad aan Deianiere, als konnende quansuis dit een middel sijn om Herkules, indien men hem te eeniger tijd mogt ontrouw vinden, weder tot sijn plicht te brengen; hoewel het waarelijk met sijn bloed was vergiftigd.

1 U Nessus stont 't verlieven op Deianira ook vry te
dier, die u minne-vlam, met een schigt door den
rug geschooten, met u bloed en dood koelde. Want Her-
culus, met sijn pas getroude bruid op weg na sijn vaderlij-
2 ke stad sijnde, was aan de sterk-sttoomende, rivier Evene
gekomen, die door stort-regens meer geswollen als voor-
heen, vol wielen, en niet te passeeren was. Terwijl hij
sijnen t'halve onbeschroomt, maar voor 't wijf bekom-
mert was, komt Nessus voor den dag, die sterk van lig-
haam was, op een prik wist waar de platen lagen, en sei- 3
de: 'k sal, Hercules, dit vrou-mens door 't water aan
dien over-dijk dragen, siet gij maar de stroom dood te 4
swemmen. Op dir aan-bieden gaf Hercules Nessus sijn
wijf op den rug, die doods besturven 't water en den
veer-man niet sonder sidderen kost aan-sien. Terstont wierp
hij sijn knods en boog over de rivier, hield de leeuwen-huid 5
en

1. Nessus) *Van deesen schaaker is gesprooken,* 1 D. 48 pag.

2. Evenus) *Van welke rievier,* 2 D. 45 pag.

3. Wist) *Aangesien hy aldaar gemeenlijk, gelijk elders Charon, de reisigers oversettede, behalven dat hy, in plaats van schuit of schouw, een paard gebruikte.* Strabo, 10 B.

4. Hercules) *In het Latijn hier* Aonius; *wegens Aonie, dat is Beötie; waar in Thebe, sijn vaderland. Siet* 1 D. 116 pag.

5. Knods) *Sie van de knods, leeuwenhuyd, en pijlen van Herkules, de* aanteekeningen, 1 D. 47 en 48 pag.

6. Dub-

en pijl-koker op den rug, en feide: 't moet'er door nu 't
begonnen is, heb ik een rivier onder de knien gehad,
dese sal ik ook wel meester werden. Hij suft niet lang, en
soekt niet waar de rivier 't flaauft ftroomde, nog liep niet
op om voor tij af te drijven. Aan d'overkant geswom-
men, raapt hij den boog, die hij had over geworpen,
op, hoort sijn wijf schreeuwen, en riep: waar heen schen-
hond, die u vergeefs op 't sterk loopen verlaat? Hier
6 hei, u meen ik dubbel vormige Nessus, hoot hier, seg
ik, en past me 't mijne niet te ontdragen: ontsiet gij mij
7 niet, denkt op 't rat daar u vader Ixion, tot boet en voor-
komen van sijn beestelijke boelagie, op legt. Gij sult
mij soo niet ontsnappen, schoon gij u op u paarde-voeten
verlaat; 'k sal n niet te voet, maar met een pijl na set-
ten. 'T woord was niet uit de mond, of hy schoot toe
en trof hem in 't loopen met een schigt door de rug, dat
't geweerhaakte spits door de borst uit stak: de pijl uit 't
lijf getrokken, spoot het bloed, door de venijnige schigt 8
vergiftigt, wedersijts uit de wond. Nessus vangt het,
en seit bij sig selve, nu sal ik gewis niet ongewrooken blij-
ven: met geeft hij sijn geschaakte Deianira [een hemt 9
of hemt-rok] kleed, daar hij 't warm bloed in dopte, met
toesegging dat 't selve diende om liefde jegens haar te
verwekken.

6. Dubbelvormige) *Van de* Centauren, *of menspaarden, dat is, ruiteren, van Thessalie spraken wy,* 1 D. 8 pag.

7. Rad) *Van Ixion, en het rad, waar op hy by de onderaardse word gepijnigd, spraaken wy mede,* 2 *D.* 112 pag.

8. Venijnige) *In het Latijn,* mistus tabe veneni Lernæi: *Siet het* aangeteekende, *van het Lernees gedrocht,* 1 D. 47 pag.

9. Indopte) *Siet het selve by* Diodorus, 4 B. 36 H. en Sofokles, in de Dood van Herk. *doch siet het* aangeteekende, 1 D. 48 pag.

DERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Herkules, alom sijne gelukkige overwinningen voortsettende, maakte sich ook meester van de stad Echalia, op het eiland Eubea. Doodde den koning Eurytus, en voerde met sich Iole, dochter van deese vorst, als gevangene. Deianire ondertusschen hoorende de minneryen van Herkules en Iole, vervalt in minnenyver, en send aan haaren vervreemden man het kleed van Nessus.

Herkules het selve om sijn schouders hangende, en daar op den hemel, voor haar bystand plechtelijk willende danken, soo vliegt het offervuur van het altaar in dien lijfrok, welke sich daadelijk soo vast aan sijn leden set, datse met geen geweld daar was af te rukken. Synde dan aangedaan met een duldeloose brand en pijnen, werpt hy Lichas, den brenger van dit doodlijk geschenk, in zee, en trekt naar den berg Eta in Thessalie. Hier boud hy, met hulp van Filoktetes, sijn lijkvuur; waar op hy eindlijk, van een smertelijke dorst en inwendige hitte vermoeid, sich nederlegt; terwijl sijn ziel word opgeheven, en onder de onsterflijke geplaatst.

Midlerwijle wiert den grooten Hercules, na verloop van een geruime tijd, door sijn daden, die hem de wangunstige Juno, sijn stief moer, dwong uit te rigten, de geheele wereld door roem-rugtig, en had nu
1 voor, dewijl hij seeghaftig van Echalie te rug trok, den
2 Cenesen Jupiter, volgens belofte, offerhande te doen. Als wanneer u, o Deianira, ter oore quam het snaterig gerugt, dat gemeenlijk leugen onder waarheit brout, en van een wind een donger-slag weet te maken. Het lievend dier geloofde, dat Hercules op Iöle verslingert was,
3 was geweldig ontstelt op 't aanbrengen van die nieuwe min, en schreide in 't eerst soo deerlijk, dat sij daar door 't hart-seer versagtte, en daar na seide, wat baatme dog dit schreien, daar de boel sig in verheuge? De welke aangesien sij herwaarts aankomt, staat mij in der ijl een loosen vond te versinnen, terwijl 't nog tijd is, en sij mij 't egte bed nog niet onder-kroopen heeft. Sal ik mijn beklag doen, of swijgen? weer na Calidon trekken, of
4 blijven? ten hove uit gaan, en dit niet vorder steuiten?
5 Genome, ik bedagt dat ik u suster was, o Meleager, 'k nam een kloek stuk voor; en toonde met het keelen der boelin, hoe seer een gehoonde vrou haar ongelijk en aan-gedaan leet ter harten gaat? Dus maalt sij op duisent verscheide voor-werpen; maar besloot eind'lijk, Hercules toe te senden 't onder-kleet, dat met Nessus bloed beverft was, om sijn verslaaude minne jegens haar weder
6 te bekragtigen. Daar op gaf sij aan Lychas 't onder-kleet, onwetent wat onheil haar daar door te wagten stont, en belast hem, eilaas, 't selve, nevens een liefttallige groet aan haar man te vereeren. Den held ontfangt het sonder agterdogt, en trok 't hemt, met 't slang vernijn vergiftigt, aan 't lijf. Terwijl 't vuir op den altaar begost te branden, hij de wierook aan stak, sijn gebed stortte, 7
en de wijn op de marmeren autaar uit de kelk plengde, 8
begost 't vergift door 't vuir warm te werden, en sig over 't geheele lighaam van Hercules te verspreiden. Hij verbeet sijn gekerm door sijn gewoonlijke kloekmoedigheid soo lang hij kost. Maar doen hem de pijn meester wiert, stiet hij 't antaer om verre, en balkte dat het den lommerigen berg Ete over galmde. Doen meende hij 9
aanstonts 't vergiftige hemt van 't lijf te rijten, maar trok met ijder ruk een lap vel mede. En ('t is ijsselijk te verhalen) de lappen, die hij vergeefs had pogen af te rukken, bleven hem op 't lijf gekleeft, of, die hij af trok, rukten brokken vlees mede en ontblootten 't grof gebeente. 'T bloet siste en kookte hem door 't brandent vergift, even als kout water op een gloejent ijser gegooten. De plaag hielt maat nog peil, 't verterend' vuir at hem 't ingewand op, soo dat hem 't blaauwe bloed over al uit brak, de gesengde seenawen in stuk knapten, 't merg in 't gebeente door inwendigen brand smolt, hij d'armen ten hemel op stak, en riep: groet, en juig nu 10
Juno in mijn deerlijk om-komen, verfaad dat nijdig hart, tijgerin, en 't gesigt uit den hoogen met dit schriklijk torment. Of kont gij u nog over een vijand ontfermen (want daar voor hout gy mij) ontrukt mij dees kranke, hatelijke, en tot arbeit geschapene ziel. 'K sal de dood, die een stief-moet nooit gevoeglijk hare stiefkinderen kan weigeren, voor een geschenk van uwe hand ontfangen. Heb ik daarom Busiris, die de tempelen met 11
't bloed der vremdelingen ontheiligde, gemast? Den wreeden reus Anteus, drijvens van d'aarde, sijn moeder, 12
om

1. Echalia) *Van welke stad*, 1 D. 12 pag.

2. Ceneesse) *Wegens Ceneus; een kaap of voorberg van het eiland Eubea, siende naar de Macedonisse Thermopylen.* Strabo, 10 B.

3. Iole) *Van welke gevangene*, 1 D. 43 pag. *Vorders heet hier Herkules* Amphitryoniades, *wegens Amfitryon, sijn gewaande vader, Siet* 1 D. 44 pag.

4. Kalydon) *Van welke stad*, 1 D. 177 pag.

5. Meleager) *Van welken broeder, boven* 228 pag.

6. Lichas) *De lijfknecht van Herkules, welken gy* beneeden, *in een print, in zee sult sien werpen.*

7. Wierook) *Van welk reukwerk (gelijk ook van de wijn) meermaalen, als*, 1 D. 61 pag.

8. Marmeren) *Van de altaaren en haare stoffe, spraken wy mede* 1 D. 68 pag.

9. Eta) *Herkules trok uit Eubea over naar Thessalie, om op den berg Eta een gelukkig einde van sijne rampsaaligheeden te verwerven, volgens de godspraak van den Delfissen Apollo.* Diodorus 45 B. 39 H. 1 D. 49 pag.

10. Armen) *In welken gestalte ik hem ook heb geplaatst, in de* 17 Taf. van de PICT. LOQUENS.

12. Busiris) *Van welken wreedaard*, 1 D. 46 pag.

12. Anteus) *Van welken worstelaar mede* 1 D, 46 pag. *Doch siet hem hier van Herkules vermeesterd, en opgeheven van het aardrijk; welke telkens hem nieuwe krachten mede deelde.*

12. Ge-

om t'elkens ſijn kragten niet te verſterken, geligt, en
dood gewrongen? kantte ik mij daarom onverſaagt tegen
12 den ſpaanſſen Gerion, dat drie-vormig monſter, en den
13 drie-kopp' en hel-hond Cerberus? hebt gij daarom, kloe-
14 ke handen, den ſterken ſtier vermeeſtert? te Elis ſoo
veel ſtanks geruimt, in Arcadie 't mens-vreetent gevo- 15
gelte bij 't meir Stymfalus, van kant geholpen, op den 16
berg Parthenius 't koper-voetig hart gevangen; hebt gij 17
daarom door uwe dapperheid den riem van d'Amazoon 18
Hip-

12. Geryon) *Van welkn drielijvigen*, 1 D. 47 pag.

13. Cerberus) *Van welken hond*, 2 B 47 pag.

14. Stier) *Welk dier van den vergramden Neptunus op het eiland Kreta was gebracht, van Paſifaë, 't wijf van vorſt Minos, naderhand geliefkooſt. Siet* 1 D. 213 pag. *Deeſe ſtier heeft Herkules, uit Kreta naar Peloponneſus, tot Euryſteus moeten brengen.* Diodorus, 4 B. 13 H.

15. Stanks) *De koeſtallen van Augias, koning van Elis, houdende* 3000 *oſſen, en ſijnde voor de komſt van Herkules nooit ſchoon gemaakt. Deeſe liet 'er de rievier Alfeus in ſtorten, welke alle de miſt en vuyligheid, in* 30 *jaaren vergaderd, met ſich ſleepte, en ſoo gemakkelijk de plaats ledig maakte. Doch als Herkules om ſijn loon quam, en Augias aarſelde, wierd de ſoon tot middelaar geroepen; welke, met ſijn uitſpraak Herkules begunſtigende, van de vader wierd gebannen. Herkules dit hoorende, keerd weder naar Elis, vermeeſterd de ſtad, doodde Augias, en roept de gebannene in het rijk, om in ſijn vaders plaats te regeeren.* Pauſanias, in El. Apollodorus 2 B, Hyginus, 30 Vertell. behalven Diodorus, Plinius.

16. Gevogelte) *Van dit Stimfalis gebroed is geſchreeven*, 2 D. 142 pag. *Doch ſiet mede* Diodorus, 4 B. 13 H. *Sy worden ons, nevens Herkules, op een Griekſe* Gedenkpenning *vertoond, by* Patinus, in ſijn Schatkam.

17. Hart) *Dat, guldene hoornen hebbende, en ſijnde* aëripes) *niet kopervoetig, ſoo* Valentyn *verduitſt, maar ſnel te been, en luchtig) Herkules achterhaalde en bematigde op Parthenius, een berg in Arkadie.* Diodorus, weder, 4 B. 13 H.

Van den berg Parthenius, *ſeer bequaam tot jagen, gewaagen* Klaudianus, 2 B. van de Schaak. Virgyl. 10 Herdersg. en Propertius, 1 B. 1 D. *Siet ook de* aanteekeningen, 1 D. 44 pag.

18. Riem) *Van deeſe Amazoonen ſpreeken wy*, 1 D. 14 en 18 pag. *wat deeſe riem aangaat*, Diodorus *getuigd*, (4 B. 16 H.) *dat hy die vrouwen in een veldſlag overwon, en Menalippe, haare krygsoverſte, gevangen kreeg; die ſich, met het overgeven van haaren gordel (eenige gelooven dat hier gordel maagdom betee-*

19 Hippolyte, geborduirt met goud, en d'appelen, door
den wakenden draak qualijk bewaart, weg gehaalt? koſ-
20,21 ten daarom de mens paarden, 't ever-ſwijn dat Arcadie
22 verwoeſte, de Lerneeſſe waterſlang, die bij verlies van
koppen, dubbelde in plaats kreeg, uwe kragt niet ont
23 glippen? Wat wil ik op halen, dat ik de Traciſſe paar-
den, met menſſen bloed door-voerd, en de kribben, vol
verſcheurde menſſen geſien, ter neer geſtort, haar, en
Diomedes haren Heer, om gebragt heb! Hier leit de groote
24, 25 leeu die ik de muil op ſcheurde: daar Cacus dat ſchrik-
lijk gedrogt ontrent den Tyber-ſtroom. Op deſen hals
26,27 heb ik den hemel getorſt. De wreede Juno is moe mij
meer te laſt te leggen, ik onvermoeit in 't uit voeren.
Nu quelt mij een ongewone peſt, die nog door dapperheid
nog door wapen of geweer kan weer-ſtaan werden. Den
qrant eet mij 't ingewant en 't vlees van 't gebeente, maar
Euryſtheus is kloek en geſont, en nog gelooft men dat
28 'er Goden ſijn? Dus ſprak hij, en liep op den hoogen
berg Eta, even als een ſtier die een ſwijn ſpriet in de
ribben heeft ſteken, en d'ontſnapte jager op ſpeurt. Dik-
wijl ſaagt ge hem ſugten, kermen, balken, dikwijl het
hemt poogen van 't geheele lighaam te rijten, boomen
tegen d'aard rukken, tegen 't gebergte krabbel-vuiſten,
of de handen na ſijn vaders hemel op ſteken. Bij geval
kreeg hij in 't oog Lychas, die ſig uit verbaaſtheid in een
berg-kuil verſteken had, en ſeide: doen t'eene-maal
verwoet van pijn; hebt gij mij Lychas dit moord-hemt
geſchonken? Soud gij d'oorſaak van mijn dood ſijn?
Hij ſidderde, beſturf als de dood, en veronſchuldigde
ſig met bevende lippen, terwijl hij nog ſprak en ſijn
knien vatten wilde, greep hem Hercules, ſlonger hem
drie vier-werf boven 't hoofd om, en ringelde hem
met meer gewelts, als eenig ſlinger-ſchut, in d'Eu- 29
beeſſe zee. Hij verhardde onder weeg in de lugt, even
alsmen ſegt dat den regen door ſcherpe lugt ſtolt, in ſneeu
verandert, en de ſneeu op malkander beuitelende aan een
ſtremt, en alſoo harde en ronde hagel ſteenen wert: ſoo
melden d'ouden, dat Lychas, door de ſterke arm van
Hercules door de lugt geſlingert, nu vaſt bloed en vogt-
loos in een harde ſteen verandert is. Nog ſteekt hij als
een

beteekend) ſich heeft gerandſoeneerd en vrygekocht. Want, op deeſe ſelfde wyſe, kocht de koninginne Kleoſis van Alexander een gedeelte van Indien, haar afgenoomen-ryk, voor een byſlaap. Juſtinus, 12 B. 7 H.

Het gevecht van Herkules met een rijdende Amazoon ſien wy op een Penning *van keiſer Makrinus, by* Triſtan: *doch der Amazoonen wapenen in het gemeen hebben wy vertoond*, 1 D. 19 pag.

19. Appelen) *Van deeſe appelen (indien het ſlechts geen ſchapen ſijn geweeſt) ſpraaken wy*, 2 D. 119 pag. *Doch ſie Herkules nevens den appelboom der Heſperiden op de Keiſerlyke* Penningen *van Albinus en Geta, by* Triſtan. *en op* die *van Antonyn de vroome en Geta, by* Erizzo.

20. Menspaarden) *Mede van Herkules vermeeſterd. Siet* 1 D. 47 pag.

21. Everſwyn) *Van welk ondier mede*, 1 D. 47 *pag.*

22. Waterſlang) *Van welk veelhoofdig gedrocht in het ſelve* 1 D. 47 pag.

23. Paarden) *Van welke*, 1 D. 46 pag.

24. Leeuw) *Sie hem met dit bosgedrocht beſig*, 1 D. 45 pag.

25. Kakus) *Soon van Vulkanus, een ſtruikrover in Latium, ſich onthoudende by den Tiber, in de voet van den Aventijnſen berg. Toen Herkules, met het groote vee van Gerion uit Spanje keerde, en alhier by Evander ſich wat uitruſtede, quam deeſe Kakus twee oſſen uit den hoop haalen, en naar ſijn hol ſleepen. Herkules 's morgens ſijn oſſen miſſende, ſocht ſoo lang (want de dief hadſe, om niet achterhaald te worden, achterwaarts doen gaan) tot dat hy ſe vond, en te gelyk den roover, dien hy doodſloég.* Livius 2 B. 7 H. Ovidius 1 B. vanden Alm. Virgyl, 8 B. vanden En. behalven Propertius, Martialis *enz.*

26. Hemel) *Siet de aanteekeningen*, 1 D. 43 doch mede Diodorus, 4 B. 17 H.

27. Wreede) *Sie mede van haar ingenoomene wrok tegens* Herkules, 1 *D.* 43 pag.

28. Euryſteus) *Van welken ook*, 1 D. 43 pag. *De reede, waarom Herkules hem was gedwongen onderdaanig te ſijn, is geweeſt een beloſte van Jupiter aan Juno gedaan, dat de jongſt geboorne ſijn ouderen ſou moeten dienen. Dit wiſt Juno ſoo te verdraaijen, dat Euriſtheus, pas voldragen, eerſt het daglicht heeft geſien; ondertuſſchen de kraam van Alkmene tegenhoudende.* Diodorus 4 B. 9 H.

29. Slingerſchut) *Van dit ſchietgeweer is geſprooken*, 2 D. 87 pag. *doch ſie hier de onnoſele Lychas in zee werpen.*

33. Klip)

30 een smalle klip in d'Eubeesse zee 't hoofd hoog boven
water, en houd tot heden toe sijn mens postuir, waar op
de zee-man, die hem Lychas klip noemt, geen voet durft
setten, uit vreese van hem te verseeren. Maar gij, vermaarden held, van Jupiter gesprooten, hieut rakken van
31 't geboomte op den hoogen Ete, en maakte u eigen lijk-
32 stapel, daar na gaft gij uwen grooten boog, pijl-koker,
33 en pijlen, die voor de tweede-maal voor Troje stonden
34 verschooten te werden, aan Filoctetes over: door wien
den brand in de lijk-stapel wiert gesteken, die soo haast niet aan 't knappen was, of gij spreiden u leeuwen huid daar boven op, en strekte u daar op neder met de knots onder 't hoofd, in soodanigen postuir, als een gast, die met een
35 krans om 't hoofd aan tafel leit, daar hem den regen van
volle glasen om d'ooren stuift.

't Vuir brandde vast op den autaar dat het knakte, en braadde Hercules, die reets 't gewelt des vuirs en alle smert met een gerust en sterk gemoed door stond. Maar
de Goden, bekommert voor dien heiland des werelds, 36
wierden van Jupiter, die sulks gemerkt had, met een 37
blij gelaat getroost: dese uwe bekommering bespeur ik met blijdschap, o Goden, en schep een hartlijk vermaak, dat ik genoemt werde een heerser en vader van dankbare onderdanen, en mijn soon mede door u toegenegenheid buiten gevaar is. Want schoon gij voorgeeft, dat hij sulks door sijn onbeloonbare daden wel verdient heeft, blijf ik nogtans aan u. l. seer gehouden. Wat aangaat, getrouwe Hemel-heeren, uwe ijdele vrees, bant die uit de herten, en sijt voor 't autaar vuir op den berg Ete niet beschoomt? die 't alles te boven quam, sal 't vuir, dat gij daar siet, ligtlijk meester werden, en
van 't selve nergens werden geblutst als aan 't gedeelte sijns 38
lichaams dat hij van moeders wegen heeft, 't geen hij 39
van mij heeft is eeuwig, onsterflijk, en door geen vuir ver-

30. Klip) *In de Egeesse zee gelegen tusschen het eiland Eubëa; en de vaste kust van Attika.*

31. Eta) *Van welken berg*, 1 D. 49 pag.

32. Lykstapel) *Van welke* 1 D. 57 pag.

33. Tweedemaal) *Siet* 1 D. 48 en 275 pag.

34. Filoktetes) *Van welken rampsaligen* 1 D. 275 pag. *sie hem mede geplaatst in de* PICT. LOQUENS, in het 28 Taf.

35. Krans) *Siet het aangetekende*, 1 D. 71 pag.

36. Werelds) *Van sijn titel*, PACATOR ORBIS, *is gesprooken* 1 D. 43 pag.

37. Jupiter) *In het Latijn*, Saturnius, *wegens Saturnus*, *sijn vader*; *gelyk bekend is en onnoodig verder aangeteekend te worden.*

38. Vuir) *Het word in het Latyn* Vulkanus *genaamd*; *aangesien hy de smid der goden is, en dat men tot het meuken van koper en yser noodsaakelyk vuur moet gebruiken. Sie hem vertoond in de slaapkamer van sijn huysvrouw*, 240 pag.

39. Moeders) *Op deselve wyse beneemt Ceres ook het aardse en sterflijke, door het vuur, haaren gunsteling Triptolemus, by onsen* Dichter, *in* het 4 B. van den Alm.

40. Hemel)

verteerbaar. Dat ſal ik, als 't van ſijn ſterflijkheid ſal
40 geſuivert ſijn, ten hemel op-nemen, met vertrouwen
dat alle Goden dit ſtuk ſal aangenaam ſijn. Maar bij al-
dien miſſchien iemand wroegde over Hercules ver-
goding, en misnoegt was dat hij dus beloont wierd,
die ſal ik toonen dat hij 't waardig is, en tegen
wil en dank mijn doen voor goed doen keuren. De
Goden beademden het. Van gelijke ſcheen Juno de
geheele rede van Jupiter goeds moeds op te nemen, uit-
geſondert 't ſlot, dat haar dwars in de krop ſchoot, aan-
geſien ſij met hart-ſeer merkte dat het haar betrof. On-
derruſſen had 't vuir al wat in Hercules ſterf-lijk was ver-
teert; ſoo dat hij nu ſig ſelfs niet meer geleek, niets,
van ſijn moeder ontleent, had over gehouden, maar al- 41
leen de beelteniſſe van Jupiter. Even als een vervelde
ſlang, die, met de huid den onderdom uit-geſchoooten
hebbende, plagt te verdartelen, en met nieuwe ſchobben
te pronken; ſoo herleefde Hercules, na dat de ziel, als hij
den rok van 't ſterflijk lighaam uit-geſchooten had, begoſt
grooter te ſchijnen, en door Godlijke ontſaglijkeid ont-
ſigtbaar te werden. Als wanneer hem den Almagtigen
Vader met de wolken op nam, en ſege-pralent met ſijn
geſpan van vier roſſen onder 't glinſterent geſtarnte 42
voerde.

40. Hemel) *Volgens* Diodorus (*in het* 39 H. van meergemeld 4 B. behelſende alle de daaden van Herkules) *trat Jolaus naar den Eta om ſijn ooms gebeente aldaar te verſamelen en in een bus te ſteeken; doch vond van den verheerlijkten Herkules niet het eenigſte overblyffel, buiten de aſſchen van het verbrande lykhout.*

41. Vervelde) *Van het vervellen en verjongen der oude ſlangen ſpraken wy*, 1 D. 249 pag.

42. Roſſen) *Gelijk de zegepraalende binne Rome reden. Siet de* aanteekeningen, 1 D. 118 pag.

VIERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Hercules uit de wereld ſynde weggevoerd, bleef Alkmena, ſijn moeder, van ieder verlaaten, in den haat van Euriſtheus. Doch houd ſich een weynig vertrooſt en geſterkt in het geſelſchap van Hyllus *en* Iole; *welke ſy verteld, hoe wel eer haar kinderbaaren van Juno was opgehouden; hoe ſy echter was verloſt, terwijl eene haarer kamermaagden de kraamgodinne bedroog; doch hoe deeſe, van de vergramde Lucina, in een weſel was verſchept.*

Athlas voelde dat ſijn pak verſwaarde. En Euriſtheus,
1,2 ſoone van Stenelus, was nog niet bedaart, hebbende
den bitteren haat tegen Hercules, op ſijn kroos verſet.
D'argoiſſe Alcmena in haare oude jaren lang bekommert
3 en vol druks, niet wetende waar ſij, of aan wie ſij de ram-
pen, van haar ſoon, die al de wereld genoeg bekent waren,
4 en haare ongevallen ſoude klagen, vond daar toe Iole,
5 die Hyllus door bevel van vader Hercules, en uit liefde
getrout, en met edel aardig ſaad bevrugt had, en ſprak ſe
aldus aan: 'k wens dat u 't Godendom ſtegts begunſti-
gen, en kort'leet verleenen, als gij, t'einde rekening,
6 Ilithya de Godin der kraam vrouwen ſult om hulp roe-
pen, die mij Juno, om dat ſij op haar meer vermogt,
vijandig heeft gemaakt. Want als den tijd vervult was, dat
ik mijnen Hercules, dien held tot ramp en arbeit gebo-
ren, moſt ter wereld brengen, en de tiende maant vaſt
liep, bleef ik nog even grof ſwanger, en had ſoo ſwaren
pak onder 't hart verborgen, dat gij met regt had konnen
ſeggen dat Jupiter de vader daar van was: ten leſten koſt
ik 't moeilijk pak niet langer dragen: ja mij ſchiet nu
nog een koude ſchrik over 't lijf terwijl ik 't verhaal, en
vermeerdere mijn ſmert. 'K ſat ſeve dagen en nagten in
een bangen arbeit, ſtak de handen op ten hemel, riep
luidskeels, o Lucina, komt onrſluit deſen band der na-
ture! Sij quam wel bij de hand, maar van Juno eerſt in-
genomen, en genegender om mij, ten gevalle van de vij-
andige Godin, dood te moffelen. Als ſij mij hoorde
7 kermen, quam ſij voor de deur op dien autaar ſitten, lei 't
regter been op de linker knie, en kneep de vingers tuſ-
ſen malkander, om mijn vrugt in te houden, preeve- 8
lende daar benevens eenige vaarſen binnens monds, ſoo
dat mij daar door 't kind in de geboorte bleef. Ik drong' er
op aan, en ſcholt uitſinnig den ondankbaren Jupiter ver-
geefs, wenſte te ſterven, en kermde dat ſig ſelfs de har-
de ſteenen ſouden erbermt hebben. De Thebaanſſe vrou- 9
wen ſtonden bij mij, deden een gebed, en gaven mij
dus in arbeit moet. Galantis, een der dienſt-boden,
een gemeen mans dogter, blont van vlegt, die ik we- 10
gens haar happige gedienſtigheid bijſonder lief, en tot
deſen dienſt gekooren had, was mede bij de hand, die
merkte eerſt dat Juno, tegens haar vrou ingenomen, 't
een of 't ander part ſpeelde, en ſag, door dien ſij dik-
wijl uit en in ging, de Godin op den altaar met de han- 11
den op de toe genepe knien in een gewronge ſitten, en
ſeide: wie gij ſijt, wenſt mijn vrou geluk, d'Argoliſſe
Alcmena is verloſt en gelukkige kraam-vrou. Daar op
ſpringt de kraam-godin van 't autaar, rukt uit ſchrik de
vingers van malkander, en ik verloſte ſoo haaſt die ban-
den los waren.

Men ſegt dat Galantis, om dat ſij de Godin, die ſij
bedroog, bad uit gelaghen, hare wreetheid gewaar wiert,
en in 't ginne-gappen bij de voortuit ter aarde gerukt
wiert. Sij tragtte weder op te rijſen, maar de Godin ſchut-
ten 't, en veranderde de armen in voorſte pooten. Sij
behielt haar voorige geſwindheid, de huid haar verf;
maar

1. Atlas) *Van deeſen wereldrager ſpraken wy*, 1 D. 43 pag.

2. Euryſtheus) *Van dien trotſen dwinger is geſprooken*, boven, 254 pag. en 1 D. 43 pag.

3. Alkmena) *Van haar is ook geſprooken* 1 D. 44 pag. *ſy word hier bygenaamd* Argolis, *dat is de Griekſche; wegens de ſtad Argos; van welke* 1 D. 72 pag. *Na de dood van Herkules keerde ſy weder naar Thebe; alwaar haar, na het overlijden, ook goddelijke eere is aangedaan; dus ſijn ook haare grafſtede en altaar in achtinge gebleven by den nakomeling.* Pauſanias, in Att.

4. Iole) *Van haar, naderhand, door bevel van Herkules, getrouwd met Hyllus, ſpraken wy*, 1 D. 48 pag.

5. Hyllus) *Soone van Herkules en Dejanira. Siet weder*, 1 D. 44 pag.

6. Kraamvrouwen) *Dan Ilithya, en dan wederom Lucina, Juno of Diana genoemd; volgens het* aangeteekende, 1 D. 56 pag. *Doch de naam* Ilythia *ſpruit uit het Grieks, beteekenende of dat ſy de verlegene vrouwen* verloſt, *of de vrucht behoorlijk en gemakkelijk doet in de wereld* rollen. *Word gebruikt van* Orfeus, in den 1 Loff. en van Kallimachus, in het Lof van Jup. en elders; behalven van Horatius, enz.

7. Sitten) *Het ſelve verhaald ook* Ant. Liberalis, in ſijn 29 Vertell. *doch* Plinius *getuigd ook niet alleen dat den arbeid, van quaadwillige menſchen, met ſulk een wijſe van ſitten kan worden opgehouden; maar het word noch hedendaags onder den gemeenen man, in Weſtphalen en andere landſtreeken van Hoog- en Neder-Duitſland, geloofd.*

8. Prevelende) *Eenige beſweeringen*, carmina *geſegt by de Latiniſten. Siet* 1 D. 180 pag.

9. Vrouwen) *Doorgaans by de geboorte tegenwoordig* (Terentius, in het Vr. van Andros, 4 Bedr. 5 Ton.) *niet ſooſeer om getuigen te ſijn van een wettige vrucht, als om de kraamvrouw by te ſtaan, en in allerhande gevallen te onderſtutten, en handreiking te doen. Hoewel men heden in eenige plaatſen van Frieſland en Groeningerland ſoo veel geſpuys te ſaamen roept, dat ſy eerder met roepen en tieren, heen en weer loopen, ſuipen en ſwelgen, de benaude ſieken hinderen als helpen.*

10. Blond) *Een verf, geſocht in het hoofdhair, by de jonge dochters, of liever Venusnichjes; en geenſins by braave vrouwen, en ſedige huyshoudſters. Siet het* aangeteekende, 1 D. 132 pag.

11. Altaar) *Welke mede ſtond of op ſtraat, of binnen den ingang van ieder wooning, om op deſelve te offeren voor de huysgoden.* Plautus, in de Pot. 5 Bedr. 1 Ton. en in het Spook, 5 Bedr. 1 Ton. *ja ſomwijlen ook op de zeeſtrand, tot gerief van de ſcheepvaarende.* Statius, 3 B. der Mengeld. 1 en 2 D. 1 B. van Achill. en Katullus, 4 D.

maar 't postuir wiert verandert: en, om dat sij door leugen-taal haar vrou had doen verlossen, worpt sij nu haar jongen uit den bek, en onthout sig als voor-heen in onse huisen. 12

12. Huysen) *In de gedaante van een wesel.* Aristofanes, in het B. van de Dieren. Plinius, 29 B. 4 H. *Siet ook* Plautus in Stich. 3 Bedr. 2 Ton. *Welke gesegt wort door de bek jongen te werpen, om dat mense, met deselve, haar ieder oogenblik siet verdraagen, en van de eene in de andere schuylplaats vervoeren.*

VYFDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Dryope, dochter van koning Eurytus, en halve suster van Iole (want dit is haare vertellinge tegens Alkmene) komende aan een heilig meir, om aldaar de watermaagden geschenken te brengen, plukte een takje van een lotosboom, om met deselve haar soontje, op haar arm sittende, te vermaaken. Doch dit schenden van den heilige boom bleef niet ongestraft; aangesien sy daadelijk in een boom wierd verschept.

Dus sprak sij, en versugte over 't op-halen van 't onheil dat haar oude dienaresse over-komen was. Hier op voerde haar Iole te gemoet. Gij sijt, soo 't schijnt, bedroeft, o moeder, over 't veranderen van een vroumens die u bloed-verwant niet en is. Wat sout gij dan verstelt staan, als ik u 't wonder onheil van mijn eige suster vertrok? Schoon mij de moet vol is, en de tranen de oogen 't verhaal beletten. Dryope was d'eenigste dogter. 1

1. Dryope) *Onteerd van Apollo, aleer sy met Andramon troude. Sie van deese een andere vertellinge, by* Ant. Liberalis.

2. Echalie.

dogter van haar moeder (ik was van vader bij een andere
2 vrou geteelt) 't schoonste dier in Echalie van vrou ge-
booren: dese heeft Andremon, na dat sij onteert, en
3,4 van God Apollo, die te Delfos en Delos heerst, verkragt
was, tot een vrou genomen, en wert met haar gepaart voor
gelukkig geagt. Daar is een diep meir met steile kanten,
die allen t'halve met mirte-boomen sijn om soomt, waar
ontrent Dryope, niet wetende wat haar was beschooren,
gekomen is; en, waar over men sig meer dient als
verongelijkt te belgen, om de maagden van dat meir
5 kransjens te vereeren. Sij had op den hals een soet kind,
dat nog geen jaar oud was, en de mam soog. Digt on-
6 trent het meir stont een water-lievende lotosboom en
bloeide, en gaf met sijn purper verwige blom hoop
van vrugten. Hier van had Dryope bloessem geplukt,
en 't kind gegeven om daar mede te spelen: ook scheen
't dat ik mede toe-getast sou hebben; want ik was er
bij; maar ik sag dat uit de bloem bloed drupte, en dat de
7 takken lilden en beefden. De reden hier van is, gelijk
ons de boeren nu te laat verhaalt hebben, dat de maagd
8 Lotos, doense de vuile geilheid van Priapus ontliep, sig
in desen boom, mits behoudende haren naam, vervormt
had. Hier van wist mijn suster te voore niet, die, soo sij
meende te rug te treden, en, na 't aanbidden der maag-
den, weg te gaan, bleven haar voeten in d'aard gewortelt.
Sij tragtse met gewelt uit te rukken, maar kost niet als
't boven-lijf verroeren: den tajen bast groide haar allengs
van onder op, en besloegse vast tot den buik toe. Als sij
dit sag, meenden sij 't haar uit 't hoofd te trekken, maar
9 greep de hand vol bladeren, en bevont dat 't hoofd met
loof belommert was. Haar kind Amfisus (dus had het
groot-vader Erytus genaamt) wiert gewaar dat moeders
borsten versteven, en na veel lurkens geen sog ga-
ven. Ik stont dit ijslijk schouspel aan en sag, en kost
u, o suster, niet helpen; als alleenlijk dat ik de weelige
groei, met 't omhelsen van de stam en takken, eenig-
sints belette. En ik had, 'k bekent, wel willen met de-
selve schors om-togen sijn. Als wanneer haar man An-
dremon en haar ellendige vader te voorschijn quamen om 10
Dryope te soeken, ik wees haar de lotos-boom, die sij
nog laau sijnde, kuste, en bleven om de wortel van haren
boom ter neer gesegen hangen. Nu had gij, o waarde
suster, niet vleesigs meer overig als 't aangesigt, de tra-
nen, die gij om u deerlijk vervormt lighaam schreide,
besproeiden vast het loof. Terwijl sij nog kost taal slaan,
storte sij aldus haar gebed en geklag in de lugt. Indien
d'ellendige geloof vinden, sweer ik bij de Goden, dat ik
dit schendig onheil niet verdient hebbe. Ik lijde onschul- 11
dig straf, en heb niemant ooit iets mis dreven: soo ik
't lieg, moet ik verdorren, bladerloos werden, en met
de bijl om-gehouwen, verbrant werden. Neemt even-
wel dit wigt uit 's moeders takkige armen, besteet
het te minne, laat het onder mijnen boom dikwijl
melk drinken, dikwijl spelen, en, als 't spreken kan,
moeder dikwijl groeten, en met droefheid seggen, in
dien stam is mijn moeder verborgen; dan laat hem een
schrik hebben van dit meir, geen bloessem van de
boomen plukken, en denken dat alle boom en heester
lighamen der Godinnen sijn. Vaar wel, o waarde man,
suster en vader, en, soo gij mij lief hebt, draagt sorg dat
mijn loof en takken nooit gesnoeit, of van 't vee bebab-
belt werden. En dewijl ik t'uwaarts niet bukken kan,
staat op, en kust voor 't laatst mijnen mond terwijl die
nog bloot is; heft mijn klein schaap op. Meer kan ik
niet spreken: want nu reets een dun vlies om mijnen blan-
ken hals getoogen, en een boom-kruin op 't hoofd uit-ge-
schooten is. Sluit mij d'oogen niet, laat mij sonder dese 12
uwe lijk-schenkagie den bast de stervende oogen luiken.
Met wiert den mond spraakloos, 't aansigt sig selve onge-
lijk, en de nieuwe looten, na 't veranderen van 't lig-
haam, nog een langetijd warm.

2. Echalie } *Van welke* { 1 D. 42 pag.
3. Delfos } *Van welke* { 1 D. 239 pag.
4. Delos. } *Van welke* { 1 D. 227 pag.

5. Kransjens) *Die sy, de woudgoden of vlietmaagden ter eeren, ophingen of aan de gewyde boomen, of rontsom de geheiligde veldaltaaren: volgens de aanteekeningen, boven,* 241 pag.

6. Lotosboom) *Weleer een bronmaagd, die, het geweld van den geilen Priaap ontvliedende, van de goden in deese boom was verschept.*

7. Bloed) *Het geen ook voortquam uit de boom, daar Erisichthon de bijl in settede. Siet boven,* 243 pag. *en uit de struiken, welke de vroome Eneas afbrak, om sijn altaar met deselve te vercieren.* Virgilius, 3 B. van den En.

8. Priaap) *Van deesen ontuchtigen afgod is reeds gesprooken,* 1 D. 144 pag.

9. Hair) *Van het uitrukken der hoofdhairen, ingeval van grooten rouw, is gesprooken,* 1 D. 51 pag.

10. Andremon) *Wie deese Andremon is, is niet wel te vinden. Doch my ontmoet een andere Andremon, by de Etolers, de vader van hunne veldheer Thoas.* Homerus, 2 B. van den Il. en onse Naso, in het 13 B. der Herschepp.

11. Onschuldig) *Let op de sielroerende tederheid van haare laatste woorden, die, in haar eigene taale (in het Latyn) voor die van Dido, by* Virgilius (in het 4 B. van sijn En.) *niet moeten wijken.*

12. Sluit) *Siet van het oogluken der stervende,* 1 D. 50 pag.

SESDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Herkules, willende Iolaus, ſijn broeders ſoon, nu ſijnde ſtokoud en van hooge jaaren, begunſtigen, verſocht, in den Hemel, aan ſijn wijf Hebe, deeſen grijſaard te verjongen. Deeſe voldee ſijn begeerte; doch nam voor aan niemand voortaan ſulks weder te vergunnen; terwijl haar Themis waarſchouwde, dat ſy noch eens de ſoontjes vau Alkmeon en Kalliroë, metter haaſt (met een andere konſt als die, ontrent Ioläus aangewend) moeſt tot mannen maaken, om te eerder haar vaders dood te konnen wreeken. Ondertuſſchen komen Aurora en Ceres, en andere godheden ſmeeken voor 't verjongen van haare mannen of kinderen, welke Jupiter ſachtelijk afwijſt, en haar leerd het opperſte noodlot niets te vergen, als ſijnde buiten alle verandering.

Terwijl Iole dit droevig ſtaal verhaalt, en Alcmene hare
tranen, ſelfs met ſchreiende oogen, met den duim
afvaagt, ſtilde ſchielijk een vremt voor-val geheel haar jam-
1 mer-klagt. Want den ouden Jolaus, nu genoegſaam in een
jongen met een vlaſſen baard, en in de blom ſijns levens her-
2 ſchapen, ſtont op 't hoog verdis. Dit had hem Hebe, de
jeugt-godin, Junoos dogter, door ſijn gebeden vermurwt,
geklaart. Dewelke als ſij meende te ſweeren, dat ſij na deſen
niemant anders dien dienſt ſoude doen; voer haar Themis,
Godin der geregtigheid, in 't vaar-water. Want ſij hielt haar 3
voor, dat nu reets de Thebanen malkander vijandig in 't
hair ſaten: dat Capaneus van niemant, als van Jupitter koſt
ver-

1. Jolaus) *Weder verjongd in ſijn hoogen ouderdom. Het geen wil ſeggen dat hy, ook in ſijn hooge jaaren, braave ſaaken, een jongman paſſende, heeft uitgevoerd. Sie van hem* Solinus, 4 B.
Deeſe had Herkules geholpen in het ombrengen van den Hydra. Siet 1 D. 47 pag. *en Euryſtëus, dien trotſen dwinger, omgebracht.* Pauſanias, in Atti. *ten minſten in een veldſlag gevangen.* Euripides, in Hek. *doch* Strabo *verſekerd ons* (in het 8 B.) *dat hy in den ſtrijd by Marathon ſneuvelde, en dat ſijn hoofd byſonderlijk by Korinthen is begraven, daar het licchaam in Gargettus is ter aarden beſteld.*
2. Hebe) *ook geheeten Juventa, of de jeugd; volgens het* aangeteekende, 2 D. 191 pag.
3. Themis) *Van haar voorſpellinge is mede geſprooken,* 2 D. 22 pag.

4. Ka-

verwonnen werden. De twee gebroeders, seide sij, sullen jammerlijk in malkanders klingen vallen, den waarsegger Amfiaraus sal door een aard-val neer gesonken nog 6
bij 't leven sijn graf sien: sijn soon sal, 's vaders dood met moeder moord gewrooken hebbende, in een en 't 7
selve stuk liefde dragend en schelms sijn: en daar na seer ontstelt door sijn gruwel stuk uitsinnig buiten 's lands door 8
schriklijke inbeeldingen en 's moeders wraak-schim gejaagt werden; tot dat hem sijn huis-vrou Callirroe 't 9
ramp-

4. Kapaneus) *Eene der seven helden, welke Thebe beoorlogden, en Etheokles, die sijn broeder de ykstroon onthield. Deese een godverachter, wierd van Jupiter geblikfemd, terwijl hy op de ladder stond, om de stads muuren te beklimmen, of, gelyk de uitleggers spreeken, wierd hy van de Thebanen, in die stand, met steenen dood gehageld.* Statius, 10 van den Theb. Vegetius, 4 B. 21 H. behalven Escylus, in syn Treursp. Manilius, *enz.*

Syn vrouw was Evadne, *welke, haaren man op den lykstapel gesteld hebbende, sich selven, soo ras het hout aan het branden was, ook in het vuur wierp, om met haar echtgenoot te leven en te sterven*]; *gelijk sy daarom het voorwerp is van* het 12 Taf. van de GALLERYE, *of van* het 20 Taf. onser PICT. LOQUENS. *Siet mede,* 1 D. 177 pag.

5. Gebroeders) *Etheokles en Polynices, beide onversoenlyk, en door moeder noch suster, tot reeden of rust te brengen; siet hen, als de stoffe van* het 19 Taf in de reeds genoemde PICT. LOQUENS. *Sy waren de soonen van Edipus en Jokasta (soon en moeder) beide gerechtigd tot de ryksstaf, na 's vaders onbequaamheid. Ondertussen was men over een gekoomen, dat ieder een jaar, beurt om beurt, sou regeeren; doch Eteokles wilde op het einde van syn jaar niet afstaan. Hier uit sproot een oorlog, die soo lang duurde, tot dat die broeders, handgemeen wordende, malkanderen doorstieten. Hoewel echter noch de dooden hunne onderlingen haat bybleef; aangesien, het vuur selve (toen sy juijst op eenen houtstapel geset waaren) sich verdeelde, en aan weërsyden, sich verspreide.* Statius, 12 B. van der Theb. en Ovidius, Klaagbr. 4 B. 6 Br. behalven Ausonius, Silius, Lukanus. *ja dit ging nog verder. Als men jaarlyks het lykoffer dede aan het graf van deese vyandlyke broeders, so hebben telkens, wat wind ook waaide, de vlammen in twee deelen sich verspreid.* Hyginus, inde 68 Vertell. Pausanias. *enz.*

6. Amfiaräus) *Van deesen wicchelaar spreeken wy,* 1 D. 131 pag.

7. Moeder) *Erifile, wiens begaane misdaad wy in een print doen sien,* 1 D. 247 pag.

8. Onsteld) *Van Alkmeons kranksinnigheid en omkoomen spraaken, wy* 1 D. 281 pag. *maar van het begaane feit omtrent sijn moeder,* 1 D. 132 pag. *Het Latyn maakt gewag van de* Eumenides; *van welke* 2 D. 178 pag.

9. Kalliroë) *Dochter van Achelöus, gelijk al is aangeteekend,* 1 D. 281 pag. *Siet haar hier den hemel smeeken, om mannelijke jaaren en krachten voor haare kinderen.*

10. Fa-

ramp-schaffent goud-hals cieraad sal hebben af-ge-eist,
10 en Fegeus soonen kling haren neef Alcmeon de rib-
ben sal door-regen hebben. Dan sal eerst Callitroe, A-
11 chelöus dogter, den grooten Jupiter ootmoedig bid-
den, dat hij haar verleene, dat hare jonge soontjens
schielijk mogen jongelingen werden, ten einde de
dood van den vader-wreker niet mogt ongewrooken blij-
ven, waar door Jupiter bewogen, 't gebed van Hebe, sijn
voor en schoon-dogter haastelijk sal verhooren, en haar
kinderen manbaar maken. Als Themis de waarseggeresse
dit aldus voorspelt had, ontstont'er onder de Goden een
krakeelig gedruis, en gemompel, waarom 't ook haar niet
12 vrij stont diergelijke weldaad aan andere te verleenen. Au-
rora deed haar beklag over d'hooge jaren van haar man: de
13, 14 mollige Ceres over de grijse hairen van hare Jasius. Vulkaan
15 versogt 't her-groenen van sijn soon Erichtonius. Venus
sorgde mede voor 't toekomend, en bedong dat Anchi-
ses weder jong soude werden. Somma ijder God had sijn
gunstelingen, waar door 't krakeel des te hestiger toe nam;
tot dat Jupiter den mond opende, en sprak: o Hemel-
heeren, indien ik onder u eenig ontsig heb, hoe woelt
gij dan dus krakeelig en onbedagt, beelt sig iemant in
soo veel vermogen te hebben, dat hij selfs 't nood-lot
kreuke? Jolaus is volgens 't nood-lot, weder jong ge-
worden: door 't nood-lot, niet door smeeken of gewelt,
moeten Calliroes kinderen manbaar werden. Gij lieden
selfs, en (om u geen aanstoot te geven) ik ben mede de
dwang van 't nood-lot onderworpen; 't welk indien ik
kost veranderen, mijn soon Eacus wiert soo krom van 16
ouderdom niet, mijn Radamantus en Minos, die om 17
sijn pijnlijken ouderom in kleinagting is, en soo gere-
gelt niet en heerst, als voorheen, sou een altijd-groe-
nende levens-tijd genieten.

10. Fegeus) *Wiens dochter Alfesibea (of Arsinoë) de voorige vrouw was van de moedermoorder Alkmeon, aan wien hy ook de nodloottige krophoot gaf; volgens het verhaalde,* 1 D. 281 pag.

11. Achelöus) *Van welke meermaalen; bysonderlyk* boven, 247 pag.

12. Aurora) *Hier in het* Latijn *genoemd* Pallantias *wegens Pallas, soone van Kreus, wiens susterling sy was wegens Hijperion, haare vader; volgens het uitreekenen van* Hesiodus, in de Geslachtb. *Van haaren hoogbejaarden echtgenoot spraken wy,* 1 D. 18 pag. *doch siet haar nevens hem, voor Jupiter, in deese print.*

13. Ceres) *Van haaren ouden Jasius is gesprooken,* 1 D. 186 pag.

14. Vulkaan) *Van Erichthonius, sijn soone, is mede gesprooken,* 2 D. 55 pag. *hy heet ook* Mulciber, *volgens het* aangeteekende, 1 D. 240 pag.

15. Venus) *Siet van haaren ouden Anchises,* 2 D. 27 pag.

16. Eacus) *Siet van deese,* 2 D. 210 pag. en elders.

17. Rhadamantus) *Soon van Jupiter en Europa, broeder van Minos, en de ervaarenste der drie helsche rechteren.* Virgilius, 6 B. van den En. *welverstaande dat Minos, (terwijl Rhadamantus sit over* die

die van Asia, en Eakus over die van Europa) boven beide vonnist en de saaken nauwkeurig uitpluyst. Plato, in Gorg. siet hem ook in het 1 B. van de wett. behalven Aristides, Pindarus, Theognis en Demosthenes.

28. Minos) *Van welke, als rechter,* 1 D. 51 pag.

SEVENDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Miletus, van Minos uit het eiland Kreta verdreven sijnde, begaf sich naar Asie, alwaar hy een stad boude, naar sijn naam genoemd Miletus. Hier troude hy ook de dochter van de rievier Meander, en won by haar een soone en een dochter, geheeten Biblis en Kaunus. Deese kinderen allenskens tot hunne jaaren koomende, verliefde de suster op haar broeder. Doch op welke wijse sy sich ook ontdekte, Kaunus walgde van deesen gruwel. Derhalven, als sy aanhield, soo heeft hy de vlucht genoomen, en Biblis, aan alle oorden hem navolgende, is eindelijk afgemat, in haare tr aanen versmolten, en in een springbron verschept.

Deese reden van Jupiter setten 't Godendom soo ter neder, dat'er niemant 't hart had vorder te klagen, te meer, om datse sagen dat Radamant, Eacus, en Minos stok-oud waren, die, doen hij in de bloem van jaren was, met den na druk van sijn Naam groote volkeren deed sidderen.
1 Doen was hij kragteloos, en schrikte voor Miletus, die in sijn bloeijende jeugt, trots op stoof, om dat hij Febus tot een vader, Deione tot een moeder had, en, hoewel hij vast geloofde, dat hij hem na de kroon stak, dorst hij hem nogtans uit sijn Vaderlijk erf-eiland Crete niet verdrijven. Van 't selfs vlugte gij Miletus, stooft met een vloot snel over d'Egeesse zee, en stigtte in Asie een stad na 's bouwers

1. Miletus) *Soone van Apollo en Dejone, welke, terwijl Minos hoog bejaard en onbequaan was tot regeeren, het eiland Kreta meende te bemagtigen. Doch, de groote toerustinge van Minos schrikte hem af van syn voornemen. Hy nam de vlucht, over zee, naar Karie, een gedeelte van Asien. Hier troude hy Cyane (of, gelijk* Anton. Liberalis *getuygd* in sijn 30. Vertell. *Eidothea, de dochter des Konings van Karie) dochter van Meander.* Apollodorus, 3 B.

2. Egeesse zee) *Van welke,* 1 D. 77 pag.

3. Cyane)

3 wers naam genoemd. Daar heeft u Cyane, dogter van
4 Meander, die sig krinklig kromt en wederkromt, een
maagt schoon van leest, terwijl sij de kromme bogten
van haar vaders stroom-dijken bekeuierde, twee-lingen,
te wete Byblis en Caunus, gebaart. Byblis strekt andere
dogters ten exempel, dat sij niet hooren te beminnen,
als 't geen dogters geoorlost is. Byblis verlieft op 't
schoon postuir van haar broeder, die Apollo op een deuit
5 geleek, malde met hem niet gelijk een suster, nog soo-
danig als 't hoorde. 'T is waar, sij vernam in 't eerst
geen minne-vonken, en oordeelde dat sij niet misdeed,
dat sij hem dikwijl kuste, dat sij hem dikwijl om den hals
vatte, sijnde aldus een lange wijl door een valssen schijn
van broeder-liefde geblinthokt. Maar die liefde begost
allengs een ander kleet aan te trekken; want, als sij na-
maals haar broeder quam besoeken, was sij op-gequikt,
om over-schoon in sijn oog te gelijken, benijdende jalours
andere, die in dat gewest schoonder waren. Evenwel had
die liefde nog geen vaste post gegrepen, en was bij haar dien
t'halve nog geen gebet van voorspoet uit-gestort, niet te min
in haar een minne-vier ontsteken. Dan noemtse hem
mijn Heer, dan seit sij, 'k haat den naam van suster, en
wil liever van u Byblis genoemt werden. Nogtans dorst sij
in de hoop van vuile bloed-schand sig bij daag niet in la-
ten, maar droomde 's nagts dikwijl van 't geen sij daags
beminde: somtijts schijnende met haar broeder te doen
6 te hebben: een blos schietende, schoon sij in slaap lag.
Ontwaakt sijnde, sweeg sij een lange wijl, herkaaude 't
geen sij gedroomt had, en sprak aldus met twijffelagtige
sinnen: ai mij, wat mag dien droom te beduiden heb-
ben? Hoewel wilde ik dat 'er nietsop volgde. Waarom
mag ik dit nagtspook gesien hebben? 'T is waar hij is
wel soo schoon dat hem sijn benijders moeten prijsen, hij
bekoort mij wel, en 'k sou hem konnen liefde dragen,
waart mijn broeder niet: hij was mijn regt portuir, maar
't hindert mij dat ik sijn suster ben. Ik mag wel lijden dat
ik voortaan iets diergelijks droom, als ik maar bij daag
wakker sijnde sulks niet tragt in 't werk te stellen. In
den droom boet ik, schoon een na-geaapte lust, en
wert van niemant betrapt. O Venus en gevlerkte Cupi-
do met u dartele moeder, hoe woelde ik in een bed vol 7
vreugde! Hoe bescheidentlijk boette ik mijne lust! Hoe
was mij 't merg in 't gebeente op 't bed gesmolten! Hoe
soet valt mij die geheughenis! schoon dat een korte vreugt
was, en een oogenblik nagts 't pas begonnen werk nijdig
afbrak. Bij-aldien 't mij vrij stont, Caunus, door verande-
ring van susters naam, met u te paren, ag hoe wel soude
ik u vaders schoondogter, hoe wel sout gij, Cannus
mijn vaders schoon-soon konnen sijn! Wij souden al-
les, met Gods hulp, met malkanderen gemeen hebben,
uitgesondert groot-vaders. K wenste wel dat gij van edel-
der geslagt waart als ik. Wie sult gij dog, o schoone,
moeder maken. Moet ik dan, die ter quader ure deselve
ouders gekregen heb als gij, u niet anders als tot mijn
broeder hebben? Dat ons hindert, sullen wij gemeen heb-
ben. Wat na druk heeft dan mijn droomen? wat kragts
hebbense? Hebbense dan ook eenig voorbeduitsel in? God
behoet mij daar voor! Maar selfs de Goden hebben hare
susters getrout. Soo heeft Saturnus sijn vleeslijke suster
Opes, Oceaan Thetis, Jupiter Juno ten huwlijk genomen. 8, 9, 10
Dan de Goden volgen 't regt datse hebben. Wat pooge ik
de menssselijke insettingen met d'ordinantien der Goden,
die daar van vrij verschillen, in gelijke schaal te we-
gen? Of dit ongeoorlost minne vier moet in desen
boesem geblust werden, of, soo ik dit niet vermag,
bid ik dat ik eer sterve, mijn lijk tot d'uitvaart op 't lijk-
bed toe gestelt, en, op de lijk-stapel gelegt, van mijn 11
broe-

3. Cyane) *Verscheiden van de Siciliaansse Cyane, speelnoot van Proserpina; van welke*, 2 D. 141 pag.
4. Meander) *Van welke ook al*, 1 D. 31 pag.
5. Suster) *Van het trouwen van broeder en suster is gesprooken*, 1 D. 209 pag.
6. Slaap) *Hoe de snaakse* Horatius, *in syne droomen met een meisje sich meende te vermengen, verteld hy*, 1 B. 5 Berispd. beschryvende sijn reis naar Brundusium. *Doch siet van sulke droomen, spruitende uit een overvloed en welgesteldheid der sappen en vochten van het lichaam*, Lukretius, in sijn 1 B. van de Natuurkunde.
7. Kupido) *Deese gevlerkte minnegod is in* het 1 D. *afgebeeld*, 117 en 144 pag.
8. Ops) *Anders gegeeten Cybele, of (gelijk andere willen. volgens* Festus, en Hesychius) *Kybebe, en Rhea; moeder der goden, van welke mede*, 1 D. pag. *Sy word geheeten Cybele, by* Virgilius, Ovidius, Katullus, Fedrus, en ontelbaare andere; *Ops, by* Ovidius, Tibullus, enz. *en Rhea, by* Kallimachus, Orfeus, Hesiodus, Apollonius, enz. *ja sommige noemen haar naar den Frygiaanssen berg Ida (van welke* 1 D. 16 pag.) *de Ideese moeder; naar Berecynthus, mede een Frygiaanse berg, Berecynthia; gelijk naar de Frygiaanse Dindyma, Dindymene; en eindelyk naar de stad Pessinus, Pessinuntia.*

Voorts word haar een toorenkroon toegevoegd; van welke weder, 2 D. 74 pag. *en, behalven leeuwen, trommel en pijnboomtak; van welke* elders *sal gesprooken worden.*

Eindelijk was sy de suster en vrou van Saturnus, van welken grysaard, 1 D. 189 pag.

9. Thetis) *Van welke* 2 D 39 pag.
10. Juno *Van wiens huwelyk met Jupiter, haaren broeder*, 2 D. 78 pag.
11. Toegesteld) *Van de lykbaar is gesprooken*, 2 D. 87 *pag. doch* componere *of het toestellen der lyken op de selve, geschiedde aldus:*

I. Wierde het lyk, van de slaapkoets genoomen synde, naauwkeurig gewassen. Apuleius, 8 B. der Herschepp. Euripides, in de Feniciaansse Broed. Elianus, 4 B. der Meng. 1 H. sprekende van de Dardanensers in Illyrie. *II. Me-*

broeder gekust mag werden. Evenwel vereist dese saak de bestemming weder sijts; want genomen 't stont mij wel aan, 't mogt hem schijnen een vuil stuk te sijn.
12 Maar Eools kinderen hebben sig niet onsien aan malkanderen te paren. Ai! Hoe ken ik dat volk? Waar toe heb ik dese exempelen? Waar drijven mijn sinnen! Weg met die vuile minne vlam. Laat ik mijn broeder gelijk 't betaamt als suster beminnen. Bij-aldien hij
13 eerst op mij was verliest geweest, ik had misschien sijn spooreloose min konnen in volgen. Sal ik dan hem, wiens versoek ik niet soude hebben af-geslagen. eerst aan-soeken? Sult gij die woorden konnen uitten? Sult gij hem u min konnen melden? De min sal mij daar toe perssen, 'k sal 't hart hebben- Of, soo mij de schaamt de mond sluit, sal een geheime brief mijn verhoole minne-brand melden. Dit opset keur ik voor goet, en schift de swevende nevels van mijn gedagten. Sij rijst een weinig op, leunt met 't hoofd op de linkerhand, en segt, hij neem het op soo hij wil: melden wij onse spareloose minne. Helaas waar toe verval ik, wat dolheid betoovert mij? Met trok sij met een bevende hand
14 't geen sij bedagt; in de regter hielt sij de pen, 't schoon
15 papier in de linkerhand. Sij maakt een begin, en twijfselt; sij schrijft, en doemt haar schrift: sij schrijft bedekt
16 en doorschrapt het; sij verandert, berispt, en keurt het voor goet: dan legt sij 't papier ter neder, dan neemt sij 't weder op, en weet niet wat sij wil; al wat sij scheen te sullen doen, stont haer niet aan. stoutheid met schaamt vermengt, was uit haar troonje te lesen. U suster had sij geschreven, maar 't scheen dat sij suster door geschrapt, en na verbetering aldus geschreven had: *Heil en welvaren*

wenst u mitsdesen u minnaares, 't geen sij selfs niet als van u genieten kan; ik schaam, ag ik schaam mij mijn naam te melden: begeert gij te weten; wat ik wens? Ik wilde wel dat ik u mijn hart sonder naam te spellen mogt ontvouwen, en niet eer voor Byblis bekent wesen, als dat ik van mijn wens te verkrygen was verseekert geweest. Gij had mijns harten wond wel duidelijk konnen merken, uit mijn bleekheid, magerheid, ledrukt aansigt, dikwijl betraande oogen, mijn sugten, 17
uit oorsaken die u niet hadden hooren verborgen te sijn: doen ik u soo dikwijl omhelsde, en soodanige kusjens knipte, die, indien gij daar op gelet had, ligtelijk hadden konnen gekeurt werden meer als suster-liefde uit te drukken. En schoon ik deerlijk in 't hart verwont was, schoon mij 't ingewant door een felle minnebrant verteerde, heb ik nogtans ('k neem de Goden tot getuigen) alles in 't werk gestelt om die uitsinnigheid in te toomen: 'k heb langen tijd ongelukkig gekrabbel-vuist. om 't fel geweer des minne-gods te ontslippen; ja meer strijts door gestaan, als gij sout oordeelen dat een maagt verdragen kan. Ik ben, 'k bekent, te ligt gevallen, en genoodsaakt niet sonder schroom u bijstant te versoeken. Gij kont alleen mij minnaresse behouden of moorden. Kiest wat gij liever wilt. 'T is niet u vijandin, die dit op u versoekt, maar die door bloed aan u verknogt, met een vastere en nadere band aan u tragt gekoppelt te sijn. Laat d'oude keuren wat geoorloft is, wat bestaan wat niet bestaan mag. Ons past in dese jeugt een onbedagte min: want om dat wij nog niet en weten wat ons vry staat, gelooven wij dat ons alles is geoorlooft: en volgen alsoo de voorbeelden der groote Goden. Bij aldien wy geen oorsaak van vreese vinden, sal ons nog een straffe vader, nog blaam, nog vrees verhinderen. Wij sullen onse soete lusjes onder den dek-mantel van suster en broeder konnen boeten. Het staat mij vrij

II. *Met kostelijke reukwerken en salven overstreeken. Siet het* aangeteekende, 1 D. 53 pag.

III. *Gekleed, volgens het vermoogen van een jeder; by de Romeinen, met den* toga *of staatrok.* Martialis, 9 B. 58 H. en Juvenalis, 3 Berispd. *enz. by de Grieken, met prachtig purper.* Plutarchus, in Lakon. Instelling. Elian. 10 B. 6 H. *enz. doch doorgaans in het wit.* Homerus, 18 B. van den Il. Artemidorus, 2 B. 3 H. *enz.*

IV. *Vercierd met een kroon, van goud of ten minsten van bloemen.* Cicero, in de Red. voor Flakk. en in het 2 B. van de Wett. Plinius, 21 B. 3 H. *en self met bloemen overstrooid.* Plinius, in gemeld H. Dionysius, 11 B. 42 H. spreekende van Virginia.

En dus eindelijk, V. Gesteld, door de naastbestaande, op de doodbaar, omtrent de voordeur; sijnde de voeten uitgestrekt naar de straat. Persius, 3 Berispd, Plinius 7 B, 8 H. Seneka, in sijn 12 Br. *doch dit heet men eigentlijk* collocare *by de taalkundige; want* componere *raakt de beenderen, naar het verbranden opgesameld.* Propertius, 2 B. 20 D. Katullus, 69 D. by Kirchmann, van de Begravenissen der Oud. 3 B. 8 H.

12. Kinderen) *Markareus en Kanace; welke suster de broederliefde wel bitter heeft opgebrooken, toen de vader het onbetaamlijk bedryf syner kinderen gewaar wierd. Siet den* Inhoud van den 11 Heldinnebr. 1 D. 54 pag.

13. Eerst) *Volgens het vertellen van* Konon by Fotius, in sijn Boeksaal; *sou ook Kaunus syn suster hebben bemind; doch men vind doorgaans de* schryvers *in deese verdichtselen verschillig.*

14. Pen) *In het Latijn* ferrum, *een ijseren stilet of griffie; van welken aangeteekend is,* 1 D. 34 pag.

15. Papier) *Volgens de hedendaagse wyse van schrijven: maar het Latijn spreekt van* was, *te weeten op houte bordekens, met was bestreeken. Siet,* 1 D. 132 pag.

16. Doorschrabt) *Want gelijk men schreef met de punt van de griffie in het was, soo wreef men het qualyk geschrevene weder uit met het platte deel derselve. Siet* 1 D. 54 pag.

tr 17. Aangesicht) *Welkers schielyke veranderingen in de jonge Antiochus de verhoolen liefde ondekten, onent syn stiefmoeder Stratonika; synde deese deswegen het onderwerp* des 31 Taf. van de GALLERYE, 85 pag.

18. Traa-

vrij in 't geheim met u te spreeken: wij konnen malkanderen vrij omhelsen en kussen. Maer, ag, wat ontbreekt'er nog aan? Ontfermt u over mij die u mijn min melde, en niet soude gemelt hebben, had mij den onlijd'lijken brant daar toe niet geperst: en gij niet te quijnen, dat ik u noemde d'oorsaak van mijn dood. 'T papier dus vergeefs vol geschreven, eer sij haar harten-wens volkomen uit-gedrukt had, schreef sij op de kanten 't geen daar aan ontbrak, en sloot aanstonts die bloed-schendige minne-brief met haar
18 segel-ring, die sij met tranen genet had, aangesien haar de tong verdroogt was. Doen riep sij niet sonder schaamt een van haare dienaars, die sij ontstelt dus minlijk aansprak, en seide: bestel dese, getrouwe knaap, aan mijn, voegende lang na stil-swijgens daar bij, broeder. Als sij den brief over gaf, viel hij uit de hand. Sij ontroerde over 't quaad voor-spook; maar sont hem evenwel af. Den dienaar nam bequaame tijd waar, en behandigde Caunus de geslootebrief, die schielijk door gramschap ontstelt, na 't lesen van een gedeelte, de brief tegen de vloer worpt, sig ter naauwer noot bedwingt den fidderenden brief-drager af te rossen, en seggende: pak u voort hier van daan, terwijl gij kont, gij schelmse stoke-brant van dees bloedschendige min. Bij-aldien ik 't voor geen schande rekende, mij aan een slaaf te vergrijpen, 'k gaf u 't hart in de hand. Hij pakt sig door, vol schriks, en vertrokt
19 sijn vrou, 't onstuimig antwoord van Caunus. Byblis haar scheen gestooten hebbende, verbleekte, en fidderde met een ijs kille kou benepen. Maar weder bij haar verstand gekomen, bekroop haar aanstonts de rasernij, en sloeg ter nauwer nood dese stem? 'k heb mijn loon. Want waarom dese minne-wond soo reukeloosslijk bloot geleit? Waarom, 't geen nog verhoole diende, soo schielijk met een brief ontdekt? 'K had hem eerst met duistere reden dienen de Pols te tasten, en allengs na mijn voornemen te trekken. 'K had eerst met klein seil moeten de kragt des winds beproeven, en een veilig water bevaren, daar ik nu, sonder kennis van de wind, met volle seilen in zee gesteken ben. Dus slinger ik op klippen, werd' in 't sinken met den geheelen Oceaan overstolpt, en vint geen hoop van weder landen. Dat meer is, wierd ik immers door wis voor-spook weder-houden, mijn min den vollen toom te geven, doen mij de brief, als ik se te bestellen gaf, uit de hand viel, en mij te kennen gaf hoe slegt mijn hoop stont uit te vallen. Had ik niet of dien dag, of mijn voornemen, maar liever dien dag, dienen uit te stellen of te veranderen? Bij aldien mijn sinnen niet averegts gestaan hadden, ik kost ligt gemerkt hebben, dat mij God waarschoude, en sekere teek'nen gaf. 'K most hem selfs mijn opset geseit, en niet met een brief bekent gemaakt hebben; 'k most hem in sijn bij-wesen mijn uitsinnige liefde ontdekt hebben: dan had hij de tranen, en 't bedrukt gelaat van sijn minnares gesien: had meer met woorden, als met een brief konnen uit-drukken. 'K had hem in weer-wil den hals en voeten konnen omhelsen, en, ter aarde gevallen, sijn voeten kussende, om 't leve bidden: wiert ik voor 't hoofd gestooten, doodsvlagen geveinst, en alles in 't werk gestelt hebben, waar van in dien ijder in 't bijsonder sijn onvermurwbaar hart niet kost bewegen, nogtans alle dese middelen gelijklijk hem souden getrokken hebben. Misschien sijnder ook misslagen bij mijn brief daager begaan, of hij heeft nog bequame tijd, nog gelegentheid waar genomen, uit nog tijd getroffen dat hij in een goede luim en ledigheid was. Dat heeft mij 't hoofd doen stooten. Want hij is immers van geen tijger in geworpen, sijn hart versteent, verstaalt, nog als een onkneusbare diamant. Hij suigt immers geen leeuwinnen uijer. Hij sal 't eind'lijk op geven, 'k sal nog een storm op hem moeten doen: 'k sal hier in niet verslaauwen soo lang ik een drup bloeds in 't lijf heb. Want den eersten torn (kōst ik maar 't gedane ongedaan maken) was vrugteloos af deinsen: den tweede is stormender hand in nemen. Daar benevens kan hij (schoon ik mijn voornemen liet steken) mijn stout bestaan nooit uit sijn gedagte bannen. Laat ik 't werk steken, sal ik schijnen maar slaaulijk bemint, of wel hem de pols getast, of beproeft te hebben. Of immers niet door dien God, die mijn ingewand onverdraaglijk doet blaken en verhit heeft, maar door vuile geilheid hier toe verrukt te sijn. Eind'lijk kan ik nu niet ontkennen iets veils en schendigs voor gehad en bestaan te hebben, 'k heb hem geschreven en gevrijt. Mijns harten lust bevlekt, schoon ik nu stil stont, kan ik niet onschuldig geoordeelt werden. 'T geen nog overig is kan tot mijn gewenst voornemen merkelijk, tot mijn misdaat weinig toe doen. Dus sprak sij, en poogde (soo krakeelden haar wispelturige driften) hem vorder te bestormen, daar sij haar eersten torn versoeide. Sij gink de palen van schaamte ver te buiten, en maakte, dat sij dikwils 't hoofd stiet. Korts daar aan, als sij niet af-liet; ontvlugten hij de bloedschand, verliet sijn land, en stigtte een nieuwe stad in een uitheems land. Doen, seitmen, wiert Byblis door hart-seer t'eenemaal harsseloos, doen rukten sij den boesem op, en klopte verwoet op haare bouten. 20
Doen wiert sij openbaar dol, en riep luitskeels hoe sij tot haar vuil voornemen niet had konnen komen. Van 't welke sij versteken, haar vader-land en huis, waar in sij een weer-sin had, verliet, en 't spoor van haar vertrokke broeder volgde. En, even als men segt, o Bacchus, dat 21
u Tra-

18. Traanen) *Van het natmaken van den segelring is meede gesprooken*, 1 D. 88 pag.

19. Kaunus) *In het Latijn* Juvenis Mæandrius, *wegens de rieviergod Meander, syn grootvader. Sie* 1 D. 31 pag.

20. Rukte) *De aaloude, willende de overmaat hunner rouw en droefheid geweldig uitdrukken, scheurden hunne kleederen, klopten op de borst, enz. volgens het* aangeteekende, 1 D. 56 pag.

21. Bacchus) *In het Latyn* proles Semeleïa, *wegens syn moeder Semele, welke wy vertoonen in haar ellendig omkoomen*, 1 D. 77 pag.

14. Tra-

22,23,24 uTraciſſe Papinnen, uit-gelaten, met rankpieken in de
25 vuiſt op uwe drie-jarige vierdagen balken en tieren: heeft
26 ook 't vrou-volk van Bubaſe Byblis hooren huilen, dat
de glam over 't veld klonk. Waar van daan ſij namaals
27,28,29 Carie, 't land van de ſtrijdbare Lelegen, en Lycien
30, 31 door-rende. Nu was ſij 't gebergte Cragus, de ſtad Ly-
32 mire, de rivier Xantus, en den Chimeer, wiens middel-
lijf een bok, den kop en de borſt een leeu, en 't agter-
lijf een geſtaarte draak geleek, reets gepaſſeert. 'T was
in 't vallen van 't loof, als gij Byblis van 't na volgen af-
gemat ter neder ſeegt, op d'harde aarde gingt leggen' 33
met het aangeſigt op d'af-gevalle bladeren. De Lele-
geeſſe bos-maagden poogden haar dikwijl met tengere
bouten op te helpen, haar te vermanen dat ſij haer min-
ne wat wilde in toomen; haar ſieke ziel met trooſt te
verquikken; maar ſij luiſtert nergens na, legt als
een ſtomme blok, met d'handen vol groene blade-
ren

22. Traciſſe) *In het Latijn* Ismariæ, *wegens den berg Ismarus, van welke*, 1 D. 109 pag.
23. Papinnen — *Siet* 1 D. 15 pag.
24. Rankpieken — *Siet* 1 D. 66 pag.
25. Driejaarige — *Siet* 1 D. 284 pag.
26. Bubaſe) *Een landſtreek in Karie; van welke echter niets aanmerkens waardig is te vinden.*
27. Karie) *Van welk landſchap*, 2 D. 107 pag.
28. Leleges) *Van welk volk*, 2 D. 206 pag.
29. Lycie) *Siet* 2 D. 107 pag.
30. Kragus) *Deeſe en ſijn buurman Antikragus, ſijn twee bergen, brokken van den grooten Taurus in Lycie; alwaar de goden hunne ſchuilſpelonken plachten te hebben; alwaar ook de inwoonders ſoo hoog bejaard worden, dat ſy by naar onſterffelyk ſchijnen te ſyn.* Dionyſius, in ſyn Landbeſchr. Strabo, 14 B. behalven Horatius, *enz.*
31. Lymire) *Een ſtad in Lycie.* Strabo, in gemeld 14 B. *aan een rieviertje van deſelfde naam.* Mela, 1 B. 15 H.
32. Chimeer) *Van welk ſchrikdier mede boven*, 107 pag. *doch ſiet het hier van Bellerofon overheerd.*

Wat dit verdichſel aangaat, de Verklaarders ſeggen voor eerſt dat in die tyden Chimera een brandende berg was, gelyk Etna of de Veſuvius; ten anderen dat de ſeege van Bellerofon ſodanig is geweeſt, dat hy allereerſt een paard heeft leeren berijden. Plinius, 7 B. 56 H. *en dat hy deeſen berg, ſynde onbewoonbaar, heeft bevolkt. Siet het* aangeteekende, boven, 172 pag.

33. Leggen) *Volgens gemelde* Konon, *verhing ſich Biblis, met haar gordel, aan een nooteboom; waar uit een ſpringbron is voortgekoomen. Maar, gelyk* Ant. Liberalis *verteld, was ſy van voorneemen van*

ren gegrepen en net de groente met een stort-regen van tranen. De maagden feitmen deden onder deselve een water beek vlieten die nooit kost verdroogen, om dat sij haar niet beter kosten schenken. Terstont wiert Byblis, Febus nigt, door haare tranen verteert, in een fontein verandert, en droop even als de pek uit een op-gekliesde pekboom stam, gelijk het taai berg hars uit't swangere aardrijk op welt, en ijs op 't aansoelen van een wester koeltje smelt. Welke fontein nog ten huidigen dage in dat dal onder een swarten eik water geest, en den naam van 34 Byblis draagt.

op eenen nacht, van een rots afte springen, als wanneer de Vlietmaagden haar hebben onsterflyk gemaakt, en als speelnoot in haar geselschap aangenoomen.

34. Naam) *Siet gemelde* Strabo.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Sekere Liktus versocht, binnen Festos, een stad op het eiland Krete, van sijn bedgenoot, geheeten Teletusa, dat, indien sy een dochtertje ter wereld bracht, sy het selve wilde doen dooden; maar indien het een soon, dat sy hem dan wilde opvoeden en tot een man maaken. Ondertussen gelag Teletusa van een dochter; die sy echter leeven liet, behendig deed opbrengen, gelijk een jongen. Na verloop van jaaren wilde de vader deese soon een wyf geven, en verlooft hem aan Ianthe, mede een maagd van eedelen huyse. Hier was de moeder in de uitterste verlegenheid, terwijl ook eindelijk alle uitstel was verdacht. Sy neemt dan haar toevlucht tot Isis, welke godin, met de moeder en de twee gelieven medelijden hebbende, de dochter, geheeten Isis, in een jongeling verschept.

Festus).

'T gerugt van dit nieuwe wonder sou misschien de hondert steden van Crete overvloedige praat-stof verschaft hebben; ten ware in dat eiland 't veranderen van Isis, aldaar geboortig, d'inwoonderen tot nader verwon-
1 dering verrukt had. Want de land-streek van Festus, in 't
2, 3 Koninkrijk Creta, leverde wel eer uit sekeren Ligdus, die uit geringe vrije ouderen gebooren, van slegten doen en naam, maar in leven en trou on-op-spraaklijk was. Dese ontstelde sijn grof-swangere vrou, als de kraam tijd aanstaande was, met dese woorden: 'k bid en wens om twee dingen, te weten dat gij met weinig smert verlossen, en een knegjen baren moogt. D'andere kunne heeft meer omslags, en valt van nature soo sterk niet. Derhalve, indien gij een meisje ter wereld brengt, daar ons God voor hoede, last ik, hoewel tegen mijn hart en vaderlijke liefde, dat het om-gebragt werde. Dit geseit hebbende, schreiden sij beide of sij in tranen gewassen waren. Als wanneer Teletusa haar man ernstig en vergeefs bad, dat hij sijn hoop soo eng niet wilde bepalen. Ligdus bleef bij sijn voornemen. Selfs doen sij t'einde dragt de rijpe vrugt naaulijks langer dragen kost. Als wanneer sij droomde dat Isis 's middernagts met een stoet van haar offer-stacie voor haar bed of stont of scheen te staan. Op 't hoofd
had sij een gehoornde maan, met een krans van glim- 4
mende goud-geele koorn-airen, en den koninklijke staf 5
in de vuist, bij welke was den honts-koppigen Anubis, de 6, 7, 8
heilige Bubastis, den kakel-bonten Apis, Harpocrates den 9, 10, 11
God der stil-swijgentheid, de ratel-bekkens, den nooit 12
genoeg gesogten Osiris, en de slang die swanger is van 13, 14
slaap-verwekkent vergist. Doen sprak haar de Godin, dewijl sij half en half wakker was, en genoegsaam sag 't geen sij gedroomt had, aldus aan: o Teletusa, mijn dienares, weest

1. Festos) *Een landstad op Kreta, niet verre van Gortijne, en deswegen ook van die gebuuren uitgeplonderd.* Strabo, 10 B *Uit deese stad was gesprooten Epimenides, de medestander van Solon, in het geven der wetten.* Plutarchus, van Solon.

2. Kreta) *In het Latijn* regnum Gnossiacum, *wegens de stad Gnosos, van welke,* 1 D. 210 pag *Doch van het eiland Kreta spraken wy,* 1 D. 20 pag en elders.

3. Lygdus) Ant. Liberalis, *gemeenlyk de versieringen op een vreemder wijse vertellende, heet deese man Lamprus, weder sijn vrouw Galatea, en de dochter, als een jonge vermomd, Leucippus: daarenboven is het wonderwerk van Isis by hem dat van Latona.*

4. Isis) *In het Latijn* Inachis, *wegens Inachus; van welke, wel eer Io, dochter van deese rieviergod,* 1 D. 72 pag. *doch sie haar liever ook afgebeeld,* 1 D. 156 pag.

5. Gehoornde) *Men voegd Isis hoornen toe; om dat sy weleer in de gedaante van een koe heeft moeten swerven; doch, wel meest om dat sy mede word genoomen voor de Maan. Hoewel self die van Egipten haar eerden onder de gedaante van een koe, gelijk sy Osiris eerden als een os; beteekenende door haar de Maan, en door hem de Son: want de aaloude meenden dat de wereld alleenlijk van deese twee godheden wierd bestierd.* Herodotus, 2 B. 41 H. Diodorus 1 B. 11 H.

6. Koorenairen) *Aangesien sy mede voor Ceres, ja voor het aardrijk word genoomen.* Herodotus, in gemeld 2 D. 59 H. Apulejus, 11 B. van sijn Herschepp. in haar aanspraak tot Apulei. behalven Tertullianus, enz.

7. Staf) *Gelijk alle de goden en godinnen selden sonder die worden ten toon gesteld, soo op de* Marmeren, *als de* Penningen. *Siet met een staf Ceres,* 1 D. 116 pag. *en weder met diergelijken Juno,* 84 pag. *afgebeeld. Andere (dewijl in het Latijn staat,* regale decus) *spreeken hier van een kroon van slangen, uit welke twee, hunne hoofden opsteekende, een wassende maan verbeelden. Sie van sulk een kroon,* 1 D. 158 pag.

8. Anubis) *Van welken* 1 D. 157 pag.

9. Bubastis) *Diana, geëerd in de Egiptisse stad Bubastus; doch is eigentlijk bovengemelde Isis, wiens jaarlijkse feestdagen en ommegangen geheeten worden Bubastia.* Herodotus, 2 B. 137 H. Gratius, in het B. van de jagthond.

10. Apis) *Van deese gehoornde god spraken wy,* 1 D. 158 pag.

11. Harpocrates) *Van welken swijgaard is gesprooken,* 1 D. 193 pag. *Doch siet hem afgebeeld by den Heer* Gisb. Kuperus; *wiens diepgeleerde gedachten en alles uitpluisende verklaaringen van sijn konstbeeld, soo verwaand, bitter, en onrechtvaardig (doch mede vry koud) van seker* Geschrifte *onlangs sijn tegengesprooken.*

12. Ratelbekkens) *Maar, welk een vertaalinge,* Valentijn! *even als van die een* patera, *verduytst* offerkroes, *in plaats van* schaaltje. *Immers is een kopere ring, waar in drie of vier kopere rijsjes heen en weer geschuddet worden, geen bekken; noch ook geen boom, gelijk hy overset,* 1 D. 157 pag.

13. Osiris) *Siet, van deese de aanteekeningen, weder,* 1 D. 158 pag.

14. Slang) *De aspis, by niemand als by de Egiptenaaren bekend; wiens vergif den mensch door een aangenaame slaap doet omkoomen.* Gellius, 9 B. 12 H. en Lukanus, in het 9 B. *gelijk dat is gebleeken (hoe-*

weeſt dus bekommert niet; volbreng den harden laſt van
15 u man niet. ſoo wanneer u Lucyn van u vrugt ſal heb-
ben doen verloſſen, ſijt niet beſchroomt 't ſelve op te
16 queeken. Ik ben de hulp-god in, en doe bijſtant die mij
daarom aan-roepen; gij ſult bevinden dat gij mij niet
ongeloont ſult gedient hebben. Na die vermaning ver-
dween ſij uit haar kamer. Teletuſa ſtont verblijt uit
17 haar bed op, hief ootmoedig ſuivere handen ten hemel,
en bad, dat haren droom mogt waar worden. Als haare
ween toe namen, en de laſtige vrugt te voorſchijn quam,
was'er buiten weten van de vader een meisje gebooren;
de moeder hem wijs makende dat het een knegje was,
laſten 't op te queeken, en wiert gelooft: want nie-
mant wiſt van de ſaak als de minne. De vader dankt de
Goden, en geeft het de naam van ſijn groot-vader
Iſis. Waar over Teletuſa verblijt, om dat die naam
man en vrou gemeen was, en niemant van haar daar
mede wiert verkort, die leugen om beſte wil bleef
onagterhaalt: 't kind wiert als een knegjen gekleet, en
was ſoo ſchoon van aangeſigt, dat het, of gij 't voor een
jonge of meisjen aan ſagt, even goelijk was. Midler-
wijle als gij dertien jaar oud geworden waart, Iſis, kop-
pelt u u vader aan de blonde Ianthe, dogter van Te-
18 leſtes den Cretenſer, wel gebruidſchat, en het ſchoonſte
dier, dat in die ſtreken koſt gevonden werden. Sij
waren even oud en ſchoon, en hadden in een ſchool on-
der een meeſter leſen en ſchrijven geleert. Hier door
ontvonkten aller-eerſt onderlinge liefde, en trof haar
even ſcherpe minne-ſchigt, maar d'een was ſtouter als
d'ander. Men verwagte vaſt den tijd van 't huw'lijken,
en Ianthe geloofde dat Iſis, die ſij dogt een mans-
perſoon te ſijn, haar man ſoude werden. Iſis bemin-
de haar, die ſij wanhoopte te konnen tot haar lief
hebben, 't welk haar minne-brand des te heftiger ont-
ſtak, en maagt op maagt deed verlieven. Als wanneer
19 ſij haar niet langer van ſchreien konnende onthouden,
aldus uitberſte: hoe wil dit met mij afloopen? die door
een onbekende, verwonderlijke, en nieuwe minne-vlam
blake. Hadden mij de Goden willen ſparen, moſtenſe
mij dan van kant helpen: wildenſe mij niet met eene
bedorven hebben, haddenſe mij met een min na mijne
kunne hooren te ontſteken. Men ſiet geen koe op koe,
meer op meer, verhitten. Den ram verhit op d'ooy, 't
hart vervolgt ſijn hinde, d'hind het hart. Soo ſpeelt 't
gevogelte met ſijn gaa, ſonder dat onder al 't gedierte een
vrou op vrou verſlingert wert. 'k wenſte wel dat ik nooit
gebooren was: ten einde Crete niet alderhande ſlag van
wan-gedrogten uitlevere: Paſifaë was op een ſtier ver- 20
lieft, evenwel een vrous-perſoon op een manneken.
Mijn minne is doller, als ik de waarheid ſeggen moet.
Sij verſotte nog op iets dat haar minne-brand koſt bluſ-
ſen. Want ſij door bedrog en in een houte koe ver-
borgen 't ſpringen van de ſtier ontfink, en, die be-
drogen wiert, een over-ſpeler was. Al ſpanden ſig alle
ſpits-vindige verſtanden in, al quam Dedalus ſelfs met
ſijn gelijmde vleugelen weder herwaarts aan-ſcheeren; wat 21
ſou hij konnen uitregten? ſou hij mij door konſt
van meisje jonge kunnen maken? of u Ianthe veran-
dere konnen? Wat! hout u kloek Iſis, bedenk u
beter: bluſt die ongegronde en redeloose vlam: merk
wat u natuir gaf, ten ſij gij u ſelve mede wilt bedrie-
gen. Vrijt en bemint dat beſtaan kan, en een vrou-
mens behoort te beminnen. Hoop kan min genieten,
hoop kan min voeden. Deſe beneemt u 't lot van u
geboorte: geen oppaſſer, ſorgvuldige meeſters, nog
ſtraffe vader, nog ſij ſelfs van u verſogt belet u 't lief-
lijk omhelſen. Nogtans kout gij met haar u luſt niet
boeten, nog met haar gepaart gelukkig genoemt wer-
den, al hielp u hemel en aard. Al wat ik wenſſen kan,
waait mij in 't ſeil, de Goden ſijn mij toe gedaan,
en hebben mij verleent dat ſij konden. Mijn vader,
liefſte, en toe-komende ſchoon-vader ſijn met mij in dit
ſtuk eens: maar vrou natuir, magtiger als alle deſe, is
mij alleen een hinder-paal. Siet daar den gewenſten tijd
en trou-dag is gebooren. Nu ſal Ianthe mijn eige wer-
den; maar buiten mijn genot. Midden in de weelde
ſullen wij beide treurig ſijn. Waarom, o bruids vrou Juno, 22
waar

wel eenige willen dat ſy met een vergiftige naalde ſich heeft omgebracht) *aan de koninginne Kleopatra.* Propertius 3 B. 11 H. Florus, 4 B. 11 H.

15. Lucina) *Sy ſy dan of Juno, of wel Diana. Sie Juno Lucina vertoond*, 1 D. 56 pag.

16. Hulpgodin) *In verſcheidene ſiektens den ſterveling wonderlijk ontſettende, verſterkende en geneeſende.* Diodorus, 1 B. 52 H. *gelijk dat ook* Tibullus *bewijſt met de belofte ſchilderijtjes, in haaren tempel opgehangen,* 1 B. 3 D. *byſonderlijk in den ſlaap den ſieken te hulp koomende.* Diodorus, in gemeld H. *Doch ſiet van het ſlapen en het ontfangen van raad en hulp in het ſlaapen*, 1 D. 35 pag.

17. Hief) *Van het opheffen der handen in de gebeden voor het altaar, ſpreeken* Virgilius, in het 1 B. van den En. Kurtius, 4 B. 11 H. Apulejus, enz.

18. Kretenſer) *In het Latijn* Dictæus, *wegens den berg Dikte. Sie* 2 D. 52 pag.

19. Maagd) *Hier ſouden u de* Geneesheeren *veele wonderen konnen vertellen; welke hebben aangemerkt dat een vroumens ſomwijlen een vrouwmens, in haar buitenſpoorige minneluſten, eenigſins heeft konnen voldoen, op een wijſe, ook aangemerkt van den geilen* Sneldichter, 1 B. 91 D. *ja men wil ons verſekeren dat noch heden ſulke vrouwluyden hier en daar worden gevonden, en dat derhalven ſulke ſtaaltjes juiſt by de aaloude niet behoeven opgeſocht te worden.*

20. Stier) *Siet Paſifaë, nevens Dedalus, het konſtwerk beſichtigen, waar mede ſy die vuiligheid wilde uitvoeren,* 1 D. 210 pag.

21. Vleugelen) *Siet Dedalus met deeſe vleugelen beeſig,* 1 D. 226 pag.

22. Juno) *Dat ſy de huwelijken maakt, en deſelve ſegend, is aangeteekend*, 1 D. 15 pag.

24. Brui-

24 waar toe o bruilofs god, dese heilige bruilofts pligt bij ge-
woont, daar't aan een bruidegom ontbreekt, en bruid
met bruid sal paren? Hier mede besloot hij sijn jam-
mer klagt. Maar d'andere maagt blaakte niet min, en
bad u, o bruilofts-god, dat gij spoedig quaamt. Teletusa
vreesende voor die tijd, daar Ianthe om bad, stelde dan
den trou-dag uit, dan hielt sij haar siek en rekte den tijd.
Dan nam sij een dek-mantel van quade voorspooken en
verhinderende droomen, tot dat sij eindelijk door lank-
heid van tijd niet meer wist te versinnen, en den ver-
25 setten trou-dag op handen was. Een dag had sij nog re-
26 spijr. Als wanneer sij sig selve en haar dogter den hair-
hoep van 't hoofd neemt, en met hangende vlegten den
autaar omhelsende aldus bad: Isis, sorg en scherm-go-
27,28,29 din van Paretonium, Mareote-land, Faros, en den se-
30 ven-kluftigen Nijl, reik genadig de behulpsame hand,
en ontlast ons van dese vrees. 'K heb u o Godinne, en
dese uwe heerlijkheden en praaltuig gesien, en alles be-
scheidelijk gekent, uwen floet, fakkels, 't geklink van
u rinkel bommen, en uwen last nog in geheugenisse ge-
houden Dat dese dogter nog leeft, dat ik om harent
wil niet gestraft werde, is bij u goeden raat, en verma-
ning toe gekomen: ontfermt u over ons beiden, en
komt ons te hulp. Dus badse en schreide; als wanneer
de Godin haar autaar scheen te hebben doen verschudden,
en ook waarlijk verschudde. De kerk poorten daverden, 31
de na-geboerste maan-hoornen glimden, het brom-bek- 32
ken klonk van 't selfs. Hier op gink Teletusa, niet wel
met vaste verseekering, maar door een gewenst voor-
spook verblijt de kerk uit. Isis volgt haar agter na, maar
kloeker stappende als voorheen: 't aansigt verschiet sijn
blankheid, de kragten nemen toe, 't opsigt staat stren-
ger, 't lang on-op-getooit hair krimpt korter op: sij krijgt
meer levens-swier, als doe sij een vrou-mens was, want
daar gij eerst vrou-mens waart, sijt gij nu een jongeling ge-
worden. Brengt offer-gaven ter kerke. Schep nu moet en ver-
heugt u met vast betrouwe Sij bragten offer-gaven te kerk,
en voegen een tijtel, kort benepen daar bij, die aldus luidde:

Den jongeling Isis, eerst in maagdelyken stant,
Betaalt, in man vervormt, sijn schuldig offerhant.

'S anderen daags als de son op ging, vergaderde Venus, 33
Juno, en Hymeneus als feest-genooten bij de bran- 34, 35
dense bruilost-autaars, en de jongeling Isis troude sijn 36
lieve Ianthe.

24. Bruylofds-god) *Van Hymen of Hymenëus, spraken wy*, 1 D. 7 pag. en elders.

25. Troudag) *In het Latijn* tæda, *redenkonstig genoomen sijnde een omstandigheid voor de saak selver. Van de* tædæ, *of bruilofds-toortsen is aangeteekend*, 1 D. 27 päg.

26. Hairhoep) *Wat koddiger* Oversetter! vitta *is een band, een snoer, van welke*, 1 D. 122 pag. *Deese wierd weggenoomen, om met los en hangend hair in de tempel te koomen bidden. Siet* 2 D. 190 pag. *Voorts ontmoeten my deese biddende in een print van* Le Potre, *nevens welken wy dit sneldigt voegden:*

De magtige Isis, als het mensdom roept en klaagd,
En sangen opheft in haar hooge tempelchooren,
Toond niets te weigeren, elk gunstig te verhooren:
Dus maaktse een jongeling hier van een swakke maagd.

27. Paretonium) *Van welke stad*, 1 B. 156 pag. *Doch merk hier aan dat in de gebeeden doorgaans de steden, waar in de aangeroepene haar mogenheid blyken laat, worden opgeteld. Siet* Katullus, 57 D.

28. Mareoten land) *Mareotis was een meir, in Egipte, de stad Alexandryen bespoelende in het suiden, door veelvoudige uitwaateringen en grachten van de* Nijl *vergrootet; hebbende een gemakkelyke haven.* Strabo, 17 B. *Vorders is het omleggend land berucht, wegens haar goede wijn, van welke* Virgilius, in het 2 B van den Akkerb. Horatius, 1 B. 37 Lierd. spreekende van de zeeslag, *by* Actium; behalven Athenëus, Statius, Strabo, *enz.*

29. Faros) *Van welk eiland mede*, 1 D. 154 pag.

30. Nijl) *Sie, van deese rievier, de aanteekeningen*, 1 D. 73 pag.

31. Verschudde) *Een seeker teeken dat de aangeroepene nedergedaald, het offer, met haar bysijn begunstigde.* Seneka, in Med 4 Bedr. 2 Ton.

32. Maan-hoornen) *Van welke* boven, 269 pag.

33. Venus) *Moeder van de Min, en dus mede onder de Bruiloftsgoden. Siet* Seneka weder in Med. 1 Bedr. 1 Ton.

34. Juno } *Van welke* { 1 D. 15 pag.
35. Hymeneus } { 1 D. 7 pag.

36. Brandende) *Van het offeren en aansteeken der altaaren op de bruiloften is gesproken*, 2 D. 127 pag.

Einde van het Neegende Boek.

DE HERSCHEPPINGEN Van PUBL. OVIDIUS NASO.

TIENDE BOEK.

EERSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Orfeus, een wêêrgaloose sanger en snaarenspeelder, had een vrouw, geheeten Euridice. Deese, in het veld wandelende, in het geselschap der Bronmaagden, wierd in haar hiel gebeeten van een slang. Een wonde, die doodlijk was en binnen korten haar van de wereld dêê verhuysen. Orfeus, over dit verlies ten hoogsten bewoogen, neemt voor haar weer te haalen. Begeeft sich hellewaart. Oefend sijn konst voor Pluto en Proserpina; welke, met dien speelder medelijden hebbende, hem sijn vrouw wedergeven; doch onder beding, dat hy niet sou mogen omsien, voor hy uit hun rijk was wedergekeerd. Hy gaat dan heenen met sijne Euridice; doch de te groote liefde dêê hem nieuwsgierig sijn, en achter sich omsien. Dus verliest hy hier het weergevondene. Des hy, al klagende sich naar 't gebergte begeeft, besluit voortaan geene vrouwen meer te minnen of aan te willen hangen.

1. Brui-

1,2 Daar van daan schoor den bruiloft god met sijn oranje
3 sleuier door de ruime lugt, vloog na't land Ciconie:
alwaar hem Orfeus vrugtloos versogt sijn bruiloft bij te
woonen. Hij verscheen daar wel: maar sprak sijn gewoon-
lijke segen-woorden niet, quam met geen vrolijk gelaat,
4 nog goet voor-teeken te voorschijn. Den fakkel, die hij
in de vuist had, smeulde en siste sonder vlam, en kost
door om-swajen niet in brand komen. Maar d'uitkomst
viel nog ongelukkiger, als 't voor bedietsel. Want
5 terwijl de nieuwe bruid met de bos-maagden, haar speel-
nootjes, sig in de groente vermeid, trapt sij op een slang,
van welke sij in 't been gebeten sterft. Over welke als
6 Orfeus hiet boven genoegsaam sijn beklag gedaan had,
7 verstoutte hij sig door den spelonk in den berg Tenarus
ter helle te gaan, om, waar't moog'lijk, ook die in-
woonderen te vermurwen. Dus drong hy door de ligte
schimmen, welker lighaamen begraven waren, quam bij
8,9 Proserpijn, en Pluto, der schimmen God, en Konink van
een naar rijk, singende dit treur-lied onder sijn liet-
spel: o onderaardse Goden, werwaart wy sterflelijke
schepselen, alle verhuisen moeten; soo't mij vrij staat
sonder langer om-swier van leugendigt de waarheid te
galmen; ik ben hier niet gekomen om te besien
de donk're hel, of den slang-hairigen hel-hond met een
10,11 keten de drie halsen te stroppen. Mijn vrou is't, waar-
om ik hier kom, die, op een slang trappende, door haar
soo gebeten en vergiftigt is, dat sij in de bloem van haar
jeugt gestorven is. Ik wenste wel dat ik dien druk had
konnen doorstaan, en wil niet ontkennen, dat ik mijn
best daar toe gedaan heb. Maar de liefde hielt d'o-
verhand, welke God boven in de wereld niet als al te
bekent is. Of hy hier soo bekent is, twijffel ik: maar giste
evenwel dat hij hier mede is. Want soo't waar is, dat-
men aan gaande u schaaking van ouds plagt te seggen, 12
heeft u de liefde mede verknogt. Ik bid u, door dese
naire gewesten, door dese over-grooten Bajert, en doods
rijk, dat gij den vroeg af-geknipten draad van Euridices
leven herspinnen wilt. Wij moeten alle in u geweld ko- 13
men: en na een wijl levens, d'een vroeg, d'ander laat,
in 't onder-aards gewest verhuisen. Dit's het gemeene
pad, en onse laatste woon-plaats. Gij sijt het die 't mee-
ste gros van 't menslijk geslagt beheerst. Dese vrou sal
mede, als sij een top van behoorlijke jaren sal beschoo-
ren hebben, in u geweld komen: midlerwijl versoek ik
dat gij mij 't genot van haar vergunt. By aldien het
nood-lot mij dit ontsegt, heb ik vast gestelt niet te wil-
len weder keeren, en u te verrijken met de dood van
ons beiden. Terwijl hij dit queelde, en de lier daar
onder streelde, schreiden de bloedeloose schimmen,
hapte Tantalus na 't te rug drijvent water niet, stond 14
Ixions rat mors stil, bepikten de gieren Titius lever niet, 15, 16
lieten Belus nigten haare ondigte schep-emmers staan, 17
sat gij Sisyfus op uwen beuitel-steen. Doen, seid men, 18
dat door dit klaaglied de Godinnen der rasernijen de tra- 19
nen

1. Bruiloftsgod) *Van welken gesprooken is,* 1 D. 7 pag.

2. Oranje) *Geele; van welke verf ook was de* flammeum, *of de sluyer van de bruid; waar mede sich de selve dekte op haaren trouwdag.* Plinius, 20 B. 8 H. Lukanus, 2 B. behalven Festus. *Dit bedekken heeten de Latijnen* nubere; *en dus is ontrent een vrouwmens,* nubere, *trouwen; te weeten, onder een sluyer tot een man gaan, en met deselve sich vereenigen.*

3. Ciconie) *Van de Cikones, een volk in Thracie, spraken wy,* 2 D. 183 pag.

4. Fakkel) *Met welke Hymen gemeenlijk word uitgeschilderd, volgens het aangeteekende,* 1 D. 7 pag. *behalven dat ook fakkels voor de bruid wierden gedraagen, als sy van haar stoet wierd geleid naar de bruidegom. Siet* 1 D. 27 pag.

5. Bosmaagden) *Nu sijn by* Valentijn *de* Najades *ook Dryaden; dus al wat te ruym genoomen. Het sijn vlietmaagden, van welke,* 1 D. 16 pag. en elders.

6. Orfeus) *In het Latijn* Rhodopeius, *Thracier; wegens den berg Rhodope. Sie van deese,* 1 D. 9 pag.

7. Tenarus) *Van welk gebergte,* 1 D. 67 pag.

8. Proserpijn) *Hier genoemd* Persephone. *Siet* 2 D. 144 pag.

9. Koning) *Van Pluto spraken wy meermalen; hem ook vertoonende,* 2 D. 139 en 106 pag.

10. Hel) *In het Latijn* Tartara. *Siet* 1 D. 258 pag.

11. Helhond) *In het Latijn* Medusæum monstrum; *als sijnde gesprooten uit Echidna, nasaat van Medusa, en Tyfon; gelijk ook Orthus, de hond van den drielijvigen Geryon.* Hyginus, 151 Vertell. *Siet hem afgebeeld,* 2 D. 204 pag.

12. Schaakinge) *Siet die mede* boven *beschreeven en vertoond.*

13. Herspinnen) *Dat andersins het werk was van de Parken; ook al vertoond op een* Gedenkpenning, 1 D. 59 pag.

14. Tantalus) *Vertoond,* 1 D. 242 pag.

15. Ixions	*Van welke boosdoenders*	2 D. 112 pag.
16. Titius		1 D. 189 pag.
17. Belus nichten.		1 D. 70 pag.
18. Sisyfus		1 D. 257 pag.

19. Rasernyen) *Van welke* 1 D. 9 pag. *Doch sie de selve, gelijk mede Tantalus, Ixion en Sisyfus, nevens den Helhond, alhier afgebeeld.*

aen uit-borsten. Nog Proserpijn, nog Pluto, kosten sijn bede af-slaan; maar riepen Euridice. Die was onder de versse schimmen, en quam wegens haar quetsuir langsaam aan stappen. Orfeus kreeg sijn wijf, met die voorwaarde, dat hij se weder quijt soude werden bij aldien hij
20 om keek eer hij d'onder-aardse weg ten einde soude gekomen zijn. Hier op tijden sij 't steile pad op, en doorwandelen den doodsen, qualijk begangbaren, donk'ren, en pek-schaduagtigen weg. Bij-na aan de mond van de spelonk, en weder op den buiten korst des aardrijks gekomen, was hij bevreest datse door swakheid agter blijven soude; soo dat hij, belust om na haar te sien, om
21 keek: en sij terstont agter over buitelde. Hij stak d'armen uit, poogde haar te grijpen, of gegrepen te werden, maar sloeg, og arm, de handen op een ontslippende schim. Sij dus voor de tweede maal stervende, weet dit onheil haar man niet; want waar over had sij anders konnen haar beklag doen, als dat hij haar lief had, Sij wenst hem 't eeuwig adieu, dat hij nu naaulijks hooren kon, en schoor weder daar sij was van daan gekomen. Orfeus stond over dit dubbelt sterven van sijn vrou soo verstelt, als de man, die den drie-koppigen hel-houd
met een keten om den middelsten hals, sidderende sag voort sleuren, die niet eer sijn schrik als sijn natuir ont- 22
schoot, van een mens in steen verandert sijnde: als Ole- 23
nus, die sijn wijfs misdrijf op sig nam, en wilde schijnen schuldig te sijn: en gij, o ongelukkige Lethea, te veel stoffende op uwe schoonheid, wel eer een lief paar,
nu

20. Onderaartse) *In het Latijn,* Avernæ valles. *Siet van Avernus het aangeteekende,* 1 D. 184 pag.

21. Omkeek) *Vergelijk deese vertellinge van Orfeus met die van* Virgilius, in het 4 B. der Akkerb. *doch sie hem ook in het* 23. Taf. van de Pict. Loquens. Pausanias *echter verhaald ons* (in Boeöt.) *dat als Orfeus op een plaats gekoomen was, alwaar men de schimmen opdaagde, en hy sijn Euridice mede meende te vinden, dat hy, seg ik, toen, bedroogen siende, uit mistroostigheid sich selven heeft verdaan.*

22. Man) *Een onbekende saak, van welke gedenken* Suidas *en* Zenobius.

23. Olenus) *Als sijn wijf, wegens haare schoonheid alle godinnen meende voor haar te moeten wijken, en de hemel al reede was, om sich van haare verwaantheid te wreeken, soo heeft de man de schuld op sich genoomen; en de goden hebben haar beiden, op den berg Ida, in rotsen verschept, gelijk hier word vertoond.*

Vorders

nu in ſteen verandert op den bron-rijken berg Ida. Hij
24 bad om voor de tweede maal over te varen, en in de hel
te komen, maar Charon de veerman wilde hem niet
ſcheep nemen. Seven dagen bleef hij vol druks, ſonder
iets

Vorders is dit een onvermaard verdichtſel, moogelijk alleen by onſen Naſo *bekend.*

24. Ida) *Van welken berg meermaalen; als,* 1 D. 16 pag.

25. Charon) *Soon van Erebus en de Nacht, de veerman van de helle, de ſieltjes der overledene voerende, met ſijn boot, over den Stijx, om aldaar voor haare rechters te verſchijnen, en loon of ſtraf, naar verdienſten te ontfangen. Hy word alleenlijk beſchreeven van* Virgilius, in het 6 B. van den En. *doch ſiet hem hier, omtrent den oever, voor de drie halsrechters afgebeeld.*

26. Hel-

iets te nuttigen, op de kant des jammer-poels sitten. Sijn kommer, hartseer, en tranen waren sijn voedsel, de
26 wreetheid der hel-goden, sijn klagte. Daarna begaf hij
27, 28 sig op den hoogen berg Rhodope, en den Hemus, dien de winden bestormen. Na verloop van drie jaren, had Orfeus de min t'eenemaal uit sijn hart gebannen, of om dat hij sig daar bij qualijk bevonden, of om dat hij die verswooren had. Evenwel wierd hij van veel maagden sterk gevrijd, die deerlijke blaauwe scheenen liepen. Hij was het ook die de Thraciers rade haar min van 't vrou-volk op jongens te versetten: en in de groente van haar jeugd, die haast verlept, den pas gebotten bloessem te plukken.

26. Helgoden) *In het Latijn*, Erebi dei. *Van Erebus is gesprooken*, 2 D. 146 pag.
27. Rhodope } *Van welke* { 1 D. 9 pag.
28. Hemus } { 2 D. 43 pag.
29. Titan) *Siet* 1 D. 108 pag.
30. Jongens) *Siet het aangeteekende*, 1 D. 183 pag.

TWEEDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Orfeus dan, in eensaamheid, op het gebergte, 't verlies van sijne Euridice betreurende; en, onder sijne klachten konstelijk de snaaren roerende, so koomen allerhande boomen toegeschooten, om deelgenooten te sijn van de soetheid sijner treurliederen. Onder deese siet men ook de Pijnboom en de Cipres verschijnen; singende de konstenaar van haare gestaltverwisselingen.

Daar was een heuvel, wiens boven vlakte wel begraaft, maar onbelommert was, waarop, als Orfeus, een spruit der Goden, ging neder sitten, en op sijn snaren glamde, quam 't geboomte die plaats belommeren. Te weten den eik, de populieren, der sonnen dogters, 1, 2 den mispel boom met sijn lange takken, de sagte linden,

1. Eik) *In het Latijn* arbor Chaonis, *teweeten van Dodone, in Epieren, welk landschap wel eer heette Chaonie. Siet van Dodone*, 1 D. 28. en 186 pag. *en van Chaonia*, 1 D. 229 pag.
2. Populieren) *Het Latijn heeft* nemus Heliadum, *wegens de susteren van Faëton, in populieren verschept; gelijk wy deselve vertoonen*, 2 D. 49 pag.

3. On-

3 den, de beuken, d'ongehuwde laurier, den tajen hase-
4 laar, den esch, dienstig tot speeren, den onquastigen
denne-boom, den eikel met sijn krom-geboge takken,
5 wegens het wigt der eikelen, de bree-boom, bequaam om
6 daar onder te quinkeleeren. De gevlamde boog houtboom,
de water-lievende wilg, met de vogt-lievende seven gerij-
heester, den immer-groenenden bos boom, de tenge-
7 re tamaris, de twee verwige mirte, en vijge-boom met
8 sijn zeegroene vijgen: insgelijks gij klauteragtige klim met
de rankige wijn-stok; en olmen met wijn-ranken om-
kleet, de haag-boeken, de roodanne-boom, de haag-
appel boom met sijn gebloosde vrugten, den tajen dadel, 9
een prijs voor de verwinners; den pijn boom met sijn 10
over-eind gespitste bladeren, en ruigen kruin, Cebeles
lieveling. Want Attis, Ceres troetel-jonge, sijn mensse- 11
lijken rok uit-schietende, sig met een bast om-toog, en
in die schors verhoutte.

3. Ongehuwde) *Wel eer de reine Dafne; wiens veranderinge wy doen sien,* 1 D. 28 pag.
4. Esch) *Uit wiens hout de werpspiets van Achilles bestond; volgens het aangeteekende,* 1 D. 13 pag.
5. Breeboom) *By de Latijnen gesegt* platanus; *van welke,* 1 D. 244 pag,
6. Sevengetyheester) *By de Latijnen* lotos; *van welke,* 1 D. 109 pag.
7. Mirte) *Van welke,* 1 D. 117 pag.
8. Klim) *Van de* hedera, *klim of veil in het Nederduits, spraken wy* 1 D. 175 pag.
9. Dadel) *Siet van den palmboom het aangeteekende,* 1 D. 174 pag.
10. Pijnboom) *Van welken,* 1 D. 76 pag.
11. Atijs) *Welke jongeling, van Cibele bemind sijnde, het bewind had over alle heiligdommen van die godin, onder belofte van een geduurige reinigheid. Maar als hy sich met een vlietmaagd van de riviere Sangarius verliep, so heeft hem Cybele doen sinneloos werden. In deese kranksinnigheid heeft hy sich selven ontmand, doch is naderhand in een pijnboom verschept: terwijl de godinne van die tijd af niet alleen deese boom in haare tempelplichten heeft willen gebruikt hebben, maar ook alle haare priesteren en outerknaapen deed ontmannen.* Katullus, in sijn 64 D. behalven Arnobius, Augustinus enz. *Doch siet alhier, onder de sanglievende boomen, den nieuwen pijnboom.*

Wat vorders dit verdichtsel aangaat, Porfyrius *meend dat door Atys verstaan word het gebloemte; dat eer verwelkt en afvalt, voor het bequaam is vruchten voort te brengen.* Fulgentius *vertoond hier in Cybele een oude hoer, die, uit jalousij en minne-nijd, sich selven haar plaisier beneemd, om dat het een ander mede mogt genieten: doch hy siet, in sijn verdere* uitleggingen, *ook eindelijk op het afplukken van een bloem.*

12 Onder desen trein was mede den spits-kruinigen Cy-
pres, nu een boom, maar wel eer een jonge van God
13 Apollo bemint. Want de bos-maagden van Carthea was
14 een groot hart toe-gewijd, wiens wijdgetakte hoornen 't
hoofd beschaduwden: de hoornen waren vergult, den
spigtigen hals tot op de schoften, met een hals cieraad,
met kostlijk gesteente in-geleit, om-hangen. De silvere
doppen hingen met ledere reepjens voor 't voorhoofd: aan
bei de ooren hingen langs de holle hooft-slaap glimmende
baggen op eenen tijd gegroeit. Dit beest, sonder eeni-
ge vrees, en sijn aangeboore schrik af-geleit hebbende,
was gewoon dikwijl aan de huisen te komen, en sijnen
hals selfs van onbekende te laten streelen. Voor alle
15 andere hielt gij Cyparissus, schoonste der Cëers, veel
van dit dier. Gij bragt het dikwijl op versse graas-
plaatsen, bij 't water van een heldere fontein: dan
vlogt gij veel-verwige bloem-kranjens om de hoornen;
dan sat gij op den rug en vermaakte u, in den weeken
bek van 't beest een purper-roode toom te duwen;
en wedersijts te stieren. 'T was heet, in 't hartje van
den dag, en de kromme scheeren des hemels-keefs
waren door 't steken der sonne verhit. Als wanneer 't
hart door vermoeitheid op 't grasig veld ging nederleggen,
en onder boom-schadu koelte scheppende, ouverhoers
van Cyparissus met een scherpe swijn-spriet getroffen
wiert, soo dat, doen hij 't swaar verwont beest voor- 16
sijn oogen sag sterven, hij selfs ook voor nam te willen
sterven. Wat gaf hem Febus niet al troosts? Maar schoon
hij hem vermaande, dat hij dit leet, na 't gewigt van d'oor-
saak, soo swaar niet soude ter harte nemen, segt hij even-
wel, en bid de Goden darse hem voornamelijk verleenen
wilden, dat hij al sijn leven schreien mogt. Als nu door
overtollig schreien sijne aderen bloedeloos geworden
waren, begost sijn lighaam groen te werden; 't hair, dat
hem langs 't sneeuwit voor-hoofd hing, begost een ruig
bos te werden, en verstijft sijnde een spitsen kuif na 't
hemel-

12. Jonge) Laktantius *en* Prudentius (*gelijk ook al is aangeteekend*, 1 D. 244 pag.) *konnen sich niet genoeg uitten over de spooreloose dwaasheid der Heidenen, die haaren Jupiter, ja de meeste goden, sonden en gruweldaaden toevoegen, die sy in de menschen, hunne medeburgers, strengelijk berispen. Uit deese trokken wy het geene van de schandjongens is gesprooken*, 1 D. 113 en 244 pag. en 2 D. 202 pag.

13. Apollo) *Het Latijn omschrijft hem, gewaagende van sijn* lier en boog. *Siet hem met deese werktuygen afgebeeld*, 1 D. 105 pag.

14. Kartea) *Van welke stad*, 2 D. 201 pag.

15. Cyparissus) *Een jongeling, soone van Telefus; of, volgens* andere, *van Amikleus; om sijn schoonheid geliefkoost van Apollo; of, volgens* Servius (over het 1 B. van Virgyls Landd.) *van de woudgod, Silvanus. Deese sloeg aan het quijnen, en verkeerde in een cypresboom; na dat hy een godgewijd hert onverhoeds in het veld had doodgeschooten. Sie sijn veranderinge in deese print.*

16. Beest) *Bynaar op deselve wijs quam by* Virgyl (in het 7 B. van den En.) *het tamme hert om door de Trojaansse vluchtelingen, in Latium sijnde aan land gegaan.*

hemel-welf op te fteken. Daar op verfugtte Febus, en feide vol droefheid. Wij fullen u, gij andere betreuren, en bij de lijk-klagers gevonden werden. 17

17. Lijkklagers) *De cypres, fijnde afgefneden, bot niet weder uit, en is daarom Pluto toegewijd; terwijl men, by die van Romen een cypreffe tak voor het huys fteld, op dat niemand, onverfiens binnen gaande, befmet fou worden.* Plinius, 16 B. 33 H. *het geen de felve mede getuygd van* picea *of de pekboom. Doch dit feggen, nevens* Plinius, *van de cypreffe* Feftus en Servius; *hoewel men hier byvoegd, dat fy alleen voor de deuren der vermoogende en rijke lieden wierd gefet.* Lukanus, 3 B. fpreekende van het gewijde bofch van Marfeille, *om dat defelve by de Romeinen feer laat is bekend geworden, en weinige defelve in hunne lufthoven en boomplantagien hebben aangequeekt.* Plinius wederom, 16 B. 33 H. *Doch, by de Grieken wierd fy mede op den houtftapel gelegt, en rondfom deefe gefteld, om den fwaaren reuk der brandende licchaamen, foo veel moogelijk, te verbeteren en te verdrijven.* Servius, over het 6 B. van Virgyls En. Statius, 4 B. der Theb. Silius, 10 B. en eindelijk onfe Nafo, 3 B. der Klaagbr. 15 Br

DERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Orfeus, fittende in het midden van het gemelde geboomte, tuffen allerhande foort van gevogelte en viervoetig wild, begint der goden lof op te haalen, en onder andere te fingen van hunne minneryen met fchoone kinderen. Vooreerft dan heft hy op van Ganymedes, foon van koning Tros, op den berg Ida van Jupiter gefchaakt, in de gedaante van een adelaar; en in den hemel met het opperfchenkerfchap vereerd.

Dusdanigen wout van geboomte had den digter t'fijnwaart getrokken, en fat midden in een ring van 't wild gedierte, en een fwerm van gevogelte. 1 Als hij nu

1. Gevogelte) *Gelijk hy mede in de Roomffe Schouwburgen, voor de Vefpafiaanen was vertoond, volgens* Martialis, in het 21 der Schouwburgd. *Ik vind hem mede op een keiferlijke* Gedenkpenning, *by meergenoemde* MORELLIUS, op het 11 Taf. van fijn Specimen, of Penningproef; *gelijk mede by* Erizzo,

na de ſnaren lang genoeg geſtelt, en met den duim ge-
toetſt had, en gewaar wiert, dat de ſnaren, hoewel ſij
verſcheide toonen gaven, evenwel een over-een-koment
geluid ſloegen; begoſt hij dit lied te queelen: hef mij,
o moeder Calliope, een lied op van Jupiter. Want alles
is ſijn ſcepter onderworpen. 'K heb dikwils van Jupiters
vermoge geſongen: voor deſen dreunde ik met een grover
2,3 toon den reuſenſtrijd, en hoe de ſeeghaftigen bliksem
4 over't land van Flegre wiert uit-geſchooten, nu paſt me
een fijnder lier-toon: want 'k ſal ſingen van der Goden
troeteljongens, en hoe de meisjens, door ongeoorlofde
de liefdens brant ontſint, wegens't boeten van haar geile
luſt ſtrafwaardig wierden. Jupiter verliefde wel eer op
Ganimedes, en, om onbekent te ſijn, vont hij iets waar
in hij goed vond ſig te veranderen, keurende daar toe geen
vogel waardiger, als den arend ſijn blikſem-drager. Dus 5
verandert ſcheert hij met ſijn valſſe pennen door de lugr,
en rooft Ganimedes weg. Die nu nog ſijn ſchenker is, 6
en, tot wroeging van Juno, Jupiter de Nectar voor 7,8
dient.

Erizzo, Sambucus, *en eindelijk mede by* Jak. Gronovius, in het 1 D. van ſijn Schatkamer der Griekſe Aaloudheden, *een werk, mijnes bedunkens, by de* Geleerde Wereld *onaangenaam, ſoo niet ten hoogſten haatelijk.*

I. Om dat het beſlag te groot is, en die reeds uitgegevene drie boeken tot een boek gemakkelijk gebracht ſouden konnen worden.

II. Dat de figuiren, of printen en afbeeldingen (geraapt uit Urſinus, Kanini, Auguſtini, Morellius, Begerus, en andere, *reeds in de Boekſaalen der* Liefhebbers *te vinden) grooter, en des vryſlechter (ſlordig ſou ik niet durven ſeggen) geteekend en uitgewerkt ſijn, als die geene, welke van gemelde* ſchryveren *ſelf ſijn in het licht gegeven*

III. Om dat in deeſe groote meenigte (en die maakt een groot boek) bykans geen onderſcheid is gemaakt; wat beeld en wiens hoofd men vind op waare en niet verdichte Geldmunten *en* Gedenkteekenen: *want het is ſeeker dat in deeſe rommelſoo van tronien en aangeſichten der Doorluchtige de meeſte ſijn getrokken uit een verſierd* monument *of gedenkteeken; of, oprecht en onvervalſt ſijnde, al giſſende beſchonken met een verkeerde naam. Doch keeren wy weder tot* Naſo *en onſe, voor* Leerlingen *opgediſchte*, Aanteekeningen; *alleenlijk mijn genegene* Leeſer *te kennen gevende, dat ik niets uit gemeld werk, tot mijnen voordeele heb gebruikt, als ſijnde* Urſinus, Kanini, Vaillant, *en alle de* bovengemelde *eer van my doorgebladerd, eer ik kon weeten dat genoemde* Hoogvoorleeſer *ſijn* Schatkamer *ontwierp.*

2. Toon) *Het Latijn gewaagt van een* plectrum *of ſlagpennetje, waar mede men de ſnaaren roerd, en volgens geſtelde toon beweegd. Siet het aangeteekende*, 1 D. 110 pag.

3. Reuſenſtrijd) *Afgebeeld in dit* 2 D. 13 pag.

4. Flegre) *Het ſlagveld der Reuſen; van eenige geſteld in Macedonie, omtrent de ſtad Flegre, naderhand geſegt Pallene.* Stefanus, in ſijn Stedeb. Strabo, in het uittreks. van het 7 B. *van eenige weder in Theſſalie; en eindelijk van eenige in Kampanie; alwaar de ſwaveldaalen ſijn, anders geſegt* Forum, *de merkt van Vulkanus.* *Siet* Strabo, 5 B. *en van dit veld* Silius, 9 en 12 B. Lukanus, 7 B. Statius, 2 B. van den Theb. en 1 B. van Achill. behalven Propertius, Val. Flakkus, *enz.*

5. Blikſemdrager) *Welken vogel, met blikſems in de klaauwen u word vertoond*, 1 D. 140 pag.

6. Roofd) *Gelijk hy word vertoond by* Alciatus, *in ſijn* 4 Sinneb. *ja mede op het* 108 Geſteente, van het 1 D. by Leonard. Agoſtini, *en des mede by bovengenoemde* Jak Gonovius.

7. Juno) *Vol ſpijt, om dat, haar dochter Hebe ſijnde afgeſet, Ganymedes, wegens het ſchenken, in den hemel haar plaats bekleedde. Siet van Hebe*, 2 D. 191 pag.

8. Nectar) *Van welke*, 2 D. 4 pag.

VIER-

VIERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Orfeus vaart voort met het ſingen van de minneryen der goden met hunne jonge kinderen; verhaalende het geval van Hyacinthus. Deeſe was van Apollo en Zefirus te gelijk bemind; doch de jongen hield het met Apollo. Zefyrus dit ſeer euvel opneemende, neemt ſijn ſlag waar, dat de gelieven met de werpſchijf ſpeelen. Apollo dan de ſchijf om hoog werpende, drijft de minnenijdige Zefirus de ſteen, met geweld, naar het hoofd van Hyacinthus, en beneemt het dus het leven. Maar Apollo, willende van het ſchoone kind een gedachtenis behouden, doet hem in een bloem veranderen.

1 Bij-aldien 'tu droevig lot, Hyacint, van Amycle ge
boortig, niet verhindert had, Apollo had u mede ten
hemel op-genomen. Niet te min blijſt gij, in den ſtaat
daar gij in ſijt, eeuwig: want ſoo dikwijl de lente den
winter verdrijft, en de ſon, uit het teeken vande water-
ſpuwende vis, in den ram komt, ſchiet gij uit, en groent
2 in 't jeugdig gras. Mijn vader Apollo had u boven andere
lief: waarom Delfos, de ſtad op 't middel-punt van Grie- 3
ke geſtigt, haren oppervoogt heeft moeten miſſen, ter-
wijl hij ſig aan de rivier Eurotas, en 't onbewalde Sparte 4
onthielt, nog cyter nog boog bij hem in agting was. Niet 5,6
meer denkende wie hij was, weigerde hij niet de netten
te dragen, de honden vaſt te houden, over ruig en hak-
kelig gebergte mee te ſlenderen, voedende alſoo ſijn
min-

1. Amykle) *Een ſtad in Lakonie; van welke*, 1 D. 40 pag. *was gebouwd van Amyklas*, *Lacedemons ſoon. Van deeſe gewaagen de Kantteekenaars van* Nicander, *en andere.*

2. Vader	*Siet*	1 D. 152 pag.
3. Middelpunt		1 D. 239 pag.
4. Eurotas		1 D. 165 pag.
5. Citer		1 D. 13 pag. *deeſe op een* Gedenkpenning.
6. Boog		1 D. 105 pag. *deeſe mede op een* Penning.

7. Mid-

minne-vlam door langwijlige ommegang en verkeeren
7 met de jongeling. 'T was omtrent de middag, als sij
8 haar gewaar uit-schooten, met olijfolij 't lighaam bestre-
9 ken dat het glimde, en om strijd de breede werp-schijf
souden werpen. Febus was d'eerste diese swankte, en door
de wolken snorde. Na een lange wijl viel de sware schijf
binnen 't perk op 't harde aardrijk neder, blijkende ge-
10 lijklijk's swankers kragt en konst. Hyacint, heet op 't
spel, liep onverhoeds schielijk toe om de schijf op te ra-
pen, maar die stuitte van 't harde aardrijk weder op, u
Hyacint in 't aangesigt. Waar over Apollo soo seer besturf
als de jonge: hij hief u, ter neder gevallen, op; dan
koesterde hij u weder: dan wiste hij 't bloed van de ijslijke
wonde, nu rekt hij 't in-krimpend leven met sijn genees-
11 kruiden; maar sijn konst was vrugtloos, want 't was een
dood-wond: gelijk geknikte violen, mankop-bollen in
een begooten tuin, of lelien aan haar blonde stelen, ter-
stont 't verslenste en sware hoofd laten hangen, 't selve
niet langer konnen over-eind houden; maar na d'aard
buigen. Soo lag de stervende jonge gestelt, die bij ge-
brek van levens-kragt geknikhalst, top swaar wierd, en 't
hoofd liet hangen op de schouderen. Doen riep Febus:
12 gij komt om, Hyacint, in de bloem van u jeugt, ik sie de
wond, waar van ik oorsaak ben, dees hand verschaft dit
verdriet, dees hand moet u om-kom en geweten werden;
ik ben 't die u 't leven beneem. Maar evenwel, waar in
heb ik mis-dreven, of 't most sijn, dat spelen misdaad 13
kost genoemt werden? dat beminnen ook misdaad kost
gerekent werden? Og mogt ik voor, of met u, sterven:
maar aangesien 't nood-lot mij sulks belet, sult gij altijd
bij mij sijn, gij sult mij altijd in de mond besturven sijn.
Van u sal ik altijd op de lier galmen, van u singen; gij sult
als een nieuwe bloem met letteren mijn hart-seer melden.
Ook staat de tijd te komen, dat een kloeken held in de- 14
se bloem veranderen sal, wiens naam op 't selve blad sal
wesen uit-gedrukt. Terwijl Apollo dit waarlijk voor-
spelde, siet, het bloed dat tegen d'aarde gespat, en 't gras
geverft had, begost te veranderen in een bloem, schoonder
geverft als Tyris purper, aannemende 't fatsoen van de 15
lelie: uit-gesondert dat gene purper verwig, dese soo wit
als silver sijn. Febus, die hem dus verandert had, ver-
genoegde sig met dese vereering niet, maar schreef sijn
jammer-klagt op de bladeren, waar op was uit-gedrukt, ai,
ai, droevige-lijk-klagt-letteren. Sparte schaamt sig niet 16, 17
Hyacint voort-gebracht te hebben; want selfs nog in dese
eeuw wert hem eer aangedaan. En wert jaarlijks, met uit-
nemende pragt, na ouder gewoonte, ter eere van Hyacint
een dag geviert.

7. Middag) *Het Latijn gebruikt in haare omschrijvinge de benaaminge van* Titan; *van welke*, 1 D. 108 pag.

8. Olijf-olie) *Van dit smeeren spraaken wy*, 1 D. 94 pag. *doch merk hier aan, dat sy sich bestreeken en oversmeerden, niet alleen wanneer sy wilden worstelen; maar ook als sy wilden speelen en eenige swaare oeffeningen aanvangen.*

9. Werpschijf) *Van welke steen elders is aangeteekend.*

10. Hyacint) *In het Latijn geheeten* Tenarides: *dat is, Lakonier; wegens Tenarus, van welke berg*, 1 D. 67 pag.

11. Konst) *Anderfins de vinder en beschutsheer van de Geneeskunde; volgens het aangeteekende*, 1 D. 25 pag.

12. Hyacint) *In het Latijn* Oebalis, *wegens Ebalien, dat is Lakonien; gelijk wy aanteekenden*, 1 D. 23 pag. *hoewel de* Verklaarders *meenen dat* Ovidius *deese bynaam hier te vroeg gebruikt; aangesien Ebalus, na welke een stad in Lakonien is genoemd, eerst was een broeders soon van deese Hyacinthus; deswegen misschien na sijn ooms dood gebooren. Siet* Lucianus, in gemelde Gespr.

13. Misdreeven) *Terwijl Apolloos medeminnaar, Zefirus, uit minnenijd die moord uitvoerde.* Lucianus, in het Gesp. van Apollo en Merkuur, *behalven* Tzetzes en Palefatus.

14. Held) *Aiax, Telamons soon; van welke mede*, 1 D. 11 en 124 pag. *doch van sijn omkoomen en nieuwe bloem sullen wy spreeken, in de aanteekeninge van het* 13 B. der Herschepp.

15. Tyris) *Siet* 1 D. 64 pag.

16. Letteren) *Sie van deese geletterde bloemen*, Plinius, 21 B. 11 H. Sofokles, in den Aiax; *gelijk mede* Lazar. Bonamicus, *by meergemelde* Sabinus, *en* Rigaltius, over Tertullianus, van de Kroonen.

17. Sparte) *Grootmoeder van deese Hyacinthus; volgens* Pausanias; *welke* (in Lacon. en in Messen.) *gewaagd van sijn feest en jaarlijkse ommegangen, in welke de Lakoniers sich met klimop, gelyk als op de vierdagen van Bacchus, hebben gekroond.* Makrobius, 1 B. 18 H.

VYFDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

De gemelde sangkonstenaar, hebbende gesongen van der goden gunst en genegenheid ontrent schoone kinderen, soo treed hy over tot hunnen haat, afkeer, en genoomene wraak ontrent het vrouwelijke geslacht. Hy singt dan van de Propetides, welke Venus versteende, gelijk sy wel eer die van het eiland Cyprus had in ossen verschept.

1 Maar soo gij vraagt of 't koper-rijk Amathus tot genoegen uit-leverde de Propetider wijven: 't sou daar toe soo wel neen seggen, als het ongenoege toont over die gene, die wel eer twee hoornen op 't hoofd
2 hadden, en daarom den naam van hoorn-dragers kregen. Voor de deur van dese lieden stont een autaar
3 van Jupiter, de God der gast-vrijheid, schriklijk beschantvlekt met ijslijk slagt-offer. Den welke als eenig vreemd'ling met bloed beplengt sag, kost hij sig hebben in-gebeelt, dat daar op geoffert waren kalveren en schapen van Amatheus: maar 't waren in der daat vrunden ven buite. D'alvoedsame Venus, door die Godvergete offerhande verstoort, stont selfs om uit haar steden en 't land Cyprus te vertrekken. Maar dagt, wat 4
heeft dit mijn aangenaam eiland of steden mis-dreven? wat kan ik haar wijten? 'T sal beter sijn dat dit God-loos ge-

1. Amathus) *Van welke stad*, 1 D. 194 pag.

2. Hoorndragers) *In het Latijn* Ceraftæ, *wegens het eiland Cyprus, wel eer geheeten Cerastis; aangesien het hadde veel hoornen, dat is, voorbergen, aan alle kanten hoekig in zee sich uitstrekkende.* Stefanus, in het Stedeb. *Vorders was dit eiland gelegen in de bogt van Issus, tussen Syrien en Cilicie; wel eer soo vruchtbaar en vol overvloed, dat men het noemde* Makaria, *dat is*, beata, *gelukfalig.* Horatius 3 B. 26 D. *het was ook berucht van goed koper.* Festus. *en eindelijk de godinne Venus gewijd.* Horatius, 1 D. 3 en 30 D. Florus, 3 B. 9 H. *Siet vorders, van dit weelig en rijk eiland,* Ammianus, 14 B. 7 H. Plinius, 2 B. 90 H.

En wat de hoorndraagers aangaat, siet het aangeteekende, 2 D. 74 pag.

3. Gastvryheid) *Van de gastvryheid en van deese Jupiter is gesprooken*, 2 D. 128 pag.

4. Cyprus) *In het Latijn hier geheeten* Ophiusa; *gelijk het schijnt; want ik dit nergens heb gevonden*

gedrogt met ballingſchap of de dood, of met iets geſtraft werde, dat tuſſen dood en ballingſchap is. En wat koſt dat anders weſen als een ſtraf van vorm-herſchepping. Terwijlſe in twijffel ſtont wat poſtuir ſijſe wild aan-ſchieten, ſloeg ſij 't geſigt op haar gehoornde koppen; en bedenkende datſe haar de hoornen koſt laten houden, herſchiepſe die grove lighamen in norſſe oſſen.

Des niet te min dorſten de vuil ontugtige Propeti-
den ſeggen, dat Venus geen Godin was. Waarom de
Godin in toorn ſoo verhitte, dat deſe d'eerſte ſtalen wier-
den die haar lighaam en ſchoonheid voor geld uit-veil- 5.
den (alle-mans hoeren wierden) na dat ſij de ſchaamte
hadden uit-gerrokken, en 't bloed van ſchaamroodheid
geronnen was, ſijn ſij in ſteenen verandert, en verſchil-
den weinig van haar voorigen ſtant.

den aangeteekend. Oſiuſe was anders een eilandeke, ontrent de Baleares, in de Midlandſe zee; doch van welke geenſins op deeſe plaats word geſprooken.

5. Uitveilden) *So verteld* Juſtinus (1 B. 5 H.) *dat de jonge maagden van Cyprus gewoon waaren aan den oever de liefhebbers op te ſoeken, den verbygaanden reiſiger aan te lokken, om een ſtuivertje te winnen, en op die wijſe haar huwlijksgoed by een te ſchraapen. Doch ſiet hier deeſe Propetiden van Venus in ſteenen verſchept.*

Ter gelegenheid van de geile neering der Cyperſſe jonge dochteren (ſie van diergelijke omſtandelijk Herodotus, 1 B. 99 H.) *word aangemerkt dat te Roomen de hoeren ſich ook aan den verbygaanden uitveilden, ſijnde naakt.* Tacitus, 15 Jaarb. 37 H. Artemidorus, in het Droomb. 2 B. *en ſijnde haar naam en de juyſte prijs geſteld voor den ingang van haare woonınge.* Seneka, 1 B. der Pleitred. 2 H. Juvenalis, 6 Beriſpd. Martialis, 11 B. 48 D. *gemeenlijk een donker en ſtinkend keldertje, met een verſleeten en gelapt gordijntjen afgeſlooten.* Martialis, 2 B. 46 D. Juvenalis, in gemeld 6 Beriſpd. Petronius, in ſijn Beriſpſchr. *enz.*

SESDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Van de gestrafte Propetiden valt Orfeus op Pygmalion; welke, beslooten hebbende sonder het gebruik van vrouwen sijn leven door te brengen, ondertusschen by geval een jonge maagd van yvoir beitelde en afbeelde; waar op hy daadelijk soo verliefde, dat hy van sijn voorneemen afstond, en de godinne Venus om een vrouw bad, met sulk een schoonheid begaafd. Sijn gebed wierd verhoord, en hy gesegend self door een wonderwerk. Het yvoire beeld ontfing siel en leven, en Pygmalion dit schoone schepsel in sijne armen, en op sijn slaapkoets.

Als Pigmalion gemerkt had, dat dit vrou-volk haar leven soo ontugtig door bragt, ergerde hij sig aan die vuile vlekken, die de natuir 't vrou-volk meer als andere heeft in-gevreven, leefde ongehuwt, en bleef lang sonder
2 egt-genood. Ondertussen sneed hij uit wit evoir een beeld, soo konstig en schoon, dat 'er diergelijke niet kost gebooren werden, en verliefde op 't werk van sijn eige hande. 't Beeld geleek een suivere maagd, die gij sout geswooren hebben te leven, en, bij-aldien 't haare schaamte niet verhinderde, te willen reppen, en bewegen. Soo konstig was de natuir geboorst, datmen niet merken kost dat het konst-werk was. Pigmalion stont selfs verwondert, en ontvonkte in liefde tot sijn beeld. Hij betastent menigmaal om 2
te voelen, of vlees, of evoir was: nog dorst hij niet vast-

1. Beeld) *Een liefhebber van de Dichtkunde merk hier aan de vermaakelijke sinspeelingen en konstige gedachten van onse Dichter, ontrent de hertstochten van den verliefden Pygmalion, handelende dit yvoire meesterstuk.*

2. Ontfonkte) *Op deese wijse ontfonkte seker jongeling tot het beeld van Venus, in de stad Knidus. Deese bynaar geheele dagen in de tempel van gemelde godinne sich ophoudende, bracht voor eerst in de menschen een indruk van sijn groote en ongemeene heiligheid. Maar naderhand toonde hy in al sijn doen, dat Venus het doelwit was van sijne buitensporige minneryen. Dit ging met die knecht so verre, dat hy sich, buiten kennis van de kerkmeesters, heimelijk in de kerk liet sluiten. Des anderen daags bevond men*

vaſt gelooven dat het evoir was. Hij kuſt het, en meent
3 dat hij weder gekuſt wert: hij ſpreekt het aan, hij vat het, en gelooft dat ſijn vingers nog in 't ingedrukte vlees ſtonden, vreeſende dat het door ſijn drukken blaauwe plekken op 't poeſele vlees ſoude krijgen. Dan ſtreelt en vleit hij 't, dan geeft hij 't Meisjens ſpeel-goet, hoorntjens, kralen, vogeltjens, veel-verwige bloemen,
4 lelien, geſchilderde reukballen, en emmer uit de populieren gedroopen. Daar-en-boven bepronkte hij al de
5 leden, met ſteen-ringen de vingers, met een ruimen
6 cier-keten den hals, met baggen d'ooren; geliſte borſtbanden den boeſem. Alles ſtont haar even ſchoon: hoewelſe ſonder dien cier niet min ſchoon was. Eindlijk leit
7 hijſe op ſijn purper ledekant, noemtſe ſijn bed-genoot, en legtſe een ſagt gepluimt oor-kuſſen onder 't hoofd, even offe gevoel had gehad. Midlerwijl verſcheen Venus
8 vierdag, die 't geheel Cyprus door, bij groot en klein gehouden wiert; en witte vaarſen met haar bekranſte en
9, 10 vergulde hoornen lagen reets gebolt; het reukoffer ſmookte vaſt: als wanneer hij, ſijn offer-pligt voltrokken hebbende, bij d'altaren bleef ſtaan, en met ſchroom ſeide: indien gy Goden alles kont verleenen, wens ik dat mijn wijf mag ſijn, (hij dorſt niet ſeggen, dit evoire beeld) ſoo ſchoon als dit evoire. De gulde Venus, aangeſien ſij op haar vierdag daar tegenwoordig was, merkte ſeer wel wat de gront van dat gebed was: waarom, tot een teeken van verhoor en toegenegentheid der Godinne,
den brant driemaal in 't reuk offer op-vlamde, en hoog 11
in de lugt op ſloeg. Weder t'huis gekomen, beſogt hij ſijn maagden-beeld, en kuſtent, over 't ledekant bukkende. 'T ſcheen hem laau te ſijn. Hij kuſt het andermaal, en betaſt de borſt of 't hart ook klopte. Terwijl hij taſt wert 't evoir week, en, ſijn hardigheid af-geleit
hebbende, poeſel; even als 't was, door de warmte 12
der ſon ontdooit, met den duim gekneed, tot verſcheide gedaanten gevormt, en in 't handelen gebruiklijk wert. Terwijl hij hier over verſtelt ſtaat, ſig met ſchroom verblijt, en vreeſt dat ſijn gevoel hem bedroog; taſt de minnaar reis op reis, om een proef te nemen of 't hem na ſijn gebed geſchiet was. Maar 't was vlees, de pols, die hij met den duim taſte, klopte.
Daar op beraamde Pigmalion Venus dank-ſegging uit 's 13
harten-grond, en kuſt eind'lijk den mond, die nu geen evoir meer was. Als de maagd de kuſſen voelde, wiertſe ſchaam-

men de eene dye des beelds met een groote vlak beſet; een teeken dat deeſe verliefde, op die nacht, het marmer op een onbehoorlyke wyſe had ombelſt. Siet Lucianus, in het Geſpr. van de Minneryen, en Arnobius, 6 B.

3. Gekuſt) *Volgens* Sabinus en andere Uitleggers, *was het geen beeld, maar een poeſele en blanke vryſter. Doch ſiet mede van Pygmalions beeld gemelde* Arnobius, in aangetoogen B.

4. Emmer) *Barnſteen; van welke gomme,* 1 D. 190 pag.

5. Steenringen) *Van welke,* 1 D. 107 pag.

6. Ooren) *Van de oorhangſelen ſpraken wy,* 1 D. 214 pag.

7. Purper) *Het Latijn beſchryft deeſe verf, als oorſprongkelijk uit een ſchelp van* Sidon. *Want terwijl Tyrus en Sidon malkanderen in Syrien ſoo naar by leggen, ſoo word dikmals iets van het eene aan het andere toegeſchreven. Sie van Tyrus en haar purper,* 1 D. 64 pag. *en van Sidon,* 1 D. 256 pag.

8. Vierdag) *Aangeſien het geheele eiland de moeder van de min is toegewijd; volgens het aangeteekende,* 2 D. 238 pag.

9. Vergulde) *Siet* 2 D. 189 pag.

10. Reukoffer) *Van welken wy meenigmaalen ſpreeken; gelijk in het* Bladwyſer *kan werden naargeſien.*

11. Driemaal) *Het was een ſeer gelukkig voorteeken, indien het offervuur helder opbrandde, en hemelwaards ſich verhief.* Virgilius, 4 B. van de Landb. Ovidius, 4 B. der Pontusbr. 9 Br. Suetonius, in Auguſt. 94 H. *in tegendeel was het rampſalig; en voorſpelde allen onheil, indien het neerſloeg, en meer naare dampen als blyde vlammen veroorſaakte.* Lukanus, 1 B. Seneka, in Edip. 1 Bedr. 1 Ton. *maar 't was het allerheilſaamſte teeken, wanner het vuur vanſelfs uit den hemel viel, het offer aanſtak en verteerde.* Servius, over het 8 Herdersl. ſpreekende van Ciceroos eegaa. Pauſanias, in Att. ſpreekende van koning Seleukus. Plinius, 2 B. 107 H. *behalven* Gratius, *enz. Of dit ooit by het Heidendom gebeurde, daar mag men met reden aan twijfelen; te meer, dewijl* Horatius *het als een verdichtſel beſpot,* 1 B. 5 Beriſpd. ſpreekende van het Italiaanſe ſtedeke Gnatia. *Doch by de Hebrëen is het dikmaals voorgevallen; volgens de* H. H. Bladeren; *te weeten* in het 1 B. der Kon. 18 H. 38 Verſ. ſpreekende van Elias, het 1 B. der Chronyk. 21 H. 26 verſ. ſpreekende van David. en 2 B. 7 H. 1 verſ. ſpreekende van Salomon. *voeg hier by* Sulp. Severus, mede ſpreekende, in ſijn 1 B. van gemelde Elias.

12. Was) *In het Latijn,* cera Hymettia; *was van Hymettus; van deeſen berg ſpraaken wy,* 1 D. 237 pag.

13. Pygmalion) *Het Latijn noemd hem* Pafius; *hoewel 'er toen ter tijd op het eiland noch geen Pafos was, want de ſtad kreeg deſe naam van de ſoon van Pygmalion en dit yvoire vroutje.*

14 schaam-rood, en sag in 't opslaan van haar oogen, scheemerende te gelijk den hemel en haar minnaar. Venus, die dit paar dus verknogt had, verscheen 't in d'egten staat, soo dat sij na verloop van negen maanden Pafos baarde, waar na 't eiland den naam voert.

14. Schaamrood) *Sie* 1 D. 75 pag.

SEVENDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Van Pygmalions yvoir treed Orfeus over tot de heilloose minnevlam van Myrrha; verhaalende hoe deese in liefde ontstak tot haar eige vader; hoe sy, geen middelen siende om die liefde te vernoegen, sich selven poogde te verhangen; hoe de voedster Mirrha bewaarde, raad gaf, en eindelijk, op sekere nacht, dede gaan in 's vaders slaapkamer; hoe de vader daar op haar beswangerde; doch, haar kennende, met den blooten degen naarliep, en soo lang vervolgde, tot dat Myrrha, sijnde moe en mat, in een boom verkeerde; welke, op den gestelden tijd in arbeid koomende, Adonis, dien schoonen jongeling, ter wereld bracht.

1 Hier uit is gebooren Cinyras, die gelukkig had konnen genoemt werden, had hij kinderloos geweest; 'k sal wat gruwelijks singen: wijkt van hier dogters en gij ouders: of bij aldien dit mijn lied u vermaakt, kond gij gelooven dat ik in dit stuk de waarheid niet en singe, dat sulks nooit gebeurt is; of soo gij 't gelooft, moet gij ook voor seker houden de straf die daar op gevolgt is. Soo de menslijke natuir soo verkragt kan werden, dat sij sulks toe laat; heilig Tracie, en dit land, heilig dese contrei, 2
om datse geen gebuir is van een land, daar soo vervloekten

1. Cyniras) *Koning van Cyprus, Pygmalions soon; wiens rijkdom en schatten geroemd worden van* Pindarus, in het 8 Lierd der Nem. *Doch* de Kanteekenaar van Lykofron, en Liberalis, (in sijn 34 Vertell.) *noemen deesen koning Teïas en sijn dochter niet Mirrha, maar Smirna.*

2. Thracie) *In het Latijn,* Ismariæ gentes, *wegens den Ismarus; van welken berg,* 1 D. 109 pag.

3. Ara-

3 ten stuk bedreven is. Arabie bralle vrij op d'overvloed
4 van amoon, kaneel, costus, en mag vrij wierook vogt
uit boomen druipende, en andere bloemen dragen, teel-
den 't ook maar geen mirre. Soo dier hoefde u die nieu-
we boom niet te staan. De min-god seid ronduit, dat u
sijn schigten niet beschadigt hebben, Myrra, en dat sijn
minne-toors dat gruwel-stuk niet verwekt heeft. Een
5 der drie rasernijen heeft u met haar helsse minne-fakkel
en geswolle slange-halsen dien brand toe-gedreven. 'T is
wel schelms sijn vader te haten, maar dus te beminnen is
erger als haten. Het puik van hovelingen, en al de bloem
van 't ooste quam uit alle hoeken ijder om 't yverigste u
ten huwelijk versoeken. Uit dit gros kost gij, o Myrra,
een verkooren hebben, als 'er u vader maar niet onder
was. Sij merkte haar schandlijke liefde genoeg, en wor-
6 stelde tegen deselve, seggende: waar sweven mijn sinnen,
wat heb ik voor? weert o Goden, God-vrugtigheid, en
gij geheiligde Ouder-wet dit schendig voornemen, en
weerstaat mijn gruwel-stuk, soo dit anders een gruwel-stuk
is. Want, als ik mij bedenk, schijnt het dat een God-
vrugte die minne-lust niet hoeft te doemen. D'andere
dieren springen sonder onderscheid in 't hondert. De
vaars vint 'er geen been in, van de vaar besprongen te
werden: den hengst bespringt sijn volen, de geit sijn
kroost, 't gevogelte sijne kiekens. Gelukkig sijnse, die
dit vrij staat. De mens is door omsigtigheid met nij-
pende wetten gekneveld; dat de natuir inwilligt, weigert
7 't nijdig regt. Des niet te min segmen dat 'er volk'ren
sijn, bij welke moeder met soon, dogter met vader
paart, en alsoo d'ingeboore met d'aangeboore liefde groeit
en bloeit. Helaas waarom ben ik in dat land niet ge-
booren! ag, 't is mijn ongeluk hier geteelt te sijn?
Maar waarom in die gedagten weer vervallen? weg spoo-
reloose hoop. Hij is wel waart van mij bemint te wer-
den, maar als vader. bij aldien ik geen dogter was van dien
grooten Cinyras, kost ik sijn bedgenoot sijn; nu terwijl
hij mij soo na bestaat, is hij mijn lief niet; soo dat mij
die na verwantschap schaadlijk is. Bestont ik hem niet,
mijn liefde had nader klem. Nu lustme ver buitens
lands te trekken, en mijn vaderland te verlaten, om met
buiten-swerven dit snoode stuk te ontvlugten; maar mijn
vuile minne brant wederhoud mij, om bij Cinyras mijn
oogjes te verklaren, hem te voelen, aan te spreken, en 8
ten minsten te kussen, terwijl mij 't andere niet geoor-
loft is. Hoe, kont gij iets anders hoopen God-loose
maagd? Merkt gij niet, hoe gij en 't regt der volk'ren
en geslagt-namen verbrouwen sult? Wilt gij u moeders
bij-sit, vaders boel, u kinds suster, en broeders moeder
genoemt werden? Sijt gij niet verschrikt voor de swarte 9
slang-harige rasernijen, die de misdadigen sig inbeel- 10
den te sien met haar ijslijke fakkels na de oogen en 't
aangesigt slingerende? Terwijl gij na 't lighaam nog onge-
schonden sijt, doet wel, en bevlekt u ziel niet,
met sulken gruwel-stuk voor te nemen. En breekt niet
los met dit verbode bij-slapen den sterken band der
nature. Genome gij wout. De saak verbiet sig selfs. Hij
is God-vrugtig, hij weet wat mag bestaan, en, og was
hij soo dol-driftig als ik? Dus sprak sij; als midlerwijle
Cinyras uit een groot aan-tal vrijers van aansien in twijf-
fel stont wie hij kiesen wilde, en haar afvraagde, na 't 11
spellen van ijders naam, wiese ten huwlijk wilde neemen.
Hier op sweeg sij eerst stil, ontvonkte in 't bestarren
van vaders lonkers, en schoot een laauwen dau van tra-
nen op den dam. Cinyras vermoedende dat die maagd-
lijke tranen uit schroom voor 't huwelijk ontstonden,
seide, schreid niet mijn kind: droogde haar kaakjeus,
en kustense: waar over Myrra meer verblijd als 't hoor-
de, en gaf gevraagt sijnde, wat man sij koos, antwoorde:
een man gelijk als gij. Hij prees dit antwoort, schoon
hij 't niet besefte, en seide: volhard in die vader-liefde.
Op dit woort liet de maagd 't hoofd hangen, wel weten-
de wat gedrogt sij in den boesem voedde. 'T was mid-
der-nagt, als al 't gedierte sonder kommer en sorg in
slaap lag, en Myrra door onblusbaar minne-vier devaak
uit

3. Arabie) *In het Latijn*, Panchaïa; *welke is het allerbeste deel van het Gelukkige Arabie, ontrent haare zeebogt; voortbrengende wierook, en verscheidene andere kostelijke reukwerken.* Virgilius, 2 en 4 B. der Akkerb. *behalven* Tibullus, Lukretius, Klaudianus, *enz.*

4. Wyrook) *Van de wyrook en andere reukwerken van Arabie is gesprooken*, 1 D. 107 pag. en 2 D. 102 pag.

5. Helsse) *Het Latijn spreekt van* Stijx, *van de* Furien *en van* echidne. *Sie van deese rieviere*, 1 D. 220 pag. *van de slangen*, 2 D. 113 pag. *en sie self de susteren afgebeeld*, 2 D. 274 pag.

6. Waar) *Vergelijk Mirrhaas vertwijffelinge, met de andere konstwerken van onse* Naso; *te weeten met die van Medea*, 2 D. 186 pag. *van Scilla*, 2 D. 221 pag. *en van Biblis*, 2 D. 264 pag.

7. Volkeren) *Gelijk de Troglodijten, Garamanten, en andere Ethiopisse volkeren in Afrika; welke van geen huwelijken weeten, en slechts in het hinderd, sonder onderscheid toeloopen. Siet* Solinus, in het 33 H.

8. Verklaaren) *Soo gaat de liefde van trap tot trap, seer selden by een gelegenheid stilstaande. Siet deese trappen of linien (want soo noemd haar* Terentius, in de Kamerl. 4 Bedr. 2 Ton.) *ook waargenoomen in de worstelende redeneeringe van de verliefde Biblis*, 2 D. 265 pag.

9. Kindssuster) *Dergelijke verwarringe der benaamingen maakte ook Edipus in sijn geslachte, met Jokaste te trouwen. Siet* 1 D. 209 pag.

10. Inbeelden) *Vergelijk deese plaats met die van* Cicero, *aangetrokken*, 1 D. 9 pag.

11. Vryers) *Het geene* Ant. Liberalis *mede getuygd, in sijn reedsgemelde* 34 Vertell.

12. Dood)

uit d'oogen wiert gehouden, en deselve spooreloose drift weder in 't hoofd maalde. Dan geeft sij de moet eens verlooren, dan wil sij een proef nemen, schaamt, en begeerte trokken elk een bijsondere streng; dus vont sij niets om in 't werk te stellen: even als een grooten boom, soo met de bijl onderhouwen, dat'er niet als den lesten hak en ontbreekt, niet weet werwaarts hij vallen wil, en 't neerploffen aan alle kanten gevreest wert: aldus wikte dat twijffel-moedig en dol-driftig hart wispelturig, dan herwaarts dan derwaarts over-wegende. Eindlijk vont sij nog eind nog uit-komst van minne als de
12 dood alleen, de dood koos sij, en stont op, met voor-nemen om haar selve te verhangen: dus bond sij
13 haren gordel aan 't dwars kosijn-hout, en seide: vaar wel waarde Cinyras, en verstaat d'oorsaak van mijn dood: met strikt sij den strop om den bleeken hals. Men segt
14 dat de trouwe voedster, die de deur-waarster was, 't gemompel van haar voester kind hoorde, dat 't oude wijf op stont, de deur opende, en 't moord tuig den strop siende, schielijk schreeude, voor de borst klopte, den boesem op-rukte, de strop van den hals en in flarden reet, en doen eerst tijd vont om te schreien, haar te omhelsen, en te vragen waarom sij haar selve verhangen had. De maagt sweeg als een blok, en sag met neer-geslage oogen strak na d'aard: sig beklagende dat door dit betrappen haar voor-genome dood weerhouden wiert. De bes houd aan; trekt de kap van 't grijs hoofd, ontbloot de verslenste borsten, en bid haar, om haar wieg en eerste op-queek, dat sij haar ontdekken wilde, waarom sij treurde. Sij hielt haar af-keerig, en versugtte sonder ietste beantwoorden. Maar de voedster volherdde om 't kluwen te ontwarren, belovende haar trou en digt te sullen sijn. Seg op, seit sij, en laat ik u behulpsaam sijn, mijn ouderdom vertraagtme niet. 15
Sijtge dol-driftig, ik weet u met ontoover-sang en krui- 16
den te genesen. Sijt gij van iemant betoovert, gij sult 17
door toover-konst gesuivert werden. Heeft u de gramschap der Goden getroffen, die sullen wij met soen-offer vermurwen. Wat kan ik vorder vermoeden; immers is 't gewis dat u fortuin en huis nog ongeblutst is: moeder en vader leven nog. Als Myrra vader hoorde seggen, versugtte sij uit 't diepste van haar hart, sonder dat de voedster nog haar ongeoorloofde minne rook, niet anders merkende als datse minde. Waarom sij, gespitst op 't uit-halen. bid datse 't haar melde, 't mogt sijn wat het was, ze neemtse al schreiende op haar magere schoot, vat haar met d'uitgeteerde armen om den hals, en seit: ik merk wel dat gij mint, schep moet, mijn vlijtigen ijver sal u hier in behulpsaam sijn, sonder dat u vader daar van ooit eenige kennis sal krijgen. Doen sprong sij als een dul mens uit haar schoot, viel met 't aansigt op 't ledekant, en seide; vertrek, bid ik u, en dwing mij niet mijn teere schaamte met verspreken te schenden. De minne aanhoudende begraaudense: voort van hier, of vraagt mij niet meer na d'oorsaak van mijn verdriet. Want 't is een gruwel-stuk datge weten wilt. De bes ontset sig, steekt de handen, die door ouderdom en vrees beefden, op, en viel haar voedster kind oot-

12. Dood) *Dit was de zinspreuk van de wijse Krates, by* Läertius. *Siet ook, in het* Griekse Bloemh. 1 B. 27 H. *doch sie weder van het eigenself-moorden der* Heidenen, 2 D. 212 pag.

13. Gordel) *Van welke* 1 D. 46 pag. *dit wilde de rampsalige Monima bestaan met de* Diadema, *of koninglyken hairband; doch welke, te onsterk om het gewicht van een geheel mensch te draagen, instukken brak. Sy is het* 57 *voorwerp van de* Pict. Loquens; *gelijk ook het* 54 en laatste *van de* Gallerye, *alwaar ik die koninginne aldus doe spreeken:*

Verwacht ik dan de dood van Mitridates hand?
Elendig hoofdcieraad, wild gy me niet verworgen?
Ontsegt gy Monima die dienst? heilloose band,
Gund gy geen eind aan mijn verdriet, en aan mijn sorgen?

Neen, ik heb schuld; gy sijt doorwaterd en verrot
Door all' het schreijen, van dat ik de vorst moet minnen
Die my niet mind, soo lang beroofd van sijn genot.
Help uit haar droefheid toch, ô snoer, een koninginne!

Ly, die gelukkige met uwe glans omvangt,
Dat de ongelukkige sich in uw strik verhangt!

14. Deurwaarster) *Welke Hippolyte word geheeten van* Ant. Liberalis, in gemeld Verdichtſ.

15. Ouderdom) *Boven teekenden wy aan*, 1 D. 235. pag. *dat men de besjes, voornaamlijk de leelijke, houd voor tovenaarsters; merk hier aan dat men het mede-werken en uitvoeren in allerhande guiteryen en arglistige aanslagen haar ook is toeschrijvende. Siet, by* Sabinus, *een koddige vertellinge, en een sneldichtje van* Eneas Silvius, *dit volkoomen bevestigende.*

16. Ontoversang) *Siet* 2 D. 290 pag. *doch dat ook bysonderlijk de verliefde door toverye konden hersteld en geneesen worden, bevestigd* Virgilius, in het 8 Herdersl. en in het 4 B. van den En.

17. Betoverd) *En op die wijse beschadigd. Siet hier af*, 1 D. 29 pag.

ootmoedig te voet, koesterende haar, dan met vleiende woorden, dan bedreigende, bij-aldien sij haar 't geheim niet opende, rugtbaar te maken, hoe sij haar had willen verhangen: met belofte, indien sij haar min openbaarde, van haar behulpsaamheid. Doen stak sij 't hoofd op, en nette den boesem der minne met tranen: dikwijl meenden sy 't te bekennen, maar hielt het t'elkens binnen, stopte den mond uit schaamte met haar kleet, niet anders seggende, als, o gelukkige moeder met soo een man! dit sei sij, en sugtte: maar de minne, die wel rook wat sij seggen wilde, sidderde en schudde, soo dat haar 't grijse hair te berge rees. En, na veel beweeg-reden, om die vervloekte minne-brant, was 't mogelijk, te lessen, bleef Myrra, schoon sij wist dat die vermaning op rede gegront was, vast van voornemen, liever te sterven, als 't doel-wit van haar liefde niet te treffen. Leeft, sei de min, gij sult tot u wil hebben uwen, sij dorst niet seggen, vader, maar hielt het binnen, en bevestigde haar toesegging met eede. 'T vrouvolk vierde doen Godsdienstig dien jaarlijksen feest-dag
18,19,20 van Ceres, op welke sij in 't wit gekleet, van d'eerstelingen der veld-vrugten koorn-air-kranssen plegen op te offeren, en voor sonde rekenen in negen nagten haar man te bekennen. Onder dien Gods-dienstigen hoop
21 was mede de huis-vrou van Cinyars, om die geheime offerhande bij te woonen. Als wanneer de min, merkende dat Cinyras sonder sijn egt-genoot sliep, en beschonken was, ter quader uire haar bevlijtende, onder een valssen naam hem aan preekt een deern op hem verlieft, en schoon van leest. Hij vraagde hoe oud sij was: als Myrra seit sij; en, last hebbende die te halen, gaat sij uit, komt ter sluik weer t'huis, en seit: verheugt u nu mijn voedster-kind, wij sijn 't stuk meester. Maar d'ongelukkige maagd schepte geen volkome vreugt, 't quaat-wikkent hart was vol droefheid; maar was evenwel verblijt, soo strijdig waren haar sinnen. 'T was nu de tijd dat alles in stille slaap lag, en de boer sijn
wagen dwars door de beeren gement had, doen sij aan 22
quam om haar vuil stuk te bestaan. Soo dat de gulde maan en starren eerst heldet aan-ligtende, haare aangesigten met swarte wolken bedekten, en het pek-donker
wiert. Den boer dekten eerst 't aangesigt, en gij Eri- 24
gone, geheiligt door de uit-stekende liefde tot u va- 25
der. Drie-werf stiet sij in 't aankomen den voet, 26
tot een teeken van wederom keeren: drie-werf spelde
haar den sterf-duidende uil met sijn droeve stem on- 27
heil. Evenwel ging sij voort, door dien haar de duistere nagt de schaamte benam, houdende met de linker-hand haar voedster vast, met de regter voor uit tastende om in 't donker de weg te soeken. Nu was sij vast aan den drempel van de slaap kamer, opende de deur, en wiert binnen gebragt. Als wanneer haar de knien knikten en beefden onder 't lijf: 't bloed schifte, 't aansigt verbleekte, en 't hart ontsonk in 't toetreden. Hoe sij 't ledekant meer naderde, hoe sij meer schrikte, en haar stout bestaan versoeide: wel willende dat sij onbekent had konnen wederkeeren. Dus mijmerende brengt haar de bes aan 't ledekant, gaffe hem over, en seide; hou daar Cinyras, daar hebt gij u liefste, vervoegende alsoo twee vervloekte lighamen. Vader Cinyras neemt bloedschendig sijn eigen ingewant op 't Bed, praat haar de maagdlijke vrees uit 't hoofd, en duwt haar een hart onder den riem. Misschien mogt hij ook ouders halven haar, dogter, en sij hem, vader genoemt hebben, ten einde 't vuil bedrijf eerlijke verf-namen mogt hebben. Dus ging sij, bij vader bevrugt, en met den vervloekten
buik vol God-loos saad, ter kamer uit. De nagt daar aan 28
vervarse haar schendig stuk; 't worstelen nam geen eind, voor dat Cinyras, begeerig te weten wie 't lief was, dat hij soo dikwijl had bekend, ligt eiste, 't welk soo haast niet gebragt was, of hij sag sijn gruwel-stuk en dogter te gelijk. Door hart seer kreeg hij de klem in de mond, en rukte den blanken degen, die aan 't ledekant hing, uit
de schee. Maar Myrra stoof weg, ontsnapte, door de 29
dui-

18. Ceres) *De Eleusinia genoemd en Thesmophoria; van welke* 1 D. 17 pag. *gehouden in de maand Boëdromion, of Augustus.*

19. Wit) *Siet het aangeteekende*, 2 D. 17 pag.

20. Eerstelingen) *De gooden doorgaans opgedraagen; te weeten nu van kooren, en nu van wijn of olie.* Plinius, 4 B. 12 H. *en* Solinus. 21 H. *beide* spreekende van de Hyperborei, of alder Noordelijkste volkeren. Ovidius, 8 B. der Herschepp. 228 pag. spreekende van het Kalydonis verken. *Doch deese gewoonte was al in gebruik, in de alleroudste tijden, by de Hebreen; die mede waaren genoodsaakt, het sy jaarlijks, het sy alle drie jaaren, alle eerstelingen den HEERE aan te bieden. Siet het* Boek Exod. 22 H. 29 vers. Deuteronom. 26 H. 2 vers. Levit. 23 H. 10 vers. en Numer. 10 H. 35 vers. *behalven* Paralip. Nehem. Ezech. *enz.*

21. Huisvrouw) *Geheeten Cenchreïs, by den* kantteekenaar van Laktantius, *enz.*

22. Wagen) *Het Latijn spreekt van de* Triones. *Siet* 2 D. 5 pag. *en van den* Boötes. *Siet* 1 D. 92 pag.

24. Boer) *Ikarius; van welke* 2 D. 162 pag.

25. Erigone) *Van welke vroome dochter ook aldaar*, 162 pag.

26. Voet) *Van dit quaad voorteeken spraken wy*, 1 D. 68 pag.

27. Uil) *Siet de aanteekeningen*, 1 D. 133 pag.

28. Nacht) *Dat de donkerheid den misdaadigen stout maakt, getuigen mede* Plautus, in Bachid. 1 Bedr. 1 Ton. Terentius, in de Gebroed. 2 Bedr. 4 Ton. *behalven onse* Naso, in sijn Minned. 1 B. 6 D.

29. Stoof weg] *Dit is te sien in een print van le Pôtre; welken ik het nevensgaande* Sneldichtje *toepaste:*

Een

duisterheid des nagts, die dood, schcerende den boon-
30, 31 akker op, door 't dadel-rijk Arabie en Pancheë. Na nege maanden swervens, rustte sij eindlijk af-gemat in 't land
32 van Saba, en kost den swangeren buik naaulijks langer dragen. Als wanneer sij, in twijffel staande waarom sij bidden sou, door dien haar den angst des doods, en weersin in 't leven wankelmoedig hielt, dusdanigen gebed verson en stortte: o Goden, indien iemant van u d'ooren leent voor belijdenisse, 'k bekent ik heb gesondigt, en weigere geen sware straf. Maar om bij mijn leven geen levende, in mijn dood geen gesturvene te besmetten, soo bant mij uit 't rijk der levenden en dooden, en laat mij door verandering nog leven nog sterven. Enig God verhoorde haare bekentenisse, immers 't lest van haar gebed vond sijne genadige Goden. Want terwijl sy sprak, sloeg d'aard om haar beenen toe, de wortelen schooten haar dwars uit de gesplitste nagelen, en wierden de voet van een lange stam: 't gebeente wierd hout, 't merg daar in blijvende, 't bloed verandert in sap, d'armen in lange, de vingers in korte takken: de huid verhardde, tot een bast. Nu had haar 33
't groejent hout den swangeren buik vast beprengt, de borst beslagen, en stont alle oogen-blik den hals te beschieten. Als wanneer sij, alle uitstel af-snijdende, 't op-wassent hout te moet komt, neer bukt, en 't aansigt in den bast drukt. Welke, alhoewel sij met haar lighaam de sinnen verlooren heeft, nogtans schreit, en laauwe tranen uit den boom sijpt: die nog hedens-daags in eere sijn, langs de schors neer druipende, na haar meesteres Myrra wer- 34
den genoemt, en nimmermeer uit de geheugnis sullen 35
gewist werden.

Een vader. van de liefde eens dochters aangerand,
Wreekt, met het naakte staal, die onuitwisb're schand.
Heilloose Myrrha, mijn gedicht, voor monsters schuw,
Bijt liever op haar tong, als datse spreekt van u.

30. Dadelrijk) *Dat Arabie mede palmboomen heeft, getuygd* Plinius, 13 B 4 H.

31. Panchee) *Van welke*, 2 D. 288 pag.

32. Saba) *Gelegen ontrent de zeebochten van Arabie en Persie, mede wegens haar wierook bysonderlijk berucht*, Plinius, 5 B. 28 H. en 12 B. 17 H. *behalven* Mela, Virgilius, Seneka, Val. Flakkus, enz.

33. Bast) *Verkeerende in een boom; volgens* Lykofron, *en alle de aangehaalde. By* Fulgentius (in het 3 B.) *siet dit verdichtsel op de Natuurkunde. Mirrha, segt hy, is eene der Arabisse boomen, welke door de hitte der sonnestraalen groeijen, bloeijen, en vruchten voortbrengen. De Son is dan de vader dien sy bemind. Beswangerd sijnde, brengt sij voort Adon, dat is lieffelijkheid; aangesien de gomme uit de spleeten van deese boom afsijpelende lieffelijk is van geur. Vorders word haare Adon bemind van Venus; dat is, van haare mirrhe worden gemengd minnedranken, om onmagt en verslappinge in het Venusspel te verdrijven en weg te neemen. Siet* Petronius, in sijn Schimpschr.

34. Neerdruypende) *De èelste mirrhe, andere alle te bovengaande, en geheeten* Stacte, *is, die van selven, sonder hulp van eenig mes, sweet uit de opgeborstene schors; want die uit een doorgesneedene bast komt druijpen, is van eenmindere waarde, naar de getuygenis van* Plinius, 12 B. 15 H. *behalven* Dioskorides en Theofrastus.

35. Genoemd) *Siet van haare meerdere en mindere soorten, en daarenboven van de plaatsen, waar sy word aangequeekt en bëarbeid; gemelde* Plinius.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Adonis, geſprooten uit den verfoeijelijken byſlaap van Cinyras on Mirrha, wierd, komende tot ſijne jaaren, ſulk een ſchoon menſch, dat Venus, die een ander in liefde ontſteekt, met liefde ſelve wierd bevangen. Sy maakt ſich dan gemeen met deeſen jongeling, en blijft ten allen tijden in ſijn geſelſchap; ſelfs in het jagen. Doch hier waarſchuwd ſy hem voor everſwijnen, leeuwen, en al het ſterk en vinnig wild. Vertellende hem ook het geval van Hippomenes en de loopſter Atalanta, en hunne geſtaltverwiſſelinge. Adonis vaart ondertuſſchen voort met het jagen; doch het waarſchuwen van Venus verwaarlooſende, ontmoet hy een everſwijn; dat hem met ſijn houwers treffende het leeven neemt, als wanneer de bedroefde minnemoeder uit ſijn bloed een ſchoone bloem doet voortkoomen.

Maar 't kind, door bloed-ſchand gewonnen, was in den boom volgroeit, en ſogt vaſt opening om ſig uit de moeder, en in ruimer lugt te begeven. Den ſwangeren buik puilde in 't midde van de ſtam uit, 't kind rekten 't vel op ſoo ſwaren leeſt, dat het buigen of barſten moſt; maar de kraam-vrou koſt de ween niet uit ſchreeuwen, nog Juno Lucina roepen. Evenwel ſcheen ſij daar
1 op aan te arbeiden, en krom gebogen, dikwijl te ſteenen, en te ſweeten dat de druppelen langs den boom af droopen. Lucina met medoogen ingenomen, quam, voor den boom in arbeid ſtaan, ſloeg'er de hand aan als vroedvrouw, en ſprak 't gewoonlijk kraam-vrouwen gebed. Daarom ſpleet de boom, en bragt door d'opgereette ſchors een levend kind ter wereld; de jonge noch ſchreiende, wierd door de bos-maagden in 't mollig gras neer ge- 2
leid, en met 's moeders tranen gewaſſen. Selfs de nijd had 't goelijk wigt moeten prijſen; want 't was min of meer als de naakte Cupidootjes, die men uit-ſchildert: en 3
om

1. Lucina) *Siet haar afgebeeld,* 1 D. 56 pag.
2. Boſmaagden *Bronmaagden; want het Latijn heeft* Najades, *Siet* 1 D. 56 pag.
3. Kupidootjes) *Van welke wy ſpreeken,* 1 D. 78 pag.

4. Wreekt)

om door toe-ftel geen onderfcheid te erkennen, hadge
of dit pijl en boog in 't handje te geven, of gene defelve
te ontnemen. Den tijd fluipt blind'ling door, en fchiet
voor-bij eer men 't weet; niet is 'er vlugger als de jaren.
Hij, fijnde een kind van fijn groot-vader en fufter, nog
onlangs in een boom befloten, onlangs eerft ter wereld
gebragt, korts daar aan een over-fchoon kind, nu een
manbaar jongeling, en by fig felve ongoelijk, bekoort nu
4 Venus oog, en wreekt 's moeders minne-brand. Want
terwijl Cupido moeder Venus een kus heeft, quetft hij
5 haar onverhoets in de borft met een pijl die uit fijn pijl-ko-
ker ftak. De God in verwond, ftiet haar foon te tug, en
't fpits was dieper ingefnipt, als 't uitterlijk fcheen; foo
datfe in 't eerft weinig fwarigheid maakte. Dus verfotfe
6 op een mans-perfoon, verlaat Cythera's ftrand: keert
7 niet weder na Pafos met de bare zee omfpeelt, 't vis-rijk
8,9 Cnidus, nog koper-rijk Amathus, felfs den hemel den
hemel latende, want dien over-trof Adonis in fchoon-
heid. Defen omhelfden fij, daar hielt fij haar bij, en al-
tijd gewoon onder lommer fig te vermeiden, en haar
blankheid buiten fonne-fchijn te verhelderen, fworf fij in
10 een gewaat als de jagt-godin, tot de bloote knien op ge-
fchort, over berg en rots, door bos en heggen; de hon-
den aanhitfende op 't onfchaadlijk wild; als fchuw-loo-
pende hafen, hoorn fteil-opftekende harten, of daffen,
maar wagtte fig voor fterke ever-fwijnen, roof-gierige
wolven, fcherp-klauwige beeren, en beeft-vreetende
leeuwen. Infgelijks vermaande fij u Adonis ook, of 't u
had konnen af-fchrikken, dat ge voor fulk flag van wild
verfchrikt foud fijn: en feide: toon u kloek op 't vlugtig
wild, tegen ftoute kond gij u ftoutheid niet fonder gevaar
toonen. Siet toe jongeling, dat gij tot mijn gevaar niet
reukeloos fijt: tergt geen wild dat van natuir gewapent is,
op dat mij den roem van u vermetelheid niet dier en ftaa.
Nog jeugt nog goelijkheid, nog al wat Venus tot liefde
trok, kan den leeu, 't borftelig ever-fwijn, nog 't fel ge-
figt, nog de grimmigheid van 't groot wild bekooren. Het
11 bitfe ever-fwijn velt de tanden als blikfems, de blonde leeu
fchiet fel en over-grimmig toe: dit's een geflagt van mij
gehaat. Waar van als hij de rede vraagde, antwoorde fij,
'k fal 't u vertrekken, en gij fult u over de wan-fchape ver-
vorming, voor defen aan die 't verdiend hadden, gefchied,
verwonderen. Maar 'k ben door dit ongewoon roffen af-
gefloofd: daar hebt gij een populier, die ons ter regter
tijd onder fijn fchadu lokt, 't klavere gras kan tot een
bed verftrekken: hier luft het mij met u wat neer te leg-
gen: met fijgt fij in 't groen, drukt den jongeling en 't
gras; en met 't hoofd agter-over op d'aard; 't aanfigt te-
gen de borft van Adonis leggende, begoft fij haar verhaal,
met kusjes door-fpekt, aldus.

Gij fult miffchien wel gehoort hebben van feekere
deern die in de loop-baan borften, rap ter been,
voor bij liep. Houd dat gerugt voor geen fabel: want
fij was waarlijk 't man-volk te rap. En 't fou niet ligt
te oordeelen geweeft fijn of fij in gefwintheid ter been,
of fchoonheid prijslijker was. Dit dier eens door Apol-
loos God-fpraak vernemende wie haar man foude wer-
den, kreeg tot antwoord: een man, Atalante, dient 12
u niet. Schuwt het paren, fchoon gij 't niet ontvlieden,
en u felfs nog in 't leven derven fult. Sij door die God-
fpraak verfchrikt, leefde ongehuwt onder bos-lommer,
en wees een groot aan-tal van vrijers, die hard aan hiel-
den, met voor-wenden van een harde voorwaarde, fpijtig
af; feggende: 'k ben niet te bekooren, als van een borft
die mij in 't loopen meefter is. In 't loopen moetge een
kans met mij wagen, die mij voor bij fchiet fal tot be-
looning mij tot een wijf, die agter blijft, de dood tot 13
vergelding genieten. Dit fij de voorwaarde van onfe
loop-kamp. Niet tegenftaande die harde voorwaarde,
quam, door d'aanlokfelen van haare fchoonheid, een 14
groote menigte loffe vrijers te voorfchijn. Hippomenes
fat defe onreedlijke loop-kamp aan en fag, en feide:
durft iemand om een wijf foo veel gevaar uitftaan? be-
ftraffende aldus de over-toomeloofe liefde der jongelin-
gen. Maar foo haaft hij haar onder d'oogen en ontkleed 15
fag, een lighaam gelijk 't mijn, of 't u, hadge een ding
niet,

4. Wreekt) *Want* Apollodorus *verteld dat Venus de onnoofele Mirrha fulk een gruwelftuk deê beftaan, om dat fy verachte en fchuwde de kracht der liefde. Siet* fijn 3-B. *Hoewel de* Kantekenaar Laktantius *dit van Mirrhaas moeder getuigd.*

5. Pijl) *Siet hem deefe wapenen handelen*, 1 D. 117 pag.

6. Cijthera) *Van welk eiland*, 1 D. 34 pag.

7. Pafos) *Van welke ftad*, 1 D. 164 pag.

8. Cnidus) *Ook Gnidus geheeten; het was een ftad in Karie, op een voorberg, tegen over het eilandeke Nifyros in zee loopende. Hier was een vermaard beeld van Venus; welke ook aldaar een tempel had. Van het wonderlyke beeld, tot welke van alle kanten de nieuwsgierige quamen toegefchooten, gewaagen* Plinius, 37 B. 5 H. en Lucianus; *gelyk reeds is aangetekend*, 2 D. 279 pag.

9. Amathus) *Van welke ftad*, 1 D. 194 pag.

10. Opgefchort) *Sie Diana met opgefchorte klederen vertoond*, 1 D. 26 pag.

11. Blikfems) *Van de tandeblikfem des everfwijns is gefprooken*, 1 D. 236 pag.

12. Atalante) *Dochter van Sceneus, koning van het eiland Scyros, by* Begerus *op een* Gefteente *vertoond; gelyk is aangeteekend*, 1 D. 79 pag.

13. Dood) *Want fy liep met een werpfchicht, en die fy daar mede achterhaalde, was fonder genaade, een lyk: gelyk fy des wegen, op boven gemelde* Steen, *met een fchicht ftaat afgebeeld.*

14. Hippomenes) *De foon van Makarcus, uit het geflachte van Neptunus; welke, verflingerd op deefe loopfter, fijn toevlucht nam tot Venus.*

15. Ontkleed) *Want men doorgaans in het loopen de kleederen afwierp, om, fonder verhinderinge, fneller vaart te maaken. Siet* Merkurialis, *enz.* Oo 3 16. Beöt-

niet, stont hij verset, stak de handen op, en riep: ver-
geeft me o borsten, die ik flus uitvonste: want de prijs
waarom gij kampte, mij nog onbekent was. Terwijl hij
haar prijst, verlieft hij op haar, wenst dat haar niemand
en vreest, uit af-gunst dat haar iemant mogt voorbij stui-
ven. Maar waarom, seid hij, de kans van dese loop-kamp
eindlijk bij mij te wagen? Die waagt, die wint. Terwijl
Hippomenes dus bij sig selven rede-kavelt, vliegt de maagt
als een bliksem de loop-baan in: welke, alhoewel sij den
16 Beotse jongeling soo geswind scheen door de lugt te
17 snorren als een tarters pijl, hem nogtans postuirs halve
18 bevalliker, 'toog betooverde: want op den draf hielt sij
haar deftig. De schoe-banden vlogen door tegen-drift
19 des lugts agter uit, de lokken golpten op den evoir-wit-
20 ten rug, de knie-banden, met goud geborduirt, waren
boven de knien gebonden. Haar blank maagde-lighaam
wiert soo met root door-verft, gelijk de purpere gar-
dijn op de witte muuren der saletten een valsse scha-
duw set. Terwijl de minnaar hier op let, was de baan
ten einde geloopen, wierd Atalanta als voor-loopster
gekroont, en de verwonne, na veel sugtens en steenens,
volgens verdrag, gedood. Hippomenes ontsette sig
niet over de droevige uit-komst van dese jongeling;
maar trad in 't perk, sag de maagd sterk aan, en seide:
wat soekt gy een slegten roem in 't voor bij scheeren
van trage loopers? Waag een kans met mij. Bij al-
dien mij 't luk met verwinning kroont, sult gij u niet
verontwaardigen van soo een edel-man vermeestert te
21 sijn; want Makareus mijn vader, Onchestius mijn groot-
vader, en Neptuin mijn over-groorvader is. Dus ben
ik een na-neef van de water-koning, niet min kloek als
edel. Werd' ik vermeestert, sult gij in 't verwinnen van
Hippomenes een groote en roem rugtige naam krij-
gen. Terwijl hy dit sprak, besag hem Atlanta met een
goedertieren troonje, stond in twijffel, of sij liever wil-
de vermeesteren of vermeestert werden, en sprak: wat
God mag de schoonheid soo vijandig sijn, die dese
borst tragt van kant te helpen? en dwingt met gevaar
van het lieve leven, mij ten huwlijk te versoeken?
Ik ben, na mijn oordeel, van sulken waarde niet, dat
hij om mij sterve. Schoonheid bekoort mij niet: schoon
ik met regt door dese kost bekoort werden. Wat! sou
mij niet ter harten gaan, dat hij maar een jongen is?
niet hij, maar sijn jonge jaaren trekken mij tot deernis.
Hoe! hij is kloek en voor de dood onversaagt, hij is de 22
vierde in rang op Neptuins geslagt-boom: hij mint mij,
en dingt na mijn huwlijk met sulken gevaar dat hij gaarn
wil sterven, soo hem 't ongenadig luk mijn persoon ont-
seid. Ik rade u vriend datge vertrekt, terwijl 't u vrij
staat, u leven om mijn huwlijk niet in de waagschaal hangt;
mijn huwlijk is wreed, en kost bloed spillen. Geen maagd
ter wereld, of sij sal wenssen met u te paren; selfs een wijse
en verstandige dogter soud gij bekooren. Maar waar-
om mag ik voor u bekommert sijn, daar nu reeds soo me-
nig borst om hals geraakt is? Hij sie toe: soo niet, hij
mag 'er den bek in schieten, aangesien hem 't omkomen
van soo veel vrijers niet heeft af-geschrikt, en hij 't leven
begint moe te werden. Sal dese dan sneuvelen, om dat
hij met mij heeft soeken te leven, en voor liefdens loon
een onverdiende dood sterven? Vermeester ik hem, soo
sal ik den haat en laster niet konnen door-staan. Maar 't
sal mijn schuld niet sijn. Og woud gij af-staan: of kost
gij, terwijl gij ontsint sijt, mij voor-bij scheeren. Siet
wat schoone maagden troonje heeft de jonge. Og ellen-
dige Hippomenes, 'k wenste wel dat gij mij nooit gesien
had. Dus schoon had gij dienen te leven; want bij-aldien
ik gelukkiger was, en mij 't onbarmhartig nood-lot het
huwlijk niet ontseide, gij waart den eenigste daar ik mede
soude willen paren. Dus sprak sij, en, in liefde nog
onervare, en met d'eerste minne-vonken ontsteken, wist
sij niet wat sij deed, soo dat sij minde en geen min ge-
waar wierd. Den tijd gekomen sijnde, dat d'heeren en
't volk de gewoonlijke loop-kamp met verlangen verwagt-
ten, stort Hippomenes ootmoedig dit gebed voor mij: 23
ik bidde Venus, datse dit stout bestaan voorspoedig ma- 24
ke; en 't vuir datse in mij gestookt heeft, gunstig aan 't
blaken helpe. Een koeltje, hem toe-genege, soesden
't smeeken in mijn ooren; 'k bekent, ik wiert medoogent.
Maar ondertstand leed geen lang uit-stel. In Cypren is
een stuk lands, bij d'inwoonders 't land van Tamase ge- 25
naamt, 't weeligste van 't geheel eiland; 't welk mij bij
d'ouden eertijds toe-gewijd, en tot onderhoud van mijn
kerken, voor altijd geschonken is. Midden in 't land staat
een boom en glimt, met verguld loof, en takken die van 26
't goud

16. Beötse) *In het Latijn* Aönius, *wegens Aönien, dat is Beötien.* 1 D. 116 pag.

17. Tarters) *In het Latijn* Scythici. *Siet* 1 D. 60 pag.

18. Schoebanden) *Siet het aangeteekende*, 1 D. 231 pag.

19. Kniebanden) *Misschien in de wedloop gebeesigd, om het verwrikken van de knyen te beletten, en deese self een vastigheid by te setten.*

20. Maagdelichaam) *Gelijk die van Sparta, mede gewend sonder kleederen de wedloop te doen; gelijk wy aanteekenden*, 1 D. 77 pag.

21. Onchestius) *Soone van Neptunus; ook volgens* Pausanias, in Beöt.

22. Hoe?) *Let weder op de worsteling der hertstochten in Atalanta; een gewoonlijk konstwerk van onse* Naso.

23. Hippomenes) *In het Latijn* Neptunia proles. *Siet van hem* Hyginus, in de 184 vertell.

24. Venus) *In het Latijn* Cythéreïa, *wegens het eiland Cithera; van welke*, 1 D. 34 pag.

25. Tamase) *Tamassus of Tamaseus was een stad op het eiland Cyprus; ook wegens seer rijke kopermynen berucht.* Stephanus, in het Stedeb. Strabo, 14 B. Plinius, 5 B. 2 H. *Voorts leesen hier de Letterknibbelaars qualijk*, Damaséa; *siende op het Syrise Damaskus.*

26. Boom) *De* Kantteekenaar over het 3 Herdersl. van Theokritus, *wil nochtans de gulden appelen uit*

27 't goud kraakten. Hier af had ik juist drie goude appelen, met mijn eige hand geplukt, mede genomen, die van niemand, als van Hippomenes, konden gesien weiden. Dese bragt ik hem, en onderregte hem op wat wijse die ge-
28 bruikt hem konden dienstig sijn. Als het trompet ge-
29 stooken was, schootense beide schigtig van 't begin des loop baans voor-over door de lugt, en raakten bij-na met de geswinde voeten 't sand niet. Gij soud geseid hebben datse droogs-voets over zee, of rijpe koorn airen, nog op't veld staande, souden geloopen hebben. 'T volk, den jongeling toe-genegen, verhief een geschreeu, om hem aan te moedigen, en riep: nu, nu is 't tijd Hippomenes, om door te rekken, sluif voort, en spant nu al u kragten in. Voort, voort, gij sultse meester zijn. 'T is onseker of den held Hippomenes, of Atalanta, door dit 30, 31
aan-moedigen meest verblijd was. Hoe dikwils wagt sij hem in, als sij kan voor bij stuiven. Hoe dikwils liet sij 't goelijk aansigt, dat sy lang in 't voor-loopen bekeeken had, met ongenoegte voor uit scheeren. Ondertussen wierd hem nu, t'einden adem geloopen, de keel droog, en dewijl de perk-paal nog ver was, wierp hij eindlijk een van de drie appelen van sig. Waar over de maagd verset stont, greetig na den blinkenden appel ter zijde liep, en den gouden bol op raapt. Dus raakt Hippomenes voor 32
uit, en de loop-baan vol klap-gejuig. Maar sij haalt haar verlet met schigtig loopen in, en drijft den jongeling weer

uit de boomgaart der Hesperiden gehaald hebben; sijnde dus eens met Virgilius, in het 6 Herdersl.

27. Appelen) *Welke mede geteld worden onder de sinnebeelden van Venus en haare aanlok selen; terwijl de minnaressen deselve naar het hoofd van haare vryers werpen.* Theokritus, 6 Herdergesf. en sijn Kantteekenaar. Virgilius, in het 3 Herdersgesf *behalven* de Kantteekenaar van Aristofanes. *Alwaarom deselve mede de saaden of pitten der appelen tussen het uiterste van haare vingeren naamen, en dus uitschooten; geloovende sich by den minnaar wel te boek te staan, indien de pitten in de hoogte sprongen.* Pollux, 8 B. Horatius, 2 B. 3 Berispd.

28. Trompet) *Het gewoonlijk teeken en sein van iets te beginnen, het sy dan in een veldslag, of het sy in het eene en het ander wedspel. Siet de strijdspelen, by* Virgilius, 5 B. van den En. Statius, 6 B. van den Theb.

29. Begin) *In het Latijn* carceres; *van welke,* 1 D. 170 pag. alwaar gesprooken word van de renbaan.

30. Hippomenes) *In het Latijn* Macareïus, *wegens sijn vader, Macareus. Siet boven,* 293 pag.

31. Atalanta) *In het Latijn* Scoeneïa, *wegens haaren vader, Scheneus. Siet ook boven,* 259 pag.

32. Opraapt) *Het geen u deese print laat sien; hoewel de teekenaar, in de aaloudheid onkundig, beide te veel met swierende klederen belemmerd.*

Vin

weer voor-bij. Voor de tweede-maal met 't worpen van den tweeden appel agter uit gefeilt, fet fij hem na, en feilt hem weder voor-bij. Daat ontbrak nu aan 't loopen niet meer als 't lefte rak, als wanneer hij riep: help nu Godinne, die mij dees appelen fchonk, en wierp met een fwakken arm den gouden appel dwars over de baan, op dat fij langer tijd in 't weer-halen foude verfuimen. De maagd fcheen in twijffel te ftaan of s' hem halen wilde; maar 'k dwong haat die op te rapen, en maakte hem fwaarder als hij was, hondende haar op door de wigt en verfuim van op-rapen. Dog, ten einde mijn verhaal niet trager ga, als haar loopen, fluit ik; want fij viel te leur, en hij troude als verwinner fijn prijs. Wat dunkt u, Adonis, had ik op hem geen dank en Wierook-offer verdient? Maar dien ondankbare deed nog 't een nog 't ander. Waarom ik fchielijk vergrimt, en wegens klein-agting ontfteeken, om in toekomende op die wijfe niet meer gehoont te werden, tot een fpiegel voor andere haar ftraf beraamde, en mijn felve tegens haar beiden aanhitfte. 'r Gebeurde eens datfe in 't pafféeren van een kerk, wel eer
33 door den vermaarden Echion, volgens belofte, ter eere van de Godin Cybele, in een digt bos geftigt, na lang reifens vermoeit, aldaar ruftten. Op welke plaats Hippomenes ontijdig, door ons beftier, fpeel-nukken overkomen; omtrent de kerk was een geheim vertrek, donkerachtig, en, gelijk een fpelonk, met natuirlijk gegroeide puin-fteen overwulft, van ouds tot den Godsdienft gewijd, waar in ook den priefter houte beelden, na de ge- 34
lijk'nis van d'oude Goden, volgens voorgaande belofte, gebragt had. Hier fnapt hij in, en ontheiligt de gewijde capel met 't boeten van fijn luft, aldaar ongeoorlooft. De beelden verdraaiden 't gefigt van haar af, de getoornkroonde Cybele ftont in twijffel, of fij de fchand-vlekken 35
in den jammerpoel verdrinken wilde; maar die ftraf dagt 36
haar niet fwaar genoeg. Dus fietge dat hare halfen, te voore glad, nu met blonde manen behangen, de vingers tot klaauwen gekromt, de fchouders tot fchuften gegroeit fijn, dat het fwaarfte wigt van 't lijf in borft hervormt is, daar haar ftaart-quaft 't fand vaagt. Sij trekken norffe greinfen, brieffen in plaats van fpreken, vergaderen in 't bos, in plaats van flaapkamers; en fchoon de leeuwen voor andere vreeflijk fijn, dienenfe, van Cybele getemt, haar tot een gefpan, en kaauwen 't hard gebit. Hier voor, lieveling, en voor al 't wild, niet dat 't hafe-pad kieft, maar 37
dat fig te weer ftelt, fult gij u wagten, ten einde u vermetele kloekheid ons beide niet fchaadlijk fij.

Venus waarfchoude hem wel, en fchoot met haar fwane-gefpan ten hemel; maar hij was te brusk om op die 38
vermaning te paffen. Bij geval hadden de honden een ever-fwijn na gefpeurt, en uit fijn leger gejaagt, 't welk Adonis, terwijl 't boswaart uit wilde, den fwijn-fpriet dwars 39
in de huid wierp. 'T wreede fwijn fpert den wijden muil, 40
rukt aanftonts den moord-priem, met fijn bloed geverft, uit de wond, fit hem, die uit verbaaftheid een plaats fogt

Van deefe appelen gewaagen ook Theokritus, in het 3 Herdersl. en Tzetzes, 13 Duyfendt. 453 Vertell. *doch de liefhebbers van de* Chymie *of Scheikunde maaken weer van dit gulden ooft een heerlijk geheim ontrent de Steen der Wijsheid; gelijk fy toch daar naar toe brengen al het geene foo van het gulden vlies, als van der Hefperiden appelen, by de Puyk-dichteren, word gefegt. Siet* 1 D. 27 pag.

33. Echion) *Miffchien mede een koningsken van het eiland Scyros; nergens, mynes weetens, bekend: want de Thebaanffe Echion (van welke,* 1 D. 72 pag.) *of de jager Echion (van welke,* 2 D. 230 pag.) *hier geenfins te pas koomen.*

34. Houte) *Gelijk defelve doorgaans waaren; byfonderlijk in de allereerfte eeuwen van armoede, of wel vrywillige fuynigheid. Siet onfe* Nafo; in het 1 B. van den Alm. *behalven* Minuc. Felix, Laktantius en Arnobius.

35. Getoorenkroonde) *Siet* 2 D. 47 pag.

36. Jammerpoel) *Siet* 1 D. 220 pag.

37. Gefpan) *Gaande voor de wagen van der Goden moeder; volgens* Ovidius, 4 B. der Alm. Virgilius, 3 B. van den En. Lukretius, 2 B. *behalven* Klaudianus, Manilius, Gratius. *enz.*

Ook ontmoeten fy ons voor gemelde wagen, op de Gedenkpenningen, by Choul. 94 pag. *en* Oudaan, in het 47 Taf. *ja fomwijlen fien wy Cybele (als dan by die van Afrika geheeten Juno Urania, of Aftarte.* Apulejus, 5 B. van fijn Herfchepp. in het gebed van Pfyche: *behalven* Tertullianus, *enz.*) *rijdende op een leeuw; mede op een keiferlijke* Penning, by Oudaan, in het 51 Taf. *behalven dat ons fomtijds ook alleen een gaande leeuw voorkomt op Griekfe* Penningen, *geflagen in fteden, alwaar Cybele plechtelijk word gevierd. Siet* Monterchius, in fijn Aanteekeningen, over de 16 Penn. der Uitgeleefene van den Kard. Karpegna.

38. Swanegefpan) *Van welke,* 1 D. 262 pag.

39. Adonis) *In het Latijn* Cynyreius; *wegens fijn grootvader, ik fegge, vader Cinyras. Siet,* 2 D. 287 pag.

Ondertuffchen merk aan, dat u Adonis voorkomt, onder de ftaande Marmerbeelden, *by* Juftiniani, Perrier, *enz. hoewel aldaar (aangefien mede Meleager als een jager in koper en marmer verfchijnt) de eene voor de ander (gelijk de* Aanteekenaars *op gemelde* Beelden *ook van defelfde gedachten fijn) feer dikwijls word aangenoomen.*

40. Swijn) *Sommige willen dat het is geweeft de krijgsgod Mars, de boel van Venus; welke, uit minnenijd*

ſogt om ſig te bergen, agter her, hort hem 't krom ge-
41 bit van onder op in den buik, en ploſt hem ziel toogent
in 't geele ſand: Venus met haar geſpan van ſwanen voor
een ligte wage door de lugt ſnorrende, was nog in Cypren
niet geland, doen ſij van verre 't gekerm van haar ſter-
vende lieveling hoorde: waarom ſij 't wit pluimt-geſpan
derwaarts ſtierde. En uit den hoogen hemel ſag dat hij
ziel toogend in ſijn bloed wentelde: dus ſprong ſij op 't
42 aard-rijk, rukte den boeſem op, 't hair uit 't hoofd, en klop-
te met de handen, die ſig gants niet vergrepen hadden
om een treur-geſchal te maken, op de borſt. Na dat ſij 't
nood-lot lang gehekelt had, ſeit ſij: gij ſult hem even-
wel niet t'eenemaal konnen vernietigen; mijn hart-ſeer,
o Adonis, ſal eeuwig door een gedenkteeken blijken:
in een jaarlijks feeſt-dag ſal t'elkens vertoont werden, 43
hoe gy om gekomen ſijt, en hoe ik u betreurt heb. U bloed 44
ſal in een bloem verandert werden. Sou 't Proſerpijn vrij
ſtaan de maagt Menthe in wel riekende munte te vervor- 45
men,

nenijd ſich in een everſwijn had verſchept. Tzetzes, over Lykofr. Jul. Firmikus, in de Verhand. wegens de Heidenſſe Dwaal.

41. Sieltoogend) *Het geeneen koſtelijk* Geſteente *vertoond by meergenoemde* Begerus, in de Brandenb. Schatkamer, 202 pag. *alwaar*, 200 pag. *de minneryen van Venus en Adonis, op diergelijken* ſteen *ſijn afgebeeld. Ondertuſſen ſijn hier om de ſwijnen in den haat van Venus; gelijk deſelve ook deswegen, haar ter eeren wierden geſlacht. Siet* 1 D. 192 pag. *Doch ſijn omkoomen, en de lijkklachten over deſelve, beſchrijven, op het allertederſte*, Bion en Theokritus, in hunne Herdersgeſangen.

42. Hair) *Siet van deeſe teekenen, in de alleruitterſte droefheid gebruikelijk, de* Bladwyſer.

43. Jaarlijks) *Siet het reeds aangeteekende*, 1 D. 158 pag. ontrent de gelijkheid van deeſe Syriſſe feeſtdag met die van de Egiptenaaren. *Hier uit merken de* Uitleggers *aan, dat Oſiris en Adonis, Iſis en Venus, Tyfon en Mars, een en deſelve goden ſijn. Siet alles breeder by* Plutarchus, in het B. van Is. en Oſir. Lucianus, in het B. van de Syr. Godin. Makrobius, 1 B. 21 cap. *behalven* Jul. Firnikus, Arnobius, Klemens de Alexandrijner.

44. Betreurd) *Wat aangaat de jaarlijkſe rouw der* Feniciers, *over Adonis, deſelve beſtond in een algemeen treuren door het gantſche land, jammeren en klagen, onder het geluid van naare ſpeeltuygen*, (*ſiet* Pollux, 4 B. 1 H. Euſtathius, over het 6 B. van den Il. en Heſychius) *ſich ſelven te ſlaan en te quetſen, het hair af te ſcheeren, enz. Deeſe droefheid duurde maar een enkele dag, aangeſien men des anderen daags ſich weder ten uiterſten verheugde, om het herleven van den betreurden Adonis: want, volgens* Lucianus en andere, *was Venus hellewaards gegaan om haaren Adonis wederom te haalen; doch aldaar vond ſy Proſerpina mede met liefde tot Adonis bevangen, weshalven deeſe beiden die lieve buit deelden; te weeten, dat de eene in het voorjaar en de andere in het najaar het byweeſen van deeſen jongeling ſou genieten. Siet ook* Prokopius, over het 18 H. van Jeſaias, en Theokritus, in het 15 Herdersl.

45. Menthe) *Welke, by Pluto geleegen hebbende, van de minnenijdige Proſerpina op deeſe wijſe wierd geſtraft; gelijk u ook alhier ten deele word vertoond.*

men, en mij tot verwijt ſtrekken, den held Adonis te herſcheppen? Dus geſprooken hebbende, beſproeit ſij
46 't bloed met ſterk riekende nectar, 't welk, daar door genet, ſwol, even als bij regenagtig weder, door 't druppen, een heldere water-blaas plagt op te ſchieten. Binnen den tijd van een uir rees 'er een bloed-verwige bloem uit 't bloed, van de ſelve verf als den bloeſſem der granaatappel, die ſijn kornen in een taje ſchel heeft beſlooten. 47
Maar die bloem ſtaat niet lang: want de wind, waar na ſe 48
genoemt is, blaaſt haar de loſſe en ligt af-vallende bladeren van den ſteel.

Voorts vind ik dit verdichtſel alleenlijk by onſe Naſo, *en by de meermaalen aangetoogene* Kantteekenaar van Nikander.

46. Nektar) *Van welke*, 2 D. 41 pag.

47. Granaatappel) *In het Latijn* Punicum, *wegens de Punici, of Poeni; van welke* 1 D. 36 pag.

48. Wind) *Deswegen by de Grieken geheeten* anemone; *als ſich niet oopenende dan terwijl het waaid; volgens* Plinius, 21 B. 23 H. *een bloem, wegens ſijn ſterke roode verf, ſeer aangenaam en dierbaar; doch een bloem, die, ten aanſien van haare ſchoonheid, veel te ras verwelkt, en haare bladeren laat vallen; gelijk dat aanmerken, en 't ſelve op de kortheid van 's menſchen leven toepaſſen,* Statius, 3 B. der Mengeling. 3 D. en Juvenalis, in het 9 Schimpd. *enz.*

Einde van het Thiende Boek.

DE HERSCHEPPINGEN Van PUBL. OVIDIUS NASO.

ELFDE BOEK.

EERSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Orfeus, in het eensaame gebergte, met de boven gemelde verdichtselen sich hebbende onderhouden, dede in alles blijken een ongemeenen haat en afkeer, opgenoomen tegens het vrouwelijke geslacht. Doch seker al te onkundig van haare onversoenlijke wraakgierigheid. De getergde wijven neemen haar slag waar, en begeven sich, juyst op een Bacchusfeest, al rasende en tierende naar het gebergte; alwaar se den armen luitenist aandoen, met steenen werpen, met stokken slaan, en eindelijk van een rijten. Ondertussen dreeven het hoofd en de lier, van haar in de rieviere Hebrus geworpen sijnde, naar het eiland Lesbos toe; alwaar een bosdraak, het hoofd willende vernielen, van Apollo wierd versteend.

Terwijl Orfeus den Traciër met dit lied 't geboomte,
't grimmig wild gedierte, en steenen, door de galm
verrukt, lieflijk streelt, krijgt hem schielijk van den top des
bergs in 't oog een drommel van dolle Bacchus papinnen
1,2 der Ciconiers, met harte-velle borst lappen, juist als hij
met gesang maat sloeg onder sijn lier. Een van dit rot,
3 de vlegten in de lugt slingerende, riep: hier is de man die
4 ons lastert, en wierp haar rank-piek in 's sangers aange-
sigt: die, voor met loof bewoelt, een buil sonder ope-
ning maakte. De tweede wierp hem een steen na 't hoofd,
die onderweeg in de lugt, door 't musijk van stem en lier
ingenomen, voor sijn voeten neer viel, even of hij oot-
moedig had willen om vergiffenis bidden, wegens die dolle
vermetelheid. Maar de doldriftige krijg nam toe, men wist
5 van geen ophouden, en de dolle rasernij nam d'overhand.
Al 't geweer had door 's sangers galm vermurwt geworden,
6 ten waar het schel geschreeuw, 't gebrom van Cybeles cink-
7,8 hoorns, ketel-trom, hand-geklap, en 't gebalk Iö Bacche,
9 de eyter galm verdoofr had Doen wierd Orfeus, vermits
sijn musijk niet langer kost gehoort werden, eerst met een
10 steen getroffen en gequetst. Doen roofden d'onsinnige
Bacchus-papinnen Orfeus eerst sijn eer-tijtel van den schou-
burg, bij hem opgerigt, ontvremdende de gemoederen
van sijn toehoorders, bestaande uit ontallijk gevogelte,
slangen en wild gedierte, dat nog verfest sat over den soe-
ten galm des sangers. Daar na satense Orfeus met de na-
gels in 't vlees, dromden bij een, als 't klein gevogelte
bij dag om een uil, en becingelden hem wedersijts,
11 als een hart, dat 's morgens vroeg in den schouburg de
honden ten prooi moet werden. Sij vallen hem aan,
vellen op hem de rank-pieken, die tot dien einde niet
gemaakt waren. Dese gooide kluiten, gene afgerete tak-
ken, andere kajen. En, ten einde het de rasernij aan geen
moord-geweer onrbreken mogt; was 't juist de tijd dat
d'ossen daar 't land beploegden, en in die streek de sterk-
armige boeren in 't sweer haars aagesigts, op hoop van vrug-
ten, den harden akker om-spitten. Dese, dit rappalje in
't oog gekregen hebbende, liepen door, en lieten 't
reerschap leggen, soo dar en schuffel-ijsers, en sware har-
ken, en lange spajen, wijd en sijd over d'akkers verspreid
lagen; welke als desen rasenden hoop weg-gerooft, en
de ploeg-ossen, die met de hoornen dreigden, uit-ge-
spannen had, keerden sij weder om Orfeus om hals te
brengen. Hij bad om gena, sprak doen eerst ongehoort
woorden sonder klem, niemant bewegende tot bermhar-
tigheid, en wiert van 't schelms rappalje vermoort. Soo
dat hem (o Jupiter) de ziel, door dien mond, die self
steenen en wild-gedierte verstaan konde, uit-geblaasen, in
wind verdwenen is. Doen betreurden u, Orfeus, 't gevo-
gelte, alderhande wild, de harde steenen, de bosschagien,
die dikwijl op u galmen verrukt bij u gekomen waren, 't
geboomte met afgeschud loof en geschooren kruin: ook 12
seit men dat de rivieren door schreien water-rijker wierden,
dat de bos en water-maagden in rou-floers en met hangende 13, 14
vlegten u beweenden. De ledematen lagen hier en daar ver- 15
strooit. 'T hoofd en de lier in de rivier Hebrus, en, dat 16
wonder is, sloeg de lier, midden in de stroom drijvende,
ik weet niet wat voor treur-galm, de doode tong een
droeve tegen-sang: de dijken wedersijds een droeve weer-
galm. Nu dreven dese stukken vast uit haar rivier in zee,
en spoelden op de strand van Lesbos ontrent Methimna, 17, 18
alwaar een wreede slang 't aangesigt van 't hoofd, met sijn 19
drui-

1. Ciconiers) *Van welk volk*, 2 D. 183 pag.
2. Hartevelle) *Van dit gewaad is gesprooken*, 2 D. 71 pag.
3. Vlechten } *Siet* { 1 D. 15 pag.
4. Rankpiek } { 1 D. 66 pag.
5. Raserny) *In het Latijn*, Erynnis. *Siet mede*, 1 D. 28 pag.
6. Cinkhoorens) *In het Latijn*, tibia; *welke hier word bygenaamd* Berecijnthia; *aangesien sy soo wel op de feesten en ommegangen van Cybele, als van Bacchus wierden gebruikt*; *volgens het aangeteekende*; 1 D. 15 pag.
7. Keteltrom } *Siet* 1 D. 16 pag. en elders.
8. Gebalk }
9. Orfeus) *Merk ook in deese dichter aan eene vroome en oprechte wetgever; welke te vergeefs het domme graauw, van het woeste en ongeregelde leven, door wetten, tot godsdienst, gastvryheid, beleefdheid, vriendschap, en allerhande deugden, poogende te leiden, eindelijk, in een oproer van het selve word overvallen en verplet. Siet diergelijken ondankbaarheid der gemeentens tegens Solon.* Plutarchus, en Läertius, in Solon, *en Lykurgus.* Justinus, 3 B. 3 H. en Plutarchus, in sijn leven.
10. Onsinnige) *Deswegen hier in het Latijn geheeten* Mænades. *Siet ook* 1 D. 13 pag.
11. Schouburg) *Van de dierejagten in de Schouburgen is elders gesprooken.*
12. Geschooren) *Van het afgeschooren hair, ten tijde van droefheid, spraaken wy*, 1 D. 57 pag.
13. Rouwfloers) *Siet van het swart rouwgewaat de aanteekeningen*, 2 D. 170 pag.
14. Bos en watermaagden) *Van welke seer dikmaals*; *als*, 1 D. 16 pag.
15. Vlechten) *Van het ontvlochten hoofdhair, ten tijde van rouw, spraaken wy*, 1 D. 53 pag.
16. Hebrus } { 1 D. 6 pag.
17. Lesbos } *Siet* { 1 D. 11 pag.
18. Methimna } { 1 D. 104 pag.
19. Alwaar) *Volgens* Pausanias (in Boëot.) *is het overschot van deesen sangkonstenaar; door de Musen*

druipende hair-bos, op een vremde ſtrand geſpoelt,
meende te beknagen. Wanneer Febus juiſt verſcheen,
'tbijten belette, en de ſlang met op-geſperden bek in
20, 21 ſteen veranderde. Orfeus ſchim drong door 't aardrijk
in de hel, alwaar hij nu ander-werf deſelve contreien ſag,
die hij te vooren geſien had; ſogt ſijne Eurydice in de
velden der gelukſaligen, die hij vont, en minlik om-
helſde. Hier vermeidenſe haar ſomtijts, met malkande-
ren wandelende. Dan liet hij haar voor uit-gaan, dan
ſtapte hij ſelfs voor uit, ſoo dat Orfeus nu na ſijne Eurydice
veilig omſien mag.
22 Maar Bacchus liet dit ſchelm-ſtuk niet ongewroo-
23 ken: die, vaſt betreurende 't verlies van ſijn loſtuiter, al
24 de Traciſſe wijven, die 't ſtuk bedreven of aanſchout had-
den, aanſtonts in 't bos door krinklige wortels in d'aard
vaſt hegtte. Want hij trok ijders teenen, ter plaatſe daarſe, hem gevolgt, ſtonden, en drukte deſelve geſpitſt in de vaſte grond. Gelijk een vogel, wiens poot in een ſtrik, door den looſen vogelaar verborgen, is verwart, merkende dat hij vaſt is, queekt, en lilwiekend den ſtrik hoe langer hoe vaſter toe-trekt. Alſoo tragte dit verbaaſt vrou-volk, dus in de aard geplant, vergeefs te ontvlugten. Want de taje wortel deed haar ſtant houden, en beletten 't opſpringen. Terwijlſe na haar teenen, nagelen en voeten ſoeken, ſagenſe de ſpigtige beenen van onder op in hout vergroejen: en, willende uit hart-ſeer met de hand op de dijen kloppen, klaptenſe op hout. Hout wiert de borſt, hout de ſchouderen. Soo gij meent dat haar d'uitgeſteke armen ware boom takken wierden, ſijt gij in u meening niet bedroogen.

Muſen verſameld en binnen Dium, in Macedonie, ter aarden beſteld; terwijl het hoofd naar Lesbos is toegedreven, en de lier onder de ſterren geplaatſt. Maar Lucianus (in het B. tegens de ongeleerde) *verteld dat de lier te Lesbos in de tempel van Apollo is opgehangen; daar by voegende, dat naderhand eene Neanthus, de prieſters omkoopende, deſelve voor een gemeene lier verruilde; doch, als hy wilde een proef neemen van dit meeſterſtuk in de ſangkonſt, dat hy wel een groote meenigte honden tot ſich lokte, maar van deeſe toehoorders wierd doodgebeeten, en in ſtukken geſcheurd.*

20. Steen) *Welke miſſchien u word vertoond*, 2 D. 197 pag.

21. Schim) *Wat vorders ſijn graf aangaat, die van Thracie vertellen dat de ſwaluwen, omtrent ſijn begraafplaats neſtelende; hier aangenaamer als elders ſingen.* Pauſanias, in Beöt. welke van deeſen Orfeus, ſijn omkoomen, en gedenkteekenen, meer byſonderheden verhaald.

22. Bacchus) *In het Latijn* Lyæus. *Siet* 1 D. 153 pag.

23. Loſtuiter) *In het Latijn*, ſacrorum vates; *te weeten, de kerkplichten van vader Bacchus; welke Orfeus allereerſt brecht in Griekenland, en dee vieren op de berg Citheron, in Beötie. Van welke Orfeesſe feeſten gewaagen* Diodorus, 1 B. 23 H. Laktantius, 8 B. 23 H.

24. Thraciſſe) *In het Latijn* Edonides matres. *Siet* 1 D. 284 pag.

TWEE

TWEEDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Bacchus, vergramd wegens de moord van Orfeus, verlaat Thracie, en begeeft ſich naar Lydien, in kleen Aſien. Hier word Silenus, ſijn voedſtervader, van de boeren gevangen en gebracht tot Midas, der Frygen koning. Deeſe doet de gevangene daadelijk aan Bacchus wedergeven. Bacchus, willende dankbaar ſijn, doet de koning iets eiſchen: het geen hem daadelyk ſal worden toegeſtaan. Hy verſoekt dat al het geen hy aanraakt mag in goud veranderen. Deeſe wenſch dêe hem bynaar de dood aan; terwyl alle levensmiddelen wierden in goude brokken herſchept. Midas dan, van ſijn wens berou hebbende, bid Bacchus om genade; die hem naar den Paktool doet gaan, alwaar de kracht van goutmaaken van hem in deeſe rievier overgaat. Sedert onthield ſich Midas in de boſſen en op het gebergte. Hier word hy rechter gemaakt in de ſangſtrijd tuſſen Apollo en Pan, den boxvoet. Doch als hy deeſen de prijs toe wees, ſoo heeft Apollo, wegens die dwaasheid geſtoord, hem eſels ooren aangeſet. Welke ſaak, terwijl ſe voor de menſſen was verborgen, het riet, al ruiſſende, heeft verklikt en bekend gemaakt.

Hier bij liet het Bacchus niet beruſten. Maar vertrok, uit
1 die land-ſtreek, met een beter ſtoet papinnen na Ti-
2 molus, ſijn wijnberg, ende rivier Pactolus: ſchoon die doen
ter tijd nog geen goud-ſtroom was, nog koſtelijk door
haar goude ſand-grond. Ontrent ſig had hij ſijn gewoon-
3,4 lijken ſleep van boxvoeten en wijn-papinnen: maar
5 Silenus was onderweeg in de loop gebleven, die, door
den drank en ouderdom voort-tredende als een haan op
klonterige pooten, in de klauwen van de Frigiſſe boeren
gevallen was; deſe bragten hem met loof en kranſſen
omwoelt voor den konink Midas; wien Orfeus den Tra- 6
cier, nevens Eumolpus van Athenen, Bacchus offer 7,8
pligt geleert en overgelevert had. Deſe, als hy Silenus 9
ſag, en kende als een lid en me-trawant van 's wijn-gods
kerk en offer-pligten, hielt hij op d'aankomſt van dien
vriend tien dagen en nagten agter een, vrolijke gaſt-ma- 10
len. Nu had Lucifer voor d'elfde reis 't hoog ſtarren- 11
heir van den hemel als ſargeant af gevoert [nu ligtte den
elf-

1. Timolus) *Of Tmolus; van welk gebergte is geſprooken*, 1 D. 43 pag.
2. Paktolus) *Sie van deeſe rieviere*, 2 D. 152 pag.
3. Boxvoeten / 4. Wijnpapinnen / 5. Silenus } *Siet* { 1 D. 16 pag. / 1 D. 15 pag. / 1 D. 218 pag.
6. Midas) *Die rijke koning van Frygie, ſoone van den oſſehoeder Gordius, welke, onderweeſen ſijnde door Orfeus, Frygien met der Goden dienſten vervulde.* Juſtinus, 11 B. 7 H. *en in dit landſchap de ſtad Ancyra boude.* Plinius, 5 B. 32 H. *Vorders was ſijn rijkdom hem in de wieg door een teeken voorſpeld, toen de mieren tarwe in de mond van den ſlapenden quamen aanbrengen.* Cicero, 1 B. der Voorſpelling. 36 H. Elianus, 12 B. 45 H. *Sie van deeſe meerder by* Herodotus, 1 B. *gemelde* Elianus, 1 B. 18 H. *behalven* Strabo, Suidas, en Filoſtratus.

Wy ſien deeſe vorſt met een omgeboogene muts op het hoofd, op een Griekſe Gedenkpenning, *by meergenoemde* Spon, *in ſijn* Mengelingen der Geleerde Aaloudheid.

7. Eumolpus) *Een Athenienſer; volgens* Suidas, *de ſoon van den hoofddichter Muſeus; van welke de opſienders van de kerkplichten, te Athenen, worden geheeten Eumolpiden.* Nepos, in Alcibiad. 4 H. *behalven* Eſchines, in de Red. tegens Cteſiſon. *Van deeſe gewaagd mede onſe* Naſo, in de Pontusbr. 2 D. 9 H.

Den ſelven naam had ook eenen Thracier, de ſoon van Neptuin en Chione; doch hier word geſprooken van den Athenienſer.

8. Athenen) *In het Latijn* Cecropius, *wegens koning Cekrops; van welken*, 1 D. 52 pag.

9. Offerplicht) *In het Latijn* orgia; *van welke vierdagen*, 1 D. 284 pag.

10. Gaſtmaalen) *Van de gaſten, gelijk mede van de gaſtvryheid is geſprooken*, 2 D. 11 pag. en elders.

11. Lucifer) *Van welken*, 1 D. 89 pag

12. Ver-

elfden dag vaſt aan] als de Koning vrolijk in 't land van Lydie quam, en Silenus den jeugdigen Bacchus ſiju voedſter-kind weder ſchonk. God Bacchus, verblijt dat hij ſijn opqueeker wederom kreeg, gaf Midas tot beloo-ning keur om te wenſſen wat hij wilde, hij ſou 't hem, hoewel 't hem ſtont onvoordeelig te ſijn, ſchenken. Silenus, die dog 't geſchenk tot ſijn nadeel ſou genie-
12 ten, verſogt, dat hy maken wilde, dat al wat hij met ſijn leden raakte, in goud mogt veranderen. Dit vergunde hem Bacchus na ſijn wens, betaalde ſijn ſchult met dat geſchenk, dat hem ſtont ſchadelijk te ſijn, en was bedroeſt
13 dat hij niet beters had ge-eiſt. Den held Midas trok verblijt ſijns weegs, verheugde ſig met 't geen hem on-heil ſtont te verſchaffen, nam een proef met dit en dat te betaſten van 't geen hem belooft was, en, ſig ſelfs dat wonder naaulijks konnende in-beelden, rukte van een lagen eik een groene tak, die goud wiert. Hij raapt een ſteen op, die wiert mede goud. Hij raakt een aard-kluit aan, die wiert mede door de kragt van ſijn aanraken een klomp goud. Hij plukt rijpe koorn-airen af, die ter-ſtont goud wierden. Hij plukt een appel van een boom, gij
14 ſout geſeit hebben datſe hem uit Atlasboomgaart geſchon-ken was. Raakte hij ſijn hooge poort-ſtijlen aan, die ſchenen van 't goud te ſchitteren; wies hij de handen met
15 water, daar droopen droppelen af die ſelfs Danáe ſouden hebben konnen bedriegen. Hij koſt ſig naaulijk genoeg in-beelden wat hij met dit goudmaken te ondernemen had, alles voorhebbende tot goud te maken. Dus in ſijn ſchik ſijnde, dekten hem ſijn dienaars de taſel, waar op nog lekkere toe-ſpijs nog broot gebrek was; maar nam hij 't broot in de hand, 't verſteef, beet hij hongerig in de ſpijs, die wiert met 't raken der tanden een blinkent ſtuk gouds. Wilde hij gewaterde wijn drinken, men koſt ſien dat hem 't nat als geſmolte goud uit de gapende mond langs den baard droop. Midas, ontſtelt door de ſeltſaamheid van die plaag, nu rijk en arm ſijnde, ſogt 16
van ſiju rijkdom ontſlagen te ſijn, en haatte daar hij even te vooren om gewenſt had. Geen rijkdom kon hem den hon-gerigen buik vullen: de drooge keel ſpleet hem van dorſt, ſoo dat hij, na verdienſte door ſijn geel-ſugt geplaagt, de
blinkende handen en armen ten hemel op ſtak, en riep: 17
vergeeft mij, o vader Bacchus, ik heb geſondigt, maar ont- 18
fermt u, bid ik, en beneemt my dit ſchijn-ſchoon quaat. God Bacchus, over die belijdenis met barmhertigheid in-genomen, ſtelde hem in ſijn voorige ſtand, vernietigde ſijn gift, die hij hem, volgens belofte, ſchuldig gegeven had: en ſeide: om nu niet met 't goud, dat gij tot ſchade kooſt, u geheel lighaam over verguld te blijven, ſoo gaat
na de rivier die ontrent de groote ſtad Sardes vliet, daar ge- 19, 20
komen, treet hooger aan langs en tegen-ſtroom in, tot dat gij aan de hoofd-bron der rivier komt: daar ſult gij 't hoofd onder een op-ſpringende air, die 't meeſte water uit-pruiſt, houden, en te gelijk u lighaam en miſdaat af-waſſen. Ko-ning Midas ſpoelde 't hoofd ſoo haaſt niet met 't water,
hem van Bacchus aangeweſen, of een kragt van goud verſde 21
't water, en ſpoelde van ſijn lighaam in de rivier. Soo dat

12. Verſocht) *Volgens* Max. Tyrius (in ſijn 30 Verhand.) *verkreeg gemelde Midas van een dronke bokſvoet, by toeval gevangen, dat het kooren, bloemen en boomen, en ſelf het aardrijk, voor hem in goud verkeerde; en dat deswegen een dierte en hongersnood door geheel Frygien was ontſtaan. Siet ook* Filoſtratus, in het 1 B. der Beeld. en Konon, in de Boekzaale van Fotius.

13. Midas) *In het Latijn* Berecynthius, *dat is; Frygiaan, wegens den berg Berecinthus; van wel-ken elders.*

14. Boomgaard) *Van der Heſperiden boomgaard is geſprooken,* 2 D. 119 pag,

15. Danaë) *Siet haar,* 2 D. 118 pag.

16. Arm) *Te weeten gierig, en niet durvende iets van al dat goud gebruiken; volgens* Suidas en ge-melde Fotius.

So word by Plutarchus (in ſijn B. van de uitmuntende vrouwen) *verhaald van eenen Pitheas, welke ſich ſelve en ſijne onderdaanen in de goudmijnen ſoo veel te doen gaf, dat hy alles ſtaan liet, alles ver-waarloosde. Dit wierd hem afgeleerd van ſijn ſnedig vroutje, die hem, ſullende middagsmaalen, al-lerhande gerechten, doch uit goud gewrocht, voorſettede, en alſoo verſtandelijk hem ſijn dwaasheid ver-weet, en trok tot andere beſigheden. 't Gelukte haar ook. Pitheas kreeg een inkeer, deede een groot deel van ſijn volk de goudmijnen verlaaten, en tot den akkerbouw en andere nutter oeffeningen overgaan.*

17. Ten hemel) *Siet het aangeteekende,* 2 D. 270 pag.

18. Bacchus) *In het Latijn* Lenæus. *Siet* 2 D. 93 pag.

19. Rievier) *Van welke,* 2 D. 152 pag. *Hy loopt niet alleen door de landſtreek van Sardes; maar ook, volgens* Herodotus, *midden door de merkt van deeſe ſtad. Siet ſijn* 5 B. 101 H. alwaar hy ſpreekt van deeſes verbrandinge.

20. Sardes) *Hoofdſtad van Lydie, by den berg Tmolus, tuſſchen Tiatire en Filadelfia; het hof van koning Kreſus; ontrent welke groeide en geperſt wierde eene der edelſte wijnen, geheeten naar de ſoo ge-naamde landſtreek,* catace caumenites. Strabo, 13 B.

Deeſe ſtad leverd onder andere veele Gedenkpenningen *uit, aan de liefhebbers der aaloude* Munten; *wiens afbeeldingen en verklaaringen konnen opgeſocht worden, by* Triſtanus, Patinus, Begerus, Morel-lius, en andere Verſaamelaars.

21. Goud) *Deshalven by de Grieken genoemd Chryſorroas; doch dit ſegt men ook van de rievieren, Indus*

dat nog hedens-daags d'akkers, die 't faad van d'oude ader
vatten en voort-queekten, ftijf ftaan van geele kluiten,
met goud-vogt doorweikt.

Midas, een af-keer van rijkdom gekregen hebbende,
onthielt fig meeft in boffchagien, op 't land, en bij
22, 23 Pan, die altijd in berg-fpelonken woont. Maar fijn grof
verftand bleef hem bij: en 't dwaas vernuft ftont, als voor-
heen, fijn meefter weder fchadelijk te fijn. Ontrent de
zee-kant rijft een breede, fteenagtige, fteile, en hooge
24 berg, Tmollus genaamt, die wederfijds in 't hangen met
25 fteden, aan d'eene met Sardes, aan d'andere fijde met
26 't klein Hypepe begrenft is. Hier op, terwijl Pan de teere
bos-maagden met fijn liederen ligte beenen maakt,
27 een boerendeun op fijn gelijmde ruis-pijp fpeelt, en fig
vermeet Apollo in 't fpelen te verbluffen, is hij eindlijk
met hem getreden tot een ongelijke fpeelkamp, daar
de berg-god Tmolus vonnis over ftrijken foude. Den
28 ouden Tmolus ging als rigter op fijn berg neder-fitten,
rukte 't boom-loof van fijn ooren, hielt niet om 't
blaau-hairig hoofd als een krans van d'eekelaar, waar
van hem d'eekelen om de holle flaap hingen, en feide,
't oog flaande op den vee-god: den rigter is gereet. Hier
op bromt Pan op fijn boere fleuit, en ftreelt Midas, die
juift daar ontrent was, 't oor met wild-fang. Defen ge-
hoort hebbende, draaide God Tmolus 't oog op Febus,
foo dat 't berg-geboomte fijn aanficht in 't verdrajen volg-
de. Febus had op 't blonde hoofd een krans van parnas-
laurier, om 't lijf een flepende mantel, twee-maal ge- 29
purperverft, een lier, met gefteente en evoir inge- 30, 31
leid, in de linker, de toets-pen in de regter-hand. Dus 32
was de geeftige Febus in poftuir, en knipte de fnaren met
foo konftigen toets, dat Tmolus, door de lieflijke galm
verrukt, den veegod doemde, en 't pijp-fpel lafte voor
de lier te wijken. Dit oordeel en vonnis van den heiligen
berggod keurden alle andere voor billik, maar 't wierr
even wel bij Midas alleen befchrolt, en voor onregt-
matig uit-geblaat. Waarom Apollo niet lijden koft dat 33
dien ftomper menffenooren aan 't hoofd hielt, maar
defelve langer rekte, met grijs hair bewaffen liet, los en
verroerlijk maakte. Voor de reft bleef hij een mens,
alleen in defen deele geftraft, dat hij aan 't hoofd kreeg
ooren van een traag-trentelenden efel. 34

Midas fogt d'ooren wel te bedekken, en uit vuile
fchaamte een purpere tulbant tot fchand-dekfel op 't 35
hoofd te fetten; maar juift had fijn knegt, een barbier,
die hem gewent was 't lang hair te korten, d'ooren gefien:
die, wel beluft de fchant van fijn Heer onder de man te
brengen, geen woort reppen dorft, en evenwel, niet
kon-

Indus en Ganges, de Hermus, de Tagus en Iber, de Poo, de Hebrus, en de Rhyn. Siet het Bladwyfer *van deefe Aanteekeningen.*

22. Pan	*Siet*	2 D. 34 pag.
23. Bergfpelonken		2 D. 10 pag.
24. Tmolus		1 D. 43 pag.
25. Sardes		2 D. 303 pag.
26. Hypepe		2 D. 152 pag.
27. Ruispyp		2 D. 32 pag.
28. Nederfitten		2 D. 136 pag.
29. Parnaslaurier		2 D. 29 pag.
30. Gepurperverft		1 D. 253 pag.
31. Lier		1 D. 13 pag.
32. Toetspen		1 D. 110 pag.

33. Apollo) *In het Latijn* Delius, *wegens het eiland Delos. Siet* 1 D. 227 pag.

34. Ooren) *Volgens de* Kantteekenaar van Ariftofanes *kreeg Midas lange ooren, om dat hy, in het verby gaan de efels van Bachus fmaadheid had aangedaan. Maar* Jo. Tzetzes, over Lykofron, *verteld dat Midas in Frygie, twee heuvelen geheeten Efelsooren innam, en van ftroopers en ftruykroovers, de wegen onveilig maakende, bevrydde: en dat uit dit bedrijf het verdichtfel fijn oorfprong nam.*

35. Tulbant) *In het Latijn* tiara; *eigentlijk geen tulbant, maar een koninglijken hoed, byfonderlijk onder de Frygiaanen; Parthers en Armeniers. Alwaarom de koning Tigranes niet alleen met defelve het hoofd dekt op een Griekfe* Penning, by Vaillant, in fijn Syrifche Heerfchappye; *maar ook die hoed gefteld word nevens het aanficht van Antonius, overheerder der Armeniers, ja enkel en alleen nevens pijl en booge is geplaatft op de* Gedenkpenningen *van* Auguftus, *by* Fulv. Urfinus, en Oudaan, 23 Tab. 7, 6 en 5 Penn.

Voorts gewaagen ook van de tiara Virgilius, 7 B. van den En. Juvenalis, 6 en 10 Berifpd.

Doch, aangaande haar gedaante, ging de hoed der Koningen recht op, en was gepunt; daar die der Priefteren was plat en fonder punt. Xenofon, in den Optogt van Cyr. Plutarchus, in Artaxerx. Suidas, en Seneka, 6 B. van de Weldaad. 31 H. fpreekende van de verheerlijkte Demaratus.

Sy werd ook van fommige geheeten cidaris; *doch feer qualyk; aangefien dit felve flechts is een band of fluijer, waar meede de hoed der koningen in het ooften was omvangen, bynaar op de wijfe der hedendaagfe Turken, en andere Oofterlingen, haare mutfen met fluijers omringende.* Kurtius, 3 B. 3 H.

36. Mel-

konnende swijgen, wat van honk ging, een put in d'aard groef, daar in met een fijne stem en sagt gemommel 36 meldde, hoe hij gesien had dat sijn Heer esels-ooren had, den put weder vullende, de stem van sijn verklikken daar binne sloot, en, de kuil gevult hebbende, stil swijgend heen ging. Deselve plaats bewies naderhand digt met lillend riet, 't welk, soo haast het jarig en volschooten was, den put-spitter meldde, door een suider koeltje besoeft, de begrave woorden uit-piepte, en tuigde dat Midas esels-ooren hadde.

36. Melde) *Sie deese hairsnijder met het graven, mommelen en toedekken besig, in de nevensgaande print.*

Vorders speeld mede op dit koddig verklikken Persius, in sijn 1 Berispd. spreekende van de misbedrijven binnen Rome. *Doch wat dit verdichtsel aangaat, onder deese Midas worden verstaan alle verachters en verdrukkers der geleerdheid, dicht- en sang-konst, en allerhande weetenschappen; hoedaanige was eene Antëus, Scytisch koning, welke liever hoorde, en meer vermaakt was met het gehinnik en gebries der paarden, als met een lieffelijk geluid van sang en snarenspel. Hoewel andere willen, segt* Sabinus, *dat sulke Midassen sijn in der vorsten hoven, alles, en wel meest qualijk, aanbrengende, om daar mede de gunst hunner heeren te genieten. Siet van deese aanbrengers,* 2 D. 147 pag.

Ondertusschen worden de misdaaden en gebreeken der prinssen (hoe sy ook met den tiara, *dat is, hunne waardigheid worden overdekt) aan den dag gebracht door het ruissend riet; dat is, door de pennen van snedige puikschrijvers; wiens werken, eens het licht siende, alle dwingelanden en geweldenaaren overleeven.*

DERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Apollo en Neptunus, ſiende de koning Laomedon beſig met het bouwen van de ſtad Troje, naamen een menſlijk weeſen aan, en booden hem hunnen dienſt aan, voor een ſtuk geld. Sy raakten eens en vielen daadlijk aan het werk. Maar als nu de muuren waaren opgetrokken, en het geld wierd geeiſt, ſo bleef de koning in gebreeke, verijdelende hunne begeerte met ſijn gewoonlijke meineedigheid. Doch der Goden wraak was daadelijk op de been, en aan het woeden. Neptunus dede alle het land rondſom Trojen door een watervloed verdrinken, en gebood daar en boven des konings dochter ſeker zeegedrocht voor te werpen. Dus wierd Heſione aan ſtrand geſet; doch door Herkules, met de Vlieshelden daar juiſt verby vaarende, ſchielijk verloſt. Maar de vader toonde ſich wederom meineedig tegens Herkules; welke daar op Trojen innam, Laomedon ombrocht, Heſione ving en ten wijve gaf aan ſijn medegeſelle Telamon.

1 ALs Apollo ſig over Midas gewrooken had, ſchoor hij
van den berg Tmolus door de dunne lugt, en ſtreek
aan dees ſijde d'enge Hellespont, op 't land van Laomedon 2, 3
beheerſt. Aan de regter-hand ſtont op 't Sigees, aan de 4
lin-

1. Apollo) *In het Latijn* Latoïus, *ſijnde Latonaas ſoon. Siet hem ontrent ſijn moeder, noch een jonge kraamvrouw*, 2 D. 171 pag.

2. Helleſpont) *Van welke, gelijk mede van Helle en haar moeder Nefele, is geſprooken*, 1 D. 89 pag.

3. Laomedon) *Van welken*, 1 D. 24 pag.

4. Sigees) *Siet* 1 D. 3 pag.

5. Re-

5,6 linker, op 't Reteeshoofd, een oud' altaar, den alles-hoo-
rende Jupiter toe-gewijd. Daar sag hij Laomedon, eerst
besig met den grond-slag en 't eerste begrip van de stad
Troje, dat 't aan-besteet groot werk met veel arbeids traag
voort ging; en groot geld vereiste: waarom hij, nevens
7 Neptuin de zee-voogt, een mensse gedaante aan-schiet,
8 geld bedingt, en voor den Frigissen Koning de wallen
opbout. Als 't werk op-gemaakt was, seide de Koning
dat hij hem heen geld belooft had, en besweert sijn leu-
gen, tot verswaring van sijn troulooheid, met een eed.
Dat sult gij, sei Neptuin, niet voor niet gesëit hebben,
en drukte al sijn wateren na de strand van 't geld-gierig Tro-
je, sette 't land onder water, spoelde vee en have weg, en
sloeg met golven alles ten platte lande om-ver. 'T berustte
bij die straf niet: want 's Konings dogter wiert gevordert 9
om van een zeegedrogt verslonden te werden: dewelke
Hercules, aan een steen-klip geklonken, ontsette, de
paarden hem daar voor belooft tot vereering eiste, en, na 10
weigering van soo grooten arbeits-loon, het dubbelt
trouloos Troje met de wapenen vermeestert. Telamon, 11
sijn met-gesel in dien togt, trok mede niet sonder buit
weder af, maar wiert Hesione geschonken. Want sijn 12
broeder Peleus bralde, om dat hij een Godin tot een vrou 13
had, en was soo hoog-moedig dat Jupiter sijn groot-vader,
als dat Nereus sijn schoon-vader was: want Jupiters neef te 14
sijn, was nooit een alleen gebeurt, maar een Godin ten
huwlijk te hebben, niemant als hem.

5. Retees) *Mede een voorberg op de Trojaansse kust, sich zeewaarts uitbreidende tegen over het gemelde Sigeum; op welke naderhand is begraven Ajax, de Telamonier; van welke* 1 D. 11 pag. *en wederom in dit* Deels 13 B.

Van deese twee voorbergen, hebben de beide stedekens, gewaagd, behalven Virgilius, Seneka, *enz.* Strabo, in het 13 B. sijner Wereldbeschr.

6. Alleshoorende) *Wiens altaar stond aan den oever van de zeebocht tusschen Sigeum en Rheteum. Van deese bynaam spreekt mede* Eustathius, de Verklaarder van Homerus.

7. Zeevoogd) *In het Latijn* tridentiger, *wegens sijn drietant; van welke,* 2 D. 237 pag.

8. Bedingt) *Volgens* Didymus, de Kantteekenaar van Homerus, *waaren sy veroordeeld om hier te moeten werken, sijnde overtuigd van eetgespan met Juno tegens Jupiter: en volgens* Pindarus (in Olimp.) *waaren sy hier doende, uit een bysondere last van Jupiter. Maar* Laktantius *houd het met onse* Naso, *en spreekt van loon, en het loon bestond (soo* Martialis *wil,* 8 B. 6 D.) *in twee goude schenkkannen.*

De Uitleggers *neemen dit aldus te sijn versierd, om dat Laomedon Trojes muuren liet timmeren, daar aan te kost hangende sekere schatten, geroofd uit de kerken van Neptunus en Apollo. Andere evenwel meenen dit verdichtsel te sien op Trojes ringmuuren, opgemetseld van moppen en gebakken steenen, teweeten uit klayaarde; met water gekneed en beärbeid, en van de son opgedroogd.*

9. Dochter) *Hesione, op sekere* Gesteente *afgebeeld, gelijk mede op een Griekse* Gedenkpenning, *by de meergemelde* Versaamelaars.

10. Paarden) *Gesprooten uit de sonnepaarden; van welke,* 2 D. 41 pag. *Siet ook van deese paarden de verdere* Verdichtselschrijvers.

11. Vermeesterd) *Doodende Laomedon, en sijn soontje Priamus weder in sijn plaats settende; gelijk dat seer beweeglijk word verhaald by* Seneka, in sijn Troas. 3 Bedr. 3 Ton. *Soo dat Troje is door Herkules vermeesterd; eens door hem selven, gelijk op deese plaatse word verteld; en eens door sijn gebruikte wapenen, te weeten, de pijlen; volgens de aanteekeningen,* 1 D. 48 en 275 pag. en Seneka, in gemelde Troad. in de Rei van het 1 D.

12. Geschonken) *Siet het* 1 D. 98 en 99 pag.

13. Peleus) *Van welken gesprooken is,* 1 D. 164 pag. *en verder sal gesprooken worden, in de volgende* Vertell.

14. Nereus) *Van welken zeegod,* 1 D. 43 pag.

VIERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Proteus had voorſpeld aan Thetis, dat ſy, trouwende, een ſoon ſou voortbrengen, welke veel ſterker en dapperder dan ſijne vader te ſijner tijd ſoude ſijn. Als dit Jupiter afſchrikte om haar te beſlapen, ſoo ſond hy Peleus na haar toe. Maar Thetis, ſchuw voor deeſe vryer, ontſlipte hem t'elkens, verſchept in allerhande gedaantens. Dit maakte hem t'eenemaal raadeloos; tot dat hem Proteus gebood de godinne in haare nachtruſt aan te randen, wel vaſt te binden, en niet los te maaken, voor ſy hem ſijne begeerten toeſtond. Hy ſteld dan dit middel in het werk, en ontbind haar niet eerder, voor ſy ſich geheellijk aan hem overgaf, en hy haar moeder maakte van den moedigen Achilles.

1,2 Want den ouden Proteus had Thetis de zee-godin voor-ſpelt, datſe bevrugt, en moeder ſoude werden van een jongeling, die kloek in 't wapen, 's vaders daden overtreffen, en roemrugtiger werden ſoude. Waar om Jupiter, ten einde de wereld niets grooters te agten had als hem, ſchoon hij geen flaauwe minnevlam gewaar
3 wiert, met Thetis ſchuwt te huwelijken, en Peleus ſijn neef in ſijn plaats laat genieten 't vermaak daar hij ſelfs na ſnakt, en de zee-maagd laat omhelſen. Aan de zee-kant van Theſſalie is een inham, ingekromt gelijk een 4
boog, wiens punten zeewaart in-ſchieten, die bij hol water tot een have verſtrekte; maar die was ondiep, had een harde ſtrand, daar geen voetſtappen in bleven ſtaan, niet gul, nog met wier beſpoelt. Daar ontrent deed ſig op een mirte-bos met twee-verwige beien behangen, en een ſpelonk in 't midden, onſeker of die van nature of door konſt gemaakt was; maar meer door konſt, werwaarts gij
Thetis dikwijl naakt op een getoomde dolfijn rijdende 5
plagt

1. Proteus) *Welken voorſpeller wy u vertoonen,* 2 D. 241 pag. *doch van hem is ook aangeteekend,* 1 D. 39 en 161 pag.
2. Thetis) *Van welke, eene der Nereïden,* 1 D. 39 pag.
3. Peleus) *In het Latijn* Æacides. *Siet* 1 D. 164 pag.
4. Theſſalie) *In het Latijn* Æmonia. *Siet* 1 D. 63 pag.
5. Dolfijn) *Van den dolfijn ſpreeken wy,* 1 D. 90 pag. *Verders ſien wy, op de oude* Marmerbrokken,

plagt te komen. Daar verraste u Peleus eens, als gij in
6 slaap lagt: en vermits gij door smeeken aangesogt weder-
streefde, sogt hij u te verkragten, en sloeg bei d'armen
om uwen hals. Bij aldien gij u gewoonlijke streken niet
in't werk gestelt, en u in verscheide posturen verandert
had, sijn stout bestaan had hem gelukt. Dan wiert gij
een vogel, die Peleus egter vast hielt: dan een swaren
boom, daar hij om bleef hangen: voor de derde reis
wiert gij een gevlakte tijgerin, waar voor Eacus soon ver-
7 schrikt, 't lighaam los liet, en de zee-goden, met wijn
in zee te gieten, met offer van beesten ingewant en wie-
8 rook-geur soo 't sijnwaart trok, dat Proteus de Carpatis-
se waarsegger uit zee tot de navel op-schoot, en seide:
Peleus gij sult tot u gewenst nuwlijk geraken: past gij
maar op, als sij in haar koele spelonk gerust leit en slaapt,
dat gij haar sonder wakker maken met sterke banden
en strikken vast maakt: en schoon sij haar behendig in
hondert gedaanten vervormt, laatse niet ontslippen,
maar hout wat gij hebt, tot dat sij weder in haar eerste
vorm verandert. Als Protius dus gesprooken had, trok
hij 't hoofd onder water, en liet sijn zee haars weegs stroo-
men. De son was aan't sakken, en had den neerhellende
wagen nu vast in de wester zee gement, doen de schoone
Thetis uit zee in haar gewoonlijk slaap-leger quam.
Naaulijks had Peleus haar maagdelijke leden beknelt, of
sij veranderde haar in veel gedaanten, tot dat sij, gewaar
werdende dat sij vast was; d'armen wedersijds uit sloeg,
en doen eerst sugtende riep: sonder God-lijke hulp komt
Thetis in u gewelt niet, zonder God had gij haar in haar
eige gedaante niet gesien: doen sij bekende dat sij 't was,
omhelsde haar den held, boette sijn lust, en bevrugtte 9
haar met den grooten Achilles. 10

ken, *dikmaals de zeegodinnen rijden, op die wijse, gelijk u Melantho word afgebeeld*, 2 D. 163 pag.

6. Wederstreefde) *Aangesien sy op Jupiter was vergramd, om dat hy haar aan een sterveling had uitgehylikt.* Homerus, 1 B. van den Il. en Katullus, 65 D. *behalven* Q. Kalaber, 3 B. *enz. Siet mede van de minneryen van Thetis en Peleus*, Pindarus, 3 B. der Nem. 10 Tzetzes, 2 Duisent. 46 Verdichts.

7. Wijn) *De* libatio *geschiedde op de tafel, wanneer men avondmaalde; bysonderlijk onder de grooten, by de aaloude Grieken.* Virgilius, *by* Makrobius, 3 B. 11 H. *of op den altaar, gelijk wy u doen sien op een* Gedenkpenning, 1 D. 69 pag. *hoewel aldaar de min ervarene* Etser *het laat doen met de slinkerhand, het geene met de rechterhand behoorde gedaan te worden; of ook wel op den haard, ja op wat plaats het ook mogt sijn.* Plautus, in Kurkul. 1 Bedr. 2 Ton. *behalven* Virgilius, Seneka, *enz. en dus geschiedde het mede in de zee, wanneer men sijne godheden aanriep.* Val. Flakkus, 3 B. der Vliegt. *behalven* Virgilius, Pindarus, Silius, *enz.*

8. Karpatisse) *Siet* 1 D. 161 pag. *Doch van het eiland Karpathus spraken wy*, 1 D. 149 pag.

9. Bevruchtte) *Volgens* Fulgentius, *beteekend Peleus, aarde, dat is vlees; Thetis water; Jupiter het vuur of de siel, die beide saamenbindende; en dus voortbrengende Achilles, dat is, een volmaakt mansbeeld.*

10. Achilles) *Siet het* 65 D. van Katullus; *te weeten het geestrijke* Bruilofsdicht, *de twee gelieven, ouderen van deesen krijgsheld toegepast.*

VYFDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Peleus, by toeval ſijn broeder Fokus hebbende omgebrocht, vluchtte naar Theſſalie, tot Cëix, toen ter tijd in de rouw, wegens ſijnen broeder Dedalion. Deeſe had een dochter geheeten Chione, welke hebbende twee ſoonen by haare minnaars, Merkurius en Apollo, ſich deswegen in ſchoonheid ſtelde boven Diana. Maar dit was voor deeſe godinne onverdraaglijk. Sy doorſchiet dan die trotſe moeder; waar op ſich Dedalion, van hertſeer en mistrooſtigheid, van het gebergte nederſtort; doch in het vallen, van Apollo, in een havik word verſchept.

Peleus, nu gelukkig door 't veroveren van ſulken ſoon, en 't huwelijken met Thetis, was met de grootſte vooorſpoet des werelds overſtroomt geweeſt, indien hij
1 geen man-ſlagt aan ſijn broeder Focus had begaan. Waarom hij, als broeder-moorder, uit ſijn vader-land verbannen,
2,3 in 't land Tricinie vlugtte, alwaar Ceïx, ſoon van Lucifer, in heldere en ſchoone troonje ſijn vader gelijkende 4
ſonder dwinglandij, en moorden, den koninklijken ſcepter ſwaaide. Deſe was doen ter tijd bedroeft, en buiten gewoonlijke vrolijkheid, betreurende 't verlies van ſijn broeder. Werwaarts als Peleus, door kommer en ſukkelen onderweeg af-geſlooft, gekomen was, en met weinig gevolg

1. Manſlacht) *Van welken wy ſpraken*, 2 D. 209 pag.

2. Trachinie) *Het bergachtige deel van Theſſalie ontrent de Maliaanſſe bocht*; *van welke*, *Trachin ook geheeten*, *Heraklea de hoofdſtad waar*, *geboud van Herkules*: *alwaarom ook de vrouwen van deeſe ſtad de voornaamſte rolle hebben in de dood van Herkules*, *by* Sofokles. *Sie van deeſe ſtad* Plinius, 4 B. 7 H.

3. Ceïx) *Van deeſen rampſaligen drenkeling is al geſprooken*, 1 D. 89 pag. *en ſal ſoo daadelijk verder geſprooken worden.*

4. Lucifer) *Boode van den genaakenden Dagh*; *van welken*, 1 D. 86 en 153 pag.

5. Kud-

5 gevolg der stad Tracin intrat, hebbende sijn kudden, vee,
en drift-beesten , die hij mede bragt , niet ver van 's
stads wallen in een beschaduwt dal gelaten. Verlof ge-
kregen hebbende om in 's Koninge hof te komen, stak
6,7 hij ootmoedig met d'hand bewoelde olijf takken voor
uit, verhaalt den Koning wie hij was, en van wat ouders:
verheelt niet als sijn misdaad, versierende een valsse oor-
saak van sijn vlugt, met versoek van hem of 't gebruik
van sijn land, of stad te begunstigen. Waar op hem Ceïx
met een blij-gelaat antwoord: wij verleenen, o Pe-
leus, selfs den gemeenen man wel al wat wij beheers-
sen, ons Konink-rijk is niet ongast-vrij. Daar-en-boven
bewegen mij boven u edelmoedigheid kragtige bewijsen
van adel. Een deftigen naam, en dat Jupiter u groot-
vader is. Quist geen tijd met smeeken: al wat gij ver-
soekt sult gij genieten, en al watge siet, als 't uwe ge-
bruiken konnen: maar og saagt gij het in een beteren stant:
met schooten hem de tranen over de wangen. Peleus
en sijn gevolg vraagden, waarom hij soo bitter schreide?
Waar op hij antwoorde: misschien sult gij meenen dat
8 dien roof-vogel, den schrik van al 't gevogelte, altijd ge-
vedert is geweest. 'T was wel eer een man, even soo
kloekhartig, als desen nu stoutmoedig en onversaagt is,
Fier ten oorlog, en hevig in sijn vijand aan te tasten,
genaamt Dedalion, van dien vader gesprooten, die den
dageraad mede voert, en allerlaatst als sargeant van den
hemel af-trekt. Ik ben altijd vrede-lievend geweest; de
vreede en huwelijken staat heb ik altijd soeken voor te
staan, maar mijn broeder was oorlogs gesint. Sijn man-
haftigheid heeft volkeren en Koningen t'ondergebragt,
die, nu herschept, gespitst is om de duiven van Thisbe 9
te vervolgen. Hij had een dogter Chione, die, over- 10
schoon van leest, ontallijke vrijers had, oud veertien jaar,
en huwbaar. 'T gebeurde juist dat Febus van sijn Delfos, 11
en Mercurius van sijn berg Cillene herwaarts aan komende, 12
gelijklijk dese bloem sagen en verliefden. Febus schorte
't blussen van sijn minnevlam tot de nagt op: Mercurius
kost soo lang niet wagten, en streelde 't aangesigt van de
maagd met sijn slaap-staf. Die soo haast niet geraakt 13
was, of viel in slaap, en wiert van de God bekroopen.
Als de nagt den hemel met starren had besaait, nam
Febus aan de gedaante van een oud wijf, en sopte al-
soo op de ketel. Als de vrugt voldragen was, wiert
uit 't saad van Mercurius gebooren Autolicus, een arglis- 14, 15
tig kroos, tot alderhande slag van dief-stal behendig,
die, een aartje hebbende na sijn vaartje, gewent was van
wit swart, en van swart wit te maken. Uit 't saad van
Febus (want sij baarde twee-lingen) wierd gebooren
Filammon, een vermaart sang-meester en lier-speler. 16
Maar wat baat het haar, twee-lingen gebaart, twee Go-
den

5. Kudden) *Merk hier aan, dat de aaloude van het eene in het andere land sich willende verplaatsen, met sich naamen, nevens hunne arbeiders en lijfknechten, al het groot en kleene vee. Siet* (*in het* B. Genesis, 13 H.) *het scheiden van Abram en Loth; en by onsen* Dichter (in het 1 B. van den Alm.) *de optogt van Herkules, uit Spanje naar Griekenland. Ja merk ondertusschen ook aan, dat in het gemelde vee bestond der ouden rijkdom, terwijl sy, by gebrek van gemunt geld, met deselve handelden by verwisselinge. Siet* Homerus, by Salmasius, in het B. van de Woeker, 13 H. *doch siet mede het aangeteekende*, 1 D. 4 pag.

6. Handbewoelde) *Van deese gewoontespraken wy*, 1 D. 236 pag.

7. Olijftakken) *Van die geene gedraagen, welke vrede en vriendschap jemand quamen aanbieden, en afsmeeken.* Virgilius, 7 B. van den En. spreekende van de gesanten, aan koning Latinus: en weder in het 8 B. spreekende van Eneas, komende tot Evander. *Want dat de olijf een sinnebeeld van vrede was, is aangeteekend*, 1 D. 95 pag. by het beeld van de vrede aanbrengende Pallas.

8. Roofvogel) *Havik, bysonderlijk der duiven vyand.* Plinius, 10 B. 8 H. *van welken, onder de Grieken een bynaam had de koning der Syriers, Antiochus Hierax.* Justinus, 27 B. 2 H. *en onder die van Rome, Fabius Buteo.* Plinius, in bovengemeld. 10 B. 8 H.

9. Thisbe) *Een stedeke van Beötie, gelegen onder den Helikon; veel duiven queekende.* Statius, 7 B. van den Theb. Homerus, 2 B. van den Il. Pausanias, in Beöt. Strabo, 9 B.

10. Chione) *Soo moogelijk geheeten wegens haar sneeuwitte blankheid, even als de koele Chione, by den vrolijken* Martialis, 3 B. 34 D. *en de blonde Chie, by onse* Naso, 1 D. 186 pag.

11. Delfos } *Van welke* { 1 D. 239 pag.
12. Cillene } { 1 D. 269 pag.

13. Slangestaf) *Met welken gy Merkuur siet afgebeeld*, 1 D. 75 pag. *doch door deeses slaapverwekkende kracht wierd ook de herder Argus tot een diepen slaap gebracht. Siet* 2 D. 34 pag.

14. Merkurius) *In het Latijn* alipes. *Sie van sijn* talaria *of gewiekte schoenen*, 1 D. 75 pag.

15. Autolykus) *Gelijk de vader was de voorstander en begonstiger der dieven; volgens* Lucianus, in het Gespr. van Apollo en Vulkanus, *en het aangeteekende*, 2 D. 61 pag. *soo was ook deese soon, een aartje naar sijn vaartje, wonderlijk in die konst bedreeven; welke hy bysonderlijk pleegde ontrent den Parnas. Van deese gewaagd mede* Martialis, 8 B. 59 D.

16. Filammon) *Vader van Thamyras* (*van welken*, 1 D. 180 pag.) *volgens* Suidas; *welke ook met de Vlieshelden voer naar Kolchos, volgens* Ferecydes by den Kantteekenaar van Apollonius. *Siet mede van deese* Pausanias, in Messen.

17. Boog)

den behaagt te hebben, van een manhaftige vader, en
groot-vader Jupiter af komstig te sijn? Is niet roem
en verhevenheid ook 't verderf van velen? waarlijk van
dese, die haar schoonheid dorst verheffen boven die van
Diana, en deselve beschrolde. Waar over sij geweldig
vergrimt, seide: soo sal ik dan toonen dat mijn daden
prijslijk sijn. Met spantse den boog, snort een schigt van
17 de pees, en dreef 't riet-spits door die schampere tong,
die, ter aarde gevallen, geen stem slaan kost, soo dat Chi-
one, terwijl sij spreken wilde, dood bloedde. Ik, og
arme, om-greep doen 't lieve dier, was soo bedrukt of
't mijn eige kind geweest was, en vertrooste mijn broe-
der die haar vast beschreide. Waar door Dedalion soo
veel bewogen wiert, als de klippen door 't bruissen der
golven, maar even treurig 't verlies van sijn dogter jam-
merlijk beweende. Doen hij 't lijk sag branden, nam
18 hij vierwerf een set midden in 't lijk-vuir te springen:
maar t'elkens met gewelt weder-houden, set hij 't schig-
tig op een loopen, even als een jonge ploeg-os, die,
in den gedrukten hals van de horsel gesteken, loopt daar
weg nog spoor is: doen dogt mij al dat hij sterker door-
stak als een mens, glj sout gesegt hebben dat hij wieken
aan de beenen had. Dus ontliep hij ons allen, en raakt
schielijk, uit lust van sig selfs om hals te helpen, op den
top van den berg Parnas. Apollo, met mede-lijden
ingenomen, als Dedalion sig van d'hooge kruin gestort 19
had, veranderde hem in een vogel, en deed hem on-
derweeg hangende op wieken heen drijven, gaf hem een
krommen bek, kromme klaauwen sijn voorige dapper-
heid, en grooter kragt als na advenant 't lighaam. Nu
is hij een havik, die, schier niemant 't sijne latende, tegen
al 't gevogelte woed, en, andere betreurende, oorsaak 20
van treuren verschaft.

17. Boog) *In het Latijn* Cornu; *bestaande de boogen somwijlen uit hoornen van eenig wild, volgens het aangeteekende*, 2 D. 34 pag. *Ondertusschen sie hier Chione gedood, niet door Diane, maar (het geene een seldsaame dut is van den* konstenaar*) van de gewapende Pallas.*

18. Lijkvuur) *Siet het aangeteekende*, 1 D. 57 pag.
19. Parnas) *Van welke*, 2 D. 20 pag.
20. Havik) *Volgens* Boëus, *by* Anton. Liberalis, *in sijn* 3 Vertell. *veranderde hy in een havik, om dat hy de Trojaanen had ontset en bygestaan, toen haar Neptunus met een toegesondene hongersnood poogde te plaagen en te vernietigen.*

SESDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Terwijl Ceix sijn gast Peleus onderrecht aangaande het omkoomen van Dedalion, so word deesen gebootschapt, dat sijn vee, onder de stad weidende, door een wolf wierd verstrooid en dood gebeeten. Peleus merkt daadelijk dat hem dit overkomt, door Psamathe, moeder van den vermoorden Fokus; waar op hy valt aan het bidden en smeeken, geholpen van Thetis; die haare suster mede sulke goede woorden geest, dat deese, neergeset sijnde, den wreeden wolf, midden in het woeden, versteend.

1 Terwijl Ceïx, soone van de morgen-star, die wondere vervorming van sijn broeder vertrekt, komt schielijk
2 t'einden adem aan-loopen den Focesen Anetor, een osse-drijver, die riep, og Peleus, Peleus, ik brenge u tijding van een groote schade. Peleus last hem te melden
3 wat swarigheid het wesen mogt: selfs Ceïx stont verset, benieut wat die bedeesde bode mogt aan-brengen. Hij sprak: ik had de vermoeide beesten op de middag aan de kromme strand gedreven, waar van eenige op 't geele sand neer gesegen lagen, en aldus den ruimen pekel plas over sagen; andere met een loomen tret hier en daar weidden; andere swommen en den hals steil boven water staken. Ontrent de zee kant staat een kerk, nog met 4
marmer nog goud bepronkt; maar belommert met een oud woud van dik geboomte, Nereus met sijn dogters toegewijd, die, na 't seggen van een vent-jager, die sijn netten op strand droogde, Goden sijn. Daar nevens hebt ge een wiel digt met willigen bewassen, die door d'ebbe

1. Morgenstar) *Siet* 1 D. 89 pag.

2. Focese) *Geboortig van Focis; van welk landschap is gesprooken*, 2 D. 20 pag.

3. Ceïx) *In het Latijn* Trachinius heros, *wegens Heraclea Trachin; van welke* 2 D. 310 pag.

4. Kerk) *Merk aan dat de aaloude mede eenige strandgoden hadden, welke de zeevaarende in nood, uit zee aanriepen; of mede, naar een behouden reise geland sijnde, aan den oever daadelijk quamen bedanken. Hoedanige waaren de Dioscuri, of Kastor en Pollux; van welke*, 1 D. 152 pag. *en meermaalen Neptunus, Nereus, Venus, enz. Dus siet van de kerken of altaaren, aan strand, in en aan welke ge-*

be der zee tot een zee-kolk geworden is. Hier uit rees
een ijslijk getier en gehuil tot schrik van al wat'er ontrent woonde: want een overgroote wolf, wiens opgesperden muil en vreeslijk gebit beseevert en met bloed
beklat, de vlammende blikken met rood doorverft waren, schoot uit 't kolk-bos, die, hoewel hij te gelijk door
scheursiekte en honger woedde, nogtans meer gespitst was
op 't verscheuren: want hij leid niet alleen toe om sijn
hongerigen buik en felle kaau-lust met 't verslinden van
d'ossen te versadigen; maar hij bijt ook geheele drift, en
rukt se vijandig ter aarde. Ook sijn eenige van de onse,
terwijl wij ons te weer stelden, doodgebeten: de strand
en 't water dat 'er op speelt, de poelen jammerlijk beloeid, sijn allen t'halve met bloed geverft! Maar 't sammelen is hier schadelijk, de saak lijdt geen uitstel. Dewijl nog iets is over-geschooten, wapenen wij ons gelijklijk, wapen in de vuist, gelijklijk in 't wapen. Dus sprak
de kinkel. Maar dat verlies raakt Peleus aan de koude
5 kleederen niet. Te meer om dat hij, gedagtig aan sijn
bloedmoord, besloot dat Psamathe, Nereus dogter, nu kinderloos, de dood van haar vermoorde Focus met 't verscheuren van dees ossen wreekte. Ceïx last sijn volk 't wapen aan te schieten, scherp geweer in de vuist te nemen, en
6 rust sig toe om selfs den togt bij te woonen: maar Halcyone sijn wijf sprong, door dit rumoer gaande geworden,
7 voor den dag, rukt pas half gehult de vlegten los, viel
haar man om den hals, en bad hem met tranen op
de wangen, dat hij wel onderstant wilde senden, maar
selfs t'huis blijven, en alsoo sijn leven sparende ook 't
hare sparen soude. Hier op seide Peleus: staak, o Koningin, dese vrees, die u, uit liefde tot u man ontstaan,
wel voeglijk is. U belofte en toegenegentheid is mij
genoeg. Ik vint niet goet tegen een schrik-dier te kanten,
Psamathe de zee-godin moet verbeden werden. Op 't kasteel was een hooge tooren, die de schippers in 't aankomen tot een merk-baken diende, daar klommense op,
en sagen met hart-seer hoe d'ossen op 't strand geveelt lagen, en de wreede verwoester met sijn bebloeden muil
en rood-geverfde ruige huid in gras-duinen ging. Doen
strekte Peleus sijn handen uit over het strand van de vlakke 8
zee, biddende de blaauwe Psamathe datse haren toorn
bedaren en hem genadig wilde sijn. Sij liet haar door
sijn smeeken niet verbidden. Maar Thetis bad en kreeg
vergifnis voor haar man. Niet te min voer de wolf, op
't bloed verlekkert, vinnig voort met scheuren en rijten
der beesten; tot dat hij, hangende met de tanden aan
den hals van een vaars, die hij al eenige lappen uit de
huid gescheurt had, in marmer veranderde, en 't geheel
postuur behielt, behalven sijn verf. Soo dat de marmerverf wel te kennen gaf dat het nu geen wolf, en nu niet
meer te vreesen was. Maar 't nood-lot liet den verbannen Peleus in dit land niet langer toesten: waaaom hij
als een swervend bandijt na 't land der Magneten trok, 9
alwaar hij door Acastus den Thessalier met soen-offer van 10, 11
sijn bloed-moord gesuiverd is.

gemelde goden wierden aangebeden of bedankt, Statius, 1 B. der Achill. en 2 B. der Mengeld. 2 D. spreekende van de Surrentijnse Pallas; Katullus, in het 4 D. spreekende van seker snel vaartuig; en Plautus, in de Schipbr. 1 Bedr. 2 Ton.

5. Gedachtig) *Van sijn broedermoord spraken wy*, 2 D. 209 pag.

6. Halcyone) *De getrouwe gemaalinne van vorst Ceix; het voorwerp van 't* 13 Taf. *onser* GALLERYE, 35 pag. *en van het* 24 Taf. *van de* PICT. LOQUENS.

7. Gehult) *Van het losmaaken der vlechten en hairtuyten spraken wy*, 2 D. 190 pag.

8. Peleus) *Dit geval word by* Ant. Liberalis *op een geheele andere wijs verteld.* Peleus (*segt hy, in de* 38 Vertell.) *begaf sich naar Eurytion, soone van Irus, die hem van sijn begaane broedermoord suiverde en ontsloeg. Doch korts daar na dood hy in het jagen Eurytion, terwijl hy een everswijn meende te treffen. Dus vlucht hy naar Akastus, wiens wijf hem graag op haar bed en in haar ermen had, doch te vergeefs. Alwaarom sy de vluchteling by haar man swart maakt, als hebbende haar aangesocht. Akastus voerd de beschuldigde op de berg Pelion, en laat hem, sonder wapenen aldaar alleen. Doch Peleus komt al swervende by Chiron. Hier vergaderd hy veel groot en kleen vee, het geen hy Irus aanbied als een boete en soenoffer voor de manslacht. Maar Irus weigerd dien aan te neemen: dies het vee, volgens een godspraak van Peleus, sonder hoeder word losgelaaten, terwijl een wolf die komt aanvallen en ombrengen, doch die schielijk in sijn woeden versteend; gelijk noch lange is te sien geweest tussen Focis en de Lokri.*

9. Magneten) *Van welke*, 1 D. 59 pag.

10. Akastus) *Koning van Thessalien; wiens wijf, Hippolyte, den swervenden Peleus versocht tot oneere; gelyk dat mede, behalven gemelde* Liberalis, *verhaalen* Pindarus, 4 D. der Nem. en Horatius, 3 B. 7 Lierd.

11. Thessalier) *In het Latyn* Hæmonius. *Siet* 1 D. 63 pag.

SEVENDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Ceix, soone van Lucifer, verlegen en bekommerd wegens verscheidene rampsaligheden in en ontrent sijn hof voorgevallen, gaat naar Klaros, een stad in Ionien, om aldaar de tempel van Apollo te besoeken; hebbende Alcione, dochter van Eolus, sijn vrouw (die hem ter nauwer nood oorlof gaf) beloofd binnen korten tijd weder te keeren. Doch op de Egeesse zee sijnde, overviel hem een schrikkelijk onweer, die het schip aanstukken stiet, en hem onder de golven dee versmooren. Ondertusschen begon Alcione te vreesen, door dien haar lieve man, op de gestelde tijd niet weder quam. Als wanneer haar, in een toegesondene droom, sijn rampsalig omkoomen word geopenbaard. Dit doet haar, met het aanbreeken van den dag, sich naar den oever spoeden, alwaar sy het licchaam in zee vond drijvende. De wanhoop dee haar hier alle geduld verliesen. Sy springt van boven neer in het water; doch veranderd, midden in die beweeginge, in een vogel; waar in ook, door der goden toedoen, het lijk van Ceix word verschept.

Midlerwijle was Ceïx innerlijk ontstelt soo over de
1,2 wonder-teekenen van sijn broeder en nigt, als die daar
3 op volgde, en had voor een reis na Claros, om aldaar raad te
vragen de heilige God spraak van Apollo, 's menssen levens trooft: vermits den God-vergeten Forbas met sijn 4
Fle-

1. Broeder) *Dedalion. Siet sijn herscheppinge*, 2 D. 310 pag.
2. Nicht) *Chione. Siet haar omkoomen*, 2 D. 312 pag.
3. Klaros) *Van deese stad is gesprooken*, 1 D. 227 pag.
4. Forbas) *Een Lapither, die de reisigers dwong met hem te vechten; te weeten met gewapende vuisten; en dus hen alle versloeg. Ook een godverachtende kerkschender, die self Apollo dorst uitdaagen; hoewel hem dat het leven koste; volgens* Pausanias, 1 B. der Eliac. en in de Foc.

5, 6 Flegiers den pas, om na den tempel van Delfos te trekken, onveil maakte. Dog u o overtrouwe Halcyone maakte hij eerst sijn opset bekent, die nu een kille schrik schielijk door 't gebeente rilde, soo doods als de bos-boom bestursf, en de tranen over de wangen biggelden. Driewerf poogde sij te spreken, maar wiert t'elkens door tranen overstolpt, uittende ten lesten met hikken en snikken dese woorden: wat heb ik, alderliefste, misdreven, dat gij dus van sinnen verandert? waar is de sorg gevaren, die gij voor alle andere dingen, voor mij plagt te dragen? kont gij nu gerust weg trekken, en u Halcyone verlaten? Verlokt u die lange reis? Sult gij mij nu in u afwesen liever hebben? Gy moogt seggen, was 't een landreis, 'k hoefde maar bedroeft, niet bevreest te sijn, soo dat mijn kommer sonder vrees kon sijn. Ik schrik voor de zee en 't ijslijk zee-gevaar. 'K heb nog onlangs stukken en stollen van schepen op strand gespoelt gesien,
7 dikwils graf-schriften op ijdele graften gelesen. Laat u
8 nooit bedrieglijke stourheid bekooren; want schoon Eool u schoon-vader is, die de sterke winden kerkert, en de baren, als hij wil, bedaart, alsse eens uit-snappen en over zee bulderen, doen se watse willen, dan vint nog aard nog zee schut of scherm, selfs nemense de wolken te quellen, die sij tegen malkander kneusende doen vuir slaan. Hoe ik dese beter kenne (want ik kense, om dat ikse, een kind sijnde, in vaders huis dikwijl gesien hebbe) hoe ik meen datse vervaarlijker hooren te sijn. Bijaldien, o waardste pand, gij met geen smeeken sijt om te setten, en al te vast dese reis hebt voor genomen, soo neemt mij mede, dan sullen wij immers gelijk sukkelen, dan sal ik nergens voor vreesen, als daar mij voor te vreesen staat, en wij sullen t'samen dragen, wat ons over-komt, en gelijklijk over de wijde woeste zee hobbelen: 't gaat dan soo 't wil. Die reden en tranen van Halcyone, Eools 9
dogter, bewogen Ceïx, haar man: in wien de onderlinge liefde niet min kragt had. 10
Evenwel liet hij 't voornemen van sijn reis over zee niet varen, en wilde Halcyone niet mee in gevaar brengen: dnwende haar veel trooft-redenen in de hand, tot verligting van haar vreese. Waar mede hij evenwel haar niet over-reden en sijn saak smaaklijk maken kost. Bij 't voorige voegde hij voor 't laatst dese troost-pleister, waar mede hij alleen het lievend' hart tot toestemming trok: den tijd van ons af-wesen, hoe kort die ook sijn mag, sal wel lang vallen: maar 'k sweer u bij de morgen-star mijn vader (soo mij anders 't nood-lot 't weder-komen niet verhindert) dat ik voor twee maanden weder hier sal sijn. Als hij haar door dese belofte hoop van spoedige wederkomst onder den riem geduwt had, liet hij aanstonts een schip van de werf 11
in zee halen, en met sijn behoorlijk tuig roe-taaklen. 'T welk Halcyone wederom siende, schrikte en schreide, even of sij nu reets wist wat hem beschooren was: sij viel hem om den hals, wenste hem met een bedrukte stem geluk op de reis, en viel in swijm ter aarde. Maar, terwijl Ceïx nog qualijk scheiden kost, tukten de jonge maats, in twee roei-ordinantien verdeelt, de riemen 12, 13
kloek

5. Flegyers) *Een volk onder de Lapithen; doch welke beide naamen allengskens in Thessalien sijn vergaan en weggesmolten. Van de eerste gewaagd* Pausanias, in gemelde Foc. *de laatste, ontrent de bergen Pindus en Otrys sich onthoudende, waaren, onder het gebied van vorst Pirithöus, neerstige aanfokkers van paarden en kloeke berijders.* Virgilius, 3 B. der Landged. en Lukanus, 6 B.

6 Delfos) *Van welke stad, en haar vermaarde godspraak*, 1 D. 239 pag.

7. Ydele) *Van welke*, cœnotaphia *geheeten, gesprooken is*, 2 D. 180 pag.

8. Eool) *In het Latijn* Hippotades; *wegens sijn grootvader, niet vader (gelijk verkeerdelijk is gesteld*, 1 D. 51 pag.) *Hippotas, een Troiaan; wiens dochter Segesta hem ter wereld brocht, by Jupiter. Van hem gewaagen* Virgilius, 1 B. van den En. Val. Flakkus, 1 B. der Vlieft. *behalven* Klaudianus, Statius, *enz.*

9. Alcione) *In het Latijn* Æolis, *wegens haar vader, niet de soon van Jupiter en Segesta; maar, soo* Lucianus wil (*in het* Gespr. van de Alcyon.) *kinds kind van den Thessalaar, Deukalion.*

10. Ceix) *In het Latijn* coniux sidereus, *wegens sijn vader Lucifer. Siet het aangeteekende*, 1 D. 89 pag.

11. Schip) *In het Latijn* pinus. *De reden is mede aangeteekend*, 1 D. 76 pag. *Vorders heeft het Latijn ook* educta; *om dat men 's winters, en by ontijde de schepen op het land haalde, en op swaare balken stelde, om deselve op die wijse beter, soo sy toen meenden, te bewaaren; en eindelijk weder, op sijn tijd zeewaards stuwde op rollen; by* Nonius *geheeten* palanges, *gelijk* pulvini *by* Isidorus. *Doch in welkers plaats de wreede Cartaginensers eens hebben gevangene Romeinen doen gebruiken.* Varro, 4 B. van het Roomf. volk.

12. Maats) *Sie van de juiste lengte der riemen, en van het getal der roeijers aan elken riem in ieder gelid, en eindelijk van de roeyers, of staande of sittende*, 10 Schefferus, by welke, in sijn Zee-krijg, 2 B. 2 H. *dit alles naauwkeurig word gevonden, beschreeven en verbeeld. Ja siet ook* Meibomius; van de Timmeragie der oorlogschepen.

13. Roeiordinantien) *Eenige hebben weleer gemeend dat de* biremis *der oude alleenlijk twee, en de* triremis *aan wedersyden drie riemen had; om dat men quansuis op de* Gedenkpenningen, *wegens haar kleenen omtrek, de saak niet klaarlijk kan ontdekken. Doch de schrijvers onderrechten ons hier naauwkeurig, noemende de schepen met riemen in twee ryen of gelederen*, biremes *of* bicrotæ. Isidorus, 19 B. 1 H.

Ci-

14 kloek na de borst, en kliefden, slag-houdende, de zee.
Sij sloeg de betraande oogen op, en sag aldereerst dat
15 haar man, die, op 't agter op-gekrult paveljoen staande,
met hand swajen haar een teeken van adieu gaf, 't welk
sij met 't selve teeken beantwoorde. Als 't schip wat ver
16 van land was, en sij hem niet langer bekennen kost, oogt
sij het soo lang na alsse kost. Als 't uit 't gesigt was, oogde
sij 't seil na dat aan de boven-steng hing en wapperde. 'T
seil mede uit 't gesigt sijnde, gaat sij met een benepen hart
na 't ledige bed, en vleide sig op 't egte ledekant neder.
'T bed en plaats vernieude haar droefheid, en maakte
haar indagtig watse miste. Als sij de haven uit 't gesigt
quijt waren, en de wind 't wand begost te wapperen,
hing 't boots-volk de riemen op sij, heisten de raai aan
de mast op, setten 't seil in den top, en nam 't aanloo-
pend koutje waar. Nu seildense ontrent halver zee,
soo datse wedersijts ver van land waren, als tegen de
nagt schielijk een storm uit den ooste begost te wajen,
en een holle zee en schuimende golven maakte. Doen
riep de stuerman: strijk met 'er haast 't seil, en woelt
het aan de raai. Dus riep hij; maar de storm en 't
geruis der zee woei sijn woorden te rug, soo datse
niet gehoort konden werden. Maar 't boots-volk
sprong van 't selfs happig in de bogt, sommige met
't inhalen van de riemen; sommige met 't stoppen
van de roeigaten, andere met 't seil swigten, andere
met pompen en zee weder in zee te gieten, andere met
de raai neer te rukken. Terwijl dit alles verwart in 't
werk gaat, verheft de storm, stormden de felle winden
uit alle hoeken, en kletsten d'opstuivende zee-golven 17
tegen een. Den stuer-man selfs stont bekaait, en sei ront
uit, dat hij niet en wist hoe het stont, of wat hij te gebie-
den of te verbieden had. Soo gevaarlijk was 't nood-weer,
dat nog verstant nog konst plaats greep. Want 't boots-
volk schreeude en tierde, 't wand huilde, de zee maakte
haar baloorig met 't gedruis der baren, den hemel
met donder-slagen. De golven verhieven sig soo ge-
weldig hoog, datse scheenen de wolken te bekletsen: alsse
't sand van de grond vaagden, scheenense blont van verf;
dan weer swarter als den jammer-poel. Somtijts hadge
een vlakke zee, wit beschuimt van de bruissende golven.
Deselve wisselvalligheid over-quam ook het Tracijns schip:
want somtijds scheen 't gelijk als van de kruin van een
hoogen berg neer te hellen in een dal, en 't diepste van
den afgrond: en om laag in de holte rontom in een 18
bare zee, gelijk als uit den afgrond tegen den hemel op
te stijgen. Dikwijl bonsden de baren op de boorden
datse kraakten, even als wanneer een storm-ram met ijser 19
be-

Cicero, in de Br. aan Attik. *en soo die met drie ryen boven malkanderen*, triremes; *gelijk die met vier rijgen* quadriremes, *enz.* Cesar, van den Burg. oorl. 5 B. 111 H. Hirtius, van den Alexandr. oorl. 11 H. Livius, 38 H. 23 en 31 H. *Ik spreek hier van bruikbaare oorlogschepen; niet van die, welke sommige koningen, uit een dwaase moedwilligheid, van sestien ja veertig rijgen (en des ten eenemaal onhandelbaar) hebben in zee gebracht.* Livius, 33 B. 16 H. spreekende van het vreeverbond van de Romeinen met den Macedonischen koning Philippus. Atheneüs, 5 B. spreekende van het seer swaare schip van den Egiptischen koning Ptolemeus Philopator.

14. Slaghoudende) *Op het sein geven van den* portisculus; *van welken maathouder*, 2 D. 89 pag.

15. Paveljoen) *In het Latijn* recurva puppis; *van welke mede*, 2 D. 89 pag.

16. Land) *Het geene scheen te wijken en achter uit te deinsen van het stilstaande schip. Siet het aangeteekende*, 2 D. 223 pag.

17. Storm) *De beschrijvinge van dit vervaarlijk noodweer op zee is weder een aanmerkelijk meesterstuk van onsen* Puikdichter; *welke kan vergeleeken worden met die van den selfden konstenaar*, Klaagd. 1 B. 2 D. *gelijk mede met die van* Virgilius, 1 B. van den En. *en van* Seneka, in Agam. 3 Bedr. 1 Ton. *behalven die van* Val. Flakkus, Silius, Lukanus, Statius, *enz.*

18. Afgrond) *In het Latijn* Acheron; *een helsche rieviere, dus in het Grieks geheeten; als sijnde, sonder vreugde: alwaarom deselve ook* tristis *word geheeten van* Silius, in het 3 B. *en* moestus, *van* Seneka, in Thyest, *gelijk mede* pallidus in Hippolyt. *van den selven.*

19. Stormram) Aries, *in het Latijn, een stormtuygh, gelijk* Plinius *ons verteld* (7 B. 56 H.) *voor Trojen uitgevonden van Epeus; of, soo* Vitruvius *geloofd* (10 B. 19 H.) *bedacht van die van Tyrus of Karthago. Was van maaksel en gedaante verscheiden; want die was,* I. *een enkele ruwe balk, voor met yser beslagen, op der soldaaten armen gedragen, en dus op de vyandlijke muuren aangedreven.* Lukanus, 1 B. Gellius, 1 B. 13 H. Cicero, van de plichten, 1 B. 54 H. *Sie deese vertoond in de* afbeeldingen, *getrokken uit de keiserlijke eeresuil van Trajanus, by* Fabrettus *of* Ciacconius, *en voorts by* Lipsius, Stewechius, en Choulius, in hunne aanteekeningen over der aalouden Kryshandel. II. *Saamgesteld, dat is, in evenwicht hangende, tussen opgerechte balken; welke veel lichter en gemakkelijker van de krijgslieden kon aan en afgedreven worden.* Tertullianus, in het B. van de Mantel. Vitruvius, 10 B. 19 H. *en* Josefus, 3 B. der Joodsc. oorl. 9 H. *Sie mede deese soort afgebeeld by* Stewechius, over het 3 B. van Vegetius, en by Lipsius, 3 B. 1 Gesp. van de Stormtuygen. *Voorts wierden deese, om van boven schootvry te sijn, met welversiene solderingen en galleryen overdekt.* Propertius, 4 B. 11 D. Josefus in gemelde H. van het 3 B. der oorl. Vegetius, ook op de geteekende plaats. *enz.*

 20. Steen-

20 beslagen. of steen-schut op de bolwerken donst datse
splijten en rijten. En gelijk de felle leeu, van den jager
aangetast, sig verkloekt, en tegen 't geweer en toege-
stooken spits in schiet; even alsoo sprong 't schip,
van golf en wind bestormt, tegen dese beide op, en
rees haar ver boven 't hoofd. Nu begost gebint en
21 voeg los te leuteren, d'ontpekte voegselen te lekken,
en 't doodelijk water scheut te geven. Insgelijks viel'er
door een wolk-breuk soo geweldigen stort-regen, datge
sout geseit hebben, dat den heelen hemel in zee viel,
en d'opstuivende golven 't ledig hemel-vak wilden vullen.
De seilen waren doorregent, de golven stoven en meng-
den sig met den regen: geen gestarnte deed sig aan den
hemel op. De swarte wolken en tijd des nagts ver-
wekten een pek-donkerheid; die evenwel den schitte-
renden bliksem schifte, en verligtte: soo dat 't water
door 't weerligt gelijk als in ligte vlam stont. Daar-en-
boven sprong 't zee-water vast in 't ruim van 't schip;
even als uit de soldaten een waag-hals, dikwijl bespron-
gen hebbende de besette wallen van een belegerde stad,
eindlijk sijn gewenst oog-merk bereikt, en met eer-gierig-
heid ontsteken, uit duisent man, alleen over de wal
kloutert: alsoo overstolpte ook de hooge boorden van
22 't schip een tiende golf, die vrij hooger en geweldiger op
stoof, als al d'andere die 't schip bedonsden: en liet niet
eer af 't gelemt schip te bestormen, als dat hij, gelijk als
over de wallen gekloutert, 't selve stormender hand in-
nam. Dus tragten nog eenige golven in 't schip te sprin-
gen; eenige waren reets binnen. Al 't scheeps-volk sworf
soo verneken als de besettelingen van een stad, wiens
23 wallen bij sommigen van buiten beboort en bedonst, van
binnen bij anderen ingenomen sijn. Nu warense t'einde
raat, de moet sonk in de schoenen, soo datse soo menigen
dood voor oogen sagen, als'er golven aan rolden en instor-
ten. Desen ontsprongen de tranen, gene stont verplet,
dese riep: geluksalig sijnse die begraaffenis te verwagten 24
hebben: gene soekt de Goden met beloften te vermur-
wen, bid haar om bijstant, en steekt vergeefs d'armen 25
op ten hemel, die hij niet sien kost: dese dagt op broe-
ders en ouders: gene op huis en kinderen, en wat hij vor-
der t'huis liet: maar Ceïx ging sijn Halcyone ter hart:
in Ceïx mond was Halcyone alleen besturven: en schoon
hij alleen na haar verlangde, was hij nogtans blij datse
niet bij hem was. Ook had hij gaarne voor 't lest 't ge-
sigt willen wenden na de kust van sijn vader-land, en
hof; maar hij wist niet waar 't verlooren was: soo
had de zee 't schip verslingert. Ook was den geheelen
hemel soo met pek-duistere wolken overtogen, dat de
donkerheid des nagts verdubbelt was. Een vlaag en ruk-
wind sloeg de mast in stuk, en 't roer van 't gat: soo dat de
golven, moedig als verwinners, haar verwonneling den voet
op de nek settende, en verheven, de lager sakkende golven
gelijk als verblusten. Even als den berg Athos, of Pindus, 26, 27
tot den voet toe van iemant weg-gerukt en in zee geploft;
sulken wigt, met sulken gebons, trof 't schip, dat het
te grond gedrukt wiert. Waar mede een groot aantal van 28
mannen, van de zee overstolpt, en niet weder op
drijvende, den geest gaf. Andere grepen stukken en
stollen van 't wrak. Selfs Ceïx greep een stuk van 't schip
met de hand, waar in hij den rijksstaf plagt te hebben:
roepende eilaas te vergeefs sijn schoon-vader en vader
te hulp. Maar in 't swemmen was hem sijn Halcyone in
de mond besturven, op haar dagt hij, over haar kermde
hij; voor haare oogen wenste hij dat de golven sijn lighaam
dre-

20. Steenschut) *In het Latijn* balista; *van welk stormgereedschap*, 2 D. 27 en 232 pag.

21. Ontpekte) *Siet het aangeteekende*, 1 D. 281 pag.

22. Thien) *De aaloude stelden het thiental in alle dingen volmaakt, als spruitende uit een, twee, drie en vier, gelijk daarom ook al het geene groot is*, decumanum, *het thiende, word genoemd; by voorbeeld, de grootste ejeren.* Festus, *de grootste golv.* Ovidius, Klaagd. 1 B. 2 D. *en eindelijk de grootste poort van de legerwal.* Vegetius, 1 B. 23 H. *behalven* Livius, Tacitus en Cesar.

23. Beboort) Ondergraven *segt het Latijn; aangesien dit ook was eene der behendigste krijgskonsten; want hier mede wonnen de Romeinen Veii, een magtige stad in Hetrurien.* Florus, 1 B. 12 H. *en met deese krijgslist poogde koning Filippus de stad Byzantium te vermeesteren.* Stefanus, in Byzant. *Doch siet van de* cuniculi *of mijnen mede* Thucidides, 2 B. spreekende van het belegerde Platea; *behalven* Cesar, Ammianus, Josefus, *enz*,

24. Begravenis) *Aangesien de aaloude gruwden voor de dood in het water, volgens het aangeteekende*, 2 D. 22 pag. *eensdeels, om dat sy geloofden de ziel een vuur te sijn; en anderdeels, om dat dikwijls, naar het verdrinken, de lichaamen wierden vermist, en men, voor die waaren ter aarden besteld, van den helssen veerman niet mogt overgeset worden; gelijk al mede is aangeteekend*, 2 D. 180 pag.

25. Armen) *Van het opheffen der handen naar den hemel in het gebed, spraken wy*, 2 D. 270 pag. *aantrekkende eenige plaatsen uit de wereldse* Schryveren: *doch, indien u de getuygenisse der* H. H. Bladeren *behaagd, sie in die gestalte bidden, by* Moyses, in het B. Exod, 17 H. 11 vers. en by Nehemias, 8 H. 7 vers.

26. Athos) *Van deesen berg is gesprooken*, 1 D. 239 pag. *gelijk van sijn hoogte*, 2 D. 5 pag.

27. Pindus) *Siet van deesen berg het aangeteekende*, 2 D. 30 pag.

28. Grond) *By de Latinisten heeft men verscheidene beschrijvingen van een elendige schipbreuk; welke de* Dichtkonst, *met veel speelens, op een wonderlijke wijse weet te veranderen. Siet deselve by* Lu-
kre-

dreven, op dat sijn lijk van vrienden mogt begraven
werden. Soo dikwijl hem in 't swemmen de golven
lieten gapen, riep hij, selfs onder de baren preutelde hij:
og Halcyone saagt gij dit. Korts daar aan ontliet 'er
een swarte waterwolk, storte op zee, en overstolpte
29 hem 't hoofd. Op dien nagt was de morgen-star soo
verduistert, datse niet kenbaar was; en aangesien 't hem
niet geoorloft was van den hemel te vertrekken, dekte die
't aangesicht met dikke wolken. Midlerwijle telde Halcyone,
nog onbewust van dit onheil, vast dagen:
30 weefde hem vast ijverig stof tot kleederen; en tot gewaad,
datse selfs, op sijn wederkomst soude dragen,
beeldende sig alsoo vergeefs in dat hij weder komen
sou. Sij offerde alle Goden Godvrugtlijk wel reuk-
31 offer; maar verscheen insonderheid meest in den tem-
32 pel van Juno, sig vlijende voor haare autaars, en biddende
voor de behoudenis en gelukkige wederkomst
van haar man, die nu al dood was, en dat hij niemant
mogt liever krijgen als haar. Waar van haar dese laatste,
uit alle haare beden, alleenlijk kost toe-gestaan werden.
Maar Juno wilde nu niet langer voor een gesturvene gebeden
sijn; en ten einde sij haar met een lijk besoedelde
handen van d'autaar weeren mogt, seide sij: regenboog,
mijn getrouwe bode, vlieg in der ijl na 't vaak ver- 33
wekkent palais des slaaps, en last die in een droom Halcyone 34
te vertoonen het om-komen van Ceïx, gelijk 't in der
daat is toe gegaan. Op dit woort schiet Iris haar veelverwig
gestreepte sleuier aan, trok een krommen boog in
de lugt, en schoor, volgens ordre, na 't palais van de Koning
des slaaps, onder een rots verborgen. Ontrent 't
land van Cimmerie is een diepe spelonk en hollenberg; 35
't huis en vertrek van den slaap: van de son, nog in 't
op-komen, nog op de middag, nog tegen den avond
beschijnbaar: donkere nevels en schemer-duistere mist
waassemen uit de grond op. De wakkere gekamden haan
kraait daar niet tot een teeken van d'aanstaande dage-
raad: 't gebas der kommer-rustige honden, 't gebrom 36
van de gans, die 't ritselen scherper hoort: geen wild, 37
of veegebalk, geen boom-loof dat de wind doet ruissen,
geen geraas en getier van menssen, stoort daar den
slaap. De rust woont daar in stilte. Behalven dat onder
uit de steenberg komt opborlen een arm van de vergeet-

kretius, 2 B. Lukanus, 1 B. Silius, 10 B. *behalven by* Klaudianus, Juvenalis, Propertius, *enz.*

29. Morgenstar) *Van welken meermaalen. Siet de* Bladwyser.

30. Klederen) *Dat self, lieden van de grootste rang klederen droegen, gemaakt met eigene handen van hunne moeders, vrouwen, dochteren en susters, is aangeteekend*, 1 D. 4 pag. *Alwaarom ook de keiser Augustus geen andere klederen gebruikte, als van sijn naastbestaande vrouwen bewerkt.* Suetonius, in August. 73 H.

31. Reukwerken) *Het Latijn gewaagd van* wyrook; *van welke dikwyls. Siet de* Bladwyser.

32. Juno) *Als echtvoogdesse, hebbende het opsicht en de bescherminge der huwelijken; gelijk wy aanteekenden*, 1 D. 15 en 46 pag. *siet haar ook afgebeeld op een* Gedenkpenning, 1 D. 84 pag.

33. Regenboog) *By het Latijn* Iris; *van welke*, 2 D. 20 pag.

34. Slaap) *Mede onder de mindere goden geteld.* Statius, 5 B. der Mengeling 4 D. *gemeenlijk gekroond met* papaver, *of maanbollen; ten minsten deselve in sijn hand dragende. Sie* Jak. Tollius, by sijn Marmerbeeld, aantrekkende een oud beeld, onder de Heeren Fuggers berustende. *en daarenboven gevleugeld.* Tibullus, 2 B. 1 D. Virgilius, 5 B. van den En. Klaudianus, 2 B. tegens Rufin. *behalven* Statius, *enz. alwaarom dit gemelde* Tollius, *aangaande sijn leggend jongetje van marmer (van welken ook* 2 D. 244 pag.*) doet twijfelen of het voor Kupido, de Minnegod; of voor de Slaapgod is te houden.*

35. Cimmerie) *De Cimmerii sijn weleer geweest volkeren in Italie, ontrent de Baje en het Meer Avernus.* Plinius, 3 B. 5 H. *welke, in bergspelonken en onderaardse kelders sich onthoudende, alleenlijk by nacht te voorschijn quamen, om te rooven en te stroopen, terwyl sy by dag, met het opgraven der berggewassen, of andere besigheden de kost wonnen.* Strabo, 5 B.

Doch de Cimmerii waren ook Asiatisse volkeren, neergeseten onder de Scythen, by de poel Meötis, en de Taurisse Bosphorus. Plinius, 4 B. 12 H. Orfeus, in het Vlieshelde-D. Homerus, 11 B. der Dooling, Strabo, 11 B.

Vorders strekt de naare duisterheid by dit geval de Latijnen tot een spreekwoord. Laktantius, 5 B. van sijn Onderw. 3 H. Ammianus, 29 B. 11 H. *doch, aangesien het ook duister is waar onse* Naso *de slaapgod sijn woonplaats steld, soo sou ik oordeelen dat hy hem niet in het weelige en vrolijke Italien, maar in het doodse en naare Scythie of Sarmatie is huisvestende.*

36. Honden) *Berucht wegens hunne wakkerheid en getrouwigheid. Alwaarom men deselve, of levendig, of geschilderd ten minsten, aan de voordeur plag testellen; gelijk wy aanteekenden*, 1 D. 233 pag. *Doch siet der honden deugden opgeteld, en met gevallen beweesen, by hunnen liefhebber*, Lipsius, in de 6 Br. van het 44 Hondertal.

37. Gans) *Siet op die gansen, welke, met hunne wakkerheid verydelden den aanslag der Gallen op het Kapitolijnsche slot; volgens het aangeteekende*, 2 D. 56 en 240 pag.

38. Ver-

38 geet-stroom, die, door deselve heen vlietende, met pikkelen over de grond te beuitelen, en sagt geruis, vaak verwekt.
39 Voor den ingang van 't hol staat de mankop-bol en ontallijk kruid weelig en bloeit: waar uit de vogtige nagt het slaap-vogt nijpt, en over 't duister aard-rijk spoeit. 'T geheel hof heeft nog deurwagter nog deur, ten einde deselve in 't open toedoen op de hengsels niet kraaken mogten. Maar midden in de spelonk staat een hoog ledekant van
40 pokhoud, waar in een veder-bed van deselve verf, met bruine stofbehangen en bespreid: waarop de loome slaapgod selfs met uitgestrekte leden rust. Ontrent 't selve leggen hier en daar d'ijdele droomen, in sulken menigte als koorn-airen in den oegst, bladeren aan de boomen, en 't sand aan de zee, verbeeldende verscheide gedaanten. Als de maagd hier ontrent gekomen was, en de droomen, die haar in de weeg lagen, had doen opruimen, wierd 't heilig palais door de glans van haren sluier ligt: soo dat den God sijne oogen, door sware logheid toe geloken, ter naauwer noot op sloeg, en t'elkens weder in slaap vallende, en knikkebollende met de kin op de boven-borst kloppende eindlijk sig selfs wakker maakte, en 't hoofd op de hand heffende, vraagde (sonder naam te willen weeten, want hij kende haar) waarom sij daar quam? Waar op sij antwoorde: o slaap, aller dingen rust, slaap, 't aangenaamst vermaak der Goden, vreede van een gemoet dat sonder kommer is; die de leden, door dagelijksen arbeid vermoeit, koestert, en weder sterkt tot arbeid; belast een droom, die de ware geschapenheid van saken na-boetst, in schijn
41 van Koning Ceïx te gaan na Trachin, van Hercules gestigt, en aldaar aan Halcyone 's mans schip-breuk te vertoonen. Dit 's Junoos last. Iris, haar boodschap af-gelegt hebbende, vertrok: want sij kost de kragt des slaaps niet langer uit staan, en gewaar werdende dat de slaap haar leden allengs begon te bevangen, schoorse weg, en keerde weder door deselve boog, waar mede sij even daar gekomen was. Maar den slaap-god laste uit 't ontelbaar gepeupel van sijn kinderen, een van de geestigste gestalt-naboetsers voor den dag 42
te komen, genaamt Gestalt-boetseerder. Geen van allen kan soo konstig den eigen gang, postuir, stem, gewaat, en gewoonlijke maniere van spreken na-apen: maar deese boetst alleen na 't geen menssen betreft. Een ander die wild gedierte, vogel en een langlijvige slang werd, noemen de Goden Na-vormer, en de menssen, Verschrikker. Nog is 'er een derde van bijsondere konst, genaamt Inbeelder: deese verandert sig bedrieglijk in aarde, steen, water, hout, en al wat ziel-loos is. Dese sijn gewoon aan Koningen en Vorsten bij nagt haar selve te vertoonen: de rest, die 't slegte volk en 't graau besoekt, gaat de vader des slaaps voor-by, en pikt uit al de gebroeders alleen Vorm-boetseerder, om Iris last te vol- 43
brengen: strekkende wederom sijn slaap-sieke leden tot sagte rust, en 't hoofd op 't hooge ledekant in 't kussen. Hij schoor, sonder geruis met de wieken te maken, door den donker, streek in korten tijd te Trachin, alwaar hij de wie- 44
ken af leide, Ceïx gedaante aan nam, en, die aangeschoo- 45
ten hebbende, saluw, als een doode, moeder-naakt voor 't ledekant van sijn ellendige huis-vrou stond. Sijn baart en hair scheen doorwatert te druipen: daar na bukte hij over de bed-spond, en sprak aldus met natbetraande kaken: kentge, ellendige huis-vrou, uwen Ceïx nog? Is u mijn aansigt door de dood ontleken? let 'er op, gij sult mij kennen, en, in plaats van u man, desselfs schim vinden. U gebeden, Halcyone; sijn mij niet te staa gekomen: ik ben gestorven. Verlangt nog hoopt langer vrugtloos na
mij. Een buijig onweer beliep ons schip in d'Egeesse zee, 46
en sloeg 't selve na veel slingerens in spaanderen: mijn mond, die vergeefs om u riep, kletsten de golven vol waters. Dese tijding brengt u geen onwisse bode: dit hoort gij uit geen swevende gerugten. Ik ben 't selfs, die, in zee verongelukt, u hier tegenwoordig mijn ongeval vertrek. Wel aan, staat op: stort tranen, trekt rou- 47
ge-

38. Vergeetstroom) *In het Latijn* Lethe; *van welk rieviertjen*, 1 D. 259 pag.

39. Maankopbol) *Waar mede ook sijn woonplaats is beplant, by* Lucianus, in het 2 B. van sijn waare Geschied. *ja, by onsen* Dichter, 7 B. van den Alman. *is de Nacht, om dat sy den sterveling doet slapen, met een krans van maanbollen vercierd.*

40. Pokhout) *In het Latijn*, hebenus, *sijnde bruin en seer-hart, by ons gemeen en geheeten ebbenhout; van welke schrijven* Virgilius, 2 B. der Landged. Lukanus, 10 B. Plinius, 6 B. 30 H. Solinus, 69 H. *In tegendeel is pokhout* lignum Guajacinum, *van verf gelijk de busboom, of: so wy seggen, palmhoud. So dat* Valentijn, *gelijk dikwijls, ook op deese plaats weder geweldig mistast.*

41. Trachin) *Van welke stad*, 2 D. 310 pag.

42. Gestaltbootseerder). *By* Naso, *met een* Griekse *naam, geheeten Morpheus; want soo is de* Naformer, *by hem Icelos; de* Verschrikker, *Phobetor; en de* Inbeelder, *Phantasos: gelijk de oorsprong deeser naamen by de* Grieken *verder kan worden nagesien.*

43. Iris) *In het Latijn* Thaumantis; *wegens haar vader. Siet* 2 D. 20 pag.

44. Trachin) *In het Latijn* Hæmonia, *dat is, Thessalie, in welke Trachin was gelegen. Siet de* Bladwyser.

45. Wieken) *Dus is ook deese onder de gevleugelde godheden; van welke*, 2 D. 244 pag.

46. Egeesse) *Van welke zee gesprooken is*, 1 D. 77 pag. *Wat nu Ceïx aangaat, die was in de Maliaasse zeebocht, te Trachin in zee gegaan, om van daar naar Ionien over te steeken. Siet den* Inhoud *van dit* Hoofdstuk.

47. Traanen) *Niet alleen in grooten overvloed gestort ontrent het liechaam van den overledenen.* Ovidius, 4 B. der Hersch. spreekende van Thisbe, *maar ook op de begravenissen en in de lijkstatien;* Ca-

47 gewaat aan, en laat mij niet onbeschreid in 't ijdel onder-
aartse rijk versinken. Hier toe sloeg de Gestalt-boetseer-
der een stem, om haar te doen gelooven dat haar man
sprak. Ook scheen hij waarlijk tranen te storten, en Ceïx
hand en gebaar na te apen. Halcyone versugtte, schreide in
den droom, stak d'armen uit, greep na sijn lighaam, om-
helsde een schim, en riep, houd stand, waar vlugt gij heen?
wij sullen samen gaan. Haar stem, en de gedaante van haar
man, verschrikten haar soo, datse wakker wierd, en keek
eerst rontom, of hij daar was die sij even gesien had,
(want de dienaars, door haar geschreeuw ontstelt, hadden
ligt in de kamer gebragt.) Hem nergens vindende, sloeg-
48 se met de hand op 't aangesigt: scheurt den boesem op,
en klopte op de bloote borst. Sij sammelt niet met 't
49 hair t'ontvlegten, maar sneed het af; haar opqueekster,
die vraagde na reden van droefheid, zij antwoordense: 't is
omgekomen met Halcyone, 't is omgekomen: s'is met
haren Ceïx gestutven. Weg met u troost-redenen, hij
is ter zee verongelukt. 'K heb hem gesien, gekent, na
hem gegrepen, en, hem meenende vast te houden, na
een wijkende schim getast, die mij ontsnapte, na een
schim, die mij seker bleek van mijn man te sijn. Hij
had, soo gij 't weten wilt, wel sijn gewoonlijke gedaante
niet, en was soo helder niet van aansigt als voor desen.
'K sag hem, og arm, doods, naakt, en nog nat van hair.
Siet hier op die plaats stond den erbermlijken man: met
keekse toe of 'er ergens spoor van hem, of druppen ge-
bleven waren. Dit was 't, waar voor ik met een voorspel-
lend gemoed bevreest was. Dit was 't waarom ik u bad,
dat gij, mij verlatende, u niet aan de wind soud over-ge-
ven. Ik wenste waarlijk, aangesien gij veeg weg-trokt,
dat gij mij mede-genomen had. Og 'k hoorde, 'k hoorde
mee getrokken te hebben. Want dan sou ik bij u even
lang geleeft, bij u gesturven hebben. Nu sterf ik son-
der u, nu dobber ik ook op de baren sonder u, en ben,
mijn selv' ontsnapt, in zee 's geweld. 'K moet wreeder
als de zee sijn, indien ik langer tragt te leven, en sulken
harten-wee pooge te over-leven: maar 'k sal daar toe geen
weer doen: nog u erbermlijke verlaten, u ten minste nu
komen versellen, en in een bed der eere, schoon niet in
een lijk-bus, op een graf-sark, schoon as van as verscheide,
sullen de letteren, die u en mijnen naam uit drukken, mal- 50
kandere versellen. Meer kost sij niet van droefheid; het
treur-gebaar en de sugten, getrokken uit een verslagen
hart, belette haar een volkome rede te spreken. Op een
vroege morge gingse bedrukt uit na 't strand, ter plaatse
daar sij hem had sien af varen. En terwijl sij daar verbleef,
en seide: hier van daan stak hij af; op dese strand gaf hij
mij kusjens van af-scheid: terwijl sij vast her peinst, waar
na sij in sijn af-scheid had gesien, en 't oog in zee sloeg;
kreeg sij een stukweegs zeewaarts in, terwijl 't slegt water
was, ik weet niet wat, gelijk een lighaam in 't sigt, en
twijffelde in 't eerst, doen 't nog niet digt aan gedreven
was, wat het wesen mogt; 't welk, hoewel 't nog ver was,
evenwel klaar scheen een lighaam te wesen, sonder te we-
ten, wiens; en om dat het een lijk van een ter zee veron-
gelukte was, wiertse ontroert door dit voor-spook, en
seide, even of se een onbekende beschteid had, helaas
ellendige, wie ge sijt, en deerlijke vrou soo gij 'er een
hebt. De vloet dreef 't lijk nader: 't welk, hoe sij 't meer
besag, hoe sij meer en meer besweek: doe sij 't digt bij
land sag, en bescheidentlijk kennen kost, was 't haar
man. Doen riep sij luits-keels: hij is 't: en krabde met
eenen 't aangesigt op, trok 't hair uit 't hoofd, scheurde
't kleed van 't lijf, en seide, de bevende handen na Ceïx
uitstekende: komtge soo, liefste egt-genoot, komtge
mij soo t'huis, deerlijke man? voor in zee leid een dam,
die 't eerste gewelt der zee-baren breekt, en den storm van
't zee-water op sijn huid eerst laat af-bonsen. Daar spong- 51
se op, en vloog; 't was wonder hoe se kost: schoor met
haar pas geschoote wieken door de lugt, vloog als een
heerlijke vogel pas boven water, en sloeg op de vlugt met 52
haar

Kalaber, 3 B. spreekende van Aiax. Nonnus, *in het* 11 B. van het Bacchusgesang. Terentius, in het Vr. van Andros, 1 B. 1 Ton. Korippus, 3 B. spreekende van de begravenisse van keiser Justiniaan; *behalven* Homerus, *enz. ja soo, dat ook de versamelde traanen in glaase flessen wierden bewaart en weggeset.* Io. Smetius, in de Beschryvinge van sijn Schatkamer en Nimmeesche aaloudheden, *gelijk die noch somwijlen hier en daar worden opgegraven, en, by de* liefhebbers, *in hunne schatkameren in eeren gehouden en opgeslooten. Siet deese traanflessen afgebeeld, onder andere, by* Adam Olearius, in het 36 Taf. van den Gottorfischen kunstkamer.

Ondertusschen is ook van het weenen en traanen storten over de dooden gesprooken, 1 D. 57 pag.

47. Rougewaad) *Smart: gelijk wy aanteekenden*, 2 D. 170 pag.

48. Scheurd) *Van alle deese uitwendige bewijsen van een rouw is alte dikmaals gesprooken, om het selve hier te herhaalen. Siet derhalven van het scheuren der klederen, het slaan op den boesem, het losmaaken der hairen, enz. de* Bladwyser.

49. Opqueekster) *Of voedster. Sie van de voedsters der princessen en vorstinnen*, 1 D. 55 pag.

50. Letteren) *Sie van de lijkbussen*, 1 D. 57 pag. *gelijk van de grafschriften*, 1 D. 73 pag. en 2 D. 48 pag.

51. Sprongse) *In welken stand Alcyone is het voorwerp van het* 13 Taf. *in de* GALLERYE, *en van het* 24 Taf. *van de* PICT. LOQUENS.

52. Vogel) *Alcyone; een ysvogel, soo men wil, by ons geheeten; een kleen vogeltje, doch met goud en hoogblaauw uitnemend geverfd; gelijk se, wegens haare schoonheid, by de* Liefhebberen, *onder hunne seldsaamheden word bewaard en vertoond. Doch wat de eigenschap derselver aangaat, te weeten, dat sy, in de*

haar dunne snebbe een droeve stem, als van een die sijn beklag doet. Doense op 't stom en leveloos lichaam sat, omhelsde sij die uitverkoorene leden met haar nieuwe wieken, en kuste te vergeefs 't koude lijk met den harden bek. Of Ceïx dit voelde, dan of hij door 't swalpen van 't water 't hoofd scheen op te heffen, trok 't volk in twijffel: maar hij voeldent wel; invoegen datse eindlijk door medoogentheid der Goden in vogels veranderden, doen bleef haar onderlinge liefde ook een en 't selve lot onderworpen, en in die vogelen 't verbond des huwlijks onverbrooken. Sy speelen, teelen kiekens, en Halcyone broed bij stil winters weder seven dagen in haar nest dat over zee hangt. Dan is 't veilig op zee te varen: dan houd de wind-god sijn blasers binnen, verbietse uit te snappen, en verleent sijne neven een effen zee.

de winter, ontrent Sicilie, bysonderlijk op de vlakke zee, sijnde in deese tijd wonder stil en bedaard, souden nesten maaken en broeijen, daar af kan men gelooven het geen men wil. Siet Plinius, 10 B. 32 H. Elianus, van de Dier. 1 B. 37 H. Aristoteles, in het 5 B. van de Dier. en Plutarchus, in het B. handelende van de reden in de Dieren.

Van die broeitijd en dies Alcyonides (*beginnende met den* 10 *van December; doch sijnde in haar getal by de schrijvers verscheiden) word niet alleen de stilte en rust, in wat saak het sy, geheeten* Alcedonia. Plautus, in de Voorreede van Kasina. *maar de vogel self word doorgaans gehouden voor een sinnebeeld van stilte en bedaardheid. Siet* het 178 Sinneb. van de meergenoemde Alciatus. *Alwaarom ook de hoogwijse Overheid van* AMSTELDAM, *in het jaar* 1696, *na het stillen van een seer gevaarlijk oproer, hunne burgeren, wegens hunne wakkerheid en trouw, bedankte met een* Gedenkpenning, *waar op broeijende ysvogels wierden vertoond.*

Siet vorders van deesen vogel Plautus, in de Kartaginens. 1 Bedr. 2 Ton. *behalven* Anton. Liberalis, Lucianus, en het aangeteekende, 1 D. 89 pag.

ACHT-

ACHTSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Aan het geestrijk verdichtsel van den ysvogel knoopt Ovidius een tweeden aan, van den duiker. Esakus, verteld hy, de soon van Priamus en Alixitoë, beminde de schoone nimf Eperie Te vergeefs. Sy was te schuw en vluchtte voor hem. Onder het wegloopen word sy gebeeten van een slang. Sy valt en sterft. Esakus word soo mistroostig dat hy sich boven van het gebergte af werpt. Doch Thetys, met medelijden bevangen, herschept hem in een vogel; hoewel hy, noch in die gestalte, sijn leven moe, geduurig onder het water duikt, en sich poogd te verdrinken.

Seker oud-man dit paar siende over de wijde zee om-
scheeren, prees hare liefde, diese ten einde toe ge-
houden hadden. Die naast hem stond, of misschien wel
deselve, seide: dien vogel, die gij daar den sneb in zee
siet dompelen, met die dunne pooten (hij wees hem een
langhalsige scholvaar) is mede van Koninglijk geslagt. En
bij-aldien gij sijn stam-regisster ordentlijk van 't begin tot
1 op hem weten wilt, dese rekent sijn geslagt van Ilus, van
2,3 Assaracus, van Ganimedes die Jupiter ten hemel op nam,
4,5 van den ouden Laomedon, en Priamus, die den tijd van
Troje's uitroeijing beleven most. Hij was een broeder van
6 Hector: welke, indien hij in de bloem sijns jeugts niet
wonderlijk vervormt was, misschien niet min roemrug-
7 tig geweest sou zijn als Hector, schoon die van Hecuba
gebaart was. Men segt dat Alyxitöe, dochter van de
8 twee-hoornige stroom Granicus, Esacus, buitensbeens ge-
9 raapt, heimlijk ontrent den lommer-rijken berg Ida ge-
baart heeft. Dit kind had een af-keer van steden: en, van
't pragtig hof af-gesondert, onthielt sig op 't eensaam ge-
bergte en 't land, daar geen staat-sugt bekent is: komende
nooit, of selden te Troje in 't geselschap der borgeren.
Evenwel was hij soo kinkelagtig niet, dat hij door liefde
niet kost werden vermurwt. Want op een tijd sag hij E-
perie, dogter van de rivier Cebtenus, die hij dikwils bos 10
uit bos in agter her geweest was, op 's vaders stroom-kant,
de vlegten, die sij op de schouderen geslingert had, in de
son droogen. De vlied-maagt, dus verspied, vlugtte, ge-
lijk een schrikachtig hart voor een blonde wolf, en de
stroom-lievende end-vogel ver van 't meir voor den havik,
die hem onver-hoeds bescheert. Den held Esacus set haar
na, en jaagt haar, rap door vrees, snel door minne,
voort. Als wanneer haar een slang, onder groente verbor- 11
gen, in 't loopen met 't scherp-gebit in de voet bijt, en 't
vergift in 't lidt laat, soo dat haar 't vlugten en 't leven ge-
lijk benomen wierd. Hij, uitsinnig, omhelsden 't lijk, en
riep: og 't is mij leet, 't is mij leet dat ik u na-joeg: maar
'k had daar geen vrees voor: en u t'onderhalen hoefde
ons soo dier niet te staan. Wij beide hebben u ellendige
vermoort, de slang met haar beet, en ik die d'oorsaak ben.
Maar ik ben schuldiger aan u bloed als dese, die u met
mijn dood lijk-offer toe-brengen sal. Dus sprak hij, en
wierp sich van een rots, die 't klokkent water onder uit
geholt

1. Ilus) *Van welken koning*, 1 D. 36 pag.

2. Assarakus) *Mede een Trojaans koning*; *de soone van Tros en broeder van Ilus.* Servius, over het 1 en 12 B. van den En.

3. Ganymedes) *Siet deesen*, *van een adelaar opgevat*, 2 D. 279 pag.

4. Laomedon) *Van welken koning meermaalen*, *als* 1 D. 24 pag. en 2 D. 306 pag.

5. Priamus } *Siet van deese* { 1 D. 2 pag. en elders.
6. Hektor }

7. Hekuba) *Van welke koningin*, 1 D. 86 pag. *doch sy word hier geheeten de dochter van Dimas*; *volgens* Homerus: *want*, *volgens* Euripides en de meeste schryvers, *was sy het kind van Cisseus*, *koning der Thraken. By haar had Priamus* 17 *kinderen*; *de overige sijnde geteeld by bywijven en onteerde maagden.*

8. Granikus) *Een rieviere in Bithinie*, *ontrent de stad Cyzikus in zee loopende*, *wijdberoemd wegens de veldslag tusschen Alexander en de Persiaansse legerhoofden van Darius.* Strabo, 13 B. Diodorus, 17 B. 19 H. *behalven* Arrianus, Kurtius, en Plutarchus. *Vorders hebben eenige op deese plaats een vreemde leesinge*, *die my geensins kan gevallen.*

9. Ida) *Van welken berg meermaalen*, *als* 1 D. 16 pag. enz.

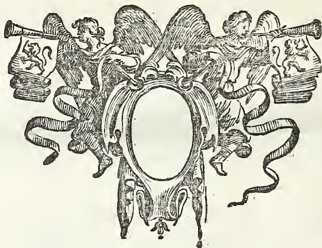
10. Cebrenus) *Een rieviere van Troas*, *in de landstreek*, *geheeten Cebrenia*, Strabo, 13 B. *behalven* Statius, *enz.*

11. Slang) *Op welke wijse ook Euridice sterft*, 2 D. 272 pag.

12 geholt had, in zee. Thetys, sig erbermende, ontfing hem in 't vallen sagjes in 't water, en bekleedde hem, dus swemmende, met vederen, soo dat hij tot sijn gewenste dood niet komen kost. Maar de minnaar was qualijk te vrede, dat hy gedwongen wierd tegen wil en dank te leven, en sijn ziel, tot scheiden genegen, verhindert wierd uit 't ellendig lighaam te verhuisen. Als 'er nieuwe wieken aan sijn schouderen uit-geschooten waren, vloog hij op, en buitelde weder in zee; maar sijn vederen versagten den val: soo dat Esacus woedend wierd, na de grond duikelde, en sonder op houden sig selve pooge de om hals te brengen. De liefde maakte hem mager: hij hielt de knien aan sijn lange pooten, een langen hals, en 't hoofd ver van 't lighaam af-gesondert, bemint de zee, en houd den naam van duikelaar, om dat hij in zee duikelt.

12. Thetys) *Van welke zeevoogdesse,* 2 D. 39 pag. *Voorts slaat dit verdichtsel, soo de* Uitleggers *willen, op een handelaar, welke, sijne goederen door schipbreuk hebbende verlooren, sich aan den oever ophoud en doet duiken; of mogelijk het gesonkene weder kon worden opgehaald.*

Einde van het Elfde Boek.

DE

DE HERSCHEPPINGEN Van PUBL. OVIDIUS NASO.

TWAALFDE BOEK.

EERSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Als Paris, ſoon van Priamus, der Trojaanen koning, om het wegvoeren van Heſione, ſijnes vaders ſuſter, te wreeken, naar Griekenland reiſende, de ſchoone Helene, in het afweeſen van Menelâus haar man, in Lakonien geſchaakt, en naar Troas had overgebracht: ſoo quamen de Griekſe Prinſſen van alle kanten by malkanderen, met voorneemen, om onder hun verkooren opperhoofd Agamemnon, koning van Mycenen, gewapenderhand de geroofde vrouw den ſchaker weder te ontweldigen. Terwijl dan deeſe te Aulis, een Beötiſſe zeehaven, hunne vergaderplaats, by een quamen, ſoo is het toevallig, onder het offeren, ontrent een andoornboom geſchied, dat een ſlang, tegens die boom opklim-

klimmende, aldaar een neſt met jonge vogelen vond, welke hy, acht in getalle, met de moeder verſcheurde; doch daar op daadelyk in ſteen veranderde. Welk voorteeken Kalchas, de hoofdprieſter, duyde op den Troiaanſſen oorlog, die negen jaaren ſoude duuren, en in het thiende gelukkig eindigen. Ondertuſſen wacht men naar een voorſpoedige wind, en Agamemnon, ter jagt gaande, doorſchiet onverhoeds een hinde, juiſt Diane toegewijd. De wraakgierige jagtgodinne ſend daar op een doodlyke krankheid onder de krijgslieden; welke, volgens de uitſpraak van den aartswichelaar, niet als met de dood van des opperveldheers dochter was te ſtuiten. Agamemnon dan, gedwongen ſijnde de kinderliefde achter des volks welvaaren te ſtellen, doet Iſigenia in het leger komen. Die, naar des vaders, niet 's moeders, driften luiſterende, met een ſeldſaame verduldigheid haar ongeval braveerende, ſich ter ſlachtbank laat leiden.

1 Vader Priamus, niet wetende dat ſijn ſoon Eſacus, in
een vogel herſchept, nog in 't leven was, betreurde
2 hem, inſgelyks had Hector nevens ſijn broeders in 't ijdel
graf, op wiens ſark ſlegts Eſacus naam was uit-gehouwen,
3 lijk-offer gebragt. Bij die jammerpligt ontbrak Paris,
4 die na-der-hand door 't ſchaken van ſijn Helena een lang-
durigen oorlog in ſijn land, een vloot van ontallijke ſche-
5 pen, bemant met al de ſtenden van Grieken-land, met
eede verknogt, na ſleepte. De wraak had hem kort op
de hielen gevolgt; ten waar 't ontſtuimig weder de zee
onbevaarbaar gemaakt had, en dienvolgens de ſeil-rede
6 vloot te Beötie in de vis-rijke have Aulis had moete blijve
leggen. Alwaar, alsſe volgens gewoonte der voor-ouderen
Jupiter wilden offerhande doen, en 't vuir vaſt op 't oud
7 altaar op-brande, ſagen de Grieken een blaauwe ſlang krui-
8, 9 pen tegen een bree boom op, die nevens d'autaar ſtont,
daar men op offeren ſou. Boven in den boom was een
10, 11 vogel-neſt met agt jongkjens: die de ſlang, te gelijk met
de moer die om haar geſtoort neſt bleef hengelen, greep,
en in den hongerigen baſt ſlikte. Hier over ſtondenſe
alle verſet: maar Calchas, den wis voor-wikker, riep: 12
verheugt u o Grieken, wij ſullen Troje vermeeſteren en
uit-roejen; maar onſe belegering en arbeid ſal een ruimen
tijd vereiſſen; en ſchikte de negen vogelen tegen een ne-
genjarige krijg. Daar na wiert de ſlang, ſoo alsſe op den
boom om de groene takken gekrult hing, in ſteen ver-
andert, ſoodanig dat de ſteen 't poſtuir der ſlange
hielt.
De Beötiſſe zee bleef even onſtuimig, en voerden d'oor- 13, 14
logs-vloot nog niet over; ſoo dat ſommige geloof-
den dat Neptuin Troje ſogt te behoeden, om dat hij de 15
wallen van de ſtad had helpen op-bouwen. Maar Calchas was
van ander gevoele, die wel wiſt, en ſeide, dat de grim-
migheid van de maagt Diana, met 't op-offeren van een
maagt moſt verſoent werden. Na dat Konink Agamemnon
de welſtant van den ſtaat ſtelde voor de kinder-liefde, ſijn
va-

1. Priamus) *Van welken vorſt*, 1 D. 2 pag. en elders meerder; *gelijk de* Bladwyſer *u ſal toonen.*
2. Ydel graf) *Van de* coenotaphia, *of eeregraven is geſprooken*, 2 D. 180 pag.
3. Lijkoffer) *In het Latijn* inferiæ; *van welke* 2 D. 181 pag.
4. Schaaken) *Siet den* Inhoud *van de* 15 Heldinnebr. 1 D. 74 pag.
5. Griekenland) *Het Latijn ſpreekt van de* Pelaſgi; *van welke* 1 D. 42 pag.
6. Aulis) *Van welk ſtedeken en zeehaven*, 1 D. 66 pag.
6. Slang) *Siet* 2 D. 197 pag.
8. Breeboom) *In het Latijn* Platanus; *van welken boom*, 1 D. 244 pag.
9. Nevens) *Men vind ſeer dikmaals de altaaren geſteld onder het een of het ander geboomte, by de aalouden. Dus, gelijk hier het altaar ſtaat onder een* platanus, *ſoo ſtaat dusdanige onder een laurier, by* Virgilius, in het 2 B. van den En. *en onder een eikenboem, by* Prudenttus. in het Lofd. van Romanus. *Siet* het 29 Marmer, by P. S. Bartolus.
10. Vogelneſt) *Het ſelve word verteld van Agamemnon, by* Homerus, in het 2 B. van den Il. *en ſchimpsgewijs uitgelegt by den wijſen* Cicero, in het 2 B. der Voorſpell. 30 H.
11. Jongskens) *Jonge moſſen, volgens* Homerus en Cicero, *op de aangetrokkene plaatſen. Siet mede* Piërius, in het 14 en 20 B. ſijner Sinnebeeldige Verklaaringen.
12. Kalchas) *Van welken aartswichelaar*, 1 D. 245 pag. *het Latijn heet hem* Theſtorides; *wegens Theſtor, Idmons ſoon, ſijn vader. Siet hem ook ſoo genoemd by* Statius, in het 1 B. van Achill.
13. Beötiſſe) *In het Latijn* Aoniæ undæ. *Siet* 1 D. 116 pag.
14. Zee) *In het Latijn* Nereus. *Siet* 1 D. 42 pag.
15. Neptuin) *Siet hem aan de ſtad arbeiden*, 2 D. 306 pag.

16. Ver-

16, 17 vaderlijk hart verkragt had, en Ifigenia voor 't autaar ftont,
om haar maagden-bloed door d'offerdienaars, die met natte
18 kaken gereet ftonden, te ftorten: vermurwde de Godin
Diana, dreef haar een wolk voor d'oogen, foo dat onder
d'offer-pligt, 't gewoel, en getier der bidders bij verwif-
19, 20 feling, een hinde in plaats van de Myceenfe Ifigenia, gefeit
wert geoffert te fijn. Als dan de grimmigheid der jagt-
godin door 't behoorlijk foen-offer neer-gefet, en te gelijk
de verwoetheid der zee bedaart was: kreeg de vloot voor
de wind, en befeilde na veel fukkelens den Frigiaanffen
21 ftrand. In 't midden des werelds, tuffchen 't aard-rijk,
zee, en hemel, drie aan een grenfende gedeelten van 't
heel-al, is een plaats, waar van daan men alles dat ergens
is, fchoon het daar vrij ver van daan is, klaarlijk fien kan,
daar alle woorden bij luifter-vinken gehoort werden. Daar
22 woont de Faam, en houd haar hof op een hoog verheve
flot, 't welk fij met ontallijke toewegen, met ontallijke
gaten heeft verfien. De wooning heeft poort nog deur,
ftaat nagt en dag open, 't is van enkel klinkent koper, 't
ruift allent'halve, en weer-galmt de woorden die 't hoort.
Nergens heeft het ruft, nergens ftilte. Evenwel hoortge
geen hart geroep, maar geprevel en gefluifter, even als 't
geruis der zee-baren, datge van verre hoort, of 't gehom-
mel datge op 't left hoort, als Jupiter de fwarte wolken
heeft doen kraken. De faletten krioelen van volk, 't
ligt gepeupel fcheert'er in en uit. Hier en daar fweven on-
tallijke verdigte gerugten onder de ware, en twijffelagtige
redenen. Van welke defe de gapende ooren vol nieusblafen,
gene 't verhaalde anderen over-geven: foo dat de leugen
groeit, door dien t'elkens een ander nieus-bode bij 't ge-
hoorde iets van 't fijne voegt. Daar hebt gij de ligt-geloo-
vigheid, de loffe dwaling, d'ijdele blijdfchap, ligt ver-
plette vreefe, voort-kruipende muiterij, en oor-geluif-
ter van onfekere hand. Defe Godin fiet alles wat 'er in 23
hemel, zee, en 't aard-rijk om-gaat, en verneemt alles
wat ergens ter wereld gefchied.

16. Verkracht) *Alwaarom de Griekfe fchilder* Thimas, *naar eis de droefheid en het inwendig hertfeer van deefen vader willende uitdrukken, fijn onmagt genoegfaam beleed met een kleed over Agamemnons aangeficht te doen hangen. Siet* Val. Maximus, 8 B. 12 H. 5 Voorb. Plinius, 35 B. 10 H. Quintilianus, in fijn Onderw, 2 B. 14 H. en de nieuwere, Junius, Hoogftraaten, Baxius, *enz.*

17. Ifigenie) *Het voorwerp van het* 48 Taf. *onfer* GALLERYE. *en van het* 27 Taf. van de PICT. LOQUENS. *Siet van deefe rampfaalige offerhande mede* Lukretius, in het 1 B. der Natuurk. faak. *Voort dat dit weder een hoofdftuk is van 't heidendom, geraapt uit de* H. H. Bladeren, *blijkt genoegfaam uit* Cicero; *welke* (in het 3 B. der Plicht.) *fpreekt van Agamemnons offerbelofte, gelijk de* H. Schrift (in het B. der Recht. 11 H. 30 en 31 vers.) *van die van Jefta: behalven dat de heidenfe puikdichters het niet eens fijn aangaande het offeren van Ifigenie; gelijk de* Godsgeleerde *mede, wegens dat van Jeftaas dochter verfcheelen; te weeten,* Saubertus, in het B. van der aalouden offerhanden, 21 H. Drufius, in de aanteekeningen over Sulp. Severus; en Voffius, in het Byvoegfel van de Verhandelinge over den Afgodedienft, *enz.*

18. Storten) Lukretius, Propertius en Horatius; Efcylus, Sofokles, Pindarus en Paufanias, *getuygen niet alleenlijk dat Ifigenie waarlijk is opgeofferd: maar* Dio *verteld* (in fijn 35 B.) *dat in Kappadocie twee fteden, beide de naam draagende van Komana, om ftrijd forgvuldig hebben bewaard en vertoond het waare flagfwaard, waar mede deefe koninglijke princeffe was gedood. En alhoewel ons de* Franffe, *alle gefchiedeniffen (door defelve tot* romans *te maaken) bederven (e, in* Racines *wijdvermaard* Treurfpel *ons poogen wijs te maaken, dat men hier wel eene Ifigenie flachtede; doch niet het kind van Agamemnon, maar van Thefeus: foo word dat van de* Liefhebbers *der waare aaloudheid verworpen; gelijk mede het afbeeldfel van Ifigenie, nergens te vinden dan op verfierde en in Italie uitgevondene* Gedenkpenningen.

19. Hinde) *Dit felve gevoeld onfe* Nafo *mede, in het* 4 B. 4 Klaagb. *gelijk ook* Diktys, en Euripides, in fijn Treurfpel. *want op defelve wijfe word voor Ifaak, een ram geofferd van Abraham; in het* B. Genefis, 22 H. 13 vers. *een plaats, moogelijk al van ouds mede aan het heidendom bekend.*

20. Myceenfe) *Van* Mycenen *afkomftig. Sie van deefe ftad,* 1 D. 22 pag.

21. Strand) *In het landen allereerft fneuvelende Protefilaüs; volgens den* Inhoud van de 13 Heldinnebr. 65 pag. *en gelijk daadelijk hier fal volgen.*

22. Faam) *Vergelijk deefe befchrijvinge van de Faam met die van* Virgilius, in het 4 B. van den En.

23. Alles) *Ook het geene is gefegt of gedaan in de heimelijkfte binnenkameren; ja het geene nimmer gefchiedde: gelijk dus diergelijke alweeters worden befpot by* Plautus, in den Trinuma: 1 Bedr. 2 Ton. Juvenalis, 6 Berifpd. en Martialis, 9 B. 36 D.

TWEE-

TWEEDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

De Grieken, van Aulis uit Beötie ſijnde afgeſtooken, koomen eindelijk in Aſie, voor het landſchap Troas. In het landen ſneuveld allereerſt Proteſiläus, door het geweer van Hektor. Soo ſijn naderhand, in de veldſlagen, handgemeen geworden Achilles en Cicnus, ſoone van Neptunus; die, na veel arbeid te kort ſchietende, ook ter aarde viel, doch, welken ſijn vader den verwinnaar ontweldigde en in een ſwaan verſchepte. Als hier op dit wonder by de Grieken over tafel weder wierd opgehaald, vertelde haar Neſtor diergelijken geſtaltverwiſſelinge in eenen Ceneus, op de bruiloft van Pirithöus en Hippodamia; daar noch byvoegende, uit den ſchat van ſijne groote ervarentheid en kenniſſe, ſommige andere gevallen en veranderingen.

1 Deſe Faam had rugtbaar gemaakt, dat de Griekſe vloot
met kloek krijgs-volk aan quam: ſoo dat de vijand,
daar op verdagt, in 't wapen quam, de Trojanen het ſtrand
beſetten, en 't landen ſogten te beletten. Daar ſneuvelde
gij 't aldereerſt, Proteſilâus, gelijk 't u door God-ſpraak 2
voor-ſpelt was, door Hectors ſpeer, welk gevegt de
Grieken veel bloeds koſte. Want de kloeke helden, en 3
Hectors dapperheid, waren de Grieken eerſt onbekent; inſ- 4
ge-

1. Vloot) *Beſtaande, volgens het gemeen ſeggen, in duyſend ſchepen; doch indien iemand een nette reekeninge wil hebben, hy ſal vinden* 1186, *by* Homerus; 1225 *by de* Kretenſer Diktys, *en weder* 1140 *by den* Frygiaanſen Dares.

2. Proteſiläus) *Van welken*, 1 D. 66 pag. *te weeten, in* de Aanteekeningen over den 13 B, ſijnde van Laodamia aan deeſen krygsheld.

3. Grieken) *In het Latijn* Danaï. *Siet* 1 D. 23 pag.

4. Hektor) *Van welken ook dikmaals in de aanteekeningen van het* 1 D. als 2 pag. *enz.*

5. Tro-

5 gelijks vernamen de Trojanen met geen weinig bloed-
6,7 stortens der Grieken dapperheid. Het Sigeesse strand was
8 vast met bloed geverft, Cycnus, Neptuins kroos, had reets
een groote menigte neer gemaakt, Achilles vogt van sijn
9,10 heir-wage, velde met sijn speer, uit hout, op den berg
Pelius gewassen, heele troepen ter aarde, drong door de
slag-ordere, sogt of Cycnus of Hector, maar wierd met
Cycnus hand-gemeen. Want Hector wierd tot het tien-
de jaar der belegering uit sijn klaauwen gehouden. Doen
moedigde hij sijn wit gespan, mende den heir-wagen op
sijn vyand aan, klapte met de speer op den beukelaar,
datse drilde, en beet hem toe: wie ge sijt, o jongeling,
hebt dit tot troost van uwe dood, dat ge van Achilles den
11 Thessalier sijt omgebragt. Dit gesegt hebbende, dreef
hij hem de sware speer toe: maar schoon de wisse piek
haar doel trof, quetste die nogtans met 't spits niet,
maar gaf slegts een bons op de borst, osse voor stomp
geweest was. Godinne-soon, sprak Cycnus, (want u-
wen naam is ons door de faam bekent genoeg) wat ver-
wondert gij u, dat ik niet gequetst ben (want hij stont
'er over verwondert) 't helmet met die blonde paarde- 12
staartbos, dat gij op mijn hoofd siet, nog de holle beu-
kelaar aan mijn linker arm, beschutten mij, 'k gebruik
die niet, als tot cieraad: gelijk Mars om deselve rede- 13
nen gewoon is wapenen te gebruiken. Schoon ik al 't
schut weer af leide, 'k sou evenwel ongeblutst uit den
beeren-bijt komen. 't Heeft vrij wat te seggen, geen
soon te sijn van Thetis, Nereus dogter; maar van Nep- 14
tuin, die Nereus met sijn kroos, en de geheele zee be-
heerst. Dus sprak hij, en dreef Achilles een speer toe,
die in de bultigheid van sijn schild most blijven steken,
die door 't buite koper, en voering van negen osse-vellen 15, 16
gedrongen, voor de tiende bleef steken. Dese rukte Achil-
les uit, en snorde hem wederom uit de sterke vuist een
drillende speer toe; maar sijn vijand bleef weder onge-
quetst en heels-huids. Van gelijke kost de derde speer
Cycnus, schoon hij ontwapent, en tresbaar stond, geen
vel splissen. Waarom hij soo vergrimde, gelijk een stier
in

5. Trojaanen) *In het Latijn* Phryges. *Van Frygie spraken wy*, 1 D. 39 pag.

6. Grieken) *In het Latijn* Achaici. *Van Achaia is mede gesprooken*, 1 D. 39 pag.

7. Sigeesse) *Sie van den berg* Sigeum, 1 D. 75 pag.

8. Cignus) *Aanmerkelijk is het dat ons in de aaloude verdichtselen soo veel helden en vermaarde lieden van die naam ontmoeten. Cignus, de soone van Mars strijd tegens Herkules, by* Hesiodus. *Cignus, de soone van Stenelus, betreurd de verongelukte Faëton, by onsen* Naso. *Siet* 2 D. 50 pag. *Cignus eindelijk, is de soone van Neptunus; van welken hier word gesprooken.*

9. Heirwagen) *Van welken ook* Virgilius, 1 B. van den En. en Seneka, in den Troas, Treursp. spreekende van den gesleepten Hektor. *Behalven dat in de aaloudste tyden, de opperhoofden op wagens sich in deu strijd vertoonden: gelijk, by voorbeeld, onder de Hebreen, koning Achab.* 1 B. der Koning. 22 H. *en koning Joram.* 2 B. der Koning. 9 H. *enz. en onder de Persiaanen, koning Darius.* Kurtius, 4 B. 15 H. *onder de Grieken voor Troje, vorst Meneläus.* Homerus, 3 B. van den Il. *behalven Diomedes en verscheide andere, by* den selven, in sijne volgende Boeken, *gelijk mede by* Virgilius, in den En. *alwaar ook telkens van haare voerlieden word gewag gemaakt.*

Hier uit is gesprooten van ook uit wagens, by eenige esseda *geheeten* (*siet* 1 D. 164 pag) *te vechten.* Cesar, 4 B. der Gall. oorlog. 33 H. *behalven* Lukretius. *ja eindelyk van deselve seissenwagens te maaken; welke, ontrent de wielen met seissens gewaapend, van vier paarden getrokken, schielijk op den vyand wierden afgesonden.* Livius, 27 B. 41 H. Kurtius, 4 B. 15 H. en verscheidene andere. *Een yslijk en t'eenemaal moordend krijgstuyg: doch welkers gebruik men eindelijk heeft veryleld, met kort paalwerk te setten de grond, daar de paarden over heen moesten loopen. Siet* Frontinus, 2 B. 3 H. spreekende van Archeläus; Cesar in het B. van de Gall. oorl. *en siet weder de afbeeldingen deeser wagenen, by* Lipsius, in het B. der stormgereedschappen; en Stewechius, in de aanteekeningen over Veget. 3 B. 24 H. *hoewel de* Plaatsnyders *doorgaans aldaar te veel volk in gemelde wagenen sijn settende.*

10. Speer) *Van welken* 1 D. 13 pag.

11. Dreef) *Gemeenlijk streden de aaloude met werpschichten, sijnde een riem om het midden der selver gebonden. Siet* 2 D. 217 en 221 pag.

12. Paardestaartbos) *In de plaats van pluimagien; welke toen, soo als heden toegemaakt, noch niet waaren bekend. Siet* 2 D. 221 pag.

13. Mars) *Hy is evenwel niet schootvry; gelijk ten deele waaren Ajax en Achilles: want, by* Homerus, *word hy van Diomedes, met behulp van Minerva, in de buik gequetst. Siet* deeses 5 B. van den Il.

14. Thetis) *Siet het aangeteekende*, 2 D. 308 pag. *alwaar gy ook beide de ouderen van onsen Achilles vind afgebeeld.*

15. Koper) *Siet het gebruik van koper in den oorlog, de aanteekeningen*, 2 D. 127 pag.

16. Ossevellen) *Van het leer der schilden is gesprooken*, 1 D. 251 pag.

17. Hoorn-

in 't vlak van 't perk, als hij met de hoornen vervaarlijk
17 loopt op 't geen hem hoorn-dol maakt, en gewaar werd dat hij vrugteloos gestooten heeft op een stroo-man met een roode rok bekleed. Hij sag toe, of misschien 't spits van de speer geschooten mogt sijn; maar 't was 'er vast aan: hoe, is dan mijn hand verswakt? seide hij, en heeft se haar kragt, diese plagt te hebben, op desen alleen verspilt? Immers wasse sterk genoeg, doen ik voor alle an-
18, 19 deren de wallen van Lyrnesse om ver rukte; doen ik Te-
20, 21 nedos, en Thebe, bij Etion beheerst, in een bloed-bad
22 sette: doen de stroom Caïcus rood geverst was met 't
23 bloed der Mysiers, en Telefus twee-werf de kragt van mijn speer beproefde. Soo heeft hier ook mijn vuist, waar mede ik soo veele mannen en troepen op 't strand heb geveld, die ik nog geveld sie, kragt gehad, en heeft se nog. Dus gesprooken hebbende, snorde hij, even of hij sijn voorige scheuten niet genoeg vertroude, een
24 speer op Menetes, een slegt Lycier soldaat, die hem voor den boeg quam, en dreesse door 't borst-stuk en de borst. Terwijl die in doods stuipen met de borst tegen d'aard bonst, rukt hij de selve speer uit de warme wond, en seit: dir's de hand, dit's de speer, daar ik even een karel mee velde. Tegen Cycnus sal ik deselve gebruiken, en bid datse 't selve aan hem te wege brenge. Dus sprak hij, en swaait de essche speer op Cycnus, die hem op de linker schouder trof dat het klonk, en daar van af stoot, osse op een muit of harde rots geworpen was. Maar aangesien Achilles ter plaatse daar Cycnus getroffen was, bloed gewaar wierd, verblijdde hij sig te vergeefs, want daar geen quetsuur, maar 't bloed van Menetus was. Doen sprong hij bulderende van den hoogen wagen, tastre sijn scheut-vrije vijand van digte bij met den blooten degen aan, sag, dat hij bulten en gaten in beukelaar en helmet sloeg, maar dat hij op 't hart lighaam scharen in 't lemmer hieu. Waarom hij over geve ontsint, Cycnus drie vier werf 't swaart om-keerende met de gevest-knoop in
't aansigt en op de holle hoofd-slaap bonsde, hem, op 25
de loop, agter her sat, uit postuir hielt, voort dreef, schrik op 't lijf joeg, en geen rust gaf. Soo dat Cycnus verplet, niet, als groen en geel, sag, en, willende agter uit stappen, de hielen tegen een steen stiet, daar hem Achilles met veel gewelts ruggeling over wierp, en tegen d'aard plofte. Doen perste hij hem met sijn schilt, en harde knien de borst, wrong hem met
de keel-banden van 't helmet den strot toe, sloot hem 26
den adem, en neep het togt-gat van de ziel toe. Terwijl hij sijn verwonneling meent te beplunderen, vont hij niet als sijn wapenen, want Neptuin had 't lighaam verandert in een witte swaan, wiens naam hij even te voore gehad had.

Sedert dit hart gevegt, was 'er wedersijts een lange wijl stil-stant van wapen. En terwijl de Trojanen hare wal-
len, de Grieken haar leger-vesting met wakkere schiltwagt 27
beset hielden, wiert 'er een dag geviert, waar op Achil-
les, Cycnus verwinner, Pallas soen-offerde met 't slag- 28
offer van een koe. Waar van als hij d'offer-stukken, op 29
't au-

17. Hoorndol) *Het schijnt dat de stieren, in hunne woede, geen rood konnen veelen. Dus hadden die van Rome de gewoonte van, in hunne strijdperken, de stieren grimmig te maaken met strooje poppen in het roode gekleed, daar deese dieren op aan vielen, deselve in de locht wierpen, en alsoo sich bequaam maakten om te doller hunnen bevechter tegen te staan, en, by gevolge den aanschouwer meerder te vermaaken.* Seneka, in het 3 B. van de Gramsch. 30 H. Plutarchus, in het B. der Huwelykslessen. Martialis, in het 19 Schouburgd.

18. Lyrness	*Sie van deese*	1 D. 12 pag.
19. Tenedos		1 D. 67 pag.
20. Thebe		1 D. 24 pag.
21. Etion		1 D. 24 pag.
22. Kaikus		1 D. 254 pag.
23. Telefus		1 D. 149 pag.
24. Lycie		2 D. 107 pag.

25. Hoofdslaap) *Aangesien deese Cygnus overal, behalven aan het hoofd, ysterhard en onquetsbaar was. Vorders meenen sommige dat ook de aaloude de gewaande konst hadden van met kopere platen, beschrevene papieren, en sappen van kruyden het lichaam schootvry en hard te maaken; gelijk heden in de legers by de balddaadige soldaaten noch dikwijls op sulke werktuygen word geroemd. Siet van deese sotte dwaaling* Bernekcerus; over Tacitus Vraagstukken voorstellende; by Reicheltus, in het B. van de seldsaame werkingen der Amuleten. *Doch siet ondertusschen ook gemelde kopere plaaten in de Muntkassen der Nederlandse* liefhebbers *van allerhande soort van* Gedenkpenningen.

26. Keelbanden) *Vastgemaakt aan de* buculæ, *of wangstukken der afgebeelde helmetten, by* Spon. in het B. sijner Mengelingen; *en* Paffenrode, in het 2 B. van sijn Krijgshand. 3 H. *Sie midlerwijlen van deese* buculæ, Juvenalis, in het 10 Berispd.

27. Grieken) *In het Latijn* Argolici. *Siet elders boven.*

28. Pallas) *De Grieken over al begonstigende; gelijk wy hebben aangeteekend*, 1 D. 13 pag.

29. Offerstukken) *Van welke een deel in het vuur wierd gesmeeten en de goden geofferd; een deel gegeven aan de priesteren; en weder een deel aan de vrienden voorgeset, en met het selve lekker gesmuld. Deese stukken nu heette men* prosecta; *van welke*, 2 D. 193 pag.

30. Ta-

'tautaar vuir lei, en de Goden den lieflijken reuk, ten hemel op-gestegen, in de neus kregen: gaf hij 't autaar sijn bescheiden deel, en verbruikte de rest tot een
30 gast-maal. De Veld-oversten lagen op haare tafel-fetels,
31 aten sig sat aan 't gebraad, en verdreven met wijn sorg
32 en dorst. Sij vermaakten sig niet met lier-spel of ge-
33 sang, of veel-gatige bos-houte schalmei; maar sleten de nagt met kouten van dapperheid, hoe sig den vijand, hoe sij sig weerden, en haalden 't hart op in 't vertellen, hoe sij dikwijl in den beeren-bijt, en hoe sij daar uit raakten. Want wat kout-stof had Achilles anders? of wat praat konden anderen bij den grooten Achilles anders voeren? Insonderheid viel de reede meest over de laatste vermeestering van Cycnus. 'T scheen haar alle wonderlijk, dat 's jongelings lighaam door geen geweer door-stootbaar of quetsbaar was, en 't scherp daar op om lei; hier
34 over stont Achilles selfs en d'andere Grieken verstelt: als wanneer Nestor aldus sprak: in uwen tijd hebt gij desen eenigen Cycnus gehad, die hard was tegen hou en steek: maar ik heb voor desen gesien sekeren Ceneus
35 een Perreber, die van ontallijke houwen en steken ongequetst bleef, dien Ceneus van Perrebe, die, door sijn
36 helde-daden vermaart, op 't gebergte Otris woonde, en, om u des te meer over hem te verwonderen, een vrouwmens gebooren was. Al de gasten stonden over dit wonder verset, en versogten, dat hij dit voort verhalen wilde; onder anderen seide Achilles: wel aan vertrek ons, welsprekende vader, en 't schranderst wijshoofd van onse eeu, (want wij sijn alle even graag om 't selve te hooren) vertrek ons, wat Ceneus voor een was, waarom hij van vrou in man veranderde, in wat krijg, in wat gevegt gij kennis aan hem kreegt, wie hem verwon, soo hij anders van iemant verwonnen is. Waar op den ouden Nestor antwoorde: schoon mij den ouderdom de geheugnis krenkt, en mij veel ontschooten is, dat ik in mijn jonge jaren gesien heb, soo heb ik egter nog veel onthouden, en niets is 'er, dat mij, onder soo veel geschiedenissen, soo in oorlog als vreede, vaster in 't hoofd hangt, als dit. En indien daar iemant is, die een hoogen top van ouderdom bescheerende, veel gehoort en gesien heeft, soo ben
ik 't, die, nu tweehondert jaren gepasseert, de derde eeu 37
beleve. Cenis, Elatus dogter, was roem-rugtig door 38
haare bevalligheid, 't schoonste dier van Thessalie, waar aan veele vrijers, soo van d'omleggende als bij u beheerste steden (want sij was in u land geboortig, Achilles) blaauwe scheenen stieten. Misschien had Peleus ook een blaautje aan haar gewaagt: ten waar hij doen ter tijd, of u moeder al getrout had, of met deselve was verlooft geweest. Dus leefde Cenis ongehuwt,
maar wiert, langs stand spansseerende, van Neptuin 39
ver-

30. Tafel-fetels) *Liever tafelbedden; van welke*, 1 D. 60 pag.

31. Gebraad) *Nademaal by de helden, in die tijden, geen gesooden vlees op tafel quam; gelijk dat aanmerken* Servius, schrijvende over het 1 B. van den En. en Atheneus, 1 D. 8 H.

32. Lier) *Sie deese afgebeeld*, 1 D. 13 pag.

33. Boshoute) *Van welke* 1 D. 191 pag.

34. Achilles) *In het Latijn* Æacides. *Siet* 1 D. 38 pag.

35. Perreber) *Een Thessalis volk, welke, van de Lapithen overheerd sijnde, sich verstaken op het gebergte ontrent den berg Olympus, en het vlakke Tempe.* Homerus, by Strabo, in het 9 B. *Siet ook* Propertius *van deese gewagen*, 3 B. 5 H.

36. Otrys) *Van welken berg*, 2 D. 43 pag.

37. Derde) Servius *en* Eustathius *willen dat Nestor alleenlijk 90 jaaren oud is geweest, bepaalende ieder eeuw met 30 jaren: Doch het word seekerder gehouden dat hy drie eeuwen, dat is 300 volle jaaren, heeft geleeft.* Gellius, 9 B. 7 H. *enz. Siet vorders van deese seer hoogbejaarde* Plinius, 7 B. 48 H. en Val. Maximus, 8 B. 13 H.

38. Elatus) *Der Lapithen koning; te weeten welke, in Thessalie, sich onthielden op het gebergte van Pindus en Otrys.* Strabo, 9 B. *ook allereerst de paarden leerden handelen en berijden.* Virgilius, 3 B. der Landged.

39. Neptuin) *Siet hem hier tot Cenis treden, aan den zeerover.*

verkragt. Soo liep den roep. Want doen de zee-god eerst
dees nieuwe minne-vlam met haar bluste, seide hij:
wenst vrij onbekommert, sonder sorg van 't hoofd te
stooten, kiest vrij watge wenssen kont, 'k sal 't u doen
hebben. Dit strooide deselve Faam mede uit. Cenis ant-
woorde: dese verkragting doet mij wat groots eissen.
Verleenme, om diergelijks nooit meer te konnen lijden,
geen vrou-mens meer te sijn. Dan sultge mij in alles vol-
40 daan hebben. De laatste woorden sprakse met een grover
stem, die van een man kost schijnen gesprooken te sijn,
gelijkse ook was. Want Neptuin had haar versoek reets
toe-gestaan, en daar bij-gedaan, dat hij nooit door ge-
weer gequetst of gedood kon worden. Met dit ge-
41 schenk ging Ceneus de Thessalier blij-moedig heen, oef-
fende sig doorgaans in mans betragtingen, en doorswerf
'tland ontrent de rivier Peneus. Perithöus, soone van 42. 43
den stouten Ixion, had Hippodame getrout, en de woe- 44, 45
ste mens-paarden, 't wolken-kroos, in sijn spelonk, met 46
boom-loof over-schaduwt, ordentlijk ront geset. Op die
bruiloft was den adel uit geheel Thessalie, en onder ande- 47
ren ik mede: soo dat 's Koninks salet krioelde van alder-
hande slag van volk. Nu song men vast 't bruilofts lied, en 48
stont de saal reets en smookte van d'autaars en fakkel- 49
vlam: insgelijks de bruid, schoon van troonje, met een
grooten stoet edele vrouwen beset. Wy wensten Perithöus
veel-geluks met die schoone bruid: welk geluk wij bij-na
in ongeluk veranderden. Want Euritus, den bruskste der 50
bruske mens-paarden was soo verslingert op de bruid, die
hij

40. Grovere stem) *Terwijl de manlijkheid gemeenlijk door een groover stem sich doet blijken. Voorts gewaagen van vrouwen in mannen verschept*, Plinius, 7 B. 4 H. en Gellius, 9 B. 4 H. *doch sie mede het aangeteekende*, 2 D. 107 pag.

41. Thessalier) *In het Latijn* Atracides; *wegens Atrax, een stad in Thessalien, ontrent de rieviere Peneus.* Strabo, 9 B. *na welke Hippodamia mede word geheeten* Atracis, *by onse* Naso, in de 16 Heldinnebr. sijnde van Helene.

42. Peneus		1 D. 177 pag.
43. Pirithöus		1 D. 8 pag.
44. Ixion		2 D. 112 pag.
45. Hippodame		1 D. 86 pag.
46. Wolkenkroos	*Van welke alle*	1 D. 8 pag.
47. Thessalie		1 D. 63 pag.
48. Bruiloftslied		1 D. 64 pag.
49. Autaars		2 D. 127 pag.

50. Eurytus) *Van welken ook gewaagen* Homerus in het 21 B. van de Dool. en Pausanias, in het 1 B. der Eliak. *somwijlen ook geheeten Eurytion.* *Siet* 1 D. 220 pag.

51. Dron-

hij in 't oog kreeg ; als verrukt door d'ingeswolgen
51 wijn, soo dat hem de dronkenschap de geilheid verdubbelde. Terstont raakten de rafelen om ver, en 't gros
onder een aan 't vloeken en tieren: de bruit wiert met
gewelt bij 't hair door de saal gesleurt. Euritus ging schuiven met Hippodame, andere met anderen, na dat haar
't oog gevallen was: soo dat het scheen een stad vol
plunderaars te zijn. 'T huis galmde door 't geschreeu van
't vrou-volk. Waarom wij schielijk opresen, en Theseus
aller-eerst seide: wat duivel rijd u Euritus: die 't hart
hebt bij mijn leven Perithöus te sarren? en met hem
te beledigen niet en weet datge ons beiden beledigt?
En ten einde den grootmoedigen held hem sulks niet
te vergeefs mogt toegebeten hebben, ringelde hij die op
hem aan quamen aan een sij, en ontrukt de dolle roovers
de bruid. Euritus sprak 'er niet een woort tegen, want
hij kost sijn vuil stuk met geen rede beweeren; maar sloeg
den ontsetter moetwillig met vuisten in 't aansigt, en stiet
hem op d'edelmoedige borst. Juist stont voor de
52, 53 hand een ouden beker, waar op eenig beeld-werk gedreven was, dese greep Theseus den grovaart, soo groot
en swaar hij was, en klonkse hem voor den star, soo
dat hij door wond en mond te gelijk bloed-plassen,
brein, en wijn uit-gudsende, agter over in 't beplengde sand
geploft, spartel-beende. De mens-paarden ontstooken
door 't sneuvelen van haren broeder, riepen ijder om 't
seerst eens keels wape, wape. De wijn ontstak hunne grimmigheid; soo dat in 't eerst van 't gevegt kan en bekers,
brosse kruiken, en kopere potten door de saal vlogen.
Vaten, wel eer op maal-tijden gebruiklijk: nu dienende
tot moord-geweer. Amycus Offions soon was d'eerste
die sig verstoutte de heilige vaten in de capel aan te tasten,
daar uit te rooven een kerk-kroon, op wiens armen 54
brandende kaarssen stonden, en deselve hoog op-geheven
hebbende, even als een slagter d'offerbijl, om een witten 55
stier te nekken, dreef die voor den star van Celadon den 56
Lapijt, dat het aansigt vermorselt geen aansigt meer geleek. D'oogen puilden hem uit 't hoofd, 't gebeente
was te pletreren gekneust, de neus op-gekrult en plat
op 't geheemelte geplakt. Pelates rukte een schraag uit
d'ahorne tafel en sloeg Amycus ter aarde, dat hem de 57
kin op de borst hing, en sont hem aldus, de tanden
met swart bloed vermengt, uit den bek seeverende, met
den tweeden slag na de onder-aardse schimmen. Dese,
staande nevens de smookende autaars, sloeg 'er felle 58
blikken op, en seide: waarom dese niet tot geweer gebruikt? met neemt Gryneus een groot autaar van de
vloer op, worptse met vuir met al midden in den
troep der Lapiten, en verplette beide Broteas en Orion, wiens moeder was Mycale, die men seker wist, dat
met toover-sang dikwijl de nieuwe maan tegen wil 59
en dank van den hemel getrokken had. Dat sul gij,
seide Exadius, krijg ik maar geweer in de vuist, niet
voor niet gedaan hebben: met greep hij in plaats
van geweer herts-hoornen; die ter eere der jagt-godin aan
een hoogen pijn-boom waren op-hangen. Hier mede
kreeg Gryneus met twee takken een dreef in 't gesigt, 60
dat hij bei d'oogen verloor, waar van 't eene aan den hoorn
bleef

51. Dronkenschap) *De centauren of menspaarden eigen.* Juvenalis, 12 Berisp. spreekende van Folus. Virgilius, 2 B. der Landged. en Ovidius, 1 B. der Minner.
Alwaarom deese menspaarden ook worden gesien in het geselschap van Bacchus; te weeten, sijn wagen trekkende, by P. S. Bartolus, op het 52 en 54 stuk der Basrelieven; *en by* Seguinus, op een keiserlijke Gedenkpenning, van Nicea.

52. Beker) *In het Latijn* crater; *doch geensins een beker, volgens* Valentijn: *of het moest die van Stortenbeker sijn, waar mede noch heden het schippersgeselschap der Hamburgers in haare schik is, Doch siet het aangeteekende,* 2 D. 129 pag.

53. Beeldwerk) *Waar mede pronkten niet alleenlijk de vaaten van goud of silver.* Cicero, in de 4 Red. tegens Verr. Martialis, 8 B. 51 D. en 3 B. 41 D. Juvenalis, 1 Berispd. *maar ook die van het eene of het andere hout.* Virgilius, 3 B. der Herdergef. Ampelius, in het 3 B. der Gedenkwaardigheden; spreekende van Junoos tempel, binnen Samos.

54. Kerkkroon) *Ik geloof* Valentijn *meend, dat het beeldstormen, van het jaar* 1563, *in Neerland hier hem word vertoond. Het was immers geen werktuyg om brandende kaarssen op te setten; maar om lampen aan te hangen. Siet van de lampen het aangeteekende,* 1 B. 71 pag. *Het Latijn segt* funale; *sijnde eigentlijk een kandelaar, met een hooge punt, om welke een touw, met was doordronken, is geslingerd.* Isidorus, 20 B. 10 H. *Na welk* funale *een lijk, by de Latijnen,* funus *heet; om dat voor deselve soodanige lichten gedragen wierden.* Servius over het 5 B. van den En. *behalven dat men deselve ook by de offerhanden gebruikte.* Seneka, in de 95 B. en in het B. van het Geluksalig Lev. 27 H.

55. Offerbijl	*Van welke gesprooken is,*	2 D. 59 pag.
56. Witte stier		1 D. 192 pag.
57. Ahorne		2 D. 113 pag.
58. Autaar		1 D. 68 pag.
59. Toversang		1 D. 140 pag.

60. Opgehangen) *Op deselve wijse als by* Virgilius, in het 7 B. der Herdersgef. *Sie dus, by* P. S. Bartolus, op het 27 stuk der Basrelieven, *opgehangen een swijns hoofd, en weder op* het 29 stuk, *een leeuwenkop.*

bleef hangen , 't ander in ſijn baard droop , en met ge-
ſtold bloed omwoeld bleef hangen. Doen rukte Retus
midden uit 't autaar-vuir een dikke brandende knuppel,
en ſloeg Charaxus de regter ſlaap in ſtuk , die met een
blonden hair-bos behangen was. 'T hair van't vuir ont-
ſtooken , branden af, even als 't dorre koorn , en 't bloed
ſtont hem door de vlam in de wond ſoo ijslijk en ſiſte ,
als gemeenlijk 't gloejent ijſer ; 't welk den ſmit met ſijn
61 kromme tang uit de ſmis trekt , en in de koel-bak ſteekt:
dat ſiſt en piept in 't bobbelent water gedompelt. De
gequetſte ſchut het voort-vreetend vuir uit ſijn ruige lok ,
rukt uit d'aard een drempel , een geheele wagen-vragt ,
en legtſe op ſijn ſchouder ; maar de ſwaarte beletten
hem die op ſijn vijand toe te drijven. Inſgelijks wiert
ſijn makker Cometes , die digt bij hem ſtont , met een
ſwaare ſteen ter neder geworpen. Doen koſt Retus ſijn
blijdſchap niet in kroppen , en ſeide : van 't ſelve laken ,
wens ik , dat de reſt van u kloeke rotsgeſellen een rokje
krijgen mogen : met heid hij ſlag op ſlag met den half
verbrande knuppel in de ſelve wond : ſloeg hem met een
ſwaaren bots den naat van 't bekkeneel in ſtuk , ſoo dat
het in 't weeke brein verplet lag. Van deſe ging den
62 verwinner voort na Evager , Coritus , en Dryas , van
welke als Coritus , een jong borſt , nog geneſt veert aan
de kaken , ter neer gevelt was, riep Evagius : wat eer
legtge in met een jonge neer te maken ? Maar Retus liet
hem niet vorder ſpreken , en ſtiet hem brusk het bran-
dent houd terwijl hij ſprak , in de gapende mond , en door
de mond in de krop. Daar na ſwenkte hij 't brandent
hout boven 't hoofd , en tijden , wreeden Dryas , na de
vodden: maar won op u 't ſelve voordeel niet, die nu doot
't gelukkig vellen van veele fier in grasduinen gingt.
Want gij ſtakt hem een voor-ſcherp gebranden ſtaak tuſſen
hals en nek , dat hij ſteende , de ſtaak qualijk uit 't hart
wervel-been koſt rukken , en met ſijn eigen bloed be-
droopen 't haſe-pad koos. Inſgelijks namen de vlugt Or-
neus, Lecidas , en Medon in de regter ſchouder verwond,
Caumas , Piſenor , Mermerus , die te voore in 't gevegt
te voet alle anderen meeſter was , droop doen gequetſt
met langſame treeden uit de paarde voeten. Folus , Me- 64
nalus , Abas de ſwijn-jager , en Aſtlyus de wighelaar ,
die de ſijnen vergeefs 't gevegt had ontraden. Deſe man
rade Neſſus ook , die voor 't vel-ſcheuren vervaart was,
niet te vluchten , dat hij 't leven hier af ſlepen , maar daar 65
na van Hercules ſchigt door-ſchooten ſoude werden.
Eurynomus , Lycidas , Areus en Imbreus konden de dood
niet ontloopen , welke Dryas ontmoetende , alle vier ter
neer maakte. Inſgelijks kreegt gij Ceneus , ſchoon gij
de hielen liet ſien , een dreef in 't aangeſigt , want u
trof een ſwaar ijſer , in 't om kijken , tuſſen d'oogen pas
boven de neus. Dit ſchriklijk rumoer door-ſliep Afi- 66
das ſmoor-dronken , hield de wijn-nap ronkende in de
loſſe vuiſt , en lag gewoelt in ſijn ruige Oſſiſſe beeren- 67
huid. Welken als Forbas van verre in 't oog kreeg , 68
ſchoon 69

Siet vorders van het ophangen van werktuygen , fluiten , maskers , degens , enz. het aangeteekende , 1 D. 101 pag.

61. Tang) *Welk ſmids-gereedſchap men ſiet afgebeeld , by* Fulv. Urſinus, *op een Burgemeeſterlijke* Penning *der Aurelien, nevens het hoofd van Vulkanus. Siet ook* Oudaan, in de 46 Taf. 9 Penn.

62. Dryas) *Van deeſe, gelijk mede van de verdere kampvechters , gewaagd ook Neſtor , in ſijn verhaal, by* Homerus, in het 1 B. van den Il.

63. Gebrande ſtaak) *Was het geweer van die volkeren , by welke het yſer of niet in overvloed , of in geen gebruik was ; gelijk als by de Duitſers.* Tacitus, 2 Jaarb. 14 H. *of by de Indiaanen , ontrent de riviere Tomerus.* Arrianus, 4 B. van Alexanders veldt. 14 H. *Ook is dit krijgtuig niet te verachten ; te meer, aangeſien men heden , by volkeren van nieuwsontdekte landen , boomen vind , uit wiens vaſt en yſerhard hout de degens en ſlagſwaarden worden gemaakt. Sie mede van ſulke* ſudes *of ſtaaken*, Virgilius, in het 7 en 11 B. van den En.

64. Voet) *Van het wedloopen der oude is geſprooken*, 1 B. 140 pag.

65. Neſſus) *Van dit menspaard is geſprooken*, 1 D. 48 pag. en 2 D. pag.

66. Oogen) *Een wond in het aangeſicht wierd by de Romeinen doorgaans ſchandelijk gehouden: aangeſien de ſelve ſcheen ontfangen te ſijn onder het vluchten in het omſien.* Makrobius, 2 B. 3 H. en Quintilianus, 6 B. van ſijn Onderw. 3 H. beide ſpreekende van de quinkſlagen van de keiſeren, Julius en Auguſtus.

Hierom heeft ook miſſchien gemelde Julius, in de veldſlag van Farſalien, de ſijne toegeroepen: miles , faciem feri ! ſoldaat , tref hen in het aangeſicht. Florus, 4 B. 2 H. *Siet de* Aanteekenaars *over deeſe merkelijke plaats.*

67. Wijnnap) *In het Latijn* carcheſium. *Dit was eigentlijk een drinkſchaal , gewrocht naar de gelijkeniſſe van een ſcheepje. Siet het aangeteekende* , 2 D 192 pag.

68. Oſſiſſe) *Op den Oſſa gevangen. Siet van deeſen berg* , 1 D. 139 pag.

69. Beerenhuid) *Gemeenlijk ſiet men by de aaloude, de krijgshelden gemanteld met vellen : of van leeuwen, by* Virgilius, in het 7 B. van den En. *of tygers en lokſen. De ſelfde*, in het 1 B. van den En. *of wilde verken s* Statius, 1 B. van den Theb. *of eindelijk ook van beeren.* gemelde Statius , in het 4 B. van den Theb.

Doch op welke wijſe mede met vellen was omhangen het brooſdronken geſelſchap van vader Bacchus. Siet

2 D.

ſchoon hij ſig in 't gevegt niet vermengde , ſtak hij de
70 vingers in de ſpeer-lis , en ſeide : dien wijn ſultge drin-
71 ken , als hij ſal geſneden ſijn met vogt des jammer-poels.
Met ſnort hij de worp-lans op den jongeling , ſoo dat 't
ſpits van d'eſſche ſpeer , hem , ſoo als hij juiſt op den
rug lag , door den hals trof. Hij ſtorf ſonder pijn of ge-
voele , en 't ſwarte bloed gudſde hem ter keel uit op 't
beeren-vel en in den nap. Ik ſag dat Petreus , ſijn beſt
deed , met een eekelaar uit d'aard te rukken , en terwijl
hij deſelve om greep , gints en herwaarts wreekte tot hij
los wierd , met een ſpeer van Pirithöus , terwijl hij in 't
wreeken is , door de ribben met de borſt op den harden
ſtam vaſt geſpit wierd. Door Pirithöus dapperheid , ging
't gerugt , dat Lycus , en Chromis ſneuvelden : maar
door 't matſen van deſe beide behaalde hij ſoo veel lofs
niet als door 't vellen van Dictys en Helops. Helops
wiert een worp-lans dwars door de ſlaap gedreeven , ſoo
dat hem 't ſpits 'r een oor in , 't ander uit quam : Dictys,
vervaart voor Pirithöus , die hem op de hakken ſat,
viel hol over bol van 't ſpits van een hoogen berg
door de ſwaarte van ſijn lighaam een grooten eſch in
ſtuk , en bleef met den buik in d'af-geknapten ſtam han
gen. Fareus, ſoekende ſijn dood te wreeken , rukte een
ſteen van de rots, en hief die op om te werpen; maar Theſeus
72 onderſchepte hem met een eiken knuppel , kneuſde hem
de grove elboog-knokken , en dagt niet te pijne waart ,
't onweerbaar lighaam voort dood te moffelen : maar
ſpong van agteren den hoog op geſchooten Bianor op
den rug , die nooit iemand anders op 't lijf had gehad ,
ſette hem de knie in de lenden , rukte hem met de lin-
ker-hand bij 't hair agter over , en beukte hem met d'eike
knots 't aangeſigt , den greins-muil , en over harden ſlaap
te morſel. Met de knods velde hij Nedymnus , Lycetus
de lans-worper , Hippaſus , dien den baard over de borſt
hing , Rifeus , die 't hoofd boven de langſte boomen uit
ſtak , en Tereus , die de beeren , die hij op 't Theſſalis
gebergte levend greep, oſſe knorden en morden , gewoon
73 was t'huis te brengen. Demolion koſt niet langer gedoo-
74 gen dat Theſeus ſoo voorſpoedig vogt, tragtte met veel
wreekens een ouden pijn-boom uit den vaſten grond te
rukken ; 't welk hem onmogelijk ſijnde , knapte hij hem
aan de wortel af , en wierp hem op ſijn vijand. Maar The-
ſeus ontweek , door Pallas waarſchouwing (want dit wilde 75
hij datwe ſoo geloofden) d'aanſnorrenden boom. Die
evenwel niet mis viel , want hij ſcheurde den hooge
Crantor de borſt en linkerſchouder van den hals. Dit
was , Achilles , den wapen-drager van u vader : dien A-
myntor , Koning der Dolopers , door de wapenen geben- 76
gelt , Peleus tot gijſelaar had toegeſonden. Als Peleus
deſen van verre dus ijslijk in twee ſtukken ſag leggen, ſeide
hij : houd daar Crantor , d'aangenaamſte onder mijn jonge
borſten , wraak , en trooſt van u dood. Met ſnort hij met
ſijn ſterken arm , en vinnige hevigheid een eſſche ſpeer
op Demoleon , die hem door de ribben hort , heen kraak-
te , en in 't gebeente bleef ſteken datſe drilde. Hij rukt
met de hand de ſpeer uit , maar 't ſpits bleef in de romp ,
't welk ter nauwer nood uitgewreekt, een ſtuk van de long
mede nam. De pijn gaf hem kloekmoedigheid en kragt :
hij ſteigert dus verwond tegen ſijn vijand op , betrap-
peld hem met ſijn paarde voeten ; maar Peleus ſchut de
klinkende ſlagen op ſijn helm en ſchild af , beſchut ſijn
ſchouderen , ſteekt de ſpeer voor uit , wringtſe hem in de
ſchoſten , en doorboort hem met eenen ſteek bei de bor-
ſten. Maar te vooren had hij van verre met worp-geweer
gevel Flegreus en Hyles : voor de vuiſt , met 't ſtaal , Hifi-
nous en Glanis ; nevens welke Dorylas , die een wolfshuif 77
op de kop , en voor geweer lange en harde oſſe-hoornen
in de vuiſt had die van 't bloed droopen. Tegen deſe ſei-
de ik : (want mijn moed gaf mij kragt) let eens hoe u
hoornen by mijn ſtaal af-vallen : met dreef ik hem een
worp-lans toe : welke als hij niet ontduiken koſt , hield
hij de regter-hand voor 't voorhoofd daar 't op gemikt
was ; ſoo dat de hand op den ſtar geſpit wierd. Hij ſchreeu-
de , en ſtond bekaait , tot dat hem Peleus , die daar on-
trent ſtont , dus deerlijk gequetſt , met 't ſwaart den buik
onder de navel op-tornde , dat hij op ſprong , wreedelijk
ſijn eigen darmen langs d'aarde ſleepte , betrapte , in ſtuk
trapte , de ſchenkels daar in verwarde , en op den ijlen
buik ter neer plofte. Van gelijken koſt u , Cyllarus , u
ſchoonheid niet verſchoonen ; ſoo anders een mens-
paard

2 D. 71 pag. *ja ſelf mede ſomtijds het prieſterſchap , volgens het aangeteekende ,* 1 D. 36 pag.

70. Speer-lis , of amentum } *van welke* { 2 D. 217 pag.
71. Jammerpol , of Styx } *van welke* { 1 D. 220 pag.
72. Knuppel , of knods } *van welke* { 1 D. 18 pag.

73. Levend) *Op welke wijſe Herkules een wild verken op ſijn ſchoſten wegdroeg ; volgens* Apollodorus, 2 B. Albrikus in het B. van de Goden ; *en de keiſerlijke* Penning ; *aangehaald,* 1 D. 47 pag. *en de Worſte-laar Milo , in het ſtrijdperk , met een levendige ſtier op de ſchouder , verſcheen.* Cicero , in het B. van de Ouderd. 10 H.

74. Vocht) *Vergelijk deeſen oproer en wanſtrijd met die van Perſeus en den aanhang van Fineus , bo-ven , in* het 5 B. der Herſchepp. 1 H. 126 pag. *doch ſie mede van dit wangevecht* Horatius, 1 B. 18 Lierd. Heſiodus ; in de Beſchr. van het Schild. en Homerus , 1 en 2 B. van den Iliad.

75. Pallas) *Steeds aan de ſijde van de Grieken. Siet* 1 D. 13 pag.

76. Dolopers) *Een volk , gelegen niet in Etolie of Epirus ; volgens* Plinius *en* Ptolemeüs : *maar op de paalen van Ftnie , in Theſſalien , in den Troiaanſſen oorlog ſijnde onder het gebied van Fenix.* Homerus , 2 B. van den Il. *of , ſoo de meeſte ſeggen , van Pyrrhus.* Servius , over Virgyls 2 B. van den En. *Siet ook* Strabo , 9 B.

77. Wolfshuif) *Sie , wegens de hoofddekſels van beeſtevellen , het aangeteekende ,* boven , 334 pag.
doch

paard schoon genoemt mag werden. Den goud-geelen baard begost hem eerst te botten, de goud-geele lokken hingen hem over de schouderen op de schoften: 't fris en jeugdig aansigt, hals, schouderen, handen en borst, soo
78 verre hij man-mens is, bij-na soo besneden, als een konstig beeld-houwer sou konnen uit werken: insgelijks was
79 't paard-postuir niet mismaakt, maar soo schoon als 't mensse. Indien 't hals en kop had; 't was waardig van Castor bereden te werden. Soo bequaamen rijd-rug, soo verhevene vette borst had het, soo pik-swart was het. Maar 't was wit van staart en voeten. Dese wiert van veele uit de mens-paard-dogters gevrijd; maar alleen op-gedaan van Hylomone, die haars gelijks niet en had in schoonheid onder al de mens-paarden die de berg-bosschagien bewoonen. Dese alleen kreeg Cyllarus, met lief-koosen, vrijen, en haar min te openbaren, in 't net. Ook schikte sij haar op na den eis van dat lighaam; kamden 't hair glad: wentelde somtijts in de roosmarijn, viool, of roosen: pronkte met witte lelijen: wasten 't aangesigt twee-maal daags met fontein-water, dat van den bos-berg omtrent 80
de stad Pagase neer vliette, spoelden 't dobbel lighaam twee-maal in 't rivier water: en behing de schouder of linker sijde met geen ander wild gedierten vagt, als van d'uitgelesenste, en die 't mooist stonden. Malkander haddense even lief, swORven samen over 't gebergte, en quamen gelijk in een spelonk bij een: gelijkse doen ook samen in Perithöus hof gekomen waren: gelijklijk in 't fel gevegt raakten. Als wanneer u, Cyllarus, onseker uit wiens vuist, een worp-lans ter linker sijde toe snorde, en onder de mam trof: soo dat 't hart maar pas verwond, na 't uit- trekken van 't ijser, verstorf, en 't lighaam als dood ter aarde viel. Terstont hief Hylonome 't stervend lighaam op, verwarmt de wond met 't op-leggen van haar hand, hout mond aan mond, en tragt de reisreede 81
ziel in 't lijf te houden. Doense sag dat hij dood was, sprakse iets, dat ik door 't getier niet hooren kost, viel in de speer, waar mede hij getroffen was, en omhelsde 82
al stervende haren man. Mij dunkt dat ik nog sie Feocomes,

doch van den wolfshuid, en den stormhoed, daar af gemaakt, getuygen mede Virgilius, 7 B. van den En. spreekende van de Latijnen, en weder 11 B. beschrijvende eenen Orfitus.

78. Beeldhouwer) *Van de seldsaame en volmaakte beeldhouwerye der aaloude gewaagd, boven andere*, Plinius, 36 B. 5 H. ons ontelbare konstwerken optellende en beschrijvende; *gelijk wy noch verscheidene van deselve vinden afgebeeld by* Perrier, Van Daalen, Bischop, en andere Versamelaars; *als sijnde, te Romen, noch heden in weesen in de paleisen en lusthoven der Grooten.*

79. Waardig) *Van Kastor en sijn paarderijden is gesprooken*, 1 D. 173 pag. *Doch, wat sijn paard aangaat, het selve word Cillarus geheeten van* Virgilius, in het 3 B. van de Landged. en Statius, in het 1 B. der Mengeld. 1 D. spreekende van het kopere paard van Domitianus. *doch dat niet alleenlijk Kastor, maar ook Pollux sijn broeder een paard gebruikte, getuigen de verschijningen van deese Broederen, in de Roomsse oorlogen, steeds te paarde; volgens* Dionysius, 6 B. 11 H. Florus, 1 B. 11 H. en 2 B. 13 H. *en eindelijk mede* Ovidius, in het 6 B. der Herschepp. *behalven* Minucius Felix, *enz. en hunne afbeeldingen op verscheidene* Gedenkpenningen *der Burgermeesterlijke Stamhuysen.*

80. Pagase) *Van welke stad* 1 D, 28 pag.

81. Ziel) *Van deese gewoonte ontrent de stervende spraken wy*, 1 D. 270 pag.

82. *Sie deese gelieven met malkander sterven, in de nevensgaande print.*

83 mes, die met ses leeuwe-vagten aan een geknougelt, en mens en paardelijf beklede: die met 't worpen van een boom-stam, die naaulijks twee paatden van de plaats getrokken souden hebben, Folons soon den kop verplette. 'T groot en breed hoofd-scheel was te bersten, soo dat hem 't weeke brein ten mond, holle neusgaten, oogen, en ooren uit droop gelijk de geperste wrongel door een ijle korf, of andere vogt, met swaar wigt door een gatige vorm gedrukt, allen t' halve pisleling door druipt. Terwijl hij den gevelden meent de wapenen te plunderen, schiet ik toe (gelijk u vader wel weet) en stak den plundéraar 't lemmer onder in de buik. Soo sneuvelden ook Chthonius en Teloboas door mijn swaart. Gene was gewapent met een mik, dese met een worp-speer, waar van ik een quetsuir kreeg; siet daar het lij-teeken van de wond dus lang gegeven. Doen had ik hooren gesonden
84 te werden om Troje in te nemen. Doen had ik de dap-
85 pere tegenweer van Hector met mijn wapenen, indien niet bengelen, nogtans konnen in teugelen. Maar doen ter tijd was Hector nog niet gebooren, of maar een kind. Nu ben ik door ouderdom verswakt. Wat wil u verhalen van Perifas, die het mens-paard Pyretus verwon? wat van Ampycus, die den viervoerigen Oëclus een kornoeljesteng sonder ijser in de star dreef. Macareus, van 't gebergte Pelethron, stiet Erigdupus mtt een hand-boom 86
op de borst dat hij neer plofte. Ook staat mij voor dat Cymelus Nesseus een swijn-spriet in de manlijkheid wierp. Denkt ook niet dat Mopsus, soone van Ampy- 87
cus, alleen een wiglaar was. Want hij trof met eene worp den twee-lijvigen Odytes dat hij sneuvelde, en vergeefs poogde te spreken, dewijl hem kin en tong aan de gorgel gespit was. Ceneus versloeg 'er vijf, te wete Stifelus, Bromus, Antimachus, Helinus, en Piracmon met sijn heir bijl. Hoe en waarse gequetst waren, heb ik niet onthouden, 't getal en namen wel. Latreus, grof van lijf en leden, sprong voot den dag, uitgerust met de wapenen van Alesus den Thessalier, die hij gevelt en beplundert had. Dese was van een middel-ouderdom, in sterkte als een jongeling, half grijs van hair. Die, deftig uitgerust, met een schild, helmet, en lange Macedonisse piek, 88
bei de vegtende troepen aan keek, met de piek op 't schilt

Doch merk hier aan dat de centauren *niet alleenlijk waaren van een mannelijke, maar mede van een vrouwelijke sexe.* *Siet* Filostratus. 2 B. der Beeld. beschrijvende een mooije centaurinne, met twee suygelingen aan haare prammen.

83. Leeuwevachten) *Van het bemantelen met huyden van allerhande beesten is gesprooken*, 2 D. 334 pag.

84. Doen) *Vergelijk dit roemen met het eigen-lof van den hoogbejaarden Evander; by Virgilius, in het* 8 B van den En.

85. Troje) *In het Latijn* Pergama. *Siet* 1 D. 36 pag.

86. Pelethron) *Een berg in Thessalie, paalende aan den Pelion.*

87. Mopsus) *Van welke*, 2 D. 177 pag.

88. Piek) *In het Latijn* sarissa, *een Macedonisse spiets, welke niet wierde geworpen, gelijk de* pilum *der Romeinen; maar met beide handen gevoerd, even als gy met hedendaagse pieken siet omgaan. Sy was van*

 esschen

schilt tromde, vier-voetende een vasten ring trok, en trotselijk aldus swetste: hebbenwe u hier mede bruske Cenis? want'k sal u immer voor een wijf houden, altijd voor Cenis kennen. Kost u uw geboorten-lot niet uit dees paarde-voeten houden? sijtge al vergeten, voor wat gerief gij tot belooning kreegt, datge nu valsselijk schijnt een man te sijn? Gedenkt of wat kunne gij gebooren sijt, of watge geleden hebt. Ei bemoeit u liever met
89 de spinrok, en keting-spinnen, en laat mannen oorlogen. Dus schimp-snorkende, wierp hem Ceneus een speer in de sijde, die hij in 't loopen uit rekt, en onttornde de voeg tussen 't man en paarden-lijf. Waar door
90 hij dol van pijn Ceneus den Tracier met sijn piek in 't bloot aansigt stiet, die wederom stoot, even als den hagel van
91 een dak, en trom-stok van den trommel. Waarom hij voet bij stek set, en hem met de kling tragt in de ribben te stooten; maar den degen hegtte niet. Gij sultme evenwel, seide hij, niet ontsnappen, 'k sal u met de snee van den degen de kop van den romp houwen, dewijl de punt om-gekromt is: met slaat hij sijn lange regter-hand om den buik, en brengt hem met de linker een hou averegts hands. Maar 't lemmer klonk of 't op een marmere beeld gehouwen was, en sprong op den hals in twee stukken. Na dat Ceneus hem lang genoeg tot verwondering getoont had dat hij onverwont was, seide hij: wel aan, nu met ons lemmer eens beproeft hoe hart u lighaam is: en stiet hem 't moord-staal tot 't geveft toe tussen de schoft in, wroette blindeling in 't ingewand, en maakte wond in wond. Doen vielen schielijk al de mens-paarden, met ijslijk gebalk aan, grepen en wierpen hun geweet op hem alleen; maar 't viel om-gekromt ter neder, en Ceneus bleef ongebluft en onverwond van al 't gevelt geweer. Dit wonder ontstelde haar geweldig. Wat grooter
92 schand is dit, riep Monychus: wij werden hier met ons allen van eene verbluft, van een die schier geen man is. Hoewel hij te regt een man is, wij dus slap, verwijft, en gelijk hij geweest is. Wat baat het grof-lijvig te sijn? wat komen ons dubbele kragten te staa? en dat natuir in ons twee, de kloekste lighamen ter wereld, vervoegt heeft? 't lijkt of wij geen kinderen waren van een Godin en Ixion, die soo grootmoedig was, dat hij de hoog-verheve Juno een nagt bij-slapens dorst af-vergen. Wij werden hier van een vijand, die pas half man is, verbluft. 93
Worpt hem steenen, balken en berg-brokken op den buffel: drijft hem de ziel uit den romp met 't worpen van boomen, perst hem onder een geheel bos den geest uit: soo sal hem het sware wigt in plaats van quetsuir sijn. Dus gesprooken hebbende, vond hij voor de hand een boom, door 't geweld van storm ter aarde geslagen, wierp die op sijn sterke vijand, en ging d'andere met sijn exempel voor. Soo dat in korten tijd den berg Otrys boomeloos, en den Pelius lommerloos was. Ceneus, dus onder een groote en wigtigen hoop boomen gepakt zijnde, 94 95
sweette van benaautheid, met die swaren hout-stapel op de harde schouderen. Maar doen hem de stapel over 't aansigt en hoofd begost te groejen, en hij niet langer aamtogt had, besweek hij allengsjens, weerde sig vergeefs om over-eind te rijsen, en den boom-stapel van 't lijf te schudden, die hij ook somtijds verschudde, even als door aardbeving, dien berg Ida, die wij daar sien, staat en davert. Hoe 't vorder met hem af-liep, is onseker: sommige seiden, dat sijn lighaam door het sware wigt van de boom-stapel in d'ijdele hel gedrukt was. 'T welk Mopsus tegen sprak, die midden uit de houtte kat een blonde vogel in de heldere lugt had sien scheeren, dien ik doen voor d'eerste en laatste reis gesien heb. Mopsus hem aandagtlijk na oogende, en siende dat de vogel lang-saam swaai-wiekende rontom sijn rots-gesellen vloog, en met een schelle stem begalmde, riep: sijt gegroet o Ceneus, roem der Lapithen, weleer 't puik der mannen, maar nu een vogel sonder weer-gaa. Dit wiert gelooft, om die geloofwaardige getuige. Waarom wij, door hartseer 96 97 98 99

esschenhout; volgens Statius, 7 B. der Theb. *en 21 voeten lang: teweeten ontrent derdehalf voet langer als de onse; volgens* Elianus, in het B. van het stellen der slagord. *Van dit geweer gewaagd* Kurtius *meermaalen, als* 9 B. 7 H. *self deese piekeniers noemende* Sarissophori, 4 B. 15 H. *gelijk ook* Livius, 36 B. 18 H.

89. Spinrok) *In het Latijn*, colus, *van welken*, 2 D. 201 pag. *dus spreeken wy van den* calathus *of spinkorf*, 1 D. 46 pag. *en verder van het spinnen*, 1 D. 4 en 94 pag.

90. Thracier, *Thessalier liever*, Valentijn: *want de Schriftgeleerde leesen hier of* Pellæus; *weegens de stad Pella; van welke*, 2 D. 136 pag. *of* Phyllæus; *wegens de stad Fillos, in Thessalie. Sie* Strabo 9 B.

91. Trommel) *Van welke*, 1 D. 218 pag.

92. Monychus) *Een Griekse benaaminge, wegens der* centauren *onverdeelde klauw, of paardehoef.*

93. Ixion — 2 D. 113 pag.
94. Otrys — 2 D. 43 pag.
95. Pelius — 1 D. 139 pag.
96. Ida — 1 D. 16 pag.
97. Mopsus — 2 D. 177 pag.
98. Lapithen — 2 D. 316 pag.

(93–98: *van welke wy spraaken*)

90. Vogel) *Volgens* Virgilius *sou Cenis eindelijk een vrouwelijke gestalte weder hebben aangenoomen: aangesien hy* (in het 6. B. van den En.) *deselve onder de swervende sielen invoerd, nevens Fedra, Prokris, Erifile, en andere, so in vroomheid als ondeugd uitmuntende, vrouwen.*

Wat vorders aangaat het onquetsbaar lichaam van deese verschepte Cenis, het Dichterdom *siet op sijn.*

seer ontsteken, en wroegende dat hij alleen door al dien drommel dood gemoffelt was, niet eer af-lieten ons leet met 't staal te wreeken, als dat 'er eenige neer gemaakt, de rest door nagt-vlugt ontkomen waren.

sijn dapperheid en wapenkunde; sijnde door vaardigheid en raddigheid telkens sonder wonden het vechten ontslipt.

DERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Nestor, de strijd der Centauren en Lapithen op de bruiloft van Pirithöus, nevens de gestaltverwisselinge en de onquetsbaarheid van Ceneus hebbende verhaald, soo vangt hy weder aan te vertellen de gestaltverwisselinge van Periklimenus, sijn broeder; welke, met Herkules strijdende, volgens de kracht van Neptunus hem gegeven, sich in allerhande gedaantens verkeerde. Doch als deese eindelijk de gedaante van een adelaar had aangenomen, soo heeft hem Herkules in de vlucht doorschooten.

1,2 Terwijl Nestor dit gevegt tussen de Lapithen en mens-
3,4 paarden vertrok, kost Tlepolemus niet langer inkroppen dat hij geen gewag van Hercules gemaakt had, en 5
seide: 'k ben verwondert, oude vader, datge onder anderen

1. Nestor } *van welke* { 1 D. 3 pag. en elders.
2. Lapithen } *van welke* { 2 D. 316 pag.
3. Menspaarden } *van welke* { 1 D. 8 pag.

4. Tlepolemus) *Soon van Herkules en Astyoche; welke, door seker geval, hebbende Lycimnius, sijn oom, gedood, de vlucht nam, met eenige boesem-vrienden naar Asie overstak, en aldaar op het eiland Rhodus sich ter neder stelde. Van hem is ook gesprooken,* 1 D. 3 pag.

5. Herkules) *Van welken seer dikmaals. Siet de* Bladwijser; *welke u mede sal toonen, waarom men hem* Alcides *is noemende.*

deren Hercules roemrugtige daden vergeten hebt. Want vader Hercules plagt mij immers dikwijl te verhalen hoe
6 hij't wolken-kroos bengelde. Hier op antwoorde Nestor vol druks: wat nootsaakt gij mij rampen op te halen, ou de lij-teekens op te krabben, en mijn haat en steurnis tegen u vader uit te lappen? Hij voerde doen wel mede meer uitals gelooflijk is, en deed al de wereld dienst door sijn daden: 't welk ik wel wilde dat kost gelogent werden.
7,8,9 Maar ik kan nog Deifobus, nog Polydamas, nog Hektor selfs prijsen. Want wie sou sijn vijand verheffen? Dese
10,11 uwe vader heeft wel eer de stad Messene, Elys, en
12 Pylus sonder regt of reden verwoest, en mijn hof bestormt en verbrand. Om van andere te swijgen, die hij om-
13 bragt: wij waren met ons twaalf brave gebroeders, van Vader Neleus geteelt, en wierden alle, op mij na, met geweld van Hercules vermoort. 'T was nog te lijden dat andere kosten verwonnen werden. Maar Periclymenus
14 quam wonderlijk aan sijn dood: dien Neptuin mijn grootvader, den wortel van Neleus stam, vergunt had, sig in soodanige posturen te verkneden en herkneden als hij wilde. Dese, na sig vrugtloos in verscheide gedaanten
15 verandert te hebben, veranderde eindlijk in die vogel, die bij den Koning der Goden in grootagting, den bliksem plagt in de kromme klaauwen te dragen. Met de kragten van dien vogel, te weten met de wieken, neer gekromden bek, en haakige kromme klaauwen had hij den karel 't aansigt op-gehaalt. Tot dat Hercules op hem sijn al te wissen boog spande, en den vogel, in de lugt op ge- 16
schooren, en op de wieken drijvende, trof, in 't gewrigt van de wiek aan de sijde. De wond was wel niet swaar, maar d'afgeschoote senuwen begaven hem soo, dat hij nog de wiek roeren nog voort vliegen kost; geen wind vattende, met de hangende vleuk, ter neder viel, en de 17
ligte pijl, die hem in de wiek stak, door de swaarte van 't lighaam toegedrukt, de regter oxel in, en de linker sijde van de keel weder uit stak. Dunkt u nu nog, o voortreflijk Hoofd der Rodier vloot, dat ik 18
reden heb de daden van u vader Hercules roemrugtig 19
te maken? Nogtans sal ik, door de vaste vriendschap die ik met u houde, de dood van mijn broeder nergens anders mee wreeken, als met 't verswijgen van sijn dappere daden. Als Nestor dit met een lieflijke toug ver- 20
haalt had, en daar op een slaap-dronk rond gedronken was, resense op van tafel, en bragten 't overschot van de nagt met slapen door.

6. Wolkenkroos	*van welke wy spraken*	2 D. 113 pag.
7. Deïfobus		1 D. 23 pag.
8. Polydamas		1 D. 23 pag.
9. Hektor		1 D. 2 pag.
10. Messene		2 D. 62 pag.
11. Elis		1 D. 91 pag.
12. Pylus		1 D. 3 pag.

13. Twaalf) *Drie, Nestor, Periklymenus en Chronius, teelde Neleus by Chloris; wederom by verscheidene andere, negen: Taurus, Asterius, Lykaon, Deimachus, Euribius, Epileon, Ftasis, Antimenes en Alastor.* De Kanttekenaars over Apollonius, 1 B. der Vliest.

14. Neptuin) *Vader van Neleus, gelijk de moeder Tyro, dochter van Salmoneus, volgens het aangeteekende,* 1 D. 96 pag.

15. Vogel) *Van den adelaar is gesprooken,* 1 D. 140. pag. *alwaar hy ook met de bliksem is afgebeeld.*

16. Boog) *Siet* 1 D. 48 pag en elders.

17. Nederviel) *Gemelde* Kanttekenaar van Apollonius *spreekt veele van deesen Periklymenus; doch verteld dat hy van Herkules is omgebracht, in de gedaante (lagh vry, Leeser) van een groote vliegh. Vorders heeft het* Verdichtsel *geen verdere verklaaringe van nooden; als sijnde alle gestaltverwisselingen sinnebeeldig, en hebbende een verborgene beduydenis.*

18. Rhodïer) *Welke op het eiland Rhodus sich nederstelde, gelijk wy seggen,* 339 pag. *en met een Rhodiaansse vloot voor Troje quam; volgens* Homerus, in het 3 B. van den Il.

19. Herkules) *In het Latijn* Tyrinthius. *Siet* 1 D. 206 pag.

20. Lieflijke) *Van sijn geheugen, en heusse manier van seggen, gewaagde, behalven self een spreekwoord by Grieken en Latijnen,* Homerus, in het 1. B. van den Il.

VIERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Neptunus, rouwig over het ongeval van Cygnus, verſoekt van Apollo de dood van Achilles. Deeſe geeft de wraakgierigheid van Neptunus gehoor. Gaat in het veld voor Trojen; vind Achilles op de Trojanen woedende: ook vind hy Paris, door wiens ſchietgeweer hy Achilles doet omkomen.

1 Maar Neptuin, die met ſijn drie-tand de zee onder
dwang hout, was met een vaderlijke droefheid be-
2 nepen, dat Cycnus, ſoone van Sthenelus, in een vogel
verandert was: waarom hij met een bitteren haat tegen
Achilles ingenomen, hem dien onverſetbaren wrok, vrij
wat te verbolge gevoelen liet. Als de belegering nu bij-na
tien jaren ſlepende gehouden was, ſprak hij den nooit ge-
ſchooren Apollo aldus aan: o waardſte van al mijn broe- 3,4
ders

1. Drietand) *Van welken, gemeenlijk gevoerd van den Zeegod, is geſprooken*, 1 D. 18 pag. en 2 D. 237 pag.

2. Stenelus) *Deeſe ſien wy verſcheppen*, 2 D. 49 pag. *maar hoe komt die Ligurier hier te pas? Neptunus roud niet over deeſen; maar over ſijn eigene Cignus: en al is het waar dat men in het Latijn meerendeels leeſt* Phaëthontis; *ſoo is het mede waar dat de leeſinge by ſommige hier verſchild.*

3. Nooitgeſchooren) *Van ſijn ſchoon hair is geſprooken* 1 D. 116 pag. en elders.

4. Apollo) *In het Latijn* Smintheus. *Sie* 1 D. 40 pag. *Welke bynaam hy ontfing, verdrijvende de muyſen uit Chryſe, een ſtad in Myſien. Of, ſoo ſommige willen, die naam is hem gegeven van de Kretenſers; welke, laſt hebbende elders een ſtad te bouwen, alwaar ſy van de kinderen des aardrijks ſouden overlaſt lijden, eindelijk ſijn gekoomen in den Helleſpont; daar de muyſen de riemen van hunne ſchilden quamen beknabbelen. Want toen hebben ſy ſich aldaar ter neder geſet, een ſtad geſticht, en die geheeten Sminthia, dat is, in hunne taal, der muyſen ſtad.* Strabo, 13 B. Elianus, van de Dier. 8 B. 10 H. De Kantteekenaar van Homerus, over het 1 B. van den Il. Klemens, in Protreptic.

Hierom worden ons ook muyſen getoond op de Gedenkpenningen van Tenedos, *en by* Goltzius, in ſijn Griekſe Eilanden. 14 Taf. 5 en 6 Penn.

5. Wal-

5 ders kinderen, die met mij vrugtloos de wallen van Troje
hebt op gebout. Sugtge niet, als gij siet, dat dese stad
alle oogenblik staat verwoest te werden? Of drukt het u
niet, dat 'er soo veel duisenden in 't beschermen der wallen
gesneuvelt sijn. Komt u wel voor oogen (om se niet alle
6, 7 op te halen) hoe Hector rontom sijn wallen gesleurt wiert?
8 En leeft egter dien brusken Achilles, die bloedgieriger
als den oorlog selfs, en een verwoester van ons werk is.
Komt hij in mijn gewelt, 'k sal hem doen gewaar werden,
wat ik met mijn drie-tand vermag. Maar aangesien ik mijn
9 vijand niet onder d'oogen kan komen; soo treft gij hem
onverhoeds met een schigt. Dit knikte hem Apollo toe,
10, 11 willigde ooms drift, en sijn eige begeerte in, quam in
een wolkfleuier in 't Trojaans leger, sag Paris onder 't hou-
wen en kerven weinig pijlen in 't gros van slegte Grieken
spillen: maakte hem sig selve bekent, en seide: wat spilt
gij u schigten met 't quetsen van soldaten sonder naam?
12 Wilt gij d'uwen eenigen dienst doen, komt Achilles voor
den boeg, en wreekt u vermoorde broederen. Dus ge-
sprooken hebbende, wees hij hem Achilles, die vast besig
was met Trojanen te vellen, draaide den boog op hem aan,
en stierde den wisse schigt met de regter-hand, die hem de 13
dood deed. Dit was 't waarom den ouden Priamus na He-
ctors dood sig kost verheugen. Dus sijtge, Achilles, die soo
kloeke helden velde, van een bloode Griekse vrou-schaa-
ker verwonnen. Bij aldien gij in vrouwen krijg had moeten
sneuvelen, hadge liever door d'heir-bijl van d'Amazoon 14
Penthesilea willen om komen. Nu was Achilles, dien 15
schrik der Frigiers, dien roem en Schut-heer van Grieke, 16
dat onverwinlijk Hoofd, reets verbrant; den selve God
Vulcaan, die hem wapenen had verschaft, had hem ook ver- 17
brant. Nu is hij as, en van dien grooten Achilles is soo klei- 18
nen overschot, dat het naauliks een lijk busjen vullen kan.
Maar sijn roem en eer leeft, en sweeft de geheele wereld 19
door. Die spatie is voor sulken man niet te groot. Die ver-
eist, Achilles, den roem van u manhaftigheid. Die leit in
't ijdel jammer-rijk niet verborgen. Sijn schilt selfs, op 20
datge weten mogt van wat soldaat het was, verwekte oor-
log:

5. Wallen) *Sie deese godheden aan Trojes wallen besig*, 2 D. 306 pag.

6. Gesleurd) *Van dit sleuren om de ringmuur van Trojen, is gewag gemaakt*, 1 D. 2 pag.

7. Wallen) *In het Latijn* Pergama. *Siet* 1 D. 36 pag.

8. Brusken) *Gelijk hy ons word afgemaald by* Horatius, in sijn Dichtk. *alwaarom ook* Homerus *den Ilias is aanvangende met sijn verwoede gramschap en oploopenheid: welke de Grieken een langen tijd, gelijk gemelde* Dichter *verteld, veel bloeds en traanen heeft gekost. Sie van deese grimmigheid mede gewagh maaken*, 1 D. 11 en 13 pag.

9. Apollo) Delius, 1 D. 227 pag.

10. Leger) *Andere vertellen dat Achilles by nacht is gedood in den tempel van den Thymbreessen Apollo, alwaar hy van Hekuba was genood om het huwelijk te voltrekken met Polixena. Maar* Diktis *verhaald* (in het 4 B. van der Troiaanse saak.) *dat Paris hem doorschoot, terwijl hy sich liet omhelsen van Deifobus, welke Achilles quam geluk wenssen wegens het huwelijk met sijn suster. Ondertusschen wil* Kalaber, *dat hy van Apollo selver is omgebrocht. Siet ook* 1 D. 41 pag.

11. Paris) *Van welke meermaalen in het* 1 D. te weeten 21 pag. *en elders. Siet de* Bladwijser.

12. Achilles) *In het Latijn* Æacides, *wegens* Eakus. *Siet* 1 D. 38 pag. *en een weinig verder, weder in het Latijn*, Pelides *wegens* Peleus. *Siet* 2 D. 308 pag.

13. Wisse) *Te weeten in sijn hiel; alwaar hy alleenlyk kon gewond worden, volgens het aangeteekende*, 1 D. 41 pag.

14. Amazoon) *Welke wy, met haare byl gewapend, vertoonen*, 1 D. 19 pag. *Vorders spreekt het Latijn van den* Thermodoon; *van welke rievier*, 2 D. 45 pag.

15. Penthesilea) *Van welke Amazoone*, 1 D. 246 pag.

16. Grieke) *In het Latijn* Pelasgi. *Siet* 1 D. 42 pag.

17. Vulkaan) *Gelijk ons verhaalen* Homerus, 18 B. van den Il. Statius, 2 B. van Achill. Silius, 7 B.

18. As) *Van het verbranden der dooden is gesprooken*, 1 D. 57 pag.

19. Roem) *Soo dat Alexander de Groot niet alleenlijk roemde uit hem te sijn gesprooten; maar ook overal sijn daaden poogde na te volgen.* Kurtius, onder andere, 4 B. 6 H. *Ja men heeft naderhand (self by die van Romen) alle Krijgshelden en dappere mannen by deesen vergeleeken, en naar hem genoemd: gelijk onder andere die braave Q. Kolius; van welke* Val. Maximus, 3 B. 21. voorb. der Roomf. *of L. Sicinnius Dentatus; van welke* Gellius, 2 B. 11 H. Festus, in het woord, Belegerkroon.

20. Schild) *Seer konstig gewrocht, en uitgesneden met allerhande beeldwerk, van gesterntens, zee en landen, steden, volkeren, enz. gelijk ons dat word verteld van* Kalaber, in het 15 B. behalven de gemelde hoofddichters.

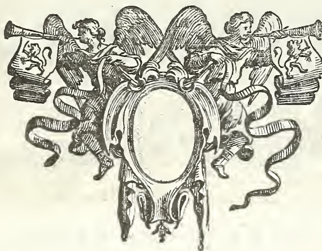
Vorders is de konstige beschrijvinge van dit schild gevolgd van Hesiodus, in de Tweestrijd van Cygnus en Herkules; *doch, mijnes oordeels, overwonderlijk van* Virgilius: *in het selve plaatsende de voornaamste bedrijven der Roomsse legerhelden, van koning Romulus af tot aan den keiser Augustus. Siet het* 8 B. van den En.

21. Dio-

logen om fijn wapenen wiert 't wapen aangeſchooten. Nog
21,22,23 Diomedes, nog Ajax Oileus, Menelâus, jongſtenſoon van
24 Atreus, nog Agamemnen fijn ouder broeder, en hooger
bewint-hebber in den krijg, nog anderen dorſten aan de
25 wapenen ruiken. Alleen Ajax, ſoone van Telamon, en
Ulyſſes, verſtouten ſig na die eer te dingen. Agamemnon 26
ſchoof dien hatelijken laſt van fijn ſchouderen, laſtende 27
Griekſe Veld-heeren midden in de leger-veſting vierſchaar
te ſpannen, en gaf haar gelijklijk vol magt, om als rigters
over dit pleidooi te ſitten.

21. Diomedes) *In het Latijn* Tydides; *wegens* Tydeus, *fijn vader. Siet* 1 D. 125 pag.
22. Oileus — *van welke* — 1 D. 125 pag.
23. Menelaüs — *van welke* — 1 D. 67 pag. en elders,
24. Agamemnon — *van welke* — 1 D. 11 pag.
25. Ajax — *van welke* — 1 D. 11 pag.
26. Ulyſſes — *van welke* — 1 D. 1 pag. en elders.
27. Haatelijken) *Volgens ſommige ſchrijvers is de uitſpraak over deeſe wapenſtrijd, op Neſtors aanraaden, gegeven aan gevangene Trojaanen. Siet* Homerus, 11 B. van de Dool. en Kalaber, 5 B.

Einde van het Twaalfde Boek.

D E

DE HERSCHEPPINGEN Van PUBL. OVIDIUS NASO.

DERTHIENDE BOEK.

EERSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Achilles omgebracht ſijnde van Paris, beſtond onder andere ſijn nalaatenſchap in ſchild, helm, en vorder harnas, gewrocht door der goden ſmid, Vulkanus. Tot deeſe beſtonden, onder alle de Griekſe legerhoofden, geene te treden dan alleenlijk Aiax en Uliſſes; verdienende de eene de wapenen, wegens namaagſchap, en de andere, wegens veelvoudige verdienſten. De ſaak word aan rechters geweeſen, en daar op vallen de twee vorſten aan het pleiten. Doch beider reden geeindigd ſijnde, legt men Uliſſes de wapenruſtinge toe; waar op ſich daadelijk Aiax, verrukt van ſpijt en ongeduld, doorſteekt: terwijl een purpere bloem uit het geſtorte bloed te voorſchijn komt.

Als de krijgs-raad midden in een ring van 't staande
1 leger-gros geseten was, rees voor deselve op Ajax, die
2 't schild voerde, dat met seven osse-huiden gevoedert was,
draaide, een man sijnde dien de gal op de tong lag, de
3 felle blikken over schouder na het Sigeesse strand, en vloot
die daar op de ree lag: strekte de hand derwaards, en sei-
de: o Jupiter, is 't te lijden, dat we hier, in 't gesigt
van de vloot, pleiten, en dat Ulysses mijn partij is? Een
die moeds genoeg had om te vlugten, als Hector aan
quam, om den rooden haan in de vloot te laten krajen,
4 dien ik de borst bood, en 't vuir van deese vloot weerde.
Soo is 't dan veiliger met opgesmukte woorden, als met
den degen te strijden. Ik heb 't niet in de mond, hij min-
der in de vuist. Soo kloek ik ben in een heet gevegt en
5 veld-slag, is hij in 't swetsen. 'K denk niet, o Griekse
Heeren, dat ik u hoef op te halen mijne daden, want gij
hebt se gesien; laat Ulysses sijn stukken toonen, die hij
heimlijk doet als 't niemand siet. 'K bekent, den prijs daar
ik na steek, is groot; maar Ajax partij verslegt se. Want
't baart geen roem, te gaan strijke met den prijs, schoon
die groot is, daar Ulysses om gedongen heeft. Dese man
heeft reets prijs genoeg behaalt, om dat hij, schoon hem
den bout op 't hoofd valt, de naam sal hebben, met mij
6 om de selve gepleit te hebben. Schoon mijn manhaftigheid
niet kenbaar was, hoorde ik om mijn adelijk geslagt bo-
7 ven te drijven, gesprooten van Telamon, die onder 't be-
leid van den kloeken Herkules Troje innam. En met 't
8,9 Pagasees schip den togt op de kust van Colchos hielp doen.
10 Sijn vader was Eacus, rigter der stomme Schimmen, daar
11 Eools soon Sisyfus den swaren steen wentelt. Desen Ea-
cus kent Jupiter, der Goden God, voor sijn soon. Soo
dat Ajax Jupiters na-neef is. Maar dese geslagt-boom, o
Griekse Heeren, sou mijn saak weinig stijven, indien
Achilles in deselve met mij niet was verknogt. Hij was
mijn neef van vaders wegen, ik eis neefs goet. Wat
wil hier een Sisyfus gebroei, en hem in dief-stukken en
schelmsse streken niet als al te gelijk, sijn bastert aardig
bloed met 't geslagt van Eacus verbrouwen? Dienen mij de
wapenen ontseit te werden, om dat ik 't eerst en on-agter-
haalt in 't harnas quam? Sal hij daar op meer regts schij-
nen te hebben, die 't laatst 't wapen aan schoot, en, sig
dol veinsende, den krijg sogt te ontschuilen, tot dat Pa- 12
lamedes, doortrapter als hij, (schoon tot sijn nadeel) die
bedekte bloohertigheid ontmomde, en den bloode loer,
in weerwil, tot den togt mee schortte? Sou hij dees
deftige wapenen nu na sig nemen, die sijn harnas wei-
gerde aan te schieten? en sal ik schandlijk versteken blij-
ven van neefs na-gelate goet, om dat ik voorbarigst 't
spits van den oorlog heb helpen af-bijten. Og was dien
berokkenaar van fielte stukken of waarlijk dol geweest,
of voor dol gerekend, en nooit mede op den togt na
Troje gekomen? dan waartge, o Filoctetes, tot ons ver- 13
wijt, niet op 't eiland Lemnos als misdadig gevoert ge-
weest, die nu, soo men segt, in bosspelonk verschoo-
len, berg en rots met kermen tot deernis trekt, en Ulys-
ses toe-wenst dat hij voor den duivel vaart, daar hij hoort:
't welk gij (indien 'er Goden in den hemel sijn) niet
vrugtloos sult gebeden hebben. Is 't wel te dulden, dat
hij, die met ons op 't selve punt swoer, en een voor-
neem lidt der krijgsoversten was, die Hercules schigten
erfde, eilaas, door ongemak, honger en kommer ont-
maut, kost en klederen beschaart van 't gevogelte, en
de pijlen, wel eer geschikt tot Trojes ondergang, met
vogel-schieten spilt? Evenwel leeft hij nog, om dat hij
nu niet is Ulysses krijgs-genoot. Den ongelukkigen Pa-
lamedes mogt mede wel gewilt hebben, van hem ontsla-
gen te sijn; dan leefde hij nog, of was onbetigt gestor-
ven, dien 't de booswigt, vol wroks om sijn ontdekte dol-
heid, valslijk aan wreef, den Staat der Grieken te verra-
den, en die valsse betigting bekragtigde, met 't op-wroeten 14
van 't goud, dat hij reets te voore [in Palamedes tent]
had doen begraven. Dus heeft hij dan de Grieken, of
door ballingschap, of moord, verswakt: soo vegt Ulys-
ses, soo ontsaglijk is hij. Die, schoon hij met de gladde
tong selfs den trouwen Nestor verbluft, nogtans soo 15
schoon niet praten sal, dat ik 't verlaten van den oude
man niet voor een schelm-stuk rekenen sal: die, vermits
sijn paart verwont was, schroeftraag door hoogen ouder, 16
Ulys-

1. Geseeten) *Van het nedersitten der rechters is gesprooken*, 2 D. 136 pag.
2. Ossehuyden } *Van welke* { 1 D. 124 pag.
3. Sigeesse } { 1 D. 75 pag.
4. Weerde) *Volgens het omstandig verhaal van* Homerus, in het 15 B. van den Il.
5. Griekse) *In het Latijn* Pelasgi. *Siet* 1 D. 42 pag.
6. Schoon) *Hier toond Ajax dat hy bekoorde in deese wapenstrijd de overhand te hebben, als sijnde meer uitmuntende in braave daaden; van een roemruchtiger geslacht, en aan Achilles naarder vermaagschapt. Ondertussen drukt hy sijn medestander, als laf en weerloos; als onadelijk, en als een vreemden bastaard.*

Van welke alle:

7. Telamon — 1 D. 98 pag.
8. Pagasees — 1 D. 28 pag.
9. Kolchos — 1 D. 59 pag.
10. Eakus — 2 D. 209 pag.
11. Sisifus — 2 D. 257 pag.
12. Dol — 1 D. 1 pag. *Siet* Lucianus, in het B. van het Huys.
13. Filoktetes — 1 D. 275 pag.
14. Betichting — 1 D. 286 pag.
15. Nestor — 2 D. 340 pag.

16. Paard) *Dit gewond sijnde van Paris, sou hy seekerlijk in de handen van Hektor sijn gevallen, indien*

Ulysses te hulp riep, maar van sijn krijgs-genoot in de pekel wierd gelaten. Dat ik dit schelm-stuk niet uit den duim suige, weet Diomedes best, die hem doen dikwijl by sijn naam te rug roepende, begraaude, en sijn vriend voor een bloode schijt-valk scholt. De Goden slaan 's menssen handel met onvervalste oogen gaa. Want korts daar aan was hy, die bijstant weigerde, zelfs om hulp verlegen, en behoorde na sijn eige voorschrift, een ander in noot latende, ook in de pekel gelaten te werden. Hij riep sijn makkers te hulp; waar op ik hem bij quam, en sag hoe vol schriks, hoe gedoodverft door vrees hy voor 't moord-staal sidderde. Ik schutte hem met mijn schilt,
17 beschermde hem, ter neer gevallen, onder 't selve, en bergde dien blooden loer (voor mij een schraale eer) het leven. Wiltge vorder dingen, (en op 't stuk staan) kom gaanwe dan weder ter selver plaats, den vyand, die, u soo vol schriks als gij plagt, den dood-steek dreigde, weer onder d'oogen, schuilt agter mijn schild, en pleit (in dit postuir) onder 't selve gedoken, met mij. Maar 'k had den schijt-valk, die wegens sijn quetsuuren niet over-eind kost staan, soo haast niet uit de beeren-klaau gerukt, of hy nam, nu door geen wond gelemt, de vlugt. Hector doet, door Goden-kragt gestijft, een uitval, waar hy op aan valt, staat gy Ulysses niet alleen, maar 18
ook kloeke helden verplet, soo verschriklijk is hy. Dien heb ik, terwijl hy vast om. sijn gelukkig neer-sabelen juigte, en snorkte, van verre door mijn swaar geweer agter over gevelt. Desen heb ik, doen hy een kamp vegter uit eiste, alleen punt geboden: en gy, o Griekse Heeren, bad en verworst, dat my 't kamp-gevegt door 't 19
lot mogt te beurt vallen. Wiltge weten hoe 't gevegt afliep? 'k ben van hem niet verbluft. De Trojanen quamen, met geweer, vuir, en gunst van Jupiter, om de vloot 20
in brand te steken; waar was doen Ulysses met sijn welsprekentheid te soeken? Ik ben de man, die de vloot 21
van duisent schepen, de hoop van u wedertocht, met dese borst beschutte: wijst mij, voor 't behouden van soo veel schepen, de wapenen toe. Als ik de waarheid seggen mag, slaat mijn versoek meer op d'eer van dese wapenen, als op die van mij: dees hebben wij gemeen: en de wapenen pleiten selfs om Ajax, niet Ajax om de wapenen. Ulysses monstere hier tegen Rhesus, den onstrijdbaren Dolon, Helenus, Priam's soon, te gelijk met Pallas beeld uit 22.23
Troje gerooft. Bij 't ligt heeft hij niets uit-gevoert, en 24.25
kon

dien hem Diomedes niet gewaapender hand had ontset. Behalven dat alle Grieken, verschrikt door den bliksem, de vlucht namen, waar onder ook Ulisses. Siet Homerus, in het 8 B. van den Il.

17. Beschermde) *Ulisses, aan Sokus, een Troiaan, sijnde gewond; doodde echter dien vyand. Doch als hier op de Trojaanen van alle kanten op hem aanvielen, en hem het bloeden dee beswijken, soo schreeude hy om hulp, waar op Menelaus hem dan deesen Aiax toesond.* Homerus, in het 11 B. van van den Il.

18. Godenkracht) *Jupiter, op sekeren dagh, de Troiaanen willende begonstigen, gaf haar middelen aan de hand om in het Griekse leger te vallen, de gracht te vermeesteren, hunne werken te vernietigen, en de schepen te verbranden.* Homerus, in het 12 B. van den Il.

19. Kampgevecht) *Welke in het breede ons word verteld van* Homerus, in het 7 B. van den Il. *Ondertussen sijn de kampioenen, in deese strijd, vreedelijk gescheiden; selfs malkanderen met geschenken begiftigende. Doch welke hun beiden noodlottig en doodlijk sijn geweest. Want, met het swaard van Hektor, heeft Aiax sich selven doorsteeken; en met den gordel van Aiax is Hektors lijk aan den wagen van Achilles gebonden, om rondsom de ringmuur van Troje gesleept te worden. Siet een snel dicht, uit het* Griekse Bloemh. *by* Alciatus, nevens sijn 167 Sinneb.

20. Lot) *Door welke, van negen legerhoofden, Aiax is verkoosen om met Hektor, hen uitdagende, te strijden. Siet het* gemelde 7 B. van den Il.

21. Brand) *Dit beschrijft* Homerus in het 15 B. van den Il.

22. Rhesus	*Van welke*	1 D. 3 pag.
23. Dolon		1 D. 229 pag.

24. Helenus) *Soon van Priamus en Hekuba, welken de Grieken hebben gespaard, om dat hy de noodlotten van Trojen hen had ondekt en aangeweesen.* Kalaber, 10 B. en Trifiodorus, in het B. van Trojes verwoest. *Als de Grieken van het vernielde Trojen aftrokken, soo heeft hy, sijnde priester en wicchelaar, Pyrrhus gewaarschuwd voor de naakende schipbreuk, onder Eubea: van welke,* 1 D. 286 pag. *alwaarom Pirrhus hem bewaarde, beschermde, en aanhield; ja Andromache aan deesen overgaf, toen hy Hermione meende te schaaken: nevens een deel van Epieren, het geen Helenus, naar eene sijner broederen noemde Chaonia. Sie van deese,* Virgilius, 3 B. van den En. Strabo, 7 B.

25. Pallas-beeld) *Welke noodlottig beeld, sorgvuldigh bewaard sijnde, het geslacht van Dardanus niet kon uitgeroeid worden.* Plautus, in Bacchid. 4 Bed. 9 Ton. Silius, 1 en 13 B. Kalaber, 10 B. *Alwaarom de loose Ulisses, met den dapperen Diomedes verseld, dat selve, ten minsten sijn nabootsel, eerst heeft moeten steelen, en, door sijn behendigheid, Troje ontweldigen.* Dionys. van Halikarn. 1 B. 69 H. Solinus, 8 B.

De gedaante van dit beeld was, gelijk ons verscheidene Penningen *van Klaudius en Domitianus doen sien, als haar spiets vellende en sich met haar schild dekkende. Siet* Prokopius, in het B. der Goth. oorl. 19 H. Apollodorus, 3 B.

26. Dio-

26 kon buiten Diomedes niets uit-regten. Maar wiltge
evenwel deese wapenen voor geringe dienſten ſchenke ,
ſoo ſchiftſe en geeft Diomedes daar van de grootſte helft.
Waar toe dog ſoudenſe Ulyſſes te pas komen , die altijd
terſluik en wapenloos ſijn daden uit-rigt , en den vijand
met heimlijke krijgs-ſtreken onverhoeds beſpringt ? Selfs
de glants van 't helmet, dat van 't goud ſchittert, ſal hem,
in hinderlage loerende, in ſijn verraad verklikken. Inſge-
27 lijks ſal Ulyſſes hoofd Achilles ſwaren ſtormhoed niet kon-
28 nen dragen , nog ſijn ſwakke armen die wigtige ſpeer kon-
nen ſwajen Ook ſal ſijn ſchild , waar op 't HEELAL ge-
29 dreven is , te ſwaar en laſtig ſijn voor die bloode en dief-
agtige linker greep. Wat ſtaatge , buffel , na een geſchenk,
dat u verſwakken ſou ? 'T welk indien den Griekſen
krijgs-raad u uit mis-verſtand toe-wijſt ; ſult gij iets heb-
ben tot 's vijands buit , niet tot ſijn ſchrik. Ook zultge , o
bloode loer , met die wapenen belemmert , ſoo rap niet
konnen vlugten , waar in gij alleen alle anderen over
treft. Daar-benevens is u ſchild , ſoo ſelden in den ſlag
gebeſigt , ongeblutſt. Maar 't mijne , dat door 't af ſchut-
ten van 't geweer allen t'halven is door-kerft en door-
boort , roept om een nieu. Dog waar toe dus veel woor-
den den hals gebrooken ? Men keure ons ſelfs in 't werk ,
30 en werp de wapenen van den held in 's vijands troepen.
Laatſe ons uit haar klaauwen halen , en kroont den weer-
haler met den weer-gehaalden buit. Als Ajax ſijn rede ge-
eindigt had , ging 's Volks gunſt-gemompel aan ; tot dat 31
den held Ulyſſes op rees , 't geſigt , een wijltje na d'aard 32
geſlagen , op-hief na den Krijgs-raad , en , terwijl die aan-
dagtig toeluiſtert , aldus met een bevallijke welſpreeken-
heid ſijn ſaak beweerde. Indien 't , o Grieken , na u en 33
mijnen wens had mogen gaan , men had nu niet lang na
den regten erfgenaam van de heerlijke wapenen , daar-
w' om pleiten , hoeven te ſoeken ; gij ſout u wapenen ,
Achilles , en wij u in 't leven hebben. Van welken aan-
geſien 't noodlot , mij en u ongenadig , ons verſtak , (met
wiſte hij met de hand de drooge tranen uit d'oogen) wie
kan dan gevoeglijker in de ſchoenen van den grooten Ac-
hilles treeden , als hij , door wiens beleid den grooten 34
Achilles , tot dienſt der Grieken , ten oorlog trad ? 'K hoop
immers dat dit tot Ajax voordeel niet gerekent werde , dat
hij een bot muil ſchijnt , gelijk hij is : en mij niet hin-
dere dit verſtant , 't welk u , o Grieken , t' allen tijden heeft 35
ten dienſt geſtaan. Laat deſe mijne welſprekentheid , ſoo
ik eenige heb, die, gelijk ſe u dikwijl verdedigde , nu haar
meeſter beweeren ſal , geen afgunſt verwekken : en nie-
mant ſijn gaven ſmooren. Want ſtam , voor ouders , en
al wat we ſelfs niet hebben uit-gevoert , kan ik naaulijks 't
onſe noemen. Maar aangeſien Ajax voor gaf , dat hij Ju-
piters na-neef was ; dient tot antwoort , dat Jupiter van
gelijke onſe ſtam-wortel is , en dat ik hem even na beſtaa.
Want Laërtes mijn vader , Arceſius mijn groot-vader , Ju- 36, 37
piter

26. Diomedes) *Van welken krijgsoverſte* elders.

27. Uliſſes) *In het Latijn* Dulychius. *Siet* 1 D. 4 pag.

28. Speer) *Van welken*, 1 D 13 pag.

29. Gedreven) *Van wiens konſt* boven , 342 pag.

30. Werp) *Dit hebben de Roomſſe veldheeren menigmaal gedaan ; wanneer het begon te haperen , en hunne ſoldaaten eenigſins flauwer vochten of aarſelden.* Frontinus , 2 B. 8 H. ſpreekende van Servius Tullius , enz. Florus , 1 B. 11 H. ſpreekende van Poſtumus. Val. Maximus , 3 B. 2 H. 20 voorb. ſpreekende van eenen Vibius Acceus : *alle een veldteeken of ſtaandaard werpende midden onder de vechtende vyanden.* *Siet ook* Ceſar , 4 B. der Gall. oorl. 25 Hoofdſt. Ammianus , 16 B 30 H. *behalven* Livius , *enz.*

31. Geëindigd) *Deeſe reden van Ajax heeft* Seneka *onſen* Dichter *naar de konſt hooren opſeggen by den redekonſtenaar Arellius Fuskus. Siet het* 1 B ſijner Pleit redenen , 10 H.

32. Een wijltje) *Volgens de redeneerkunde ; gelijk ons dat , behalven de ervarenheid* , Quintilianus leerd , 1 B. der Onderw. 3 H. *Behalven dat Uliſſes , op deſelve wyze ſpreekende word ingevoerd , by* Homerus , in het 3 B. van den Il.

33. Indien) *Een ſeer konſtige reden , en den welſpreekenden Uliſſes voeglijk ; met hertstochten beginnende , het voorgeworpene van ſijn tegenſtrever , buiten eenige trotsheid , wederleggende , en eindelijk den ſelfden ſoo verre tot verachtinge brengende , dat hy den Griek beweegd , niet Aiax , maar hem , de wapenen toe te ſchrijven.*

34. Beleid) *Thetis , kennis hebbende , dat Achilles om ſou komen voor Troje , ſocht dit noodlot te verydelen met hem te verbergen (volgens het aangeteekende ,* 1 D. 13 pag.) *by Lykomedes , koninksken van het eiland Scyros. Doch nademaal Troje , buiten Achilles , niet overheerd kon worden , ſoo trok Uliſſes derwaards , in de ſchijn van een kramer , brocht allerhande fraaije dingen in het hof te koop ; en onder andere ook , ſchild , ſpeer en verder wapentuyg. Welke ſaaken Achilles , in vrouwe gewaad , beſchouwende , daadelijk deê blyken , wie hy was , met deſelve te raaken en te handelen : gelyk u dat word vertoond ,* 1 D 222 pag. en *verder beſchreven by* Statius , in het B. van Achili. behalven onſe Naſo , 1 B. der Minned 10 D. enz.

35. Grieken) *In het Latijn doorgaans geheeten* Danai , Achivi , Argivi , Argolici , Pelasgi , *enz. Welker naamen oorſaak al meermaalen is aangeteekend ; volgens de getuygenis van de* Bladwijſer.

36. Laërtius) *Van welken* , 1 D. 4 pag. in de 1 Heldinnebr.

37. Arceſius) *Niet Acriſius , gelijk ſommige ſeer qualijk leeſen. Arceſius was de vader van Laërtes ; volgens*

Ho-

piter mijn over-groot-vader is : onder welke nog verwe-
38 sene , nog bandijt gevonden wert. Van moeders sijde
39 trek ik uit Mercurius mijn ander adelijk geslagt , soo dat
ik van vader en moeders wegen uit Goden gesprooten ben. Maar om dat ik van moeders wegen edeler ben als hij , en mijn vader nooit broeder-moord beging , eis ik de wapens , waarom wij hier pleiten , niet : strijkt 't vonnis na verdienste. Als slegts Ajax niet te staa kome , dat Telamon en Peleus Broeders waren , en 'er op geen bloed-verwantschap, in 't erven van desen prijs , maar op eer en deugt gesien wert. Of in diense den naasten erfgenaam moeten
40 toegewesen werden ; sijn vader Peleus , en soon Pyrrhus sijn nog in 't leven. Hoe kan Ajax daar aan ruiken ? Sent-
41, 42, 43 se dan liever na Fthia of Scyrus. Daarbeneven is Teucer soo wel Achilles neef als hij : en ruikt die daar wel aan : of schoon hij daar na stont, sou hij wel iets hoopen op te doen? Dewijl dan dit pleidooi enkel draait op 't hangsel van daden wedersijts : seg ik, dat ik meer uitgeregt heb , als ik voor jegenwoordig weet uit te spreken. 'T geen ik evenwel ordentlijk sal ophaalen. Moeder
44 Thetis, voorbewust dat haar soon sneuvelen sou , vermomde hem in juffer-gewaat: met 't welk hij op-geschikt, aan al de Grieken , en onder anderen Ajax , onbekent bleef. Ik bood hem , om sijn manlijk hart te ontvonken , onder andere juffer gading , wapenen aan. En egter had den held 't maagdelijk gewaat nog niet uit-geschooten , doen,
45 ik hem, als hij 't schilt en de speer had aan-gegrepen,
46 aldus toe sprak : Godinne-soon 't veege Troje staat, tot uwe komst , nog over eind. Wat draalt ge die groote stad tot den stam uit te roejen? Ik greep den kloeken held bij de mou , en stierde hem heen om kloeke daden uit te voeren. Derhalven moet , 't geen hij verrigte , mij toe-geschreven werden. Ik ben de man , die Telesus veg- 47
tender-hand met de speer neer maakte , en verwonne genaa roepende , weer genas. Door mijn hand in Thebe 48
verdelgt. Hout het daar voor, dat Lesbos, Tenedos, 49, 50
Chryse , en Cylla, Apolloos steden, en Scyrus, door mij 51, 52
sijn ingenomen : dat Lyrnessus wallen door mijn man- 53
haftigheid ter aarde plosten. Ik hebbe u een man beschikt, die , om anderen over te slaan , den wreeden Hector kost van kant helpen. Door mij leit dien vermaarden Hector gevelt. Om die wapenen , waar door ik Achilles ontdekt ten oorlog preste, eis ik dese. 'K gaf se hem bij sijn leven , nu hij dood is , eis ik se weder. Doen een mans droefheid al de Grieken neep , duisent schepen in Aulis , de haven van Beotie , weer en wind verwagten mos- 54
ten. Die lang verwagt of niet en woei , of voor 's vloots stevens blies , ende harde God-sprak Agamemnon noodsaakte sijn onnoosle dogter tot versoening van de verbolge Diana op te offeren. Dit weer-streefde de vader, vergrimde op de Goden selfs , en was , schoon een trou Koning, met vaderlijke kinder-trek ingenomen. Als wanneer ik sijn weemoedig hart , ten dienste des staats, met reden wendde. Nu beken ik rond uit (Agamemnon vergeve het mij) dat ik een haglijke saak voor een eensijdig regter bepleitte; evenwel wiert hij door 's volks heil, sijn broeder, en 't wit van sijn verkregen scepter , bewogen , met 't spillen van kinderbloed , een naam van 's lands vader te 55
willen

Homerus , in het 10 B. van de Dool. *evenwel niet de stichter van Arcesirata ; van welken Arcesius gewaagd* Stefanus , in het Stedeb.

38. Bandijt) *Gelijk Peleus en Telamon ; van welke ballingen* , 2 D. 206 en 380 pag.

39. Merkurius) *In het Latijn* Cyllenius. *Siet* 1 D. 269 pag.

40. Pyrrhus, 41. Fthie, 42. Scyros } *Van welke* { 1 D. 13 pag. / 1 D. 12 pag. / 1 D. 41 pag.

43. Teucer) *Broeder van Ajax en soon van Telamon , een ervaaren boogschutter , gelijk dat , in het beleg van Grieken , veel vyanden beproefden.* Horatius, in het 8 B. van den Il. en elders. *Na Trojes ondergang begaf sich deese krijgsheld niet weder naar Salamis , sijn woonplaats (aangesien de vader hem verboden had sonder Ajax weder te keeren) maar ging naar het eiland* Cyprus , *alwaar hy mede de stad Salamis boude.* Horatius, 7 B. 1 Lierd. Paterkulus , 1 B. 1 H. en andere. *Siet ook* elders.

44. Thetis) *In het Latijn* Nereïa. *Siet* 2 D. 39 pag. *gelijk van dit wegsommelen* , *boven* 347 pag. *en elders.*

45. Greep) *Siet dit bynaar soo verbeeld* , 1 D. 212 pag.

46. Troye of Pergamum, 47 Telefus, 48. Thebe, 49. Lesbos, 50. Tenedos } *Van welke alle* { 1 D. 36 pag. / 1 D. 149 pag. / 1 D. 24 pag. / 1 D. 11 pag. / 1 D. 67 pag.

51. Chryse) *Was, gelijk ook Cilla , een steedeken van het landschap Troas , beide Apollo toegewijd : doch beide , na de Trojaansche saaken , in de* Geschiedenissen *onbekend.*

52. Scyros) *Andere leesen hier* Sestos , Syros *en* Sifnos ; *doch waarom geen* Scyros , *dien immers Achilles , nevens anderen , in sijn overvaart naar Troje bemagtigde ; volgens* Homerus , *in het* 9 B. *van* den Il.

53. Lirnessus, 54 Aulis } *van welke plaatsen* { 1 D. 12 pag. / 1 D. 66 pag.

55. Kinderbloed) *Siet het offer van Ifigenie vertoond* , 2 D. 525 pag.

59. Mis-

willen bejagen, [om sijn eer tegens 's dogters bloed op te
wegen] ook wiert ik na de moeder gesonden: die niet
56 met woorden was te trekken, maar met list mis-leid
most werden. Na welke, indien Ajax uit-gestuirt was, tot nog
toe had 'er geen wind onse seilen rond geblasen. Nog wiert
57 ik als een stout afgesant, na Troje gesonden, trad in 't
hof, en sag 't heir over, 't welk hoewel 't nog krielde van
kloeke helden, voerde ik nogtans den last, mij van den
Grieksen staat vertrout, onbeschroomt uit. Beschuldige
58 Paris, eisse Helena met de vorderen roof weder, en over-
59, 60 rede Priamus en Antenor op mijn sijde. Maar Paris, sijn
broeders, en roofgenooten, konden naulijks [dit weet
gij Menelâus] de schensieke handen van mij onthouden:
dit was ook d'eerste dag, dat wij met malkander in ge-
vaar raakten. 'T sou lang vallen op te halen, wat ik ten
61 tijde van desen langdurigen oorlog, tot dienst van 't
land, met raad en daad heb uit-gevoert. Na d'eerste veld-
slagen hielt sig den vijand lang binnens wals, en bood
ons 't hoofd niet op 't vlakke veld. Op 't tiende jaar raakt-
men eerst aan 't vegten. Wat regte gij midlerwijlen uit,
die niet en weet als van veld-slagen? Wat dienst deedge
doen? En wiltge weten wat ik uit-regtte: 'k beloer den
62 vijand, bewal de graften, vertroost het krijgs-volk om 't
verdriet van de langdurige belegering met gedult te ver-
kroppen: ik vertoon op wat wijse 't leger van voor-raad
63 en wapenen behoort versien te werden: werde gesonden
daar 't de saak vereist. Den Koning eens door droom
bedroogen, beval, uit last van Jupiter, de belegering
64 op te breken, en kon sijn bevel, door sulken last-gever
bekragtigt, door dringen. Doen most Ajax tegen gedruist,
en uit al sijn kragt gedreven hebben, dat Troje hoorde
verwoest te werden. Waarom belette hij doen den aftogt
niet? Waarom 't harnas doen niet aangeschooten, en
met woord of daad 't wispelturig gros op sijn sijde getrok-
ken? Dat was immers soo grooten saak niet voor een
man, die nooit als van groote dingen snorkte. Maar,
behalven dit, sogtge selfs den aftogt; 'k heb gesien, en
schaamden mij uwen t'halve, datge de hielen liet sien, en
schandlijk u schepen vervaardigde om te vlugten. Als
wanneer ik aanstonts riep: wat begint gij, gesellen, wat 65
dolheid vervoert u, Troje, dat reets in u hand is, te ver-
laten! Wat kont gij in Grieken na een tien-jarige bele-
gering anders brengen, als schande? Door sulke en dier-
gelijke redenen, waar in mij selfs de spijt welsprekend
maakte, voerde ik d'afkeerige, uit de seil-rede vloot,
weer aan de man. Agamemnon vergaderde hier over
de beknelde krijs-raad, waar in Ajax doen nog niet een
woord dorst kikken [om te blijven] maar Thersites, die 66
den Koning en sijn broeder met een vuilen bek dorst te-
gen-snaauwen, bleef door mijn bedrijf niet onbeloont.
Ik greep een fiere moet, stuw 't verbaast heir op de vij-
and aan, en bewillig 't selve door mijn aanspraak den ge-
sakten moed weder te verheffen. 'T geen hij sedert die
tijd kan schijnen manhaftig uit-gevoert te hebben, heb
ik uit-gevoert, om dat ik hem vlugt-ree te rug gesleepte.
Wat Grieks Hoofd keurt u dog goet genoeg tot vrund-
schap? Daar Diomedes met mij in al sijn doen te rade
gaat, mij uit keurt, en altijd steunt op Ulysses, sijn 67
krijgs-genoot. 'T heeft vrij wat te seggen uit soo veel
duisent Grieken alleen van Diomedes te werden uit-ge-
pikt. Hoewel mij 't lot niet dwong, heb ik evenwel,
onaangesien 't gevaar van de nagt en vijand, Dolon den 68
Frigier, die, gelijk ik, op een aanslag uit was, om hals
gebragt; maar niet eer, voor dat ik hem dwong alles te
open-

56. Misleid) *Siet de rolle van den arglistigen Ulysses; by* Euripides in sijn Treursp.

57. Afgesant) *Om Helena den Trojaan weder af te eisschen. Van dit gesantschap gedenkt Antenor, by* Homerus, in het 3 B. van den Il.

58. Paris }
59. Priamus } *Van welke seer dikwijls. Siet de* Bladwijser.

60. Antenor) *Een onder de Troiaansse grooten, welke sijne medeburgeren altijd aanried Helena weder over te geven, en vreede te maaken.* Horatius, 1 B. 2 Br. *behalven* Homerus, in het 7 B. van den Il. *en het geene is aangeteekend*, 1 D. 23 pag.

61. Langduirigen) *Teweeten 10 jaaren, 6 maanden en 12 dagen; volgens de naaukeurige uitreekeninge van* Dares, in sijn B. van den Frygiaansf. oorl.

62. Beval) *Het arsenaal, of het hok en rustplaats der Griekse schepen was versekerd en versterkt met een ringmuur en een gracht; volgens* Homerus, in het 12 B. van den Il. spreekende van 't bestormen en vernielen van deese werken, door Hektor en Sarpedon, met hunne Troiaansse krijgsbenden.

63. Gesonden) *Teweeten om de geschaakte Chryseis weder te brengen; volgens* Homerus, in het 1 B. van den Il.

64. Op te breeken) *Deese saak verhaald* Homerus *wydloopig, in het* 2 B. van den Il.

65. Gesellen) *Sie deese aanspraak by* Homerus, in gemeld. 2 B.

66. Thersites) *Van welken snappert*, 1 D. 147 pag.

67. Diomedes) *In het Latijn* Tydides. *Siet de* Bladwyser. *Ondertusschen merk hier aan in Ulysses en Diomedes, hoe wel en seeker Raad en Daad, Kracht en Beleid elkanderen helpen en onderschraagen: gelijk sy deswegen ook beide in een* sinnebeeld *worden vertoond (te weeten in* het 41) *by* Alciatus. *Sie mede van deese twee noodvrienden* Homerus, 10 B. van den Il. en Kalaber, 10 B.

68. Dolon) *Van welken verspieder*, 1 D. 229 pag

69. Rhe-

openbaren, en van hem verstont wat 't trou-loos Troje
broeide. 'K had van den aanslag grondige kennis geno-
men, dies aangaande niet meer te verspieden, en kost met
vollen prijs van mijn beloften gerust weder keren. Maar
69 ik, daar mede niet vernoegt, rukte voort na Rhesus
tent, vermoorde hem met al de sijnen in sijn quartier:
en quam alsoo na wens, met den dooden op mijn wagen,
70 gelijk als segepralende wederom. Kontge mij weigeren
de wapenen van den held, wiens gespan desen vijand,
voor sijn nagt-spien, bedongen had? en sou Hector mild-
dadiger sijn als gij? Wat wil ik ophalen, hoe de troepen
71 van Sarpedon, den Lycier, door mijn staal gevelt wierden?
72 daar ik Ceranus, Ifitus soon, Alastor, Chromius, Al-
73 cander, Halius, Nöemon, Prytanis, Thoon, Chersida-
mas, Charopes en Ennomus, die ongeluklijk ter dood
door 't nood-lot gejaagt wierden, versloeg, behalve andere
van minder naam, die door mijn hand onder stads vesten
sneuvelden. Ook heb ik, burgeren, nog lij-teekens die
mijn borst bepronken. Geloost geen woorden, maar u
oogen: siet dit sijnse (met rukte hij den kolder op dit
is de borst, seide hij, die u altijd in alle voorvallen dien-
74 de. Maar Ajax heeft in al die jaren niet een drup bloeds
voor sijn krijgs-genooten gelaten, en is nooit vel ge-
scheurt. Dog wat schaat hem dit, als hij voorwend,
dat hij, tot beschutting van de Griekse vloot, de Troja- 75
nen, met Jupiters kragt onder-stut, met sijn kling te rug
dreef? Hij stuttense? 'k bekent, met sijn staal: want
eens anders deugde, quaataardig t'ontluisteren heeft in mij
geen plaats; als hij maat den lof, die anderen gemeen is,
niet op sig alleen soekt te trekken, of u daar in ook eenige
eer toe-schrijve. Patroclus, in Achilles wapenen ver- 76
momt, dreef onbeschroomt de Trojanen, met haar ver-
dadiger, van de vloot, die sij meenden in brant te ste-
ken. Ook laat hij sig voor staan dat niemant, buiten hem,
tegen Hector scharp dorst staan, overslaande den Koning,
andere krijgs-hoofden, en mij, daar hij pas de negende,
nog bij t'lot gekeurt, hem punt most bieden. Maar hoe 77
liep dog, kloekert, u gevegt af? Hector trok onverwont
te rug. Helaas met wat hartseer moet ik herdenken de
tijd, dat Achilles, die muir van Grieke, sneuvelde! en
mij nog mijn tranen, nog lijk klagt, nog vrees weer-
hield, 't lijk van d'aard op mijn rug getilt weg te slepen.
Op desen, op desen rug, seg ik, heb ik Achilles, soo
gewapent als hij was, getorst: welke wapenen ik nu nog 78
poge te dragen. 'K heb kragts genoeg, om het wigt der
selve te dragen; harts genoeg, om uwe mij te vergun-
nen eer dankbaarlijk te erkennen. Sou daarom Thetis 79
ligtlijk wel versogt hebben de wapenen van haar soon soo 80
keur-

69 Rhesus) *Van deese spraken wy*, 1 D. 3 pag.

70. Zegepraalende) *Van den zegepraal is gesprooken*, 1 D. 118 pag. *alwaar u ook de zegepraalende worden vertoond.*

71. Sarpedon) *Koning van Lycie, soon van Jupiter en Europa, broeder van Minos*; Herodotus, 1 B. 173 H. *of van Jupiter en Laodamia; volgens* Homerus, in het 15 B. van den Il. *sneuvelde in het beleg van Troje, door de hand Patroklus.* Homerus, in 16 B. *vorders willen de* Dichters *dat Apollo, uit last van Jupiter, het doode lichaam de vechtende onttrok, afwiesch, balsemde, kleedde, en aan de sijne dus overgaf om begraven te worden. Doch, sie, by* Apollodonus, in het 3 B. *weder van hem andere verdichtselen.*

72. Ceranus) *Alle medegesellen van gemelde Sarpedon, in den strijd omgebrocht van Ulisses; volgens* Homerus, 5 B. van den Il.

73. Thoon) *Mede gedood van Vlisses. Siet* Homerus, in het ii B. van den Il.

74. Bloeds) *Volgens* Pindarus (in het 5 lied. der Isthm.) *besocht Herkules op sekeren tyd sijn halsvrind Telamon, op het eiland Salamis; alwaar hy, vindende den jongen Aiax, hem wond in sijn leeuwenhuyd, en de goden bad dat hy mogt onquetsbaar sijn waar hem de gemelde huyd bedekte. Dus bleef alleenlijk de sijde bloot, en vervolgens quetsbaar.*

75. Griekse) *In het Latijn* Pelasga. *Wy toonen in de* Bladwyser, *dat men in dit werk de Grieken dikwijls heet* Pelasgi.

76. Patroklus) *In het Latijn* Actorides, *wegens Aktor, sijn grootvader. Siet* 1 D. 3 pag. *Doch hoe hy, alleenlijk aangeschooten hebbende de wapenen van Achilles, de Trojaanen te rugge dreef, word van* Homerus *verteld* in het 16 B. van den Il.

77. Lot) *Siet* Homerus, in het 7 B. van den Il.

78. Getorst) *Niet alleen evenwel; maar geholpen van meer Griekse legerhoofden; volgens* Kalaber, 3 B. *Ondertussen sie een gewapend man, al torssende weggedragen op een* Gesteente, *by* Leon. Agostini, *het 14 van zyne gesteentens.*

79. Thetis) *Het* Bladwijser *toond u meermaalen plaatsen, alwaar van deese Zeenimf word gesprooken.*

80. Versocht) *Dat Vulkaan de wapenen van Achilles heeft gesmeed en met veel konstwerken vercierd, is boven* aangeteekend. *Doch siet hem deese wapenen sitten smeden op een* Geheugpenning, *in het meermaalen genoemd* Muntekabinet *van koning* Louys, op het 6 Taf.

81. *Se-*

keurlijk uit te werken, om dat een domme-kragt, en harssenloos soldaat dit heerlijk en soo konstiijk drijf-werk aan most schieten ? Immers verstaat hij niet 't geen op den schild gedreven staat, de zee, 't aard-rijk, 't hemel-
81, 82 welf met sijn gestarnte, 't seven-star, de regenstarren,
83 de beeren die nooit in zee sakken, die verscheiden loop
84 der starren, en Orions blank swaard. Dus pleit hij om wapenen, welker gebruik hij niet beseft. Wat's dit, dat hij mij op 't broot leit, dat ik, schuw voór den oorlog, op 't lest quam aan druijpen ? of ruikt hij niet, dat hij den grootmoedigen Achilles [nevens mij] beschimpt; Soo hij 't veinsen misdaad rekent, wij veinsden beide. Is dralen misdaad, ik quam eer ten oorlog, als hij. Ik wiert
85, 86 door mijn lieve vrou, Achilles door sijn moeder opgehouden: om welken wij een korten tijd versuimden, en de rest uten dienst besteedden. 'K ben niet eens beschroomt, al kost ik dese beschuldiging niet weer-leggen, die mij met soo grooten man gemeen wert op-gedrongen. Maar Ajax is door Ulysses, niet Ulysses door Ajax beleit ten oorlog geprest. Wij hoeven ons niet te verwonderen, dat den bot-muil op mij breinloos braakt, die u ook schandelijke stukken in 't aansigt durft werpen. Soo
87 't schand is dat ik Palamedes valslijk betigite, wat eer leid gij dan in dat gij hem verweeft ? Maar nog Palamedes kost soo wigtig en blijklijk een schelmstuk beweeren: nog gij hoorden niet alleen, maar saagt ook sijn misdaad, en verraat, dat bleek bij 't loon van 't op gedolve goud.
Dat vorder Filoctetes op Lemnos, Vulcaans eiland, verwesen is, behoort op mijn rekening niet geset te wer- 88, 89
den. Verantwoord gij u vonnis [want gij vont het gesamentlijk soo goet] ik wil niet ontkennen, dat ik hem ried, dat hij sig dese moeilijken togt en oorlog ontrekken, en sijn bitteren druk door rust sou soeken te ver- 90
teeren. Hij luisterde, en leest. Desen raad was niet alleen getrou, maar ook heilsaam; schoon 't genoeg was troulijk geraden te hebben. Den welke aangesien de waarseggers tot Trojes neer-laag vorderen; last mij niet hem te haalen: Ajax sal dit beter beschikken, en met sijn 91
welsprekentheid dat krank en wrevelig hoofd bepraten, of looslijk door sijn schranderheid in 't leger lokken. Eer 92, 93
sal den stroom Simois te rug vlieten, den berg Ida 94, 95
lommerloos sijn, en Grieke Troje onderstand bieden, dan dat, mijn spits verstand ten besten van den staat, stil-
staande, Ajax plompe scherpsinnigheid iets tot dienst van 96
de Grieken sal uit-regten. Schoon gij, wreede Filoctetes, op ons, op den Koning, en op mijn gebeten sijt: schoonge mij vervloekt, en gedurig in den afgrond wenst, schoon gy wout, dat ik u, dus ellendig, eens in de klauwen viel, dat gij in mijn bloed uwen moet mogt koelen, en gij mij soo in u gewelt had, als ik u, soo sal ik u evenwel aan boord komen, en pogen mee te schorten. Ja 'k sal (soo 't luk mij dient) soo ligt u schigten bekomen,

81. Sevenstar, *of* Pleiades	*Van welke alle boven*	1 D. 77 pag.
82. Regenstarren, *of* Hyades		1 D. 91 pag.
83. Beeren, *of* Arctos		1 D. 90 pag.
84. Orion		1 D. 223 pag.
85. Vrouw		1 D. 2 pag.
86. Moeder		1 D. 222 pag.
87. Palamedes		1 D. 386 pag.
88. Filoktetes		1 D. 275 pag.
89. Pergama		1 D. 36 pag.
90. Druk		2 D. 345 pag.
91. Ajax, of Telamonius		1 D. 11 pag.
92. Simois		1 D. 3 pag.
93. Ida		1 D. 16 pag.
94. Grieke, of Achaia		1 D. 39 pag.
95. Grieken, of Danai		1 D. 23 pag.

96. Ondergang) *De noodlotten van Troje (welke in weesen by haar blijvende, die stad was onverwinlijk) waaren, onder andere,*

1. *Het Palladium, of Pallasbeeld; dat Ulysses en Diomedes heimelijk uit Troje haalden.* Virgilius 3 B. van den En.
2. *De Sceesche poort, en het graf van koning Laomedon, op deselve: welken de Trojaanen self schönden en om verre haalden, toen sy besig waaren met het Griekse paard binnen te sleepen.* Virgilius, 2 B. van den En. Plautus, in de Bacchid. 4 Bedr. 9 Ton. alwaar de listige lijfknecht sijne aanslaagen schoeid op een Trojaansse leest.
3. *Troïlus, de allerjongste soon van koning Priamus: welken Achilles het leeven benam.* Virgilius 1 B. van den En. spreekende van de schilderyen in de tempel van Juno.
4. *De pijlen van Herkules; berustende onder de gehoonde Filokteetes: welke Ulisses hem heeft afgeëist.* Siet 1 D. 48 pag.

En deese waaren de vier voornaamste: van de overige, sijnde van een minder belang, sal moogelijk elders gesprooken worden.

97. He-

97 men, als ik Helenus, den Trojaanſſe waarſegger gevanklijk
in mijn gewelt kreeg, als ik uit ſijnen hals perſte de God-
ſpraak wegens Trojes ondergang; als ik 't heilig Palias
beeld uit de kerk en 't gros der Vijanden roofde. Hoe, durft
Ajax ſig bij mij vergelijken? immers koſt Troje ſonder 't
vervoeren van dit beeld niet in-genomen werden. Waar
bleef die kloeken Ajax, waar bleef doen 't ſnorken van dien
dapperen man? waarom ſtont gij hier bekait? waarom
dorſt Ulyſſes door de ſchildwagt heen dringen? lijf en le-
ven bij nagtwagen? en door 's vijands klingen niet al-
leen binnen Troje, maar ook op 't hooge kaſteel ko-
98 men? uit Minervaas tempel haar beeld rooven? en den
buit weer door den vijand in 't leger brengen? 'T welk
bij-aldien ik niet verrigt had, voerde Ajax vrugtloos
een ſchild van ſeven ſtieren huiden. Op dien nagt
99 vermeeſterde ik Troje: doen won ik Pergamum, doen
100 ik 't verwinbaar maakte. Waarom dus grimmend en
gnorrend Diomedes, mijn vriend, tot mijn verwijt,
101 hier bij getrokken? Gij waart ook niet alleen, doen
gij de vloot der bondgenooten met u ſchilt beſchutte:
een ſchaar ſtijfden u, mij deſe man alleen: die, bij-
aldien hij niet en wiſt, dat 't ſwaard voor wijsheid ſtreek,
en geen ruw krijsman prijs toe-ſtaat, ſelfs na deſe wapenen
mede ſou gedongen hebben: gelijk ook Ajax Oileus ſedi- 102
ger als gij, de trotſe Euripilus, Thôas ſoone van den edelen 103,10
Andremon, Idomeneus, en ſijn landsman Meriones, en 105,10
Menelaus Agamemnons jonger broeder. Maar alle deeſe 107
helden, die u in 't vegten niet een hair wijken, ſtree-
ken voor mijn wijs beleid. U vuiſt is ten ſtrijde dien-
ſtig, maar 't verſtand vereiſt ons beſtier. Gij ſijt een
domme-kragt: ik ſlaa 't toekomende ga. Gij kont
vegten: maar Agamemnon beraamt met mij daar toe
den tijd. Gij doet maar dienſt met 't lighaam: wij
ook met t'verſtand. Soo veel 't den ſtuur-man ſijn roejers,
den veldheer een gemeen ſoldaat overtreft, ſoo ver ver-
bluf ik u. In mijn lighaam is 't verſtant meeſter van de
hand, hier in is al onſe kragt gelegen. Waarom dan, gij Hee-
ren, vereert uwen waker met dien prijs, en ſchenk mij,
tot loon van ſoo veele jaaren ſorgs, die ik ſoo kommerlijk
heb op den hals gehad, na verdienſte deſe wapenen tot een
gedagtenis. De belegering loopt nu op 't eind. 'K heb 't
noot lottig beeld dat ons dwars voor den boeg lag, weg
gehaalt 'K heb Troje ſoo verkragt, dat het innemelijk
is. Nu bid ik u om de gemeene hoop des Griekſen
ſtaats,

97. Helenus) *Welken Uliſſes ving, en alle de noodlotten van Troje dwong te ondekken; volgens* Konon, en Apollodorus, by Konon, in ſijn Boekſaal. *Voorts was hy de ſoon van Priamus en Hekuba; een prieſter en voorſpeller; welke, in Trojes verwoeſtinge, geſpaard ſijnde, by Pyrrhus bleef, en Andromache van hem ten huwelijk ontfing; toen deeſe Hermione ſchaakte. Siet* 2 D. 246 pag. *eindelijk kreeg hy mede een deel van Epieren; het geen hy, naar Chaon, ſijn broeder, noemde Chaonia: van welk landſchap,* 1 D. 229 pag. en 2 D. 18 pag. en Virgilius, in 't 3. B. vanden En.

98. Rooven) *Sie dit by* Kalaber, in ſijn thiende B. *En ſie hier dat ſteden en koningrijken worden overheerd, verdelgd en vernietigd: wanneer Pallas, dat is de wijsheid, uit deſelve is weggenoomen. Van het geroofde Palladium uit Troje gewaagen ook* Virgilius, *gelijk geſegt is*, in het 2 B. van den En. Silius, in ſijn 13 B. enz. *hoewel* andere *willen dat het niet is geſtoolen; maar, door Eneas en Antenor, aan de Grieken overgeleverd.*

99. Huyden	*Van welke*	1 D. 114 pag.
100. Pergamum		1 D. 36 pag.
101. Diomedes		1 D. 125 pag.

102. Oileus) *Van welken* 1 D. 125 pag. *alwaar men ook gewag maakt van ſijn omkoomen op zee; onaangeſien* Timëus. in het 2 B. ſijner Hiſt. *verteld dat hy de ſchipbreuk is ontſlipt. Voorts was hy der Lokrenſen koningsken, en in het loopen byſonder geoeffend.* Horatius, 1 D. 15 Lierd. behalven Homerus, op veele plaatſen.

103. Euripilus) *Van Euripilus, ſoon van Herkules; Euripilus, ſoon van Telefus; en Euripilus, ſoon van Neptunus, ſpraken wy,* 2 D. 200 pag. *doch deeſe was de ſoon van Evemon; ſijnde met 40 ſcheepen Agamemnon naar Troje gevolgd.* Homerus, 2 B van den Ilias.

104. Thoas) *In het Latijn* de ſoon van Andremon. *Van deeſe gewaagd* Homerus, in het 2 B. van den Il. 1 D. 39 pag.

105. Idomeneus) *Een Kretenſer, komende van de ſtad Liktos, en hebbende tot medegeſelle, en voerman van ſijn ſtrijdwagen Meriones) was, wegens Deukalion, kindskind van koning Minos. van het verwoeſte Troje wederkeerende beloofde hy, in die vermaarde zeeſtorm, dat, ſoo hy bleef behouden, de goden ſou opofferen het geen hem allereerſt in ſijn landen tegen quam. Doch als hem aldaar ſijn ſoon ontmoette, en hy deſelve wilde ſlachten, ſoo is hy van ſijn onderdaanen weggejaagd. Verdreven ſijnde, begaf hy ſich naar Italie, landde by de* Salentinen *in Kalabrien, en ſtichtte een ſtad aldaar: van welke, ſonder deeſen held te noemen,* Strabo *gewagh maakt, in* ſijn 6 B.

106. Meriones) *Voerman van vorſt Idomeneus; doch mede een dapper krijgsman; volgens* Horatius, 1 B. 6 Lierd. behalven Homerus, enz.

107. Menelaus) *Van welken meermaalen; als* 2 D. 67 en 288 pag.

Nood-

ſtaats, om Troje, dat reets ſtaat en wankelt, om Pallas,
wiens beeld ik onlangs den vijand ondraaide, om al wat-
'er kloeklijk ſtaat uit te voeren, wat'er nog onverſaagt uit
den brand te halen ſtaar, wat ge nog tot Trojes ondergang
oordeelt vereiſt te werden: weeſt mijn trouwe dienſt ge-
dagtig: of wilt gij mij de wapenen weigeren, vereert ſe
108 deſe. Wijſende op Minervaas nood-lot-beeld. Hier door
was de geheele krijgs-raad in-genomen, en 't bleek in der
daat, wat welſprekentheid vermogt, want de wapenen
des dapperen helds ſtreek den beſpraakten Ulyſſes ter
prijs. En hij, die Hector alleen, die 't ſwaard, vuir, en
Jupiters geweld ſoo dikwijl de borſt bood, koſt nu ſijn grim-
migheid alleen niet bedwingen; ſoo dat de ſpijt den on-
verwinbaren held vermeeſterde, hij 't ſwaard uit-rukte, en
ſeide: dit 's immers 't mijne: of hoe na ſal Ulyſſes dit
ook willen eigenen? dit ſwaard, dat ſoo dikwijl droop 109
van Trojanen bloed, moet ik nu tegen mijn ſelve ge-
bruiken; en toonen dat niemand Ajax kon vermeeſteren,
als Ajax ſelfs. Dus geſprooken hebbende, ſtak hij 't dood-
lijk lemmer in ſijn borſt, die doen aldereerſt verwont 110
wiert, ter plaatſe daar die quetsbaar was. Sijn handen waren
nu te ſwak, om 't gehegte ſtaal weer uit te rukken: 't bloed
dreef 't ſelf uit: en 't aard-rijk, daar mede geverft, teelde
in 't gras een purpere bloem, gelijk wel eer uit Hyacintus 111,112
bloed geſprooten was. De letteren, die Hyacintus klagt
en Ajax naam konnen uit-drukken, ſtaan midden op de 113
bladeren geprent.

108. Noodlotbeeld) *Was uit den hemel gevallen, in Peſſinus, een ſtad van Frygie.* Diodorus, en Dio, by Nat. Komes, 4 B. 5 H. *Was eigentlijk van hout, anderhalv-ellen hoog, in een voortſtappende gedaante, met een ſpeer in de vuyſt.* Prokopius, in het B. van de Gottis. oorl. 19 H. Apollodorus, 3 B. *Andere ſpreeken van twee beelden; het eerſte, ouder als Troje, behelsde het noodlot niet van Troje; maar van het Dardaanſſe ſtamhuys. Welke, nevens andere Gode-beelden, Chriſe, dochter van eene Pallas, medebracht, toen ſy troude met Dardanus.* Dionyſius, 1 B 69 H. *naar deeſe wierd een tweede gemaakt, van een gelijke gedaante; het geen men in het voorſte des tempels ſtelde, om die te bedriegen en te misleiden, die moogelijk het waare beeld wilden komen ſteelen. En dit is ook het beeld, welke de Grieken roofden. Doch de ſaak, als ſijnde een verdichtſel, is verwerd; want, by* Solinus *(in ſijn* 8 H.) *word verteld, dat de Grieken het waare beeld hebben geſtoolen; doch dat naderhand Diomedes het ſelve weder over gaf aan Eneas.*

109. Eigenen) *Het* Griekſe Bloemhof, *vol en opgepropt van ſeldſaame gedachten en geeſtrijke vindingen, ſchryft* (1 B. 22 H.) *gelijk ook* Pauſanias in Attik. *dat, in de zeeſtorm die de Grieken, van Troje keerende, aantrof, het ſchild van Achilles wegdreef naar Troas, en ſich ſtelde nevens het graf van Aiax: gevende dus aan deeſen held, ook na ſijn dood, het geen hem wettig toequam. Siet dit, als een Sinnebeeld gebruikt, by meergenoemde* Alciatus, in ſijn 28 H. *gelijk deeſe een diergelijke neemt, in het* 48 H. *uit* Bloemhofs, 3 B. 14 H. *alwaar de Deugd klaagd, jammerd en de hairen uittrekt, ſittende op het graf van deeſen Aiax.*

110. Allereerſt) *Siet het aangeteekende*, 2 D. 4 pag. *behalven* Kalaber, 1 B. en Is. Tzetzes, over Lykofron, *en ſie mede ondertuſſchen, wegens ſijn onbeſuisde grootte*, Pauſanias, in Attik.

111. Bloem) *Siet* Auſonius, in de Grafſchriften der Grieken, 3 D. behalven gemelde Bloemhof, *enz.*

112. Hyacinthus) *Welken gy ſiet afgebeeld*, 2 D. 281 pag. *in het Latijn word hy* Oebalius *geheeten, wegens koning Ebalus. Siet* 1 D. 23 pag. en 2 D. 282 pag.

113. Aiax) *Te weeten, het voorſte deel van ſijn naam, αἶ, αἶ, ſijnde dit woordeken by de Grieken een uitgedrukte jammerklacht: gelijk wy ſien in het rouwgedicht over de waternood van Efeſen, in het aangetrokkene* Bloemhof, 1 D. 70 H. *Vorders ſiet van de beſchrevene bloemen de aangetoogene* Rigaltius, *enz.* 2 D. 282 pag.

TWEEDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Ulisses, hebbende in de wapenstrijd den prijs gewonnen, trekt naar Lemnos, en haald de noodlottige pijlen van Herkules. Daar op raakt den oorlog ten einde. Troje word arglistelijk ingenoomen; Priamus omgebracht, en Astyanax van den tooren afgeworpen. Na welke bedrijven de Griek weder meend te vertrekken; doch krijgt geen voordewind, voor by Polixena offerd. Ondertusschen word Hekuba gewaar, dat ook haar soon, besteld by Polymnestor in Thracie, was gedood. Sy, overstulpt van eindeloose rampsaligheden, valt deesen koning aan en beroofd hem van sijne oogen. Doch als die van Thracie haar koning wilden wreeken, soo word deese ongelukkige in een hond verschept.

1 Daar na seilde Ulysses seeghaftig na Lemnos, 't vaderland van den vermaarden Thöas en Hypsipyle: een eiland, schandlijk berugt door de manslagt aldaar voor desen bij haare wijven begaan: om Herkules pijlen daar van daan 2 3

1. Lemnos) *In het Latijn word het eiland redenkonstelijk omschreven, als het* vaderland van Thoas en Hipsipile. *Van den eersten spreken wy*, 1 D. 29 peg. *van den tweeden*, 1 D. 26 pag. in de aanteekeningen over haar brief. *en eindelijk van Lemnos*, 1 D. 28 pag.

2. Manslacht) *Van welke* 1 D. 3 pag.

3. Herkules) *Het Latijn maakt gewag van* Tyrius, *vaderland van Herkules: Siet* 1 D. 206 pag. *van sijne pijlen is gesprooken*, 1 D. 48 pag.

Fi-

4 daan te halen. Welke als hij met Filoctetes in 't Grieks
leger gebragt had: raakt dien langdurigen oorlog op een
5 eind, viel Priamus [door 't swaart] en Troje [door den
6 brand.] Hecuba, Priamus gemalin, verloor, na dat sij 't
alles quijt was, haar mens postuir, en verschrikte (in een
teef verandert) uitheemsse gewesten met gebas. Daar de
7,8 lange Hellespont een enge straat wert, stont Troje in
brant (want de vlam nog niet geblust was) 't soobere
bloed van den ouden Priamus was tegen Jupiters autaat
9 geplengt; Cassandra, Appolloos non, bij 't hair langs
10 de vloer gesleurt, stak vergeefs de handen ten hemel op.
De Griekse plunderaars sleepten, tot spijt die 't leet was,
11 ten prooi de Trojaansse staat-juffers, die, soo lang 't haar
vrij stoont, de beelden van haare voorvaderen gewijd, en
12, 13 in brant gesteken tempelen omhelsden. Astyanax wiert
geworpen van dien burgt, waar uit hij dikwijl gewoon
14 was te sien, Hoe sijn vader Hector, hem van moeder gewesen,
voor huis en vader-land vogt. Nu riet haar een
noorder voorwind, 't wapperen der seilen, en 't scheepsvolk,
't weder waar te neemen om af te steken. De Trojaansse
15 vrouwen riepen: adieu Troje, wij werden u ont
rukt: sij kussen [voor 't lest] haaren lands-bodem, en
scheiden van haar bandende stad. Hecuba, midden in de
graven van haare kinderen gevonden, trad [dat deerlijk
om sien was] 't laast scheep. Welke Ulysses, terwijl se 16
vast de lijk-bussen om helst, en 't gebeente [van haar kroos]
kust, weg rukte. Soo nogtans, dat se d'as van een soon,
te wete Hector, in haar schoot geschut, mede nam, en
in sijn graf 't uit gerukte hair en tranen, een soobere lijkgave,
ten besten liet. Tegen over de land-streek van
Frigie, daar Troje lag, hebtge een eiland, wel eer bij 17
de Bistoniers (in Tracie) bewoont, hier hielt Poly- 18
mnestor sijn pragtig hof, wien Priamus u, Polydoor 19, 20
sijn kind, voor d'aanstaande belegering van Troje, heimlijk
in de kost bestelde: een wijs overleg: bij aldien hij
hem niet mede gegeven had een grooten schat, waar
door 's Traciers gierig hart bekoort, tot moord verrukt
wiert. Want soo haast den staat der Frigiers in 't onderspit
was, nam Polymnestor, dien God-vergeten schelm,
een lemmer, veegde sijn voedster kind den strot af, en
wierp 't doode lighaam van een rots in zee, even
of met 't lijk sijn moorddadig schelm-stuk kost verhoolen
blijven. Agamemnon quam op de kust van Tracie
ter reede, tot dat de zee wat bedaart, en de storm wat
was gaan leggen. Daar schoot schielijk uit een wijde aardkloof
Achilles schim in 't selve postuir als hij plagt te 21
sijn,

4. Filoktetes	Van welken	1 D. 275 pag.
5. Priamus		1 D. 2 pag. en elders.
6. Hekuba		1 D. 86 pag.
7. Hellespont		1 D. 89 pag.
8. Troje		1 D. 2 pag.
9. Kassandra		1 D. 24 en 77 pag.
10. Handen		2 D. 270 en 318 pag.
11. Troiaansse of Dardaansse		1 D. 33 en 77 pag.
12. Omhelsden		1 D. 76 pag.

13. Astyanax) *Soone van Hektor en Andromache; wiens sterven omstandelyk word verhaald by* Seneka, in Troad. 5 Bedr. 1 Ton. Kalaber, 13 B.

14. Sien) *Siet onse aanteekeningen*, 2 D. 22 pag.

15. Adieu) *Vergelyk dit scheiden met haar siel-roerend vertrekken by* Seneca, in de gemelde Troad. in de Rey van het 4 Bedr.

16. Ulisses) *In het Latijn geheeten* Dulychius, *wegens het eilandeken Dulichie; van welke*, 1 D. 4 pag. *voorts is Hekuba, by lootinge, deesen Vorst te beurt gevallen, terwijl Andromache quam aan Pyrrhus, Kassandra aan Agamemnon; enz.* Euripides, in Troad. Seneka, in Troad. 1 Bedr. 1 Ton. en 4 Bedr. 1 Ton.

17. Frygie) *Van welk landschap*, 1 D. 39 pag.

18. Bistoniers) *Van welk volk*, 1D. 80 pag.

19. Polimnestor) *Oud vriend en schoonsoon van Priamus, koning van Thracie; welke, verstaande het omkoomen van alle de soonen van Priamus; ook Polydorus, hem aanbevoolen en toe vertroud, soo als hy op den oever wandelde, doorstak. Doch dese vertellinge word ook noch op een andere wys verhaald; te weeten, dat de Grieken, door Thracie trekkende, deesen Polydorus vingen; dat Priamus hem loste voor een stad, naderhand geheeten Antandros; doch dat hem evenwel, nageleverd randsoen, de Grieken met steenen dood smeeten.* Servius, over het 3 B. van den vermaarden Eneis.

20 Polydoor) *Soone van Priamus en Hekuba, met veele schatten naar Thracie gesonden, om aldaar veilig te zyn, en behouden te blijven, indien Troje eens ongelukkig wierd. Van sijn dood en graf gewaagd* Virgilius, 3 van den En. *voorts spreeken ook de* Verdichtsel-schryvers *van eenen Polydorus, soon van gemelde Priamus en Laotoë, voor Troje van Achilles omgebracht.*

21. Schim) *Het selve vertellen* Kalaber, 14 B. en *omstandelyk* Seneka, in de Troad. 2 Bedr. 1 Ton. behalven Euripides, in gemeld Treursp.

ſijn, met de ſelve dreig greins, die hij eens trok, doen
22 hij verbolge t'onregt Agamemnon meende een hou te
geven: en riep: vertrektge, ondankbare Grieken, ſon
der mij te gedenken, is dan den roem van mijne dapperheid
bij mijn lighaam begraven? Trekt ſoo niet heen. Maar
23 op dat mijn graf niet onvereert blijve, laat Polyxena 's
24 bloed Achilles geeſt verſoenen. Dus ſprak de ſchim:
wiens hard bevel ſijn krijgs-genooten gehoorſamende,
wiert de kloekmoedige, ongelukkige, en manhaftige
magt, uit 's moeders ſchoot gerukt, die ſij, nu op een 25
na kinderloos, omhelſde, na 't graft-altaar geleit, en 26
op 't gruſaam gebeente van Achilles geſlagt. Deſe, her-
denkende haar ſtam, doen ſij aan 't moord-altaar gebragt
was, en ſiende dat 'er vaſt gereetſchap tot haar ſlagt-offer
ge-

22. Verbolgen) *Van ſijn oploopenden aart is geſprooken* 1 D. 11 en 13 pag. *voorts ſiet dit op de woordeſtryd tuſſchen Achilles en Agamemnom, wegens de herſtellinge van Chryſeis, of Aſtinome; dochter van Chryſes, Apolloos prieſter, genoomen in het veroveren van Thebe, de ſtad van het koningken Eëtion. Siet dit in het breede by* Homerus, in het 1 B. Iliad.

23. Graf) *Op der Sigeeſſen voorberg; alwaar ook was de grafſtede van Ajax, Telamons ſoon; volgens* Plinius, 5 B. 30 H. behalven Sozomenus, *enz. hoewel, volgens het* Griekſe Bloemh. en Kalaber, *deſelve was op de Rheteeſſe voorberg, daar tegen over gelegen. Siet het aangeteekende*, 2 D. 307 pag.

24. Polixena) *De ſchoonſte der dochteren van koning Priamus en Hekuba, gelykſe dus ook ſtaat afgebeeld op ſekere, doch verdichte,* Gedenkpenning, *bekend in de ſchatkameren, der keurige* Verſaamelaars. *Als deeſe eens van Achilles op de muuren van Troje was geſien, verwekte dit daadelyk liefde. Maar de Trojaanen, haar kans ſchoon ſiende, ſtonden quanſuis het huwelyk toe; deeden Achilles by ſijn bruid koomen in den tempel van Apollo; alwaar hy van Paris, achter het godebeeld verborgen, ſchelmachtig wierd doorſchooten: gelyk al is aangetekend,* 2 D. 342 pag. *Doch, na Trojes val, heeft dit Polyxena moeten beſuuren; als wanneer ſy, aan het graf van haaren bruidegom, door de hand van de ſoon, hee t moeten ſterven. Een treurſtoffe, waardig om van* GER. LAIRESSE, *die weergalooſe* Hiſtorie-ſchilder *onſer eeuwe, op een tafereel gebracht te worden: waar in hy, met voordacht, niet de hand van Pirrhus, maar die van een prieſter gebruikt. Siet hier eene mijner* Byſchriften, *tot lof van deeſe geeſtryke vindinge:*

Geen minnaar trekt den degen uit,
En wond zyn ſchoone bruid.
Ovidius, gy ſchiept nooit yſſelyker logen!
'T is Pirrhus niet, wiens ſtaal die maagd de borſt ontſluit,
En 's vaders ſpooken, met dat bloedvergieten, ſtuit.
Leermeeſter van de min, hoe kan 't uw hert gedoogen?
LAIRESS ſchikt beter, hy weet wat de min beduid;
Die geeft het mes een paap, ſtokouwd en onbewoogen,
Set Pirrhus in een hoek, en dekt ſijn ſchreijende oogen.
Geen minnaar trekt den degen uit,
En wond ſijn ſchoone bruid!

25. Gerukt) *Siet op een Roomſſe gewoonte, ingevoerd ter gedachtenis van de Sabijnſe maagden roof; te weeten, dat de Bruiden gelijk als met geweld moeſten worden gerukt uit 's moeders armen en omhelſingen: gelijk ook is aangeteekend,* 2 D. 122 pag. *Dat nu Polixena, op de wijze en in het gewaad van een bruid moeſt koomen aan het graf van haar bruidegom, blijkt uit het gemelde* Treurſpel van Seneka, 2 Bedr. 1 *en* 4 Bedr. 1 Ton.

26. Geleid) *Siet dit erbarmelyk leiden naar die gruwſaame ſlachtbank albier dus afgebeeld.*

26. Pi-

27 gemaakt wiert, en dat Pyrrhus met de lemmer in de vuiſt
vaſt op haar geſigt ſtar-oogde, ſeide: ſtort nu hoe eer
hoe liver mijn adelijk bloed, 'k ben nu gereed; ſteekt
mij nu de keel, of de hartair af: met ontbloot ſij keel en
borſt, en ſprak: gewis ſal Polyxena in weer-wil nu nie-
28 mants ſlavin konnen ſijn, en gij ſult met mijn bloed geen
Godheid pajen. Dit wenſte ik maar, dat moeder mijn
dood koſt verborge blijven: moeder hindert en vermin-
dert mij de blijdſchap van mijn dood; hoewel zij niet
mijn dood, maar haar leven hoeft te beweenen. Wijckt
gij al t'ſame maar van mij, op mijn redelijk verſoek,
29 op dat ik vrij ſterve: taſt mijn maagdlijk lighaam
met geen mans handen aan. Want dien gij meent met
mijn bloed te verſoenen, hij is wie hij is, ſal 't aange-
namer ſijn dat ik vrijwillig en ongedwonge ſterf. Maar
ſoo mijn laatſte bede iemand van u allen kan vermur-
wen, ſoo bid u, een dogter van Koning Priamus, nu u
gevange, dat gij moeder mijn lighaam ſonder los-geld 30
weder geven, en niet nootſaken wilt het droevig lijk voor
geld, maar tranen te koopen; want doen ſij 't vermo-
gen had, koſt ſij 't ook voor goud. Dus ſprak ſij ſonder
traanen te laten, daar al 't volk de druppels over de kaken
biggelde. Selfs Pyrrhus, haar offeraar, ſtiet onwillig, met
tranende oogen, 't ſtaal in haar ſchoon geſette borſt.
Sij hielt, ſchoon de knien beſwijkende, ter aard ge-
vallen, tot 't uitterſte een fier en onbeſchroomt gelaat:
en was, dus getroffen, nog ſorgvuldig, in 't vallen, haar
leden, die niet ontbloot dienden, te bedekken, en al- 31
ſoo

27. Pijrrhus) *In het Latijn* Neoptolemus; *een Griekſe naam, welke betcekend dat hy ſeer jong ter oorlog is gegaan. Soo ſegt men ook, by den Griek*, Pyrrhus *te heeten, om dat hy rood hair had. Vorders is van hem al geſprooken* 1 D. 13 *en* 38 pag. en elders.

28. Slavin) *De ſlavernij was niet alleen by de aalouden hard en ondraagelijk; wegens opgeleide laſten van ſloven en werken. Siet het aangeteekende*, 1 D. 52 *en* 142 pag. *Maar ook wegens het, ſmaadelijk hoonen, beſpotten, verwijten, enz. alwaarom Sofonisba liever vergif heeft willen drinken; Kleopatra vergiftige ſlangen aanraaken (Siet* Livius, 30 B. 15 H. en Hortalius, 1 B. 37 Lierd.) *als, in de Roomſſe zegepraal, de ſchamperheid der moedwillige verwinnaars uitſtaan. Alwaarom ook ſelf de vermoorde Priamus, by* Seneka, in de Troad. *word gelukkig geſchat. Siet de* Rey van het 1 Bedryf, ontrent het einde.

Vorts vergelyk deeſe laatſte woorden van Polixena, met de haare by Seneka en Euripides.

29 Sterve) *Het Latijn gewaagd van den Styx; ſie van deeſe riviere de* Bladwyſer.

30. Losgeld) *Gelijk Priamus het lyk van ſyn vermoorde ſoon den Griek heeft moeten afkoopen; volgens het aangeteekende, in het* 1 D. 215 pag.

31. Bedekken) *Soo trok ook Ceſar, al ſneuvelende, onder de handen der ſaam-geſwoorene, ſyn ſlaatrok over ſijn beenen heen, om in het vallen niet te doen ſien, het geene doorgaans het gewaad bedekt.* Suetonius, in Jul. 83 H. *Het ſelve word ook waargenomen van Lukretia; by onſe* Naſo, in het 2 B. van den Alm. *en*

ſood'eer van haar onbevlekte kuisheid te bewaren. De
Trojaanſſe vrouwen namen 't lijk [droegen 't weg] en
maakten een overſlag, hoe veel kinderen van Priamus nu
reets geſtutven, en bloeds van een huis geſtort was. U be-
weendenſe, Polyxena, en u, o wel eer 's Konings ge-
32 maal, Koninginne moeder genoemt, en een pronkbeeld
van 't bloejent Aſie: nu eilaas een buit, by de plunderaars
in 't looten voor 't ſlegtſt gerekent, die Ulyſſes trok, en
wel wilde dat ſij hem niet te beurt gevallen was, ten waar
ſij juiſt Hector gebaart had. Soo dat hier Hector ter naau-
wer noot een Heer voor ſijn moeder vint. Die 't lighaam
van ſoo kloeken ziel berooft, omhelſende beſchreide,
gelijk ſij dikwijl haar vader-land, kinderen, en man be-
ſchreit had; tranen in haar wond ſtortte, deſelve kuſte:
na haar gewoonte, op de borſt klopte, 't geronne bloed
met haar grijſe vlegten afwiſte, veel jammer en misbaar
maakte; maar na 't op-krabben van den boeſem aldus
33 ſprak: og dogter, 't laatſte hart-ſeer van u moeder (want
wat is mij vorder overig, og dogter, legt gij hier mede ver-
moort? moet ik ook u borſt verwont, mijn dood-prik,
ſien? moſt gij, op dat ik niemant van de mijne onver-
moort verlieſen mogt, ook een moord-ſteek krijgen? Ik
had gedagt, dewijl gij een vrou-mens waart, dat u geen
ſwaard verwont ſou hebben: maar evenwel ſijt gij door 't
ſwaard geſneuvelt. Dien ſelven Achilles, dien verwoeſter
van Troje, die peſt van mijn ſtam en bloed, die ſoo veel
34 van u broederen moorde, heeft u ook vermoort. Welke
35 als hij door Paris ſchigt, van Apollo geſtiert, den bek ge-
brooken was, riep ik: nu ſtaat mij gewis Achilles niet meer
te vreeſen. Maar, laas, nog ſtont hij mij te vreeſen. ſelfs
d'as van ſijn gebeente woed tegens dit geſlagt, ſelfs uit 't
graf beſprong ons dien [wraakgierige] vijand. 'K heb voor

Achilles, [dien bloed-hond] ſoo veel kinderen gebaart. 36
'T groot Troje leit in d'as. En 't algemeen verderf heeft
een ſchriklijk eind' genomen. Ja einde. Nu ben ik 't
eenig overſchot van Pergamum, en nog 't einde van
mijn rampen niet. Ik onlangs de magtigſte Koningin
des werelds, ſoo verheven op een hof vol ſchoon ſoonen,
ſonen, dogters, ſchoon-dogters, en mijn man, werde
nu, gerukt van de lijken van mijn kroos, in armoede bui-
tens-lands geſleurt tot een ſlavin voor Penelope. Die mij, 37
als ik mijn taak ſal ſpinnen, d'Itacoiſer juſſeren toonen, 38, 39
en ſeggen ſal: dit is die vermaarde moeder van He-
ctor: dit 's de weduwe van Priamus. En gij, o dogter,
die nu, na 't om-komen van ſoo veel kinderen, moeders
rou verſagite, hebt u vijands geeſt verſoent. Een ziel-ſoen
heb ik voor mijn vijand gebaart. Waar toe blijf ik ver-
ſtokte nog overig? waar toe in 't leve? waar toe hieltge,
wreede Goden, dees rampſalige oude vrou in 't leven,
waarom mijn dagen gerekt, als om moord op moord
te ſien? Wie ſou gedagt hebben, dat Priamus, na 't ver-
woeſten van Troje, nog gelukkig koſt genoemt werden. 40
Og dogter, hij is gelukkig om dat hij dood, en, ſon-
der u vermoort te ſien, te gelijk 't leven en ſijn rijk ver-
loor. Maar miſſchien ſult gij, o Konings dogter, ſoo
veel verwerven, dat gij heerlijk begraven wert, en u lijk
in 't graf van u voor vaderen ter ruſt gebragt wert. Neen,
ſulken luk valt ons huis niet te beurt; moeders tranen,
en een hand vol ſands van dit uitheems geweſt ſal u lijk-
ſchenkagie weſen. Wij hebben 't al verlooren: een ſpruit,
Polidoor, moeders lieffte kind, nu 't eenigſte; en wel
eer 't jongſte, van mijne ſoonen, hier in Tracie bij den 41
Koning beſteet, bekoort mij om nog een korte wijl te
willen leven. Wat toeve ik midlerwijl deſe wond, en dit
aan-

van Polixena (van welke wy hier ſpreeken) by meergenoemde Euripides. *Ja van meer andere; opgeteld van* Magius, in ſijn Mengelingen, 2 B. 21 H.

32. Pronkbeeld) *Siet* 1 D. 86 pag. *ſoodaanige was ook onder andere, Mariamne, welke mede ſag het ombrengen van haar grootvader, vader, oom en broeder, nevens het uitroeijen der Aſmoneën, haar oud en heerlijk ſtamhuys.* Joſefus, Joodſ. Oud. 15 B. 11 H. *enz.* aangetoogen by het 53 Tafereel van de GALLERY, en het 60 en laatſte van de PICT. LOQUENS.

33. Sprak) *Een ſielverruckkende rouwklacht, wel waardig om, byſonder in het* Latijn, *met opmerkinge geleeſen te worden.*

34. Broederen) *Van welke wy u verſcheidene optelden,* 1 D. 283 pag. *Doch ſiet de volkomene lyſt by* Apollodorus, 3 B. en Hyginus, 90 H.

35. Apollo) *Siet* 2 D. 341 pag.

36. Achilles) *In het Latyn* Æacides: *ſoo heet ook hier Troyen* Ilion, *en* Pergamus. *Siet de* Bladwyſer, wegens dit dikmaals aangeteekende.

37. Penelope) *Van deeſe word geſprooken*, in de Verklaaringen van den 1. Heldinnebr. 1 D. 1 pag.

38. Spinnen) *Alhoewel het ſpinnen ook onder de grootſte vrouwen by Griek en Romein in achtinge was; volgens het aangeteekende*, 1 D. 4 en 94 pag. en 2 D. 101 pag. *ſo was het evenwel by eenige volkeren ongeacht, ſchandelijk en ſlaafs.* Homerus, in het 7 B. van den Iliad. *enz. alwaarom Siſigambis het ſoo euvel opnam, dat Alexander (ſchoon geen erg denkende) die koninglijke gevangene had willen doen ſpinnen.* Kurtius, 5 B. 2 H. *ſoo dat ook, by de Spaartaaners, Lykurgus de vrouwen van de ſpinrokken ontſloeg, en die ſlechts aan haare meiden overgaf.* Xenofon, in het B. van den Staat van Sparta.

39. Ithakoiſer) *Te weeten van het eiland Ithaka. Sie van Ithaka* 1 D. 278 pag.

40. Gelukkig) *Dit getuygd mede van hem* Seneka, in de Rey van het 1 Bedr.

41. Thracie) *Het Latijn ſpreekt van* Iſmarus; *van welken berg*, 1 D. 109 pag.

42. Po-

aanſigt, ijslijk met bloed bekletſt, af te waſſen? Dus
ſprakſe, en trad met ſtramme ſchroeven na 't ſtrand,
trok 't grijſe hait uit 't hooſd, en riep: geeft mij, Tro-
jaanſſe vrouwen, den emmer, om water te ſcheppen; als
42 wanneer ſij Polydorus lijk op ſtrand geſpoelt, en van den
Tracier deerlijk verwont, ſag leggen. De vrouwen ſchreeu-
den, ſij ſtont door harten-wee verſtomt, den druk ver-
teerde haar ſpraak en tranen op den dam. Sij ſtont ook ſtijf,
ſloeg dan 't geſigt ter aarde, dan felle blikken ten hemel:
dan op 't aanſigt, dan op de wond van haar [vermoorden]
ſoon: maar meeſt op de wond: waarom ſij haar met wraak-
ſugt wapent, en daar door ontſteken, even of ſij nog op
den throon ſat, wraak voor neemt, en niet anders als
43 op ſtraf denkt. Gelijk een leeuwin, van haar ſuigende
jongen berooft, woed, 't gevonde ſpoor, en ſijn vijand, die
hij niet en ſiet vervolgt, ſoo ſtreeft Hecuba, van druk en
grimmigheid in-genomen, niet gedenkende hoe oud maar
hoe fier ſij was, na Polymneſtor, dien vervloekten moor-
denaar, en verſoekt hem te ſpreken, vermits ſij hem wij-
44 ſen wou, de plaats daar ſij heimlijk een ſchat, aan haar ſoon
45 te behandigen, begraven had. Polymneſtor geloofdent, en
trad met haar, vlammmend op den buit, en ſteel-ſiek van
natuur, in een geheim vertrek: alwaar haar dien vos dus
minſaam toe-ſprak: vereer, o Hecuba, u ſoon dien ſchat
hoe eer hoe liever. 'K ſweer u bij de Goden, dat, al
wat ge geeft en te voore gegeven hebt; hem ſal gewerden.
Terwijl hij dit ſprak en valslijk ſwoer, ſagſe hem grim-
mig aen, ſwol van gramſchap, riep een troep gevange
Trojaninnen in, vloog den trouloosen ſchelm toe, met
de nagelen in 't geſigt, krabt hem d'oogen uit 't hooſd
(dus ſterkte haar de gramſchap) doopt de handen in 't bloed,
en, bemorſt van 't God-loos bloed, boort nu d'oogen niet
uit de winklen, (want die was hij reets quijt) maar wroe-
te in de holen. De Traciers, vergrimt door 't ongeval
van haar Koning, begoſten Hecuba met pijlen en ge-
weer op 't lijf te vallen, Maar ſij liep grommende de
geworpe ſteenen na, beet'er op, en den mond opſper-
rende om te ſpreken, ſloegſe, in plaats van taal, gebas.
De plaats, daar dit geſchiedde, is'er nog, en hout den
naam na dit geval. Sij nog gedenkende aan haar voorige
rampen, liep doen jammerlijk door tracie huilen. Tro- 46
janen, de Grieken haare vijanden; en al de Goden, be-
klaagden haar ongeval: ſoo al 't Godendom: dat ſelfs
Juno rond uit bekende, dat Hecuba ſoo ſwaren ſtraf niet
verdient had.

42. Polydorus) *Deeſe komt* (Cicero *trekt het meer als eenmaal aan*) *in gemelde Treurſtuk van* Euripides *by Hekuba ſijn moeder; gelijk, in een ander ſpel van de ſelve ſtoffe, by zyn ſuſter Ilione, welkers roll eens te Rome ſekere Fuſius meende uit te voeren; doch ſmoor dronken zynde, was hy zo vaſt in ſlaap gevallen, dat Katienus, ſpelende voor de geeſt van Polidoor, hem met geen herhaald geſchreeuw kon wakker maaken. Siet* Horatius, 2 B. 3 Beriſpd.

43 Leeuwin) *Diergelijke gelijkenis word mede gebruikt by* Euripides, in ſijn Hekuba.

44. Schat) *Quanſuis begraven in een tent; in welk Polymneſtor nauwlyk was getreeden, met ſijn ſoonen, of hy ſiet ſich van wijven omringd, die op hem toeſchieten, ſijn oogen uitbooren, en met een de kinderen het leven neemen. Siet* Euripides.

45. Polymneſtor) *In het Katijn* Odryſius, *wegens de Odriſii; van welke* 1 D. 160 pag.

46. Naam) *Soo verteld mede* Tzetzes, in de verklaaringen van Lykofron. *Siet het ook aangehaald in de* Menechmen van Plautus, 5 Bed. 1 Ton. en in het 10 Beriſpd. van juvenalis. *Maar* Kalaber *wil dat ſy in een ſteenen hond veranderde: welke klip of rots, ſijnde op het half eiland van Thracie (by* Strabo, 13 B. Plinius, 4 B. 11. H. Mela, 2 B. 2 H. en Pollux, 5 B. 5 H.) *word gebeeten* Cynoſema, *of het honde graf.*

Vorders word Hekuba geſegt dus hervormd te ſyn, of wegens haar hondſe verwoedhid, waar mede ſy de Koning aantrof; of wegens de alleruiterſte verachtinge, waar in deeſe Vorſtin, wel eer ſoo groot en machtig, was vervallen: want, op die wijſe, worden alle Chriſtene ſlaven, by de Turken, gemeenlijk met de ſmaadelijke naam van honden begroet.

DERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Aurora, haaren ſoon Memnon hebbende verlooren voor Troje, verſoekt van Jupiter eenige eerbewijſinge ontrent ſijn graf. Sy word verhoord. Jupiter ſlaat in het lykvuur; waar op alle de vonken in vogelen worden verſchept; welke niet alleen terſtond vechten rondſom het ſmookend lykvuur; ook maar jaarlijks overkoomen, om op het graf van Memnon al vechtende haar bloed te ſtorten, en op die wijſe hem een lyk-offer toe te brengen.

1 AUrora, ſchoonſe de wapenen der Frigiers gunſtig geſteven had, koſt haar niet verledigen, om 't ongeval van Troje en Hecuba te bejammeren. Die Godin ging nader aan 't hart haar eigen huis-ramp, en 't om-komen
2 van haar ſoon Memnon, die ſij op 't veld voor Troje van Achilles had ſien door-ſtooten. Alswanneer haar bloosverf, wat mee den hemel in de morgen-ſtont geſchildert wert, verbleekte, en met wolken overtoogen was.
3 Want ſy koſt het lijk van haar ſoon op 't lijk-vuir niet ſien
4 verbranden: maar verontwaardigde haar niet, met loſſe vlegten, gelijkſe was, den grooten Jupiter te voet te vallen, en met ſchreiende oogen aldus te bidden: Ik, de geringſte der Godinnen in den geſtarnden hemel (want ter eere van mij ſijn de minſte tempelen in de wijde wereld geſtigt) kom nogtans als een Godin, niet om te verſoeken, dat gy my wout-kapellen, vier dagen, of autaars om te offeren vergunnen wilt: maar, ſo gy aanmerkt, wat ik vlijtig voor u te wege brenge: inſonderheid als ik met mijn morgen-ligt dag en nagt ſchifte, ſult gij oordeelen dat ik loon verdien. Dan hierom is 't Auroor niet te doen, wiens ſaak nu niet geſchapen ſtaat om arbeids-loon te verſoeken. Ik kom hier berooft van mijn lieve Memnon, die vergeefs voor ſijn oom 't harnas aan-ſchoot, en in de bloem van ſijn jeugt, volgens u beſluit, o Goden, van den manhaften Achilles door-ſtooten wiert. Verguu hem, o hemel-voogt, tot verquikking van ſijn ziel, eenige eer, en ſalf 's moeders wonde. Jupijn verhoorde haar bede, Memnons lyk-ſtapel, door een verheve vlam verteert, ſtorte

1. Aurora } Van welken { 1 D. 127 pag.
2. Memnon 1 D. 127 pag.
3. Lykvuur 1 D. 57 pag.
4. Loſſevlechten 1 D. 53 pag.

5. Hei-

ſtortte in, en de ſwarte rook-golven verduiſterden den dag. Even gelijk de nevels, uit de rivieren opge waaſſemt, de ſonne-ſtraalen beletten neer te ſchieten. De vonken ſtoven in de ſwarten rook, die, tot een gekluwt, een vaſt lighaam wierden, dat vorm, verf, en ziel van 't vuir kreeg. De ligtheid verſchaft vleugelen, ſoo dat in 't eerſt een gedaante, daar na een ware vogel, nevens een ontelbare vlugt geſuſteren, uit deſelve vonken geſprooten, klapwiekten: drie-werf ſchootenſe om 't lijk-vuir, drie werf bromdenſe eenſtemmig in de lugt. Ter vierde vlugt
5 ſchiftenſe in twee heiren van een, die, vijandig op malkander gebeten, oorlogden, malkander met den bek en klaau fel in de vederen laten, borſt tegen borſt, en wiek tegen wiek lam ſloegen. Dus viel 't gevogelte op d'as, waar uit het geſprooten was, tot ſoen van 't verbrande lijk, en gaf blijken dat het uit een dapper man geſprooten was. Dit ſchielijk geboore gevogelte, kreeg de naam van haren oorſpronk, wierd na Memnon genoemt, Memnons vogels, en levert alle jaar malkander t'elken ſlag, offe-
rende hare lighamen tot gedagtenis van 's vaders ſterf-dag. 6
Terwijl dan andere bejammerens waardig oordeelen dat
Hecuba [in een teef verandert] baſte, was Aurora beſig 2
met haar ongeval te betreuren. Waarom ſij nog heden over haar ſoon tranen ſchreit, en 't geheele aard-rijk bedaut.

5. Heiren) *Deeſe vogelen, Memnonides gebeeten, (ſeggen* Pauſanias, in Phocic. en Plinius, 10 B. 26 H.) *komen jaarlyks, of alle 5 jaaren (gelijk andere willen) uit Moorenland naar Ilium overvliegen, alwaar ze, gelijk verhaald is, haar gevecht hervatten. Maar* Kalaber, *van deeſe vogelen ſpreekende*, in ſijn 2 B. *wil dat de medegeſellen van Memnon in deeſe vogelen ſijn verſchept.*

6. Offerende) *Soo was men gewoon, ontrent den houtſtapel van Krygshelden en andere grooten, eenige gevangene te keelen.* Virgilius, 10 en 11 B. van den En. Suetonius, in Auguſt. 15 H. ſpreekende van die van Peruſia. *doch als dit te wreed wierd geoordeeld, ſo heeft men naderhand ſchermers gehuurd, die* buſtuarii *noemende: om dat ſy by de* buſta, *lykvuuren en graffteden moeſten vechten, en malkanders bloed vergieten.* Livius, in het verkorte 16 B. weder in het 23, 29, en 31 B. Val-Maximus, 2 B. 4 H. 7 voorb. *anderſins wierden ook veel oſſen, verkens, en andere beeſten gekeeld, en in het lykvuur geworpen.* Virgilius, 11 B. *Siet ook* Servius, over alle de aangehaalde plaatſen van deeſen hoofddichter.

7. Hekuba) *In het Latijn* Dimantis, *Siet* 2 D. 323 pag.

VIERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Trojen van den Griek listelyk sijnde overrompeld en wreedelijk verbrand, soo neemt Eneas de vlucht nevens sijn vader en soontje; ook met sich draagende Trojes heiligdommen. Hy komt op het eiland Delos, en word ontfangen van Anius; welke vorst hem verteld het wonderwerk van sijn dochters, en haare gestalt verwisselingen. Ondertusschen vertrekt Eneas, hebbende ververssinge genoomen. Hy ontfangt een schenkkan van Anius; op welke gewrocht was de vreemde hervorminge van twee Thebaansse maagden. Hy neemt verder sijn wegh naar Italien. Land op het eiland Kreta. Kiest weder zee en doet verscheidene eilanden op, tot dat hy komt te Ambracie, in Epieren, alwaar hy sekere rechter siet in steen verschept. Weder scheep gaande, en veele plaatsen passeerende, set hy sich eindlijk neder in Sicilien.

Maar 't nood-lot leed niet, dat met Troje, allehoop
van herstelling vernietigt wierd. Den held Eneas,
1 Venus soon, droeg de huis-goden en vader Anchyses, dat
2 eerwaardig pak, op sijn schouderen met sig, koos uit soo
3 veele schatten dien last, met sijn Ascaan, te bergen, stak
4 als vlugteling met de vloot van Antander over zee, liet de
5,6 moord-kust van Tracie, 't land daar Polydorus bloed vergoten was, leggen, en stoof voor wind en tij met sijn
7 gesellen tot Delos, alwaar hem Anius, die als Koning 't
8 volk wijslijk regeerde, en als priester kerk-pligtig tot
Febus dienst verbant, in sijn hof en tempel ontfing, stads
gelegentheid liet sien, de vermaarde kerk van Latona, en
daar in den dadel en olijfboom, die de Godin weleer in 9
't kramen om grepen had; als sij reuk-werk geoffert, 10
wijn op de wierook geplengt, en, na gewoonte, brand- 11
offer met geslagte runderen gedaan hadden, keeren sij we- 12
der na 't palais, alwaar sij op tapijten, over de hooge ta- 13
fel-setels gespreit, aan saaten, en 't lijf met kost en wijn 14
sterkten. Doen sprak de God-vrugtige Anchises: heb ik
't qualijk onthouden, hoog-geprese Apolloos priester,
dat gij, doen ik voor d'eerste maal u stad besag, een soon
en

1. Venus soon) *In het Latijn* Cithereïus, *wegens het eiland Cithera, een eiland Venus toegewijd. Siet* 1 D. 34 pag.

2. Schouderen) *Gelijk wy doen sien op* Gedenkpenningen, 1 D. 33 pag.

3. Askaan of Iulus) *Van welken*, 1 D. 34 pag.

4. Antander) *Een suydelyke stad van Frygie, ook wel geheeten Edonis, Cimmeris, Assis en Apollonia, gebuur van de* Ciliciers, *en bewoond van de Leleges.* Servius, over het 3 B. van Virg. En. *En van haar naam spreekt* Mela, 1 B. 18 H. *Siet ook onse aanteekeningen*, 2 D. 220 pag.

5 Tracie) *Een Europees landschap, bepaald met de Pontus Euxinus, de Propontis, Macedonien en Mysien, soo wel Mars de wapen-god geheiligd, om de krygs-lust der inwooneren, als Bacchus toegewyd, wegens het wijngaard dragende gebergte. Siet hier af (gelyk ook van de verscheidene benaamingen van dit landschap) de* Bladwyser.

6. Polydorus) *Van welken boven*, 2 D. 359 pag.

7. Delos) *Sie van dit eiland*, 1 D. 227 pag.

8. Priester) *Deese Anius, Apolloos soon by Rhea, was op het eiland Delos priester en koning; volgens de gewoonte der aalouden, soo wel by de Romeinen.* Cicero, 1 B. van de Voorspelling, en Dionysius, 2 B. spreekende van Romulus. *als by die van Palestina.* Dio, 37 B. spreekende van Hirkanus en Aristobulus. Justinus, 36 B. 2 H. *gelijk mede by die van Egipten.* Plutarchus, in het B. van Isis en Osiris. *Van deesen Anius spreekt mede* Virgilius, in het 3 B. van den En.

9. Dadel	*Van welken*	2 D. 172 pag.
10. Reukwerk		1 D. 68 pag.
11. Wyn		1 D. 68 pag.
12. Runderen		2 D. 189 pag.
13. Tafelsetels		1 D. 60 pag.

14. Kost en wyn) *Het Latijn spreekt redenkonstelijk van* Ceres *en* Bacchus: *sijnde de vinder genoomen voor het gevondene; gelijk meermalen in dit werk is geschied. Van Ceres en Bacchus is mede dikwijls gesprooken. Siet de* Bladwyser.

15. Prie-

en vier dogteren had ? Hier op schudde Anius bedroeft
sijn hoofd, dat met een witte priester-huif bewonden
15 was, en antwoordde: g'hebt wel onthouden, braven held,
en mij vader van vier kinderen gesien, die gij nu (soo
wispelturig is de staat der menslen) bij-na kinderloos siet:
want wat troost schep ik van mijn uitlandige soon, die 't
16 eiland, na sijnen naam Andros genoemt, bewoont, en in
's vaders naam beheerst. Hem schonk Apollo den geest
van vogel-wikkerij : mijn dogters schonk Bacchus groo-
ter gaven als gewenst en gelooft kan werden : want al wat-
17 se aan-raakten, wierd in koorn, wijn, en olijf verandert,
soo dat sij ijder ten dienst verrijkten. 'T welk als Aga-
18 memnon, Trojes plunderaar, vernam [op dat gij weten
moogt, dat wij mee een steek kregen van den storm die
Troje om ver rukte] rukt hij, door kragt van wapenen,
mijn dogters uit 's vaders schoot, en belast haar de Griekse
vloot met haar Gods-gave te spijsen. Sij vloden ijder
19 haars weegs ; twe na Eubea, d'andere twee na Andros
bij haar broeder. Den vijand sat 'er agter her, en dreig-
den 't land, bij gebrek van haar over te geven, te beoor-
logen. 'S broers medoogen, door schrik verkragt, gaf
de gesusters in 's vijands gewelt over : en 't was den be-
knelden broeder ook ligt te vergeven. Want Andros had
daar nog een Eneas, nog Hector tot scherm-helden, door
welke gij de belegering tien jaar slepende hield. Nu
wierden vast voor de gevangene boejens vervaardigt, als
20 sij haar nog ongeketende armen ten hemel ophieven, en
riepen : help vader Bacchus. Den schenker van haar gave
stont haar bij, (soo wonderlijk vervormen bijstant ge-
noemt mag werden) dog op wat wijse sij haar gedaante
verlooren, kon ik niet te wete komen, of nog verhalen.
Dit is van 't ongeval voornamelik k[illegible] : sij schooten vede-
ren, en veranderen in witte duiven, gelijk 't gespan van 21
u egt-genoot.

Na sulk en diergelijk verhaal over tafel, wierd den
dis op-genomen, en de gasten op haar versoek ter rust 22
gebragt. Die, in 't krieken van den dag op-gestaan,
met Apolloos God-spraak [aangaande haar reis] beraad sla-
gen: en gelast wierden Italie, hun oude moeder-bodem,
en maagschap-strand te beseilen. Koning Anius deed
haar uitge-lei, en beschonk de reisvaardige : Anchy-
ses met een rijks-staf, neef Askaan met een rij rok en
pijl-koker : Eneas met een kelk, hem wel eer van sijn 23
vriend Therses, den Thebaan, uit Beotie toe-gesonden. 24
Therses sont hem die, soo als hij van Alcon den Siciliaan 25
gewrogt was, die daar op een reeks van geschiedenissen ge-
dreven had, te wete een stad duidelijk met haar seve 26
poorten, vertoonende dat het Thebe was. Buiten de stad
hadge uitvaarden, graven, lijkvuiren, lijk-hout-stapels. 27
en vrouwen die met los-hangende vlegten en blooten boe-
sem haar rou-klagt meldden. Ook scheenen de bron- 28
maagden te schreien en te jammeren dat haar bronnen
verdroogt waren, 't geboomte stont kaal en bladerloos en
treurde: de geitjens knabbelden de dorre rotsen. Midden
in de stad maalde hij Orions dogters, d'een gaf de bloote 29
borst en keel kloekmoedig 't slagt-mes ten beste, d'an-
der

15. Priesterhuif) Vitta *in het Latijn; van welken,* 1 D. 125 pag.

16. Andros) *Siet* 2 D. 208 pag.

17. Aanraakten) *Deese vier dochteren waaren knaphandige huyshoudsters, sich verstaande op de keuken met den aankleve van dien, en dat so schielijk en vaardig, dat alles, wat se slechts raakten, scheen in brood en wyn te veranderen. Als ondertussen de Grieken naar Troje reisden, en allerhande voorraad en mondkost van nooden hadden, soo dwongen sy Anius, terwyl toen op het eiland Delos het gewas gelukkelijk was uitgevallen, kooren en wijn op te brengen; houdende sijne dochteren als gyselaars. Doch eindelijk hield het oversenden van kooren op, sijnde het quansuis van de duiven vertreden of verteerd: alwaarom, volgens* Sabinus, *men segt dat sy in duiven sijn verschept.*

18. Agamemnon) *In het Latijn* Atrides. *wegens Atreus. Siet* 1 D. 288 pag.

19. Eubea) *Een eiland in de Egeesse zee gelegen; tussen Thessalien en Sunium, de voorberg van Attika: door den Euripus, een enge straat, van Beotie afgescheiden. Heden geheeten Negroponte.* Strabo, 10 B. Plinius, 4 B. 12 H. *Haare inwoonderen worden van Homerus doorgaans geheeten Abantes. Siet het* 2 B. van den Il. *in de lijst der schepen.*

20. Ophieven — *Siet* 2 D. 270 en 318 pag.
21. Gespan — *Siet* 1 D. 117 pag.
22. Opgenoomen — *Siet* 1 D. 61 pag.
23. Kelk — *Siet* 2 D. 129 pag.

24. Thebaan) *In het Latijn* Ismenius, *wegens de rieviere Ismenus: van welke,* 1 D. 44 pag. *dus is hier in het Latijn Beotie ook* Aonia. *Siet* 1 D. 116 pag.

25. Siciliaan) *In het Latijn* Mylæus; *wegens Myla, een zeestad in Sicilie, gelegen in het westen.* Silius, 14 B. Strabo, 6 B. *heden genaamd Milazzo.*

26. Seven) *Van deese stad spraken wy,* 1 D. 8 pag. en elders: *doch van haare seven poorten gewaagen* Hesiodus, in het B. van den Akkerbouw; Statius, 10 B. van den Theb. Juvenalis, 13 Berispd. en self Ovidius, 2 B. der Klaagbr. daar hy spreekt van den Thebaanssen oorlog.

27. Uitvaarden) *Van deese, gelijk mede van de lijkvuiren, houtstapels en groeven, en met een van het losgemaakte hoofdhair der vrouwen, is al meermaalen gesprooken. Siet de* Bladwyser.

28. Bronmaagden) *Van welke,* 1 D. 16 pag. en elders.

29. Orions) *Niet, gelijk sommige willen, Echions. Sy heetten Metiocha en Menippa; en toen, volgens*

 gens

der door-stiet haar selve onversaagt 't hart en sneuvelde tot behouden is van haare lands-lieden; sij wierden met een heerlijke statie door de stad gedragen , en op de mart verbrant : alwaar uit d'as-vonken van haare lijken , om 't versterven van haar stam te verhoeden , twee jongelingen verresen, in de wandeling genoemt Kroonen, die 's moeders lijk-statie plegtig hielpen vieren.

Dus ver was 't werk met glimmende beelden op oud koper uit-gewrogt, den rand van den kelk verguldt snij-werk op beere klaau. De Tojanen vereerden den prie- 30
ster hier tegen geen slegter geschenken , een wierook- 31
vat, een kelk, en gouden kroon, kostelijk metgesteente in- 32
geleit. Daar na, herdenkende dat de Teükren van Teuker 33
af-komstig waren , settense op Creten aan ; maar konden de bange Jugt van 't land niet lang verdragen , verlieten 't hondert-steedig eiland, en verlangden in Italie te landen. 34
Een storm beliep en solden haar soo , datse d'onveile havens der Storfaden kosen , alwaar haar d'Harpij Aello 35, 36
schrik

gens een godspraak , de sterfte in Beötie niet sou eindigen , voor sich twee maagden ter slachtbank overgaven ; soo hebben deese , wanneer ieder een dit gevaar schuwde , sich gewillig ten offer aangeboden, ten dienst haares vaderlands. Anton. Liberalis , in sijn 25 Vertelling. *welke ook aldaar gewag maakt van haare vergoodinge. Vorders sie haar , in jongelingen herschept, treden uit het offervuur , in deese print.*

30. Beereklau) *Een kruid, geheeten in het Latijn* acanthus , *of (volgens* Ciofanus) smilax aspera. *soo loopt een krans van veil en wijnranken om het drinkvat van Menalkas ; by* Virgilius, in het 3 Herdersgef.

31. Wierookvat) *Van de* acerra *of wierookvat is gesprooken*, 1 D. 68 pag.,

32. Kelk) *In het Latijn* patera; *geen kelk* , Valentyn, *maar een vlak schaaltje , van gedaante bykans gelijk die van de wijnproevers , of van de koffyslobberaars. Van haar gebruik spraken wy* , 1 D. 69 pag.

33. Teucer) *Een Kretenser , soon van eenen Scamander ; welke , naar Frygie oversteekende , Troje met een slot versterkte. Siet van hem aangeteekend*, 1 D. 36 pag.

34. Honderdstedig) *Siet van dit eiland voornaamlijk*, 2 D. 209 pag.

35. Strofaden) *Twee eilandekens in de Ionisse zee , ontrent het westen van Peloponnesus. Draagen haaren naam van het Griekse woord, beteekenende* omkeeren; *om dat Zethes en Kalais (van welke*, 2 D. 158 pag.) *de Harpyen uit Bithinien herwaards dreven , en daar op te rugge keerden. Worden mede geheeten Plotæ.* Apollonius, 2 B. van de Vlieft.

36. Aëllo) *Siet het aangeteekende , nevens de afbeeldinge der Harpyen*, 2 D. 185 pag.

37. Du-

37 schrik aan joeg. Nu warense reets d' eilanden Dulichie,
38,39,40 Ithaca, Samos, 't land van Neritus, bij den bedriegliken
Ulysses beheerst, agter uit geseilt, en kregen in 't sigt
41, 42 Ambracia, daar de Goden om twisten, sagen de rots, waar
43 in den regter was verandert: den zee-steiger Actium door
Appolloos bijstant nu benaamt: d' eiken van Dodone, die 44
God-spraak uiten, en de bogt van Chaonie, alwaar de soo- 45
nen van Koning Molossus, onregtvaardig ten viere gedoemt, met vleugelen begenadigt, den brant ontvlogen.

37. Dulichie			1 D. 4 pag.
38. Ithaka			1 D. 278 pag.
39. Samos	}	*Van welke* {	1 D. 4 pag.
40. Neritus			1 D. 287 pag.
41. Ambracia			1 D. 109 pag.

42. Twisteden) *Dit vind ik nergens meer. En dus sijn ook de vertellingen van den versteenden rechter, en van de jongelingen in vogelen verschept, soo veel ik weet, by niemand als by onsen* Dichter *bekend. Ondertussen sie hier de afbeeldinge van den gestraften rechter.*

43. Aktium) *Siet van deese voorberg*, 1 D. 109 pag.

44. Dodone	} *Siet* {	1 D. 28 en 186 pag.	
45. Chaonie		1 D. 229 pag. en 2 D. 13 pag.	

VYFDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Galatea, dochter van Nereus en Doris, wierd gelijkelijk bemind van den jongen Acis, ſoon van Faunus en Simethis; en van den onbeſnisden Poliſemus. Doch ſoo afkeerig ſy was, baug en ſchuw voor den eenoog, ſoo genegen en vriendelijk was ſy tegens den jongeling. Dus als Poliſemus merkte ſijne gebeden en klachten onnut en vruchteloos te ſijn, ſoo verviel hy van min tot haat, van haat tot wraak en verwoedheid. Siende dan, op ſekeren tijd, Acis in de ſchoot gelegen van die ſchoone Galathea, ſoo ſcheurd hy een groote brok van den berg, en werpt die naar de liefkooſende gelieven. Galatea wijkt en verbergt ſich in haare wateren; maar Acis word van de rots verpletterd, en daar op in een rievier verſchept.

1 Daarna beſeilenſe 't naaſt-gelege eiland Corcyre, met
2,3 vrugtbare ooft-boomgaarden beplant: Epire, Butro-
4 tum, van Helenus den Trojaanſſe waarſegger beheerſt,
en 't nieu Troje. Alwaar ſij door Priamus 's ſoon troulijk
onderrigt, wat haar nog ſtont over 't hoofd te waijen, in 5
Sicilie belanden: dit eiland ſchiet met drie hoeken in 6
zee:

1. Corcyre) *Het Latijn ſpreekt van de* Feaciers. *Siet het aangeteekende,* 1 D. 185 pag. *alwaar ook van haar ooft-boomgaarden gewag word gemaakt.*

2. Epiere) *Van welk landſchap,* 2 D 229 pag.

3. Buthrotum) *Heden Butrinto; een zee-ſtad in Epieren, tegen over het eiland Korcira of Korfu.* Strabo, 7 B. Virgilius, 3 B. van den En. mede ſpreekende van Helenus, beſitter van deeſe ſtad, en het omgelegene.

4. Helenus) *Van welken boven,* 352 pag.

5. Nieu Troje) *in Epieren; van welk nieuw aangelegt ſtedeken ook gewaagd* Virgilius, in het 3 B. van den En.

6. Sicilie) *Van dit eiland en deſſelfs drie hoeken ſpraken wy,* 1 D. 63 pag.

7. San-

zee : van welke Pachijn ſig uitſtrekt na 't regenagtig ſui-
den : Lilybeum na 't mollig weſte : Pelorus na de noorder
beeren die nooit in zee ſinken. Hier ſettent de Trojanen
op aan, en quamen met de vloot, voor 't tij af roejen-
7 de, tegen de nagt op de kuſt van Zanclea ten anker. Ter
8 regter-hand maakt Scylla, ter linker de woelende Cha-
9 rybdis 't zee-water vervaarlijk. Deſe ſlorpt en braakt de
ſchepen : gene is om den ſwarten buik met felle zee-
honden omſingelt, van aanſigt een maagt gelijk. En ze is
(ſoo de digters niet alles logenagtig vercierden) ook voor
10 deſen een maagt geweeſt. Veel vrijers verſogten haar ten
huwlijk; die ſij voor 't hoofd ſtiet, en de zee maagden
haar lieve ſpeelnooten ging verhalen, hoe ſij haar min-
naars voor de fop gehouden, en te leur geſtelt had. Welke
als Galathea 't hair liet kemmen, ſprakſe haar al-
dus met diepe ſugten toe : gij wiert, o maagt, nog van
geen norſſe jongelingen gevrijdt, en kont die, gelijk gy
11 doet, veilig af-ſlaan. Maar ik, een dogter van Nereus
12 van de blaauwe Doris gebaart, en ſchent-vrij genoeg door
13 't gros van mijn ſuſters, koſt, niet als met hart-ſeer,
de vrijagie van den een-oog Polyſeem ontvlugten : dus
ſpreekende brak haar 't ſchreien 't vorder verhaal af. Maar
Scylla wiſt haar met den marmer-witten duim de tra- 14
nen af, vertrooſt de Godin, en ſeide : verhaal mij o
waarde ſpeelnoot, ſonder iets te verbergen (want 'k ben
u digt en trou) d' oorſaak van u quellagie. Hier op her-
vatte Galathea 't voorig verhaal : Acis, een ſoon van Fau- 15, 16
nus, ende bos-maagt Simetis, wel ſeer bemint van ſijn 17
ouders, maar meer van mij, hing 't hart alleen aan
mij, een jong-man ſchoon van leeſt, ſeſtien jaren oud,
wiens poesle wangen [en lippen] met neſt-veren pas be-
krooſen waren. Dien minde ik, en mij Polyfeem, uit al 18
ſijn hart. Vraagt gij of den haat, die ik den reus, of lief-
de, die ik Acis droeg, ſterker was, dat kan ik niet ſeg-
gen : mijn ſin en weerſin was even ſterk. O koeſterende
Venus, hoe ſterk en na-druk en klem heeft uwe heerſchap-
pij! Is 't mogelijk dat dien woeſten beeſt, een ſchrik voor
't woud en wild, nooit van een vreemdling heels-huids ge-
ſien, en laſteraar van Goden en hemel, minne-prikkelen
voelt, op mij verſlingert, blaakt, en vee en ſpelonken
verlaat! nu ſchikt gij u op, Polyfeem, om mij te beha-
gen, dan kemt gij 't borſtelig hair met een egge, dan luſt
u den

7. Zanclea) *Anders* Meſſana, *en heden geheeten Meſſina*; *volgens* Euſebius, inde vertaaling van Hieronymus (*behalven* Diodorus) *een ſeer oude ſtad in Sicilien, in de kromte van den uithoek Pelorus; en des wegen ook geheeten* Zancle. Strabo, 6 B. Thucidides, 6 B. en *niet juiſt van de kromme ſeiſſen van Saturnus, aldaar bewaard*; *gelyk men vind by* Stefanus, in ſijn ſtedeb. *Ondertuſſen draagdſe de naam van Meſſana; van haare bevolkers, welke waaren die van Meſſene* (*ſiet van die ſtad*, 2 D 61 pag.) *gelijk naderhand de mamertini. Siet van deeſe*, Strabo, 6 B. *behalven* Cicero, Plinius, Tacitus, *enz.*

8. Scilla }
9. Charibdis } *van welke*, 1 D. 63 pag.

10. Maagd) *Welke in het* 14 B. *vertoond ſal worden by de beſchrijvinge van haare ongelukkige geſtalt-verwiſſelinge.*

11. Nereus } *van welke* { 1 D. 43 pag.
12. Doris } { 2 D. 38 pag.
13. Suſters } { 1 D 43 pag.

14. Scilla) *In het Latijn* Cratæis: *aangeſien ſy was de dochter van Forkus, en een bronmaagd van Kratis. Kratis vorder was een rieviertje in Kalabrie, ontrent de ſtad Sybaris ſich in zee ſtortende.* Strabo 6. B. *wiens water men ſegt blond hair te maaken, volgens* Ovidius, in het 15 B. der Herſchapp. Euripides, in den Troad. de Kanteekkenaar over het 5 Herders-geſ. van Theokritus, *behalven gemelde* Strabo.

15. Acis) *Een ſchoone en jonge veehoeder in Sicilien; doch naderhand een kleene rieviere, uit den Etna opkomende, en in de Ioniſſe Zee, nederſtortende tuſſen de ſteden, Katana en Tauromenium.* Solinus, 11 H. Ovidius, 4 B. van den Alm. Klaudianus. 3 B. van de Schaak. Silius, 4 B. *behalven* Plinius *en gemelde* Theokritus.

16. Faunus) *Van de Faunen is geſprooken*, 1 D. 16 pag. *Doch onder deeſe was eene wel de voornaamſte, de ſoon van Pikus, de oudſte koning der Aborigenes, of ingeboorene bewooners van Italie. Sie van deeſe gewag maaken, by* Virgilius in het 7 B. van den En. *wiens wijf was Fauna; anders geheeten Fatua en (voornamelijk by die van Rome) de godinne Bona; gelijk wy aanteekenden*, 1 D. 268 pag.

17. Simethis) *Een Najade of waternimf van Simethus, de grootſte en ſnelſte van Sicilie, naar de zee loopende door de velden van de ſtad Katana.* Strabo, 6 B. *behalven* Servius, over het 9 B. van Virgyls En. en Silius, 14 B. *voedende ſekere vis, by de Romeinen ſeer gewild, met naame* mugil, *of ſoo wy ſeggen, herder.* Atheneüs, 1 en 7 B. *heden geheeten la jarreta.*

18. Poliſeem) *De grootſte en magtigſte onder de Cyklopen of een cogige; de ſoon van Neptunus en Europa*;

u den ruigen war-neſt van den baard met een ſeis te ſchrap-
pen , 't vervaarlijk aanſigt in 't water te ſpiegelen en op te
tooien. U moord-luſt , woeſtheid , en onverſadelijke
bloed-dorſtigheid vergaan , ſoo dat de ſchepen veilig op
19 u kuſt af en aan varen. Midlerwijle komt Telemus op
den Etna van Sicilie aan vervaaren , Telemus , ſoon van Eu-
20 rimus , een wis vogel-wikker , ging den vervaarlijken Po-
lyſeem beſoeken , en ſeide hem : dit eenig oog dat gij
in den ſtar hebt ſtaan , ſal u Ulyſſes uit-booren. Hij lagte
hem uit , en antwoorde : dat 's mis , verblinde wikker ,
aards-raas-bol , mis getaſt , een ander heeft 't al weg.
Aldus ſtak hij de draak met de waarſegger , die hem voor
wis onheil waarſchoude ; deed , met wijde ſtappen heen
tredende , het ſtrand daveren , en ging af gemat weer
na ſijn donker hol. Een heuvel ſteekt ſijn lange ſpitſen
teen in zee , wederſijts met golven bekabbelt : hier op
ſteeg den wreeden reus , ging op den middel-top ſitten :
en 't wollig vee , ſchoon harderloos , volgde ſijn ſpoor.
21 Als hij den pijn-boom , ſijn wandel-ſtok , ſoo lijvig als
een maſt , voor de voeten neer gelegt had , en de ruis-
22 pijp , van hondert riet-halmen aan een gelijmt , aan de
lippen ſette , waagden bergen en baren van 's harders
fleuit-galm. Ik ſchool in een klip-hol op den ſchoot van
mijnen Acis , en aanhoorde van verre deſe minne-klagt ,
die ik in 't hoofd prente : o Galathea , blanker als 't
loof van de ſneeu-witte mont-hout-boom , jeugdiger als 23
de beemden , ſcheutiger als de hooge elſen. Doorlugti-
ter als glas , dartelder als een tengere geit , gladder als 24
ſchulpen door 't gedurig zee-ſwalpen geſoetvijlt , aange-
namer als winterſon en ſomer-ſchadu , eeler als appelen ,
ſchoonder in 't oog als een hoogen andoorn , klaarder 25
als ijs , ſoeter als een rijpe druif , ſagter als ſwanendons ,
en wrongel : en , als gij ſtant hout , ſchoonder als een be-
gooten hof. Maar , als gij ſtugger ſijt , Galathea , ſtoot-
ſieker als wilde ſtieren , harder als een volwaſſen eik ,
veranderlijker als 't zee-water , tajer als wilgelooten , en
witte wijn-ranken , min vermurwbaar als dees rots , meer
druiſend als een ſtroom , trotſer als de pronkende paau ,
bitſer als 't vuir , ſtekeliger als diſtel-ſtruiken , wreeder
als een berin die gejongt heeft , doover als de zee , on-
genadiger als een getrapte ſlang , en (dat ik inſonder-
heid u wel wilde verleeren) niet alleen ſchuwer vlugtende
als een hart , door 't ſchel gebas der honden voort-ge-
jaagt , maar ook ſnelder als de wind. Maar kende gij
mij

ropa , of Amymone , Stilbe of eindelyk Thooſa : nademaal de ſchryvers , aangaande ſijn moeder , ja ſelf wegens ſijn vader , ſeer tegenſtrijdig ſijn.

Voorts was hy (*volgens* Euripides in ſijn Treurſp. en Homerus , in ſijn Helded.) *een veehoeder , ſich onthoudende in een hol of bergſpelonk. Deeſe wierd naderhand beſocht van Uliſſes , door onweder op Sicilien ſijnde geſtrand ; doch (als hy de beeſt ſpeelde) dronken gemaakt , en daar op met een ſcherpgebrande ſtaak het eenigſte oog uitgeboord.* Homerus , 9 B. van de Dool. Virgilius , 3 B. van den En. *Van deeſe gewagen ook* Silius , 15 B. Statius , 6 B. *behalven* Filoſtratus , Theokritus , Manilius , *enz.*

19. Telemus) *Een waarſegger , onder de gemelde* Cyclopes , *de ſoon van eenen Eurimus , doch by naar ſoo weinig als de vader bekend. Hy voorſpelde aan Polyfeem het ongemak dat hem van Uliſſes ſou overkoomen. Siet* Homerus , 9 B. van de Dool.

20. Vogelwikker) *Van het vogelſchouwen is geſprooken* , 2 D 130 pag.

21. Wandelſtok) *Terwijl hy van een onbeſuisde grootte was , en ſelfs bynaar het hol alleen met ſijn lichaam vulde , ſoo was een pijnboom niet ſijn wandelſtok ,* Valentijn ; *maar ſijn* pedum , *of herders-ſtaf ; met welken gy hem ſiet afgebeeld* , 2 D 60 pag.

22. Honderd) *By menſſen den van gemeenen ſlagh alleenlyk van ſeven rieten. Siet het aangeteekende* , 2 D. 33 pag.

23. Mont-hout-boom) *Veele woordekens ſijn in haare vertaalinge duiſterder als in de eigene taal , en wel byſonderlijk indien het ſelve eenigſins by ons is bekend , en voor half-Neerlands ten minſten is aangenoomen. Soo vertaalt men ruim ſoo wel* triomfeeren *als zegepraalen* , diademe *als ſluyerkroon* , troféen *als wapentronken , en eindelijk (om met meer diergelijke hier geen woordeboek te maaken)* liguſter *als mont-hout-boom. Ondertuſſen vergelijk den ophef van dit minnedeuntje van deeſen onbeſchoften vryer met die Griekſe , by* Theokritus , in ſijn Polif. het 11 Herdersgeſ. *en de Latijnſſe* , by Virgilius , in het 2 en 7 Herdersgeſ.

24. Dartelder) *Dit heeft ook* Theokritus , in ſijn 11 Herdersgeſ. *Dat de bok of geit , wegens ſijn geiligheid , de ſoete Venus is geheiligd , getuygen (behalven* Horatius , en Artemidorus*)* Pauſanias , in Corinth. *alwaarom dit beeſt niet alleen ons op een* Gedenk Penning *ontmoet , gemelde Godinne ſtreelende en vriendſchap bewijſende. Siet* Oudaan , 52 Taf. 11 Penn. *maar op een oud* Marmer *ſie ik , onder de zee-godheden , het ſelve Venus op ſijn rugh torſſen ; by* P. S. Bartolus , in ſijn 48 Taf.

25. Andoorn) *of* platanus ; *van welken boom* , 11 D. 244 pag.

26. Doover) *Welke , wegens het geruis der golven (by tijden van onweer) doof is en niemand hoord , ja ſelf een ieder het gehoor beneemt : even als de rievieren en beeken , by hunne* catadupen , *of ſteile watervallen. Siet* Makrobius , in Scipioos Droom , 2 B. 4 H. van die van de Nijl ; *behalven Andere , beſchrijvende de hooge nederſtortingen van den Rhijn , den Donau , de Teverone , de Velino , enz.*

27. Drin-

mij te regt, het roude u dat gij vlugtte : gij versoeide u
lang maarren, en sogt dees minuaar aan te houden. Ik
houde huis in groote berg-spelonken met een groen dak
overtoogen, daar nog heete sonne-schijn steekt, nog
kille vorst gevoelt wert. Ik heb risten appelen aan neer-
gebooge takken, en druiven soo geel als goud aan lange
ranken hangen : nog heb ik blaauwe, die ik beide voor
u spaar. Gij sult 'er met u eige handen de malsse aard-
beien, onder bos lommer gegroeit, konnen plukken :
ook herfst-kornoeljen, en niet alleen blaauwe, maar
ook witte, en was-geele pruimen. Gij sult, met mij ge-
paart, kastanje nog haag-appel gebrek hebben. Al 't
ooft-geboomte sal u ten dienst dragen. Al dit vee is 't
mijne : nog weit 'er menig in de dalen, menig in de
bossen, veele staan 'er in de holen op stal. Soo gij mij
vraagde na 't getal, 'k sou 't u niet konnen noemen, 't is
een arm man die sijn schapen tellen kan. Geloof den lof,
die 'k haar na geef, niet ; maar u eigen oogen : siet hoe
tot berstens toe gespannen, staan d'uijers de pooten in de
weeg. Nog heb ik ooi-lammeren in de warme stallen,
bokjens van deselve teelt in andere koojen staan. 'k heb
27 altijd melk in overvloet, een gedeelte om te drinken, 't
anderom kaas te wringen. Hier sal u geen geringe lek-
kernij of slegt wild braat, als dassen, hasen, geiten, een
koppel duiven, en een nest jonge vogelen uit een boom-
top geligt, voor de neus geset werden. Maar 'k vont
laatst op een berg-top een paar jongen van een ruige
beer ingeworpen, soo een-harig, dat gij die naaulijks
soud konnen onderscheiden, hier soud gij om tijd ver-
drijf mee konnen spelen. Ik vondse, en sprak : die sal ik
voor mijn matres bewaren. Steek nu dog u helder hooft
op uit de blaauwe zee, Galathea, kom nu te voorschijn,
en versmaat mijn gaven niet. Ik kan bijloo mijn braaf
postuir wel, 'k heb mij onlangs in 't helder water ge-
spiegelt, en schepte een groot behaagen in mijn schoon-
heid. Siet eens hoe groot ik ben. Selfs Jupiter in den
hemel (want daar plagt gij ons diets te maken, dat
Jupiter, een loer mij onbekent, heerschappij voert) is
niet kloeker als dit lighaam. Een langen hair-bos hangt
mij over 't nors aansigt, en beschaduwt mijn schoude-
ren als een woud. Denk niet dat het mij misstaat, dat mijn
lighaam stijf staat van borstlig hair. Kaal staat een blade-
loosen boom : een paart is mismaakt wiens hals met geen
blonde maan bekleet is. De pluim bekleet 't gevogelte,
de wol ciert de schapen. Regtschape karels past een baard
en ruige borst. Een oog heb ik in den star, 'k bekent, maar
soo groot als een rondas. Wel hoe, beschout de son 28
niet alle dingen van 't groot hemel-welf ? nogtans siet
die maar uit een eenig oog. Behalven dit beheerst mijn
vader Neptuin uwe zee : die schenk ik u tot schoon-vaar. 29
Erbarmt u maar, en verhoor mijn ootmoedige minne-
klagten ; want voor u alleen verneder ik mij. Voor u buk
ik eerbiedig neder, o Nereus kroos, die nog op Jupiter,
nog hemel, nog door-dringende bliksem pas : u gram
gesigt is feller als den bliksem. Desen hoon kon ik nog
verdraaglijker doorstaan, soo gij voor alle minnaars schuw
waart. Maar waarom een reus voor 't hooft gestooten,
en Acis bemint ? waarom liever van Acis, als van mij
gekust? Dan hij mag sig selve, hij mag u, Galathea,
(dat mij spijt) behagen soo hy wil, krijg ik hem eens
in de klaauwen, hij sal vernemen, dat in dit grof lighaam
manne-kragt steekt. 'K sal hem 't ingewand levend uit
den bast rijten, arm en beenen van den romp gerukt,
over 't veld, en u zee, om sig soo met u te mengen,
weg slingeren. Want 'k brant van wraak-lust, de vlam
van mijn gehoonde min blaakt euvel hoog, soo dat mij
dunkt, dat mij den berg Etna met vuir met al in de borst 30
staat en gloeit. Nog hebt ge, o Galathea, geen medoo-
ge. Dus klaagde hij vergeefs (want 'k hoorde en sag 't
alles rees op (en hy sworf ongerust door 't bos en bekende
wildernissen, gelijk een dolle stier, dien sijn koe ont-
nomen is. Als den woesten beest mij en Acis, onbewust
en niet diergelijks vresende, in 't sigt kreeg, riep hij :
dat sie ik, en sal maaken dat dit heden u laaste lief-ko-
serij is. De klank van dit geblaat galmde soo ver-
vaarlijk, als een vergrimden reus paste, soo vreeslijk
dat den Etna stont en sidderde. Ik dook verbaast onder
water : maar Acis setten 't op de vlugt, en riep, og help 31
Galathea, help vader en moeder, en vergun mij veege,
dog een schuil-plaats in u wateren. Den reus volgt hem
in

27. Drinken) *Mijn* Neerlander *(by wien de* Kantteekeningen *niet soo gemeen sijn als by de* Latijnen, *en deswegen ook somtyds berispt en selfs op de Schouburg gegispt worden) gelieft te weeten dat de* Aanteekeningen, *Verklaaringen en Ophelderingen van de duistere plaatsen veeler* Schrijveren, *sijn of Letterkundigh, of betreffende, nu de Geschiedenissen, en dan de Seeden en gewoonten der Aaloudheid. Dus merk hier aan, omtrent het laatste, der aalouden gewoonte aangaande het melkdrinken; bysonder by de Noordse volken; gelyk de Sarmaaten, gewend hunne paarden de melk af te tappen en voor daagelyksen drank te gebruiken. Siet* Martialis, in het 3 B. der Schouburgs. van de Sarmaaten. Virgilius, in het 3 B. der Landgedicht. van de Gelonen, *behalven* Plinius, Dionysius, *enz.*

Vorders spreekt deese Polifeem onder andere saaken hier gemeld, ook van sijn melk, by Theokritus, in gemelde Herdersgesf.

28. Rondas) *Het selve getuygd mede* Virgilius, in het 3 B van den En.

29. Vader) *Het is aanmerkens waardig by het aaloude* Dichterdom, *dat sy deugdsaame en dappere mannen seggen gesprooten te zijn uyt Jupiter, als; Minos, Eakus, Sarpedon, enz. gelyk in tegendeel alle ruwe, onbeschofte, woeste en wreede uit Neptunus, by voorbeeld; Sciron, de Lestrigonen, deese Polifeem, &c. dat is, die uit den sachten Hemel en deese uit de verbolgen Zee.* Gellius 15 B. 21 H.

30. Etna) *Van deese brandende berg is al gesprooken*, 1 D. 104 pag.

31. Acis) *In het Latijn* Symethius heros) *wegens sijn moeder, gesprooten uit de Simethis; van welke rievier*, 2 D. 307 pag.

in't ſog, wreekt een brok van een klip, werpt Acis na 't lijf, en, ſchoon pas 't uiterſte kantje van een hoek raakt, verplette hem te morſel. Maar wij hielpen Acis, ſoo ver ons't nood-lot bot gaf, dat hij de gedaante van ſijn voor-vaderen kreeg, ſijn bloed droop langs den ſteen af, begoſt in 't kort de roode verf te verſchieten, en wierd eerſt gelijk river-water door een regen-vlaag geroert, daar na klaar geſonken. Doen ſpleet de ſteen, en ſchoot door de ſcheur een lang groen riet; de hol gapende reet bruiſde door d'opwellende bronnen, en, dat wonder was, rees'er uit tot de navel toe een jongeling, wiens nieuwe hoornen met groen riet omwonden waren. 32
Die in allen deelen Acis geleek, uitgeſondert dat hij grooter, en blaau van aangeſigt was. Aldus bleef Acis, ſchoon in een rivier verandert, deſelve, en ſijn rivier hielt den ouden naam van Acis.

32. Hoornen) *Siet van de hoornen der rieviergoden het aangeteekende*, 2 D. 4 pag. *en van hunne hoofd-kranſſen*, 2 D. 247 pag.

VYFDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Glaukus, de ſoon van eenen Polÿbus, ſijnde een viſſer, de gevangene viſſen op het aardrÿk leggende, ſag dat ſy boven gemeen tierigh wierden, dartelden, en in zee ſprongen. Hy naar de reden hier af ſoekende, bevond dat ſeker kruid, waar op de viſſen gelegt waaren, hen dit nieuwe leven mededeelde. Hy plukt dan het ſelve, en kauwd het; doch krÿgt van dit aardgewas ſulk een verandering in ſijn herſſenen, dat hy ſich van ſtonden aan van de rotſen in zee nederſtort, en, van de hemellingen, onder de Zeegoden word geplaatſt.

Als Galathea dit verhaal ge-eindigt had, ſcheide de
1 ſchaar der zee-maagden, die haars weegs op 't ſtil zee-
2 water heen ſwommen. Scylla dorſt ſig niet te ver in zee betrouwen, maar keerde weder na land, en ſpanſſeerde, of moeder-naakt op 't dorſtig ſand of duikeld, moe van wandelen, tot verkoeling van haar beſweet lighaam, in een af-

1. Zeemaagden) *Siet van deeſe meergemelde de Blad-wÿſer.*
2. Scilla) *Van welke*, 2 D. 373 pag. en 1 D. 63 en 287 pag.

3. Glau-

3 afgeleege kolk-verttek. Alwaar Glaucus, een nieu zee-
4 god, onlangs te voore te Anthedon in Eubea vervormt, uit zee op haar aan swom, en soo, haast hij de maagd sag, verliefde: haar smeekte met soo veel beweeg-redenen hij dagt bequaam te sijn, tot staking van haar vlugt. Maar sij stak evenwel door, geswint door vrees, en beklom den top van een berg ontrent het strand. Voor 't strand [in zee] legt een groote rots met een spitsen kruin, die een lang stuk weegs in zee flaau nederhellende met geboomte bewassen is. Hier op houdse stant, nu veilig op die plaats, twijffelde of 't een zee-gedrogt, of God mogt wesen, en verwonderde haar over sijn blaauwe verf, de hair lokken, die hem over rug en schouderen swierden, en dat sijn onder lijf van de eechenis af een op-gekrulde vis was. Glaucus rook haar twijfeling, leunde op de rots, daar hij nessens swom, en sprak aldus: ik ben, o maagd, nog spook gedrogt nog schrik-dier; maar een zee-god, wiens water-heerschappij
5, 6, 7 voor Proteus, Triton, en Palemon, soone van Athamas niet en swigt. Dog 'k was voor desen een sterflijk mens, die, voornementlijk belust, mijn geest op zee te scherpen, juist doen ter tijd op deselve in de weer was. Want
8 dan ving ik vis met een trek-net, dan viste ik, op een rots, met de angel-roe. Naast 't strand hebt gij een groene beemd, aan d'eene sijde met de zee bespoelt, d'andere weelig begraast: hier weidden nooit gehoornde runderen, makke schapen, nog ruige geitjens. Geen bije bevlijtte sig ooit den honing-dau uit de bloemen gesoogen daar van daan te vervoeren: nooit pluktmer vrij bloemen tot kranssen voor vrolijke gasten: nooit was dit veld gemaait. Ik was d'eerste die 't betrad, doen ik daar mijn netten droogde, neer geseten mijn vangst ordentlijk over telde, en uitschoot de vis die bij ongeluk in mijn netten verwart, of door 't aas verlokt aan d'angel hangen bleef. Dit lijkt wel loogen, maar wat kan mij 't liegen baten; De vis op 't gras gesmakt begost te spartelen, sig om te wippen, en op 't land gelijk in 't water te swemmen. Terwijl ik hier over verwondert staa en kijk, snort al den drommel weer in sijn element, verlatende sijn nieuwen heer en strand. Ik staa verplet, en lang in twijffel wat hier van d'oorsaak wesen mogt: of eenige God, of de kragt der kruiden dit mogt uit-gewerkt hebben; Wat kragt, 9
seide ik, mag dog in dit kruid steken? ik pluk'en 't, en kaauden 't, maar soo haast sijpten 't onbekent sap niet in mijn keel, of 'k voelde schielijk dat mij 't hart van binne klopte, en ik een vreemden trek van 't land tot 't water kreeg. Doen kon ik op 't land niet langer duren, en sprak: vaar-wel aarde, 'k sal u noit meer betreden: met dukel ik in zee: daar mij de zee-goden als genoot onder haare schaar ontfingen: en Tethys, en vader Oce- 10
aan baden, dat sij mijn 't sterflijk in mijn lighaam wilden af-nemen. Ik wert van haar gesuivert: sprak negen-werf een besweet-vers om mijn sondig vlees te reinigen, en wiert belast mij hondert-werf met versse rievieren te laten over-stolpen: hierop bruisden schielijk de rievieren, uit hun bronnen hier en daar neer gestort, gelijk een zee-plas mij over 't hoofd. Dus ver kan ik u, na mijn onthond, 't geen mij gebeurde, vertrekken: want de rest ging mijn beswympt begrip te booven. Doen ik weer by myn selve quam, bevond ik dat ik een ander lighaam en andere sinnen had als te voore. Doen sag ik eerst dese groenen baard, die hair-lokken die ik over zee na sleep, dese hooge schouderen, en blaauwe armen: de dijen en beenen in een op-gekrolde, en gevinde vissen-staart vervormt. Maar wat baat mij dit postuir, en gunst der Goden, wat baatme een God te sijn, soo gij hier door niet vermurwt?
Dus

3. Glaukus) *Soo men* Palefatus *geloofd, is deese ontrent de stad Anthedon een duyker geweest, welke dan wegduykende en dan weder verschijnende, de onervarene menschen gedachten deé hebben, of deese niet een godheid mogt hebben aangetrokken: bysonder als hy selfs by ontijden, de menschen, wat soort van vissen sy ook eischten, door de gemelde konst wist te voldoen.*

Van diergelijke duykers sijn veele seltsaame voorbeelden by de schrijveren; als Jov. Pontanus, *gedenkende van een Kolas: welke beter in het water als op het land kon leven; ja selfs, eveneens gelijk een vis, buiten het selve te lang sijnde, benaud wierd en besweek: of liever* Herodotus, *schrijvende* (8 B. 8. H.) *van eenen Scillias; welke, ten tijde van Themistokles, in de schipbreuk der Persen, veel geld opviste, en sich daar mede seer verrijkte. Siet* Stewechius, *over* Veget. 4 B. 46 H.

4. Anthedon) *Van welke zeestad,* 2 D. 191 pag. Valentijn *slaat geweldig mis, als hy deselve set in Eubea, om dat de* Dichter *haar noemd* Euboïca. *Hy geeft haar alleenlyk die benaaminge, om dat sy tegens over het eiland Eubëa gelegen is. Sie* Strabo 9 B.

Den selven naam draagd ook sekere zeestad in Palestina, niet verre van het vermaarde Gaza. Josephus, Oorlog. 1 B. 16 H. Plinius, 5 B. 13 H.

5. Proteus — *Van welke* 2 D. 241 pag. *en elders.*
6. Triton — *Van welke* 1 D. 34 pag.
7. Palemon — *Van welke* 2 D. 114 pag *en elders.*

8. Vis) *Siet de beschrijvinge van deesen zeeman in een tafereel; by* Filostratus, in het 2 B. van sijne Schilderyen.

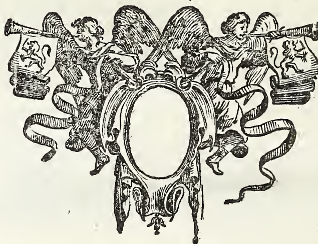
9. Kruyden) *Van deese seldsaame kracht gewaagen ook de* Kantteekenaar over het 1 B. van de Vliest. van Apollon. Atheneüs, 7 B. 12 H. en 15 B. 7 H. en 11 Tzetzes, over Lykofron.

10. Tethys) *Van welke* 2 D. 39 pag.

Dus vleiende, en nog meer in de mond hebbende, ontvlugtte hem Scylla. Waarom hij geweldig gebelgt en hoorndol, mits 't af-slaan van sijn minnelijk versoek, na 't spookhof van Circe, Titans dogter, swom. 11, 12.

11. Circe) *Van welke* 1 D. 181 pag. *en elders.*
12. Titan) *Van welke* 1 D. 180 pag.

Einde van het Dertiende Boek.

DE

DE HERSCHEPPINGEN Van PUBL. OVIDIUS NASO.

VEERTIENDE BOEK.

EERSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Glaukus ſich ſiende, ſoo wel als Poliſeem, van Scilla verſtooten en verſmaad, neemt ſijn toevlucht tot Circe, en ſoekt heul aan haare weetenſchappen. Deeſe toveres verliefd ſelf op deeſen kloeken zeeman, en ſoekt hem te trekken door haare bekoorlijkheden. Te vergeefs. Doch dit doet haar woeden. Sy vergiftigd de zee, in een ſekere kromte van den oever, alwaar Scylla was gewoon ſich te baden. Scylla komt hier weder in het water afklimmen, en word in een vreemd gedrocht verſchept: te weeten, met honden, uit haar onderlijf voortkomende omringd. Welk geſtel naderhand in een klip veranderd, ſeer gevaarlijk voor den zeeman, in de engte tuſſchen Sicilie en Italie.

1 Nu was Glaucus, den Eubeër zee-god, reets voor-bij
2 geſwommen den Erna, 't laſtig reuſen-pak, en 't
land der ſtrand-reuſen, daar op nooit egge, of ploeg, of
3, 4 os, of akker-tuig gebeſigt was: Meſſane en Reggie, daar tegen
over gelegen, inſgelijks door de gevaarlijke engte, die,
door wederſijts ſtranden geprengt, tuſſen Italie en Sicilie
heen ſpoelt. Hier van daan gedreven met een grooten
6 ſleep door de Tyrreenſſe zee, ſtreek Glaucus na de be-
5 graaſde heuvelen en 't hof van Circe, dogter van de ſon,
7 dat krielt van alderhande ſlag van wild gedierte. Welke
hij ſoo haaſt niet in 't oog kreeg, of ſprak, na groe-
tenis wederſijds, aldus: erbarm u, o Godin, over een
God; want gij kont alleen mijn min (ben ik 't waardig)
geneſen. Wat kragt in kruiden ſteekt, o Titans kroos,
is niemant beter bekent als mij, die door 't beproeven
der ſelve vervormt ben. En op dat gij weten mogt d'oor-
ſaak van mijn dolle min: 't is Scylla, die ik op d'Ita-
liaanſſe ſtrand tegen over de ſtad Meſſene in 't oog kreeg.
Ik ſchaam mij u te verhalen mijn beloften, gebeden,
vleijingen en haar ſchimpig ſmalen. Waarom, indien 'er in
u toover-rijm eenige wondere kragt ſteekt, ai ſing een
Godlijk tooverliet. Of, ſoo de kragt der kruiden haar
meer vermurwen kan, gebruikt de ſterke vogt van 't krag-
tig kruid, bij u wel eer beproeft. 'K verſoek niet dat
gij mij minnaar geneeſt, mijn minne-wonden heelt, en
liefdens vlamme onnodig bluſt; maar dat ſij ſoo op my
als ik op haar verlief. Hier op antwoorde Circe, [want
geen vrou meer tot minne wederſijts genegen is: 't ſij
dat haar natuir daar van d'oorſaak is, of dat Venus, door
ſpijt van 't verklikken haars vaders, de ſon, genoopt, 8
haar dus ontſtak] voorſpoediger vrijtge een toe-genege,
die 't ſelve wenſt, (dat) gij, en met gelijke min bevan-
gen is. Sulke weder-min ſijt gij waardig, g'hoorde
om u ſchoonheid ſelfs gevrijd te werden, en ſoo gij
hoop van weermin geeft, gelooft mij, gij ſult ſelfs ge-
vrijd werden. Op dat gij hieraan niet twijffelen, en u
ſchoonheid ſulks niet mis-trouwen mogt: ik, ſelfs een
Godin, en dogter van de heldere ſon, die ſoo veel door 9
toover-ſang, ſoo veel door kruiden weet te weeg te bren-
gen, wens van u bemint te ſijn. Verſmaat ſe die u ſmaalt,
die u bemint, bied weder min: en wreekt u door eene
daat over twee te gelijk. Glaucus antwoort haar, dus op
de korf ſtootende: eer ſal de zee, boſſchagien, en 't
hoog gebergte wier voort-brengen, als ik, bij Scylla's le-
ven van min veranderen. Hier over hielt ſig de Godin
gebelgt, en, vermids ſij, door liefde in genomen, hem nog
koſt, nog wilde beledigen, vergrimde ſij op 't ſtaal dat
hij voor haar verkoos. Aldus een blaauwe ſcheen geloo-
pen hebbende, ontſtak ſe, en ſtampte vergiftige kruiden,
daar onder mengende toover-verſen en helſſe beſweerin- 10
ringen. Doen hing ſij een blaauwe ſalie om, ſlapte door
haar quiſpelſtaartende dieren ten hof uit na Reggie, te-
gen over 't rotſig ſtrand van Meſſane, en trad in de bar-
nende zee, waar op ſij ging als op een vaſten ſtrand-
grond,

1. Eubëer) *Sie van Êubæa, de* Bladwyſer.

2. Etna) *Van welken berg* 1 D. 104 pag.

3. Meſſana) *Heden Meſſina; een wijd vermaarde zeeſtad van Sicilie in de ſtraat tuſſen Sicilie en Italie, by den voorberg Pelorus: geboud van de Meſſeniers, herwaards gedreven uit Peloponneſus.* Strabo, 6 B. Mela, 2 B. 7 H. Plinius, 3 B. 7 H. *heet hier in het Latyn*, Zancle. *Sie boven*, 2 D. 367 pag.

4. Reggie) *De laatſte ſtad van Italie, gelegen ſoo naar by aan Sicilie, dat veele meenen haare oevers aan die van Italie vaſt te ſyn geweeſt. Alwaarom in het Grieks haar naam afkomſtig is van ſcheuren, als of ſekere watervloed, by noodweer, die ſtranden had van een geſcheurd.* Plinius, 3 B. 7 H. Virgilius, 3 B. van den En. Lukanus, 3 B. Silius, 14 B. en Klaudianus, van de Schaak. 1 B. *Doch zie van deſze onderſtellinge meerder by* Kluverus in ſijn Sicilie, 1 B. 6 H.

5. Tirrheenſe) *De Tirrheners waaren volkeren in Italien, woonende tuſſen de rievieren de Makra ende Tiber; herkomſtig van de Lydiers, genoodſaakt wegens gebrek van kooren en hongersnood daar op volgende, Aſie te verlaaten.* Servius, over het 1 B. van Virgyls En. Paterkulus, 1 B. 1 H. Tacitus 4 Jaarb. 55 H. Strabo, 5 B. *naderhand by den Griek gebeeten* Thuſci, *als of men ſeide, offeraaren: ſijnde dit volk byſonder bygeloovig, en hebbende veele feeſten en ſlacht-offerhanden. Van welke ook alle tempelplichten, by die Romeinen ſijn ontleend.* Plutarchus in ſijn Tafelred. enz. *Is heden het volk van Toskaanen of Hetrurien.*

Voorts word de beneden Zee, beſpoelende de ſtranden van Italie tuſſen de eilanden, Korſika en Sicilien, de Tirrheenſe zee gemeenlyk genoemd.

6. Circe) *Van welke hoofdtovereſſe*, 1 D. 161 pag.

7. Gedierte) *Een welbekende ſaak. Siet* Homerus, 10 B. van de Dool. Virgilius, 7 B. van den En. Grieks. Bloemhof, 1 B. 72 H. etcz.

8. Verklikken) *Circe word hier van Venus verliefd gemaakt, om dat haar vader, Apollo of de Son, wel eer de boelaagien tuſſen haar en den wapengod had verklikt en aan den dag gebracht. Sie dit geval afgebeeld*, 1 D. 240 pag.

9. Son) *Dat Circe de dochter was van de Son en de nimf Perſe, getuijgen* Virgilius, in het 7 B. van den En. Plautus, in Epidik. 4 Bedr. 3 Ton. enz.

10. Beſweeringen) *In het Latyn* Hekateïa carmina, wegens Hekate of Diane, van welke, 1 D. 62 pag.

11. Hon-

grond, en droogs voets over de baten heen wandelde. Daar was een kleine zee-kolk boogs gewijs uit ſtrand geholt, een vermaaklijk ruſt-vertrek voor Scylla: waar in ſij haar begaf om onweer in zee, en hitte te ontgaan, als de ſon in top geſteigert ſeer ſtak, en korte lighaamſchadu maakte. Deſe kolk vergiftigt Circe, eer ſij 't wiſt, met hels vergift, dat gedrogten baart. Hier in gootſe 't ſap uit venijnige wortelen geperſt, en mompelde daar over binnens monds een donker toover-vers, drie-maal negen-werf die onverſtaanbare beſweering herhalende. Als wanneer Scylla derwaarts quam, tot de navel in 't water trad, en gewaar wiert dat haar onder-lijf wanſchapen in
11 baffende honden verandert was. Sij in 't eerſt niet geloovende dat het leden van haar lighaam waren, ontvlugtte, verdreef, en was vervaart voor de moetwillig blaffende honde-muilen. Maer dieſe ontliep, ſleepte ſij mede, en, taſtende na 't vlees van haare dijen, beenen, en voeten, vont, in plaats van die leden, gapende hondemuilen, als die van den helwagter. Dus was haar een riſt van dolle 12
baffers, onder den verminkten rug en uitpuilenden buik, in plaats van dijen, vaſt gegroeit. 13

De verliefde Glaucus ſchreide, en ſchuwde 't paten met Circe, die de kragt der kruiden te gruwlijk had te werk geſtelt. Maar Scylla hielt daar ſtant, en ontroofde bij d'eerſte gelegentheid, tot wraak over Circe, Ulyſſes van ſijne reis-genooten. Korts daar aan had ſe de vloot 14
der Trojanen in de grond gemoffelt, ten waar ſij pas te voore was verandert geweeſt in een rots, die nog he- 15
den den ſteene kruin uit zee ſteekt, en van de zee-man geſchuwt wert.

11. Honden } *Siet* { 1 D. 63 pag.
12. Helwachter } *Siet* { 1 D. 47 pag.

13. Dyen) *By* Fulgentius (in ſijn 2 B.) *word door deeſe verſchepte Scilla verſtaan een hoer, die met de dwaaſe jeugd te plonderen en alles af te neemen, ſich verrykt: hoedaanige beſchreeven en vertoond worden by* Plautus, in Truculent. of de Gewaande Kraamvrou, 1 Bedr. 1 Ton. en by Terentius, in de Mans-moer, 1 Bedr. 1 Ton.

14. Reisgenooten) *Dit getuygd mede* Homerus, in het 12 B. der Dool.

15. Rots) *In welkers uitgekabbelde holligheden de beroerde zeebaaren, ſoo ruiſſen en weerklinken, dat de zeeman van verre het gebas van honden meend aan te hooren. Siet de bovengemelde* Schryvers, *doch voor-al* Plinius.

TWEE-

TWEEDE HOOFSTUK.

INHOUD.

Eneas, het vernielde Trojen hebbende verlaaten, sukkeld als noch op het water. Word van Sicilie gedreven naar Afrika. Hier vind hy Dido; dien hy mind, verlaat, en soo tot sterven reden geeft. Seild daar op weder naar Sicilie, de Eolisse eilandekens, Inarime, Prochyte, Pythekusa of het apen-eilandeke, Napels, Kume; alwaar hy met de Sibille spreekt. Hoord ook aldaar de wreede bedryven van Polyfeem; en het gestaltverwisselen van Circe; het noodlot van koning Pikus en sijn gemaalin. Hy vaart weder voort, en begeeft sich eindelyk te lande in het landgewenst Italie.

1 Als de Trojaansse vloot dese klip, en de gulsige Cha-
rybdis met roejen ontworstelt, en nu reets op de kust
2 van Italie was, wiertse door storm te rug op de Libysse
3 kust gedreven. Alwaar Dido Eneas in haar hof en 't bin-
4 nenst van 't hart ontfangt: om namaals de huwlijks-schei-
ding van dien Frigiaanssen bruidegom euvel op te nemen,
en op 't lijk-hout, in schijn van offer-vuir gestapelt, in
5 haar eige lemmer te vallen: dus bedroog sij, self uit-
gestreken, 't geheele hof. Eneas stak te rug van de nieuwe
stad Karthago, op 't sandig Libye gebout, na Sicilie, daar
Erix begraven leit, en den trouwen Acestes, alwaar hij 6, 7
offerde, en sijn gesturve vader statige lijk-pligt deed. 8
Daar na koos hij weder zee met de Vloot, die Iris, Ju- 9
noos dienares, bij-na verbrant had: verliet d'Eolisse ei- 10
landen, de swavelagtige smook-winkels van Vulcaan, en 11
klippen der meer-minnen, Achelöus kroos. Doen set 12
hij 't, na 't verlies van Palinurus, sijn stuer-man, voor- 13
bij Inarime, Prochite, en Pitecuse, op een dorre rotsge- 14, 15
stigt,

1. Charybdis } *Siet* { 1 D. 63 pag.
2. Libisse } *Siet* { 2 D. 44 pag.
3. Dido } *Siet* { 1 D. 31 pag.

4. Huwlyks schending) *In een print van* Le Pôtre *siet men de Koninglyke gelieven by een komen; waar op ik heb doen passen dit volgende Sneldicht.*

Die gast, de vroomste der meineedige Trojaanen,
O Dido, die gy nu soo vriendelyk onthaald,
Eerlang uw trouwe min te deerelyk betaald,
(Wanneer hy van u vlucht) met hertebloed en traanen.

5. Sy) *In het Latijn* Sidonis; *wegens Sidon, in Fenicie; van welke stad,* 1 D. 256 pag. *Van haar vertrek uit* Fenicie *spraken wy,* 1 D. 31 pag.

6. Erix) *Op het gebergte; van welke,* 1 D. 106 pag.

7. Acestes) *Soon van Krinisus; rieviergod van Sicilie en Segesta, een Trojaninne.* Virgilius, 3 B. van den En. *welke Eneas herbergde, en deesen sijn overledene vader Anchises hielp begraaven op den berg Erix. Naderhand heeft hy Eneas, keerende van Karthago, voor de tweedemaal gehuysvest, en voor sijn kranke en onbequaame reisgenooten, een stad gesticht; eerst Acesta, en naderhand Segesta genaamd.* Servius, over het 5 B. van Virgijls En. *siet mede* Strabo, 6 B. en Silius, in het 14 B.

8. Vader) *De stokoude Anchises; van welke* 1 D. 37 pag. *Hy stierf in Sicilien, ontrent den berg Erix, en de stad Drepanum.* Virgilius, 3 B. van den En.

9. Iris) *Van deese spreeken wy,* 2 D. 20 pag. *doch van den listigen aanslag, met welke Juno, (self door de Trojaninnen,) de schepen van Eneas poogde te verbranden, gewaagd* Virgilius, in het 5 B. van den En.

10. Eolisse) *In het Latijn,* Hippotadæ regnum: *aangesien Eolus is een neef van koning Hippotas. Siet* 2 D. 316 pag.

11. Smookwinkels) *Sie van de Eolisse eilandekens; en haare smookende swavelbergen, elders.*

12. Meerminnen) *Geen meerminnen,* Valentijn. *Dit is wederlegt,* 1 D. 189, 57, pag. en elders.

13 Palinurus) *Van sijn dood en gedachtenisse is gesprooken,* 1 D. 283 pag.

14. Inarime) *Een eilandeken in de zeebogt van Puteoli, niet verre van Napels; in welke een berg, door aardbevinge sijnde opgebrooken, een ander eilandeken, geheeten Prochyte, heeft uitgestort. Onder*

Inarime

ſtigt, en na den naam der in woonderen genoemt. Want
16 Jupiter wel eer verbittert om 't bedrog, meineedigheid, en ſchalkbedrijf der Cecropers, al wat manbaar was, in een wanſchape dier vervormde, ſoodanig datſe en beeſt en mens koſten ſchijnen. 'T lighaam deed hij krimpen, den langen neus klopte hij plat, begroef 't aanſigt met bes-rimpelen, liet haar 't lighaam met blont hair bewaſſen, en plantte haar in dees ſtad: mits dat hij haar eerſt ſprakeloos maakte, 't meineedig ſweeren benam, en niet anders over liet, als 't vermoge van een hees geklag.

Inarime is de reus Tifon geſtopt door Jupiter; volgens Virgilius, 9 B. van den En. *Naderhand geheeten wegens Eneas, Enaria.* Plinius 3 B. 6 H.

15. Pitekuſe) *Mede een eilandeken in de zeebogt van Campanie, hebbende een ſtad van deſelve naam op een berg gelegen. Draagd haare naam van den overvloed der aapen; hoewel* Plinius (3 B. 6 H.) *geloofd dat deeſe naam van gebakke wijnpotten, en niet aapen, haar afkomſt heeft.*

16. Bedrog) *Het ſchijnt dat die van Pitekuſe argliſtig zijn geweeſt, doortrapt, en de menſſen met vleijerijen misleidende en bedriegende. Want* Suidas *gewaagd van twee broeders, onder deeſe ſchalken, geheeten Kandulus en Atlas; welke Jupiter met een valſſen eed pogende te bedriegen, in apen ſijn verſchept. Soodanige ſijn alle narren, verklikkers, pluimſtrijkers, weifelaars en rookverkoopers in de hoven der meerdere en mindere vorſten en landvoogden.*

DERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Eneas, ſijn ſcheepvaart voortſettende, treed te land te Kume; alwaar hy de Sibille beſoekt, en met haar hellewaarts gaat, om aldaar ſijnes vaders geeſt te ſpreeken. Deeſe voorſpeldſter verhaald hem midlerwylen, dat ſy van Apollo was gevryd; dat die haar eens iet gafte verſoeken; dat ſy, een hoop ſand neemende, had begeerd ſoo veel jaaren te leven, als ſy greintjes had opgevat, daar niet by voegende een onveranderlijke jeugd. Dus had ſy wel ontfangen die gifte; maar veranderde ſoo ſeer in dien hoogen ouderdom, dat van haar licchaam alleen de bloote ſtem ſcheen overgebleven te ſijn.

1 Hier langs geseilt, drijft hij Napels aan de regter, 't
2 graf van Miseen, den trompetter, aan de linker-
3 hand voor-bij, set het aan op het strand van Kume, een
moerassige oort, vol liesen en biesen, ging na't hol van
4,5 d'oude Sibylle, en bad haar, door 't onderaartse pad,
vaders schim te mogen gaan besoeken. Sij hielt 't gesigt
een lange wijl neerwaarts, sloeg 't eindlijk op, en sprak
aldus, met een waarseggende geest beseten: manhaftige 6
Trojaan, wiens dapperheid door 't swaard, en God-vrug-
tigheid door't vuir beproeft, soo waart gelchat wert, sijt
maar

1. Napels) *In het Latijn* moenia Parthenopeïa, *wegens Parthenope, eene der Sirenen; van welke,* 1 D. 189 pag. *Deese wierp sich van spijt in zee, om dat sy met haar gesang den loosen Ulisses niet had konnen ophouden. Ondertussen dreef het lichaam aan land ter plaats, alwaar naderhand die van Kume de stad Napels hebben gesticht en haar naar de Sirene, wiens graf aldaar ook was opgerecht, genoemd. Doch deese, den aangroei siende van die stad, en vreesende hier door den ondergang van de haare, namen voor Parthenope weder te verwoesten. Doch een sterfte belettede dat voornemen. Soo dat sy genoodsaakt zijn geweest die stad te vernieuwen, te vergrooten, en te verheerlijken.* Plinius, 3 B. 5 H. Strabo, 5 B.

Van haar weelde, rust en vrede, en lust tot wijsheid en geleerdheid gewaagen Horatius, in de 5 Toesang. Silius, 12 B. en Virgilius, in het 4 B. der Landged. *gelijk ook van haar prachtige gebouwen,* Statius, 3 B. der Mengeling. 5 D.

2. Miseen) *Was de soon van Eolus, de trompetter van Hektor, en na de dood van deese de reisgeselle van Eneas. Deese de Zee-goden uitdaagende tot een wedspel van trompetten, wierd van Triton omgebracht; en sijn weergevonden licchaam begraven op een uithoek van Kampanien, ontrent Kume, de Bajen en Puteoli; welke naar hem naderhand Misenum is genoemd.* Virgilius, 6 B. van den En. Propertius, 3 B. 18 D. Mela, 2 B. 4 H. Strabo, 5 B.

3. Kume) *Een zeestad van Kampanien, in Italien, ontrent Puteoli, gebouwd van vluchtelingen van het Asiatis Kume en van het Griekse Chalcis: heden geheeten Castri of Foia Nova.* Strabo, 5 B.

4 Sibille) *Van de Sibillen is veel geschreeven; doch alles blijft onseker, wat 'er af sy:*

1. *De naam is in het Eolis Grieks, beteekenende vol van God, of Gods raadslagen weetende en verkondigende* Laktantius. 1 B. 6 H. van sijn Onderw.
2. *Het getal is seer verscheiden by de schrijveren: want* Laktantius *noemd 'er thien, en andere minder en meerder. Siet* Diodorus, 5 B. H. Pausanias, in Focis. *by* Petr. Petitus.
3. *De Sibillen sijn 1. de Persisse, 2. de Lybisse, 3. de Delfisse, 4. de Kumeesse, 5. de Erytreesse, 6. de Samisse, 7. de Kumeesse van Asie, 8. de Hellespontisse, 9. de Frygiaansse, en 10. de Tiburtijnsse. Doch onder deese is wederom geen kleene verwarringe; aangesien somwijlen de eene word voor den anderen aangesien. Siet* Augustinus, van de S. G. 18 B. 23 H. en verscheidene andere.
4. *De godspraaken sijn te Romen gekomen, sederd eene der genoemde haar boeken, in het jaar* 219, *van Romes opbou, den koning Tarquinius, bygenaamd de Trotse, voor geld aanbood; en, toen hy weigerde dat te geven, drie en drie verbrande, tot hy, voor de selfde prys sich met drie boeken liet genoegen.* Gellius, 1 B. 19 H. *en* Plinius *(doch van dese verschillende)* 13 B. 13 H. *voorts wierden sy, in een steene kist, onder het aardryk bewaard, van mannen daar toe gesteld, eerst twee, daar na* 10, *en eindelyk* 15. Livius, 5 B. 13 H. *en van deese, by gelegenheid, ingekeeken.* Livius, 21 B. 62 H. *en elders meer. Doch als deese boeken, sijnde van linnen, in het jaar van Romes opbou,* 677, *als het Kapitool verbrandde, ook vernietigd wierden, soo heeft men andere moeten opsoeken, soo in de steden van Italien als in die van Asie, en voornaamlyk Erythra, waar onder veele verdichtselen en vervalste godspraaken toen sijn ingesloopen.* Dionysius, 4 B. 70 H. Laktantius, 1 B. van het onderw. 6 H. en in sijn B. van de toorn Gods, 23 H. Solinus, 8 H. *Siet ook* Tacitus, 6 Jaarb. 12 H. van eenige nieuwe, in Asie en Afrika, uit last van Augustus opgesocht.

5. Onderaartse) *In het Latyn, Averna. Siet* 1 D. 418 pag.

6. Beseeten) *De oude verbeelden hunne waarseggers en godspraak uitende meerendeels als onsinnig, en woedende; ja deswegen ook met opgereesene hairen; gelijk aangeteekend is,* 1 D. 24 pag.

Siet in diergelyken woede en raserny deese Sibille by Virgilius, 6 B. van de En. *doch voor al,* Diodorus 16 B. 26 H. Justinus, 24 B. 6 H. en Lukanus, in het 6 B. spreekende alle drie van de Delfisse godspraak, welke wierd geuitet van een Priesterinne, eerst door sekere wasem, uit de grond opkoomende, verbysterd en sinneloos geworden.

7. Eli-

maar onbeschroomt, u versoek sal u gewerden: gij sult,
7 onder mijn gelei, d'Eliseesse velden, 't onder-aardse rijk, en vaders lieve schim besigtigen. *De deugt door-dringt hemel en aard, en vint nergens hinder-paal.* Dus gesprooken
8 hebbende, toontse hem in 't bos van Proserpijn den gulden
9 tak, hem lastende die van den boom te rijten. 'T welk Eneas doet, en mitsdien de rijkdommen van den vervaarlijken Pluto, de schimmen van sijne voor-ouderen, en grootmoedige vader Anchises siet, ook leerde hij de regten der gewesten verstaan, en wat gevaar hij op nieus in d'aanstaande oorlogen te mijden had. Daar na keerde hij met sorglijke treden te rug, verligtte, in 't kouten met de Sibylle, de moeilijkheid van de reis. Terwijl hij door dikke schemering het ijslijke hel-pat langs spoeit, sprak hij: 't sij gij als een Godin mij hier begenadigt, of bij de Goden bemint sijt, 'k sal u altijd voor een Godin houden, en den dienst die gij mij hier doet, dankbaar erkennen: aangesien gij mij de vertrek-plaats der dooden veilig in en uit geliefde te brengen. Voor welke weldaad ik, in
10 't hemel-ligt gebragt, u kerk en autaars bouwen, en reukwerk opofferen sal. De waarsegster sag hem over-hoeks aan, versugtte, en sprak: 'k ben geen Godin. Siet toe, om u uit onkunde niet te vergrijpen, dat ge geen sterflijk mens Godlijke offer-eer bewijst. Mij wiert d'onsterflijkheid van Febus aan-geboden, had ik sijn geile lust mijn maagdom niet ontsegt. Terwijl hij evenwel mij hoopt te bekruipen, en met geschenken aanleiding te geven, seide hij: kies vrij, Kumaansse maagd, wat u hart lust, gij sult het genieten. Ik toonde hem, onbedagt, een hand vol sands, en versogt, dat ik soo veel jaren leven mogt, als'er korlen in mijn hand waren: maar 'k vergat daar bij te versoeken, sonder te verouden. 'T lang leven gaf hij mij op de hand, met toesegging van eeuwige groente, wilde ik sijn lust in volgen: maar 'k versmaadde Febus gifte, en bleef reine maagt. Nu is mijn groenen tijd voor bij, de dorre en kille ouderdom in de deur, die ik lang sal moeten herbergen. Want 'k heb, gelijk gij siet, nu reets seven eeuwen geleeft, en moet, om mijn jaren met de sanden te vereffenen, nog drie hondert jaar over brengen. Ik sie de tijd te moet, dat ik, nu groot van lighaam, door ouderdom soo sal in-krimpen en slijten: dat ik nooit van een God bemint of aan gesogt sal schijnen. Misschien sal mij Febus selfs ook of niet meer kennen, of ontkennen dat hij mij ooit beminde. 'K sal nog soo geweldig veranderen, en verdwijnen, dat ik nergens aan gekent sal werden als aan mijn spraak, die mij 't noodlot sal laten over houden.

7. Eliseesse) *Siet* 1 D. 147 pag.

8. Proserpijn) *In het Latijn* Juno Averna; *want soo speeld het Dichterdom met de namen hunner goden, den eenen voor den anderen neemende; gelijk dat blijkt in Isis, Ceres, Juno, enz.*

Siet bysonderlijk Makrobius, 1 B 7 H. en volgende; de meeste godheden trekkende onder de hoedanigheden van de Son.

Van den Avernus is gesprooken, 1 D. 184 pag.

9. Tak) *Van wijsheid; doch siet van deese gulden tak* Servius, over het 6 B. van Virgiils En. beschrijvende seer omstandelijk den hellevaart van den vroomen Eneas. *Want by de nieuwe schrijvers, als* Bapt. Mantuanus, *verstaat men door deese tak het geloof en vertrouwen op God: sonder welken niemand komt in het eeuwig leven: gelijk by* Palingenius, *deese tak is de waarheid. Siet het* 6 B. van sijn dichtkonstige Dier-riem.

10. Reukwerk) *Van de wijrook, in de meeste offerhanden gebeesigd, schreeven wy*, 1 D. 68 pag.

VIER-

VIERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Eneas ontmoet op den oever van' Italien den Griek Makareus, by ſich hebbende den Griek Achemenides. Deeſe beide vertellen hunne wedervaarens, hem waarſchuwende wegens het geene hem ſtaat te mijden. Te weeten, hier de domme wreedheid van den een-oog Polifemus, en daar de liſtige ſchoonheid van de toovereſſe Circe: welker beider geweld Uliſſes ter naauwer nood was ontſlipt.

Terwijl Sibylle, tegen de ſlaawe ſteilte op-gaande dit
verhaalde, quam den Trojaan Eneas uit 't onder-
aards geweſt te Kume, een planſoen plaats der Eubëers,
1 op-donderen: ging, na ouder gewoonte offerhande ge-
daan hebbende, na 't ſtrand, dat nog na de naam van ſijn
2,3 minne niet genoemt was. Alwaat Macareus den Itacenſet
reis-genoot van Ulyſſes, dien ervare ſukkelaar, na veel
weder-waardigheid mede halte hielt: en vont aldaar Ache-
menides, die voor deſen op de ſtrand-klippen van Sicilie 4
was uit-geſet en verlaten: ſchielijk kreeg hij hem in 't
oog, en, ſig verwonderende hoe hij nog leven koſt,
vraagde hem: o Achemenides, wat avontuir of God ſpaar-
de:

1. Kume) *In het Latijn*, urbs Euboica: *aangeſien het was een volkplantinge van Chalcis, een ſtad in Eubea; van welke* Plinius, 4 B. 12 H. Strabo, 9 B. *behalven* Lukanus, *enz.*

2. Minne) *Kajatta, of liever Kajeta: welke, in Italien overlijdende, een naam heeft nagelaaten in een ſtad, gelegen op een hoogen uithoek van Kampanien; volgens* Virgilius, 6 B. van den En. Strabo, 5 B. *Van deeſe en haare vermaaklijkheid gewaagen* Martialis, 5 B. 1 D. en 10 B. 30 D. Silius, 8 B. en Statius, 1 B. der Mengeling. 3 D.

3. Makareus) *Niet de minnaar van de rampſalige Kanace; van welke* 1 D. 54 pag. *maar eene Itacenſer, hier in het Latijn* Neritius; *wegens Neritos, een berg van Ithaka. Siet* 1 D. 278 pag.

4. Achemenides) *Mede gelijk Makareus, een reisgenoot van Uliſſes; op Sicilie, aan de voet van den berg Etna achtergelaaten van Uliſſes; alwaar hy, gevonden ſijnde van Eneas; naderhand reisgeſelle van deeſen.*

de u 't leven? Hoe komt een Griek met een Trojaansschip
te vaten? na wat kust leit u reis? Hier op antwoorde
Achemenides, nu niet meer met een ruige pij, met dis-
telen en doornen beborstelt, maar mens gelijk: 'k wens
ander-werf Polyfeem den ijslijken gapert, die 't menssen-
bloed langs den baard druipt, onder d'oogen te komen,
ben ik niet liever op dit schip, als in mijn huis en vader-
land Ithaca, heb ik Eneas min lief als mijn vader. Nooit
kan ik hem na verdienste vergelden, al deed ik wat'er
te bedenken is. Dat ik nog spreek, dat ik leve, dat ik
ligt en hemel weer aanschou (wat sou mij konnen tot on-
dankbaarheid bewegen) schonk hij mij. Hij is d'oorsaak
dat ik uit de muil des strand-reus bleef, en, schoon ik
op-staande voet quam te sterven, in plaats van in een
graf, immers niet in den afgrond van dien balg begraven
legge. Hoe dogt gij dat ik re moe was, soo mij de schrik
niet van mijn-sinnen berooft, en buiten westen gebragt
had, doen ik op strand gelaten u sag in zee steken! 'k
had u wel willen toe-roepen; maar schroomde mij selve
aan den bloed-hond te verklikken. U schip raakte door
Ulysses blaeten ook haast in de lij. Ik sag dat hij een
grooten brok van een rots gewreekt ver in zee plofte.
'K sag dat hij t'elken wederom swaare steenen met sijn reu-
5 sen-armen u toe-slonger, als offe uit een steenschut toe-
gesnort wierden: en was in duisent vreese, dat u schip
of door de golven geschokt, of het wigt der klip-brok,
sou te grond gegaan hebben, sonder eens te denken dat
6 ik'er buiten was. Als gij die ijslijke dood ontvlugt waart,
omrent hij bulderende den geheelen Etna, steekt, mits
hem 't oog uit geboort was, d'hand uit na boomen,
struikelt tegen rotsen, stak d'armen, nog met bloed en
etter beswaddert, over zee, vervloekt het Grieks gebroet,
en segt: o bloed! kreeg ik Ulysses eens weer in de klaau-
wen, of iemant van sijn volk, om mijnen moet te
koelen! Hoe kaaude ik haar ingewand, hoe reet ik le-
vend armen en beenen van den romp, hoe swolg ik haar
bloed in den gorgel, hoe knaagd' ik haar lillende quartie-
ren tussen de tanden, og hoe weinig agtte ik dan 't verlies
van mijn gesigt! Sulke en diergelijke taal voerde dien wree-
den beest. Ik besturf van schrik doen ik sijn tronij nog
met bloed beklerst, sijn ijslijke moord-klaauwen, dien
ijlen oog-winkel, sijn grove leden, en baard met geronne
bloed beswaddert, sag. 'K had de dood voor oogen, die
'k nogtans 't minst vreesde: en dagt alle oogenblik, nu
grijpt hij mij, nu slikt hij mij gekaaut in dien bast. Want
'k had gestaadig voor oogen, hoe hij twee van mijn maats
drie vier-werf tegen de rots kletste: en als een ruige
leeu op de geplette lichaamen viel, 't ingewand: vlees,
't gebeente, merg, en half doode leden in den honge-
rigen pens-sak slingerde. 'K stont en sidderde, en had een
dood-stuip op 't lijf, als ik hem de bloedige brokken sag
kaauwen, slikken, uit-schokken, en met d'ingeswolge wijn
pas half gekaaude stukken uit-braken. 'K beelde mij,
og arm, geen sagter dood in; 'k verschool veel dagen,
schrikte voor 't ritselen van een blad; vreesde voor dat
sterven, en snakte na de dood. 'K versaadde den honger
met eiklen, kruid, en loof: dus eensaam, behoeftig,
hoopeloos, niets verwagtende als een schriklijke dood.
Tot dat ik een langen tijd daat na dit schip in 't oog kreeg,
met de hand toe-wenkte, en bad mij te bergen: dus liep
ik na 't strand, en bewoog de Trojanen datse een Griek bin-
nen boord namen. Vertel ons nu, o waartste reis-genoot,
u avontuir, en hoe 't met Ulysses, en 't vorder gros dat
met u in zee stak, is vergaan. Hij antwoort, en segt, dat
in de Thyrreensse zee Eool, Hippota's neefs, heerschappij 7, 8
voert, en de winden onderdwang hout, die Ulysses, ons
hoofd, in een ossenleere sak beslooten, als een heerlijk
geschenk, uit sijn hand ontfing: negen dagen voor de
wind seilde, en sijn gewenst Ithaca in 't sigt kreeg. Maar
dat op den tienden dag, 's morgens vroeg, de boots ge-
sellen, met nijdigheid en plunder-sugt ingenomen, den
windsak onttornden, meenende dar'er goud in stak, datse
hier door te rug dreven, den streek, die se teets beseilt
hadden, en 't schip in 's wind-gods haven weder ankerde.
Hier van daan, seide hij, belanden wij aan d'oude stad van
La-

deesen Trojaan is geworden. Siet hem, van Eneas ingenoomen, by Virgilius, in het 3 B. van den En.

5. Steenschut) *Siet het aangeteekende*, 2 D. 87 pag.

6. Yslyk) *Vergelijk deese beschrijvinge van het menssevreeten van Polyfemus, met die van* Homerus, in het 9 B. der Dool. en Virgilius 3 B. van den En.

7. Eool) *Van welken*, 1 D. 51 pag. *hy beschonk Ulisses met een sak vol wind; gelijk wy aanteeken-den*, 1 D. 189 pag. *en gy hier kunt aanschouwen in deese print.*

9,10 Lamus, den Leftrigonet, alwaar Antifates heerfte. Ik
wiert na dien Koning met twee van onfe maats gefon-
den, en bergde ter naauwer noot met een van defelve
mijn leven door de vlugt. Den derde raakt in de wreede
muil van die mens-vraat. Antifates rukte een troep bij
een, fet ons agter her, worpt fteenen en balken op de
vloot, en vernielt menffen en fchepen, een eenig fchip,
waar op ik en Ulyffes was, ontfnaptent. Terwijl wij vaft
't verlies van onfe makkers, en voorlede onheilen bejam-
meren, vervielen wij op de kuft van 't eiland, dat gij 11
daar ver in 't verfchiet fier leggen, dat gij niet als in 't ver-
fchiet moogt fien, maar met dees oogen befien is. U waar-
fchou ik, regtvaardigfte der Trojanen, Godinne-foon,
(want na 't voleinden van den krijg kan ik u niet langer
vijand noemen, Eneas) dat gij de kuft van Circe mijd.
Wij raakten ook onder 't felve eiland ten anker, en indagtig 12
hoe

Soo leeftmen by Olaus Magnus, (3 B. 16 H.) *dat de Finnen en Lappen gewoon zijn aan de zeevarende kooplieden befwooren wind te verkoopen, vaft gebonden mec drie knoopen; welke eerfte los gemaakt een fachte koelte gaf, de tweede een geweldige wind; en den derden, een feer vinnige ftormvlaag.*

8. Neef) *Soo willen fommige; fommige (waar onder* Apollonius*) feggen; dat hy was de foon van Hippotas.*

9. Lamus) *Was niet die Lamus; van welken,* 1 D. 45 pag. *maar, volgens* Euftathius, *een foone van Neptunus, koning der Leftrigoniers; uit wien het hoog-edele geflacht der Lamien is gefprooten, onder die van Romen.* Horatius, 3 B. 17 Lierd. *Hy ftichtte de zeeftad Formia, volgens* Homerus, in het 10 B. der Dool.

Wat nu de Leftrigoniers aangaat, die waaren kinderen van Neptunus, wreede menffe-vreeters, fich onthoudende in Kampanien, ontrent het gemelde Formia. Gellius, 15 B. 21 H. Homerus, 10 B. van de Dool. Tibullus, 4 B. 1 D.

10. Antifates) *Een nafaat van Lamus, koning der reeds genoemde menffen-eeters; welke de reisgefellen van Uliffes (als deefe daar by toeval quamlanden) vervolgde, met alle fijn magt de fchepen beftormde, door het gooijen van fteenen en balken dee verfinken, behalven eene; waar mede Uliffes wierd gedwongen, met de fijne van daar te vluchten.* Homerus, 10 B. der Dool. *Van deefe gewagen mede* Ovidius, 2 B. der Pontusbr. 3 Br. en elders. Statius, 1 B. der Mengeling. 3 D. *enz.*

11 Eiland) *Welke naderhand is vaft gefet aan de kuft van Latium, en geheeten de uithoek Circëum, hebbende een ftedeken, de woonplaats van de tovereffe Circe.* Prokopius, 1 B. der Gotth. Oorlog. Servius, over het 3 B. van Virg. En. Strabo, 5 B. Homerus, 5 B. van de Dool. Theofraftus, in fijn Kruidb. 5 B. 8 H.

12. Anker) *In het Latijn fpreektmen van het fchip felver; het noemende* pinus, *fie* 1 D. 76 pag.

13. Alae-

hoe wij van Antifates, en den woeften Polyfeem onthaalt
waren, dorften't onbekent hof niet gaan befoeken: maar
't lot over't gros geworpen, viel den trouwe Polytes,
13 Eurulochus, Elpenor dien dronken dweil, nevens agtien
andere gaften, te beurt, om na 't palais van Circe te
gaan. Daat gekomen fijnde, als wij op den drempel
14 ftonden, ontmoette ons een drommel van ontallijke wolven,
beeren, en leeuwen onder een, die, fchoon vreeslijk,
niet te vreefen waren, en geen mijnen maakten van
iemant te beledigen; maar ons vleiende bequifpelftaarten,
en als beleefde hovelingen in haalden? tot dat
wij verwelkomt wierden van de ftaat-juffren, die ons
door marmere falen in leiden bij Me vrou. Die in een
koftlijk falet op haren throon te pralen fat, in een glimmend
gewaat, met een gulde vlieger omfleuiert. De
meer-minnen en vliet-maagden, die nog wol kaarden,
nog fpinnen, verlefen kruiden, en leggen de gefchil-
15 derde bloemen foort bij foort in bijfondere korven. Sij
neemt haar werk op, fij kent de kragten en't gebruik
der kruiden in't bijfonder, hoe die gevoeglijk konnen
vermengt werden, en weegt defelve naaukeurig op haar
wigt. Als fij ons in't oog kreeg, van ons begroet
was, en met gelijke munt betaalt had, toont fij een blij gelaat,
en bejegende ons na wens. Terftont liet fij ons een
16 mout-drank brouwen, waar onder honig, fterke wijn, wrongel,
en onder die foetigheid ik weet niet wat toover vogt
vermengt was. Wij ontfangen den nap, diefe ons met die
vervloekte hand aanbood. Maar hadden den droogen dorft
foo haaft niet geleft, en waren met den toover-ftok van die
guighel-godin foo haaft niet op't hoofd geftreken (ik
fchaam't mij te verhalen) of ik wiert borftelig over 't lijf,
en bevont, dat ik in plaats van fpraak een grommende
ftem floeg, met d'armen voor-over op d'aard viel, een
harden wijde muil kreeg, den hals door vlees verdikte,
d'armen, die ik na den nap had uit geftoken, in varkens
pooten veranderden, en met mijn makkers, van't felve
fap begooten, (foo kragtig was dien drank) in een varkens-
kot geflooten wiert. Eurilochus fagen wij alleen onver 17
varkent, om dat hij alleen den drank niet had willen proeven.
Waar van indien hij fig niet gefpeent had, hij was
nevens ons verfwijnt geweeft, en een borftlig fwijn gebleven,
nooit had Ulyffes door hem kennis van dit groot
onheil gekregen, en tot onfe verloffing bij Circe gekomen.
Mercurius, als pais-bode, bragt hem een witte 18
bloem, uit een fwarte wortel gefprooten, bij de Goden genaamt
Moly, waar mede hij nevens de vermaning der Go- 19
den buiten gevaar in't hof van Circe quam; van gelijke
tot dien drank genoodigt, den ftaf, waar mede fij hem
meende't hoofd te ftreelen, op kaatfte, en met't bloot
rappier haar een bang hart aan joeg. Doen boodfe hem
eerft

13. Elpenor) *Eene der reisgenooten van Uliffes; ouder andere door Circe verfchept in een verken; doch na de herforminge van een trap gevallen, en dus gefneuveld.* Juvenalis, 15 Berifpd. Ovidius, 3 B. der Klaagbr. 4 D. *Siet ook* Homerus, 11 B. van de Dool.

14. Drommel) *Het felve fchrijft* Homerus, 10 B. der Dool. *en waarelijk, fegt* Erafmus, *de redenloosheid verkeerd de menffen in beeften; terwijl hen de geilheid maakt beeren, de rooffucht wolven, de dronkenfchap varkens, en de gramfchap en wreekluft leeuwen. Dus vertoond ons hier Uliffes een wijs man, die van fijn ftantvafte deugd door geen aanlokkelijke wellulften, driftige hertstochten, en dreigende gevaaren is af te trekken. Siet* Xenofon, in fijn Sokrates, 1 B. ook door het verkeeren in varkens, verftaande gulfige flampampers en natgierige dronkaarts.

15. Korven) *In het Latijn* calathi; *van welke elders in dit* Deel *is aangeteekend.*

16. Moutdrank) *Het Latijn fpreekt van* hordeum toftum, *gebrande garfte, om met defelve een drank te bereiden, gelijk men heden, bykans ten misbruike, handeld met de geroofterde Koffyboonen. Soo dat feker fulk een foort van drank, in het Ooften byfonderlijk, niet alleen feer gemeen, maar ook feer oud moet fijn geweeft: aangefien men* (Samuel, 2 B. 17 H. 28 verf.) *onder de aan David toegebrachte voorraad, van geroofterde boonen leeft. Behalven dat ook het brood, felfs by den Hebrëer, van gebrand koorn gebakken wierd: gelijk uitdrukkelijk word gefien*, Samuel, 1 B. 25 H. 18 verf. *en ook al is aangeteekend*, 1 D. 186 pag.

17. Eurylochus) *Ook alleenlijk door deefe daad en geen andere bekend.*

18. Paisboode) *Met welken naam Merkuur ons op een* Gedenkpenning *voorkomt; afgebeeld*, 1 D. 75 pag.

19. Moly) *Van welk kruid ook gewaagd* Homerus, in het 10 B. van de Dool. *Voorts meenen* Ptol. Hefeftion by Fotius, en Lykofron, *dat door dit gewas moet verftaan worden wijsheid en voorfichtigheid, met welke men alle gevaaren doordringt en te boven komt. Ten minften welfpreekenheid; volgens* Alciatus, in de Aanteekeningen van fijn 181 Sinneb. *doch* Sabinus *wil dat het beteekend maatigheid en onthoudentheid, in het midden van Circes bekoorlijkheden gebruikt. Ondertuffen wijft hy ons aan in het* 69 Priaapgefang, *dat ook de oude, met dit kruid hebben gemeend het manlijk teellit, waar mede quanfuis Uliffes by Circe van alle fchadelijke befweeringen en betoveringen is bevrijd geweeft. Maar* Plinius *eindelijk geloofd, dat het byfonderlijk een tegengift was, tegens de allerergfte moord-venijnen en krachtigfte befweeringen van het geheele, of eenige deelen des lichaams. Siet* 25 B. 4 H.

20. Hand

20, 21 eerst de hand en trou, die voor sijn bij-slapen tot loon bedong, de vrijdom, en 't hervormen van sijn volk. Doen wierden wij met beter sap van heilsame kruiden besprengt, met 't ander eind van den staf op 't hoofd gerast, en met ontooversang gesegent. Hoe sij meer song, hoe wij meer van d'aard over eind resen: de borstlen vielen uit, de poot-kloof wies toe, schouderen en armen kregen weer 't oud fatsoen, waar mede wij, met schreiende oogen, den Vorst, selfs schreiende, om den hals vielen, omhelsden, en, met d'eerste woorden, die wij spraken, onse dankbaarheid betuigden. Hier roestten wij een jaar, alwaar ik, in soo laugen tijd, veel wonders gesien, en gehoort heb: onder andere dit, 't geen mij een van de vier dienstmaagden, op die toover-streken af-geregt, stil in 't oor beet. Want terwijle Circe mijn Vorst in een vertrek alleen onderhield, toonde sij mij een wit marmer-heeld van een jongeling, met een spegt op 't hoofd, in een gewijde kapel staande, en met veel kranssen bepronkt. 'K vraagde nieusgierig, wie 't was, waarom dit in een kerk-kapel eerbiedig gedient wiert, en waarom 't dien vogel op 't hoofd had? Sij antwoorde: luister aandagtig, Macareus, en verstaat hier uit met een, wat magt Mevrou heeft. Let scherp op mijn reden.

20. Hand en trouw) *Siet twee handen, als het sinnebeeld van trouw en woordhoudinge, afgebeeld,* 1 D. 6 pag.

21. Byslaapen) *Uit welke gesprooten is Telegonus; welke, groot geworden sijnde, naar Ithaka ging, om sijn vader te besoeken: maar als men aldaar hem de toegang van het hof weigerde, en hy eenige wachters der selve onder de voet quam te stooten, soo verscheen de hoogbejaarde Ulisses op dat gerucht; dien hy mede, doch onbekend, het leven nam. Doch het werk sich ondekkende, vluchtte hy naar Italien, alwaar hy, in Latium, stichtte de stad Tusculum: heden genoemd Fraskati; het paradijs van Italien, berucht door de prachtige lusthoven der Heeren, Aldobrandijnen, Burgesien en Ludovisien. Siet van hem en dese stad,* Ovidius, 3 B. van den Alm. Horatius, 3 B. 29 Lierd. Silius; 7 B. Strabo, 5 B. *enz.*

Voorts was ook deese Stad alom bekend door Tusculanum, of de nooit vergeetlijke hoeve van Cicero; heden geheeten, soo men wil, Grotta ferrata.

VYF-

VYFDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Makareus vaart in sijn vertellingen voort, en verhaald aan Achemenides; op welke wijse Pikus, de soon van Saturnus, koning van Latium, is verschept van Circe. Hy had reeds getroud Kanens, de dochter van Janus en Venilia, en echter op de jagt de toveresse ontmoetende, wierd hy van haar bemind, en, toen hy haar een byslaap weigerde, in een vogel hervormd. Ondertussen Kanens nergens haar gemaal vindende, heeft eindelyk op den Tyberboord sich nedergeset; alwaar sy, na een langduurig schreijen, is uitgeteerd en aan lucht versmolten.

1 Picus, soon van Saturnus, was Koning van Latium in Au-
2 sonie, en een aanlokker van oorlogs-rossen. Dit beeld
swijmt na dien held, hier uit kontge sijn braaf postuir, en
bevallijk gebaar zo bescheidelijk lesen, of hij nog in't leven
was. Soo braaf van in-borst was hij, als van leest, en had
sulken top van jaren niet konnen bescheeren, dat hij vier-
3 werf de vijf-jarige Olympisse spelen beschoude. Op sijn
schoonheid verliefden de boom-maagden, op't gebergte 4
van Latium gesprooten, hem vrijden de bron-maagden 5
van d'Albula, Numicius, Anio, de over-korte Almo, 6,7,8,9
sterk-stroomende Nar, d'overlommerde Farfarus, de 10,11
maagden in 't Aricynsse woud, daar de wreede Diana, als 12, 13
in't noorde, mens slagt-offer gedaan wiert, en de ge- 14, 15
burige meir-maagden. Maar hij sloegse al t'saam af, en
vrij-

1. Ausonie) *Of Italie; soo genaamd van Auson de soon van Ulisses en Kalipso, en sijne Ausones: welke in de alleroudste tijden besloegen het uitterste deel van Italie, van de Salentiners af tot aan den uithoek Lacinium toe. Hoewel, by de* Dichters, *door Ausonia, meerendeels geheel Italien werd verstaan. Siet* Plinius, 3 B. 10 H. en Dionysius, in sijn Wereldbesch.

2. Oorlogsrossen) *Alwaarom* Virgilius, *in het paleis van Latinus, deesen Pikus te paarde set onder de beelden geplaatst in het voorhof. Siet het* 7 B. van den En.

3. Olimpise 4. Boommaagden, Dryades 5. Bronmaagden, Najades 6. Albula	*van welke*	1 D. 154 pag. 1 D. 16 pag. 1 D. 16 en 20 pag. 1 D. 36 pag.

7. Numicius) *Of Numikus; een rieviertjen in Latium, niet verre van Rome; waar in Anna verdronk, Didoos suster.* Ovidius, 3 B. van den Alm. *en naderhand Eneas.* Livius 1 B. 2 H. *hoewel de* Dichters *willen dat hy in dit water van Venus is afgewassen en vergodet. Siet* Ovidius, beneden in dit selve B.

8. Anio) *Van welke rieviere* 1 D. 178 pag.

9. Almo) *Een rieviertje, onder de stads muiren van Rome loopende in den Tiber, sijnde afgekoomen van de straat Appia: heden, soo men wil, geheeten Dachia. Was kleen, maar wijdberoemd; wegens het afwassen en verdere plechtigheden van het offer van Cybele, op deese plaats geoeffend.* Ovidius, 4 B. van den Alm. Val. Flakkus, 8 B. der Vlieft. Statius, 5 B. der Mengeling. 1 D. *behalven* Martialis, Prudentius, Silius, Lukanus, Klaudianus, *en meer andere.*

10. Nar) *Mede een Italiaansse rieviere, in Umbrie vallende uit het gebergte der Amiterniers, loopende dwars door het Velijnsse meir, hebbende een steile val by Interamnia, en eindelijk sich nederstortende in den Tiber by* Okrikulum. Lukanus, 8 B. van Virg. En. *behalven* Ausonius, Klaudianus, Ennius, *enz.*

11. Farfarus) *Een Sabijns rieviertje, niet alte seer bekend.*

12. Aricijnsse 13. Diane 14. Noorden	*Siet*	1 D. 208 pag. 1 D. 209 pag. 1 D. 29 pag.

15. Mensslacht-offer) *Menssebloed door Druiden te vergieten en van menssen slachtofferen te maaken, was wel eer een vervloekte gewoonte der oude Gallen.* Lukanus, 1 B. Livius, 26 B. 57 H. Cesar, 6 B. der Gall. oorl. 16 H. Plinius, 30 B. 1 H. *ja mede der Duitsers.* Tacitus, in het B. van de seeden der Duitf. 9 H. *gelijk der Tyriers, in Fenicie.* Kurtius, 4 B. 3 H. Plinius, 36 B. 5 H. *en der*

16 vrijde alleen een Nymf, die, gelijkmen segt, Venilia
17, 18 bij den twee koppigen Janus op den berg Palatium baarde. Dese, soo haastse houbaar was, wiert voor alle an-
19 dere aan Picus den Lautent besteed. Sij was wel uitstekende schoon van leest, maar nog uitstekender in sangkonst, waarom sij Sangster genaamt wiert, en bossen, bergen, en 't wild gedierte te ontroeren en te streelen, lange rivieren met haar gequeel in haren loop, 't swervend gevogelt in de vlugt plagt te stuiten. Terwijl sij een liefelijk lied queelde, was Picus uit sijn hof in 't land van Laurente op de swijne-jagt gegaan; hij bereed een fier ros,
20 had twee swijn-sprieten in de linker vuist, een purperen jagt-rok om 't lijf, van een riem met goud beslag omgord. In 't selve bos was Circe van 't eiland, na haar naam genoemt, gekomen, om van dat vrugtbaar gebergte versse kruiden te plukken. Welke als sij in 't bos-ruigt verborgen den jongeling in 't oog kreeg, soo verset stont, dat haar de geplukte kruiden uit de schoot vielen, en de minne vlam door 't merg van 't gebeente scheen te spelen. Soo haast sij, na die minne-stuip, weder tot haar selve quam, meende sij hem haar min te openbaren; maar 't loopen van 't paard, en 't omswervent jagtrot beletten haar bij hem te komen. Dus sprak sij: al stooft gij op de vlerken van de wind heen, gij sult mij, soo ik anders mijn vermoge ken, soo maar al de kragt der kruiden niet vervlogen, en mij mijn toover-sang niet bedriegt, gij sult mij niet ontrennen. Met toovertse een ever-swijn sonder lighaam, last het in 't gesigt des Konings te swerven, en sig in 't digtst van 't woud te vertoonen, daar te paard geen bij-komen was. Picus set geswind op de schim van 't wild aan, springt in der ijl van 't rookend ros, en sit het swijn, op ijle wild vangst vlammende, diep in 't bos verdwaalt, te voet agter her. Sij prevelt een toover-gebed, aanroept onbekende Goden met onbekent rijm-gemompel, waar door sij 't sneeuwitaangesigt van de maan dagt te verdonkeren, en 't taanschijn van de son, haar vader, met mist te benevelen. 21
Op dit gesang verdikte de lugt, en waassemde 't aard-rijk nevel-dampen op: soo dat het jagt-rot spoor bijster van haar Koning verdwaalde, en hem alleen liet. Als wanneer sij, bequame plaats en tijd waar-nemende: sprak: o schoone Majesteit, bij dees u oogen, die de mijne verrukten, bij dese schoonheid, die mij, een Godin voor u ootmoedig doet knielen, verquik mijn minnent hart, ontfangt, met mij gepaart, d'al-door-stralende son tot schoon-vader, en versmaat dog niet wrevelmoedig Circe, dogter der sonne. Hij stiet haar nors, ongeagt haar smeeken, voor 't hoofd, en sprak: gij moogt sijn wie gij wilt, 22
u dienaar ben ik niet. Een ander dier heeft mij in haar gewelt, die ik wens dat mij langen tijd gevangen houden sal. 'K sal ook mijn egt-verbond niet buiten-beens verbreken, soolang 't nood-lot mijn Sangster, Janus kroos, 't leven sparen sal. Maar Circe, haar versoek dikwijl vrugteloos herhaalt hebbende, seide: gij sult mij niet ongestraft uit de klaauwen, u Sangster soo niet weer t'huis komen, 'k sal u nu leeren wat een gehoonde minnares, gelijk Circe is, kan uit-voeren. Met keertse haar twee-maal na 't weste, twee maal na 't ooste, streelt den jongeling driewerf

der Karthaginenseren in Afrika. Justinus, 18 B. 6 H. Diodorus, 20 B. 14 H. Laktantius, Onderw. 1 B. 21 H. *en eindelijk ook der eerste Romeinen.* Livius, 22 B. 57 H. en verscheidene andere. *te weeten, ter eeren van Mars, Saturnus, en Jupiter; en weder ter eeren van de Taurisse Diane, gelijk gesegt is, alhier gebracht, bewaard, en aangebeeden. Siet, voor alle,* Minuc. Felix, in sijne geleerde Oktavius.

16. Venilia) *Was by de oudere Romeinen de suster van koninginne Amata, de vrouw van Faunus, en namaals Ianus, moeder van Kanens en Turnus. Van haar spreekt* Virgilius, in het 10 B. van den En.

17. Janus) *De alleroudste koning van Italie, welke Saturnus, van sijn soon gejaagd uit Kreta, herbergde en by hem deê schuilen: waarom ook dat deel van Italie wierd geheeten* Latium. Ovidius, 1 B. van den Alm. *De bysondere eensgesindheid en liefde, waar mede deese vorsten gelijkelijk regeerden, maakte datmen Janus een dubbelde tronie toevoegde, self op koopere* Gedenkpenningen; *wiens verkeerde syde vertoonde het schip, waar mede Saturnus in Latium was aangekoomen. Siet deese* penning (*behalven by* Choul, Oudaan, *enz.) voornaamlijk by* LAUR. BEGERUS, *in de verklaaringe van eenige uitgekipte* Gedenkp.

Van gemelde Penning *gewaagen self de aaloude; als* Ovidius, in het 1 B. van den Alm. Atheneüs, 15 B. Plutarchus, in de 41 der Roomf. vraag. Makrobius, Saturn. 1 B. 7 H.

Eindelijk, deese Janus had een tempeltje te Rome; met welken op en toe te sluiten men oorlog en vreede verkondigde. Doch siet hier af het Aangeteekende over het 15 B. der Hersch.

18 Palatium) *Van welken Roomssen heuvel,* 1 B. 251 pag.

19. Laurent) *Een stedeken van Latium in Italien, van koning Pikus gesticht; gelegen niet verre van Lavinium. Het voerd sijn naam van een laurierbos, ontrent welke dit stedeken wierd geplaatst.* Strabo, 5 B. *lag in een bosachtige, laage en natte landstreek: alwaarom* Virgilius, *van haar gewaagd,* 10 B. van den En. spreekende van de swynejagt. Martialis, 10 B. 37 D. spreekende van kikkers.

20. Twee) *Siet het aangeteekende,* 2 D. 221 pag.

21. Maan) *Hoe de maan somwijlen door besweeringen wierd benadeeld, is gesegt,* 1 D. 140 pag.

22. Sonne) *In het Latijn geheeten* Titanis. *Siet de* Bladwyser.

23. Drie;

werf met den ſtaf, en ſprak drie-werf een toover-vers.
23 Hij kieſt 't haſe-pat; maar verwondert, dat hij geſwinder door-ſtak als voor-heen, ſag hij dat hem 't lijf met vederen bewaſſen was. Weshalven hij, vergrimt, om dat
24 hij ſchielijk in een vremde vogel verandert, onder 't pluimgedierte der Latijnſſe boſſen ſchoor, met den harden bek in d'eikeboomen prikt, en in de hooge ſtammen boort. Sijn vederen behielden de roode verf van den rij-rok, den gouden geſp, waarmee deſelve om den hals was vaſt gehaakt, verkeerde in vederen, die hem als een gouden ring behalsbanden. Soo dat Picus van ſijn voorig weſen niets over hield, als den blooten naam.

Midlerwijle riep 't jagt-rot door 't bos vaſt vergeefs Picus, Picus, vont hem nergens, maar ontmoette Circe, (die nu de miſt-lugt verdunt, en ingewilligt had dat de nevel door de wind en ſon verdween) beſchuldigt haar heftig met de waarheid, eiſt den Koning weder, peurt haar te lijf, en dreigſe met ſwijn-ſprieten in de huid te ſitten. Sij beſprengt de jagt-geſellen met boos vergift, en venijnig ſap: verdagvaart den nagt, de nagt-goden, d'onder-aartſe donker-poel, de bajett, en aanroept met 25, 26
een toover-gebrul Hecate. Hier op ſtont, dat won- 27
der luit, 't geboomte en danſte, 't aard-rijk ſteende, de boomen daar ontrent verdorden, 't beſproeide gras was met bloed bedaut, de ſteenen ſchenen ſchor te loeien, de honden te baſſen, de grond van ſwarte ſlangen te krielen, en dunne ſchimmen over en weer te ſcheeren. Terwijl 't jagt-rot over dit ſpook verplet ſtaat, beſtrijkt ſij d'aanſigten der bekaaiden met haar vergiftige roe, waar van ſij geraakt, van jongelingen in verſcheide dieren veranderen, en geen van allen ſig ſelfs meer geleek.

De ſon was reets onder de weſter-kim van Spanje ge- 28
ſakt ['t was avond] als Sangſter te vergeefs haar man 29
met

23. Driewerf) *Van het ongelijk getal is geſprooken*, 2 D. 191 pag.

24. Vogel) *Mogelijk is Pikus op de jagt ergens geſneuveld en omgekomen; ſoo dat men, ſelf ſijn lijk niet vindende, geloofde hem in een vogel veranderd te zijn.*

Voorts is deeſe vogel Mars toegeheiligd: ja by de Aborigenes, of Italiens eerſte inwoonderen, quam een ſpecht, van boven afgeſonden, op een houten pilaar ſitten, in die ſtand godſpraaken uitgevende; t'eenemaal gelijk de duiven op de eiken van Dodone. Dionyſius, 1 B. 14 H.

Siet deeſe ſpecht, op ſijn pilaar geſeeten, op een fraajegeſneden ſteen, afgebeeld by LAUR. BEGERUS, in ſijn Palatijnſſe Schatkam.

25. Donkerpoel, Erebus } *Van welke* { 2 D. 146 pag.
26. Chaos } *Van welke* { 2 D. 1 pag.
27. Hekate } *Van welke* { 1 D. 62 pag.

28. Spanje) Tarteſſium littus *in het Latijn; wegens Tarteſſus of Karteia, heden Tariffa; een Spaanſſe ſtad gelegen ontrent den uithoek Kalpe, aan de mond van de rieviere Betis of Quadalquivir, weleer ook genoemd Tarteſſus.* Silius, 3 B. *hoewel die Karteja en Tarteſſus voor twee ſteden neemt.* Strabo. 3 B. Plinius, 3 B. 1 H. Mela, 2 B. 6 H.

29. Sangſter) *Sie haar aan lucht en damp verſmelten in de nevensgaande plaat.*

met verlange te gemoet ſag. Haar dienaren en 't volk
doorſnuffelen met fakkels de boſſen op en neer, om hem
in te halen. Maar Sangſter, niet vernoegt met ſchreien,
't haar uit 't hoofd te rukken, en wee-klagend voor de
30 borſt te kloppen, ſtoof 't hof uit, en ſworf doldriftig
in 't land van Latium, ſes dagen en nagten, ſonder eeten,
drinken, of ſlapen, over bergen en dalen in 't wild Den
31 Tyber ſagſe laarſt door hartſeer en ſwerven af geſukkelt
op den oever van ſijn koude ſtroom neer-ſijgen. Hier
galmdenſe onder 't ſchreien een treur-lied van haar ver-
driet, en ſloeg dus kermende een fijne ſtem, gelijk een
32, 33 ſwaan voor 't ſterven haar lijk klagt plagt te neuren. Eind-
lijk verſmolt haar 't merg door droefheid in 't gebeente, 't ſighaam verteerde, en verdween allengs in dunne lugt. Egter wiert die plaats, daarſe verdween, in 't ſigt gehouden, en van d'oude inwoonderen te regt na haren naam Sangſter genoemt. Diergelijke ſtaaltjens hoorde en ſag ik gedurende de tijd van dit lang jaar. Daar na wierden wij, nu reets traag, verlegen, en 't varen ontwent, gelaſt weer zee te kieſen, en onder ſeil te komen. Maar doen ons Scylla ſpelde wat zee-gevaren ons nog over 't hoofd hingen, wat een ijslijken plas, en ſchriklijke baren wij nog over te hobbelen hadden, doen was ik, 'k bekent, vol ſchriks, en bleef hier op de kuſt, daar ik 't hard onder de voeten kreeg.

30. Kloppen } *Siet* { 1 D. 50 pag. en elders.
31. Tyber } *Siet* { 1 D. 36 pag.
32. Swaan } *Siet* { 1 D. 32 pag.

33. Lijk-klacht) *Een verdichtſel wel aangenoomen onder de aaloude by*, Lukretius, Kallimachus, Oppianus. Filoſtratus, *en andere*, *aangetrokken*, 1 D. 32 pag. *doch ook tegenſprooken*, *by* Atheneüs, 9 B. 11 H. *en* Elianus, van de Dier. 1 B, 9 H.

SESDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Eneas te lande gaande in Latium, maakt een vreê-verbond met koning Latinus, die sijn dochter Lavinia aan hem verloofd, reeds aan vorst Turnus toegesegt. Hier uit rijst een oorlog. Eneas krijgt onderstand van koning Evander; terwyl Diomedes aan Turnus hulptroepen weigerd, sich spiegelende aan het ongeval en de gestaltverwisselinge van sijne reisgesellen.

Als Macareus sijn verhaal ge-eindigt had, wiert 't ver-
1 brant gebeente van Eneas voedster in een lijkbus ge-
2 slooten, en op de marmere sark dit kort grafschrift gehouwen

HIER RUST KAYET', ONTRUKT 'T ARGOLIS VUUR EN KLING,
VERBRANT, SOO 'T HOORT, DOOR HAAR GODVRUGTE VOEDSTERLING.

'T meer-tou, op een groenen heuvel vast gestropt, wiert los gemaakt, s'ontseilen 't hof van de listige Circe, door toover konst berugt, en setten 't na 't woud daar den Tyber, met lommer overschaduwt, met geel sand vermengt in zee borst. Hier kreeg hij de voet in 't hof van Latinus, Faunus soon, en sijn dogter [Lavinia] ten huw- 3
lijk: dog niet sonder een bloedigen oorlog met dit brusk volk

1. Voetster) *Van welke al is gesprooken*, 2 D. 380 pag.

2. Grafschrift) *Van de marmere graven en grafschriften is gesprooken*, 1 D. 73 pag. en 2 D. 34 pag.

3. Latinus) *Soon van Faunus en Marika, gemaal van Amata, en vader van Lavinia, koning der Laurentijners, welke met Eneas, aldaar landende, een verbond maakte; en aan deesen sijn dochter gaf. Een bronaar van een bloedigen oorlog tusschen de Trojaanen en de Rutulers, met hunnen aanhang; eindigende met de dood van Turnus en het zegepraalen van Eneas: gelijk dat ons in het breede word verhaald van* Virgilius, in de ses laatste boeken van den En.

Ondertussen wijken Hesiodus, Marciaan van Heraklea, en Stefanus *af van* Virgilius *en onsen* Dichter; *stellende Latinus een soon te sijn van Ulysses en de tovveresse Circe.*

Van Lavinia, sijn dochter, spraken wy, 1 D. 155 pag.

4 volk aan te vangen: want Turnus woedde om 't ontdrajen
van sijn verloofde bruid: geheel Toscane raakte hierom
tegen Latium in 't harnas: lang wiert'er, taai gepluk-
haart om d'overhant. Sij sterkten sig wedersijts met uit-
5 heemsse kragten, de Rutilers en Trojanen kregen we-
dersijts sterke onderstant: ook stiet Eneas 't hoofd niet
6, 7, 8 aan Evanders hof. Maar Venulus stoof na Arpi, de groote
9 stad van den land-vlugtigen Diomedes: die op den rijks-
10, 11 bodem van Daunus den Apulier een groote stad gestigt,
en 't land hem ten bruidschat (met Daunus dogter toe-
gevoegd) beheerste. Als hem Venulus Turnus last voor-
gehouden, en onderstant versogt had, beriep sig den
Etolier held op sijn onmagt, dat hij niet goet vont d'in-
gesetenen van sijn schoon-vader in krijgs-gevaar te bren-
gen, en dat hij onder sijn natie geen weerbare mannen
had. En om te toonen dat ik u met geen woorden
paai, sal ik (schoon mij 't ophalen van dit leet op nieus
verwont) mij getoosten dit ongeval u t'ontvouwen. Na
12 dat 't verheve Troje in brand stont, de Trojanen voor 't
13 brand stigten der Grieken sidderden, en Aiax den Lo-
14, 15 crenser om 't schofferen van de maagt Kassandre, Pallas
grimmigheid, die hij alleen op den hals haalde, over
ons alle getrokken had, wiert de Griekse vloot van een
verstrooit, door storm, holle baren, donder, blik-
sem, duisternis, stort-regen, en al 't gewelt van hemel
16 en zee geringelt, eindlijk nog op de kaap Kafare in spaand-
ren gekletst. Dog om 't verhaal van onse droevige on-
gevallen kort te maken; doen had selfs Priamus den
staat der Grieken konnen beschreien. Maar ik ben door
hulp van de krijgsheldin Minerva gebergt, de golven 17
ontworstelt, wiert weder uit mijn land verjaagt, en
most Venus ouden wrok, voor-heen door mij ge-
quetst, nu wis besuren, soo deerlijk op zee sukkelen, 18
soo schriklijk te land in de beere-bijt raken, dat ik dik-
wijl riep: gelukkig sijnse, die in d'algemeene schip-breuk,
op de kaap Kafare geleden, in zee verdronken sijn; og
was ik doen met haar versmoort; Mijn reis-genooten
nu ramp op ramp ten oorlog, en op zee uit-gestaan heb-
bende, ontsonk den moet, en baden om een eind van 't
omsukklen. Maar Agmon, een heet gebakert man,
door veele rampen vereelt, schoot'er tussen, en sprak:
wat wederwaardigheid is'er nog, mannen, die gij niet
sout konnen uit-harden? Wat kan Venus, al doetse haar 19
best, meer uit-regten? Als'er iets slimmer te vreesen
staat, dan is 't tijd van smeeken; maar als 't slimst ge-
vaar is uit-gestaan, dan legt vrou Schroom in 't voet-
sand, en 't snoodste gevaar in 't onderspir. Sij mag 't
vrij hooren, vrij na mijn woorden luisteren, wij lacchen
eens om haar verbolgentheid, schoon 't ons dier genoeg
staat datwe dus stout spreken mogen. Met die scherpe
taal tergde Agmon, den Pleuronier, Venus, en krabde haar 20
ouden wrok op. Dit snoeven beviel weinige: wij, 't
meer-

4. Turnus) *Siet van hem* Virgilius, in de gemelde ses laatste boeken.

5. Rutulers) *Volk, neergeseeten in het benedenste deel van Latium, hebbende tot hunne hoofdstad Ardea; van welke beneden meerder.*

6. Evander) *Wegens sijn welspreekenheid gehouden voor de soon van Merkurius en Nikostrata, anders geheeten Karmenta; welke, by ongeluk hebbende sijn vader omgebrocht, wierd verdreven van de Arkadiers. Doch sijn moeder, een waarseggeres, ging met hem te scheep, beloofde hem alles goeds; te weeten een vreedsaame regeering in Italien aan den Tyber, alwaar hy, de Aborigines verjaagende, op den Palatijnssen heuvel het stedeken Pallanteum stichtte.* Justinus, 43 B. 1 H. Livius, 1 B. 5 H. *Doch siet van deese meerder by* Virgilius, *en by onsen* Dichter, *in* het 3 B. van den Alm.

7. Venulus) *Een der grooten onder de Latijnen, alleenlijk door dit gesantschap bekend. Siet* Virgilius, in het 8 B. van den En.

8. Arpi, *of* Argirippa *en* Argos Hippium } *Siet* { 1 D. 72 pag.
9. Diomedes } *Siet* { 1 D. 125 pag.
10. Daunus } *Siet* { 1 D. 288 pag.

11. Apulier) *In het Latijn* Japyx; *want Apulie, Kalabrie, en Jagypie, noemen de* Dichters *het eene voor het andere. Wat de naam aangaat, die is oorsprongkelijk van Japix, soon van Dedalus.* Solinus, 8 H. Strabo, 6 B. Servius, over het 11 B. van Virg. En.

Voorts heeftse ook een uythoek Japygia, die men heden noemd Capo de S. Maria: van welken kant ook somwijlen een wind die landstreek bewaaid, genaamd Japix. Horatius, 1 B. 3 Lierd.

12. Troje) *In het Latijn* Ilion *en* Pergama; *gelijk de Grieken op deese plaats* Danaï. *Siet de* Bladwijser.

83. Ajax) *In het Latijn* Naritius Heros. *Siet* 2 D. 232 pag. alwaar men spreekt van Lelex, mede een Lokrenser.

14. Kassandra } *Siet* { 1 D. 125 pag.
15. Pallas } *Siet* { 1 D. 125 pag.
16. Kafaree } *Siet* { 1 D. 286 pag.
17. Krijgsheldin } *Siet* { 1 D. 48 pag.
18. Gequetst } *Siet* { 1 D 125 pag.
19. Venus, Cytherea } *Siet* { 1 D. 34 pag.
20. Pleuronier } *Siet* { 2 D 203 pag.

21. Ge-

meerder gros, bestraften hem vriendlijk, dien, pogende te antwoorden, en stem en keel verdunde, en 't haar in vederen veranderde. Sijn nieuwen hals, borst, en rug, bewies met pluimen, de armen met schagten, de bouren met ligte geboge vlerk-pennen: sijn voeten kliefde n in lange teenen, de mond versteeftot een lange scherpe snebbe. Hier over stont Lycus, Idas, Retenor, Nicteus en Abas verset, en kregen, terwijlse haar verwonderen, van 't selve laken een rokje: soo dat 't meeste getal van ons volk op-schoor, en klapwiekend om de schepen vloog. Wilt gij weten wat fatsoen dit wonder gevogelte aan-schoot: wel niet van swanen, maar de witte swaan seer gelijk. Soo dat 21 ik, met waarheid, dit land en dor gewest van Daunus den Apulier, mijn schoon vader, met een sober overschot van mijn volk, ter naauwer noot besit.

21. Gelijk) Aristoteles *meend (in het B. der* Seldsaamh.) *dat het reigers sijn geweest; die by* Plinius (13 B. 44 H.) *worden geheeten* catuructæ. *Siet by* Virgilius, in het 11. B. van den En. *dit selfde verdichtsel: doch siet ook* Ludov. Vives, over Augustinus, van de S. G. 18 B 16 H. *aanteekenende, dat eenige ook geloofden het witte reigers ja ojevaars te sijn geweest.*

SEVENDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Venulus, sijn gesandschap hebbende uitgevoerd, keerd weder uit Apulie. In sijn reis siet hy een herder in een wilden olijfboom herschept, om dat hy de veldmaagden, aldaar sich ophoudende, had beschimpt en uitgelacchen.

Na dit antwoort van Diomedes, trok Venulus uit de grensen van Apulie, bij den Kalidonier Vorst beheerst, door 't zee-bogtig Peucetie, in Calabrie. Hier 1,2 sag

1. Peucetie) *Een deel van Apulie; van welke al is gesprooken*, 1 D. 289 pag. *soo geheeten van de Peucetii; een volk, wiens hoofdstad is Barium.* Strabo, 6 B. Plinius, 3 B. 11 H.
Andere leesen hier; Puteolos que sinus; *het geene my, gelijk meer andere, niet behaagd.*
2. Kalabrie) *In het Latijn* Messapia, *wegens Messapus; een der krijgsgenooten van Turnus, tegens Eneas.*

3 sag hij de spelonk, die met digt geboomte overlom-
4 mert, en loof-dau nat bedrupt, nu van Pan de boks-
5 voet, en wel eer van de veld-maagden bewoont wiert.
Dese joeg seker Harder Apulus een schrik op 't lijf, en
dreefse in 't eerst door schielijke ontsteltenis uit haar
woonplaats: die kort daar aan weder bedaart, den ver-
volger niet langer vreesden, maar hant aan hant op de
6 maat dansten. Den kinkel smaalt die nukken, aapt haar
met een boeren-dans na, en beschemptse op sijn boers
met een ongewassen bek. Niet eer snoerde hij sijn muil,
als dat hij een houte keel kreeg: uit den boom en 't sap,
waar in hij veranderde, kont gij sijn aart kennen. Want
die wilde olijf-boom tuigt met sijn bittere beien, de
scherpheid van sijn tong, wiens bittere schamperheid in
olijven veranderde.

Eneas. Behelst de Salentiners, tussen Tarentum en Brundusium. Sie van deese Messapus, Virgilius, in het 11 B. van den En.

Hier leesen eenige, Melapia; *en wel, mijns oordeels, qualijk.*

4. Pan) *Van welken,* 1 D, 10 pag.

3. Spelonk) *Van welke mede,* 2 D. 10 pag.

5. Veldmaagden) *In het Latijn* Nymphæ; *van welke seer dikmaals. Siet de* Bladwijser.

6. Danssen) *Wy vertoonen het danssen der aaloude vrijsters op een* Gedenkpenning, 1 D. 144 pag.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Turnus, kennis hebbende van het afweesen van Eneas, begeeft sich naar sijn vloot, deselve poogende door het vuur te vernielen. Maar juyst waaren de scheepen getimmerd van hout, gehakt in de pijnbossen van Ida, Cybele toegewijd. Des deese godheid, van Jupiter oorlof hebbende, nederdaalde, en alle deselve in meerminnetjes veranderde.

Als d'afgesanten wederom gekomen, tot antwoort bragten dat Diomedes den Etolier 't versoek van sijn hulptroepen had af geslagen; krijgden de Rutilers, sonder die onderstant, ongeluklijk: soo dat 'er wedersijts veel bloeds vergoten wierr. Turnus liet den rooden haan in
1 de Troïsse vloot krajen: en die 't water verschoont had,
2 sidderden doen voor 't vuir. reets stont 't harpuis, pek,
en al wat vorder 't vuir kan voeden, in ligten brand, de
3 vlam sloeg tegen de hooge masten op in de seilen, over-
loop, en dosten van 't krom vaar-tuig smookten vast: alswanneer Cybele, de heilige moeder der Goden, in-
4 dagtig dat 't hout tot die schepen op den berg Ida gehou-
5 wen was, met geschal op 't kopere bom-bekken, en bos-
6, 7 houte schalmei, de lugt doorgalmde: met haar leeuwen-
gespan door de dunne lugt stoof, en Turnus aldus toe-sprak: gij schend-hond poogt vergeefs deese vloot in brand te steken: 'k salse u ontrukken, en niet gedoogen, dat 't vratig vuir dit hout, uit 't bos, mijn toe-gewijd, gehouwen, verteere. Terwijl de Godin dit sprak, ontstont 'er een donder-vlaag, en daar op sware stortregen met hagel vermengt, lugt en baren kletsten schielijk door storm tegen
een, en de wind-gebroeders raakten vijandig slaags. Uit 8
welke Cybele, 't gewelt van een alleen gebruikende, de meer-touwen van de Troisse vloot los rukt, en de schepen met de snuit voor-over te grond dompelt. Als 't hout doorweikt en in vlees verandert was, wierden d'opge- 9
krulde paveljoenen in hoofds gedaanten vervormt: de riemen wierden swemmende voeten met teenen, de boorden lendenen, de kiel de rug-strang, 't wand mollig hair, de rajen d'armen: haar verf behielt de voorige blaaute. Soo datse, in zee-maagden vervormt, op de golven, daarse eerst voor schrikten, dartel quinkeleerden: en, uit
't hart gebergte gesprooten, op 't weeke water krioelden, 10
sonder trek na 't gebergte waar op sij gequeekt waren. Egter nog indagtig sijnde hoe veel gevaars sij op d'onstuimigezee hadden uit gestaan, onderstuttense dikwijl 't slingerende vaartuig met de handen, uit-gesondert dat met Grieken bevragt is.

Sij nog indagtig aan Troje 's ondergang, haten de Grie- 11
ken, en sagen met vermaak aan de schip-breuk van
Ulysses vloot, dat Alcinöus schip verhardde, en 't hout in 12, 13
een steen-klip veranderde. 14

De

1. Vloot) *In het Latijn*, pinea texta; *niet alleen om dat het pijnboomhout tot de scheepsbou wierd gebruikt. Siet* 1 D. 150 pag. *als om dat deese vloot bestond van Idaas pijnboomen. Siet het aangeteekende, wegens de pijnbossen van deesen berg*, 1 D. 76 pag.

2. Harpuis) *Siet weder het aangeteekende*, 1 D. 281 pag.

3. Vlam) *In het Latijn* Mulciber; *alwaar redenkonstelijk Vulkaan genoomen word voor het vuur. Waarom men Vulkaan heet Mulciber, is gesegt*, 1 D. 240 pag.

4. Ida	*Siet*	1 D. 76 pag.
5. Bombekken		1 D. 55 pag.
6. Schalmei		2 D. 300 pag.
7. Leeuwen gespan		2 D. 296 pag.

8. Windgebroeders) *In het Latijn* Astræi frates; *sijnde de winden kinderen van de reus Astrëus en Aurora.* Hesiodus, in de Geslachtb. der Goden.

Opgekrulde) *Van de kromgebogene stevens is gesprooken*, 2 D. 89 pag.

10. Gebergte) *Siet dit selve geval verteld, by* Virgilius, in het 9 B. van den En. *ja siet ook een Sneldicht op deese gestaltverwisselinge, in het* Gr. Bloemh. 1 B. 57 H.

11. Grieken, Pelasgi	*Siet*	1 D. 42 pag.
12. Ulisses, Neritius		1 D. 278 pag.
13. Alcinous		1 D. 131 pag.

14. Steenklip) *Het geene Neptunus uitvoerde, als wreeker van sijn geliefde Polyfemus.* Homerus, 13 B. van de Dool.

NEGENDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Als den oorlog van de Trojanen tegens de Latijnen en Rutulers, met de dood van Turnus, gelukkelijk eindigde, soo is ook sijn rijks-stad Ardea met het vuur vernield; uit wiens assen een vogel voor den dag quam, by de Latijnen geheeten Ardea.

De vloot dus in zee-godinnen verandert sijnde, wiert
gehoopt dat Turnus, door *'t* mirakel afgeschrikt,
uit den oorlog sou scheiden; maar hij volhardde: wedersijts had ijder sijn hulp-goden, en een fieren moet, soo
veel als Goden-hulp. Nu was 't niet meer om de bruidschat van 's Konings dogter, om 't Koningrijk van schoon-
1, 2 vader Latinus, nog om u, o maagd Lavinia, maar om
d'overhant te doen: nu vogtmen enkel uit schaamte van
swigten. Tot dat Venus ten lange lesten haar soon sag
triomfeeren, Turnus sneuvelen, en de stad Ardea, 3, 4
doen Turnus in fleur was, een magtige stad genoemt,
tot as verteert. Welke als se door 't Trojaans vuir in
kolen geset, en met een as-hoop over-stolpt was, snorde
uit de puin-hoop een vogel voor die tijd nooit bekent,
die

1. Latinus } *Van welke* { 2 D. 389 pag.
2. Lavinia } *Van welke* { 1 D. 155 pag.

3. Sneuvelen) *Siet hem in een tweestrijd sneuvelen, by* Virgilius, in het 12 B. van den En.

4. Ardea) *Hoofdstad der Rutulers, in Latium,* ardua; *dat is* hoog *en* grootsch, *geheeten by* Servius, over het 7 B. van den En. *hoewel sy, volgens* Hyginus, *haar naam voerd van het voorteeken eenes reigers; of liever van de* brandende, *en deswegen ongesonde, hitte van haar landstreek.* Martialis, 4 B. 60 D. *Siet mede* Strabo, in het 5 B. Seneka, in de 105 Br. *Voorts is sy, hoewel verdelgd, onder Eneas wederom herbouwd; ja belegerd onder Tarquinius de Trotse; volgens* Livius, 1 B. 57 H. Ovidius, 2 B. van den Alm. *sijnde self, onder Domitiaan, een stad van geen geringen naam en aansien.* Martialis, in bovengemeld Sneld.

die met sijn klapwieken d'as verstoof: 't droevig gequeek, magerheid, doods-verf, en alwat in 't innemen van een stadde deerlijke stedelingen past, selfs de naam van de stad, bleef hem bij: soo dat Ardea in een reiger 5
hervormt, met 't klappen van haar wieken, haar eigen onheil betreurt.

5. Reiger) *Sie van der reigeren aart en hoedaanigheden* Jonston, in het Wonderb. 6 B. 3 H. *behalven* Plinius, *enz.*

TIENDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Eneas, na veel doorgestreedene elenden in Latium gerustelijk regeerende, bequam eindelijk seer hooge jaaren. Alwaarom Venus haar vader bad sijn weleer gegeven woord te willen houden, en Eneas met de onsterflijkheid te vereeren. Jupiter bewilligd haar die beede. Doet Eneas in den Numicius nederdaalen; alwaar hem het sterflijke word afgewassen, en hy onder de goden van den tweeden rang geplaatst.

Nu had Eneas deugt al 't Godendom in-genomen,
1 en self Juno soo gebogen, datse haar ouden wrok
2 uit den sin stelde? aangesien Julus geregtig in 's vaders rijk bevestigt, Eneas, tijdig tot verhuisen, stont ten he- 3
mel te varen, en Venus, ootmoedig de Goden bekuipt hebbende, vader Jupiter om den hals viel, en aldus smeekte: o goe-

1. Juno) *Woedende op de Trojaanen en hunne stad, sederd het verheffen van Ganymedes, het haatelijk oordeel van Paris; of sederd haar man teelde Dardanus by Elektra. Soo dat sy niet alleen de stad Trojen heeft helpen verdelgen en aan het vuur en swaard overgeven; maar ook bysonderlijk den vluchtenden Eneas overal heeft vervolgd, en waar sy kon benaadeeld. Siet* Virgilius, in het I. en 2 B. van den En. en Ovidius, in het 6 B. van den Alm.

2. Julus) *Siet* 1 D. 119 pag.

3. Eneas) *In het Latijn,* Cythereïus heros; *wegens Cithera: van welk eiland,* 1 D. 34 pag.

 4. Jam-

o godertiere vader, die mij nooit voor 't hoofd ſtiet, verleenme nu, bid ik, u genade, en vergun mijn ſoon Eneas, die, uit mij geboore, u tot groot-vader maakte, een plaats onder de geringſte Goden-rang, 't ſcheelt mij niet hoe ſlegt die valt. 'T ſij genoeg dat hij eens
4 den jammer-poel over voer, en 't ijslijk onder aardſe rijk beſogt. Dit beſtemden haar de Goden. Selfs Juno knikten 't haar met een blij-gelaat toe. Doen ſprak vader Jupiter (gij ſijt waardig, o dogter, dat u ſoon nevens u vergodet met onſterflijkheid gekroont wert: hou daar ontfang dan uwen eis. Op dat woord grundelt Venus,
5 bedankt haar vader, ſcheert met haar duiven-geſpan door
6 de ligte lugt, na de Laurentijnſſe ſtrand, ter plaatſe daar
7 de ſtroom Numicius, met riet begroeit, ſlaau in de naaſt-gelege zee vliet. Dien ſtroom-god laſtſe, 't geen aan Eneas ſterflijk was, te ſuiveren, en met ſijn ſtille ſtroom
8 in zee te ſpoelen. De hoornige ſtroom-god voltrekt Venus laſt, ſuivert Eneas met ſijn rivier-water van ſterflijk- 9
heid, en wiſt hem alle vlees-ſmetten rein af. 'T beſte gedeelte hielt hij overig. 'T lighaam dus gelouterr balſemt Venus met Godlijke geurbalſem, ſalſt het aanſigt met een 10
conſerf van nectar en ambroos, en maakt hem tot een God, dien de Romeinen als een verkooren God eeren, en 11
kerk en autaar-pligt toe-keurden. 12

Na 't vergoden van Eneas ſtont Alba en de regeering 13
van Latium aan Aſcaan, ook Julus genoemt. Na hem heerſte Silvius: na hem Latinus ſijn ſoon, die na 14
den ouden Latinus genoemt, 's voor-vaders rijkſtaf ſwaaide. Na deſen raakt 't beſtier van Alba aan den doorlugtigen Epitus, ſijn ſoon: daar na aan Caperus en Capis; maar 15
Capis was d'eerſte van deeſe twee. Na deſe wiert Tiberinus Koning, die, in de Tuſcaanſe ſtroom verdron- 16
ken, d'Albula den naam van Tyber gaf. Uit welke gebooren ſijn Rumulus, en den fieren Acrota: Remulus, nu-

4. Jammerpoel of Styx, van welke, 1 D. 122 pag.

5. Duivegeſpan	*Van welke*	1 D. 117 pag.
6. Laurentijnſſe		2 D. 386 pag.
7. Numicius		2 D. 385 pag.
8. Hoornige		2 D. 4 pag.

9 Suiverd) *Hy is al vechtende ontrent de Numicius, in deſelve verdronken.* Livius, 1 B. 2 H. *Voorts gewaagen ook van ſijn vergodinge,* Dionyſius, 1 B. 64 H. Juvenalis, 11 Beriſpd. Tibullus, 2 B. 3 D. *enz.*

10. Geurbalſem) *In het* Latijn ambroſia; *van welke,* 2 D. 40 pag.

11. Verkooren) *in het Latijn* indiges: *aangeſien de* Dii indigetes *waaren die geene, welke ſterfelijk ſijnde geweeſt, In het getal der goden werden geplaatſt.* Livius 1 B. 2 H.

12. Kerk) *Hebbende (volgens* Dionyſius, 1 B. 64 H.*) tot opſchrift,* PATRI DEO INDIGETI, QUI NUMICI AMNIS UNDAS TEMPERAT. *Aan den vader, den inlandſſen God, beheerſſer van de rieviere Numicius.*

13. Alba) *Een voornaame ſtad weleer in Latium, geſticht van Aſkaan of Julus, ſoon van Eneas.* Livius, 1 B. 3 D. Dionyſius, 1 B. 66 H. Tibullus, 2 B. 5 D. *Heet* Alba, *dat is wit, wegens het* witte *verken; het geen met* 30 *jonge biggen aan haar prammen de Trojaanen was ontmoet, op den eerſten aankomſt in Italie.* Virgilius, 3 B. van den En. Juvenalis, 12 Beriſpd.

Heet verder ook Longa, *om dat ſy, op de rug van het Albaanſſe gebergte (goeden wijn draagende,* Martialis, 14 B. 109 D. Juvenalis, *enz.) in de* lengte *lagh uitgeſtrekt.* Livius, 1 B. 3 H. Dionyſius, 1 B. 66 H.

Is verwoeſt en geſlecht van koning Tullus; na dat de burger, te ſamen met haar magt en heerſchappye, naar Romen was overgegaan. Livius, 1 B. 29 H.

Eindelijk wat de bigge met haar jongen aangaat, die ontmoet ons op een Penning *van keiſer* Antonyn de Vroome, by Spon. Recherch. Cur. de Antiq. 24 Verhand. 386 pag.

14. Sylvius) *Soon van Eneas en Lavinia; doch, na des vaders dood, in een boſch gebooren en opgetrokken van den moeder, aldaar ontwijkende de onderneemingen van een ſtaatſuchtige ſtiefſoon.* Virgilius, 6 B. van den En. Ovidius, 4 B. van den Alm. Dionyſius, 1 B. 70 H. Livius, 1 B. 13 H.

15. Kapys) *Ik vinde drie perſonaagien van deeſen naam, te weeten, 1. Kapys, Trojaans koning, de vader van Anchiſes.* Ovidius, 4 B van den Alm. 2. *Kapijs, reisgeſelle van Eneas; ſtichter van de ſtad Kapua, in Kampanien.* Virgilius, 10 B. van den En. 3. *Kapijs, koning van Alba; de vader van Kapetus.* Dionyſius, 1 B. 72 H. Livius, 1 B. 3 H. Ovidius, 4 B. van den Alm.

16. Verdronken) *Siet het aangeteekende,* 1 D. 37 pag. *Vorders ſiet hier* (Dionyſius, 1 B. 72 H. en Livius, 1 B. 2. H. *verſchillen eenigſins van onſen* Dichter, *ſoo wel hier als in het* 4 B. van den Alm.) *een lijſt van alle de koningen van Alba Longa.*

1. Aſka-

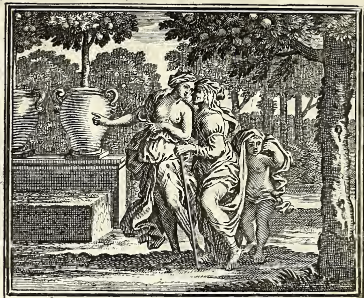
17 nu op ſijn dagen, wiert, blikſem na-apende, van den blikſem verſlonden. Acrota ſediger als ſijn broeder, gaf 't rijk over aan den manhaften Aventijn, die, begraven op den berg daar hij regeerde, den ſelve na ſijn naam doopte. 18

1. *Aſkanius, of Julus.*
2. *Sylvius.*
3. *Eneas Sylvius.*
4. *Latinus Sylvius.*
5. *Alba Sylvius.*
6. *Atys, of Epitus Sylvius.*
7. *Kapys Sylvius.*
8. *Kapetus, of Kalpetus Sylvius.*
9. *Tiberinus Sylvius.*
10. *Alladius, of Remulus Sylvius.*
11. *Akrota, of Agrippa Sylvius.*
12. *Aventinus Sylvius.*
13. *Prokas Sylvius.*
14. *Amulius en Numitor.*

17. Blikſem) *Het ſelve getuygen gemelde* Dionyſius, 1 B. 72. H. Livius, 1 B. 3 H.

18. Berg) *Eene der ſeven eerſte heuvelen binnen Rome, gelegen aan den Tiber; tuſſen welken en den Palatijnſſen berg was geplaatſt de groote Renbaan der wagenmenners. Had, onder andere tempelen, die van Juno de Koninginne, van Diane, van Minerva, enz. Doch is heden onbewoond en meerendeels met thuinen en wijngaarden overdekt. Siet* Donatus, in Rom. 3 B. 13 H.

Eindelijk haalen eenige de naam van aves, vogelen; *in het wicchelen aangemerkt.* Livius, 1 B. 7 H. *of van* adventus, aankomſt; *te weeten van menſchen, beſoekende in grooten menigte, den tempel van Diane, of van* advectus; *terwijl deeſe berg was afgeſcheiden van alle andere met het laage en natte* velabrum, *en men, niet ſonder ſchuitje, den Aventijn genaaken kon.* Varro, van de Lat. taal, 4 B. 7 H. *of eindelijk van bovengenoemde koning Aventinus; volgens* Livius, 1 B. 3 H. en andere reedsgemelde.

ELFDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Pomona, eene der Hamadryaden, was een byſondere liefhebſter van luſthoven en boomgaarden, alles ſelver bewerkende en beplantende. Sy wierd in deeſe beeſigheid geſien van Vertumnus, die (de kennis hebbende van allerhande gedaanten aan te neemen) ſich met het weeſen van een oud wijf vermomde, en den vryer in dier voegen maakte. Onder andere praatjes en vertellingen, waar mede dit gewaande besje deeſe Pomona ſocht te beleeſen, was die van Anaxarete; welke haaren minnaar verachtende, en dus tot een geweldige dood oorſaak gevende, is geſtraft, om haare onmededoogenheid. Pomona ondertuſſen ontroerde ſich over dit geval; als wanneer Vertumnus ſijn oude gedaante weder aannam, haar verder bewoog, en van ſijn arbeid de gewenſte vruchten plukte.

1 NU ſtont 't rijks-beſtier der Palatijnſſe volkeren aan Pro-
cas, onder wiens regeering Pomona leefde, die boven
al de Larijnſſe boom-maagden in 't hovenieren, en in
2 't boom queeken de kroon ſpande, waar van ſe haar
naaam kreeg. Deſe vermaakte haar nog in beſchagien nog
rivieren, maar ſette haare ſinnen op 't vrugtbare land en wel-dragende appel-boomen, ſij hanteerde geen ſwijdſpriet, maar een krom ſnoei-mes, waar mede ſij dan de weelige looten, en hier en daar de lange takken ſnoeit: dan

een

1. Palatijnſſe) *Dat is, Romeinſſe, wegens den Palatijnſſen berg in Rome: ſijnde hier alleenlijk een ſeer kleen gedeelte van het Roomſſe gebied genoomen voor het geheele beſlag.*
Van den Palatijnſſen berg ſpreeken wy, 1 D. 251 pag,

2. Boommaagden) *In het Latijn* Hamadryades, *Siet* 2 D. 243 pag. *op deſelve wijſe heeft deeſe Pomona haare naam van* Poma, *appelen en peeren, ja allerhande ſachte boomvruchten: gelijk die onder het woord* pomum *worden verſtaan by* Makrobius, 2 B. 6 H. vertellende in hoedanigen geval ook eens de harde pynappel onder het ſelve wierd betrokken.

4. Ent)

3 een jonge plant in d'opgekliefde stam-bast ent, en alsoo een vremt tuin-voedsterkind doet voedsel suigen: dese queekerij lietse geen dorst lijden, maar nette de k.inkelige wortelen met druipers. Dit was al haar vermaak en oeffening. Nooit hadse trek tot vrijagie, maar sloot haar boomgaarden af, uit vrees voor moet-wil van rouwe gasten, en schoot, schuw voor man-volk, een heining
4 voor haar werf. Wat regten de Saters, dat rits huppel-
5 kotig volkje niet al aan? wat deden de vee goden, met
6 pijnloof om de hoornen bekranst, wat den woud-god, al-
7 tijd jeugdiger als sijn jaren mede brengen, wat Priapus, die de dieven, of met sijn snoei-mes, of 't lidt, uit de ho-
8 ven weert, niet al weers om dit dier te bekruipen? Maar al dit volk ging Vertumnus in 't vrijen ver te boven, hoewel niet meer op doende als de rest. Og hoe dikwijl torste hij, gelijk een harde majer, een korf met koornairen! Hoe dikwijl bevlogt hij 't hoofd met gemaait gras, even of hij een hooi-harker geweest was. Dikwijl
9 had hij een prik-knots in de ruige vuist, gij sout gelwooren hebben dat hij d'afgesloofde ploegossen even uitgespannen had. Kreeg hij een snoei-mes in de hand, hij leek een noejer van boom en wijngaart: had hij een ladder op de schouderen, hij leek een ooft-plukker. Dan was hij een soldaat met 't swaard op sijde: een visser met d'angelroe. Ten lange leste kreeg hij, na veel veranderens, toegang om sijn oogen te verklaren. Ook ging hij met een gesteke muts op 't grijs gepruikte hoofd, mer een stokje, om een bes te gelijken, drentelen na 10
haar cierlijken hof, en sig verwonderende over 't ooft, sprak hy: soo ver dit cierlijk hof alle anderen overtreft, spand u schoonheid de kroon over al de veldgoddinnen. Doen kuste hij haar korale lippen; maar wat onbeschofter als ooit een bes gewoon is, en ging met een gemaakte boog-rug op een aardbult neder sitten, met verwonderingbeschouwende, hoe de takken, met herfst-ooft overladen, neer bogen. Tegen haar over stont een olm, met weelige wijn-ranken, en rijpe druiven om-wassen, welke als hij, dus gepaart, gepresen had, sprak hy: indien dien olm met geen wijn-ranken omhangen was, sou hij nier, als om sijn loof geagt werden: insgelijks sou de wijngaart, die om den olm gevlogten over-eind blijft staan, indien hy met deselve gepaart, niet onderstut wiert, 11
plat ter aarde leggen. Evenwel kan u dit voorbeeld niet bewegen; nog schuwtge 't by-slapen, en wilt van geen paren hooren. Maar og lustent u. Gij kreegt meer vrijers als Helena, meer als Hippodamia, waarom de Lapiren slaags raakten, meer als Penelope, d'ega van Ulysses, 12,13,14
een 15

3. Ent) *Om u met deese liefhebberye hier niet op te houden, gaa deselve sien ook by de aaloude* Virgilius, in het 2 B. der Landgedicht. Horatius, 2 Toesang. Kolumella, van het Landleven, 5 B. 11 H. *behalven* Plinius, Palladius, *enz.*

4. Saters } Siet { 1 D. 16 pag.
5. Veegoden, Panes } Siet { 1 D. 20 pag.

6. Woudgod) *Of Sylvanus, van Pan by sommige onderscheiden.* Virgilius, 1 B. der Landged *en weder van sommige genoomen voor een en deselve woudgod.* Servius, op het 8 B. van Virg. Eneis. *Van hem gewaagen* Horatius, 3 B. 29 Lierd. Propertius, 4 B. 4 D. *behalven* Lukanus, Statius, *enz.*

Hem wierd een verken geslacht en opgeofferd. Juvenalis, 6 Berispd. *nevens warme melk.* Horatius, 2 B. 1 Br.

7. Priapus) *Siet* 1 D. 144 pag.

8. Vertumnus) *Wie deese was, is niet al te naaukeurig uitgedrukt. Van hem spreekt allerbest* Propertius, 4 B. 2 D. in dit selve verdichtsel. *Immers is 't een Latijnsse godheid geweest, draagende sijn naam om dat hy de poel van Kurtius verleid, ende deselve in den Tiber heeft laaten uitloopen.* Ovidius, 6 B. van den En. *doch andere hebben andere beteekenissen van sijn naam. Siet de gemelde* Schryvers, *behalven* Varro, *welke mede gewag maakt van Vertumnalia, de feestdag van deese godheid, den 30 Octob. gevierd.*

9. Prikknods) *Waar mede, by de aaloude, doorgaans de boer sijn ossen, koejen, en ander groot vee voordreef.* Tibullus, 1 B. 1 D. Plautus, in de Tweelingbroeders, 2 Bedr. 2 Ton. *Uit welke gewoonte ook spruit het spreekwoord, tegens Saulus, op de weg van Damaskus gebruikt*; in de Hand. der Apost. 9 H. 5 vers. *welke ons mede ontmoet by* Terentius, in de Formio, 1 Bedr. 2 Ton.

10. Stokje) *Siet* 1 D. 229 pag.

11. Gepaard) *Gemeenlijk was by de aaloude de wijnstok opgehangen en geslingerd om eenig geboomte, bysonderlijk den olm.* Katullus, 93 Ged. Ovidius, 3 B. 1 Pontusbr. en 2 B. 10 Minned. *behalven* Klaudianus, Horatius, *enz.*

Deswegen sy, dus gepaard, sijn een sinnebeeld van eendracht, trouw, vereeniginge, en onafscheidentlijke vriendschap; te weeten by meergenoemden Alciaat, in sijn 159 Sinneb.

12. Helena } Siet { 1 D. 74 en volgende pag.
13. Hippodamia } Siet { 1 D 86 pag.
14. Lapithen } Siet { 1 D. 155 pag.
15. Penelope } Siet { 1 D. 1 pag.

16. Slecht)

een duivel op een verwonne man. Selfs nu gij schuw en af keerig van vrijers sijt, staan ontallijke soo halve als heele Goden, selfs die van 't Albaans gebergt na u. Maar wilt gij wijs sijn, wilt gij u gelukkig tot paren begeven, en luisteren na dees bedaagde vrou, die u meer als die alle, ja meer als gij gelooven sout, bemint: versmaat, ...
16 u aan geen slegte vinken, en kiest Vertumnus tot u egtgenoot: ik blijf u borg voor hem: want ik ken hem soo wel als hij sig selve. Hij swerft niet wispelturig van land in land; maar is een land-saat van dit groot gewest. Hij slagt niet 't meeste gros der vrijers, die ruig of rap, al watse bij de weg vinden, beminnen; maar gij sout d'eerste en leste liefde sijn, hij offerde u alleen ten dienst sijn levens tijd op. Boven dit, is hy een jeugdig jongeling, natuirlijk schoon, kan sig abel in alderhande vormen veranderen, en sal op u gebodt al werden wat gij wilt. Wat wil ik seggen, dat ge beide eens gesint tot een en 't selve trek hebt? dat hij van 't ooft, in 't welk aan te queeken gij u vermaak schept, d'eerstelingen geniet, en u geschenken blijmoedig ontfangt? maar tegenwoordig past hij nog op geplukt ooft, nog malsse aard-vrugten in de hoven gequeekt, nog op iets ter wereld, als op u. Hebt deernis met de verliefde jongeling, en houd het voor gewis, dat hij selfs u hier uit mijnen mond dus bidt.
17 Ontsie de wraak-goden, Venus die een gruwel heeft van
18 onvermurwbare harten, en Nemesis onwersettelijke wrok. En op dat gij u meer moogt wagten, sal ik u (want denkt dat ik dus bejaart veel ervarentheid van saken kreeg)
19 een staaltje verhalen, daar geheel Cypre genoeg van gewaagt heeft, en dienen kan om u ligtlijk te vermurwen.

20 Ifin, slegt van af-komst, kreeg eens in 't oog Anaxarete, een adelijke maagt, uit den ouden stam van Teucer gesprooten, en verliefde op haar soo, dat hem 't merg in 't gebeente ontvonkte. Lang deed hij op sig selve gewelt, om 't hevig vuir te lessen, maar 't selve niet konnende meester werden, quam hij ootmoedig aan haar huis, en bad dan de voedster, na 't ontdekken van sijn minne, die hem quijnen deed, om de hoop van haar voedster-kind, dat sij hem niet hart wilde vallen: dan preide hij ijder in 't bijsonder uit 't gros der dienst-boden met vriendlijke woorden, en bad haar ootmoedig, datse hem bij haar een goet woord wilde doen. Dikwijl gaf hij se vleiende minne-brieven te bestellen: somtijds hing hij kransjens, met tranen dau genet, aan haar deur-stijlen, dan vlijde hij sig 21
op den harden drempel ter neder, en schold uit hart-seer 't slot van de deur. Maar sij veel doover als de zee, op 't ondergaan van 't boks-gestarnt op stuivende, harder als de klingen in Beieren gesmeed, en de steen, die nog niet uit-gehouwen van sijn wortel gevoed wert, sloeg 't 22
in de wind, en beschimpte sijn gekerm: styvende die spijtige onbermhartigheid met trotse smaal-woorden, soo dat den minnaar selfs alle hoop af sneed. Die langdurige quellagie kost den onverduldigen Ifis niet weer-staan, en sprak voor haar deur dees laatste rede: sijt vrij gerust, Anaxerete, gij hebt nu mijn gedult gebrooken, nooit sult gij voortaan mijn min-gekerm met walging aanhooren. Juigt en triumfeer nu, bekrans nu 't hoofd met 23
blinkend laurier, en roept victorij. Want gij hebt den 24,25
strijd gewonnen: verblijd u, steenen hart, ik sterf gewillig. Maar uws ondanks sult gij nog iets in mij moeten prijsen, in mij iets vinden dat u behagen sal, en mijne waarde bekennen. Dog gedenkt, dat ik niet eer mijn min als 't leven glippen liet, dat ik te gelijk mijn leven, en u, mijn andere ziel, sal missen. Ook sult gij mijn dood niet door gerugt of boden verstaan? maar ik sal de bode selfs sijn, u selfs hier de tijding brengen, op dat gij u wreet gesigt met mijn lijk versaden moogt. O Goden, aanschout gij anders 't doen der menslen, sijt mij gedagtig, vergunme dat'er langen tijd van mij gewaagt, aan den draad mijns levens, die gij te vroeg af knipte, aan mijn faam des te langer vol-sponnen werde. Meer kost hij met de mond niet bidden; maar hief, na dit gebet, sijn tranende oogen, en dootse armen op na de deur-stijlen, menig-werf van hem bekranst, en sprak, als hij den strop aan 't dwars-hout van de deur-kosijn had vast gestrikt: dit sijn de kranssen, o moorderes, en baster-aardig staal, die u behagen. Met stak hij 't hooft door den strop, wende sig na haar toe, en bleef aldus rampsalig in den strop verhangen. De deur scheen door 't lillend slinger-voeten

16. Slecht) *In het Latijn word gesprooken van* tædæ *of bruiloftstoortsen; van welke meermaalen. Siet de* Bladwyser.

17. Venus) Idalie *in het Latijn, wegens* Idalus *en* Idalium; *van welke*, 1 D. 250 pag.

18. Nemesis) *In het Latijn* Rhamnusis, *wegens een Attiss dorp, alwaar sy een tempel had. Siet* 2 D. 83 pag.

19. Cyprus) *Sie van dit eiland*, 2 D. 283 pag.

20. Teucer) *Van welken balling*, 2 D. 348 pag.

21. Deurstylen) *Van de buitenspoorige besigheden der bekommerde minnaars is gesprooken*, 1 D. 123 pag.

22. Beijeren) *In het Latijn* Noricum; *een landschap wel eer beslooten met den Donau, den Inn, de bergen Cecius en Kurvankus.* Strabo, 4 B. *behalven* Dionysius, Solinus, *enz. Was berucht wegens haar ysermijnen, uitleverende een bequaame stoffe tot degens, en andere wapentuygen.* Horatius, 1 B. 16 Lierd. Plinius, 34 H. 14 H.

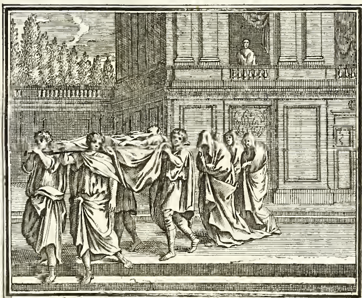
23. Triumfeer) *Van de triomf of zegepraal is gesprooken*, 1 D. 118 pag.

24. Laurier) *Het sinnebeeld van verwinninge. Siet* 1 D. 125 pag.

25. Victori) *In het Latijn* Pæan. *Van dit woord en sijn beteekeninge spraken wy*, 1 D. 225 pag.

voeten en 't bonsen een ijslijk geluid te galmen, en vertoonde na 't openen het gruwlijk stuk. De dienaars schreeuden luits-keels, hesten hem, nu reets gestorven, vergeefs op, en bragten hem, vermits sijn vader over-lede was, sijn moeder t'huis. Sij neemt haar soon op de schoot, omhelst 't koude lijk, dat, na droevige ouders jammerlagt, en lijk-pligt, die d'ellendige moeders aan haar overleede kroos doen, tot deernis door 't hart van de stad op een baar soo pairs als 't was na 't brand-hout gebragt wiert. Juist stond 't huis van Anaxarete ontrent de straat daar de lijkstatie passeren most, soo dat haar de galm van 't lijkmisbaar ter ooren quam, die nu reets de wraak-godin met wroeging plaagde. Waarom sij, bewogen, aldus sprak: kom laat ons 't deerlijk lijk eens sien: met liepse na boven, keek uit het venster, en had 't lijk van Ifis op de dood-baar leggende naaulijks in 't gesigt gekregen, of d'oogen versteven haar, 't warm bloed schoot haar uit d'aderen, soo dat sij een dood-verf kreeg, en pogende te rug te stappen, vast bleef staan: sij tragte om te kijken, maar kost van gelijke niet: dus bekroop haar allengs de steen 't geheele lichaam, die lang te voren dat onvermurwbaar hart beset had. En op datge dit voor geen fabel houden 27

26. Baar) *Van de doodbaar is gesprooken,* 2 D. 85 pag. *doch siet midlerwijlen de uitvaard van Ifis in dit printje.*

Waar by ik genoodsaakt ben te voegen het Sneldicht, *onlangs toegepast op het selve geval, afgebeeld van* Le Pôtre.

De onnoosele Ifis word gedraagen naar het graf,
En de onbeweegb're maagd ontfangt gerechte straf;
De liefde laat sich niet trotseeren noch verachten.
Die hem wil hoonen, moet sijn gramschap ook verwachten.

Voorts merk hier aan, dat de doodbaar met het lijk boven op den houtstapel geset sijnde, ook gelijkelijk met de selve wierd verbrand, Virgilius, in het 6 en 11 B. van den En. beschryvende de lykplichten omtrent Misenus en Pallas.

27. Venster) *Hoe de vensters by de aaloude waaren, is aangeteekend,* 1 D. 280 pag.

28 den moogt, nog heden hebtge te Salamis 't beeld van de jonk-vrou, soo als 't in steen verandert is: van gelijke een
29 tempel gestigt ter eere van Venus, die Anaxarete dwong na's minnaars lijk uit te kijken. Dit over-kauwende, vriendin, leg dog alle trotsheid af, en paart met u minnaar. Soo moet u nog lente-kou d'oofr botten dood bijten, nog storm den bloessem af blasen. Als God Ver-
30 tumnus, die sig abel in allerhande gedaanten kost vervormen, dit vrugteloos vertrokken had: trekt hij 't besse pofstuir uit, rukt 't oud mom-tuig van 't lijf, verandert sig weder in een jongeling, en verscheen haar in sulken gedaante, als de heldere son, wanneer die, d'overtoge wolken geschift hebbende, weer onverhindert schijnt. Aldus tragtte hij haar te verkragten; maar hier was geen gewelt toe van noode. Want de maagt verliefde op de schonheid van dien God, en blaakte, door 't vuir van weder-min ontsteken.

28. Salamis) *Van deese stad is gesprooken,* 2 D. 348 pag. *alwaar wy van Teucer handelden. Sy lag in het oosten van het eiland Cyprus, ontrent Hamakostum, of, gelijk men haar heden heet, Famagusta. Is naderhand, volgens* Stefanus, *geheeten Konstantia: doch nu, self in haare puinhoopen, niet meer te vinden. Siet van Salamis,* Strabo, 14 B. *behalven* Plinius, Polyenus, *enz.*

29. Venus) *Van den tempel van Venus op haar geheiligd eiland spraken wy,* 2 D. 283 pag.

30. Allerhande) *Naar de verscheidene tijden en saisoenen van het jaar, sijnde dan een ploeger, dan een saajer, dan een maajer, dan een snoeijer of druifsnyer.*

Pomona, segt Sabinus, *troud Vertumnus; dat is, het ooft word rijp en is bequaam om te plukken in 's jaars hoogen ouderdom, dat is, ontrent sijn einde.*

TWAALF-

TWAALFDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Het rijk van Alba vervallende met de dood van hunne koningen, soo begint het Roomsche rijk het hoofd op te steeken met de geboorte van koning Romulus. Deese de soon van Mars, gelukkelijk de dood ontrukt sijnde, sticht Rome. Oorlogd met de Sabynen, die binnen de muuren komen, en de Romeinen in hunne stad bevechten. Doch deese worden ontset door Janus. Hier op volgt een vreede. De Sabynen vermengen sich met de Romeinen in eene stad. Voorts Romulus sijn rijk in rust bestierende, soo verwerft Mars by Jupiter de onsterflijkheid voor sijn soon. Ondertussen doet ook Juno, door Iris, Hersilia, de getrouwe gemaalinne van Romulus, in den hemel haalen.

1 Na desen voerde Amulius den geweldenaar, door kragt van krijgs-volk d'Albaansse heerschappij: en den ouden Numitor door hem van 't rijk versteken, bequam 't bewint uit gunst van sijn neven, op wien 't namaals erflijk verviel. Op Palesfeest wierden 's stads wallen gemaakt 2 Ta-

1. Amulius) *Koning van Alba, soon van Prokas, en Numitors jonger broeder; welken hy van den troon bonsde, en in de boeyen smeet, sijn soone Lausus ombrocht, en sijn dochter Ilia in het klooster stak der Vestaalse nonnen, om haar het trouwen te beletten en de hoop van nasaaten te beneemen. Doch hy is van Romulus en Remus gedood, en Numitor weder op den troon geset.* Dionysius, 1 B. 87 en volgende H. Livius, 1 D. 5 en 6 H. Ovidius, 3 B. van den Alm.

2 Pales) *Godinne der veehoeders, volgens* Servius, *van sommige genomen voor de godinne Vesta.* Virgilius, 5 Herdersges. en 3 B. der Landged. *onder andere gediend met versse melk.* Tibullus, 2 B. 1 D. Nemesianus, 1 Herderges. *Haaren feestdagh Palilia of Parilia gesegt, vierde men, by de boeren, op het land, den 21 van April; op welke men bad voor de welstand van het vee, en over vreugdevuuren danste.* Ovidius, 4 B. van den Alm. Propertius, 4 B. 1 D. *op welken dag men ook de grontslag heeft gelegt van het wijdheersend Rome.* Suetonius, in Kalig. 16 H. en *eindelijk* Ovidius, in het 4 B. van den Alm.

 3. Tatius

3 Tatius en de Sabijnen quamen in 't harnas te veld:
4, 5 Tarpejus dogter opende [den vijand] de poorten van 't kasteel, en liet, tot straf met wapenen over-rompelt, na verdienste het leven. Daar na quam 't Sabijs gebroet uit
6 Cures, als luipende wolven, stilswijgend aan stooten, om de slapende burgerij te overrompelen. en trok na de poor-
7 ten die Romulus sorgvuldig had doen grendelen. Maar
8 Juno had een van de selve geopent, sodanig dat de hang-selen in 't op-doen niet kraakten. Venus alleen wierd gewaar dat de sluit-spreeken los neer vielen: en had se weer gesloten gehad, ten waar nooit d'eene Godheid geoorloft was geweest 't werk van een ander te breken. D'Ausoonsse brongodinnen onthielden sig in de land-streken om Janus Berg-kapel, welk' geweest van kil bron-water door-stroomt was. Dese soekt Venus aan om bystant. 9
Welk billijk versoek de maagden niet dorsten af-slaan, maar spooten heele waterstroomen uit haare bron-aderen. Evenwel was Janus opene deur nog niet onnaakbaar, en 10
ge-

3. Tatius) *Koning der Sabynen, welke, met Romulus oorloogende, met hem naderhand is vereenigd en binnen Rome ontfangen. Doch als naderhand de vrienden van Tatius de gesanten van Laurentum hadden geslagen, en hy die hoon niet gewrooken, soo heeft men hem waargenomen binnen Lavinium, en aldaar, onder het offeren overrompeld en gedood.* Livius, 1 B. 14 H. *Van hem gewaagen ook* Propertius, 4 B. 1 D. Virgilius, in het 8 B. van den En. *Het weesen van vorst Titus Tatius komt ons voor op de* Penningen *van het Stamhuys der* Titurien *en* Vettien; *by* Fulv. Ursinus, Gorlëus, Patinus.

4. Dochter) *Van wiens verraad, of soo men wil, kloek bestaan, is gesprooken,* 1 D. 131 pag.

5. Vyand) *Sijnde deese kryg gesprooten uit de Sabynsse maagderoof; van welke ook al is gesprooken,* 1 D. 202 pag. *doch sie dit rooven afgebeeld op de Burgermeesterlijke* Penningen *der* Titurien; *by gemelde* Ursinus, *en meer andere.*

6. Cures) *In de aller oudste tijden een grootmoogende, doch naderhand geringe en arme stad der Sabyners.* Strabo, 5 B. Dionysius, 2 B. 44 H. *na welke men de Sabyners, sijnde gemengd met die van Rome, heeft geheeten Quiriten. Siet het aangeteekende,* 1 D 125 pag.

7. Romulus) *In het Latijn* Iliades, *wegens sijn moeder Ilia; van welke,* 1 D. 160 pag.

8. Juno) *In het Latijn* Saturnia, *wegens haar vader Saturnus. Siet de* Bladwijser.

9. Doorstroomd) *Staande de tempel van Janus in een laagte, beneden den Kapitolynsen heuvel, ontrent de schouburg van Marcellus.*

Wat Janus aangaat, die seer oude koning van Latium, die wordmet twee tronien afgebeeld, om dat hy met Saturnus eendrachtelyk heeft geregeerd. Siet het aangeteekende, 2 D. 386 pag. *en in* het 3 D. op het begin van den Alm.

10. Deur) *De kleene tempel van Janus, heel cierlyk afgebeeld op een* Penning *van Keiser Nero, by* Oudaan, *in het* 106 Taf.

12. Pên.) *Was van koper, volgens de beschryvinge van* Prokopius, in het B. van de Gott. Oorl. 30 H. *en wierd toe geslooten by tyden van vrede, en in tegendeel opgeset met den aanvang van een oorlogh.* Plutarchus, in Numa. *Doch siet hier hoe dikmaals die plechtige toesluitinge is geschied.*

1. *In jaar* 39 *na Romes opbou, sloot koning Numa deselve; synde alles in rust en vrede.* Plutarchus, in Numa. Livius, 1 B. 19 H. Plinus, 34 B. 7 H.
2. *In jaar* 518, *is sy geslooten van den Roomssen Raad, naar het eindigen van den eersten oorlog met de Kartaginenseren.* Livius, 1 B. 19 H. Paterkulus, 2 B. 38 H. Florus, 2 B. 3 H.
3. *In het jaar* 724, *sloot haar Augustus, na de zeeghaftige verwinninge ter zee, by Aktium. Wederom in het jaar* 728, *na 't overheeren der Biskajers, enz. En noch eens, in het jaar* 750, *na een algemeene vrede de wereld gegeven te hebben. Sie* Florus, 4 B. 12 H. Sueton. in Aug. 22 H. Orosius 6 B. 21 H.
4. *In het jaar* 810, *is sy geslooten van keiser Nero, alleen om de Partisse koning Tyridates, synde te Rome, met die vertooninge in verwonderinge te brengen.* Suetonins, in Nero, 13 H.
5. *In het jaar* 824, *opende haar kieser Vespasianus, doch men leest nergens, van wien sy weder is toegeslooten; volgens bekentenis van* Orosius, 7 B. 19 H. aantrekkende een plaats, nu verlooren, van Tacitus.
6. *In het jaar* 995, *is sy ook geopend van keiser Gordiaan, de Derde, optrekkende tegens de Persiaanen.* Eutropius, 9 B. *Doch van wien sy weder geslooten is, is mynes weetens nergens aangeeekend. Siet* Orosius, in het aangetoogen H. Viktor, in Gordian. *ons aldaar ondekkende dat ook dit tempeltje is gesloten van keiser Markus Jornandes* in het B. van het vervolg der Regeerering. 81 H.
7. *Laastelyk, soo veel ons de Schryvers melden, in het jaar* 1105, *sloot keiser Konstantius de tempel van Janus; na het vermeesteren van Magnentius,* Ammianus 16 B. 5 H.

11. Swavel)

geslooten, nog door 't water [voor vijand] afgeschut.
11 Derhalven vervalsſense haar water-rijke ſpruiten met ſwavel, en ontſteken de holle bron-aderen met ſmokerige berg-hars: ſoo dat den heeten damp, door deſe en andere ſtoffe verwekt, neer drong tot den grond der bronnen, en 't water dat pas tevoore immers ſoo kil was,
12 als de ſneeu van d'Alpen, wiert ſelfs ſoo heet als 't vuir. De poorr-ſtijlen, van 't water bekleſt, ſtonden
13 en rookten, en de poort, die de norſſe Sabijnen vrugteloos geopent was, ſtont door vreemt water afgeſlooten, terwijl 't Rooms krijgs-volk 't harnas aanſchoot. Waar mede als Romulus den vijand onder d'oogen quam, 's ſtads mart-velt met Sabijnſſe en Roomſſe lijken beſaait lag, en 't bloed van ſchoon-vader door houwen en kerven wreedlijk vermengt wiert, wiert eindelijk goed gevonden niet tot de
14 laaſte man te plukhairen, maar den oorlog bij te leggen, en Tatius als mede bewinthebber van 't rijk aan te ne-
15 men. Na 't overlijden van Tatius, gaaft gij Romulus den Romer en Sabijn een en deſelve wetten: als wanneer God Mars 't helmet van 't hoofd nam, en Jupiter aldus aan ſprak: o vader, aangeſien nu den ſtaat van Rome op een vaſten voet ſtaat, en bij een alleen beheerſt wert, ſoo is de tijd gebooren, van mij en mijnen neef, na verdienſt, u ſchuldige eer-beloſte te betalen, en, hem van 't aardrijk op-nemende, ten hemel te voeren. Gij hebt mij weleer, in de vergadering der Goden-raad geſegt (want mij heugen nog u lieve woorden die ik in mijn ſin prentte) u ſal een held gebooren werden, die gij ten blaauwen hemel in ſult voeren. Beſegel nu u woord. D'almagtige Jupiter beſtemdent, betrok de lugt met donkere wolken, en verbaaſde ſtad en volkeren met donder en bliksem. Door welk teeken de krijgs-god wis verſtaande, dat hij ſijn neef op nemen mogt, de piek op d'aard 16
ſtak, en ruſtig op ſijn bebloede waagen ſprong, giſpende ſijn roſſen met de ſweep, die hij ſteil needer door de lugt dreef, op den top van den bos-rijken berg Palatium ge- 17
daalt, deed ſtil ſtaan, en Romulus, die vaſt beſig was met d'onderdanen regtmatige wetten te geven, weg voerde. 18
'T ſterflijk vlees verſmolt hem in 't ſtuiven door de dunne lugt, even als een loode kogel, uit een ſlinger geſnort, in de lugt plag te ſmelten. Hij kreeg onderweeg een 19
ſchoone gedaante, veel heerlijker om in een vetheeve bed- 20
kapel der Goden geplaatſt te werden, als tegenwoordig Ro-

11. Swavel) *Deeſe ſeldſaame krygsliſt van Janus, de Sabyners met ſiedend water overſtroomende en verjagende; ſalmen breeder vinden beſchreeven by onſen* Dichter, in het B. van den Alm.

Ondertuſſen is het byſonder aanmerkelyk in de Natuurlyke ſaaken, dat in verſcheidene plaatſen van Europa (ik rep niet van 's werelds andere deelen) uit de grond uitborrelen hier ſeer koude ja kille; en weder ginder warme, heete, en ſelf ſiedende wateren. Wat maakt hier die warmte? een onderaartſch vuur; maar, welke? geſprooten uit een hevige ſamenhortinge en daar op volgende giſtinge van twee ſtrydende vochtigheden. Immers voeld men diergelyken warmte en hitte in broejend hooi, op een gepakte paarde- of koeje mis, rottende en voorts giſtende kruiden of boomgewaſſen, geſcherft en dicht op malkaar geſtampt. Doch ſiet Sennertus, Bartholinus, enz. by Jonſton, in ſyn Wonderb. 2 Deel, 5 H. of Celeſtini Meteorologic. Philoſophico polit. 9 Verhandel 7 Vrag. *alwaar word gewag gemaakt van ſulkdaanige wateren in Ysland, Engeland, Duitslant, Vrankryk, Italie, Hongarye, en meer andere landſtreeken.*

Voorts die een hitte, ryſende uit twee koude ſamengeſtorte vochten, ſou durven ontkennen, die ſie by den Chymicus *of Scheikonſtenaar het by een gieten van koud water op vylſel van ſtaal, doordronken van overgehaalde olie van koperroot, of de geeſt van koperrood op terpentyn olie; en hou ſlechts ſyn hand aan het glas, waar in de deeltjes van deeſe lichaamen, malkanderen beoorloogen, breeken, krachteloos maaken en vernietigen.*

12. Alpes) *Van welk gebergte ook al is geſprooken*, 1 D. 163 pag. *gelyk ook van de* Najades *of bron-godinnen*, 1 D. 16 pag. *en van* Auſonie *of Italie*. 2 D. 383 pag.

13. Norſſe) *Van der Sabynen ruwen aart ſpraken wy*, 1 D. 202 pag.

14. Plukhaaren) *Aangeſien ook een eind van het vechten is gemaakt door het komen der vrouwen, in het heetſte van den ſlag, hier haar vaders en broederen, en daar haare mannen den aftogt afbiddende. Siet dit geval (behalven by* Livius, *enz.) met groote tederheid beſchreven by onſen* Ovidius, in het 3 B. van der Alm.

15. Overlyden) *Na dat hy nevens Romulus, vier jaaren had geregeerd.* Livius, 1 D. 14 H.

16. Piek) *Met welk men hem doorgaans afbeeld. Sie*, 1 D. 116 pag. *doch waarom hy Gradivus heet, ſie dat*, 1 D. 240 pag.

17. Palatium) *Sie* 1 D. 251 pag.

18. Wegvoerde) *Terwyl hy beſig was, in het Tyberveld aan de geitepoel (naderhand uitgedroogd geſlecht en betimmerd) het leger te monſteren.* Plutarchus, in Rom. Dionyſius, 2 B. 57 H. Livius, 1 B. 16 H.

19. Smelten) *Dat geen kogel in die beweeginge kan verſmelten, is aangeteekend*, 2 D. 64 pag.

20. Bedkapel) *In het Latyn* pulvinaria; *ſijnde ſekere bedden in de tempelen, waar op de beelden der goden ſomwylen wierden nedergeſet, om aangebeeden te worden.* Arnobius, 7 B. Cicero, in de Red. wegens de Ingewandſchouw. waarlyk een aanmerkens-waardige plaats.

21, 22 Romulus beeld mee een ſtatie tabbaard behangen. Sijn
egt-genoot beſchreide hem als verloore; maar Juno
23, 24 laſte Iris langs haar kromme regen-boog na Herſilia te
dalen, en de weduwe aldus, volgens haar laſt, te ver-
trooſten.

O gij uitſteekenſte praal der vrouwen onder 't Latijns
en Sabijns geſtagt, wel eer dubbel waardig met Romu-
lus, dien held, nu met Quirijn, gepaart te ſijn, ſpaar
25 vrij u tranen. Luſt u u man te ſien, kom gaat met mij
26 na 't heillig groene woud op den berg Quirijn, dat al-
daar 's Rooms Konings tempel overlommert. Iris ge-
hoorſaamt haar, daalt langs haar geſchilderde boog op 't
aard-rijk, en opent Herſilia haren laſt. De vrou ſtont
ſchaam-rood, dorſt d'oogen naaulijks op ſlaan, en ſprak:
o Godin (want hoewel ik u naam niet ſpellen kan, weet
ik nogtans gewis dat gij een Godin ſijt) gelei, og gelei
mij dog, daar ik 't aanſchijn van mijn egt-genoot aan-
ſchouwe. Welke ſoo mij t nood-lot eens vergunt te be-
ſchouwen, ſal ik 't ſoo hoog ſchatten of ik in den hemel
geweeſt had. Hier op klimtſe aanſtonts met Iris Romu- 27
lus berg op, alwaar een ſtar uit den hemel neer ſchoot,
door wiens glants Herſilia 's hair in brand geraakt, en ſij
met 't geſtarnte van d'aard verdween, die Romulus den
Bouheer van Rome, d'oude kennis vernieuwende, verwel-
komde, haar eerſte naam nevens 't lighaam verandert,
Ora noemde, en nu als een Godin met Quirijn gepaart 28
is.

Diergelijken bedſie ik opmaaken, tuſſen twee wapen tronken, op een Burgemeeſterlijke Penning *van het huys der Celien.*

21. Romulus) *In het Latijn* Quirinus. *Siet het reeds aengeteekende*, 1. D. 125 pag.

22. Staatſietabbert) *In het Latijn* trabea. *Was een rok van ſtaat, een ſoort van een* toga, *doch korter: de dragt der goden, koningen, burgemeeſteren, ridderen, Mars-prieſteren en wiccbelaaren, zegepraaler, enz. in beter en ſlechter purper alleenlijk onderſcheiden.* Servius, over het 7 B. van Virg. En. *Droeg ſijn naam van de* trabes, *balkjes; of wit en purper, den geheelen rok balks gewyſe door geweeven. Siet, van dit opperkleed ſchrijvende*, Dionyſius 2 B. 71 H. en 6 B. 11 H. Ovidius, 1 B. van der Alm. Auſonius, in de Dankreede aan keiſer Gratianus. Florus, 1 B. 13 H. ſpreekende van de mannemoed der oude grijſaards, in den Galliſſen Oorlog. Val Maximus. 2 B. 2 H 9 voorb.

23 Iris) *Van welke*, 2 D. 20 pag.

24. Herſilia) *Eene der geſchaakte, de vrouw van Romulus; met haaren aanhang, de vrede bewerkende tuſſchen de Romeinen en Sabijnen; volgens* Ovidius, in het 3 B. van den Alm. *naderhand nevens haar man vergodet, en geheeten Ora of Horta; om dat ſy quanſuis de jeugd tot deugden en brave feiten aanport.* Plutarchus, 46 der Rom. Vraagſtukk. *ſiet mede van deſe* Silius, 13 B.

25. Man) *Romulus, na ſijn dood geſegt Quirinus; volgens het aangeteekende*, 1 D. 125 pag.

26. Quiryn) *Deeſe berg heette eerſt Agon, en naderhand (als wanneer de Sabynen, van Kures verhuyſt, binnen Romen waaren geplaatſt) de Quirinaal.* Varro, 4 B. 8 H. Feſtus. *en eindelyk, naar de paarden of hengſten (van welke boven*, 1 D. 173 pag.) *de* Monte Kavallo, *of Hengſteberg; heden door het Pauſſelyk paleis aldaar ſtaande genoegſaam bekend.*

Had ten ooſten de Eſquilynſſe en Viminaalſe heuvelen, ten weſten het vlakke veld van Mars, ten ſuiden het Kapitool, en de merkten van Nerva en Trajanus, en weder ten noorden den heuvel der Luſthoven en den Viminaalſen poort.

27. Iris) *Van welke*, 2 D. 20 pag.

28. Ora) *Volgens de taal der goden. Want by deeſe heet Briareus, Egeus; en Xanthus, Scamander.* Homerus, 1 B. van den Il. *Febetor, Icelos.* Ovidius, 11 B. der Herſchepp. en *eindelyk Romulus, Quirinus*, Ennius, 1 Jaarb. *Doch waar om ook de naamen der vergooden gemeenlyk wierden verandert, is aangeteekend*, 2 D. 114 pag.

Einde van het Vierthiende Boek.

DE HERSCHEPPINGEN Van PUBL. OVIDIUS NASO.

VYFTHIENDE en laatste BOEK.

EERSTE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Miscelus, Alemons soon, wierd binnen Argos van Herkules in een droom gewaerschuwd, dat hy sijn vaderland sou verlaaten, en sich ergens nedersetten by de rievier Esarus. Maar, nu lach daar een wet, verbiedende ieder uyt sijn lant tot een ander over te gaan. Hy dan uit vrees aarselende, kreeg die order voor de tweede maal. Dus verlaat hy sijn stad; doch word achterhaald, voor het recht geroepen, en sijn vonnis aan het werpen van witte en swarte keursteenen gesteld. Miscelus sijnde in doodsgevaar, bid Herkules om bystand. Dese maakte schielijk alle steenen wit. De gedagvaarde word op vrye voeten gesteld; welke scheep gaande, het aanset op een uithoeck van Italie, alwaar hy, aan den Esarus, sticht de stad Krotona.

3. Numa)

Midlerwijle sagmen vast om na een Heer die tegen
soo swaarwigtigen heerschappy was opgewassen, en
soo vermaarden Koning kost in de schoenen treden. De
Faam, en voor-bode van waarheid, gaf den roem-rug-
1 tigen Numa haar stem. Dit was een man, die sig niet
vernoegde met grondige kennis van 't Sabijnsse regt en se-
den; maar vrij grooter dingen door sijn kloek vernuft be-
seste, en aller dingen aart sogt te door-gronden. Dese
leersugt noopte hem, Kures, sijn geboorte-stad te rui-
2 men, en te trekken na een stad, gestigt by een vriend
die Hercules gehergbergt had. Daar vraagde hij wie op
den Italiaassen bodem een Griekse stad gestigt mogt heb-
ben? en wiert aldus beantwoort van een oud land saat, in
oude geschiedenissen niet onervaaren: men segt dat Hercu-
les, Jupiters kroos, seeghastig over zee met een rijken
3, 4 buit van runderen uit Spanje aan de kaap Lacinie landde,
terwijl de beesten aldaar graasden, na 'tgast-vrij-hof van
5 den grootmogende Kroto trok, daar hy na langomsuklen,
adem schepte, en op 't vertrek staande, gesegt sou hebben:
hier sal nog bij u nakomelingen een stad gestigt werden,
en de voorspelling was waaragtig. Want daar was sekere
Miscelus, soone van Alemon, een Griek van Argos, die de
Goden op dien tijd boven anderen lief en waard was. De-
6 sen verscheen Hercules in den droom, en sprak: ruim
7 fluks u vaderland, en breek op, na de rivier Esar, die in
Calabrie, een groot stuk weegs van hier, haar klippige
stroom-graft bespoelt. En bij-aldien hij in gebreke bleef,
dreigde hij hem met schrikkelijke straf. Daar na als den
slaap en Hercules verdween, stont Miscelus op, herkaau-
de den versen droom bij sig selve, en voelde lang een
strijt in sijn wil. Want een God laste hem op te breken,
en de wetten weer-streefden sijn vertrek: die op hals-straf
verboden 't land te ruimen om sig elders neer te slaan.
Als de heldere son 't blinkent hoofd onder water ge-
dompelt, en de donkere nagt 't star-ligt hoofd had op-
gesteken ['s nagts daar aan] verscheen hem deselve God
in den droom, laste hem 't selve, en dreigde hem, soo
hij niet gehoorsaamde, meer, en swaarder straffen. Hier
over stont hij gants verstelt, en ruste sig toe om met al
sijn inboel en huis-goden in een ander gewest te gaan
verhuisen. Maar de burgerij aan 't morren, begost hem
als een wet schender aan te klagen. Als de beschuldigers
haar aanklagt voldongen hadden, en, terwijl hij 't stuk
bekende, geen getuigen van nooden waren: hief den aan-
geklaagde met sijn morssigen tabbert om hangen, 't gesigt 8
en handen na den hemel op, en sprak: o Hercules, die
door twaalf seeghaftige togten ten heemel gestegen sijt,
komt mij, bid ik, te hulp: want gij sijt het, die mij
dit stuk aanraadde, en in swaarigheid geholpen hebt. Van
ouds was men gewoon met witte steentjens d'aangeklaag-
den van schult vrij te spreeken, met swarte, te doemen. 9
Op deselve wijse wiert doen ook 't hals-vonnis gestreken,
en

1. Numa) *Afkomstigh van Kures, een Sabijnsse stad; van welke boven,* 2 D. 404 pag. *een vreedsame en Godvruchtige vorst, die de woeste moedwilligheid der Romeinen wist te versachten, met den dienst der goden en rechtmaatige wetten; ondertusschen het gemeen met een bygeloof in verwondering trekkende, als of al het geene dat hy aan het volk voordreeg, hem daagelijks wierd ingeboesemd van zekere Nymf, Egeria. Siet het aangeteekende,* 1 D. 165 pag. *Voorts hebben wy sijn beeldtenis op de Burgemeesterlijke* Penningen *der Kalpurnien, by meer gemelde* Fulv. Vrsinus, Gorléus, *enz.*

2. Stad) *Een onverschoonlijke misslach van mijn edelen Puikdichter, stellende dat vorst Numa sou hebben school gelegen te Kroton, by Pythagoras; daar men is verseekerd (door* Livius, 1 B. 18 H. en Dionysius, 2 B. 60 H.*) dat Pythagoras eerst, honderd jaaren laater, onder de regeeringe van Servius Tullius in Italie is gekoomen, en binnen Kroton en Metapontum heeft geleerd.*

3. Spanje) *In het Latijn* Iberia, *wegens haar rieviere Iberus; van welke,* 2 D. 195 pag.

4. Lacinie) *Een uithoek van dat deel van Italie, dat men heet, wegens de veelvoudigheid der Griekse volk-plantingen,* Magna Græcia; *soo genoemd van den struikroover Lacinius, aldaar van Herkules gedood.* Strabo, 6 B. *voorts was hier een vermaarde tempel van Juno, bygenaamd Lacinia.* Livius, 42 B. 3 en 28 H. Servius over Virgil. 3 B. van den En. Dionysius, in de Wereldbeschr. Val. Maximus, 1 B. 1 H. 20 Voorb. spreekende van Q. Fulv. Flakkus.

5. Kroto) *Die aan Herkules huysvestinge gaf, toen hy, met sijn groot vee komende uit Spanje, trok door deese landstreek. Alwaarom, tot vergeldinge, hier sijn naam is vereeuwigd, toen hier een stad naar hem de naam kreeg van Kroton.* Strabo, in gemeld 6 B. Jamblichus, in het Leven van Pythagor. 2 H. Lucianus, Suidas, *enz.*

6 Herkules) *In het Latijn* claviger, *knods voerder.* Sie, 1 D. 45 pag. *dit geweer nevens hem afgebeeld.*

7. Esar) *Een rievier van het uiterste deel van Italie, loopende verby de stad Kroton, in de Ionisse zee.* Strabo, 6 B. Dionysius, in de Wereld beschr. *ook heden geheeten Esaro.*

8. Morsigen) *In het Latijn* squallidus. *By de aaloude quamen de beschuldigde en gedaagde voor den rechter, niet alleen ongeschooren van baard en hoofdhair; maar ook in een swart kleed, sijnde slecht en schier versleeten; doende dit om met die naare vertooninge in den rechter meedoogentheid te verwekken.* Martialis, 2 B. 24 D. Juvenalis, 15 Berispd. Livius, 45 B. 20 H. spreekende van de Rhodiaanen, en weder 28 H. van de Etolers. Varro, *enz.*

9. Steentjes) *Een gewoonte mede aangemerkt in seker antwoord van Alcibiades, by* Elianus, 13 B. der Vertell. 38 H. *iemand (soo verteld die* Schrijver*) vroeg Alcibiades (sijnde opontboden naar Atheenen en wei-*

en niet als ſwarte ſteentjens , onbermhartig , in de keur-
bus geworpen : welke ſoo haaſt niet Om-geſtolpt de op
te telle ſteentjes uit-ſchoot , offe wierden alle van ſwarte
in witte verandert , ſoo dat't halsvonnis , door Hercules
genade verkeert , Miſcelus op vrije voeten ſtelde. Hij
10 dankt vader Hercules , neemt een voor-wind waar , en
11, 12 ſeilt over de Ioniſſe zee , voorbij Tarente , bij een Spar-
13, 14 taan geſtigt, Sibaris , de Salentijnſſe ſtroom Neëtus , Thu-
15 rie met ſijn zee-bogten , Temeſe en 't geweſt van Apu-
ſie , wel eer bij Japix beheerſt. Na lang ſukklen in 't 16
beſeilen van die zee-kuſten, bekroop hij eindlijk de mond
van de rivier Eſar , hem bij 't nood-lot toe-geweſen , 17
en vont niet verdaar van daan de Tombe , waar in 't eer-
waardig gebeente van Kroto begraven lag. Hier ſtigte hij ,
volgens gebot , een ſtad , die hij , na den begravene , Kroto 18
noemde. Dat deſe ſtad , op den bodem van Italie gebout ,
duſdanigen oorſpronk gehad had , getuigde de wiſſe faam.

weigerende te verſchijnen) of hy ſich op ſijn vaderland niet dorſt verlaaten ? Noch op mijn moederland, antwoorde die veldheer ; want ſy mogt eens , of onbedacht of misleid , voor een witte een ſwarte keurſteen in de bus werpen. Siet ook Johannes, Openbaar. 2 H. 17 vers. Ariſtoteles, in ſijn Vraag. Plinius, 7 B 40 Br. ſpreekende van de Thraciers.

10. Herkules) *In het Latijn* Amphitryoniades. *Siet* 1 D. 42 pag.

11. Ioniſſe) *Ionie is een landſtreek aan de zee in kleen Aſie : doch de Ioniſſe zee is die geene, welke het uiterſte van Italie, Sicilie, en Griekenland van malkanderen ſcheid , en met de Hadriatiſſe zee ſich vereenigd.* Dionyſius, in de Wereldbeſchr. Thucydides, 1 B. ſpreekende van Epidamnus. Virgilius, 3 B. van den En. *te weeten, by den uithoek van het gebergte Akroceraunia. Siet* Dio, 40 B. en Appianus, in het 5 B. der Burg. oorl. deeſe zeën dan hier en dan daar van malkanderen afſpaalende.

12. Tarente) *Een ſeer oude en vermaarde ſtad in het uiterſte van Italie ; aller eerſt geboud van Taras , ſoon van Neptunus : naderhand vergroot en met een volksplantinge vermeerderd van de Lakoniers , onder 't geleide van eenen Falantus.* Juſtinus, 3 B. 4 H. *Om haarent wegen hebben de Romeinen geoorlogd met Pyrrhus , die ſtrijdbaare vorſt van Epieren, en hem verwonnen.* Florus, 1 B. 18 H. *De vruchtbaarheid en overvloed aller dingen vervoerde den inwoonder tot pracht en weelde , wellust en overdaad.* Juvenalis, 6 Beriſpd. Klaudianus , in het Burgem. van Mallius. behalven Horatius , *enz.*

Voorts ſie gemelde Taras op de Tarentijnſſe Gedenkmunten , *by* Goltzius , Begerus , en meer andere.

13. Sibaris) *Een ſtad in die ſelve landſtreek van Italie , tuſſen de rievieren, Sibaris en Krathis , van de Grieken geboud , na Trojens ondergang aldaar na toe gedreven.* Strabo. 5 B. *is naderhand geheeten Thurium en Kopie.* Stefanus in het Woordeb. *Wiens inwoonderen mede , door overvloed in magt en rykdom , ſyn vervallen tot opſpraakelijke weelde , gemakkelyke lafheyd , en boelaagie.* Plutarchus , in de Maaltyd der 7 Wyſen. Zenobius , in het 5 en Diogenius, in het 8 Honderttal der Spreekw. Elianus, 1 B. der Vertell. 19 H. en 14 B. 20 H *Dus gewaagd* Ovidius, in het 2 B. der Klaagbr. *van Sybaritis , een geil en ontuchtig oordeelſchrift van ſekere Hemstheon.*

Sie de Gedenkmunten *van de ſtad Thurium mede by* Goltzius , *enz.*

14. Neëthus) *Heden Neto geheeten; een rieviere loopende door de landſtreek van de ſtad Kroton.* De Kanteekenaar van Theokritus *ſegt hem te ſyn een rievier van Sicilie : maar men ſiet dat , in de alderoudſte tyden , het uiterſte van Italie is genoomen voor een gedeelte van Sicilie.*

Voorts ſegt hier het Latijn Salentynſſe ; *ſijnde de Salentyners volkeren in dit deel van Italie , 't geen nu word genaamd Terra de Otranto.*

5. Temeſe) *Of Tempſa , een ſtad in Kalabrie , geſticht eerſtelyk van de Auſones, en naderhand van de Etolers , onder het beleid van koning Thoas : endelijk weder herboud van de Bruttiers.* Strabo , 6 B.

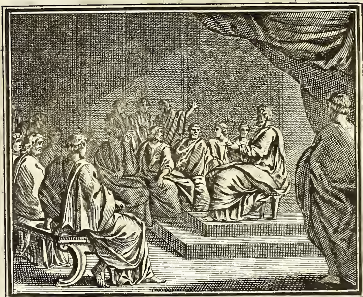
Eenige ſeggen dat ſy berucht is weegens uitneemend koper ; maar deeſe mengen onder een en verwarren het Kalabreeſſe Tempſa met de Cyperſſe Tamaſa ; van welke aangeteekend is , 2 B. 194. pag.

16. Japix) *Siet het geen wy ſeggen,* 2 D. 390 pag.

17. Eſar) *Van welke riviere boven ,* 2 D. 804 pag.

18. Stad) *Een ſtad, gelyk geſegt is , aan den Eſarus, op een punt van Italie , by den uithoek Lacinie.* Strabo, 6 B. *is vermaard , onder andere door Milo , dien wonderlyken worſtelaar , als mede ſelf door ſcherm-ſchoolen ; gelijk ook wegens haare geſondheid des luchts , en ſterke geſteltenis der burgeren. Sie van deeſe ſtad* Livius. 24 B. 3 H. Petronius, in ſijn Schimpſchr. het Griekſe Bloemh.

De Gedenkpenningen *van Kroton ontmoeten ons ook by* Goltzius en verſcheidene andere.

TWEEDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Pythagoras, de gewaande leermeester van koning Numa, was geboortig van Samos; welk eiland hy verliet, ontwijkende het geweld der dwingelandijen van Polijkrates. Sijn vader was een meester in het graveeren op gesteentens. Hy had sijne weetenschappen gehaald van de Egiptenaaren en Chaldëen. Had omtrent 600 toehoorders, welke by nacht t'saamen quamen. Leerde, onder andere saaken, het altijd duurend omswerven van een siel uit het een in het andere lichaam; daar beneven seldsaame veranderingen der wereldlijke saaken; maakende sijne leerlingen tot deese kennis bequaam, door een vyfjaarig swijgen.

1 Hier onthielt sig een Samier, die te gelijk en Samos
2 en de dwingelanden op-schoot, en, uit haar van koninglijk gewelt, vrijwillig buitens-lands sworf. Dese man bespiegelde met sijn verstant 't wesen der Goden, schoon die in den hoogen hemel voor 't menslijk gesigt onbereiklijk waren: en doorsag met d'oogen van sijn geest 't geen de natuir voor vleeslijke oogen verborgen hield. Als hij 't nu alles door sijn schrander verstant, en keurige naarstigheid doorsnuffelt had, stigtte hij in 't openbaar al wie wilde, en scherpte 't rot van sijne leerlingen

1. Samos) *Een Asiatisch eiland; van welke*, 1 D. 4 pag.

2. Dwingelanden) *Bijsonderlyk Polykrates, sijnde soo ryk, magtig, en gelukkig, dat hy self de Fortuin braveerde, en een kostelyke ring in zee smeet, om die, door een gevangene vis weder te krygen. Doch die selve Fortuin schoot hem eindelyk op, en hy wierd van Oretes, der Persiaanen krijgsoverste, met list gevangen en aan een kruis gehecht.* Herodotus, 3 B. 125 H. Strabo, 14 H. en Val. Maximus, 6 B. 9 H. 5 Voorb.

3,4 gen in, die niet als toehooren, en met verwondering sijn
woorden kaauwen mogten, den oorspronk van 't HEEL AL,
d'oorsaak aller dingen, wat natuir, God was, waar
5 uit de sneeu en bliksem ontstont: of een buiten-ordinaire
kragt Gods, dan of de wind door 't schiften der wolken
6 donder veroorsaakte: wat d'aard-beving verwekte: op
wat wijse 't gestarnte sijn ronde doet: en wat vorder ver-
7 borgen was Hij was d'eerste die 't vlees eeten bestrafte:
d'eerste die 't volk wel met dese geleerde beweeg-redenen
sogt in te nemen, maar geen gehoor kreeg: wagt
u, o menssen, met ongeoorlofde spijs te eeten, u lighamen
te ontheiligen. Gij hebt immers 't veld gewas,
en ooft bij risten aan 't geboomte hangen, dat de takken
door de swaarte nederweegt, saprijke druif-trossen
aan den wijn-stok, smaaklijke kruiden, en andere groente,
die mals gekookt konnen werden. Geen melk wert u
verboden, nog honig, die geurig ruik na tijm bloessem.
Het aard-rijk schenkt u milt een overvloedig voedsel
en lekkernij, sonder bloed-storten, en moorden.
Het gedierte versaat den hongerigen buik met vlees: nogtans
niet alle. Want het paart, 't vee en andere groote
tammen, leven bij gras: maar 't gedierte, dat wild en ontembaar
in den aard is, gelijk d'Armeensse tijgers,
grimmige leeuwen, wolven, en beeren, sijn op bloedige
geregten verlekkert. Wat schendig gruwel-stuk is 't, dat
't eene ingewand in 't andere geslikt, 't eene lighaam, door
't andere hongerig in te proppen; gevoed wert: en dat
't eene dier door de dood van 't andere leeven moet! Hoe
na kontge in soo grooten overvloet, die u 't aard rijk,
de gerieflijkste moeder onder allen, verschaft, geen anders
genoege scheppen, als in 't deerlijk gewond dierevlees
met wreet gebit te kaauwen, de gewoonten der Sicilianse
strand-reusen weder op de baan te brengen? en 9
den hongerigen schrok-darm sus onsedig niet te konnen
versaden als met 't dooden van andere; soo sijn dan die
van d'eeste eeu, die men de Goude noemde, gelukkig
geweest, om datse haar met ooft en aard groente geneer- 10
den, sonder bloed-geregten te proeven Doen vloog 't
gevogelte vrij en vrank in de lugt: doen liep den haas onversaagt
door 't veld: doen wiert de domme vis, door 't
aas verleit, nog met geen angel-roe verwipt. 'T ging daar
alles toe sonder erg of list, men vreesde geen bedrog, en
heel

3. Niet als) *Dus voor een ruimen tijd swijgen; gelijk dat getuijgen* Gellius, 9 B. 1 H. Apuleius, 2 B. van de Florid. op het eind. Jamblichus, 18 H. *behalven* Porfyrius, Suidas, *enz.*

4. Verwonderinge) *Houdende de leerlingen de lessen van Pijthagoras so vast en onwederspreekelijk, dat sy, wanneer men eenige tegenwerpingen haar voordroeg, slechts antwoorden:* Hy seid het. *Siet (behalven* Plutarchus*)* Laërtius *en* Fotius, Schryveren soo dadelyk aangetrokken; *gelijk gy die mede kond naasien wegens de stellingen van Pythagoras, aangaande God, begin en oorsaak der dingen, den hemel, en de veranderingen van alle het geschaapene, enz. Stellingen, seg ik, versseekerd met een meerder ontsag, eerbied, kleenhertige wysheid en nederige Godvruchtigheid, als de hedendaagse Filosofije door haare hoogmoedige ondersoekers word geopenbaard en bevestigd.*

5. Blixsem) *Wy sullen u hier met de Natuurkunde, een deel der Filosofije, geensins ophouden, maar ô weetgierige Leeser, u wijsen (behalven de genoemde, 2 D. 3 pag.) tot* J. Bern. Celestinus, *welke, in sijn* Meteorologia (3 Verhandel. en volgende Vrag.) *redeneerd van donder en bliksem, en haare seldsaame uitwerkingen.*

6. Aardbevingen) *Van welke mede* Celestinus, in gemeld B. 10 Verhand. 1, 2 en volgende Vrag.

7. Vlees eeten) *Het is uit de* H. H. Bladeren *genoegsaam bekend, dat de mensch allereerst sijn voedsel heeft genoomen van de kruyden en veldgewassen. Siet* Genes. 13 H. 18 vers. *doch self op Gods bevel met het vlees der geslachte dieren sich heeft onderhouden, na den grooten watervloed. Siet wyders* Genes. 9 H. 3 vers. *welke gegevene vrijheid van vlees eeten ons ook word verseekerd, in de* Handeling der Apostelen, 10 H. 12 vers. *Niettemin syn, onder de heidenen quansuis Geleerde geweest, die het vlees eeten hebben geoordeeld te sijn wreed, gruwsaam en onmenschelijk. By voorbeeld, deese Pijthagoras, welke in sijne aanhangelingen bracht een afkeer van het vlees eeten; om dat hy geloofde der menssen sielen in de lichaamen der viervoetige dieren, vogelen en vissen gehuisvest te sijn. Siet verder van dit sijn gevoelen,* Laërtius, in Pijthagor. Luciaan, in sijn Droom. Elianus, 4 B. der Vertell 17 H. *behalven* Jamblichus, Porfyrius, Filostratus, en Fotius: *doch voor alle* Plutarchus, in sijn twee-geleerde Redeneeringen, verwerpende de wreedheid van het Vlees eeten. Ja ook het 2 B. van T. Burnets H. Besch. des Aardkloots, alwaar van dese stoffe uitvoeriglijk word gehandelt.

8. Armeense) *Siet* 1 D. 161 pag.

9. Strandreusen, Cyclopes) *Van welke elders. Doch sie van die menssevreeters alleenlijk* Homerus, 9 B. van de Dool. Euripides, in sijn Cyclops, Treursp. en Virgilius, in het 3 B. vanden En.

10. Aardgroente) *Siet deese Eeuwe afgebeeld,* 2 D. 8 pag.

11. Vis) *Pythagoras verbood ook de sijne bijsonderlijk het dooden en eeten der vissen, om dat hy in haar natuurlijk swijgen vond sekere diepgegronde godlijkheid.* Atheneus, 5 B. 16 H. *Ten waare hy dat had ontfangen van de Sijriers, welke sich mede van visch onthielden; om reden, aangeteekend,* 2 D. 44 pag. *Wat 'er af sy, hy was geweldig voor de vissen, self somwijlen het opvangen afkoopende en het gevangene randsoeneerende,* Laërtius, in sijn Pythagor. Apulejus, in sijn Verantwoord. enz.

Fff 2 12. Mens)

12 hielt volkome rust. Maar sedert een heilloos mens, wie weet wat lik-spit, de brood-kruimen staken, die, walgende van aard-gewas, den lekkren honger met dierevlees versaadde, heeft die den weg gebaant tot dit gruwel-stuk. Ik hou't daar voor, da: d'eerste beest-moord, van't wild gedierte begonnen, 't koude lemmet met bloed geverft, verwarmde. Daar bij had het hooren te berusten. Ik beken gaarne, dat, sonder krenking van Godvrugtigheid, 't gedierte, dat na 's menssen dood stond, wel mogt om-gebragt, maar geensints gegeten werden. Namaals wierd dit quaat erger. Want, gelijk men meint,
13 had de seug aldereerst verdient tot slagt-offer gekeelt te werden, om datse, met den op-gekrulden smuil 't saad omwroeteude, 's land-mans akker-hoop verkortte. Den
14 bok, om dat hij de wijnstok beknabbelde, wierd Bacchus,
15 als wreeker van die schending, op-geoffert. Dees beide
16 kregen spels loon. Maar wat midreest gij, schapen, vreedsaam vee, gebooren tot onderhoud van de menssen, die de gespanne uijeren vol soete melk draagt, die ons u sagte wol tot kleederen verschaft, en nutter sijt in
17 't leven, als gedood? Wat misdreeven de runderen, beesten sonder erg of list, onnoosel, eenvoudig, en tot arbeid geboorén? Hy is ondankbaar, en geen koorn-oogst waardig, die sijnen bouwer, pas uit de swaare ploeg gespannen, slagten kan: die den vereelden nek, door 't gareel gewrongen, door wien hij soo menig-werf den harden akker om-ploegde, en soo veele oogsten verschafte, met de bijl durft treffen. Nog is 't niet genoeg, 18
diergelijke ongeoorlosde stukken te bestaan, maar men dringt selfs de Goden dit vuil bedrijf op, en drijft, dat
Jupiter met 't slagten van een arbeidsame stier wel dienst 19
gedaan. Een offer sonder vlek, keurlijk schoon van 20
leest (want schoon in 't oog te sijn strekt beesten tot verderf) met hoofd-banden cierlijk omwoelt, en vergulde 21
hoornen, werd voor 't altaar geleid, hoort d'offer-priester 22
een gebed prevelen, 't geen hij niet verstaat, siet dat hem 't voor-hoofd tussen de hoornen besproeit werd met
meel, een vrugt die hij selfs gewonnen had, en verft ge- 23
bolt met sijn bloed de slagt messen, die hij misschien te
vooren in de water-bekkens had sien leggen. Voort rukt 24
men 't ingewand uit den nog levenden romp, en let keu-
rig op de veselen, na-speurende daar in der Goden wil. 25
Waar uit ontstaat in den mens dog soo grooten trek na verbode spijse? Durft gij, o sterveling, dit eeten? Ai lieve, doet soo niet; maar neemt mijn waarschouwing ter harten, en gedenkt, als gij 't vlees van geslagte runderen kaaut,

12. Mens) *In tegendeel word dit Jupiter toegeschreven van* Virgilius, in het 1 B. der Landged. en Tzetzes, over Hesiodus, in het 1 B. van den akkerb. schryvende van Pandora.

13. Seug) *Aan Ceres; gelyk* Ovidus *ook sal seggen, in* het 1 B. van den Alm. *Siet van dit offerbeest*, 1 D. 192. pag.

14. Bok) *Of geit. Van dit offerbeest spraken wy*, 1 D. 170. pag *en wy sullen 'er mede vanspreeken, in het* 3 D. over het 1 B. van den Alm.

15. Beide) *Hoewel Pythagoras de altaaron niet wilde bloedig maaken, en dat alleenlyk syne soen offers bestonden, segt* Läertius, *in meelgebak, koeken, enz. soo meenen evenwel sommige, dat hy haanen en bokken slachtede: ja dat hy alle het gedierte toeliet te eeten, behalven den os en den ram. Siet van het beesten offer* Laktantius, 6 B. 25 H. *behalven* Jamblichus, *enz.*

16. Schapen) *En lammeren; welke* Ovidius *mede buiten de offerbeesten sluit, in het* 1 B. van den Alm.

17. Runderen) *Landbeaarbeiders, ploegers en dorssers, van de slachtofferen afgescheiden, in de landgewoontens en willekeuren der Athenienseren.* Elianus, 5 B. 14 H. Ovidius, in het gemelde 1 B. vanden Alm.

18. Byl) *Siet* 2 D. 59 pag.

19. Stier) *Sie van dit offerbeest*, 2 D. 122 pag.

20. Sonder vlek) *Blank en hagelwit. Siet het aangeteekende, ontrent het witte offervee*, 1 D. 192, en 2 D. mede 192 pag.

21. Hoofdbanden, vittæ } *Van welke* { 1 D. 125 pag.
22. Verguld } { 2 D. 182 pag.

23. Meel) *Van eenjaarige gerste by de Grieken, of kooren by de Romeinen, gemengd met sout, na die menginge geheeten* Mola; *waar mede wierden bestrooid het voorhoofd van het offervee, en voorts het altaar en de messen.* Festus. Virgilius, 8 Herdersg. Prudentius 4 B. tegens Symmach. Martialis, 7 B. 54 D. Juvenalis, 12 Berispd. enz. *Dit heet de Latinist* immolare; *hoewel dit woordeken in het algemeen word genoomen voor opofferen en offerhande doen.* Horatius, 1 B. 4 Lierd. en 10 Toesang, en 2 B. 3 Berispd.

24. Waterbekkens) *Het water had een veelvoudig gebruik in het offeren: want niet alleenlyk wierden in het selve de handen gewassen. Siet het aangeteekende*, 3 D. 23 pag. *maar met het selve wierden mede gesuiverd alle werktuygen en vaten, welke in het slachtofferen wierden gebruikt.* Ovidius, 1 B. der Alm. spreekende van de Agonalia.

25. Naspeurende) 1 D. 44 pag.

26. God)

kaaut, dat gij u akker-bouwers knaagt. En, aangesien A-
25 pollo mijn tong roert, wil ik dien God, die mij dus dwingt te spreken, behoorlijk involgen, 't ligt van mijn Godliken geest op de kaudelaar setten, 't geheim des hemels openbaren, en duistere Gods-spraken verklaren 'K wil u groote dingen, die nooit bij de voor-vaderen doorgrond sijn, die lang verborgen bleven, ontvouwen. 't Lust mij door 't gestarnte te sweeven: en van de domme we-
27 reld, met een wolk opgevoert, den stijven Atlas op de schouderen te stijgen, van om hooge 't swervend en redeloos menslyk geslagt te sien dwalen, die schrikken en sidderen voor de dood, aldus aan te moedigen, en 's noodlots keten-knoop t'ontwarren.

O menschen, die voor de dood siddert, wat schrikt gij
28 voor een jammer-poel, helse duisternis, verdigte [onder aardse] Goden, een stof der digters, en versierde sonde-straf in 't onder-aardse rijk. Schoon u lighaam op't
29 lijk-vuir moet verbranden, of door siekten en ouderdom werd weggerukt, houd het daar voor, dat uwe zielen
30 ongeblust blijven, onsterflijk sijn, en altijd van 't eene lighaam in 't ander verhuisen. Ik selfs was (want 't heugt mij
31 nog) ten tijde van den Trojaansse krijg Euforbus, Panthus soon, doen mij Menelaus sijn sware speer voor 's hands in de borst vlaste. Mijn schilt, dat ik plagt aan de lin-
32 ker arm te voeren, heb ik nog onlangs te Argos, bij
Abas beheerst, in Junoos tempel sien hangen. 'T ver- 33 34
andert alles, niets vergaat'er. De ziel swerft van 't een in 't ander, vaart in alderhande slag van lighaamen, en verhuist uit de beesten in onse, en uit onse in beeste lighamen, sonder immermeer te verdwijnen. Gelijk het 35
weeke was tot verscheide vormen gekneet wert, haare voorige gedaanten nog fatsoenen houd, en evenwel deselve stof blijft; soo, onderrigt ik u, dat de ziel altijd in wesen blijft: maar wel in verscheide vormen verkneet wert. Op dat derhalve door vraatlust 't medoogen niet gekrenkt werde, verhoet, ik waarschou 't u, met bloed-moord u te besoedelen, en bloed met bloed te voeden. En aangesien ik, in een ruime zee van spreek-stof gesteken, 't seil in den top geset heb, soo hoor aandagtig toe. Geen ding ter wereld is bestendig: 'T vervloeit al wat'er is, en alle beelden werden veranderlijk gevormt. Selfs den tijd 36
stroomt eeuwig, gelijk een rivier. Want nog rivier, nog driftige uren konnen stant houden; maar gelijk d'eene baar door d'andere wert voortgedreven, en de golf, die golven dringt, selfs voort gedrongen wert, soo volgt d'eene tijd op d'andere, en is altijd nieuw. Want 't geen te voore was, ging voet-bij, en dat te voore niet en was, wert nu; soo dat ijder oogenblik vernieut. Ook siet ge de nagt na den dag hijgen, en dit helder sonne-ligt den nagt voort drijven. Insgelijks houd den hemel,

26. God) *In het Latyn word gesprooken van* Delfos; *van welke stad*, 1 D. 239 pag.

27. Atlas) *Van welken wereld schraager*, 1 D. 43 pag. en 2 D. 117 pag. *alwaar hy, in sijn gestaltverwisselinge staat afgebeeld.*

28. Jammerpoel) *Styx; van welke*, 1 D. 210 pag. *Ondertussen siet het gevoelen van het letterkundig heidendom, aangaande de nietigheid der helle en helsse straffen, by* Cicero, in het 1 B. der Tusk. Vraagst. Makrobius, over Scip. Droom, 1 B. 10 H. Tertullianus, in het B. tegens de Heidenen, 11 H. en meer andere.

29. Lykvuur) *Siet de meermaalen aangetoogene aanteekeningen*, 1 D. 57 pag.

30. Onsterflyk) *Van der sielen onsterflijkheid en onvergankelijkheid hebben, onder de Heidenen, ook onzelbaare geschreeven, als* Filostratus, in Apollon. 8 B. 13 H. Seneka, Apulejus, Aristoteles, Epiktetus, Plutarchus, en alle de voesterlingen van Pythagoras en Plato. Juvenalis, in sijn 2 Ber.spd. *Doch het onwaarschijnlijk overgaan der sielen van het eene in het andere lichaam is, al voor Pythagoras, het gevoelen der Egiptenaaren geweest.* Herodotus, 1 B. H. *en word tegengesprooken, van* Laktantius, 3 B. 18 H. en elders. Augustinus, van de St. G. 10 B. 30 H.

31. Euforbus) *Soon van Panthus, een Troiaans priester; voor Trojen omgekoomen in een veldslag door Menelaus.* Homerus, 17 B. van den Il. ook van hem gewaagende in het voorige B.

Pythagoras weet dan dat hy is geweest (en verder reikt sijn geheugen niet) eene Ethalides, daar op gemelde Euforbus, wederom Hermotimus, toen Pyrrhus, eindelijken, na de vierde ontvellinge, Pythagoras. Laërtius, in Pythag. Laktantius, 3 B. 18 H.

32. Argos) *Van welke stad*, 1 D. 72 pag.

33. Abas) *Koning van Argos, van welke*, 2 D. 120 pag. *Andere spreeken hier van Abantes, door welke worden verstaan de Eubeers. Siet* 2 D. 363 pag. *of mede de Achiven.* Herodotus, 1 D. 146 H. *draagende lang hair aan het achterhoofd.* Pausanias, in Eliac. 2 B. Homerus, 2 B van den Il. spreekende van de Griekse vloot.

34. Junoos) *Alwaar sy had een sittend beeld van goud en yvoir gewrocht, draagende in de eene hand een rijksstaf, en in de andere een granaatappel: bestaande het slachtoffer op haar feestdag in een getal van honderd ossen.* Pausanias in Korinth. alwaar hy gewag maakt van dit opgehangen schild.

35. Verdwijnen) *Want alhoewel een selfstandigheid veranderd van gedaante, of hoedaanigheden, soo blijft sy echter in haar weesen, en gaat nimmermeer te niet; volgens het gevoelen van* Aristoteles, en andere Natuurkundige.

36 Tijd) *Vergelijk deese aanmerkenswaardige redeneeringe met die van* Seneka, in het B. van 's Levens kortheid, 10 H. en 6 B. der Natuurl. Vraag. 32 H.

37. Ge-

hemel geen een-der-hande verf, als bij midder nagt alles
afgeſlooft in ſtille ruſt is, en in de morge-ſcheemering
37 de heldere Lucifer met ſijn wit geſpan komt op-ſtijgen.
38 Weer anders toont hij den dageraad, als Auroor, voor-
heen den morgeſcheemer ſchiftende, den hemel bloos-
verft, om haar lamp aan Febus ſon-ligt over te geven.
Selfs de ſonne-bol, is, als hij s' morgens uit de kim op-
rijſt, rood: rood, als hij weder onder gaat, en helder
wit, in top geſtegen: om dat den hemel daar ſuiver
is, en hij d'aardſe dampen geweldig ſchuwt. Nooit
39 kan de maan eenderhande gedaante houden. Alſſe
waſt, iſſe altijd heden kleinder als morgen: en grooter,
alſſe af gaat. Hoe, ſiet gij niet dat 't jaar in vier bijſon-
dere getijden verdeelt, onſe levens tijd nabootſt! Want
in de lente is 't een teer en ſuigend kind gelijk. Dan
ſwelt de verſſe en teere groente, en verquikt den land-
40 man met hoop. Dan bloeit het alles, dan ſtaat 't voed-
ſaam land met bloem-cieraad bepronkt: maar nog ſon-
der kragt of pit in de bladen. Daar na wert 't jaar kloe-
41 ker, groeit uit de lente in de ſomer, en wert een ſterk
jongeling. Want geen getijde ſterker, vrugtbaarder,
of hitſiger is als dit. Hier op volgt den herfſt, die, na
't verdwijnen van de wufte hittigheid der jeugd, geſet
en rijp, tuſſen jeugt en ouderdom den middel-trap beklome
men, gematigt van levens vogt, hier en daar met grijſe
hairen op 't hoofd beſaait is. Eindelijk komt de oude kou-
de winter, of kaal-koppig, of, ſoo hij hair hielt, grijs van lok,
al rillende en leuter-beenende aan drentelen. Soo veran
deren ook onſe lighamen altijd ſonder ſtant te houden.
'T geen wij waren, en nu ſijn, ſullen wij morgen niet
ſijn. Daar is een tijd geweeſt, dat wij gelijk menſſen
ſaad, en vrugtbare vogt in 's moeders kamer woonden, 42
tot dat de geeſtige Natuir hand aan 't werk ſloeg, en,
niet lijdende dat de rijpe vrugt in den ſwangeren buik
benaaut bleef, 't kind uit het bekrompen huis in de rui-
me lugt hielp. 'T wigt dus ter wereld gebragt, lag kragt-
loos ter neder, daar na kroop het op handen en voeten, 43
als t'viervoetig gedierte; allengs rees het bevende, en
nog ſwak van ſchroeven, over-eind, en drentelde aan
ſtoelen en banken. Daar na kreeg 't ſtarkte, en liep
geſwind van de hand: de tijd des jeugts ſchoot voor-
bij, en den middel-trap des ouders reets beklommen,
ſtapt den mens ſcheutig 's ouderdoms neer-weg af. Deſen
ouderdom velt en breekt de kragten van de voorige ja-
ren: den ouden Milon ſchreide, als hij ſijne armen, wel 44
eer ſoo vaſt en ſterk van ſpieren, als die van Hercules,
ſlap

37. Geſpan) *Hy rijd te paarde*, Valentijn, *is dat te ſeggen, hy* komt met ſijn geſpan opſtijgen. *So ſpreekt men van iemant, op een wagen ſijnde geſeeten. Siet* 1 D. 153 pag.

38. Auroor) *In het Latyn* Pallantias, *wegens haar vader Pallas; doch die ſomwijlen word geheeten Hyperion, of Titan. Siet* Heſiodus, in het Geſlacht der God. *by* Franc. Pomey, in het 1 B. van ſijn Pantheon, en laatſte Hoofdſt. *van Aurora, of de Dageraad is mede geſprooken*, 1 D. 127 pag.

39. Maan) *Sie Diane, of de Maan, op haar wagen afgebeeld*, 1 D. 55 pag.

50. Hoop) *Die men deswegen ſoo dikwijls vind op de* Gedenkmunten *der jonge prinſſen by* Oudaan, de Arſchotaaner, *enz. ſijnde ſy de hoop hunner vaderen en onderdaanen.* Siet Virgilius, in het 6 B. van den En. ſpreekende van den jongen Marcellus.

41. Lente) *Deeſe vergelijkinge van de vier jaargetijden met de vier deelen van 's menſchen leven vind men mede by* Laërtius, in Pythagor.

42. Saat) *Volgens de hedendaagſe Natuurkunde alleenlijk een vruchtbaare waaſſem, overgaande met het geſchooten mannelijk ſaat, en beſwangerende de eijertjes, geleegen in de neſten (ballen of klooten ſeer qualijk genoemd) aan weerſijden de vrouwelijke lijfmoeder, terwijl het groove licchaam van het ſaad weder uit de ſchede komt nedervallen.*

Maar, is dan een vrouw ſonder ſaat? ik meene ja; geloovende het vocht, dat de vrouw in de huwelijksplicht ontſchiet, alleen te ſtrekken om de ſchede te bevochtigen, en met eenen een aangenaame prikkeling te verwekken.

Gemelde eijeren vinde ik niet alleenlijk afgebeeld by Kerkringius, in ſijn Verhandeling van het groejen van een Vrucht: *maar hebſe ſien vertoonen, den 26 Septemb. des jaars 1671, in de Ontleed-ſchouplaats, door mijn meeſter, den vermaarden Hoogvoorleeſer,* FRANC. DE LE BÖE SYLVIUS.

Doch die verder in deeſe Natuurgeheimen onderrecht wil ſijn, die leeſe de Schriften van Regn. de Graaf, Leeuwenhoek, BLANKARD, *en andere Nieuwe.*

43. Knoop) Dit *was de beduydenis van het raadſel, het welk te Thebe Sphinx de reiſigers voorſtelde. Welk een dier is het, ſoo ſprak het gedrocht, dat 's morgens op vier, 's daags op twee, en des avonds op drie beenen gaat. Siet* Hyginus, en verdere Verdichtſel-ſchrijveren.

44. Milo) *Van welken worſtelaar,* 2 D. 335 pag. *Hy was ſoo vaſt en ſterk, dat niemand, wanneer hy op een vet geſmeerde werpſchijf ſich pal ſettede, hem uit ſijn plaats kon dringen of verwikken. Wanneer hy een granaadappel in ſijn hand hield, kon die niemand daar uit rukken. Hy ſloeg een ſtier dood alleenlijk met een vuiſtſlag. Doch hoogbejaard ſijnde, gevoelde niet ſonder hertſeer ſijn onmagt en krachteloosheid. Sie* Cicero, in het B. van den Ouderd. *Eindelijk was ook ſijn dood beklagelijk: want hy een geſpleten eik verder*

slap en verslenst bij 't lijf sag neer hangen. Ook schrei-
45 de Helena: als sij 't rimplig en verlept aansigt in de spie-
46 gel sag, haar verwonderende om wat schoonheid sij
47 twee-maal geschaakt was. O tijd, die 't al verslint,
en hatelijken onderdom, gij vernielt, en knaagt alles soo lang met tanden van de eeu, tot dat gij 't allengs verkaaut hebt. Selfs 't geen wij hoofd-stoffen noemen houd geen vasten stant. Merk naarstig op, 'k sal u leeren wat verandering die onderworpen sijn.

48 D'eeuwige wereld begrijpt in sig vier lighamen, waar uit d'andere voortkomen. Twee van deselve, d'aard en 't water, sijn swaar, en sakken door haar wigt neerwaarts; twee andere, de lugt, en 't vuir, vrij suiverder als de lugt, sijn ligt, en vliegen ongedrukt opwaarts. Schoon dees hoofd-stoffen in plaats verscheiden sijn, teelen sij nogtans alles, dat weer tot deselve versmelt. Verweikte aarde versijnt tot klaar water. 'T gesuivert water verandert in lugt. De fijnste lugt, van onsuiverheid geloutert, verdwijnt weder in hemels vuir. Daarna keerense weer door verandering in haar voorig wesen. Want 't grofste vuir verandert in dikker lugt; die in water: 't welk ook weder verdikt, en tot aarde stremt. Niets hout'er sijn eige wesen. De natuir, een vernieuster der dingen, schept gedurig wederom 't eene uit 't andere wesen. Gelooft mij, in sulken groot gevaart des werelds vergaat niets, maar de dingen veranderen, en trekken nieuwe gedaantens aan: iets beginnen te werden, dat te voore niet en was, heeft den naam van geboore werden: het selve niet meer te sijn, hiet sterven. Schoon 't een juist herwaarts, 't ander derwaarts wert over gebragt; houd egter 't geheel al sijn vol getal van dingen. Ik kan waaragtig niet gelooven, dat iets lang sijn gedaante houden kan. Soo sijt ge, o goude een, tot een ijsere verslegt. Soo is dat staat van plaatsen soo dikwijl verandert. 'k heb selfs ge-
sien, dat, 't geen wel eer vast land was, in zee; en 49
weder zee in land verkeerde: gesien, dat ver van zee, 50
schul-

der willende van een scheuren, soo vielen'er de klyfhouten uit, het gekloofde settede sich weer naar malkanderen toe, beknelden deesen vermaarden kampvechter, en stelden hem het wild gedierte tot een prooi. Gellius, 15 B. 16 H. Pausanias, in Eliac. 2 B. Val. Maximus, 9 B. 12 H. 9 Voorb. *behalven* Plinius, Solinus, Atheneus, *enz.*

45. Helena) Tyndaris *in het Latijn. Siet* 1 D. 23 pag.

46. Tweemaal) *Eens van Theseus. Siet* 1 D. 24 pag. *en andermaal van Paris, Siet* 1 B. 74 pag. en volgende.

47. Spiegel) *De nieuwsgierige Liefhebber moet sich hier wat anders verbeelden als een kostelijk Veneets glas, naar de konst gesoelyd, en geset in een prachtig uitgesnedene lijst. Hy weete dan dat der ouden spiegels waaren van metaal, te weeten van silver of koper.* Exod. 38 H. vers. Kallimachus, in het Lofd. op Pallas, Euripides, in Troad. en in Hekub. Treursp. spreekende van Helena. Elianus, 12 B. 58 H. Apulejus, in Florid. *of van gesteentens, karbonkel, enz.* Plinius, 37 B. 7 H. *doch evenwel, seg ik, kan men niet voor vast stellen, dat de glaase spiegels by de aaloude onbekend sijn geweest. Sie van deese weederom* Plinius, 36 B. 66 H. *by den treffelijken* Ezech. Spanheim, over Kallimach. 548 pag.

48. Eeuwige) *Dit seiden de voesterlingen van* Aristoteles; *welke sijn gevolgd van* Lukretius, *ja selver ook verscheidene* Natuurkundige *deser eeuw; die, trotseerende de achtbaarheid der* H. H. Bladeren, *hunne Reden stellen boven alle het geen ons in deselve word ter hand gesteld; alles ontkennende en verwerpende, het geen, helaas, hun naubepaald verstand niet is magtig te begrijpen.*

49. Zee) *Onnoodig is het uit de aaloudheid hier veele voorbeelden aan te haalen, terwijl wy hedendaags in dit land, hier af genoegsaam sijn versien. Want wie kan de dorpen en vlekken tellen, wie de ruyme landstreeken meeten, welke in Neerlands watervloeden sijn bedekt met de Dollaart in Groningerland, de Zuidzee, in Friesland, en met de Maase en Schelde, op de grensen van Holland, Brabant en Zeeland. Van deese is de eerste gescbied in het jaar 1277; de tweede, in 't jaar 1285; en eindelijk de derde, in het jaar 1532. Siet de Hollandse jaarregisters van* Hoofd, Grotius, Meteren, *enz. behalven* Joh. Ray, een Engelsman, in sijn Wereld, begin en einde; 5 H.

50. Land) *Onder andere eilanden en bergen in aaloude tijden uit de zee voortgekoomen, teld men Delos, volgens het aangeteekende,* 1 D. 327 pag. *Rhodus. Siet* 2 D. 101 pag. *ja, gelijk sommige willen, een groot deel van Egipten.* Plinius, 2 B. 35 H. *te weeten, op deselve wijse. op welke aan de stranden van Groningen en Friesland, Holland en Zeeland, de toegevoerde slijk en modder allengskens weiland is geworden. Siet* Schook, in het B. van Neerlands Watervl. en in het B. van den Turf. *Door welke beslijkinge ook in deese landstreeken veel magtige en volkrijke zeesteeden sijn gemaakt havenloos, en deswegen sonder handel, stil en uitgewoond; als, onder anderen, aan het steedeken Armuide, op 't eiland Walchere, te sien is.*

51. Schel-

51, 52 schulpen op 't land lagen, en dat oude ankers op berg-top-
53 pen gevonden wierden. 'T geen eerst vlakke velden wa-
ren, drukte een water-val tot dalen : de bergen son-
ken tot een vlakte, door water-vloed verspoelt. 'T
54 moerassig aard rijk verdroogt tot een sand-grond : en
't dorre sandige land verwatert tot een meir. Hier doet
55, 56 natuir nieuwe bronnen spuiten, daar stoptse d'ade-
ren. Van ouds her sprooten door aard-bevingen soo veele
rivieren, of wierden door deselve uitgeslorpt en ver-
slikt. Aldus bruist de rivier Lycus, door een aardkloof
ingeslikt, ver daar van daan weer op, en krijgt een 57
andere mond. Soo komt de groote Erasijn, dan opge-
slorpt, dan door onder aardsche klooven kruypende, in 't 58
land van Argos weder op bollen. Ook segt men dat My-
sus, geen genoege scheppende in sijn stroombron en kil-
le, van loop veranderde, en den naam van Caïcus kreeg. 59
Insgelijks bestroomt d'Amaseen hier in Sicilie sijn san- 60
dige kil, daar leit hij bij gebrek van water verdroogt.
D'Ani-

51. Schelpen) *Die men noch heden, in greoten menigte vind op de allerhoogste Alpen ontrent Verona; en, op het Frans gebergte by de rivier Garonne. Ik segge niet alleenlijk seer verre van zee, maar ook op sulke hoogten, datse daar ongetwijfeld niet konnen gebracht worden als van een ongemeene watervloed. Siet meergemelde* Celestinus, 11 Verhand. 1 Vraag. spreekende van de bergen.

52. Anker) *Bovengenoemde* Celestinus, *spreekt van een meir boven op den berg Karpatus, in Hungaryen, mede verre van de zeekust; in welke evenwel somwijlen gevonden worden kennelijke wrakken van stukken van groote schepen. Doch siet* L. H. S. M. F. in sijn Wonderen der Natuur. 2 B. 6 H. en elders.

Behalven schelpen en hoorntjes, worden ook in de middellandse gewesten (gelijk Koevorden, enz.) diep uit de aarde en klay opgegraven hertshoornen, tanden en kaaken van onbekende zeegedrochten; welke door een vreeslijken watervloed sijn voortgedreven, en eindelijk met aarde en sand overstulpt. Jo. Pikkard in de Antiquit. van Koevorden.

53. Velden) *Overwonderlijk is het meir Zirksnitz, in Karinten; sijnde met September vol water, bevaarbaar, en visrijk, en in het voorste van Juny weder droog, wel besaaid, met wild beloopen, en gevende een voordeeligen oogst en een aangename jagt. Siet de* Dag-register-schrijvers, handelende van dit landschap.

54. Moerassigh). *Doch dat geeft in dese landen turf; harde en swaare, in de natte en broekachtige plaatsen; alwaar sy word gebaggerd, en op het veld in de son gedroogd: of weeke en lichte in de hooge soo genaamde veenen, alwaar sy word tot op het vaste sand afgestooken, en dan, gelijk de voorige, opgedroogd. Een saak, soo wonderlijk in de oogen der uitheemsse vreemdelingen, dat die sich niet geschaamd hebben, een turf mede te neemen, en deselve, onder hunne seldsaamheden, in de Boek-saalen op te hangen. Siet verders* Pikkard, in de Drentsse Aalouh. en de Hoogvoorleeser Schook, in het Boeksken van den Turf.

55. Bronnen) *Men mag soo wat heen kallen, en den wysen alweeter speelen: maar, ô Natuur, wat sijt gy wonderlijk en onnaspeurlijk! Heeft niet een aarbeving weleer in Arkadie en Frygie meiren, rievieren, beeken, en spring-bronnen voortgebracht? maar dit is wonderlijk. Aan de voet van het Pyrenees gebergte waaren eenige warme baden; wiens over heet water, naar een aarbeving, en de val van een bergbrok, soo geweldig koud is geworden, dat die baden voortaan teenemaal onbruikelijk sijn geweest. Siet* Kircherus, Onderaardf. Wer. 5 B. 2 Verdeel. 6 H.

56. Stoptse) *Gelijk nieuwe springbronnen dikmaals sullen voor den dag koomen; bysonderlyk, segt* Plinius (31 B. 4 H.) *wanneer men bosschagien omverre hakt: soo sullen deselve seer dikmaals opdroogen en wegsinken in swaare en duurende aardbevingen; van welke* Celestinus, in meermaalen aangetoogen B. 10 Verhand. 3 Vraagst. doch Lukretius, in het 6 B. Plinius, 2 B. 79 H. Seneka, Nat. Vrag. 6 B. 4 en volg. H. Ammianus, 17 B. 7 H. Aristoteles; *behalven* bovengemelde Jan Ray (volgens Seneka, 3 B. der Nat. Vrag. 26 H. Strabo, 12 B. Plinius, 2 B. 10 H.)

57. Lykus) *Een rieviere in kleen Asie, niet verre van Laodicea; welke, in het aardrijk wegsinkende, door onderaardse wegen voortrold en elders weder met geweld komt opstuyven. Van diergelijke rievieren word ook gesprooken*, 2 D. 4 pag.

58. Erasinus) *Een rievier in Argie, 't gedeelte van Peloponnesus, koomende uit het Stymfalis meir, en vallende in den Argolissen zeeboesem; doch onderweegs sich onder het aardrijk versteekende.* Strabo, 6 B. Plinius, 2 B. 103 H. Pausanias, in Arkad.

59. Kaïkus) *Van welke rievier*, 1 D. 254 pag. *Doch sie mede* Strabo, 12 B. *en sie van meer diergelijke wegschuilende rievieren* meer genoemde Celestinus, 9 Verhand. 4 Vraag.

60. Amaseen) *Of (gelijk het andere lust te schrijven)* Amenanus, *ook wel* Amelianus; *een rieviere van Sicilie, opkoomende uit den Etna, en in zee vallende by de stad Katana. Heet heden Indicello.* Strabo, 5 B. *behalven* Ovidius, in het 4 B. van den Alm.

61. Anigrus)

61 D'Anigrus ſchafte eerſt drinkbaar water, nu ſoo bitter dat-
ge de lippen daar aan niet ſoud willen ſetten, ſedert de
mens-paarden [ſoo anders digters eenig geloof hebben.]
haare wonden daar in af-ſpoelden, die haar Hercules den
62 knods drager. met ſijne ſchigten gegeven had. Is d'Hipanis
63 die van't Ruſſis gebergte af-ſtroomt, en voor deſen ſoet
64 was, niet mede ſiltig en bitter geworden? Antiſſa, Fatos,
65, 66 en Tyrus in Fenicie wierden eertijds van de zee omſpoelt,
67 maar ſijn nu geen van alle eilanden. Leucadie wiert wel
eer bij d'inwoonders als vaſt land bewoont: nu legt het
68 midden in zee. Ook ſegt men dat Sicilie aan Italie plagt
vaſt gehegt te ſijn, eer de zee de grenſen ſchifte, en 't
69 land door een ſtraat van een ſcheurde. Soekt gij Helice
en Buris, ſteden van Peloponeſe, gij ſulkſe onder 't wa-
ter vinden: nog hedensdaags toonen de ſchippers de ver-
70 ſonke ſteden in haare wallen. Ontrent Trezen, daar Pit-
theus heerſte, hebt ge een hoogen heuvel onbelommert,
die voor deſen van een vlak veld tot een heuvel op puil-
de: want [dat wonder luid] een felle kragt van winden,
in de donkere aard-holen beſlooten, ſogt ergens togt, en
worſtelde lang om vrijen adem in de opene lugt te
ſcheppen; maar ſpleet nog togt-gat in haare kluiſen
vindende om door te breeken, blies 't aard rijk tot een
geſwolle bult, even als een blaas of boks-vel met de
mond wett opgeblaſen. Dien boghel hielt ſijn ſtant,
hielt de gedaante van een hoogen heuvel, en wiert door
lankheid van tijd hard en vaſt. En ſchoon mij veel din-
gen, die ik gehoort en geſien heb, inſchieten, wil ik u
nog maar weinige vertrekken. Geeſt en neemt 't water
immers geen verſcheide hoedanigheden aan? U ſtroom,
gehoornden Ammon, is' s middags kout, 's morgens 71
en 's avondt warm. Men vertelt van Dodona 's Spring-
bron, (by de Athamanen in Epiere) datze by de nieuwe 72
maan het hout en de bomen ontſteekt. In Cikonie is een ri-
vier,

61. Anigrus) *Een riviertje in Theſſalie (andere ſeggen, in Elis, het deel van Pelopenneſus.)* Strabo, 8 B. Pauſanias, in het 1 D. der Eliac.

62. Hypanis) *Een rieviere in Scythie, opkomende uit een ſeer ſoet meir; doch eindelijk ſich mengende met de Exampeus, een kleene ſpringbron; welke met ſijn bitterheid de geheele rieviere onbruikbaar maakt.* Herodotus, 4 B. 52 H,

63. Ruſſiſ) *In het Latijn* Scythie: *Siet* 1 D. 60 pag.

64. Antiſſa) *Wel eer een eilandeke in de Egeeſſe zee; doch naderhand aan Lesbos vaſt gehecht.* Plinius, 2 B. 89 H. *behalven* Stefanus, *enz.*

65. Faros	*van welke*	1 D. 157 pag.
66. Tyrus		1 D. 64 pag.
67. Leukadie		1 D. 109 pag.
68. Sicilie		1 D. 63 pag.

69. Helice) *Eenſtad, gelijk mede Buris, in Achaie, het deel van Peloponneſus, tuſſen Korinthen en Pallene; in een aardbevinge van de zee overſtulpt en ingeſlokt.* Oroſius, 3 B. 3 H. Seneka, 6 B. der Nat. Vrag. 23 H. Strabo, 1 B. en Diodorus, 52 B.

70. Trezen) *Van Trezene ſpraken wy,* 1 D, 18 pag. *gelijk van vorſt Pittheus,* 2 D. 204 pag. *Voorts ſie van nieuwe gebergtens, door aardbevingen veroorſaakt,* Celeſtinus, 10 Verhand. 3 Vraagſt. *alwaar hy mede voorbeelden heeft van van een gerukte landſtreeken, welke nooit weder ſijn aan eengehecht.*

71. Ammon) *Omtrent den tempel van den gehoornden Ammon, in Marmarika (een gedeelte van Afrika) was een ſpringbron, de Son toe-geëigend, loopende 's morgens laauw, op den heeten dag ſeer koud, tegens de avond wederom warm, en eindelijk heet by nacht.* Kurtius, 4 B. 7 H. Arrianus, 2 B. Lukretius, 6 B. en Plinius, 1 B. 303 H. *Deeſe ſeldſaame veranderingen moeten ſeekerlijk toegeſchreven worden het werken en woelen van het onderaardſe vuur; van welke al is aangeteekend,* 2 D. 405 pag.

Van Jupiter Ammon is geſprooken, 2 D. 119 pag.

72. Athamanes) *Een volk in Epiere, ontrent Dodone; alwaar men in het water van een koude ſpringbron een ontſtooken fakkel uitbluſte, en een gebluſte wederom ontſtak.* Plinius, 2 B. 103 H. Mela, 2 B. 4 H. Solinus, 12 H, Lukretius, in aangehaald 6 B.

73. Cikones) *Van welk volkske,* 2 D. 183 pag. *Doch van dit verſteenen ſchrijven* Plinius, 2 B, 103 H. Seneka, 3 B. der Nat. Vraagſt. 20 H. *Dus vind men ook heden in de Teverone (anders Anio) niet verre van Rome, verſteende amandelen; welke men, om te boerten, onder het banket op tafel ſet, met de naam,* confetti di Tivoli. *Siet* Andr. Schottus, in de Beſchrijv. van Italie. *Diergelijke verſteenende wateren worden mede gevonden in Engeland, Duitſland, enz.*

Welkers verſteende ſtoffen, als, meloenen, viſſen, krabben, brokken hout, enz. ſorgvuldelijk onder de Verſamelingen der Berggewaſſen by de Liefhebbers *worden bewaard, ja, wat ſeg ik verſteende; men vind in de ſelve ſtoffen (ſelf is my onlangs een hoefyſer met koper beſchorſt vertoond) in diergelijke wateren hebbende kopere of yſere deeltjes ingeſoogen en aangetrokken. Sie ſoo van de verſteenende als van de metaalmaakende wateren van Gothland, Bohemen, Irland en Yſland, Hungaryen, enz. de dikwijls genoemde* Celeſtinus, in ſijn 9 Verhand. 8 Vraagſt. *behalven* Kircherus, in den Onderaardſ. Wereld.

74 vier, wiens water ingedronken, 't ingewand versteent, en 75 wat het raakt, in marmer verandert. De Kratis en sijn gebuir vliet Sybaris in onse land-streken ververven 't hair soo geel als bern-steen en goud. En dat meer te verwonderen is, g' hebt wateren, die niet alleen 't lighaam, maar ook den 76 aart veranderen konnen. Wie hoorde oit, dat de Salmacis mannen vervrout? dat 't Ethiopis meir-water ingeswolgen de menssen dol maakt, of een gevaarlijke vasten 77 slaap verwekt? Wie eens den dorst met 't water uit 't meir 78 Clitorius lest, heeft tegenheid in Wijn, smaak in die vogt, en speent sig van 't druive-sap. Of om dat (gelijk 79 de land-saten verhalen, Melampus, na dat hij de dol- 80 driftige dogters van Pretus van 't raas-kallen door belesing en kruyden genesen had, 't genees-middel van bestoove harsenen in dat water wierp, en alsoo een afkeer 81 van wijn in 't water bleef. Maar Lincestes stroom is dese ongelijk van aart: want wie daar uit wat te veel swelgt, rinkinkt en spille-beent, of hij suijver wijn gedronken 82 had. In Arcadie hebt gij een meir, eertijds Fenon genoemt, verdagt om 't water, 't geen, bij nagt gedronken, schaadelijk, bij daag, ongevaarlijk is.

Aldus krijgen meiren en rivieren nu dese, dan gene 83 kragten. Ook is'er een tijd geweest, dat Delos, nu vast, 84 een drijf-eiland was. 'T schip Argo schrikte wel eer voor de holle golven, verwekt door 't saam kneusen der drijfrotsen Simplegades, hier en daar in zee gesaait. Die nu 85 vast stant houden, en door geen winden vlot werden. Den Etna, die nu swavelvuir uitbraakt, sal ook niet altijd 86 branden, en heeft voor desen niet altijd gebrant. Want, 't sij het aardrijk een levent dier is, en op veel plaatsen togt-gaten heeft om brand uit te waassemen; kan 't ook sijn togt-holen veranderen, en soo dikwijl het de koorts heeft, hier de sweet-gaten sluiten, daar weder openen; 't sij de ligte wind, d'aard-holen beslooten, kai tegen kai klinkende, met stof daar vuir-saad in is, uit blaast, en 't uitgekletste vuir dit vonksel aan steekt: soo sullen die togt-holen ook weder verkouwen, als de wind verblasen is: of om dat 't hars-agtig aardrijk schielijk op-vlamt, of de geele swavel een flaauwe smook-vlam 87 uit geeft: als 't aard-rijk as, en vet voedsel aan 't vuir sal weigeren, aangesien die, door langheid van tijd uitgeteert, geen vermoge meer sal hebben, en 't vraatsiek vuir aldus nood-druft sal ontbreken; dan sal 't door honger versmagten, en eindlijk door gebrek vergaan. Men segt dat te Pallene in 't noorden mannen gevonden werden, die, negen-werf in 't meir Tritonis gedoopt, als vogelen witte vederen op 't lijf krijgen. Ik kan 't 88 niet wel aannemen, 't geen gesegt wert: dat 't Russis vrou-

74. Ingewand) *Dit getuigd gemelde* Celestinus, *van een warme springbron, by Guankarilka, een stad in Peru.*

75. Kratis) *Een rieviere in Italie, niet verre van de Sybaris (van welken,* 2 B. 409 pag.) *met malkanderen vallende in de Hadriatisse zee, en beide hebbende een eigenschap van blond hair te maaken; volgens* Strabo, 6 B. de Kantteekenaar van Theokritus, over het 5 Herdersgef. *behalven* Euripides, in Troad. Theofrastus, *enz.*

76. Salmacis) *Sie van deese*, 2 D. 107 pag.

77. Slaap) Solinus *schrijft mede* (32 H.) *van een meir in Moorenland; doch van een andere hoedanigheid. Van Morenland, of Ethiopie, is aangeteekend*, 2 D. 36 pag.

78. Klitorius) *Een springbron van Arkadie, in Peloponnesus, ontrent het Pantelisse gebergte; wiens ingedronken water iemand van wijn doet walgen.* Plinius, 2 B. 32 H. Vitruvius, 8 B 3 H.

79. Melampus, Amithrane natus *in het Latijn*, } *Siet* 2 D. 133 pag.
80. Dochters, Prœtides *in het Latijn.* }

81. Lyncestes) *Een rieviere in Lincestis, een deel van Macedonie, wiens suurachtig water den drinker niet minder dronken maakt, als de sterkste wijn.* Plinius, 2 B. 103 H. *Doch siet ook van alle deese wateren* Celestinus, in het aangetoogen 8 Vraagst.

82. Arkadie) *Van de Arkadiers* (volgens Pausanias, in Att,) *geheeten Stijx; van welk doodlijk water is aangeteekend*, 1 pag.

83. Delos, Ortygie } *van welke* 1 D. 227 pag. en 2 D. 34 pag.
84. Argo } 1 D. 28 pag.
85. Simplegades } 1 D. 63 pag.
86. Etna } 1 D. 104 pag.

87. Smookvlam) *Van Etnaas brand schrijft* (*behalven* Strabo, in het 6 B.) *allerbest gemelde* Kircherus, in het B. van de Onderaard. Werel. *aldaar spreekende van vuur- en waterkolken* (*by hem geheeten* pyrophylacia *en* hydrophylacia) *uit welke die stoffen door verhoole buysen en sleuven tot malkanderen loopen, en als dan, in hun tegenstrijdig werken, vuur en vlam uitbraaken; gelijk wy boven ook hebben aangeteekend*, 2 D. 405 pag. *Siet deese kolken afgebeeld in een doorgesneeden aardkloot, soo by* hem *als by* Celestinus, 11 Verhand. 3 Vraagst.

88. Vederen) *By* Herodotus (4 B. 31 H.) *worden door deese vederen verstaan sneeuvlokken; gelijk ook deswegen by* Plinius (2 B. 12 H.) *de landstreek ontrent het Rifees gebergte, boven den Tanaïs, word geheeten* Pterophoros.

89. To-

89 vrouvolk fig met toover-olie bestrijkende deselve vlieg-
90 konst oeffenen. Maar soo ondervindig en proef geloof
91 vinden mag, siet ge niet dat verrotte lighaamen in wormen en klein gedierte verandert werden? Begraaft ossen in diepe putten ('t is ondervonden) uit 't verrot ingewand
92 sal een swerm bijen groejen, die, gelijk haar vooroûderen, fig op 't land geneeren, noest en ijverig op hoop van vrugt arbeiden. 'T oorlogs-paard in d'aard gedolven is de stof daar de horssel uit groeit. Breekt gij een zeekreeft de kromme scheeren af, en begraaft den romp in d'aarde, daar uit sal een schorpioen groejen met een
93 scherpe kromme staart. De veld-rusp, die fig in bladeren met wit spinweb plagt te overweven, verandert, volgens ondervinding der land-lieden, 't postuir in een schaadlijke vijf-wouter. In de modder sit saad dat groe- 94
ne kikvorssen uit geeft, eerst pooteloos, daar na met 95
pooten, bequaam tot swemmen en verre sprongen te doen, waar van d'agterste langer sijn als de voorste.
De beerin worpt in 't eerst geen jougen, maar klompen 96
vlees, naaulijks levend te noemen: die de moer met lekken leden geeft, en tot soodanigen postuir vormt als sij selfs heeft. Siet gij niet dat de jongen van de honigrijke bijen, die fig in ses-hoekige was-huisjens geneeren, als ledeloose rompjens gebooren werden; lanksaam 97
poot-

89. Toverolie) *Van het gewaand vliegen door de lucht te spreeken sou hier ontijdig en onnoodig sijn. Siet het aangeteekende*, 2 D. 191 pag.

90. Vliegkonst) *So vliegt Pamfile, in een uil verschept, by* Apulejus, in het 3 B. van sijn geestige, doch onwaarschijnelijke Herscheppinge.

91. Wormen) *Sie de gestaltverwisselingen der gekorvene beestjes (trapsgewijss uit eijeren wordende wormen, uit wormen paapjes, uit paapjes vliegen en uiltjes, uit vliegen eijertjes, enz.) niet soo seer by* Plinius, *en andere aaloude; als by* Aldrovandus, Moufetus, Goedart, Lister, *en bysonderlijk onsen konstgenoot, de Heer* STEPH. BLANKAART, en Swammerdam.

92. Byen) *Siet haare veranderingen afgebeeld by de genoemde* Blankaart, in sijn 48 H. *Doch behaagen u de droomen der misstastende aaloude, lees van de geboorte der byen, horselen, rupsen, enz.* Plinius, 11 B. 23 en 32 H. Varro, van het Landlev. 3 B. 16 H. Kolumella; 9 B. 14 H. Virgilius, 14 B. der Landged. en Ovidius, 1 B. van den Alm.

93. Veldrusp) *Sie haare veelvuldige gedaante, en aart, en gestaltverwisselinge, by gemelde* Geneesheer, in het 1, 2, 3 en volgende Taf.

94. Schaadlijke) *Neen meester* Valentijn; *set seekerlijk over*, dootse. *De vijfwouter, of het witje, soo ras gebooren, soo schielijk wedergestorven, is het sinnebeeld van een vroege en onrijpe dood. Volgens* Plinius, *enz. alwaarom men ook het selve soo meenigmaalen siet afgebeeld op de voorhoofdsteenen der aaloude tomben en grafsarken, by* Spon, in sijn meergenoemde Recherches, 5 Verhand. 91, en 94 pag. P. S. Bartolus, op sijn 78 Marmerbr. Boissardus, *enz.*

Dusdaanige beesjes heeten, wegens haar korte levenstijd, Hemerobii. Plinius, 8 B. 36 H. spreekende van de rievier Hypanis. *Van welken aart ook is het Haft, dat, bysonderlijk in Juny, of de Wiedemaand, in een ongelooffelijke menigte komt vliegen op de wateren (als der baarssen en voornen vetmaakend aas) by Gorichem, Dort, en Roterdam;* door Dr. Swammerdam heel naukeurig beschreven.

Siet het afgebeeld by Blankaart *nevens het* 32 H.

95. Kikvorssen) *Mede een genoeglijk voorwerp van de schranderheid der hedendaagse ondersoekers. Siet* Ger. Blasius, in der Dieren Ontleeding, het 55 Taf. *doch mede, bemind gy der aalouden poogingen,* Plinius, 9 B. 24 H, en elders.

96. Klompen) *Dit verstrekt wel een geestig plaatje onder de Zedekonstige* Sinnebeelden; *doch is t'eenmaal buiten de waarheid. De Geneesheer* Dalecampius *getuygd gesien te hebben in een swangere beerin, op de jagt gevangen en ontweidet, verscheidene jongen in de vakken van de baarmoeder leggen, in alle haare deelen en ledemaaten volmaakt. Doch het schijnt dat dit verdichtsel heeft plaats gekreegen, om dat de beerin haare jongen werpt, noch in haare vliesen gesloten, en dat sy met langduurig lekken en knabbelen deselve verteerd en wegneemt, en aldus voldragene vruchten vertoond. Siet* hem over het 8 B. van Plinius, 36 H.

97. Rompjes) *Van der Byen oorsprong, voortteeling, huyshouding en regeering, sijn geheele* Boeken *geschreven: aangesien men hier af maar te weinig kan seggen; Siet.* onder de ouden, Plinius, in gemelde 11 B. 5 en volgende H. en onder de nieuwere, Jonston, in sijn Wonderb. 8 Verhand. 2 H. doch onder de jongste meergenoemde Blankaart, in het 48 H. aldaar (*een eervaarener Aristomachus*) van het wijfje of moeder (voor den koning gemeenlijk gehouden) der werkbyen, enz. spreekende, en het gevoelen der aaloude (te weeten dat sy uit verrot vlees haar oorsprong hebben) verwerpende. *Sie hier op een* Gesteente, *by* Leon. Agostini, 2 D. 27 Afbeeld. *Ik segge Aristomachus; welke een wijsgeer was uit Cicilie die acht en vijftig jaar, met haar oorsprong en hoedaanigheden te ondersoeken heeft versleeten; volgens* Plinius, 11 B. 9 H.

98 Ei-

pootjens, en lankſaam haare wiekjens krijgen! Bij aldien
98, 99 iemant niet en wiſt, dat uit een ei-doier een paau met
100, 101 een geſtarden ſtaart, een arent, duiven, en alderhande
ſlag van gevogelte werden gebroeit, wie ſou gelooven dat
het mooglijk was? Men vint'er die gelooven, dat 't rug-
102 graat-ſpier van een begraven mens in een ſlang verandert.
Maar al dit gedierte heeft ſijn oorſprong uit andere din-
gen. Een vogel is'er, die ſig ſelfs herbaart, en her-
103, 104 ſchept, bij d'Aſſyriers genoemt Fenix. Deeſe leeft nog
bij vrugten nog kruiden, maar bij wierook-ſap en amoom-
vogt. Als deſe vogel vijf hondert jaren oud is, maakt
hij ſig met poot en bek een neſt in eik of lillende dadel-
top: ſoo haaſt hij die met kaſſij, nardus airen, kanneel-
pijpen, en mirre doorvlogten heeft, vleid hij ſig daar
boven op; en eindigt ſijn leven in dien geur. Dan,
ſegtmen, werd uit's vaders as een jonge fenix, om ſoo
veel eeuwen mede te beſcheeren, herbooren. Als deſe
met ter tijd ſterk geworden is om laſt te konnen dragen,
tilt hy het ſware neſt uit de takken van den hoogen boom,
voert God-vrugtig ſijn wieg en 's vaders graf door de
lugt na de ſonne-ſtad, en legt die voor Febus kerk-deur 105
neder. Agt iemant dat hier wat wonder nieus in ſchuilt,
van ſlag en kunne op tijden te verwiſſelen, die verwon-
ders ſig over d'Hiëne, die voor-heen een wijfjen was, 106
nu een mannetjen. Insgeljiks dat een kameleon, die bij 107
wind en lugt leeft, wat verwen hij raakt, op 't lijf krijgt.
'T verwonnen Indie verſchafte den wijn-god loſſchen, 108, 109
welker pis, ſoo men ſegt, ſoo haaſt niet uit de blaas in de
opene lugt druipt, of die ſtremt, en verandert in ſteen.
Aldus verſteent 't koraal, 't welk onder water een week 110
gewas

98. Eidooier) *Soo ſpreeken de gemelde aaloude; doch het doordringend oog der Nieuwelingen heeft dit geheel anders ondervonden; gelijk dat omſtandelijk word beſchreeven by gemelde* Ger. Blaſius, in der Dieren ontleed. nevens het 51 Taf. en Malpigius, in het 2 Deel ſijner Brieven, ontrent de 21 en volgende afbeeldingen.

99. Paau) *In het Latijn,* Junoos vogel. *Siet ſe by Juno ſtaan, op een Keiſerlijke* Penning, 1 D. 84 pag.

100. Arend) *In het Latijn* Jupijns wapendrager. *Siet hem, den blikſem draagende, mede op* Penningen, 1 D. 140 pag.

101. Duyven) *In het Latijn,* duiven van Citherëa. *Van* Citherëa, *dat is, Venus, ſpraken wy,* 1 D. 34 pag. *en van haare duiven,* 1 D. 117 pag.

102. Slang) *Dit gevoelen word mede aangetrokken van* Plutarchus, in het lev. van den koning Kleomenes; ſchrijvende van de ſlang, ſich vertoonende ontrent het hoofd van deſen gekruiſten Spartaaner. *gelijk mede van* Plinius, 10 B. 66 H. *Doch ſie de waare geſtaltverwiſſelinge der wormen, gegroeid uit verrotte lichaamen van menſſen, by den Zeelandſen onderſoeker* Goedard, *of ſijn Vertaalder,* M. Liſter, in de 141 Afbeeldinge.

103. Fenix) *Van welk verdichtſel, alleenlijk by de Schrijvers een ſedekundig* Sinnebeeld *verſtrekkende, in het* 1 D. 148 pag.

104. Aſſyriers) *Van welke is aangetekend,* 1 D. 146 pag.

105. Sonneſtad) *Het Latijn ſpreekt van* Hyperion. *Siet* 2 D. 100 pag. *doch ſie van de Sonne-tempel,* Plinius, 5 B. 9 H.

106. Hyene) *Een dier de wolf niet ongelijk, doch op de rug harde borſtelen draagende; en een teellit hebbende, het geene noch eens mans noch eens vrouwen kan geſegt worden. Van dit dier gewaagd, behalven* Ariſtoteles *en* Elianus, *ook* Plinius, 8 B. 30 H. *die veele ſeldſaamheden, doch bynaar ongelooflijke, van het ſelve verhaald.*

107. Kameleon) *Het waare ſinnebeeld van een vleijer en pluymſtrijker, volgens* Plutarchus, in het 3 B. van de Vleij. *Dit dier leeft niet van de locht (gelijk* Plinius, 8 B. 33 H. en andere *ſchrijven) maar van vliegjes, die het dier met ſijn uitgeſchoten tong weet te vangen, en ſchielijk weder naar hem te haalen. Siet ſijn ontleedinge by bovengenoemde* Blaſius, in der Dieren Ontleed. op het 41 Taf.

Voorts word de chameleon ook als een voorbeeld van pluymſtrykerye verbeeld by Alciatus, in ſijn 53 ſinneb. *hoewel* Kaſſiodorus (*in het* 5 B. 4 B.) *in deeſen aanmerkt een ſchuldenaar, die ſijn geldſchieters t'elkens affet, uitſteld en ontſlipt.*

108. Indie) *Van Indie, overheerd door Bacchus, is geſprooken,* 1 D. 146 pag. en D. 93 pag.

109. Loſſchen) *Van deeſe dieren, en de ſeldſaame ſteen uit haar pis voortgekoomen, ſpraaken wy,* 2 D. 150 pag.

110. Koraal) *Sie het koraal van de Zeemaagden opviſſen,* 2 D. 122 pag. *Het heeft allerhande gedaante, gelijk de takken van een bladerlooſe boom; en van verf, dan wit, dan ſwart, en dan bloedrood. Het word, in de Midlandſſe zee, byſonderlijk van die van Marſeilje, ontrent de Stechades (eilandekens ſoo geheeten) jaarlijks, uit de grond gehaald.* Jak. Boot, van de Geſteent. 2 B. 153 H. *behalven* Merula, 2 D. der Wereldbeſch. *hoewel, volgens* Lindſchooten, *ſy mede op de kuſten van Africa, by de Kaap de Bon eſperance, of Goede Hoop, en elders word opgeviſt.*

Voorts

gewas is, en, ſoo haaſt het in de lugt komt, verhart.
111 Maar den dag ſal mij ontglippen, eer ik u elks verandering ſon verhalen. Soo ſien wij dat alles verkeert: dat
112 deſe volkeren op komen, gene neer dalen. Soo was Troje wel eer magtig, ſchat en volk-rijk om ſoo veel bloeds te konnen ſtorten? nu legt het neer geſtort, en heeft niet beſiens waardig als verwoeſte puin-brokken, en, in plaats van rijkdom, de graven der voorouderen. Wel eer
113,114 was Sparta, en 't groot Mycene roemrugtig en in fleur,
115,116 insgelijks Athene, Cecrops ſtad, en Amfions Thebe.
117,118 Nu legt Sparta ſlegt verwoeſt: 't verheve Mycene ter
119 neer geſtort. Wat heeft Edipus Thebe meer als bloote
120 fabel namen overgehouden? Wat Pandions Athene meer als den naam?

121 Nu ſegtmen ook dat de ſtad Rome door den tuk der
122,123 Trojanen geſtigt wert, die aan den Tyber, uit den
124 Appenijn geſprooten, een vaſte grond-veſt legt om een ſwaar gebou te konnen dragen. Deſe ſtad verandert immers in 't op-bouwen haar fatſoen, en ſtaat nog 's werelds hoofd-ſtad te werden. Soo, ſegtmen, voorſpeldent de waarſeggers, de God-ſpraken, en, na mijn onthout,
125,126 Helenus, Priamus ſoon, aldus Eneas met ſchreiende oogen, doen den ſtaat van Troje aan 't wanklen was, aanſpreken: Godinne ſoon, gelooft gij mijn wiſſe voorſpelling, u door ondervinding bekent genoeg, Troje ſal nooit tot niet vergaan, ſoo gij behouden blijſt. Gy ſult veilig door 't vuur
127 en ſtaal gaan, en 't verdelgt Pergamum met u vervoeren; tot dat gij met u vlugt-genooten een aangenamer land als dit op ſult doen. Ook ſie ik, dat de Frigiſſe nakomelingen nog een ſtad ſtaan te ſtigten, die ſoo groot als 'er geen is, ſijn ſal, of ooit voor deſen geſien is. Deſe ſullen verſcheide heerſſers, na 't verloop van veele eeuwen,
128 magtig maken; maar een telg uit Julus ſtam ſal deſelve tot een Koningin der aarde verheffen. Welke, als hij lang genoeg tot 's werelds nut ſal geleeft hebben, ten dienſt van 't Godendom ſal op varen, en na ſijn af-ſcheid den hemel be-erven. Dat Helenus dit Eneas, die ſijn huisgoden weg droeg, voorſpelde, verhaal ik volgens mijn 129
geheugeniſſe: en verblijde mij dat de veſten, van ſijn maagſchap te ſtigten, nu reets op-ſchieren, en dat de Grieken tot heil der Trojanen d'overhand hielden. Dog om 130
door lange omſwier van rede kaveling niet ſpoor bijſter ons oogmerk te miſſen: den hemel en al wat daar in begrepen is, 't aardrijk en 't geen daar in gevonden wert, verandert van gedaante. Van gelijken wij, die een lit des werelds ſijn, (nadienwe niet alleen lighamen, maar ook ſwervende ſielen ſijn, die in wilde en tamme dieren lighamen konnen verhuiſen) behooren de lighamen, die de ſielen van onſe voor ouderen, broeders, vrienden, of immers van menſſen ſonden konnen gehuisveſt hebben, in 't leven en in waarde te houden, om niet gelijk Tieſtes 131
de darmen met menſſen vlees te vullen. Wat ſnoode gewoonte heeft dit geleert, hoe Godloos neemt die toe om menſſen bloed te ſtorten, die een kalf keelt, en onbarmhertig 't oor ſtopt voor 't geloei! Die een bok den ſtrot durft af ſteken, die deerlyk blaat als een ſchreiend kind! of een vogel eeten, die hij ſelfs plagt te aſen! Hoe weinig ſcheelt dit moorden van man ſlagt! Hoe vlak wert hier door den mens-moord-weg gebaant! Laat den os ploegen, of door ouderdom, ſterven: 't ſchaap u beſchutten tegen felle kou: de verſade geitjens u de uijr te melken geven. Weg met de netten, voet-ſtroppen, ſtrikken, en looſe treken: bedriegt geen vogel met de lijm-ſtang, misleid geen hart met gevederde ſchriklijnen: blint geen ſcherpen angel met bedriegelijk aas. Dood 't gedierte dat u beſchadigt; maar dood het enkel: eet het niet; en nuttigt 'r geen met u nootdruft over een komt.

Voorts ſie de krachten van dit zeegewas beſchreven (behalven by Theofraſtus*)* by Plinius, 32 B. 2 H. *doch ook by* Jonſton, 4 Verdel. 12 H.

111. Dagh) *Het Latijn ſpreekt van de* Sonnepaarden; *welke gy vind afgebeeld,* 1 D. 105 pag.

112. Troje		1 D. 2 pag.
113. Sparta		1 D. 2 pag.
114. Mycene		1 D. 22 pag.
115. Athene		1 D. 64 pag.
116. Cekrops		1 D. 264 pag.
117. Amfion		1 D. 168 pag.
118. Thebe		1 D. 8 pag.
119. Edipus		1 D. 10 pag.
120. Pandion		1 D. 176 pag.
121. Rome		1 D. 160 pag.
122. Troiaanen, Dardanii	*Van welke*	1 D. 36 pag.
123. Tyber		1 D. 36 pag.
124. Apennyn		1 D. 43 pag.
125. Helenus		1 D. 352 pag.
126. Eneas		1 D. 33 pag.
127. Pergamum		1 D. 36 pag.
128. Julus		1 D. 43 pag.
129. Wegdroeg		1 D. 33 pag.
130. Grieken, Pelaſgi		1 D. 42 pag.
131. Thyeſtes		1 D. 93 pag.

DERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Romulus, nevens Hersilia, in den hemel sijnde opgenoomen, soo is het bestier van Rome geraakt in handen van Numa, een Sabijner. Deese heeft den krijgslievenden Romein, quansuis onderrecht van Egeria, getuchtigt en versacht met den Godsdienst, met goede wetten, en sedige leidinge. Waar na hy, geregeerd hebbende 43 *jaaren, is gestorven, tot groote droefheid van sijne onderdaanen; doch, boven alle van Egeria, welke het onophoudend treuren (te vergeefs vertroost van Virbius, met sijn eigen ongeval) eindelijk in een bronbeek verschepte.*

1 Numa door sulke en diergelijke lessen gestigt, vertrok,
segt men, weder na sijn vaderland, en kreeg, daar
2 toe versogt, 't bestier over de Latijnen. Die gelukkig
3 gepaart met de Godin Egeria, ook door 't beleid der sang-
godinnen kerk en offer-gewoonten leerde plegen, en 't
bruske volk, gewent te oorlogen, tot een sedig stil leven
trok. Den Koning, oud en afgeleeft, ontglipte tege-
lijk en 't rijk en 't leven: wiens dood bij klein en groot in 4
Latium beschreid wierd. Maar sijn egt-genoot was ter stad
uitgegaan, verstak sig in 't digte bos van 't Aricijnsse dal, en 5
ver-

1. Numa) *Van welken Koning*, 2 D. 408 pag.
2. Latijnen) *Van Latium, een gedeelte van Italie, spraken wy*, 2 D. 49 pag.
3. Egeria) *Van welke Veldnimf*, 1 D. 165 pag.
4. Leven) *In het* 80 *jaar sijns ouderdoms, en het* 43 *sijner regeeringe; nalaatende eenen dochter, of (gelijk mede word gesegt) vier soonen en een dochter. Voorts is hy ter aarden bestelt, over den Tyber, op den berg Janikulus.* Dionysius, 2 B. 78 H. *Alwaar men, in het* 572 *jaar van Rome, onder het graven, tweesteene kisten opdolf, in welkers eene des Konings lichaam nu al was verteerd en verdweenen; doch in het andere sijne boeken laagen, in de Latijnsse en Griekse taal geschreeven, noch gaaf en onbedorven.* Livius, 40 B. 29 H.
5. Aricijnsse) *Van Aricie spraken wy*, 1 D. 209 pag.

6. Tau-

verhinderde door haar gejammer en wee klagt het offeren
6 van de Taurisse Diana. Og hoe dikwijl vermaanden haar
de bos en meir-maagden, dat sij haar weenen staken
wilde! Hoe sogten sy haar te troosten! Hoe dikwijl sprak
7 haar Hippolytus, als se schreide, aldus een hart in 't lijf:
wat, staak dit treuren: want gij sijt het alleen niet wiens on-
geval te bejammeren is. Sla 't oog op diergelyke droefheid van andere: dan sult gij d'uwe ligter ter herte nemen. Og of u in dien druk jammerstaalen, die mij nooit troffen, vertroosten konnen! Maar laas die konnen u vertroosten.

6. Taurisse) *Siet, ontrent het vervoeren van de Taurisse Diana naar Italie, het aangeteekende*, 1 D. 209 pag. *Doch andere meenen dat dit beeld naderhand (met de naam van Orythia) weder is vervoerd naar Lakonie, en dat ook aldaar het opofferen van menssen is gebleven, tot de tijden van Lykurgus. Deese, dit menssemoorden afschaffende, liet alleenlijk eenige jongelingen op het altaar by naar dood geesselen; die, dat kloekmoedig uitstaande, met de naam van βωμονῖκαι wierden vereerd.* Servius over het 7. B. van Virg Eneas. Pausanias, in Lakon. Plutarchus, in Lykurg.

Wat 'er af sy, men is, onder de aaloude niet eens waar dit Tauris beeld van Diana is gebleven, en waar het eindelijk een vaste plaatse ontfing. Pausanias *getuigd* (in gemeld B.) *dat het is geweest te Susa, te Brauron, en weder te Laodicea in Syrie, en eindelijk te Limneum, een Lakonis dorp.*

7. Hippolytus *In het Latijn*, Theseïus heros. *Van deesen jongeling, de soon van Theseus, is gesprooken*, 1 *D.* 14 pag. in en by de minnebrief van Fedra.

VIERDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Hippolytus, nu geheeten Virbius, poogende Egerie wegens het verlies van koning Numa te troosten, verteld haar sijn ongeval, wel eer hem in Attika overgekoomen: nevens sijn vreemde herscheppinge, uitgevoerd door de jagtgodin. Doch sonder vrucht; aangesien Egeria in traanen smelt en word een springbron. Welke gestaltverwisselinge Hippolytus ruim soo wonderlijk scheen als de klaikluyt, in een jongen; en de speer van Romulus, in een boom verkeerd: of als de hoornen op het hoofd van Cippus.

Misschien hebt gij wel hooren verhalen, dat sekeren Hippolytus, door ligt-geloovigheid van sijn vader, en schelms bedrog van sijn stief-moer, om hals raakte; gij sult u verwonderen, en naaulijks gelooven willen 't geen ik seg: maar evenwel ben ik die selve
1, 2 man. Fedra, dat snoo gebroet van Pasifaë, versogt mij weleer te vergeefs om vaders egte bed t'onteeren: waarom 't staal, of uit vrees van uit brengen, of door spijt van 't hoofd te stooten, verbittert, mij op drong 't geen sij versogt had, en, aldus 't blaatje verkeert hebbende, mij vals betigtte. Hier op dreef mij vader onschuldig ter stad uit, en vervloekte mij vijandig in 't vlugten. Ik stoof
3, 4 met een wagen na Trezen, Pittheus stad, en was reeds op
5 de strand van de Korinthiër zee gerolt: als wanneer de zee begost te swellen, een groote water-berg scheen op te steigeren, te loejen, en in den top te breken. Uit
6 dese water-kloof borlt een gehoornde zee-stier, die, tot de borst toe uit 't nat in de lugt gesteigert, ten neus en wijden muil 't water uit spoor. Mijn vlugt-genooten waren verbaast; maar ik onversaagt, en in mijn ballingschap gerust. Wanneer de fiere rossen 't gesigt juist 't zeewaarr wenden, d'ooren steil op staken, uit schrik voor 't wan-gedrogt op den hol raakten, en den wage over 't klippige strand sleurden. Ik deed vergeefs mijn best om de beseeverde en beschuimde lei sterk te houden, en schrap geseten 't gespan met den tajen teugel kort op te houden. Nog had de doldristigheid der paarden mijn geweldige kragt niet vermeestert gehad; ten waar 't rat, dat gedurig om sijn as rolt, tegen een paal in flarden gestooten was. Dus schok ik uit de wagen, en dewijl ik aan zeel en teugel verwart bleef hangen, wierd 't ingewand uit mijn buik gedrukt, de seuwen op dé paal gespannen, mijn leden ten deele na gesleurt, ten deele gehaakt, bleven hier en daar leggen: 't gebeente knakte en kraakte. Doen hadge mij afgemat den geest moeten sien geven: niet een lit van mijn lighaam, dat kenbaar was: 't geheele lijf was niet als eene wond. Kontge of durfstge, o Godin; u leet bij 't mijne vergelijken? 'K besogt ook 't donker rijk van Pluto, en
koesterde 't gerabraakt lijf in de poel Flegeton. Nooit 7
had ik weder levend geworden, ten waar door de kragtige 8
artsenij van Esculapius, waar door ik verresen, of 't Pluto
lief of leet was, van Diana met een dikke wolk gedekt 9
wierd, ten einde ik weder onder 't volk gekomen, dus 10
begenadigt, geen nijd verwekken, veilig en onaangerant leven, en gesien mogt werden; daar-en-boven schonkze mij grijse jaren, verkneedde mijn aansigt, om niet bekent
te sijn, en twijffelde lang of se mij in Kreten of Delos wil- 11, 12
de laten wonen. Maar eindlijk dese eilanden overslaande, heeftse mij hier geplant. En ten einde ik nimmer aan 't ongeval van mijn rossen mogt gedenken, laste sij mij mijn naam te veranderen, en sprak: eerst hier gij Hippolytus, nu sult gij Virbius sijn. Sedert die tijd ont-
hield ik mij in dit woud: en schuile, als een kleine God, 13
hier onder de vleugelen van Mevrouw Diana, wiens gunsteling ik ben.

1. Fedra	Van welke	1 D. 14 pag.
2. Pasifaë		1 D. 16 pag.
3. Trezen		1 D. 18 pag.
4. Pittheus		1 D. 18 pag.
5. Korintier		1 D. 59 pag.
5. Zeestier		1 D. 14 pag.
7. Pluto		1 D. 112 pag.
8. Flegeton		1 D. 147 pag.
9. Eskulapius		1 D. 59 pag.
10. Diana, Cynthia		1 D. 89 pag.
11. Krete		1 D. 20 pag.
12. Delos		1 D. 227 pag.
13. Virbius		1 D. 103 pag.

14. Ver-

Dog Egeria schepte geen troost uit s'anders ongeval?
13 maar versmolt, soo als ze op den ondervoet des bergs neer-gegleden lag in tranen: tot dat Diana, door haar God-vrugtig treuren geraakt, 't lighaam in een kille bron verschiep, en de leden tot eeuwig springende wateren versmolt.

Dit nieuwe wonder verbaasde de Nimfen, en versette
14, 15 Hippolytus, even eens, als den Toscaanssen boer, die in 't om-ploegen van den akker sag, dat de kluit, waar uit een waarsegger stont te groejen, eerst van 't selfs, en sonder van iemant aangeraakt te werden, verroerde: daar na van klai een mens postuir aan nam, en met d'eerst-geschape mond het toekomend voorspelde. Tages noemden hem de land-saten: die de Toscaners aldereerst de wik-konst leerde. 16

En gelijk Romulus, die wel eer sijn speer, op den berg Palatijn gesteken, schielijk sag belommeren, en op een 17
nieuwe wortel, in plaats van 't ijser beslag, staan: soo dat

13. Versmolt) *Buiten de Kapeensse poort, in het woud der Kamenen, of Sanggodinnen, ontrent de straat van Appius.* Virgilius, 7 B. van den En. Juvenalis, 3 Berispd. *Sie dit afgebeeld*, 2 D. 432 pag.
14. Hippolytus) *In het Latijn* natus Amazone. *Siet* 1 D. 14 pag.
15. Toskaansse) *Sekere boer, in Thuscie, sijn akker ploegende, soo wierp het yser een groote klaykluit op, waar uit een kind voortquam, naderhand geheeten Tages; welke de Thusciers leerde het ingewand schouwen, en wiccholen.* Arnobius, 2 B. Cicero, 2 B. van de Voorspelling. Lukanus, 1 B. Ammianus, 21 B. 1 H.

Van de godendienst der Thusciers is algesprooken, 2 B. 374 pag. *doch siet hier de kleene Tages uit een klomp aarde kruipen.*

16. Leerde) Sabinus *meend dat aan deese Tages,* terræ filius, *t'eenemaal gelijk sijn geringe en onbekende godsgeleerde, die, gelijk als uit het aardrijk opkomende, met een nieuw en vreemd gevoelen daadelijk een vermaarde naam bekoomen.*

17. Palatijn) *Romulus, ontrent den Aventijnssen heuvel jaagende, wilde een verken met de werpschicht treffen; maar het geweer miste, en bleef aan de voet van den Palatijnssen berg in de grond steeken; als wanneer deselve in een kornoeljeboom wierd veranderd. Deese boom stond laage jaaren tierig en in sijn volle loof; tot dat sy eindelijk, ontrent den tijd der Burgerlijke oorlogen, verdorde en verging. Want Cesar, op die plaats timmerende, soo hebben de arbeiders, te dicht omtrent den wortel gravende, deselve gequetst en bedorven.* Siet Plutarchus, in het leven van Romulus. *Doch sie van den Palatijnssen berg*, 1 D. 251 pag. *en hier op deese wyse de hervormde boom.*

dat die nu geen ſpeer, maar een boom met taje looten geworden, tot verwondering van d'aanſchouwers, lommer-ſchadu gaf.

18 Of als Cippus, die na 't vermeeſteren van ſijn vijand weder-

18. Cippus) *Deeſe Genucius Cippus, Rooms veldheer, uit den oorlog verwinnaar wederkeerende, kreeg ſchielijk hoornen, ſoo als hy wilde ter poorten ingaan. Een ongemeen wonder. Alwaarom hem ook van de Toskaanſſe wicchelaars wierd voorſpeld, dat, indien hy binnen trat, hy ſekerlijk te Rome ſou koning gekooren worden. Maar Cippus, weetende hoe haatelijk ſelf de naam van koning te Rome was, bleef ſtaan, ging te rug, en verkoos voor deeſe hoogheid een eeuwige, doch vrywillige ballingſchap.* Val. Maximus, 5 B. 6. H. 3 voorb. *Siet hem hier, in deeſe plaat, beeſig met de Toskaanſſe waarſeggers.*

19, Volk)

wederkeerde, en sig in de rivier spiegelende, de hoor-
nen sag. Want hij sagse, en, meenende dat hem 't
spiegel-beeld bedroog, greep hij met de hand t'elkens na
't voor-hoofd, voelde 't geen hij sag, en niet meer seide,
dat hem 't gesigt bedroog. Dus hielt hij stant: sloeg 't
gesigt en 't gehoorent voor-hoofd ten hemel, en sprak:
o Goden, wat dit voor-spook ook mag te beduiden heb-
ben, is't voorspoed, het gedije tot heil van desen staat
19 en d'ingeseten van Romulus volk: is 't onheil; het
20 treffe mij alleen. Doen offerde hij op een begraasden
21 autaar, van groene aardsoden gemaakt, wel-riekende krui-
den, om de Goden te versoenen; daar na schonk hij of-
22 fer-wijn in kelken, en ondersoekt uit 't lillend ingewand
23 van geslagte lammeren wat hem beschooren was. 'T welk
24 als een Toscaansse wighelaar doorneuselt had, sag hij daar
in wel groote verandering van saken; maar niet klaar en
25 duidelijk. Daarna, als hij 't scherp gesigt van 't grom op
26 Cippus hoornen geslagen had, riep hij: o Koning Cippus
sijt gegroet, want dit gewest, dese rijks-stad sal nog on-
der u hoornen en heerschappij bukken. Toef maar niet
langer, en spoet u om d'opene poorten in te treden:
het nood-lot last u dit. Want gij sult soo haast niet in-
gehaalt sijn, of sult Koning wesen, en veilig gedurige
heerschappij voeren. Hij stapt te rug, draait 't nors ge-
sigt van stads wallen af, en sprak: og, dat de Goden
sulke voorspoken ver van mij, van mij dog wilden wen-
den: dan sou ik vrij regtvaardiger mijn leven in balling-
schap door brengen; als dat ik in 't kapitool Koning ge- 27
kroont wiert. Dus gesprooken hebbende, vergaart hij
aanstonts 't leger gros en krijgs-raat: bekranst eerst 't hoor- 28
nig hoofd met vreede-duidende laurier, treet op een 29
aardsoden heuvel, van 't strijdbaar krijgs-volk gemaakt, 30
aanroept, volgens ouder gewoonte, de Goden, en spreekt:
hier hebt gij, o mannen, een Heer, die, soo hij van u
niet ter stad uitgeboent wert, u Koning wesen sal. Wat
man dit is, sal ik u niet noemen, maar beteekenen.
Hij draagt hoorens op 't hoofd. Dit 's de man, die u, 31
na 't bediet eens wighelaars, bij-aldien hij sijn intrede
binnen Rome doet, slaafagtige wetten geven sal. Hij kost
wel door d'opene poorten ingeboort hebben; maar ik
wederhielt hem, schoon mij niemant nader bestaat als
desen. Weert, o mannen, die karel uit de stad, of
boeit hem, is hij 't waardig, met ketenen, of ontlast u
van vrees door 't ombrengen van dien voorspelden dwin-
geland. Hier over begost 't volk te mompelen, even als 32
de hoog-getopte pijn-bossen, door bitsen ooste wind door
suist, rijsselen; of 't geswalp der golven, van verre gehoort.
Maar onder het verwart gequaak van 't gros, stak dit ge-
roep bijsonder door: wie is de man? Elk siet na 't voor-
hoofd, en soekt de hoorens, die hij beteekent had. Maar
Cippus antwoorde: hier hebt gij de man, die gij soekt;
met streek hij, in weer-wil van 't volk, den krans af, en
ver-

19. Volk) *In het Latijn* Quirites. *Siet* 1 D. 125 pag.

20. Begraasden) *Siet* 2 D. 122 pag.

21. Kruiden) *Hoe, kruyden,* Valentijn? *ik seg alleenlijk, wierook; van welk reukwerk is gesprooken,* 1 D. 68 pag.

22. Wijn) *Het wijnplengen is afgebeeld,* 1 D. 69 pag.

23. Lammeren) *Siet de* Bladwijser.

24. Toskaansse) *Van dese spraken wy,* 2 D. 374 pag.

25. Grom) *Van het ingewandschouwen is gesprooken,* 1 D. 44 pag.

26. Cippus) Pighius *wil dat men Cipus sal schrijven; om dat onder de Burgemeesterlijke* Penningen *worden gevonden die van de Cipien.*

27. Kapitool) *Siet het aangeteekende,* 1 D. 251 pag.

28. Raad) *De Roomsse Raad word somwylen, soo op Latynse als Griekse* Gedenkpenningen, *met een mannelyk gelaat, nevens de bynaam van heilig, afgebeeld. Gelyk deselve soo mede word toegenaamd by* Virgilius, in het 1 B. van den En. *en* Juvenalis, in het 11 Berispd. *aangetoogen by de* 144 der uitgelesene Penningen van meermaalen genoemde Heer DE WILDE.

29. Laurier) *Van den laurier spraken wy,* 1 D. 125 pag.

30. Aardsoden) *Wanneer, by de Romeinen, de veldheer het leger meende aan te spreeken, soo wierd daar schielijk een vierkante hoogte gemaakt; van waar gemelde krijgsoverste gemakkelijk sijn volk kon oversien, en dit hem van alle kanten hooren. Van soodaanigen gerechtplaats gewaagen* Klaudianus, in Gildon. Statius, 5 B. der Mengeld. 2 D. Lukanus, 5 B. Tacitus, 1 Jaarb. 5 H. *behalven* Ammianus, Dio, Plinius, *enz. Gy sietse op de* Gedenkpenningen *van Kaligula, Nero, Galba, Alexand. Severus, en veel andere Keiseren, by* Oudaan, in het 22 Taf. gelijk mede Lipsius, Stewechius, *enz.*

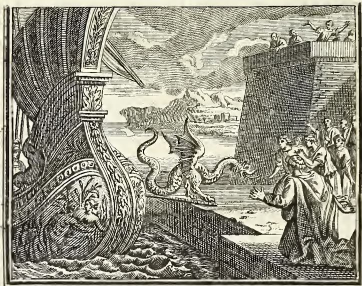
31. Hoornen) *De hoornen sijn al van ouds geweest het sinnebeeld van een hooge magt en koninglijke grootheid, by de Chaldeërs, Feniciers en Hebreën.* Daniel, 7 H. 24 vers. *verstaande door de thien hoornen van het verschijnend zeegedrocht soo veele vorsten, te weeten; Alexander, Seleukus, Lysimachus, Demetrius, Antigonus, Ptolemeus, enz. voeg hier by* Johannes, Openb. 13 H. 2 vers. en 17 H. 12 vers. *aangetrokken by den doorgeleerden Heer* FR. SPANHEMIUS, in sijn 5 Verhandeling over de Penningen.

32. Pijnbossen) *Het Latijn heeft* pineta Peliaca. *Van de bosrijke berg Pelion is gesprooken,* 1 D. 139 pag.

vertoonde 't paar hoornen, waar mede ſijn hoofd bepronkt was. Doen ſloegenſe alle 't geſigt ter aarde, verſugtten, en ſagen tegen 't hart (wie ſou 't gelooven) dat hoofd wel waardig beter kroon: en niet langer gedoogende d'ontblooting van ſijn eer, ſettenſe hem een eer-kroon op 't hoofd. Maar d'overſten ſchonken u, o Cippus, aange-
ſien gij u intrede niet in de ſtad mogt doen, ſoo veel lands 33
tot belooning van u helde-daden, als gij op eenen dag met
een paar oſſen koſt om-ploegen. En graveerden, tot een
eeuwige gedenk-teeken, u wonder-gehoorent hoofd, in de 34
koper-poort.

33. Lands) *Dat de rijkdom der aaloude onder andere in kooren beſtond, en dat den akkerbou ſelf van de vermogenſte wierd gehandhaaft, is elders aangeteekend.*

34. Koper) *Genoemd* Rauduſculana; *wegens* raudum, *in die tijd geheeten* koper; *niet dat de poort geheel van koper was, maar alleenlijk met de plaaten van dat metaal was beſlagen en geſterkt.* Feſtus. Varro, 5 B. van de Lat. Taal. 34 H. *Vorders ſchrijft van het beeld, ter loffelijker geheugenis alhier geplaatſt,* Val. Maximus, in het aangetoogen 6 H. ſijns 5 B.

VYFDE HOOFDSTUK.

INHOUD.

Wanneer Rome van een ſwaare ſterfte, ontallijke menſchen wegrukkende, wierd aangetaſt, ſoo ſond men naar Delfos om hulp en ontſet. Apollo liet de geſanten weeten dat men Eskulapius van Epidaurus moeſt haalen, om die godheid ſijn ſitplaats te Rome te doen hebben. Men ſend dan geſanten naar Peloponneſus. Het godebeeld word verſocht, doch van de Epidauriers geweigerd: terwijl Eskulapius, ſich in een woudſlang verſcheppende, de ſtad verliet, en met de geſanten naar Rome trok: alwaar hy midden in den Tyber ſich op een eiland nederſtelde, en gemelde ſterfte, ſchielijk gekomen, ook ſchielijk deê vertrekken.

1 Ontvouw ons nu, o ſang-godinnen, die de digters kragtig begenadigt (want gij hebt grondige kennis, en

1. Sanggodinnen) *Van welke,* 1 D. 115 pag. en 199 pag.

2. Esku-

en onthout de geschiedenissen van oude tijden) hoe 't bij
2 quam, dat de Romeinen Esculapius, op 't eiland, dat den
3.4 Tyber om-spoelt, ontfangen, als een God in hunne kerken hebben aan-genomen. Een schriklijke pest besmette wel eer de lugt van Latium. De menssen gingen doods en stinkent als bloedeloose geraamten quijnen. Tot datse, moe van begraven, door hulp van menssen, en konst der Artsen geen baat vindende, den hemel tot haar toevlugt
5 namen: na Delfos, 't middel punt van Grieken, verttokken, om Febus God-spraak te hooren, en baden, dat hij door een heilsaam antwoort haar ellendigen staat wilde redden, en een einde maken van de rampen in die groote stad. Doen schudde en beefde de plaats, en,
6,7,8 Febus pijl-koker met d'omvlogte laurier: en den drievoet grimde uit het diepste van 't Choor dese stem, die haar geweldig ontsette, en aldus luide: 't geen gij, Romein, hier komt soeken, hadge nader bij u hooren tesoeken; soekt het nu nog digter bij; gij hebt Apollo tot verligting van u ellenden niet van nooden, maar
9 Apolloos soon. Vertrek met geluk op de reis: en
10 haalt hem in u stad. Welke last als de wijsen Raad was aan-gedient, ondersogt hij in wat stad sig Febus soon ont-
11 hielt, en sont afgesanten te water na Epidaure. Alwaar
12 sij met 't kromme schip geland sijnde, in de vergadering des Grieksen Raads verschenen, en baden dat haar den God overgelevert mogt werden, om door sijn genadige tegenwoordigheid, de sterfte in Italie te doen op houden, 13 te meer om dat haar de wisse God-spraak sulks bevolen had. Den Raad was onderling verdeelt in advijsen. Eenige oordeelden datmen haar dit te gevalle hoorde te doen. Veele andere bragten in, dat het dienstig was den God te houden, haar toeverlaat niet te laten glippen, en aan andere over te geven. Terwijlse aldus in beraad staan, ontschoot haar den dag, die van's aard-rijks schadu met een swarte sleuier overtogen wiert. Als wanneer u God den heiland, o Romein, in een droom scheen voor 't 14 bed te staan, soodanig als hij in de kerk wert afgebeelt, met een boeren stok in de linker hand, met de rechter 15 den langen baard streelende, en u minsaam aldus toe te spreken: sijt onbeschroomt, ik sal komen, en dese beeltenis hier laten. Let maar aandagtig op dese slang om dien stok gekrult, op dat gij, deselve siende, mij kennen moogt. In dit lichaam, maar groter, sal ik veranderen, en sal soo groot schijnen, als sig Godlijke ligchamen moeten vervormen. Na dese woorden verdween de God, met hem den droom en slaap, die verdreve, 't al vermakende ligt na sig sleepte. Als Auroor 's anderen daags 't star-ligt van den hemel gevaagt had, vergaderden de Griekse Heeren, nog onseker wat sy doen wilden, in den heerlijk gewrogten tempel van den God, die haar wiert afgevergt: 16 en baden, dat hij door eenig hemels teeken wilde te kennen geven, waar ter wereld hij sig onthouden wilde. Naaulijks

2. Eskulapius) *In het Latijn* Coronides; *wegens sijne moeder. Siet* 2 D. 59 pag. *Vorder is van hem en sijn gedaante, en toegevoegd offer gesprooken,* 2 D. 59 pag.
3. Tyber) *Van welke rieviere,* 1 D. 36 pag.
4. Ontfangen) *Te weeten in het jaar van Romes opbou,* 462; *gelijk al is aangeteekend,* 2 D. 78 pag.
5. Delfi) *Van welke stad,* 1 D. 239 pag.
6. Pijlkooker) *Siet* 1 D. 105 pag.
7. Laurier) *Van Apolloos laurieren spraken wy,* 2 D. 29 pag.
8. Drievoet) *Van Apolloos drievoet is gesprooken,* 1 D. 11 pag. *en van de priesterinne, welke op deesen drievoet sittende (en niet staande) het antwoord aan de vragers gaf,* 1 D. 271 pag.
Doch hier moet noch worden bygevoegd, dat deese drievoet (met den huyd van Pyton bewonden) in den tempel stond boven seker gat, waar uit een seldsaame damp oprijsende, deese priesterinne gelijk als met de geest van waarseggen beswangerde. Siet van dit gat Diodorus, 16 B. 26 Justinus, 24 B. 6 H. *en sie mede dit geheele gedoente in een plaat niet onkunstig verbeeld, by* ANT. van DAALEN; *in een doorwerkte verhandelinge, ontmaskerende de nietigheid der gewaande kerk-orakelen.*
9. Geluk) *In het Latijn,* bonis avibus. *Siet* 2 D. 130 en 131 pag.
10. Raad) *Van welke* 2. 247 pag.
11. Epidaurus) *Van welke stad is gesprooken,* 2 D. 78 Pag.
12. Kromme } *Siet* { 2 D. 89 pag.
13. Italie, Ausonie } *Siet* { 2 D. 385 pag.
14. Romein) *Q. Ogulnius, der gesanten hoofd en opperste; volgens* Val. Maximus, 1 B. 8 H. 2 Voorb.
15. Stok) *Om welken een slang sich om heenen rold, volgens* Apulejus, 1 B. der Herschepp. Sidonius, 4 B. 3 Br. Festus, in sijn Woordeboek. *gelijk hy ook met deese word afgebeeld op de twee keiserlijke* Geldmunten, *by* Oudaan, in het 82 Taf. *Ondertusschen leeren ons de* Sinnebeeldschrijvers, *dat de stok knobbelig en vol quasten is, om dat in de Geneeskunde ons voorkomen twyfelachtigheden, bekommeringen en tegenwerpingen; ja self (uit* Makrobius, 1 B. der Saturn. 20 H.) *dat men een slang Eskulapius toevoegd, om dat deese, haaren huid afstroopende (siet* 1 D. 149 pag.) *en vaardiger en frisser voor den dag koomende, een sinnebeeld is van een sterveling, die met het afleggen van sijn siekte ook gelijk als verveld.*
16. Tempel) *Eigentlijk niet binnen maar buiten de stads muuren van Epidaurus. Een heerlijk, groot, en wijduitgestrekt gebou; beschreven, nevens het sittend beeld van Eskulapius, by* Pausanias, in Korint.

17. Slang)

lijks waren de woorden uit de mond, of den God ver-
17 scheen in een slang, met een gulde verheve kuif, gaf met geschuiffel teeken van sijn tegenwoordigheid, en deed op sijn aankomst sijn beeld, altaren, kerk-deuren, marmere vloer, en 't vergult gewelf daveren. Doen rees hij tot de borst over-eind in 't midden van de kerk, en keek met flikkerende blikken 't heir eens over. Doen stont al 't volk vol schriks; maar den kuisse prie-
18 ster, met den witten offerband om 't hoofd bewoelt, kende de Godheid, en riep: siet hier u God, u God:
19 merk alle met aandagtige eerbiedigheid, en buigt u stil voor hem neder, die hier vergadert zijt. U verschijning, o schoone Godheid, gedij ons tot heil, en segen 't volk genadelijk dat u dient. 'T volk dat 'er tegenwoordig was, boog eerbiedig als bevolen was, voor den God ter aarde, herhalen 's priesters woorden: en de Romeinen bewesen hem met woorden en gedagten Godvrugtige eerbiedigheid: waar op haar Esculapius toeknikt, en met 't verschudden van sijn kuif, door drie-werf schuiffelen, en drillen met de tong, wisse teekenen van sijn wil gaf. Doen
20 kroop hy de marmere trappen af, keerde 't hoofd eens om, sag nu reisvaardig na sijn oude altaren, en begroette voor 't laatst sijn huis en kerk, waar in hij gewent was te wonen. Daar na kroop hij, soo lang hij was, over straat, die met bloemen bestrooit was, krulde sig in bogten, en 21
streefde door 't hart van de stad na de haven, die met een bogtigen dijk om-togen was. Hier hielt hy stant, scheen 't volgende gros Epidauriers, dat hem uitgelei deed, met een minsaam geluid vaarwel te seggen, en glipte in 't schip der Romeinen, 't welk, den last van die Godheid voelende, diep neer woeg. Hier over verblijdden sig de Romeinen, slagten een stier op 't strand, en maken de 21
meer-touwen van 't bekranste schip los. 'T welk terwijl 't met een lugtkoeltje door-stak, rees den God over eind, vleide 't hoofd op 't opgekrult paveljoen neder, oversag 22
de blaauwe zee, en raakt, met een wester koeltje in ses da- 23
gen over de Ionisse zee gezeilt, nu de kust van Italie: doen 24
sette hij 't voor-bij de kerk van Juno op de kaap Lacinie, 25
en Scylla's kust: liet Japygie leggen, vermijdde met den 26, 27
riem d'Amfrisierklippen, koos ter regter-hand het steil 28
Cerauner hoofd, Romechie, Caulon, en Naritie, mar- 29, 30
telt door d'enge straat van Sicilie, set het voor-bij Eools 31
wind-hof, 't koperrijk Temese, Leukosie, en 't roose- 32, 33
quekend Pestus. Daar van daan langs 't eiland Caprea, 34, 35
Miner-

17. Slang) *Diergelijke tamme slangen, sijnde mede goudverwig, onthielden sich ontrent deesen tempel; velgens de gemelde* Pausanias.

18. Offerhand) *Van welke*, 1 D. 125 pag.

19. Stil) *In het Latijn*, favete linguis. *Siet het aangeteekende*, 1 D. 193 pag.

20. Trappen) *Van de trappen der hooggeboude tempelen soo van Latijnen als Grieken spraken wy*, 2 D. 25 pag.

21. Bloemen) *Een plechtigheid, waargenoomen, niet alleenlijk ondet het inhaalen der zegepraaleren; volgens het aangeteekende*, 1 D. 119 pag. *maar ook in het ontfangen of uitleiden van hooge persoonagien.* Kurtius, 9 B. 10 H. spreekende van Alexander. *ja self in het wegleiden van de bruid naar het huis van den bruidegom. Siet* elders.

21. Stier) *Siet der aalouden godvruchtigheid. De bootsgesellen, een ruuw volk, gingen nooit zee kiesen, voor sy de goden een behouden reis hadden afgebeeden. Hier offerense een stier; te weeten aan* Neptuin: *volgens het aangeteekende*, 1 D. 153 pag.

22. Opgekrult paviljoen) *Een vreemde taal van onse* Valentijn; *waarom niet den boogsewijs opgaanden achtersteven? Van deese spraken wy meermaalen; als* 2 D. 89 pag.

23. Ses dagen) *Het Latyn omschrijft dit met te gewagen van* Pallantis, *dat is, Aurora. Siet* de Bladwijser.

24. Ionisse } *Siet* { 2 D. 114 pag.
25. Lacinie } { 2 D. 408 pag.

26. Scylle) *Neen* Valentijn; *het Latyn heeft* Scyllæum; *sijnde by de Bruttiers een hooge steenrots, met een breede en lange voet, vertoonende zeewaarts een half eilandeke.* Strabo, 6 B.

27. Japygie) *Siet* 2 D. 390 pag.

28. Amfrisier) *De scheepvaarende ontmoeten in Italie, aan de zeekust van de Bruttii, Lacinium, en Japygium, Kaulon, de Lokri, de Naryciers: maar nergens vinden sy Amfrisium, Ceraunia, en Romechium, Soo dat op deese plaats self ook de diepgeleerde* Turnebus *staat te kijken, gantsch geen raad weetende om eenigsins hier mouwen aan te setten. Siet het* 1 B. sijner Versaameling 22 H.

29. Kaulon) *Ook wel geheeten Aulon; een hooggelegen stedeke in het uiterste van Italie, by de Lokri.* Plinius, 30 B. 10 H. Strabo, 6 B. Virgilius, 3 B. van den En.

30. Naritie) *Of Narix; van welke stad*, 2 D. 250 pag.

31. Straat, Pelorus } *Siet* { 1 D. 63 pag. en elders.
32. Temesa } { 2 D. 249 pag.

33. Leukosie) *Een eilandeke, gelegen by de Lukaniers, in de bogt van Pestus.* Strabo, 6 B.

34. Pestus) *Een zeestad by de Lukaniers, ook wegens Neptunus geheeten Posidonia, ontrent het riviertje*

36, 37 Minerva's kaap, de heuvelen die met Surrentijnsse da-
38, 39, 40 delen trotsbeplant staan, Herculane, Stabie, Napes, een
stad tot vermaaklijke uitspanning bequaam, dan vorder
41, 42 langs de kerk van de Kumeesse Sibylle, de warme bron-
43 nen, Linterne met mastik geboomte beset, den stroom

Vulturnus, die veel sand langs de grond schiet, Sinuesse, 44, 45
't nest van witte slangen, 't banglugtig Minturne, Kaje- 46, 47
te, daar Eneas sijn voedster begroef, Formie 't hof van 48
Antifates, Terracine rontom in 't moeras, 't eiland van 49, 50
Circe,

viertje Silaris. Plinius, 3 B. 5 H. Strabo, 5 B. Mela, 2 B. 2 H. *gesticht van de Doriensers.* Solinus, 8 H. *berucht wegens haare roosengaarden, tweemaal 's jaars roosen voortbrengende.* Virgilius, 4 B. der Landged. Martialis, 4 B. 42 D. en weder, 12 B. 31 D. Propertius, 4 B. 5 D. *behalven* Klaudianus, *enz.*

35. Kaprëa) *Een hoog en klippigh eilandeken in de Toskaanse zee, tegen over Surrentum of de Kaap van Minerva.* Dio, 52 B. *berucht door het afgesonderd leven van keiser Tiberius, aldaar in allerhande buitenspoorigheden sich verloopende, sonder eenigsins te letten op de bestieringe van het Roomsse rijk.* Plinius 8 B. 6 H. Suetonius, in Tib. 40 H. en Juvenalis, in het 10 Schimpd. *hoewel het te vooren ook al is geweest de rustplaats van keiser Augustus.* Suetonius, in Augusl. 98 H.

36. Minervaas kaap) *Op de landpaalen van de Kampaners en Picentiners, Athenaum geheeten by de Grieken. Het had een zeekapel, van Ulisses gesticht ter eeren van Minerva.* Strabo, 5 B.

37. Surrentijnse) *Surrentum was een oude stad van Kampanie, heden genoemd Sorrento; gelegen aan de gemelde voorberg van Minerve.* Mela, 2 B. 4 H. *eertijds de verblijfplaats der Sirenen.* Plinius, 3 B. 5 H. Statius, 2 B. der Meng. 2 D. beschrijvende de lustplaats van Pollio. *hebbende op haare heuvelen beroemde wijnbergen, en vervolgens aangenaame wijn.* Martialis, 13 B. 110 D. Plinius, 14 B. 6 H. Ovidius op deese plaats: *hoewel hier de goede* Valentijn *onverantwoordelijk overset*, palmite Surrentino, Surrentijnsse dadelen.

38. Herkulane) *Herculanum schrijft* Cicero (7 B. 3 Br. aan Attikus) *heden genaamd* Torre del Græco; *een zeestad in Kampanie, tussschen Napels en de Stabii.* Strabo, 5 B.

39. Stabie) *Een stad in Kampanie, op de grenssen der Picentijners, aan de mond van den Sarnus, niet verre van Pompeii. Doch deese van Sulla sijnde verwoest* (*volgens* Plinius, 3 B. 5 H.) *heeft men een nieuw Stabie gesticht, wat naarder aan de stad Napels. Van deese gewaagd behalven* Seneka, Silius, 14 B.

40. Napels, Parthenope }
41. Kumeesse } *van welke beide* 2 D. 378 pag.

42. Warme) *Versta de Bajen, van welke aangenaame plaats*, 1 D. 208 pag.

43. Linternum) *Een kleene plaats in Kampanie, tussen Kume en de rieviere Vulturnus, berucht door Scipio de Afrikaaner, herwaars in ballingschap gedreven, en als een vergeeten burger hier overleden.* Livius, 38 B. 53 H. Val. Maximus, 2 B. 10 H. 2 Voorb. en 5 B. 3 H. 2 H. *Van dit stedeken spreekt mede* Silius, 8 B.

44. Vulturnus) *Een riviere van Kampanien, loopende verby het stedeken Vulturnen, welke mede word geheeten Kapua, tussen Linternum en Sinuessa. Te weeten geensins het selve sijnde met het beruchte Kapua, verder in het land liggende. Doch siet* Livius, 4 B. 37 H. *Van deese rievier gewaagen* Virgilius, 7 B. van den En. Statius, 4 B. der Mengeld. 3 D. Silius, 8 B. en Lukanus, 2 B.

45. Sinuesse) *Een stad in Kampanie, niet verre van de rieviere Liris; eertijds geheeten Sinope.* Plin. 3 B. 5 H. Livius, 10 B. 21 H. Strabo, 5 B. *hebbende gesonde wateren, self de vrouwen bevruchtende.* Tacitus, 12 Jaarb. 66 H. Plinius, 31 B. 11 H. Martialis, 11 B. 8 H. *en lekkere wijnen, het manvolk verlustigende.* Martialis, 13 B. 108 D. *doch ook waterslangen, volgens* Ovidius, op deese plaats.

46. Minturne) *Een stedeken in Kampanie, aan den Liris, tussen Sinuesse en Formie; heden genaamd Trajetto; van een quaadaatigen lucht, wegens de omgelegene moerassen.* Horatius, 1 B. 5 Br. Strabo, 5 B. *In welke de vermaarde Marius sich verstak, toen hy vlood voor de wapenen van sijn doodvyand Sulla.* Plutarchus, in Mar. Florus, 3 B. 21 H. Lukanus, 2 B. Juvenalis, 10 Berispd.

47. Kajeta } *Siet* { 2 D. 380 pag.
48. Formie } *Siet* { 2 D. 382 pag.
49. Antifates } *Siet* { 2 D. 382 pag.

50. Terracine) *Ook geheeten Anxur, en Trache of Trachinie, een stad der Volscen, op een rots gelegen.* Livius, 4 B. 59 H. Horatius, 1 B. 5 Berispd. sijnde sijn reisbeschrijvinge. Lukanus, 3 B. Silius, 4 en 8 B. *eerende Jupiter Anxur, in het Grieks gesegt*, buiten het schermes: *dat te seggen is, of ongebaard en jong; of ruyg en ongeschooren.*

Wat aangaat de jonge Jupiter, van deese gewaagen Statius, 1 B. van Achill. Klaudianus, op het 4 Burgem. van Honorius, *behalven* Nonnus, Apollonius, *enz. en soo word van sijn ruygen baard (te*

51, 52 Circe, tot ontrent 't hard-ftrandig Antium. Waar na toe
als matroos, vermits 't hol water, 't fchip wende, ont-
krult den God fijn lijf, glipt in veel bogten en groote
kronkels over boort, en ftreeft na vaders kerk, aan de
53 zeekant geftigt. Als de zee weder bedaart was, verliet E-
fculapius, na fijn onthaal in vaders tempel, d'altaren,
fchoof met 't fchobbig lijf een fpoor in 't fandig ftrand,
en vlijden 't hoofd, op 't roer van 't fchip leunende, op
54 't hoog paveljoen; tot dat hij te Kaftrum, 't heilig Lavi-
55, 56 nium, en voor de mond des Tybers dreef. Hier quam
alderhande flag van volk, vrouwen, mannen, onder an-
deren, Vefta's Nonnen, die 't Trojaans vuir waar nemen, 57, 58
en verwelkomen den God met blij gefchal Waar 't fnelle
fchip tegens ftroom wiert opgevoert, ftont de wierook op
altaren, langs d'oevers wederfijts op een rei geftelt, in 't
vuir en kraakte, en begeurde de lugt met lieflijken reuk. 59
Men bolde en keelde offer-vee. Als de flang nu binnen
Romen, 't hoofd der wereld, gekomen was, reesfe over- 60
eind, ftak den kop op tot boven aan de maft, en fag ront-
om na een bequame woonplaats. Den Tyber, in tween ge-
klieft,

fien op alle Penningen, *voornaamlyk de Griekfe, by* Goltzius) *gefprooken by* Prudentius, in de Loffang van Romanus.

51. Circe) *Van dat ftedeken is gefprooken,* 2 D. 382 pag.

52. Antium) *Hoofdftad der Volfcen in Latium, gelegen aan de zee.* Strabo, 4 B. *berucht door de tempel van de Fortuin.* Horatius, 1 B. 35 Lierd. *en de godfpraaken, aldaar by lootingen uitgegeven.* Suetonius, in Kalig. 57 H. *Van deefe zeeftad is noch de geheugenis gebleven in* Kaap de Anzo *en* Torre de Anzo; *doch uit haare puinhoopen fpruit Neptunium of* Nettuno. *Voorts was hier ook gebooren de keifer Nero; volgens* Tacitus, 15 Jaarb. 23 H. Suetonius, in Neron. 6 H. *Siet, onder de Burgermeefterlyke* Penningen, *op die van de Ruftien het Goede en Quaade Fortuin verbeeld.*

53. Gefticht) *Dat Eskulapius, of liever fijn gewijde flang, tot Antium aan land ging, getuigd mede* Val. Maximus, 1 B. 8 H. 2 Voorb.

54. Kaftro) *Mede een Latyns zeeftedeken in Italie, Innuus of Pan toegewijd, tuffen Antium en Afrodifium.* Strabo 5 B. *merk ondertuffen aan foo in Italie als in andere gewelten van Europa, veelerhande ftedekens van de felve naam.*

55. Lavinium) *Van welke ftad elders.*

56. Mond) *Aan welke van koning Ankus was gebouwd de ftad en haven Oftia.* Livius, 1 B. 33 H. Florus, 1 B. 4 H. Feftus. *Had een meir, heden by naar opgedroogd, welke tot een fchoonen haven gemaakt was van den keifer Klaudius; naderhand van de volgende verbeterd en vernieuwd.* Suetonius, in Klaud. 20 H.

De gedachtenis van Oftiaas ftichtinge ontmoet ons op de Penningen *der Marcien, by* Fulv. Urfinus; *gelyke wy de haven van Klaudius vinden op een* Gedenkmunt *van Nero, onder andere by* Oudaaan, 6 Gefpr. 108 Taf. 3 Penn.

57. Nonnen) *Waaren jonge maagdekens, tot den dienft van de godinne Vefta verkoofen, eerft door den koning Numa, en naderhand door den Opperhoogepriefter.* Gellius, 2 B. 12 H. Prudentius, 2 B. tegens Symmach. *ze waaren in getalle vier, en namaals fes.* Plutarchus, in Numa. Dionyfius, 2 B. 68 H. *wierden by lootingen genoomen uit twintig, in een geftelden dagvaard; aangefien fy nauwernood hier toe van de ouders wierden overgegeven.* Suetonius, in Auguft. 31 H. *want fy waaren* 30 *jaaren verbonden, en gingen (fijnde in haar fevende jaar ingekleed) uit den tempel in het* 37 *jaar; als wanneer fy mogten haar vermaak neemen en trouwen: hoewel men echter haar wijs maakte het huwelijk ongelukkig en rampfalig voor haar te fijn.* Prudentius, in het aangetoogene B. Tacitus, 2 Jaarb. 86 H. fpreekende van Occia.

Verders fal van haare verdeelingen, dienften, en eerbewijfingen elders gefprooken worden; gelijk ook van haare ftraffen, wanneer fy fick in ontucht verloopen, is aangeteekend, 2 D. 101 pag.

Siet ondertuffchen deefe nonnekens afgebeeld op de Penningen *der keiferinnen, Fauftina en Lucilla, by* Choul, in het B. van de Godsd. 231 pag.

58. Vuur) *Siet het aangeteekende, nevens de afbeeldinge van het Veftaalfe vuur,* 1 D. 179 pag.

59. Altaaren) *Langs de ftraaten weleer gefet, in het plechtig inhaalen van een gekroond hoofd; het felve quanfuis als eenige godheid, met de alleruiterfte pluimftrykerye, aanmerkende.* Kurtius, 5 B. 1 H. fpreekende van Alexander, treedende binnen Babel. Juftinus, 24 B. 3 H. fpreekende van de komft van den fchelmfen Ptolemeus in Kaffandrea. Tacitus, 2 Gefchichtb. 70 H. fpreekende van Vitellius, gaande binnen Kremona. *Alwaar om ook op de* Gedenkpenningen, *vertoonende de plechtige intreede van een Rooms Keifer, tuffchen de beelden gemeenlijk een altaar word geplaatft. Siet* Oudaan, 20 Taf. 2 Peen. en elders.

60. Keelde) *Van het flachten en keelen der offerbeeften is gefprooken,* 2 D. 212 pag.

61. Eiland)

61 klieft, omvangt een ſtukje lands, genaamt het Eiland, 't welk hij wederſijts met even lange armen omhelſt. 62 Hier op begaf ſich Eſculapius van 't Latijns ſchip, ſchoot ſijn Godlijke gedaante weder aan, maakte een einde van de droevige ſterfte, en queet ſig als een heiland voor de ſtad.

61. Eiland) *De woede van het gemeen tegens koning Tarquinius de Trotſe ging ſoo verre, dat ſy niet alleenlijk hem, met ſijn hof, Rome ontſeiden, maar ook ſijne ſaaiakkeren heiligden; en midlerwijlen het kooren daar af maaiden en hol over bol in den Tiber wierpen. Vorders pakte ſich dit kooren aan de grond, en wierd allengskens met het aanſetten van modder en vuiligheid een eiland: naderhand met twee bruggen aan weerſijden aan de boorden des Tibers vaſt gehecht. Sie* Dionyſius, 5 B. 13 H. en Livius, 2 B. 5 H. mede aangetoogen, 1 D. 182 pag.

62. Begaf) *Dit vertoond ons een keiſerlijke* Munt, *ook boven al aangetrokken*, 2 D. 78 pag. *Ondertuſſen merk aan dat dit eiland alstoen noch was buiten Romes omtrek: want de tempel van Eskulapius wierd hier buiten de ſtad geſteld, gelijk mede die was van Epidaurus, volgens het aangeteekende*, 2 D. 429 pag. *Doch* Plinius geloofd, 29 B. 1 H. *dat de aaloude Romeinen geen tempel van Eſculapius wilden dulden binnen hunne muuren, om dat ſy de Geneeskunde verachteden en t'eenemaal verwierpen. Hoewel* Plutarchus, in de 94 Vraag. der Roomſ. *geloofd dat die tempel buiten Rome ſtond; op dat de ſieken aldaar ſich van een oopene en ſuivere (deswegen geſondere) lucht ſouden moogen bedienen.*

SESDE en laatſte HOOFDSTUK.

INHOUD.

Hier ſluit de weergaaloofe Dichter het wonderlijk aan een geſchakeld werk (van vyftien boeken) met den keiſer Auguſtus te vleijen op een overſeldſaame manier. Want hy doet Venus, quanſuis de grondſlaglegſter van het huys der Julien, by Jupiter koomen, aldaar verſoeken de vergodinge van Julius Ceſar, en het verſoek verwerven. Waar op hy dan verhaald hoe de gemelde Julius, door de ſaamgeſwoorne, onder het beleid van Brutus en Kaſſius, in den Raad word doorſtooken, en ſijn ſiel, in een hairige ſterre verſchept, aan den hemel, tuſſen andere geſternten ingeplaatſt.

 1. Ceſar)

DEse God quam als een uitlander in onſe kerken.
1, 2 Maar CÆSAR is een inlands God in ſijn eige ſtad.
3 Die ſoo in oorlog als vreede uitmuntende, niet meer
4 door ſijn oorlogen, met ſegeſtatien voltooit, door ſijn
verrigting in pais, en ſchielijk verkrege heerlijkheid,
5 in een nieuw ſtaart-geſtarnte veranderd is, als door ſijn
ſoon. Want onder al Cæſars daden is niet grooter uit-
gerigt, als dat hij vader van deſen ſoon wiert. Dunkt u 6
dit grooter roem, de Zee-Britannen gebengelt, met de 7
ſege-pralende vloot door de papier-rijke en ſevenmondi- 8
ge Nijl gebraveert, de weerſpannige Numiden, den A- 9, 10
fri-

1. Ceſar) *Van wiens vergoodinge al geſprooken is*, 1 D. 82 1 pag. *hy was de ſoon van Lucius Julius. Ceſar en Aurelia, Kottaas dochter; eene der beruchtſte Krijgsoverſten, niet alleenlijk wegens het overheeren der oude Gallen, Germaanen en Spanjers; maar voornaamelijk wegens het onderdrukken der Roomſſe vryheid, door het ontwapenen en vermeeſteren van Pompejus en ſijne aanhangelingen. Sie ſijn bedrijven omſtandelijk beſchreeven en verteld van* Plutarchus en Suetonius, in ſijn Leven; behalven ſijne eigene Aanteekeningen, Lukanus, *enz.*

Wy hebben ſijn weeſen en gedaante op verſcheidene Gedenkmunten, *by* Goltzius, *en alle de meergenoemde; ſijnde het hoofd of geheel bloot, of gelaurierd, of geſluijerd en gedekt, of (indien men het met* BEGERUS *houd, ſpreekende van een* Penning der Minuten.) *gehelmd.*

2. Inlands) *Soo waaren ook Herkules en Bacchus, inlandſe goden by die van Thebe. Siet* Statius, 10 B. der Theb. in de reede van Kapaneus, der Godenterger.

3. Vrede) *In het Latijn* toga; *ſijnde dit Romeinſſe kleed, alleenlijk van den burger in de ſtad gedraagen, het ſinnebeeld van ruſt en vreede. Soo word het ook genoomen by* Cicero, in het 3 B. van den Redenaar. en in de 3. der Filipp. en eindlijk elders in de Gemeenſaame Br.

Van de toga *ſpraaken wy omſtandelijk*, 1 D. 217 pag.

4. Zegeſtaatſyen) *Siet het aangetekende van de zegepraal*, 1 D. 118 en 119. *alwaar gy mede de zegepraaler, op ſijn wagen ſult vinden afgebeeld.*

5. Staartgeſtarnte) *Sie van de* comeet *of ſtaartſterre, te weeten ſoo van ſijn aart en verſcheidenheid als van ſijn treurige en ſchadelijke (het geen* BEKKER *en ſijne voeſterlingen ontkennen) uitwerkſelen, meergenoemde* Celeſtinus, in Meteorolog. in de 4 Verhandel. 1, 2, 3, 4 en 5 Vraag.

Wat 'er af ſy, by de aaloude was deſelve buiten twijffel altijd iets quaads voorſpellende. Siet Suetonius, in Veſpaſ. 23 H. alwaar het voorgeſpelde den Parth word toegeſchreven. en Seneka, 7 B. der Natuurl. Vraag. 17 H. de ſtaartſterre van ſijnen tijd houdende buiten quaade voorſpooken, om dat, op haar verſchijnen, volgde, het goede en vredige rijksbeſtier van den jongen Nero.

Doch de ſtaartſterre, verſchijnende ontrent het ombrengen van Ceſar, wierd by de Roomſſe pluymſtrijkers voor Ceſar ſelf in ſijne vergodinge aangeſien. Suetonius, in Jul. 88 H. *alwaarom men die ſtarre, by* Goltzius, *en andere, niet alleen enkelijk op het ruggeſtuk der* Penningen *van Auguſtus, maar ook op de rechte ſijde, nevens het voorhoofd ſiet afgebeeld. Te weeten, op de ſelfde wijſe gelijk ſe Vulkaan geſet had op deeſes keiſers kruin, in het ſchild van Eneas. Siet* Virgilius, 8 B. van den En. *Doch mede* Dio, 43 B. ſchrijvende van Ceſars beeld, geſet in de tempel van Venus.

6. Vader) *By teſtament of uiterſte wille; gelijk dat verhaalen* Suetonius, in Jul. 83 H. Dio, 45 B. *deswegen by de Schrijvers geheeten Octavianus; aangeſien alle Romeinen, van het een in het ander geſlacht ſijnde overgegaan, een toenaam van het eerſte neemen, uitgaande in* anus. *Soo ſijn gekoomen Emilianus van de Emilen, Licinianus van de Licinien, Junianus van de Junien, Pomponianus van de Pomponien, enz.*

7. Britannen) *Sie van deeſe het aangeteekende*, 1 B. 163 pag.

8. Papierrijke) *Het papier was een ſoort van breed riet, in overvloed groeijende, ſoo in den Nijl, als in de meeſte poelen van Egipten.* Jeſaias, 19 H. 6 en 7 verſ. Plinius, 13 B. 11 H. en Achill. Tatius, in het 4 B. der Minn. *behalven* Martialis, 13 B. 1 D.

Voorts wierden de bladeren van dit watergewas bereid om op deſelve te ſchrijven, en brieven of boeken van deſelve te maaken. Maar ik vind de Schrijveren *ſeer verſchillende in de tijd van het ingevoerde ſchrijfpapier; aangeſien de meeſte willen dat, voor Alexander, men heeft geweeten van op papier te ſchrijven. Siet* Lukanus, in het 3 B. van den Farſal. Plinius, 13 B. 11 H. by de opſoekers der aaloudheden, ontrent dit watergewas, Pancirollus en Guillandinus.

Niettemin wiſt men letteren te maaken op bereide palmbladen, en dunne ſchorſſen der boomen. Siet Plinius, in het aangehaald 13 B. 11 H. en het reeds aangeteekende, 1 D. 55 pag.

9. Nijl) *Van ſijne ſeven monden ſpraken wy*, 1 D. 73 pag.

10. Numijden) *Bewoonders van een binnenlands gedeelte van Afrika, ook wel Maſſyli geheeten; onder-*

11, 12 fricaanssen Juba, en Pontus, trots op de tijtels van Mithri-
13 dates, onder d'heerschappij der Romeinen gebragt te
14 hebben, veel sege-statien verdient, maar weinige toe-
gerigt te hebben, als soo grooten man te teelen? Onder
wiens heerschappij gij Goden 't menslijk geslagt overvloe-
15 dig gesegent hebt. Dus most de vader eerst een God ge-
maakt werden, op dat de soon uit geen sterflijk saad mogt
gebooren werden. Als de gulde Venus dit sag, en daar be-
nevens gewaar wiert, dat Cæsar, nu Hooge-priester, door 16
't moordgeweer der vloekverwanten stont om te komen,
bestorsse als een doode, en sprak alle Goden, die haar beje-
genden, aldus aan: siet dog eens, hoe geweldig ik belaage
werde:

der andere berucht wegens het regeeren hunner paarden, sonder toom, en alleenlijk met een rijsje. Virgilius. 4 B. van den En. Lukanus, 4 B. Silius, 1 B. Martialis, 2 B. 28 D. behalven Livius, enz.

11. Juba) *Koning van Mauritanie, een westelijk deel van Afrika; welke, sich hebbende begeven aan de sijde van Pompejus, Kurio sloeg in Afrika; na de dood van Pompejus, weder aanspande met Scipio: doch eindelijk te kort schoot, en, na een verloorene slag, nevens Petrejus, self over tafel, sich het leven nam.* Plutarchus, in Cesar. Florus, 4 B. 2 H. 69 B. Verdeel.

Sie Cesars zegepraal over deese vorst en sijn soontje, naderhand een groot schrijver) by Suetonius, in Jul. 37 H. Appianus, 3 B. der Burg Oorl. behalven Florus, *enz.*

Voorts word hy hier in het Latijn toegenaamd Cyniphius, *wegens de rieviere Cynips; van welke*, 2 D. 130 pag.

12. Pontus) *Een naam onder sich betrekkende de zee van het Meotis meir tot aan het eilandeken Tenedos; dat is de Euxijn, de Cimmerisse en Thracisse Bossor, de Propontis en den Hellespont.*

Doch hier verstaat men een deel van Asien, tussen de landstreek Kolchos en de rievier Halys, aan den Euxijn. Strabo, 12 B. behalven Ptolemeus, Plinius, *enz.*

Hoewel ook de slinker of westelijke kust van den Euxijn die naam ontfangt; gelijk dat alleenlijk genoegsaam blijkt uit de Brieven *van onsen* Dichter, gesonden uit de Pontus.

13. Mithridates) *Een der koningen van Pontus; met welken de Romeinen hebben geoorlogd onder de krijgsoversten, Sylla, Lukullus, en Pompejus de Groote. Vreesende voor lagen was hy soo gewend sich tegens vergif te sterken, dat, als hy, verwonnen en verraaden, wilde sterven, hy met vergif vergeefse pogingen deede; en alsoo met geweer sich van het leven heeft moeten berooven.*

Sie van het wapenen tegens vergif, Justinus 37 B. 2 H. Martialis, 5 B. 77 D. Gellius, 17 B. 16 H. Plinius, 25 B. 2 H. behalven Sammonikus, *enz. van sijn nederlaage en dood*, Florus, 3 B. 3 H. Appianus, in Mithridat. *en eindelijk sie sijn afbeeldinge op Griekse* Gedenkpenningen *by* Goltzius, Begerus, *enz.*

Voorts was sijn soon de schelmse Farnaces, mede te sien op een Griekse Gedenkpenning; *te weeten de* 152 *der* Uitgeleesene *van dikwijls gemelde* JAK. DE WILDE.

Deese viel sijn vader af, en bracht hem in handen der Romeinen. Waar op hy naderhand, toen Cesar en Pompejus met malkanderen besig waaren, in Kappadocia viel, en dat landschap afstroopte. Maar Cesar quam, sag, en verwon hem met een veldslag in Armenie. Florus, 4 B. 2 H. 63 Verdeel. Hirtius, in het B. van den Alexandr. oorl. Suetonius, in Jul. 35 H.

14. Zegestaatsien) *Vijf in getale; te weeten over de Gallien, over Egipten, over Pontus, over Afrika, en eindelijk over Spanje.* Suetonius, in Jul. 37 H. *bestaande de toestel van den eersten uit citroenhout; van den tweeden uit schildpadde; van den derden uit* akanthus; *van den vierden uit yvoir, en den laatsten van silver.* Paterkulus, 2 B. 56 H.

15. God) *Welke titel ook word gevonden op sijne* Penningen, *door de pluimstrijkende Grieken gestempeld. Sies de* 78, 79 *en* 80, *der* Uitgelesene *van* JAK. DE WILDE. *Doch sie van sijne vergodinge*, Suetonius, in Jul. 88 H. Dio, 45 B. *en onsterflijkheid, de vleijende* Val. Maximus, 1 B 8 H. 8 Voorb.

16. Hoogepriester) *Van Cesars opperhoogepriesterschap gewaagen* Dio, 37 B. Plutarchus, in Cesar. Suetonius, in Jul. 13 H.

Wat het ampt aangaat, het selve is ingesteld van koning Numa; sijnde seer aansienlijk en achtbaar: aangesien de opperhoogepriester een algemeen bewind had wegens de vierdagen, offerhanden, onderhoud van altaaren en tempelen; voorts de plechtigheden ontrent lijkoffers en jaargetijden, ontrent voorteekenen, bliksemslagen, en meer diergelijke; te vinden by Plutarchus, in Numa. Dionysius, 2 B. 8 H. Livius, 1 B. 26 H.

In deese bedieninge siet men hem op een Penning *met een hoofdsluyer, somwijlen nevens een offerkan, by de meergenoemde* Goltzius.

17. Julus)

werde: met wat listen geloert wert op 't leven van een telg
17 die ik van Julus stam alleen maar overig heb. Heb ik dan ge-
durig alleen te regt soo veel ramps verdient; Dan quest
18 mij eens Diomedes Kalidonier speer : dan neep mij 't
overgaan van Troje, dat niet langer te beschermen was:
dan weder dat ik most aansien, dat mijn soon, na lang
19 omsukkelen, op zee gesolt wiert, in 't rijk der Schim-
20 men dalen, oorlog met Turnus, of, om de waarheid
21 te seggen, met Juno voeren most. Maar wat mag ik nu
d'oude rampen van mijn kroos op-halen? Daar mij desen
schrik 't oude doet vergeten. Gy siet het moord-geweer
22 nu vast op mij wetten: 't welk ik bidde dat gij weeren, de
23 bloed moord verhoeden, en niet gedoogen wilt, dat Vesta's
vuir door 't bloed des priesters uitgebluft werde. Dus kerm-
de de benepe Venus vergeefs de geheelen hemel door, en
bewoog de Goden tot medooge. Die, al-hoewelse 't sta-
le slot der oude schikgesusteren niet konden ontgrende- 24
len, nogtans wisse tekenen van aanstaande droefheid
gaven. Men segt dat 't geklikklak der wapenen in swar-
te wolken, trompet en klaroen-klank gehoort, een voor- 25
bedietsel van 't gruwel stuk was. Insgelijks scheen de
son duister, en als gedood-verst flaau op 't mensdom, 26
dat hier over in duisent sorgen was. Dikwijl sagmen
brandende fakkels in de lugt onder 't gestarnte, dik- 27
wijl bloedige druppelen regenen: de morgen-star wiert 28
blaau en pairs in 't aansigt: de maan met bloed besprikt.
Op duisent plekken gaf den helsse nagt-uil teekenen van 29
on-

17. Julus) *Van welke* 1 D. 34 pag. *doch waarom hy hier Dardanius, dat is, Troiaans, word geheeten, is gesegt*, 1 D. 36 pag.

18. Diomedes) *In het Latijn* Tydides, *wegens sijn vader; en* Calydonius, *wegens sijn vaders rijk. Siet* 1 D. 125 pag. en 1 D. 177 pag. *en wegens het quetsen van Venus wederom*, 1 D. 125 pag.

19. Schimmen } *Siet het verhaalde* { 2 D. 379 pag.
20. Turnus } *Siet het verhaalde* { 2 D. 389 en 390 pag.
21. Juno } *Siet het verhaalde* { 2 D 95 pag.

22. Wetten) *Sestig raaden saamenspannende, om Julius van het leven te berooven; onder welke de hoofden waaren Mark. Brutus, C. Cassius, Decim. Brutus, Kaska, Tullius Cimber, enz.* Plutarchus, in Cesar. Suetonius, 81 en volgende HH. Seneka, 83 Br. en in het B. van de Gramschap, 3 B. 30 H.

Wat het moordgeweer aangaat, het selve word ons (sijnde pooken) afgebeeld op de Geslachtpenningen *der Junien, Kassien, en Kornelien; en wel, nevens de hoed der vryheid: welke evenwel dese moorders den Staat met dit bloedvergieten niet hebben konnen wedergeven. Siet de reden by den Staatkundigen* Rupertus, in de seste sijner twintig Staatredenen.

23. Vesta) *Siet het afgebeelde*, 1 D. 179 pag.

Voorts was ook de plicht van den opperhoogepriester de tempel van Vesta gade te slaan, met de nonnetjes naar behooren uit te kippen, aan te neemen, en, in onbetaamlijke feitlijkheden betrapt sijnde, te bestraffen. Festus. Gellius, 2 B. 12 H. Plutarchus, in Numa.

Alwaarom ook, inde brand van Vestaas tempel, het eeuwige vuur daar wierd uitgehaald door den opperhoogepriester, Metellus. Ovidius, 6 B. van den Alm. Val. Maximus, 4 B. 4 H. 4 voorb. Plinius, 7 B. 43 H. Juvenalis, 3 Berispd.

24. Schiksusteren) *Welke gy alle drie vind afgebeeld*, 1 D. 59 pag. *en* 2 D. 233 pag.

25. Wolken) *Veelerhande teekenen, soo aan den hemel als op het aardrijk, voorspelden het droevig ongeval van Julius; van welke mede* Suetonius, in Jul. 81 H. Plutarchus in het lev. behalven Virgilius, in het 1 B. der Landged.

Midlerwijlen oordeeld men heden verscheidentlijk onder andere van de wolkgesichten; hoe seer daar af de aaloude schrijveren gewaagen. Doch het is hier evenwel mijn werk niet de geschillen ontrent deselve neer te leggen en te beslechten. Siet dikwijls gemelde Celestinus, in het genoemde B. 5 Verhand. 8 Vr. aantrekkende het 2 B. der Machabeën, 5 H. Josefus, Joodf. oorl. 7 B, 12 H. Plinius, 2 B. 51 H. *enz. behalven* Kircherus, Schottus, en andere Natuurkundige.

26. Son) *Siet wederom de* Natuurkundige; *behalven de* Jaarboek-schrijvers, *en onder andere* Seth. Kalvisius, *opstellende bykans alle de Sonneswijmen van den beginne tot aan het einde van sijn schrijven.*

27. Fakkels) *Van welke* Celestinus, 2 Verhand. 2 Vrag, aantrekkende Seneka, 1 B. der Natuurl. Vr. 1 H. Plinius, 2 B. 26 H. en meer andere.

28. Druppelen) *Dat het, natuurlijker wijse gesprooken, nimmer kan bloed regenen, is genoegsaam beweesen van de welbeleesene en doorgeleerde* Frommannus, in sijn Verhand. de Fascinatione Magica.

Siet het geene wy, ter gelegenheid van een bloedige regen in een stad van Vlaanderen hebben aangeteekend, in het 8 Hondert. van meergenoemde BLANKAART, Collectanea Medico-Physica; te weeten in de 29 Aanm. der overgeblevene.

29. Nachtuil) *Van dit naar voorspook is gesprooken*, 2 D. 178 pag.

30. Beelden)

30 onheil. Schier over al schreiden d'evoire beelden, ook
segtmen dat in bossen, de Goden toegewijd, gesang en
stemmen gehoort wierden, die ongeluk bedreigden. Geen
31 slagtoffer wees uit dat de Goden versoent waren, de vesels
toonden klaar, dat'er grooten oproer op handen was:
't ingewand wiert'er sonder hoofd gevonden. Nog segt
men dat de honden bij nagt op 't kapitool, om de huisen en
kerken der Goden, deerlijk huilden: dat de schimmen door
de stad sworven, en stads bodem beefde. Evenwel konden
dese Godlijke waarschouwingen de lagen, en aanstaan-
32 de moord niet keeren. 'T bloot moord-geweer wiert in
den tempel gebragt: want men keurde geen plaats in de
33 heele stad bequamer tot dien vervloekte moord, als 't raad-
huis, [van Pompejus] doen sloeg Venus met bei de handen
voor de borst, sogt 't aansigt met een wolk te blinden, waar
34 mede wel eer Paris Menelaus, en Eneas Diomedes swaard
ontvoert wiert, als wanneer haar vader Jupiter aldus ver-
troostte. Hoe dogter, wiltge alleen het onverwrikbaar noot-
lot verwigglen? Soo gij selfs in 't slot der schikgodinnen
quaamt, daar soutge sien de sware metale platen die 't be-
loop der saken behelsen: die vast en eeuwig nog door don-
der nog fellen bliksem, nog eenig stortgedruis krenkbaar
sijn. Daar in sultge met een diamant-grif voor eeuwig ge- 35
graveert vinden, wat u kroos beschooren is. Ik las het sel-
ve, printent in mijn hoofd, en wil 't u nu ontvouwen,
op datge weten moogt wat u neven voortaan te wagten staat.
Den held, o dogter, waar voor gij dus ontrust sijt, heeft
sijn levens tijd voltrokken, en sijn dienst voor de wereld,
waar toe hij was geschikt, voltooit. Op dat hij nu als een
God ten hemel varen, en in kerken gedient mag werden,
staat u te besorgen, nevens sijn soon, die na hem vernoemt, 36
den last des rijks alleen op sijn schouderen dragen, en kloek
in 't wreeken van's vaders moord, ons in sijn krijgen toton-
derstant sal hebben. De stad Mutina, uit sijnen naam be- 37
legert, sal reets vermeestert vreede versoeken. Farsalie 38
sal

30. Beelden) *Van het schreijen en bloeden der gladde beelden van yvoir of marmer gewaagen mede* Tibullus, 1 B. 5 H. Seneka in Thyest. 4 Bedr. 1 Tom. *Doch* Bartholsin toond, in eene sijner Aanmerkingen, *dat het schreijen niet anders is als een damp of wasem op het koude marmer gestremd tot waterdroppelen.*

31. Slacht-offer) *Siet het aangeteekende*, 1 D. 44 pag. *Dat nu het gewei der offerbeesten, in Cesars tempelplicht niet was gelijk het behoorde, getuigd* Suetonius, in Jul. 81 H.

32. Keeren) *Cesar, sullende naar de plaats gaan, alwaar men voorhad hem om te brengen, had de koorts; hy wierd gewaarschuwd van den wiechelaar Spurina; was verbeden van sijn gemaalin Kalfurnia, sijnde door een droom ontroerd; was tegengehouden door een beeld, dat in het uitgaan voor sijn voeten viel; te ruggeweesen door een geschrift, hem ter hand gesteld, sijnde de lijst der naamen van de 60 saamgeswoorene. Niettemin hy ging, en wierd gedrongen voorttegaan; gelijk wy hem dus vertoonen* in het 1 Taf. *van het* Tooneel der Keiseren, nevens welke zijn aangetrokken Manilius, 4 B. der Sterrekund. en Paterkulus, 2 B. 57 H.

33. Raadhuis) *Teweeten van Pompejus. staande ontrent sijn schouburg, in het veld van Mars, niet verre van den Tyber; voor altijd geslooten, nu dat Cesar in het selve was omgebracht*, Dio, 44 B. Suetonius, in Jul 88 H. *behalven* Plutarchus, Appianus, *enz.* Ja siet Cicero, spreekende van Cesars onmijdbaare dood, mede van dit raadhuys gewaagen, in het 2 B. der Voorsp. 9 H.

34. Paris) *Sie het tweegevecht van Paris en Menelaus, benevens het ontset van Venus, hem met een gemaakte wolk wegstommelende, by* Homerus, in het 3 B. van den Il. *gelijk* deselve in het 5 B. *verhaald, hoe Venus haaren Eneas reddet uit het geweld van Diomedes.*

35. Diamant) *Dat de goden, by het heidendom, van het Noodlot de handen gebonden waren, en sy niets vermogten buiten het selve, getuigd* Homerus, in het 15 B. van den Il. *behalven* Kapella, *enz.*

Alwaarom het Noodlot ook gemeenlyk word gesegt met een diamant te schrijven, of, (siet Horatius, 2 B. 24 Lierd.) *met diamante spijkers het beslootene vast te nagelen.*

Voorts is deese redenkonstige wyse van spreeken uitgelegt, 2 D. 187 en 205 pag.

36. Soon) *Augustus; te weeten by aanneeminge.* Paterculus, 2 B. 59 H. Suetonius, in Jul. 83 H. *en* Augusti. 72 H. *Sie van sijne vergodinge*, 1 D. 206 pag.

37. Mutina) *Antonius had Decim. Brutus, eene der saamgeswoorene, beset en belegerd binnen Mutina; doch hy wierd afgeslagen, en Brutus ontset door Augustus, toen noch geheeten Octavius, van den Raad aldaar gesonden; te weeten in het 710 jaar van Romes opbouw.* Florus, 4 B. 4 H. Suetonius, in Augusti. 10 H. Dio, 46 B.

Voorts was Mutina, heden Modena, een stad in het bovenste deel van Italie, by de schrijvers geheeten Gallia Cisalpina, op de Flaminisse weg, tusschen Regium Lepidi en Bononia; allermeest door dit ontset vermaard. Strabo, 5 B. Plinius, 2 B. 83 H.

38. Farsalie) *Een steedeken van Macedonie, of eigentlijk Thessalie; welke somwijlen naar de selve word Farsalie genoemd.* Strabo, 9 B. *ontrent welke is geweest het slagveld van Cesar en Pompejus, en de schouwplaats, alwaar de burger met sijn medeburger, alleenlijk aangehitst door de staatsucht van deeze krijgshelden, deerelijk malkanderen hebben bestreden en vernield. Sie dit geheele werk, omstandelijk genoeg beschreven en verhaald van* Cesar self, in het B. der Burg. Oorl. Florus, 4 B. 2 H. behalven Lukanus, Appianus, Plutarchus, en verscheidene andere.

39. Filippen)

39 sal sijn arm gevoelen. De Macedonier Filippen, sullen
wederom bloed vergieten. Den trotsen naam [van Pom-
40 pejus] sal in de Siciliaansse zee werden uit-gewist: d'Egip-
41 tisse Koningin, met den Roomsen Veldheer gepaart, sal,
in haar bedwonge voorwaarde bedroogen, om-komen, en
42 te vergeefs gedreigt hebben, dat ons Rome nog onder haar
43 Egipte soude bukken. Wat behoef ik u van stuk tot stuk
44 op te halen de Barbare volkren in 't oost en 't west? Al wat
de bewoonbare wereld besit, sal onder sijn gewelt komen.
Selfs de zee sal hem onderdanig sijn. Als hij de wereld sal
bevredigt hebben, sal hij sig bemoejen met burger-regt,
en billike wetten in te voeren: met sijnen tret sal hij voor 45
anderen een deugde-spoor maken. Hij sal voor d'aan-
staande tyd, en sijne nakomelingen besorgt, sijn soon, bij 46
een seer Godvrugtige egt-genoot gebaart, bevelen sijnen 47
naam, en sorg [voort 't volk] te dragen. Ook sal hij ten
hemel,

39. Filippen) *Een stad in Macedonie; op de grensen van Thracie, aan de voet van den berg Pangëus.* Mela, 2 B. 2 H. Plinius, 4 B. 11 H. *in wiens velden Oktavius, in het jaar 711, gelukkelyk sloeg tegens Brutus en Kassius. Florus*, 4 B. 7 H.

Maar hier ontmoet ons geen geringe verwarringe in de veldslagen by Farsalos en Filippi voorgevallen, tot noch toe van de Geographische Voorleesers *in de* Hooge Scholen *niet ontknoopt en opgelost; volgens bekentenis van* Cellarius, in de voorreden van sijn Wereldbeschrijv.

Ik segge; Virgilius, in het 1 B. der Landged. Manilius, 1 B. der Sterrek. Lukanus, 7 B. van Farsal. en Florus, 4 B. 2 en 7 H. *gewaagende van het hoofdtreffen tussen Cesar en Pompejus, spreken niet (als* Dio, 47 B. en Appianus, 4 B. der Burg. Oorl.) *van de stad Farsalos, maar van Filippi.*

Wel, sal iemand (te weeten de voorbaarigste en vinnigste, gewend ieder te lasteren, te verachten, en te beschimpen) seggen; de Farsalisse velden worden hier de Filippise geheeten, niet uit onkunde der saaken (het geen immers noch Virgilius *noch geen* Aaloude *kan worden aangewreven) maar naar Filippus, koning van Macedonien. Dunkt de Leeser, dat deese oplossing behoord proef te houden?*

40. Siciliaansse) *Siet op den oorlog met Sext. Pompejus, soon van Pompejus de Groote; welke, in 't jaar 717, Oktavius, door M. Agrippa verwon in een zeeslag by Sicilie, tussen de stad Myle en de Eolisse eilandekens.* Appianus, 5 B. der Burg. Oorl. Florus, 4 B. 8 H. behalven Orosius, Eutropius, Horatius, *enz.*

Sijn gelaat komt ons voor op de Geslachtmunten *der Pompeijen, by* Fulv. Ursinus; *alwaar de* Medaliminnaars *willen dat het voor sijne, en niet voor sijn vaders afbeeldinge moet gehouden worden, by welke men leest* PIUS, *de* Vroome, *en* IMP. ITER, andermaal Bevelhebber: *aangesien deese titelen den Grooten Pompejus nooit konnen toegevogd worden.*

41. Koningin) *Kleopatra, koninginne van Egipten, en suster van Ptolemeus; eerst Cesar met haare bekoorlykheden verstrikkende.* Florus, 4 B. 2 H. 56 Verdeel. *en naderhand Mark. Antonius; die, haar belovende het bestier des Roomssen ryks, den oorlog aanving tegens Oktavius, die hem, in het jaar 722, verwon in een zeeslag by Aktium; volgens het aangeteekende,* 1 D 188 pag.

Van haar dood spraken wy, 2 D. 270 pag. *en wat haar weesen belangt, het selve vind men op de* Penningen *van Mark. Antonius; by* Goltzius de Arschotaaner, en andere Uitgevers van Roomsse Gedenkpenningen.

42. Rome) *Het Latijn heeft* Capitolia, *neemende een gedeelte voor het geheel. Van het Kapitool is gesprooken,* 1 D. 251 pag.

43. Egipte) *Het Latijn heeft* Canopus, *weder sijnde genoomen een deel voor het geheel. Sie van Kanopus,* 1 D. 157 pag.

44. Volkeren) *De Daciërs, Pannoniërs, Dalmaters, Slavoniers, Egiptenaaren, Geten, Suaben, Katten, en verdere volkeren van Duitsland; Armeners, Parthen, en eindelijk alle de volkeren van Asie, Afrike en Europe; of weder muiteneerende, of voor hem noch onverwonnen: volgens het reeds aangeteekende uit* Viktor, Eutropius, Florus, Dio, Suetonius, *enz.* 1 D. 189 pag.

45. Wetten) *Van welke, handelende van onnodige Kosten, Overspelen, Onkuisheid, Kuiperye, het Trouwen der amptenaaren, gewaagen* Suetonius, in August. 34 H.

46. Soon) *Ook by aanneeminge; nademaal Tiberius eigendlyk was de soon van Tib. Klaudius Nero en Livia Drusilla, en voorts de broeder van den vermaarden, en, in deese gewesten, vreesselijke krijgsman, Drusus.*

Van hem, als de grondlegger van alle diepgegronde staatkunde, gewaagen Tacitus en Dio: *sijnde by mede het voorwerp van* het 3 Taf. van ons TOONEEL DER KEISEREN.

47. Echtgenoot) *Livia Drusilla, dochter van Livius Drusus; welken Oktavius de man afvorderde, echter hem wedersendende Drusus, van wien sy swanger ging, en die sy baarde in het hof van haaren tweeden man.* Prudentius, 1 B. tegens Symmach.

Sy

hemel, bij sijn vermaagschapt gestamte niet op varen, voor
48 dat hij wel bejaart den levens tijd van sijn vader heeft be-
reikt. Maakt midderwijl dese ziel, die gij uit 't vermoor-
de lighaam getogen hebt, tot een flonkrende star, ten einde
49, 50 God Julius van 't hooge hemel-werf altyd ons raad en rigt-
huis beschouwe. Naulijks had Jupiter de woorden uit de
mond, of Venus verscheen onsigtbaar in 't midden van de
51 raads-vergadering. En toog uit 't vermoorde lyk van ha-
ren Cæsar de verscheide ziel, die sij, niet gedoogen-
de in de lugt te verdwijnen, na 't gestarnte voerde. In 't
op-varen gewaar werdende dat de ziel begost te schitteren,
en vurig te werden, schutse die uit haaren schoot. De ziel
52 schoot hooger als de maan, en sleepte, als een staart-star, een
lang stuk weegs hairige stralen na. Doen sag hij de heer-
lijke daden van sijn soon, beleed gaarne datse de sijne o- 53
vertroffen, en verheugde sig dat hij van hem gebluft
wiert. Maar hoewel de soon verbood sijn daden bo-
ven die van sijn vader te verheffen; nogtans verhief
d'ongebonde faam, die op geen geboden past, hem te-
gens wil en dank boven Cæsar: en weerstreefde hem hier
in alleen. Soo swigt Atreus voor den roemrugtigen 54
Agamemnon: aldus ontluistert Theseus vader Egeus, en 55, 56, 57
Achilles Peleus; eindlijk, om haar met gelijkmagtige voor- 58, 59
beelden te vergelijken, soo valt Saturnus selfs by Jupi- 60
ter af. Jupiter bestiert den hemel, 't gestarnte, en de lugt: 61
maar Augustus den aard-kloot. Beide sijnse en vader en 62
heerscher. Ik bid, o Goden, Eneas reis-genooten, voor 63
wien 't swaard en vuir verdween, en u, verkoore Goden,
Qui-

Sy is de Rsomsse Staat seer nadeelig geweest, poogende voor haar soon de rijkstroon open te maaken; aangesien sy behendiglijk deede omkoomen alle erfgenaamen van Augustus; als Marcellut, sijn susters soon. Dio, 54 B. *Cajus en Lucius, sijn dochters kinderen.* Tacitus, 1 Jaarb. 10 H. *en Agrippa, de laater geboorene soon.* Dio, 57 B.

Sy wierd, by den uitersten wille van Augustus, overgeset in het Stamhuis der Julien. Dio, 56 B. Tacitus, 1 Jaarb. 8 H. Suetonius in Augusť. 108 H. *en gemaakt de priesterinne van haar vergode man.* Dio, 56 B. Ovidius. 4 B. der Pontusbr. 9 D. *stierf in het jaar 781, 13 jaaren naar Augustus, en wierd vergodet van den keiser Klaudius.* Dio, 60 B. Suetonius, in Klaud. 11 H.

48. Welbejaard) *In het 76 jaar sijns ouderdoms (het 766 van Rome) stervende in Kampanie, binnen de stad Nola.* Suetonius, in August. 100 H.

Sie sijn beeld, gelijk die van Livia en Tiberius, by de meergenoemde Versamelaars en Uitgevers der Roomsse Gedenkpenningen.

49. Hemelwelf) *Het Latijn heeft* ædes excelsæ, Valentijn; *het geen ik veel liever sou neemen voor den tempel, hem ter eeren gesticht.* Dio, 47 B. Viktor, in de lijst der gebouwen van den Grooten Merkt. Appianus, in het 2 B. der Burg-Oorlog. 2 B. 1 Pontusbr. spreekende van Kastor en Pollux. En eindelijk Statius. 5 B. 1 Mengeld. spreekende van Domitiaans kopere ruiterbeeld.

50. Raad- en richthuys) *In het Latijn* Forum. *Siet van deese*, 1 D. 93 pag.

51. Vermoorde) *Van de gemelde saamgesworene (waar onder sijn lieve Brutus) omgebracht, met 23 steeken, in het 709 jaar van Rome, het 56 jaar sijns ouderdoms.* Dio, 44 B. Suetonius, in Jul. 82 H. *Voorts vind ik, onder mijne* Sneldichten, *dit volgende, gevoegd by een printje van meergemelde* Le Pôtre.

Die, de wapenen der Gallen dorst verachten;
Thessalien versmoorde in 't vyandlijke bloed,
Helaas, die Julius, die dappre Cesar, moet
Van sijn vertrouweling de doodsteek hier verwachten.

52. Staartster) *Van welke* Dio. 45 B. Suetonius, in Jul. 88 H. *en wy, boven*, 2 D. 434 pag.

53. Sijne) *Bestaande voornaamlijk de krijgsbedrijven van Cesar in het bedwingen der Switsers, het beteugelen der Gallen, het verwinnen der Britannen, het verslaan der Duitsers, het overheeren van Pompejus, en alle sijne aanhangelingen in Afrika en Egipten.* *Siet* Cesar, Suetonius, Dio, Paterkulus, Viktor, Eutropius, en de verdere Roomsse Schrijveren.

54. Atreus
55. Agamemnon
56. Theseus
57. Egeus
58. Achilles — *Siet van deese alle de Bladwijser.*
52. Peleus
60. Saturnus
61. Jupiter

62. Vader) *In welken sin Augustus Vader werd geheeten, is aangeteekend*, 1 D. 206 pag.

63. Reisgenooten) *Welke hy, met sijn ouden vader, wegdraagd, op een* Penning, *vertoond*, 1 D. 33 pag.

54. Qui.

64,65 Quirijn o Bouheer van dees stad, u God Mars, vader van
66 den onverwinnelijken Quirijn, u Vesta, gewijd onder Cæ-
67 sars huis goden: u Febus, die, nevens Vesta, Cæsars hof
bewoont: u Jupiter, die in de hoog verheve kerk op Tar-
pejusburg-kruin woont: en andere Goden, die een dig-
ter mag en moet aanroepen, laat dien dag laat aanbreken,
en lang na mijn dood, in welke Augustus, dit Godlijk
Hoofd de wereld, die hij nu beheerst, verlatende, ten he-
68 mel op varen, en opgetogen onse gebeden genadelijk ver-
hooren sal.
69 Nu heb ik mijn werk volwrogt, dat nog donder, nog
onweer, nog vuir, nog staal, nog knagende tijd sal kon-
nen verslinden. Laat nu dien dag, die niet anders krenken
kan, als dit lighaam, den overigen tijd van dit onwis leven
af-snijden als hij wil, nog sal ik met mijn beste gedeelte
[verstant of ziel] eeuwiglijk boven 't hoog gestarnte verhe-
ven, een onsterflijke naam houden. 'K sal op de tong der 70
volkren sweven, soo ver sig de Roomse heerschappye o-
ver den vermeesterden aard-bodem uitbreit: en, soo't
voorspellen der digteren eenigsints wis is, eeuwiglijk roem-
rugtig leven.

64. Quiryn
65. Mars
66. Vesta
67. Febus
} *Siet mede van deese soo dikmaals genoemde, de Bladwyser.*

68. Opvaaren) *Het was, by de vleijende de Dichteren bysonderlijk, een gewoonte, de keiseren een lang leven toe te wenssen, en na verloop van hooge jaaren, eindelijk den hemel en de onsterflijkheid.* Martialis, 5 B. 65 D. *en* 8 B. 39 D. Statius, 3 B. der Mengeling. 3 D.

69. Volwrocht) *Op diergelijk een wijse sluit mede* Horatius, 3 B. 30 Lierd. *Doch siet van het aanvangen en sluiten der* Hoofddichteren, J. C. Scaliger, 5 B. van de Dichtk. en allerlaatste H.

70. Eeuwigheid) *Des beloofd sich onse* Puykdichter *een eeuwige onsterflijkheid aan sijne weldoorwrochte werken; maar; wat sal ik, helaas, nu durven toeseggen aan deese mijne* Aanteekeningen; *welke by sommige onnoodig en overtollig, by andere te kort en te bekrompen, by sommige te geleerd en weder al te duyster voor den Nederlander; en weder by sommige enkele versaamelingen, uit* Latijnse Aanteekenaren *opgesocht en over hoop gehaald, sullen genoemd worden.*

Doch, mijn lieve Leeser, ik weet dat een kok, die een reeks van gesoodene, en gebraadene of gebakkene gerechten een ruim getal van dischgenooten voorset, moet lijden en verstaan, dat dit te vers of te sout; dat te ruuw of te gaar, en het gindere te onsmaakelijk of al te scherp word geoordeeld. Ik verwachte alles goeds van een rechtschapen Liefhebber en ongeveinsde Oudheidsbeminnaar, insonderheid van die my meest hebben aangeset; te weeten, Schilders, Beeldhouwers, Bootseerders en Plaatsnyders, aan wiens uitsteekenste Konstenaaren deese vertaalinge van Ovidius met sijne Aanteekeningen, ook word opgedraagen: terwijl ik de vryheid neem van Martialis *een* Byschriftje *te ontleenen, om, (gelijk de smit het yser in seker water weet te harden) met de droppelen van sijn Dichtader het slot van dit mijn Neerduitsch werkje, tegens alle ongemak te beschorssen en sterk te maaken.*

Laudat, amat, cantat nostros mea Roma libellos!
Meque sinus omnes, me manus omnis habet.
Ecce rubet Quidam, pallet, stupet, oscitat, odit.
Hoc volo: nunc nobis carmina nostra placent.

Het geen in onse moedertaal wil seggen:

Rome prijst, mind en leest geduirig mijne geschrevene werkjens: Men siet se ieder op de schoot of in sijn hand hebben. Ondertussen doet dit een sekere rood worden en verbleeken, verstommen, geeuwen en rekken, walgen en haatelijk haar schuwen. Dit socht ik slechts: Nu vlei ik my met een behaagelijkheid in mijne eigene schriften.

Einde van het Vijftiende en laatste Boek.